DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD

VAN HET

KONINKLIJK NEDERLANDSCH GENOOTSCHAP VOOR GESLACHT- EN WAPENKUNDE

1967

84STE JAARGANG

INHOUD

1967

Bestuursberichten 1; 41; 81, 82; 125; 161; 193; 217, 218; 253, 254; 325; 361

Het riddermatige geslacht Van Essen, door Mr. 0. Schutte 2-23; 44-76; 85-108

Boekbespreking 23-34; 141-155: 317-322

Notulen van de Algemene Ledenvergadering, gehouden op zaterdag 19 november 1966 in „Het Oude Hof", te 's-Gravenhage 42-44

Notulen van de Algemene Ledenvergadering, gehouden op woensdag 11 januari 1967 te 's-Gravenhage, Bleyenburg 5 44

Aanwinstenlijst der bibliotheek 83-85

Inhoud van buitenlandse boeken en tijdschriften, door Tha. J. van Alff 115-119; 155-159; 209-211; 310-317; 425—430

Willem-Alexander Claus George Ferdinand, Prins der Nederlanden, Prins van Oranje Nassau, Jonkheer van Amsberg (geïll.), door J. K. H. de Roo van Alderwerelt 121-124

Notulen van de Algemene Ledenvergadering, gehouden op 14 februari 1967 te 's-Gravenhage 125, 126

Ubbena, door Ir. T. W. Siertsema 126-133

Johanna van Horne, door Mr. Dr. L. de Gou 133-136

De tekenaar G. van Giessen (geïll.), door A. van der Mare1 162-169

Riebeeck (geïll.), door Z. van Doorn 169-187

De generaal de Jaussaud de Vedelen, door Mr. J. Belonje 187-190

Van Merlen te Antwerpen (geïll.), door A. van der Marel . . . . . 194—200; 218-231

Sola Nobilitat Virtus, Maria Magdalena Lady North and Grey, geboren de Jonge van Ellemeet (geïll.), door K. A. Citroen 200-204

Genealogie en historische demografie, door A. G. van der Steur 231-240

Zwitserse Adel, door M. D. Arpeau 240-244

Familieaantekeningen van Dirck de Cock van Opijnen (zoon van Johan en Rembolda van Neringen), gehuwd met Hilbranda van Delen, medegedeeld door Mr. A. P. van Schilfgaarde 245, 246

Notulen van de Algemene Ledenvergadering, gehouden op zaterdag 17 juni 1967 in het Fries Museum te Leeuwarden 254-257

Jaarverslag 1966 257-259

Genealogie en geschiedenis van een strijdlustig geslacht, de graven en heren van Kuinre (geïll.), door Mr. A. N. baron de Vos van Steenwijk 259-310

Sterling - Nebbens Sterling - Uytwerf Sterling, door B. J. Buma en Mr. W. de Vries 326-338; 378-390

Doopsgezinde Dantziger takken van het geslacht De Veer (geïll.), naar gegevens van M, R. H. Calmeyer en J. H. de Veer bewerkt en aangevuld door Mr. J. F. van West de Veer .. 338-358

Arnold van der Sluis, ridder, zijn afkomst en nageslacht (± 1245-1296) (geïll.), door Drs. J. A. Coldewey 361-378

Notulen van de Algemene Ledenvergadering gehouden op zaterdag 18 november 1967 in het Nederlands Congresgebouw te 's-Gravenhage 397-399

Maris uit Marien 11 (Land van Waas, Oost-Vlaanderen), door Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambacht 399-425

Lexicografisch naamregister, door Dra. W. E. Smelt 437-447

Korte mededelingen: Van den Hoek 108-111; Van Hogendorp 111-115; De oudste generaties van het geslacht Hooft van Huysduynen 136-139; Familie-aantekeningen De Keijser 139, 140; Het wapen van het waterschap „De Amelander Grieën" 140; Wat doen wij met onze familiepapieren ? 190—192; Een zerk voor Jr. Gijsbert van der Aa te Vreeland (geïll.) 204—206; Het wapen van het waterschap „Eastergoa's Sédiken" 207, 208; Het wapen van Amsterdam in de Franse tijd (geïll.) 208, 209: De Nederlandse Gemeentewapens 246-248; De Saint-Amant 248-250; Van Essen 390, 391; Gansneb genaamd Tengnagel 430-433; Sola Nobilitat virtus. Maria Magdalena Lady North and Grey geboren de Jonge van Ellemeet 433; Van Essen 434; De tekenaar G. van Giessen 434; Doopsgezinde Dantziger takken van het geslacht De Veer 434; Van Merlen te Antwerpen 435; Het wapen van het waterschap „Noardlik Westergo" 436.

Vragen en antwoorden: Achlum (Achelen), van 119, 212, 322; Amstel, Ploos van 394; Baccart 34, 35; Baselman (Baarselman) 215; Begemann 214, 323; Behaut, de 360; Belech (Beleg), van(t) 322, 323; Bladel, van 36; Bodeghem (Bodegom), van 323; Boogaard 76, 119; Boogaart 79; Box 391, 392; Breyl (Brijl) 35, 36, 119; Briët 250; Brouwer 359, 360; Bucquoy 392; Burg, van der 36; Camping (Kamping) 215; Canis (Kanis) 251; Cateau 324: Cateau, van Rosevelt 358; Chernac (Chernak) 250, 251; Coninck 215; Deyll, van 192; Dorsten, van 192: Eck, van 212-214: Everts 214, 323; Foreest, van 76, 77; Granier 392; Hagen 392-394: Harmens 252; Hattem, van 76, 77, 212-214; Heereman 214; Hendriks zich noemende Graaf van Oranje Nassau 77, 78; Hennequin 78, 120; Herten 214, 323; Heuving 78, 323, 324; Hoofd 214; Hooghteylingh 78; Jansen (Claesen) 214; Kaashoek 79; Kamping (Camping) 215; Kanis (Canis) 251; Keizer 216; Kessel, van 215; Kien 36: Knyf (f) 79, 80, 120; Kroef(f) 324; Lamsveld, van 79, 80; Ledeboer 393, 394; Leeuwen, van 78, 79, 80, 251: Liens 78: Loon, van 36, 215, 216; Malefijt, de Waal 394; Manger 394; Marsman 216; Moersken (Mörsgen, Murssken) 251; Muller 159, 160, 358; Ommeren, van 159, 160, 358; Oost, van 79; Oostbroek, van 214, 323; Oudtshoorn, van Reede van 252; Panhuijs, van 252; Pape 79; Pasmans 216: Perponcher, de 216; Peters 214; Pieters 215; Ploos van Amstel 394; Reede van Oudtshoorn, van 252; Reimer 394, 395; Rekker 36, 37; Reymers 395; Reymersz 395; Rochel 358: Rosevelt, van 358; Rosevelt Cateau, van 358; Ruysenbergh, van 216; Sante, van 394; Scheltens 252; Schilde(n) , van der 252; Silverling 120: Silvol(d) t (Silvolden), van 79; Sonnemans 395; Spantman 216; Spruyt 79, 80; Steenbergen 252; Sweeringe, de 192, 252; Swesering, de 252, 358, 359; Toll 252; Tortel 359, 360; Velthuysen, van 36, 215, 216; Vierssen, van 119, 212, 322; Waal Malefijt, de 394: Well, van der 76, 119: Weymans 37-40; Wielen, van der 360: Wilmsen 216; Wijs, de 79, 80; Zegerius 359; Wapen heerlijkheid „De Havixhorst 40; Onbekende wapens 80, 396; De vrouwelijke vóórnaam Dinchberg 160; Enkhuizer geslachten (Blauhulck, Heinsius, Huygh, Maelson, Schram, Semeyns, La Via, de Vries, Tjallis) 360: Keukenhof 360; Medische instrumenten als wapenfiguren? 396.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN. PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt maandelijks en mordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.

Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, gelieve men te richten tot de Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede"*, *Backershaegen*-Zaan 70, *Wassenaar*.

De jaarlijkse contributie (abonnement) ad *f* 25,— gelieve men steeds vóór 1 februari te voldoen door storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap te 's-Gravenhage.

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot de Secretaris IR. C. M. R. DAVIDSON, *Jacob de Graefflaan* 17, 's-Gravenhage.

Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg* 5, 's-Gravenhage.

Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden op post rekening no. 487073 ten name van de Bibliotheek van het Genootschap te 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of de inhoud der ondertekende stukken.

No. 1 **LXXXIVe Jaargang** **januari 1967**

BESTUURSBERICHTEN.

Het bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van de Heren J. H. Bekouw, Dr. J. F. van Beeck Calkoen, J. W. G. van Lansberge en Dr. J. D. de Rooc k, respectievelijk sedert 1939, 1953, 1943 en 1954 gewoon lid van het Genootschap.

Tot lid zijn benoemd: — **Voorgesteld door:**

J. E. LANDHEER, *Sarphatipark* ***126, Amsterdam-Z.*** — J. H. BRAKKE, *Rotterdam.*

Mr. W. DE SITTER, *Vrieseweg* ***145, Dordrecht.*** — W. CRENA DE IONGH, *Dordrecht.*

Adreswijzigingen:

Mr. J. H. ALEVA, Haarlem (Post, Heemstede), *Zandvoorterallee* 302 (flat *Kinheim).*

Jhr. J. Q. BAS BACKER, Canberra, A.C.T. (Austr.), *p./a. Ambassade* ***del-*** *Nederlanden, 120 Empire Circuit, Yarralumla.*

H. K. A. VAN DUIVENBOODEN, 's-Gravenhage, *Zwedenburg* 250.

W. F. DEL CAMPO HARTMAN, 's-Gravenhage, *Hart Nibbrigkade* 53.

Jhr. Mr. F. H. VAN KINSCHOT, Leiden, *„Cronestein" flat, Lammenschansplein. (postadres : Plantijnstraat* ***28).***

Ph. M. P. KLAPWIJK, Naaldwijk, *Postbus* ***9.***

Jhr. F. J. E. VAN LENNEP, Amsterdam-C, *Prinsengracht* ***899.***

Ds. J. PANNEKOEK, *Westerbroek* ***(post*** *Foxhol)* ***GT., Ned.*** *Herv. Pastorie, Oudeweg* ***64.***

Het riddermatige geslacht Van Essen,

door MR. O. SCHUTTE.

Nadat Jonkheer H. H. Röell in 1927 in De Nederlandsche Leeuw (kol. 201-208) de genealogie van één tak en, de stamreeks van het riddermatige geslacht *Van Essen* publiceerde, is aan dit in 1791 uitgestorven geslacht in de genealogische litteratuur zeer weinig aandacht meer besteed. Toen derhalve dezer dagen het familie-archief geordend werd, was dit een gerede aanleiding om met de gegevens hiervan de genealogie samen te stellen, aangevuld met gegevens uit andere bron. In dit verband zij opgemerkt, dat de in charterboeken, regestenlijsten enz. gepubliceerde gegevens reeds, zo talrijk waren, dat een uitgebreid archiefonderzoek niet eens nodig bleek om tot een verantwoorde genealogie te komen; de lezer vindt deze gegevens in het kort bij de leden van het geslacht vermeld; ondanks de veelheid van zulke vindplaatsen bij sommige leden van het geslacht, was het geenszins onze opzet hiermede een familiegeschiedenis te schrijven. De door Röell bewerkte tak vindt men hier weer terug, aangezien talrijke kleine aanvullingen op zijn gegevens mogelijk waren.

Het w a p en van dit geslacht ***Van Essen is:*** in zilver een rechter schuinbalk van sabel, beladen met drie ruiten van goud in de richting van de balk; helm, wrong en dekkleden: helmteken: twee buffelhoorns.

Omtrent de herkomst van het geslacht bestaan twee lezingen:

A). De familiegenealogieën noemen als oudste stamvader (onze gen. Id) Her *Hendrick* ***van*** *Essende* ***ghenaemf van*** *Dungelen,* Ridder, vixit circa annum 1350. Daar wordt

ook vermeld, dat ,,Hermannus Hamelmannus, superintendus t'Oldenborch, in proemio sui Chronici, uitgegeven den 24en Aprilis anno 1595, segt, dat in den Graeffschap Oldenburch vor de 400 jaren vor Eedelen ende Leenluijden bekent sijn geweest 66 familien: dewelcke hij aldaer recenseert ende onder deselve die *van Essen* offte *Essende* de 56. in ordre stelt" en ,,D'opinie ende 't seggen van olde heraults d'Armes es, datter drije gebroeders *van Dungelen* sijn geweest, vanne welke 2 metten anderen speelende ende worstelende, d'een d'ander op een heekel soude hebben geworpen, sulcx hem quetsende, dat hij daeraen starff. Waerover hij bij vrunden raedt uuttet landt geweecken ende bij sijn suster (wesende vrouw des werlicken stiffts Essende) aengecomen sijnde, bij haer aengeholden ende begifftiget is met veele goederen inde Landtschap van Averijssel gelegen, met dem bescheijde, dat deselve goederen souden sijn ende blijven thinsgoederen des vorsz. stiffts, ende dat hij de naem van *Essen* oder *Essende* soude aennemen: voerende inde plaetse vaneen vlugt op den helm *2* hoornen. Ende dat de derde Broeder *Dungelens* naem ende wapen soude hebben beholden".

Fahne, Geschiehte der Westphälisohen Geschlechter, pag. 160, 161, schrijft: ,,*Essen* Piihrt wie die *Düngeln* einen rechtschrägen Balken mit drei absteigenden Wechen beladen; sie sind mit ihnen eines Stammes und schreiben sich auch zuweilen *v. Düngeln gent. Essen, Conrad von Essene* 1150 Zeuge in einer münsterschen Urkunde. 1216 *Adolf, 1350 Conrad,* Domdechant zu Osnabrück. später Mönch zu Marienfeld. *Evert von Essen* ..." enz. (zie verder sub 1, 1).

Het geslacht *Von Düngeln* komt soms ook voor als *Von Düngeln genannt von Essen.* Wilhelm Grevel in zijn ,,Das Archiv der Familie *Von Düngelen*" in Beiträge zur Geschichte von Stadt und Stift Essen 34 (1912), S. 115-117, is ook de mening toegedaan van *Van Essen* en *Von Düngeln* dezelfde familie zijn.

Hoewel dus het bewijs van herkomst uit Essen aan de Ruhr en naamsontlening aan deze plaats of aan het gelijknamige Stift ontbreekt, lijkt deze (opvatting toch veel waarschijnlijker dan de sub B genoemde, Ook kan het feit, dat leden van de familie herhaaldelijk als ambtman van de Abdis van Essen in Salland voorkomen, van betekenis zijn. Deze functie was later zeker niet meer erfelijk, maar in oorsprong misschien toch wel (CE, Helmut Weigel, Studien zur Verfassung und Verwaltung des Grundbesitzes des Frauenstiftes Essen (852-1803) in Beiträge zur Geschichte von Stadt und Stift Essen 76 (1960), S. 30).

B). A. Fahne, Urkundenbuch des Geschlechtes *Momm* oder *Mumm,* Teil 1 (Köln, 1876) noemt als eerste oorkonde betreffende het geslacht *Mom* die van 1177, hierna te vermelden (Sloet, 344); als tweede die van 1179, ook hierna te vermelden (Sloet, 352). De derde acte vermeldt hij niet in extenso, maar geeft ,,*Heinrich von Essende (Essen),* Schultheiz in Zalland, Ritter, und seine Frau *Luitgardis Mumme* besitzen einen Zehnten zu Gamer, 1239 (Aus dem Archive Yrst, Spaens Sammlung im Hohen Rath von Adel)" (Sloet, 612). De vierde oorkonde is die van 1263, hierna te noemen (Sloet, 862); als vijfde noemt hij de acte van 1265 (Oorkondenboek Overijssel, 11, 294).

H. M. Werner, Bijdrage tot, de Genealogie van het Geslacht Mom, 1883, en Momme in Heraldieke Bibliotheek, nieuwe reeks 5 (1883), pag. 91, geeft deze stamreeks:

1. *Gerardus Mumme,* komt voor in 117.7 en 1179 (deze laatste een onechte oorkonde).

11. *Henricus de Essende* senior, heeft een tiende te Gaanderen in leen van *Herberf van Bernham* in 1239 (Sloet, 612) en hij komt voor als *Henricus de Essende dictus Mumme.*

Zijn twee zonen:

1. *Gerard Mumme* junior, wiens zoon *Henricus dictus Mumme,* 1263 ministerialis van Gelre, de stamvader was van de Gelderse *Mom's.*

2. *Henricus de Essende* junior, ministerialis van Utrecht.

Jkvr. Dr. J. M. van Winter, Ministerialiteit en Ridderschap in Gelre en Zutphen, Arnhem 1962, vermeldt in tabel A 111, no. 21 en 51:

,,*Henricus van Essen,* miles, schout van Utrecht in Salland 1258, ministerialis van Utrecht 1266 (Sloet 807, 888).

Henricus Mommen van Kell, homo ministerialis 1263 (Sloet 862); de Utrechtse ministerialis *Henricus de Essende* is zijn oom van vaderszijde (Genealogie Mom, pag. 98).

Henricus van Essen, borg tegenover Lombarden 1386; heeft een vordering op hertog Willem 1391 (Reg. B 23, pag. 96, 287).

Gerit van Essen, knape op Veluwe 1418.

Her *Hendrik van Essen,* prior van het Predikherenconvent te Zutphen 1405 (Arch. Zutphen reg. 427, 428).

Henric van Essen, knape op Veluwe 1436.

Johan van Essen, vrijgraaf van Bredevoort 1436 (Nijh. IV, pag. 156).

Gadert van Essen, schepen van Doesburg 1423—'37.

Hendrik van Langenbarge geheten van Essen, schepen van Doesburg 1424—'49 (Arch. Doesburg, passim) ."

en noemt op pag. 284 (sub 21) :

,,*Van Essen,* Essen in het Ruhrgebied? De vader van *Henricus van Essende* van 1258 was *Henricus de Essende (dictus Mumme),* die o.a. voorkomt in Sloet 612, anno 1239 met een tiende te Gaanderen en verder in het oorkondenboek Mom. Ook vinden wij: *Henricus de Essende,* kanunnik te Keulen in 1218 (Lac. 11 71, noot) en *Adulphus de Essende,* getuige van de graaf van Gulik 1225 (Lac. 11 132). Hoewel er een lacune ligt tussen het optreden van *Henricus de Essende* in 1266 en *Henricus de Essen* in 1386, houd ik toch rekening met de mogelijkheid, dat ze familie zijn op grond van dezelfde voornaam. In de 15de eeuw komen ze behalve te Doesburg nog voor te Harderwijk 1438 (Arch. Harderwijk reg. 185) en, in Salland (zie J. van Doorninck in Verslagen en Mededeelingen van de Vereeniging tot Beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis, deel IV, pag. 77)."

Van Spaen vermeldt in zijn genealogische aantekeningen bij de Hoge Raad van Adel een aantal *Van Essen's* sedert 1150, die ik niet in extenso zal vermelden.

De hier vermelde schrijvers maken dus allen de vergissing — die op Van Spaen teruggaat —, dat zij aannemen, dat *Luitgardis,* alleen genoemd in 1265 en 1285 zonder achternaam, in 1239 reeds voorkomt. In dat jaar komt echter alleen *Henricus de Essende* voor, die chronologisch gezien wel dezelfde zou kunnen zijn als degene, die vermeld wordt 1251—1267. Dat deze *Luitgardis* tot het geslacht *Mom* behoort, is overigens best mogelijk, gezien het feit dat haar oudste zoon in 1265 *Gerrardus dictus Mumme* genoemd wordt. Of wij in hem de stamvader van de latere *Mom's* moeten zien, weet ik niet, omdat hij verder nergens voorkomt, noch onder de naam *Mom,* noch onder de naam *Van Essen.* Om echter in de *Henricus dictus Momme* van 1263 zijn zoon te zien lijkt mij wel

zeer onwaarschijnlijk, aangezien hij in 1265 nog wel minderjarig geweest zal zijn en zijn broer *Henricus* in 1285 nog met toestemming van zijn moeder een rechtshandeling verricht. Zo wij deze *Henricus dictus Momme* al zouden willen identificeren met een hier besproken perscun, dan komt eigenlijk alleen *Gerardus'* vader *Henricus van Essen er* voor in aanmerking, die — als zijn vrouw inderdaad *Mom* heette — *Henricus (de Essende) dicfus Momme* genoemd zou kunnen zijn.

De beschikbare gegevens over deze *Mom's* en leden van het geslacht *Van Essen* vóór de aanvang van onze stamreeks zijn:

Gerardus Mumme.

In *1.177: Gerardus Mummo* treedt op als getuige aan de zijde van Graaf Gerard, zoon van Henrik graaf van Gelre (Sloet, *344).*

In 1179: *Gerardus Mummo* als getuige in een acte van Hendrik legitimus haeres Sutphaniensis oppidi (Sloet, 352).

Henricus dictus Momme.

12 *jan. 1263* is *Henricus dictus Momme* ministerialis et homo meus, getuige bij het verlenen van stadsrecht aan Nieuw-Wageningen door Otto graaf van Gelre en Zutphen (Sloet, 862).

Henricus de Essende.

In 1239 geven Herbert van Bernham en zijn vrouw een tiende te Gaanderen, die *Henricus de Essende van hem* in leen hield en had afgestaan, aan het klooster Bethlehem in eigendom (Sloet, 612).

Henricus de Essende, ridder, schout 1251, schout van Salland 1258, tr. *Lufgardis N.*

Uit dit huwelijk:

1. *Gerrardus de Essende dicfus Mumme.*
2. *Henricus de Essende.*

15 aug. 1251 *Henricus de Essende,* schultetus noster, treedt op als getuige (Oorkondenboek Utrecht, 111, 37 en Oorkondenboek Overijssel? 11, 216 met de aantekening : waarschijnlijk moet *Henricus de Essende,* die in 1258 als schout van Salland voorkomt, in deze oorkonde nog als schout van Vollenhove worden aangemerkt).

5 mei 1255 komt *Henricus* de *Essende,* schultetus suus Sallandie, voor als getuige (Oorkondenboek Utrecht, III, 203, 204 en Oorkondenboek Overijssel, II, 253).

28 dec. 1260 komt voor ministerialis dominus *Henricus de Essende* (Oork.b. Utr. 111, 290 en Oork.b. Ov. 11, 269).

29 april 1262 treedt *Henricus* de *Essende,* miles, als getuige op (Oork.b. Utr. 111, 316 en Oork.b. Ov. 11, 275).

11 sept. 1263 is getuige *Henricus* de *Essende,* ridder (Oork.b. Utr. III, 345 en Oork.b. Ov. 11, 278).

11 sopt. 1264 draagt bisschop *Henrik* de deken van Oudmunster en de abten van St. Paulus en St. Laurens te Utrecht op om hem voor te lichten betreffende het geschil tussen het kapittel van Deventer, aan wie de novale tienden in Salland en langs de Vecht door zijn voorganger Otto waren geschonken, en *Henrik van Essende,* ridder, die hij zelf met deze tienden beleend had; 23 nov. wordt hieromtrent verslag uitgebracht (Oork.b. Utr. III, 384 en 392 en Oork.b. Ov. 11, 285 en 287).

20 juni 1265 is *Henricus dictus de Esinde getuige* (Oork.b. Utr. 111, 415 en Oork.b. Ov. 11, 292).

13 aug. 1265 draagt bisschop *Hendrik* een hoeve lands te Staphorsterveen in leen op aan *Hettelo de Vollenhoe,* schout van Salland, nadat *Henricus* miles de *Essende, Lutgardis* zijn vrouw en *Gerrardus dictus Mumme en Henricus,* zijn zoons, er afstand van hebben gedaan (Oork.b. Utr. III, 421, Oork.b. Ov. 11, 294 en vidimus in Fam.arch.).

2 febr. 1267 treedt *Henricus de Essende als getuige* op (Oork.b. Utr. 111, 449, Oork.b. Ov. 11, 301 en Tijdrek. reg. A, pag. 20 (met jaartal 1266)).

6 juli 1255 oorkondt de elect Jan, dat zijn ministeriaal *Henrik van Essende,* knaap, met toestemming van zijn moeder *Lutgardis,* afstand heeft gedaan van de grove en smalle tienden van twee huizen in de parochie Raalte, welke tienden de elect vervolgens aan de deken van het kapittel van Deventer heeft geschonken (Oork.b. Utr. IV, 426 en Oork.b. Ov. 11, 391).

Henricus de *Essende* zegelt de acte van 13 aug. 1265 met ren schild met een rechterschuinbalk met drie aaneengesloten ruiten in de richting van dc balk; randschrift *on*leesbaar.

Henricus de Essene, knape, ambtman van de abdis van Essen in Salland 1288, 1304; op grond van de bovenaangehaalde actes van 13 aug. 1265 en 6 juli 1285 mogen wij in hem de tweede zoon van de voorgaande zien.

1 juni 1288 doen *Johannes* elect van Utrecht, *Gozwinus* en *Giselbertus,* proosten van Deventer en Oldensaal, uitspraak in een geschil tussen *Henricus* de *Essende,* ambtman van de abdis en het convent van Essen,, en de horige mannen van de abdij, voorzover woonachtig in het sticht (Oork.b. Ov. II, 404).

1 aug. 1296 bezegelen *Gozewijn* proost van Deventer en Pelgrim plebaan van Vollenhove, als bemiddelaars, een oorkonde in zake de beslechting van een geschil tussen *Arnoldus* de *Nyenbeke,* commendator van St. Jan te Arnhem ter ener zijde, en *Pelegrinus de Putten, Henricus de Keppele,* broeders, *Kristina de* Rede, hun zuster, *Henricus* de *Essen, Albertus, Thidericus, Arnoldus van* Zinderen, broeders, en *Rekente* de *Enchehusen* ter anderer zijde over goederen van wijlen *Dirk* heer *van Nyenbeke* (Arch. Commanderij van Sint Jan te Arnhem, inv., reg. 18, Oork.b. Utr. V, 279 en Oork.b. Ov. 11, 464).

26 juni 1304 verklaart Henricus de *Esscena,* knape, dat hij *van* het meierambt over de goederen van het klooster Esscena, voorzover gelegen in Salland in het sticht van Utrecht,. afstand heeft gedaan ten behoeve van de edelvrouw *Mechtildis de Limborch,* weduwe van *Ecbertus,* ridder, heer *van Almelo,* en haar kinderen (Oork.b. Ov. III, 519 en vermeld in. Ned. Leeuw 1940, kol. 376, maar verwezen wordt naar R. E. Hattink, De heerlijkheid Almelo, in Verslagen en Mededeelingen der Vereeniging ter Beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis, deel 21, pag. 34).

7 nov. 1310 treedt *Henricus de Essen als* getuige op (Oork.b. Ov. 111, 584).

26 sept. 1311 klaagt de abdis van Essen bij de bisschop, dat zij in het bezit van de hof te Olst en andere goederen aldaar wordt gestoord door *Henricus de Essende* (Id. III, 599).

Henricus de Essene zegelt de acte van 1 aug. 1296 met *een* schild met een rechter schuinbalk, beladen met drie aaneengesloten ruiten in de richting van de balk; randschrift : + S. HENRICI D E ESSENE, FAMULI (Zie Corpus Sigill. Neerl., nr. 836).

Aangezien het ons niet gelukt is de beide „takken" van het geslacht ***Văn Essen tot*** een gemeenschappelijke stamvader terug te voeren, maar aan de verwantschap niet getwijfeld behoeft te worden, is het verleidelijk het volgende schema op te stellen:

Henricus de Essende, ridder,
schout, vermeld 1239?, 1251-1267, † vóór 1285,
tr.
Lufgardis N.

Gerrardus dictus Mumme, vermeld 1265.	*Henricus de Essende,* ambtman 1288-1304, vermeld 1265-1311.
Henricus van Essen, vermeld 1338-1353, gen. Ia in de genealogie.	*Henricus van Essende,* ridder, schout, vermeld 1330-1356, gen. Id in de genealogie.

Tussen de tweede en de derde generatie van dit schema ontbreekt echter elk bewijs. Aangezien echter de familie zelf de Swanenborg-tak altijd als de oudste heeft beschouwd, was er voor ons geen reden hiervan af te wijken. Wij beginnen derhalve onze genealogie met de tak Swanenborg en laten dan die van de tak Herxen enz. volgen.

Verder komen nog een aantal personen voor met de naam *Van Essen,* die niet in de genealogie konden worden aangesloten, maar die mogelijk wel tot het hier behandelde geslacht behoren; hun namen en de vermelding van de bronnen, waar zij voorkomen, laten wij hier volgen.

Gherardus de Essende.

31 okt. 1326 komt hij voor als fidejnssor (J. A. Kossmann-Putto, Kamper Schepenacten, 1955, reg. nr. 270).

Wilhelmus van Essen.

In 1339 betaalt hij 1 £ (Cameraarsrek. Dev., deel 1, pag. 36).

Bernardus de Essene.

In 1352 betaalt hij 2 £ (Id., pag. 116).

In 1358 wordt 10 s. betaald „de duobus arcubus per *Wellekinum Kaerman* per *Bernardum de* Essene" (Id., deel 2, pag. 562).

Lijza de Essene.

In 1355 wordt 1 £ door haar betaald (Cameraarsrek. Dev., deel 1, pag. 257) ; in 1359 6 s.; in 1360 2£ en nogmaals 6 s.; in 1362 6 s. „van den broetbancken"; in 1365 door *Lyse van Essen* 6 s. „van *den* broetbancken"; in 1367 6 s. „van de broetbancken"; in 1365 6 s. „van den tynse van broetbancken"; in 1369 door *Luse van Esse* 6 s. „van den broetbancken" (Id., deel 2, pag." 659, 702, 753; deel 3, pag. 89, 423; deel 4, pag. 14, 113, 217). Er wordt melding gemaakt van een *Eliza van Essen,* gehuwd *met Gijsbert* heer *van Apelthorn,* zonder enige tijdsaanduiding ; aangezien beiden in Deventer voorkomen, lijkt identiciteit niet uitgesloten.

Gherid van Essen.

In 1.363 betaalt hij 2 £ 5 s. *van* burgherschap (Cameraarsrek. Deventer deel 3, pag. 259).

Lüdeke van Essen, Comptur der Duitse Orde te Dantzig.

2 febr. 1365 schenkt *Lüdeke von* Essen, eomptur te Dantzigk, aan *Heinrich Steinhagen* een hoeve gelegen boven de stad (Extract uit de handvesten van het dorp Petershagen in het Höhische Bürgermeisterliche Amtbuch ; extract hiervan uit 1667 in Fam. arch.).

24 aug. 1367 schenkt *Ludicke von* Essen, compter te Dantzig, aan *Nicolaus von Barele* ziin dorpie Guttherberge voor de stad, bestaande uit 26 tuinen van 4 morgen (Extract uit de handvesten van het dorp Guttherberge in id. ; extract id.).

19 okt. 1367 schenkt *Lüdeke von Essen,* cumpther te Dantzig, aan *Jacobus Schultzen* het goer Praust (Extract nit de handvesten van het dorp Praust in id.; extract id.).

3 mei 1378 vormeld *Siewert Welvoder van Passenhain, des* Ordens des Spitals Sant Marien des Dütschen Huses von Jerusalem Compther in Dantzingk, dat *Ludeiken von Essen* voormaals Comptor te Dantzig was (Extract uit de handvesten van het dorp Heinrichsdorff of Müggenhaal in id.; extract id.).

Wij betwijfelen of deze *Ludeke van Essen* inderdaad tot het door ons behandelde geslacht behoort, maar de familie verkeerde in de 17de eeuw wel in deze veronderstelling, reden waarom wij hem hier opnemen.

Heer *Henricus de Essendia,* prior en kok van het Predikherenconvent in Zutphen.

7 april 1.405 instrumenteert notaris *Menso de Hengheio,* dat heer *Henricus de Essendia,* prior van het Predikherenconvent in Zutphen aan broeder *Johannes Medicus* en zijn dienstmaagd *Bela* voor hun leven het huis schenkt, waarin zij wonen, gelegen in de Luckestraat; 8 april 1405 ratificeert broeder *Henricus* de *Essendia,* prior en kok van het Predikherenconvent, de inhoud van de hiervoorgenoemde brief (Oud-arch. Zutphen, inv., reg. 427, 428).

Heer *Conrad van Essen,* priester.

25 okt. 1434 komt *Conrad van* Essen, klerk van het Keuls en Utrechts diocees voor; 6 juli 1439 *Conrad van Essen,* priester; 4 mei 1444 heer *Conrad* van *Essen,* priester van de vergadering op het landgoed Hoberch ; 15 juni 1445 Heer *Coenraad van Essen,* priester der vergadering te Albergen (Arch. Convent Albergen, inv., reg. 140, 141, 170, 201, 202, 213 en Tijdrek. reg. C, pag. 27, 42, 59 en 65).

Her *Bartold van Essen,* waarsch. priester,

Hij wordt vermeld in G. Westerink, Doornspijk en Elburg, rechtshistorisch onderzoek naar de ontwikkeling van de gebruiks- en eigendomsrechten op de grond, Assen, 1961, pag. 13, noot 18, naar aanleiding van de splitsing van de kerk van Oosterwolde van die van Doornspijk, ca. 1444.

Albert van Essen, gerichtsman van Blankenham.

Hij komt, voor in Div., fol. 225 en Tijdrek. reg. F, pag. 343.

Bij de bronvermelding in de genealogie zijn enige afkortingen gebruikt, waarvan hier de verklaring volgt:

Van Doorninck, Geslachtk. Aantek.: J. van Doorninck, Geslachtkundige Aanteekeningrn ten aanzien van de Gecommitteerden ten Landdage van Overijssel zedert 1610-1795, Deventer. 1871.

Arch. Convent Albergen: J. A. ten Cate, Het Archief van de vergadering en convent te Albergen, 's-Gravenhage, 1961.

Huisarch. Bergh: A. P. van Schilfgaarde, Het Archief van het Huis Bergh, Nijmegen, 1932-1952.

Fam.arch.: Familie-archief Van Essen, in het bezit van Mr. F. H. baron de Vos van Steenwijk genaamd van Essen te Windesheim.

Arch. ter Hunnepe: P. A. A. M. Wubbe, Het Archief der Abdij Sint Marienhorst te Ter Hunnepe, 's-Gravenhage, 1931.

Familie-ardh. Van Ittersum: G. J. ter Kuile en D. Wijnbeek, Archieven der Familie Van Ittersum, 1956.

Huisarch. Oolde: W. Wijnaendts van Resandt, Inventaris der Huisarchieven op Oolde, 1923.

Huisarch. Rechteren: D. P. M. Graswinckel en H. Hardenberg, Het Archief van het kasteel Rechteren, 1941.

Arch. Geldersche Rekenkamer en Domeinen: A. H. Martens van Sevenhoven, Het Archief der Geldersche Rekenkamer 1559-1795, 's-Gravenhage, 1925,

Arch. Sipculo: opgenomen in Tijdrek, reg.

Oud-arch. Zutphen: W. E. Smelt, Het oud-Archief der Gemeente Zutphen, Utrecht, 1941.

Cameraarsrek. Deventer: J. 1, van Doorninck e.a., De Cameraarsrekeningen van Deventer, 7 delen, Deventer, 1885—1914.

Deductie 1705: Register van gecollationeerde afschriften van de stukken, overgelegd voor de deductie van Henrick van Essen in 1705, Hendrik Jan van Essen in 1710 en Carel van Essen in 1717 in de Handschriftenverzameling van het Kon. Ned. Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde.

Divers.: Diversoria van verschillende bisschoppen van Utrecht (in S. Muller Fzn., Catalogus van het archief van de bisschoppen van Utrecht. Utrecht, 1906, inv.nrs. 1 sqq.).

Fahne: A. Fahne, Geschichte der Westphälischen Geschlechter.

Jud.: Judiciale van verschillende bisschoppen van Utrecht betreffende Overijssel (in S. Muller Fzn., o.c., inv.nrs. 197 sqq.).

Leenreg. Baer: W. Wijnaendts van Resandt en J. S. van Veen, Register op de leenen der bannerheerlijkheid Baer en der heerlijkheid Lathum, Arnhem, 1926.

Leenreg. Huis Bergh: A. P. van Schilfgaarde, Register op de leenen van het huis Bergh, Arnhem, 1929.

Leenreg. (Gelderland) : zie de Registers op de lenen van Betuwe, Zutphen en Veluwe.

Leenreg. Lathum: zie Leenreg. Baer.

Leenreg. Veluwe: J. S. van Veen, Register op de leenacteboeken van Gelre en Zutphen, deel 4, Arnhem, 1917.

Leenreg. Zutphen: Id., deel 3, Arnhem, 1917.

Officiat.: Liber officiatorum van verschillende bisschoppen van Utrecht (in S. Muller Fzn., o.c., inv.nrs. 371 sqq.).

Oorkondenboek Overijssel: G. J. ter Kuile, Oorkondenboek van Overijssel, deel II en III, Zwolle, 1963-1965, en verdere delen.

Oorkondenboek Utrecht: S. Muller Fzn. e.a., Oorkondenboek van het Sticht Utrecht tot 1301, deel 111 en IV, Utrecht-'s-Gravenhage, 1920-1959.

Reg. feodalium bonorum: Registrum feodalium terre trajectensis van verschillende bisschopppen van Utrecht (in S. Muller Fzn., o.c., inv.nrs. 270 sqq.).

Sloet: L. A. J. W. Sloet, Oorkondenboek der Graafschappen Gelre en Zutphen, 's-Gravenhage, 1872-1876.

Von Steinen: J. D. von Steinen, Westphälische Geschichte, besonders der Grafschaft Mark, 1792.

Tijdrek. reg.: J. 1. van Doorninck, Tijdrekenkundig register op het oud provinciaal archief van Overijssel, 7 delen, Zwolle 1857-1875.

Oudere tak (later tak Swanenborg.)

Ia. *Henric van Essen*, knape, tr. N.N.

7 aug. 1338 zegelt *Henrick van Essen*, knape, mede de *acte*, waarin de deken en het kapittel van Deventer verklaren aan *Aelve Aelvesz. van Zuthem* in erfpacht te hebben uitgegeven de novale tienden van 7 hoeven en 4 morgen land in Zwollerkerspel en Zuthem (Afschr. in het Cartularium van S. Lebuinus 1295-1541, fol. 111 in het R.A. Overijssel, coll. Van Rhemen; Oorkondenboek Overijssel, no. 1562 (1144 bis).

1 juli 1349 beloven *Henricus de Essen*, knape, *en Adolphus van Zuthem*, ridder, gezamenderhand aan de joden *Godschalcus* de *Rakelinchusen* en *Leo* de *Monasterio over 12* weken 15 gouden schilden en 4 brab. groten te betalen. 2 juli 1349 beloven *Gerardus Schulting* en *Henricus de Essen*, knapen, gezamenderhand, aan de jood *Leo* de *Monasterio over* 1.2 weken 30 sol. en 4 brab. groten in gouden schilden te zullen betalen; met een sanctie (Domarchief in R.A. Utrecht, nr. 4234; Oorkondenboek Overijssel, no. 1479 en 14SO).

3 juli 1353 oorkondt *Sweder van Vorst*, dat Heer *Henrick van Essen*, ridder, en *Henrick van Essen*, zijn neef, knape, hem een leenweer hebben opgedragen (zie verder sub I d).

Uit dit huwelijk:

Hoewel de familierelatie, strikt genomen, niet bewezen is, mogen wij, wegens het verband waarin de verschillende personen voorkomen, tot deze relatie besluiten.

Henrick de oude, volgt IIa.

IIa. *Hentick van Essen* de oude, ambtman van de abdis van Essen in Salland 1372, '74, † na 8 dec. 1386, tr. *Margarefha van Schoneveld*, † vóór 15 juni 1409, dr. van *Arent van Schoneveide* en *Rensike N.*

6 aug. 1370 komt *Henrik van* Essen de oude voor als leenman van de bisschop (Arch. Sipculo en Tijdrek. reg. A, pag. 83).

In 1372 kiest. *Henrick van Essen*, ambtman van de abdis van Essen, de zijde van het sticht en de bisschop kan zijn macht weer uitoefenen over de goederen van het stift, waarover hij voogd is (Versl. Rijks Oude Arch. 1926, deel 11, pag. 487).

30 mei 1374 wordt aan *Wolters* bode *Machorys* sone 4 s. betaald, die onser stad enen breef brochte, daer li inne claghede over *Henrike van Essen; 31* mei *wordt* een bode ton Brammeler an *Henrick van* Essen gezonden (zie sub 1, 3) (Cameraarsrek. Dev. IV, pag. 102, 103). 29 juli geven *Elizabeth*, abdis, en het convent der wereldlijke kerk van Essende volmacht aan *Henricus van Essende* (*Conv.* Albergen, inv., reg. 16 en Versl. Rijks Oude Arch. 1926, deel 2, pag. 487). 28 sept. geeft *Henricus van Esten*, ambtman der heilige luiden in het sticht Utrecht van wege de abdis en het capittel van de kerk van Essende, over aan *Egbert den Beren* in erftins 3 morgen land in Mastenbroek van het goed van *Heijne van Stoockel*, gelegen aan het Hasselder slag, voor 2 oude grote tournooisen per morgen per jaar (Afsehr. uit het Reg. trium curtium in Zallandia Eirthe, Oylst, Archem et Niderpata in Fam. arch.). 16 okt. wordt een boden gesant an *Henrick van Essen* den oelden, alse omme syn schip, dat onse vijande daermede over weder ende voert ghewert worden, alse sie ons scaden deden, dat hi daer to sien woelde (Cameraarsrek. Dev. IV, pag. 168).

26 jan. 1375 gaan *Jacob van Apeldoren, Peter Dyrix soen* naar Hen& *van Essen* den oelden en *Henric van Essen* den jonghen, daer sie mede spreken van der stad weghen; 22 febr. komt de stad bode van Utrecht, die onser stad enen breef brochte, alse dat sie clagheden over *Willam* den *Roden* ende *Henrike van* Essen (Cameraarsrek. Dcv. IV, pag. 122, 177). 6 april 1375 oorkondt *Ghert Scheltikin*, richter te Zwolle, dat *Henric van Essen de* olde en diens vrouw *Margareta* en hun kinderen *Ghert, Henrik* en *Hille* verkocht hebben aan *Johan Venecamp*, priester, de hofstede Mennyng in de buurschap Wijtmen (Huisareh. Rechteren, inv. 1209, reg. 46).

25 juli 1376 wordt 25 £ 8 s. betaald bi *Hademan* vnn *Heten*, Johan *Sconevrent, Johan die Hoyer* ende *Willam ton Vene*, die ghevaren weren mit onser stad baerze ende mit anderen scepen mit anderhalfhondert mannen, alse omme *die* coeplude uppen Yselstroem ghevangen weren ende hoer ghewaent ghenomen was, dat *Henric van Essen* ende *Daem Voghel* ende hore ghesellen ghedaen hadden ende die voert ter Zwanenborch ghevaren weren ende besaghen dat hues ter Zwanenborch; 28 juli 20 s. tavontijt bi *Herbert van Rectem, Johan Pamont, Wolter Borre* ende *Jacob van Apeldoren, die* over Yselg heweest hadden, daer sie spreken met *Henric van Essen* ende *Johanne ton Hamme*, alse van den vorsz. zaken van der coeplude weghen; 24 okt. 4 s. voor *Henrix* bode van, *Essen* des oelden to dringheelde, die onser stad enen breef ghebrocht hadde, alse oft hi enighe hoede voer onse stad soelcle hebben, omme dat hi den anevang ghadaen hadde up der Ysel an den coepluden van Bomel (Cameraarsrek. Dev. IV, pag. 313, 294 en 347).

2 sept. 1375 6 £ 2 s. bi *Jacob van Apeldoren* ende *Dyric bi den Brincke*, die ghevaren weren to Werven bi die scepen van den stede, alse van den zaken van *Claves Schymmelpenning* ende *Henrics* hues van *Essen;* 4 sept. 3 £ 4 s. bi *Herbert van Rectem* ende *Jacob van Apeldoren*, die tot Nyenbeke ghevaren weren an den here van *Bronchorst*, dien sie aan antwoerde segghen soelclen van *Henrix* hues von *Essen* (Id. V, pag. *164*).

30 nov. *1379 12* s. voor *des* hertoghen misselgier van Gelren to dringheelde, die onser stad enen breef ghebroeht hadde van oelden *Henric* van *Essen* (Id., pag. 196).

13 mei 1380 24 s. tween knechten to drinegheelde, die onser stad ghevangen brochten *Henrix* knecht *van Essen*, die breve vuerde an *Everd van Essen* ende *Henric* sinen broeder; 24 mei 16 s. vor cost, die oelclen *Henrix* knecht *van Essen* in der stad kelre verteerd hadde, daer hi ghevangen zat (Id., pag. 250, 281). 28 mei treedt een *Henrik* op in de zoenbrief tussen de bisschop en *Evert van* Essen (zie sub Id, 1 en Dossier Van Essen, Centr. Bur. voor Genealogie). 2 juni 12 s. 6 cl. bi *Herbert van Rectem, Wolter Borre,*

Aernt Upperheest ende *Johan die Hoyer, do* sie mit oelden *Henric van Essen* ghededinct hadden. alse van sinen knachte, dien onse stad ghevangen hadde; *26* juni *1 5* s. bi *Herbert van Rectem* ende *Hademan van Heten,* di bi der sieken boem gheweest hadden, daer si dedingden mit *Henric van* Essen van onser stad weghen; 30 juni komt *Henric* ook voor (zie sub Id, 1) (Cameraarsrek. Dev. V, pag. 322, 253, 284). 10 sept. 1380 nemen *Heyne van Eme* en *Herman Grijmme* hun eerste wasteken tegen *Henric van Haerst, Henric van Essen* de oude, *Henrik van Essen* de jonge en *Henrik Machorijsz.* voor 300 o.s. (Jud. en Tijdrek. reg. F., pgg. 14).

2 maart 1381 stelt *Dirk* Coc in zijn zaak tegen *Henric* en *Herman van Haerst,* broeders, *Henric van Essen* de olde, *Gerd van Tibbencampe, Cijse* van *der Schuren* en *Dirk Kamferbeke* tot momber *Robert van Ittersum : 22* april wint *Lambert van Yselmuiden* zijn pandbrief op onder andere *Evert van Essen* en *Henrik van Essen de* oude voor 300 o.s.; 22 juni kiezen *Aleyt, Lutgart* en *Katherine,* dochters *van Helmich van den Dam* mombers voor de schuld van oude *Henrik van* Essen; 26 sept. zie sub Id, 1; 14 okt. zie tevens sub Id, 1 (Jud. fol. 14, 20 vo., 6 vo., 30 en Tijdrek. reg. F, pag. 17, 26, 34, 40, 43).

24 aug. 1382 wordt gewezen dat *Henric Scaep* betaling moet bewijzen met, twee goede mannen: hij noemt als zodanig onder andere *Henric van* Essen de oude; 8 nov. waert *Henrik van* Essen de olcle „ierst versunen" tegen *Albert van Versen* en *Henrik Mnchoris* (Ibid., fol. 54 en GO vo. en id., pag. 68 en 74).

18 aug. 1383 neemt *Henrik van Essen de oude 6* weken uitstel om een ordel te wijzen; 2 dec. wijst *Everd van Coten als* ordel tussen *Arnt van Almelo* en *Henrik van* Essen de 'oude: dat, daar *Arnt Henrik* met wastekenen voorgewonnen had. deze alles getuigen moet, wat hij weet; verweer van *Gerijt Hacke;* het eerste ordel wordt gevolgd (Ibid., fol. 79 vo. en 84 vo. en id., pag. 96 en 97).

1 dec. 1385 neemt heer *Johan van Cuijnre* als momber van *Pelgrim Sticke* zijn eerste wasteken tegen *Henrik van Essen* de oude, *Cijse* van der Schuren, *Evert* den *Rode Willemsz. en Jacob van Creijenscote* genaamd *Coep Holle* voor *1000* s. en tegen de erfgenamen van *Henrik van* Essen de jonge voor 400 o.s. (Ibid., fol. 118 en id., pag. 135).

4 april 1386 erkent *Henric van Essen* die olde aan heer *Willem* heer *van Bronkhorst* te hebben overgedragen de hof te Lusgraven te Vorchten, door hem gekocht van *Helmich* van den *Eine,* en verklaart de hof daarna in leen te hebben ontvangen (Arch. Borculo? vermeld in Ned. Leeuw 1937, kol. 102). 21 mei wordt de zaak tussen Henrik van Essen de olde en *Henric* den *Zuren* uitgesteld tot de eerste rechtdag na Pingsteren aan de Sallandse zijde van de IJssel, waar *Henrik* veilig komen kan; 8 dec. treedt Henrik nog als getuige op (Jud., fol. 125 vo. en 129 en Tijdrek. reg. F, pag. 144 en 152).

20 jan. 1381 verklaren *Arent van Schonevelde en* zijn vrouw *Reneike* en zijn dochter *Fijnge* met toestemming van *Henrik van Essen* de olde en diens vrouw *Griete* het goed Gherdinc in de buurschap Albergen verkocht te hebben (Arch. Conv. Albergen, inv., reg. nr. 19).

Uit dit huwelijk:

1. *Gerrijt,* volgt IIIa.

2. *Henrick van Essen,*

Hij komt voor in de acte van G april 1375 *(zie* boven sub IIa).

3. *Hille van Essen.*

Als bij 2.

IIIa. *Gerrijt van Essen tot* Swanenborg, † tussen 3 mei 1418 en 13 juni 14 19, tr. *Ferme (Guldenstern?),* † vóór *29* nov. 1448.

6 april 1375 komt *Ghert* met zijn ouders voor bij een verkoop (zie sub IIa).

In 1387 wordt bepaald, dat *Gerijt van* Essen het goed te Bestmen ter Hecke *in het* kerspel Ommen en het Nijehuis te Liinne in het kerspel den Ham zal behouden (Reg. feodalium bonorum ecclesie traj ., fol. 52 vo. en Tijdrek. reg. F, pag. 155).

23 aug. 1399 oorkondt *Gerhidt van Essen als* leenheer, dat hij geeft aan *Henrick van* Essen *Henricksz.* die alinge hoeve lands te Wijhe, buurschap ter Weide „also als *Henricx* voors. vader die van oelden *Henrick van Essen,* minen vader te lheene placht te holden, behaldelick mij ende elcken manne sines rechtes ende sonderlinge Junckfrauw *Lutgart van* den *Rutenberge* en oere erfgennemen al alsulcken breve ore volcommene macht als sij van *Henricxs* voors. vader haeft"; als getuige treedt op *Roleff van den Rutenberg als* man van het gesticht van Utrecht (Dossier Van Essen, Centr. Bureau voor Genealogie).

Tussen 1393 en 1423 ontslaat G. *van* Essen ten overstaan van zijn leenheer bisschop *Frederick* zijn leenman H. *van* Essen uit het achterleenverband. waarna deze het goed ten N. opdraagt, terwijl de bisschop daarmede Jo. beleent (Afschrift in Arch. Bisschoppen van Utrecht, reg. 1216).

3 mei 1418 bevestigd *Gerit van Essen,* knape op de Veluwe, de overeenkomst tussen edelen van Veluwe, regering van Arnhem enz., om bij het kinderloos overlijden van de hertog bij elkaar te blijven (Oud-archief Zutphen, inv., reg. nr. 481 en 484, ook vermeld door Jkvr. van Winter, Minisierialiteit en Ridderschap in Gelre).

Pelgrim *Voern* stelt zijn zoon *Johan tot* momber op 9 april 1398: deze neemt 10 april zijn eerste teken tegen *Gerrit van Essen* voor 200 Franse schilden, 24 april het tweede (Judiciaal en Tijdrek. reg. B, pag. 57). 30 aug. 1399 neemt *Johan Voren* weer het eerste teken tegen Gerrit wegens het goed de Bremeler ter zake van 200 oude Franse schilden (Jud., fol. 57 en Tijdrek. reg. B, pag. 67). 29 sept 1399 neemt *Johan Voern* weer het eerste teken tegen Gerrit van *Essen* voor *200* Franse schilden (Jud., fol. 66 en Tijdrek. reg. B, pag. 78).

19 dec. 1401 neemt *Johan* Voern wederom het eerste teken tegen *Gerrit van Essen* voor *300* schilden en stelt *Gotfried Zaalwaarder* tot momber; 3 jan. 1402 neemt hij het tweede en 17 jan. het derde teken. *Voern* spreekt daarop *Van Essen* op 17 juni 1402 met twee opene brieven aan en deze begeert daarop en verkrijgt zijn dode hand, omdat Johan hem aan sprak van zijns vaders weg-en (Jud., fol. 52 en Tijdrek. reg. B, pag. 93). 29 juli 1.402 kiest Gerrit *van Essen* te Zwolle *Herman van Haersolte e.a.* tot momher in zijn zaak tegen *Johan Voern en Albrecht Overheijne* (Jud., fol. 90 en Tijdrek. reg. B, pag. 99). 14 maart 1403 wijst Arend *van Ouden* tussen *Johan Voern* en *Gerrit van Essen:* dat deze laatste verplicht is *Johan Voern* te antwoorden, omdat de brief, *waarmee hij aangesproken wordt door zijn vader *Henrick van Essen* is bezegeld. *Herman* aan *Haersolte* weerspreekt dit uit naam van *Gerrit* en wijst voor beter recht. dat deze daartoe niet gehouden was. omdat *Johan* en zijn voorvaderen vele gelegenheden om *Hendrik zelf* aan te spreken voorbij hadden laten gaan. *Roelof van Ansem* wijst daarop tussen *Johan* en Gerrit hetzelfde als Al-end van *Ouden,* maar voegt er aan toe, dat Gerrit een rechte erfgenaam van ziin vader is. *Herman* van *Haersolte* weerspreekt ook dit orde1 en wijst voor beter recht: dat het hier een edeleigen, over jaar en dag gewaarborgd goed betrof, ter verantwoording waarvan noch *Hendrik* noch Gerrit te goeder tijd gedagvaard waren, zodat Gerrit niet verplicht was van antwoord te dienen (Jucl., fol. 101 en Tijdrek. reg. B, pag. 107).

11 aug. 1400 neemt *Henrik van Haersolte* het eerste teken tegen Adolf *van Zuthem,* Gerrit vnn *Essen* e.a. elk wegens *600* Franse schilden; op 25 aug. het tweede en 8 sept. het derde (Jud., fol. G6 en Tijdrek. reg. B, pag. 78).

15 nov. 1401 neemt *Arend Assenszoon* het eerste teken tegen *Gerrit* van *Essen wegens f 500;* in mar-

gine: „neglexit" (Jud., fol. 99 en Tijdrek. reg. B, pag. 91). 17 juni 1402 wordt *Gerrit* vrijgesproken van de klacht van *Arend Assenszoon,* omdat deze niet compareert (Jud., fol. 88, Tijdrek. reg. B, pag. 97).

26 okt. 1402 neemt *Herman Blijflier* het eerste teken tegen Gerrit *van Essen* wegens 40 oude schilden (Jud., fol. 91 en Tijdrek. reg. B, pag. 100).

21 nov. 1403 neemt *Herman van Hunloe het* eerste teken tegen Gerrit *van Essen* wegens 500 schilden, waarschijnlijk vanwege de goederen, nagelaten door *Evert van Essen* (zie ald.) (Jud., fol. 114, Tijdrek. reg. B, pag. 117).

29 april 1406 kiest *Griete van Uterwijk, Herman van Uterwijks* weduwe te Vollenhove *Gerrit van* Essen als mede *Roderick* en Johan *Kenniken* tot mombers in haar zaak tegen *Ghert Ludekenszoon* burger van Zwolle (Jud., fol. 142 en Tijdrek. reg. B, pag. 136); ook *Roderik Kenniken* kiest te Vollenhove 20 mei 1406 *Gerrit van Essen* tot zijn momber in zijn zaak tegen Gerrit *Ludikenzoon* omtrent pacht (Jud., fol. 145 en Tijdrek. reg. B, pag. 137).

16 jan. 1398 wordt Gerrit *van Essen* door de bisschop beleend met het huis te Schonevelt, de Voechdinchof, het huis te Godevaerding, het Broekhuis en het Nanneneate in buurschap Wilsum, kerspel Ulsen, gelijk het hem aanbestorven was van zijn oldevader *Arent vun Schonevelt* (Arch. Sipculo en Tijdrek. reg. B, pag. 63).

1425: Vorst *Arnald,* verdrietigh over de moedwil, welcke de burgers, zoo van Arnhem als Nijmegen in sijne landen dagelijx bejegende wt Swanenburg, heeft dit slot, 't welck aen den voet van den ouden ijssel geleegen, en zo van plaets als van wercken heel sterck was, met zijne troppen beslooten en binnen een week tijds tot gehoorzaemheijd gedwongen (Slichtenhorst, Geldersche Geschiedenissen, Arnhem 1654, boek 2, pag. 211/212).

Dat ik het mogelijk acht, dat *Fenne,* de vrouw van *Gerrit van* Essen, tot het geslacht, *Guldenstern* behoort: zie hierna sub 3.

Uit dit huwelijk:

1. *Henrick,* volgt IVa.

2. *Elseke van Essen, tr.* (huw. voorw. 13 juni) 14í 9 *Berent van Asbeck,* zn. van *Johan van Asbeck.*

13 juni 1419 worden de huwelijkse voorwaarden op gericht tussen *Berent van Asbeke Johanszone* en *Elzeke Geertsdr. van Essen,* waarbij als bruidsmannen optreden *Herman van Keppel,* ridder, *Wolter van Coevorden* en Simon. *van der Schulenborch van* zijn zijde en *Evert* en *Henrick Schaep,* gebroeders en *Albert van Gherner* geheten *van Eme* van haar zijde, waarbij bepaald wordt dat hij van haar zal ontvangen de hof te Schonevelde, de Voechdinckhof, het Broeckhuys, het huis te Goedeberdinck, een erf geheten Nannekote, Aerninck te Itterbeke, Everdinck en twee erven Vrilinck en Goeseninck, zodra laatstgemelde vrij geraken van de lijftucht van Juffer Sophia van *Schonevelde,* gelegen in de kerspelen Ulzen en Ootmarssum (Arch. Sipculo en Tijdrek. reg. B, pag. 246).

24 febr. 1420 oorkondt *Wolter van Coevorden,* ambtman van Twente, dat Johan van *Asbeke en Gerend,* zijn zoon, 5 Overl. Rijnse guldens 's jaars uit het erf Clawering en uit de Beke te Gheetle, beide in het kerspel Ulzen, en uit de Hantste in het kerspel Ootmarssum, hebben overgedragen aan Heer *Johan Bonijngthof* (Arch. Albergen en Tijdrek. reg. B, pag. 247).

23 nov. 1440 verklaart Bisschop *Roedolph* dat *Swedervan Overhagen,* rentmeester van Twenthe rekening en verantwoording heeft gedaan over de jaren 1439 en '40, benevens de kosten te Oldenzaal en elders in 1440 tussen Pinksteren en Sint Maarten gemaakt, toen de bisschop van „sijn gesijnde dair geleecht" had en aan reizen ter zake der „onlede" tussen het sticht van Utrecht en dat van Munster over de vede, die *Bernt van Aesbeke en* diens vader Johan tegen het Sticht gedaan hadden (Officiat., fol. 99 vo. en Tijdrek. reg. F, pag. 282).

22 febr. 1441 transporteert *Berent van Asbeck,* knape, aan *Aleid,* weduwe van *Ludeken ten Toerne Johansz. 3* gouden Ov. Rijnse guldens jaarrente uit de erven Schonevelde en Voghedinck in Wilsum onder Ulsen (Arch. Sipculo en Tijdrek. reg. C, pag. 47).

20 dec. 1442 staat *Berent* van *Asbeke* het convent te Sipculo toe, dat zij het heetveld bij de Brunenstrijpe, gelijk de buren van Itterbeke hetzelve hebben uitbepaald, gebruiken, zolang zulks hun voegt (Arch. Sipculo en Tijdrek. reg. C, pag. 52).

23 aug. 1461 verklaart *Evert de Scroder,* richter in Ulsen, dat *Berent van Asbeck:* heeft overgedragen aan *Herman Ghendt,* koster te Ulzen, zijn erf en goed Arnijnk met de lieden in de buurschap Ytterbeke onder Ulzen als vrij, eigen goed (Arch. Sipculo en Tijdrek. reg. D, pag. 141).

11 juni 1463 komen Berent van *Asbeck en Elzeke van Essen* voor in een acte; zij zijn dan waarschijnlijk overleden (zie sub IVa, 1).

3? *N. van Essen, tr. N. van Brienen.*

In Ned. Leeuw 1909, kol. 167 sqq., wordt vermeld, dat *Henrick Dircksz. van Brienen,* ridder, lid der Edelen te Arnhem in 1359, gehuwd met *Gerardina* vun *Wijnbergen Synwaertdochter,* een zoon heeft *Henric van Brienen,* tr. *Belija van Essen,* dr. van de Swanenborch ex *N. Guldenstern.* Ook Engelen (Coll. Engelen bij het Genootschap in voce *Van Brienen*) vermeldt nagenoeg deze zelfde gegevens. Voorts worden in het Leenregister van Veluwe als leenmannen van de Potshoeve en de Crawelsmaat te Wageningen achtereenvolgens genoemd :

Johan van Brijnen die alde 1326,
Margriet, gehuwd met *Arnt van Brienen,* 1402,
Johan van Brienen, 1424: tuchtigt zijn vrouw *Lutgert 1439,*
Margriet van Brienen Johansdr., erve van haar broer *Johan* 1453; *Jacob van Essen* haar hulder,
Lijsbet Momme van Kelle, onmondig, erve van haar moeder, gehuwd met *Johan Momme* van *Kelle* 1458.

Op grond hiervan heeft men wel aangenomen dat een *Lutgart van Esssen* gehuwd zou zijn met *Johan Arntsz.* van *Brienen;* anderzijds zou men in *Margriet* van *Brienen Johansdr.* gaarne de echtgenote zien van *Henrick van Essen de* oude tot Herxen (IIId), mede wegens het feit, dat haar dochter *Lutgart* heet, maar zij was reeds overleden vóór 1431. Op grond van deze gegevens is het dus wel waarschijnlijk dat er een huwelijk Ban *Brienen-Pan Essen* geweest is (ook nog vermeld in Navorscher 26, pag. 68 bij de kwartieren van *Hendrik van Brienen* tot de Latmer, † in 1663), en gezien het optreden van *Jacob van Essen* in 1453 en het feit, dat de kinderen van *Henric van Brienen* en *Belije van* Essen in de loop van de 15de eeuw optreden en derhalve onmogelijk kleinkinderen kunnen zijn van *Henrick Dircksz. van Brienen* in 1359, acht ik deze plaats het waarschijnlijkst; op grond van hetgeen Engelen geeft, acht ik het dus niet uitgesloten dat de vrouw van *Gerrit van Essen* uit het geslacht *Guldenstern* stamt, aangezien haar naam in geen enkel stuk voorkomt; overigens heb ik over een geslacht *Guldenstern* verder geen enkel gegeven kunnen vinden.

IVa. *Henrick van Essen tot* Swanenborg, † vóór 7 sept. 1460, tr. (huw. voorw. 24 jan.) 1431 *Maria van Hacfort,* † vóór 1 febr. 1490, dr. van *Jacob van Hacfort en N. van Beinhem.*

19 april 1436 noemt Jkvr. Van Winter *Henrick van Essen* als knape op de Veluwe (Opus cit. en Oudarchief Zutphen, inv., reg. nr. 631). 1 april 1440 wordt *Henric van Essen* beleend met de Tienden in Heerderkerspel, grof en smal, gelegen in Merckleder-enge, „so *Alpher* van *Isselmuden des* uutgegaen is" (Leenreg. Stichtse, Gaasbeekse en Overijsselse lenen in Gelderland) ; 21 april 1457 wordt hij hiermede

opnieuw beleend en draagt het leen de zelfde dag op aan *Marie,* zijn vrouw; haar hulder is *Willem van Essen* (Ibid. en Leenreg. David van Bourgondië, fol. 26 vo. en Tijdrek. reg. D, pag. 47); ook wordt *Maria van Hackfoirt,* geheten *van Essen in* 1460 beleend met de Tienden, grof en smal, te Heerde, buurschap Meirceluyden (Leenreg. Bacr) en nogmaals als weduwe 13 maart 1485 (Ibid.).

In 1444? is *Henric van Essen Gheertssoene* „bruut- en hilicsman" van zijn nicht *Lutghert,* bij haar huwelijk met *Wolter Stelling* (Afschrift in Fam.arch.).

29 nov. 1448 schenkt *Henric van Essen* tot der Swaenenborch uit kracht van de uiterste wil van wijlen zijn moeder aan het klooster Mariënhorst op ter Honnepe een oud frans schild per jaar (Arch. ter Hunnepe, inv., reg. 337 en Tijdrek. reg. C, pag. 76).

5 febr. 1452 treedt *Henrick van* Essen als „moetsoensman" op bij een erfenisquaestie tussen zijn neven en nichten (zie sub IIId).

27 nov. 1452 treedt *Hendrick van Essende,* als man van het Sticht te Utrecht op bij een schenking van zijn neef *Henrick* aan diens, vrouw (zie sub IVd).

28 jan. 1454 wordt *Marie van Hackfoirden,* vrouw van *Heinrick van Essen,* door *Walraven van Moirse,* elect en confirmant te Munster en heer van Bair, beleend met de grove en smalle tienden in het kerspel Heerde en de buurschap Merclede, na opdracht door *Stephen Kampherbeek* (Arch. „Yrst-Vanenburg", voorl. inv. H 1, reg. nr. 9).

11 febr. 1454 treedt *Henrick van Essen* tho Vorchten op als huwelijksman van zijn neef *Johan* (zie sub. IVb).

21 april 1.457 wordt *Hendrik van Essen* beleend met het huis te Sahonevelde, het Broekhuis, het huis te Voegeding en het Nannenkate in de buurschap Wilsum onder kerspel Ulzen, voorts een hoeve van Essen gelegen bij de Volle Hoorn in de buurschap ter Weden onder kerspel Wijhe, de Tienden te Pleegst, het Woelt, en de grove en smalle tienden te Heerde; hij gaat uit van de tienden te Heerde en *Marie Henricx* wijff *van* Essen wordt er mede beleend (Leenreg. David van Bourgondië, fol. 26 vo. en Tijdrek. reg. D, pag. 47).

Omtrent *Maria van Hncfort* zie ook Navorscher 26, pag. *536.*

Uit dit huwelijk:

1. *Jacob van Essen tot* Swanenborg, dijkgraaf van **Ve**luwe 1461, † vóór 21 juni 1,489, tr. vóór 5 aug. 1468 *Alijt van Apeldoorn,* † vóór 15 14, dr. van *Reinier van Apeldoorn Gelmersz. tot* Duistervoorde, op het ridderceduI 1450, in de riddersohap van Veluwe 1469, en *Agnes Petersdr. van Meekeren,* vrouwe van Nijenhuis en Terwolde; zij hertr, *Coenraad van Leisten Hendriksz.,* dijkgraaf van Veluwe (1496).

   In 1453 is *Jacob van Essen* hulder voor Margriet *van Brienen Johansdr. (zie* boven sub IIIa, 3).

   7 sept. 1460 wordt *Jacob van Essen Henrickszoon* beleend met het huis te Schoenevelde, het Broekhuis, het huis te Voegding en het Nannenkote in de buurschap Wilsem onder het kerspel Ulzen, de ene hoeve van Essen bij de Volle Hoorn in de buurschap ter Wede onder het kerspel Wijhe, de tienden te Pleegst en het Woelt (Leenreg. David van Bourgondië, fol. 56 vo. en Tijdrek. reg. D, pag. 117). 11 juni 1463 bekent *Jacob van Essen* het convent Sipculo vergund te hebben erve en goed Arnijnk en het lutteke Broechuis in de buurschappen Itterbeek en Wilsum onder kerspel Ulzen, die *Berent van Asbeck* in huwelijk met *Van Essens* moei *Elzeken* ontvangen had, doch door hem aan vrienden verkocht waren, te kopen, zullende dat convent hem, als onderleenheer van de cotterstedc lutteke Broechuis, die niet zwaar kan worden belast, wegens elke huldiging één Rijnse gulden betalen (Arch. Sipculo en Tijdrek. reg. D, pag. 159). 28 april 1469 oorkondt *Arent Butecamp,* ambtman te Nijenhuis en richter te Ulzen, dat Geert *van Essen,* heeft over-

gedragen aan het convent van Sipculo zijn twee, aan het Sticht leenroerige, erven Schoenevelt en Goeberdinck met de luden in buurschap Wilsum, en voorts beloofd heeft hen zo in het leenbezit hiervan en van het lutteke Broechuis en Voeghedinck, met de kotterstede Nannenkate in hetzelfde buurschap, waarmee tot dusverre *Geerts* broer *Jacob* beleend is geweest, te houden, zijnde laatstgenoemde goederen met Arninck te Ytterbeke mede door dat convent van Geelt en *Jacob* aangekocht; stellende *Geert* en *Jacob* eindelijk tot waarborg der nakoming van dit een en ander hun erve en goed ten Bremmeler in de buurschap Herxen onder Wijhe (Id. en ibid. D, pag. 210). 10 juni 1469 beleent *Jacob van Essen* als leenheer het convent Sipculo met de erven Schonevelt, Goeberdinck, Voegedink, Nannenkate en lutteke Broekhuis (Id. en ibid. D, pag. 21.4).

3 april. 1470 stellen *Jacob* en *Gerrit van Essen,* als zekerheid voor de verkoop van genoemde erven te Wilsum en van het erf Arnijnck te Itterbeke hun erf en goed te Vorchten (Id. en ibid. D, pag. 224).

2 sept. 146.1 stelt *Arnolt* hertog *van Gelre Jacop van Essen* aan tot dijkgraaf van Veluwe (Arch. Geld. Rekenkamer en Domeinen, reg. 212).

5 febr. 1468 verkoopt *Evert ter Helle* land te Vorchten, waarvan *Jaoob van Essen,* medebezitter is, in zijn tegenwoordigheid aan ter Hunnepe (Arch. ter Hunnepe, inv., reg. 365 en Tijdrek. rog. D, pag. 199).

5 aug. 1468 oorkonden *Jacob van* Essen en *Alyt,* zijn vrouw, de verkoop van de halve middelkamp in Vorchterenk aan *Maria van Essen,* hun moeder (Orig. in Fam.arch.).

3 sept. 1480 bekennen *Herman* en *Jan de Voss van Steenwiick* schuldig te zijn aan *Jacop van Essen* een jaarrente van 35 molden rogge voor het dijkambt van Veluwe (Arch. Geld. Rekenkamer en Domeinen, inv., reg. 294).

21 juli 1460 werd *Jacob van* Essen beleend met het goed te Diepenbroick in buurschap Wynerdinck of Wijnvoorden, waarmee 11 mei 1465 *Johan van de Padevoirt* van zijnen wege en 9 juni 1465 Jkvr. *Gadert van Essen* beleend worden (Leenreg. Baer); ook werd *Jacob 25* okt. 1485 beleend met het goed Diepenbroick, buurschap Merlo, kerspel Wijhe, waarmee 21 sept. 1489 Joffr. *Martijn van Essen* (met als hulder *Jan van Ittersum Janszoon, haar* zoon) beleend wordt (Ibid.).

Aleyt van Apeldoorn, weduwe van *Jacob van Essen,* nu getrouwd met *Coenraet van Leesten,* wordt, na transport van haar broer *Peter van Apeldoorn,* 24 juni 1491 beleend met de halve Bentingsweert, visserij, hoge en lage met toebehoren, gelegen op de IJssel, te Gorssel en tuchtigt hier haar man mee; zij vernieuwt haar eed in 1496 en in 1514 wordt haar broer *Peter* haar erfgenaam genoemd (Leenreg. Veluwe).

4 juli 1496 stelt de hertog van Gelre *Coinrait* van *Leesten* aan tot dijkgraaf op den IJssel, op welk ambt deze zekere vorderingen heeft, afkomstig van *Jacop van Essende, de* vorige man zijner echtgenote; de hertog belooft hem dit ambt zeker vier jaar te zullen laten (Arch. Geld. Rekenknmer en Domeinen, inv., reg. nr. 366).

'Zie over *Alijt van Apeldoorn* en haar familie: Gelre, deel LVII, peg. 157 sqq.

2. *Gerrit van Essen* tot Swanenborg, † na 13 juli 1493, tr. vóór 1 febr. 1490 *Josina de Vos van Puften,* dr. van *Pelgrim de Vos (van Steenwijk) van Puffen,* vermeld 1482—'98.

   25 april 1460 bekent *Johan van Toerne 156* Rijnl. guldens schuldig te zijn aan *Goedert van Essen,* waarvoor *Reynolt* en *Roloff van Covorde* borg zijn voor Heer *Otte van Rechter,* ridder (Huisarch. Rechteren, reg. 251).

   10 juni 1484 is *Herman* de *Voss van Steenwiick* schuldig aan Gerrit *van Essen f 75,* met het dijkambt van Veluwe als onderpand (Arch. Geld. Domeinen en Rekenkamer, inv., reg. 312).

21 juni 1489 wordt *Gewit van Essen na dode* van zijn broer Jacob beleend met het huis te Schonevelde, enz., gelijk zijn broer op 7 sept. 1460 (behalve dat thans het Woelt het Wolthuis te Herxen onder Wijhe heet) (Leenreg. David van Bourgondië, fol. 165 vo. en Tijdrek. reg. D, pag. 504). 13 juli 1459 beleent *Geert van Essen* daarop als leenheer prior en convent te Sipculo met de hof te Schoneveld en de erven Goedverdinck, Voechdinck, Nannenkate en lutteke Broechuis, buurschap Wilsum, kerspel Ulzen (Arch. Sipculo en Tijdrek. reg. D, pag. 504); 13 juli 1493 doet hij dit nogmaals (Id. en ibid. D, pag. 592).

1 febr. 1491. wordt Geert *van Essen* na dode zijner moeder beleend met de grove en smalle tienden op Meeledereng te Heerde; na overdracht wordt ten zelfden dage *Pelgrim de Vos* van Putten, er mee beleend. die aan *Josina, Geerts* huisvrouw van *Essen*, 20 mud rogge Heerder maat uit die tienden aan haar ter lijftucht na *Geerts* dood maakt (Reg. Stichtse, Gaasbeekse en Overijsselse Lenen in Gelderland, Leenreg. David van Bourgondië, fol. 173 en Tijdrek. reg. D, pag. 523, waar als datum 1 febr. 1490 genoemd wordt). De tienden, grof en smal, te Heerde buurschap Meirckeluyden, die Baers leen waren, en waarmede *Gerit van Essen* na dode van zijn moeder in 1491 werd beleend werden in 1491 ook opgedragen aan *Pelgrom* die Vosoh *van Stenwick*, en keerden ook naderhand in de familie *Van* Essen terug (zie sub VIa) (Leenreg. Baer).

3. *Rijckwijn*, volgt Va.
4. *Henrick van Essen.*

   Hij wordt alleen in familieaantekeningen genoemd.

5. *Martina van Essen*, † na 24 juli 1504, tr. *Johan van Ittersum tot* Werckeren, in de ridderschap van Overijssel 1477, drost van IJsselmuiden 1475-1504, † in 1504, zn. van Mr. *Jan van Ittersum* en *Agnes van Kampherbeek.*

   Martijn van Essen wordt 21 sept. 1489 beleend met het goed Diepenbroick, buurschap Merlo, kerspel Wijhe, waarmee te voren haar broer Jacob beleend was (zie sub 1) (Leenreg. Baer). 24 juli 1504 wordt zij nog vermeld bij de overdracht van het huis Werckeren op haar zoon *Johan van Ittersum* tot Werckeren (Cf. Kwartierstatenboek Ned. Leeuw, pag. 16).

   In de door mij geraadpleegde familie-aantekeningen komt zij niet voor.

6. *Agnes van Essen*, tr. *Johan van Ittersum tot* Nijenhuis, drost van Salland 1495, zn. van *Robert van Ittersum* tot Nijenhuis en N. *van Wijtman.*

   Engelen (Coll. Engelen bij het Genootschap) vermeldt. *Agnes* als dochter uit het huwelijk van *Henrick van Essen* tot Swanenborg en *Maria van Hacfort; als* ouders van *Johan* noemt hij *Robbert van Ittersum* en N. *van Buckhorst;* volgens Engelen was hij drost van Vollenhome 1495—1500 en hertrouwd met *Agnes* of *Niese van Doorninck.* Ter Kuile (in zijn Inv. Fam. arch. Van Itterwm) geeft hem echter deze plaats in de familie *Van Ittersum.* In familie-aantekeningen *Van Essen* vond ík het echtpaar niet vermeld.

Va. *Rijckwijn van Essen* tot Swanenborg, gerichtsman van Lage 1491, tr. *Dorothea van Leisten*, dr. van *Dirk van Leisten* en *Agnes Bentinck; zij* hertr. *Arnt van Aller*, weduwnaar van *N. van Lennep.*

30 juni 1492 is *Ricquijn van Essen* hulder voor Mr. *Hendrik van* der *Soulenborg*, kanunnik te Deventer (Leenreg. David van Bourgondië, fol. 184 vo. en 185 vo. en Tijdrek. reg. D, pag. 546).

Over het geslacht *Van Alles* zie Ned. Leeuw 1911, kol. 373 en 1912, kol. 42.

Uit dit huwelijk:

1. *Agnes (Neese) van Essen*, kanunnikes te Claarwater.

2. *Anna van Essen*, zuster in het Buyskensklooster te Deventer,
3. *Hendrik*, volgt VIa.
4. *Maria van Essen*, † na 1563, tr. vóór 1526 *Reinier van Apeldoorn* tot Duistervoorde, ridder, verschreven op de landdag te Arnhem 1526, in de ridderschap van Veluwe 1538, op de landdag 1539, op de twee eerste riddercedulen en die van 1555, gedeputeerde 1543, † in 1560, zn. van *Peter van Apeldoorn Reinierszoon* tot Duistervoorde, dijkgraaf van Veluwe 1489, en *Stina (van Wijnbergen) van Blarinckhorst Johansdr.*

   In 1514 wordt *Peter von Apeldoorn, voor* de helft als erfgenaam van zijn zuster *Alijt* weduwe *van Essen*, beleend met de gehele Bentingsweert. 13 sept. 1524 wordt zijn zoon *Reinier* hiermee beleend. die 15 okt. 1538 de eed vernieuwt; hij en zijn vrouw *Maria van Essen* tuchtigen elkaar 20 juni 1539 en 16 okt. 1543 en 4 mei 1556 hernieuwt hij nogmaals de eed (Leenreg. Veluwe).

   Zie over het geslacht *Van* Apeldoorn verder Gelre, deel LVII, pag. 157 sqq.

VIa. *Hendrick van Essen* tot Swanenborg, op de landdag 1539, op de riddercedul 1555, '65, '70, '76, gedeputeerde 1543, dijkgraaf van Veluwe — 1530. tr. vóór 1532 *Barbara van den Padevoort*, † na 1564, dr. van *Otto van den Padevoort* tot Padevoort, gerichtsman 1502 en '13, en *Bertha van der Hoevelick Jordensdr.*

27 iuni 1510 ontvangt *Hendrik* van *Essen* de tienden, grof en smal, te Heerde, buurschap Meirckeluyden, in leen (zie IVa, 2) (Leenreg. Baer); 13 april 1564 laat hij de huwelijkse voorwaarden van zijn jongste zoon *Otto* approberen, waarbij met bewilliging van zijn oudste zoon *Rijck* 1/3 van dit leen wordt overgeschreven (Ibid.).

5 juni 1530 verklaart *Henrick* van Essen zijn rechten op het dijkgraafambt „in Welnærs bij der Yselen" verkocht to hebben aan *Rothger van der Knippenborch* en zijn vrouw *Margareta* (Arch. Geld. Domeinen en Rekenkamer. inv.. reg. 612). 9 iuni 1539 oorkondt *Willem Blanckebiell*, richter te Hattem, dat *Arendt van Aller en* juffer *Dorothea.* zijn huisvrouw. *en Henryck van Essen en* juffer *Barbara*, zijn huisvrouw, hun rechten op het dijkgraafambt van Veluwe hebben opgedragen aan *Ruthger van* der *Knippenborch* en diens huisvrouw *Margriete* (Ibid., reg. 754).

19 dec. 1552 wordt *Hendrick van Essen* beleend met het goed Diepenbroick, kerspel Wijhe, buurschap Merlo, en draagt het die zelfde dag op (zie ook IVa, 5) (Leenreg. Baer).

6 mei 1553 dragen *Henryck van Essen* en *Barbara van* de *Paedevort op* aan *Henryck van Besten* ½ ware holts gelegen in Jof'fer Marie van Ysselts' lot in Hattemer lot in Hattemer kerspel (Huisarch. Oolde, inv.nr. 58).

Voor het geslacht *Van den Padevoort* Ned Leeuw, 1939, kol. 149 sqq. en daar aangehaalde bronnen.

Uit dit huwelijk:

1. *Rijckwijn*, volgt VIIa.
2. *Jacoba van Essen*, tr. *Jurrien van Buerse*, op de Luyck of Horstwijk bij Groenlo, op het riddercedul van de Graafschap 1555, verschijnt 1575, '76, '78, richter te Borkulo, „bij de vijand" 1592, zn. van *Willem van Buerse*, op de Luyck of Horstwijk, in de ridderschap van de Graafschap, en *Margriet van Keppel Jurrien-* of *Hermansdr.*, en wedr. van N. *van Marhulsen;* hij hertr. N. *van Geesteren Johansdr.* en tr. 4° *Aleydt Stecke.*

   22 febr. 1545 werd *Jorien van Boerse* als *erve* van zijn vader *Wilhelm* beleend met tienden op verschillende goederen te Medehon, ambt Bredevoort, kerspel

Winterswijk; hij vernieuwt zijn eed 27 okt. 1575 (Leenreg. Zutphen).

Zie over het geslacht *Van Buerse* Geld. Volksalmanak 1903, pag. 38.

3. *Rotger van Essen,* † (verdronken).

4. *Jutte van Essen.*

5. *Otto,* volgt VIIc.

VIIa. *Rijckwijn van Essen tot* Swanenborg, geb. in 1528, dijkgraaf van Veluwe 1554—†, op het riddercedul 1555—'98, gedeputeerde 1577, ambtsjonker van Heerde 1576, † in april 1600, tr. (huw. voorw. 29 aug.) 1554 *Andrea van den Knippenborch, vrouwe* van de Parckeler, dr. van *Rutger van den Knippenborch,* dijkgraaf van Veluwe 1539, en *Margriet van Apeldoorn Petersdr.* (tot Duistervoorde) en wede, van *Pelgrim van Thije.*

12 okt. 1559 oorkondt *Willem van Scherpenseel,* drost van Veluwe, dat, *Henrick van Aller* en Juffr. *Wendele van Brienen* hebben opgedragen aan *Rijck van Essen,* dijkgraaf van Veluwe, en Juffr. *Andrea van Knippenborch* hun ½ van de Parckeler (Dossier van Essen, C.B.v.G.).

13 april 3564 wordt *Rijck van* Essen beleend met 1/3 van de tienden, grof en smal, te Heerde, buurschap Meirekeluyden (zie sub VIa) (Leenreg. Baer).

28 april 1565 wordt *Rickwin van Essen* beleend met 6 morgen land met een dijck, afgespleten van de tienden te Veessen, grof en smal, op Meeden, een erf Hagemansgcad en een dijk te Heerde, afkomstig van *Margaretha van Apeltorn weduwe* van *Rutger van der Knippenborch* (Leenreg. Lathum).

9 juli 1571 oorkondt *Rykwyn van Essen,* dat voor hem en *Wulff van der* Harst, leenman van het huis Dorth, en *Johan Kockert,* leenman van het huis Putten, *Cornelis van Uithrecht* proost van Klaarwater, hem heeft opgedragen een stuk land in het kerspel Wijhe, buurschap Herxen, geheten Strueng Maethe, groot 4 morgen, waarna hij het in leen geeft aan *Garryth Woltersen* en *Anna* zijn vrouw, ten Zutphens leen (Orig. in Fam.arch.).

20 dec. 1571 oorkonden *Jacop Gherridtss en Eva,* zijn vrouw, dat zij verkocht hebben aan *Rijck van Essen* en Andreas, zijn vrouw, vijf percelen land in het ambt Heerde, buurschap Veessen, gemeenschappelijk met de kleinkinderen van *Wilhem Henricsens,* te weten ½ van de kleine oude enk, aan de noordzijde begrensd door de koper, ½ van de grote oude enk, aan de zuidzijde begrensd door de koper, ½ van de bene mathe, ½ van de bovenkamp, alle tinsgoed, en ½ van 3 akkers vrij land (Orig. in Fam.arch. en Dossier van Essen, Centr. Bureau voor Genealogie).

20 jan. 1574 verkopen *Johan van Egnes en Dorothea* van *Apelthorn* hun aandeel in de Reller te Twello aan *Rijqkin* van *Essen,* dijkgraaf op Veluwe, en *Andrea Knippenborch* (Dossier van Essen, Centr. Bureau voor Genealogie).

30 okt. 1575 doet *Johan van, Lennep* uitspraak in een zaak tussen *Anna, Rickwijn* en *Otto van Essen contra Weime van Brienen* weduwe van *Hendrik* van *Aller* (Richtboek van Hattem 1550—'80 en Oorkondenboek Van Lennep II, pag. 235).

Op 24 sug. 1583 is een briof gedateerd van *Wilhelm graaf van* den *Bergh aan Ricquin van Essen* (Huisareh. Bergh, reg. Brieven 7907).

15 nov. 1597 draagt *Rijcquijn* van *Essen,* dijkgraaf op Veluwe, als leenheer de erven Schoenevelt, Goeberdinck, lutteke Broechuis, Voeghedinck, de kotterstede Nannenkate en het goed Arnsinck op (Charter bij de acte van 28 april 1496, zie sub IVa, 1).

18 dec. 1599 oorkondt *Rickwijn van Essen,* dijkgraaf op Veluwe, nog een transport (Orig. in Fam. arch.).

9 juii 1571 zegelt *Rijckwijn* met een schild, beladen met drie ruiten in de richting van een rechterschuinbalk, met een naar links gewende helm; randschrift: S. RICK. (VAN). ESSEN. 18 dec. 1599 met een schild mot een rechterschuinbalk, waarop drie aaneengesloten ruiten in de richting van de balk; een naar rechts gewende helm met twee buffelhorens als helmteken; randschrift : ROTGER VAN ESSEN ANNO 99 (gezien dit feit is de acte waarschijnlijk pas na zijn dood door zijn zoon bezegeld).

Uit dit huwelijk:

1. *Rutger,* volgt VIIIa.

2. *Pelgrim van Essen* tot de Parckeler, in de ridderschap van Veluwe 1603—'19, dijkgraaf van Veluwe (1620), ambtsjonker van Heerde.

31 juli 1619 zegelt *Pelgrim van Essen* met een schild met een rechterschuinbalk, beladen met drie ruiten in de richting van de balk; aanziende helm met dekkleden en wrong en twee buffelhorens als helmteken; randschrift: S. PELGRVM VAN ESSEN (Huisarch. Duivenvoorde, inv.nr. 165).

3. *Johan van Essen,* monnik te Kappenberg, pastoor te Arnhem of Aken, † (aan de pest) in 1599.

4. *Dorothea van Essen,* tr. 1° Hattem in okt. 1584 *Jan van Lennep,* in de magistraat te Hattem 1574—'93, op het gericht te Heerde 1580, zn, van *Gerrit van Lennep Warner XII zn,,* rentmr. van Coevorden 1533, op het gericht te Heerde 1544—'52, burgemeester van Hattem 1550, en *Weyndel Bitter;* tr. 2° aug. 1597 *Derk Hendricksen.*

13 jan. 158'7 doen *Diderigh van Appeltornn, Rotger van* Essen en *Johann van Lennepp* een beklag gerechtelijk af (Richtboek stad Hattem 1580—'88, pag. 386 en Oorkondenboek Van Lennep II, pag. 241).

6 en 8 maart 1592. *Jacob van Lennep* procedeert tegen *Otto van Essen en Johan van Zijll,* diens schoonzoon, over een onbetaalde rente en wegens het onrechtmatig omhakken van bomen op het goed Duistervoorde, dat hem en de medeërfgenamen toebehoort (Richtboek Hattem 1592—'95 en Oorkondenboek Van Lennep 11, pag. 236).

17 maart 1593 zenden die van Hattem aan het Hof een missive, waarin zij protesteren tegen het bevel van de Raad van State, dat het proces tussen sergeant-majoor *Johan van Zijll en Jacob van Lennep* voor de krijgsraad moet worden gevoerd, als zijnde in strijd met het jus de non evocando (Oorkondenboek Van Lennep II, pag. 2 15).

13 sept. 1595 compareert *Derick Henrixsen, als man* van *Dorothea van* Essen, gewezen huisvrouw van wijlen *Johan van Lennep,* voor de niet nader genoemde kinderen van *Johan, van* Lennep en *Dorothea van Essen,* en verzoekt het gericht om met de voogden dier kinderen *Henrick van Huessen en Bernhardt Feith* in een geschil uitspraak te doen., waarop die voogden verklaren, dat zulks moet geschieden door der kinderen bloedverwanten *Appeltorn* en *Galen* (Recognitieboek Hattem 1598-1.604 en Oorkondenboek Van Lennep 11, pag. 237).

Zie omtrent, het geslacht *van* Lennep: Oorkondenboek Van Lennep 11, door Jhr. Mr. F. K. van Lennep, 1927 en Polvliet (Coll. 22/17, pag. 464 bij het Kon. Ned. Genootschap voor Gcsl. en Wapenkunde).

5. *Margriet van Essen,* † 1597 of 1598, tr. in 1595 *Johan van Scherpenseel,* heer van Scherpenseel, compareert op land- en kwartierdagen 1580—1614, op de ridderschapsvergadering te Nijbroek 1583, op het riddercedul van Veluwe 1586, '92, '97, landdrost van Veluwe 1582, † in 1619, zn, van *Willem van Scherpenseel,* heer van Scherpenseel, vrijheer van Rosendael, landdrost van Veluwe, en *Hadewich (Haze) van Zuylen van Nyevelt* (van Hoevelaken) en wedr. van *Aleydt van Arnhem:* hij hertr. in 1615 *Catharina van Lynden.*

6 dec. 1564 wordt *Johan, van Scherpenseel na transport* zijns vaders beleend met het huis Scherpenseel; zijn moeder *Hese* van *Zuylen van Nyevelt* behoudt de tucht. 4 nov. 1580 vernieuwt *Johan* de eed, 12 aug. 1636 tuchtigt hij er zijn derde vrouw mee. 18 sept. 1619 wordt *Willem van* Scherpenseel, onmondig, beleend als erve zijns vaders en mede door verdrag met *Hendrik van Westerholt* en *Aleyt van Scherpenseel,* die daarbij afstand hadden gedaan van alle nalatenschap van haar vader *Johan van Scherpenzeel* en van haar moeder *Margriet van Essen* (alles Leenreg. Veluwe),

6. *Dirk,* volgt VIIIb.
7. *Barbara van Essen.*
8. *Hendrick van Essen,* † *jong.*
9. *Reyniera van Essen,* stiftsjuffer te Notteln, † ald.
10. Jacob *van Essen,* † (gesneuveld).

VIIIa. *Rutger van Essen* tot Swanenborg, compareert in de ridderschap van Veluwe 1594-1614, dijkgraaf van Veluwe, † vóór 18 sept. 1625, tr. in sept. 1600 *Hadewich van Amstel van Mijnden,* dr. van Mr. *Amelis* van *Amstel van Mijnden,* I.U.D.. raad in den Hove van Gelderland, raad in de Grote Raad van Holland, en *Odilia van Scherpenseel.*

13 jan. 1587 behandelt *Rotger van Essen.* een beklag (zie sub VIIa, 4).

13 aug. 1602 oorkondt *Johan van Scherpenseell,* drost van Veluwe, dat *Rutger ma Essen,* dijkgraaf op Veluwe, en *Hadewich van Amstel van Mijnden,* echtelieden, zwager en nicht van de oorkonder, hun huwelijksvoorwaarden dd. 19 aug. 1600 voor de leenheer *Van Doddendaell* hebben bevestigd en elkaar getuchtigd, en dat hij bovendien zijn vrouw getuchtigd heeft met de rente van 100 Car.gld., die hij heeft Op het erf Oerlehul in het ambt Heerde, buurschap Hoirn (Orig. in Fam.arch. en Dossier Van Essen, C.B.v.G.).

21 mei 1603 beleent *Seino van Dort,* heer tot Dorth, als leenheer, *Pelgrim van Essen, als* gevolmachtigde van zijn oadste broer *Rutger van Essen,* dijkgraaf in Veluwe, met de Harderwijker tienden in het kerspel Heerde, buurschap Marckluiden, die hij van wijlen zijn vader *Riquin van Essen* geërfd heeft en die aan het huis Dorth leenroerig zijn volgens Zutphens recht (Orig. in Fam.arch. en Dossier Van Essen, C.B.v.G.).

26 aug. 1604 is *Rutger van Essen,* dijkgraaf op Veluwe, huwelijksman van Odilia van *Scherpenzeel,* weduwe van *Amelis van Aemstel van Mijnden,* en *Wolther van Boymeburgh genaamd van Honsteyn* (Arch. „Yrst-Vanenburg", voorl. inv., reg. nr. 84).

22 maart 1609 komt *Rutger van Essen voor* als bezitter van een half stuk land, waarvan zijn broer *Diderick* de andere helft koopt (zie sub VIIIb).

13 okt. 1613 geeft *Rudtgher van Essen,* dijkgraaf op Veluwe, een jaarrente aan *Judith van Zuylen* van *Nijvelt* met als hoofdsom 250 Car.gld. of *f* 15.13½ rente (Orig. in Fam.arch.).

Uit dit huwelijk:

Rijckwijn, volgt IXa.

IXa. *Rijckwijn van Essen* tot Swanenborg, dijkgraaf van Veluwe, † in 1636, tr. Bunschoten (ondertr. Putten 18 sept. 1625) *Sophia van Voorst,* † na 28 sept. 1669, dr. van *Reinier van Voorst* tot Schoonderbeek en Westerhof, compareert in de ridderschap van Veluwe 1594-1614, en *Anna van Isendoorn.*

4 nov. *1646* verkoopt *Gerhard van Heerde* aan ***Sophia van Voorst,*** weduwe van *Riquin van* Essen tot Swanenburg twee morgen tinsland onder Vorchten, achter de Hogenenk (Dossier Van Essen, C. B. v.G.).

Sophia van *Voorst is* 28 sept. 1669 voogdes over de kinderen van haar overleden dochter *Catharina Sophia van Essen, weduwe* van *Joan Godefried van Ensse* (Van Doorninck, Geslachtkundige Aantekeningen).

Uit dit huwelijk:

1. *Rutger van Essen,* † (aan de pest) in 1636.
2. *Reinier van Essen,* † (aan de pest) in 1636.
3. *Hedwig Maria van Essen,* vrouwe van Swanenborg, erfdijkgravin van Veluwe, † (in de kraam) h. Cannenburg 26 aug. 1646, tr. Vorchten 1 okt. 1645 *Elbert van Isendoorn à Blois* tot Cannenburg, heer van Stockum, geb. 17 april 1601, dijkgraaf van Veluwe, † 10 sept. 1680, zn. van *Maarten van Isendoorn à Blois* tot Cannenburg, heer van Stockum, in de ridderschap van Veluwe 1593—1619/'20, ambtsjonker van Epe, en *Anna van Voorst;* hij hertr. juni 1658 *Odilia van Wassenaer (van Alckemade).*

Elbert van Isendoorn à Blois werd beleend met de Cannenburg 22 jan. 1635; het leen wordt uitgebreid mei konijnenwaranden te Niersen, Vaassen en Emsterenk. 12 okt. 1645 laat hij zijn huwelijkse voorwaarden met *Maria Hadewich* van *Essen* registreren, 22 juni 1658 die met *Odilia* van *Wassenaer* (Leenreg. Veluwe).

27 juni 1640 wordt Sophia *van Voorst* weduwe van *Ryckwijn van Essen,* als moeder van de onmondige *Hadewich Maria van* Essen beleend met do tiend&, grof en smal, te Heerde, buurschap Meirckeluyden (Leenreg. Ba&).

In Ned. Leeuw 1905, kol. 42 wordt als datum van het huwelijk 12 sept. 1645 vermeld en dat het huwelijk door de verwalterdrost (sc. van Veluwe) gesloten is; in kol. 85 vindt men de huwelijksdispensatie van hen, ondertekend door *Ludovicus à Marca,* superior Minimis Hollandiae Soc. Jesu.

4. Anna *Geertruid Marie van Essen,* tr. (voor de schout van Heerde) op Swanenborg 1 aug. 1667 *Hendrick Pelgrum van Westerholt,* cornet (1660, '64), † 11 maart 1670, begr. Wehl, zn. van *Hendrick van Westerholt* tot Hackfort, heer van Peursum, en *Alithea van Scherpenseel,* vrouwe van Scherpenseel.

Zie over dit echtpaar Westra van Holthe, Ridderschap van Drenthe, pag. 82.

5. *Catharina Sophia van Essen,* vrouwe van Swanenborg, † in 1667, tr. 24 juni 1650 *Joan Godefried van Ensse* tot de Grote Scheer, Brinck en Heest, † in 1664, zn. van *Engelbert van Ensse,* in Spaanse dienst, kamerheer van de Keizer, ridder van de Gulden Sleutels, en *Anna van Steenwijck,* vrouwe van de Grote Scheer,

Rutger van Ensse doet 25 aue. 1686 afstand van 1/6 van 1/3 van de tienden, grof en smal, te Heerde, buurschap Meirckeluyden, ten behoeve van zijn broer *Engelbert Rioquyn* van, *Ensse,* die met het geheel beleend wordt 10 jan. 168'7; 2/3 van het leen wordt 16 jan. 1688 door *Rutger van Ensse* tot Swanenborg opgedragen. De opmerking van de annotator van het repetitorium van het leenregister Baer, dat in plaats van *Ense Essen* gelezen moet worden, treft dus geen doel (Leeureg. Baer).

Zie omtrent *Van Ensse* verder Her. bibl. 1883, pag. 396 en voorts Dossier Van Essen bij het Kon. Ned. Genootschap voor Gesl. en Wapenkunde.

6. *Odilia van Essen.*
7. *Rickwina van Essen,* posthuma, † in aug. 1665.

VIIIb. *Derck van Essen,* in. de ridderschap van Veluwe 1600 —'19, kanunnik te Deventer, ambtsjonker van Apeldoorn, tr. 1° *Magdalena van Hatsvelt,* dr. van *Johan van Hatsvelt* en *Anna van Wendt;* tr. 2° *Mechteld N.,* † *in 1647,* wede. van *Roelof Straetman.*

22 maart 1609 dragen *Diderick van* Essen en Helena *van Haetsvelt op* aan Jan. Jansen *Rosier en Jenneken, zijn* vrouw, ½ *van een* stuk land genaamd de Norman, groot 2½ *morgen*, waarvan zijn broeder *Rutger* de andere helft bezit (Dossier Van Essen, C.B.v.G.).

In Ned. Leeuw 1931, kol. 189 wordt vermeld, dat *Roelof Straetman* gehuwd was met *Mechteld* N., vermeld 1635, 1639, die hertrouwde met Jr. *Dirck van Essen en* in 1647 als zijn weduwe is overleden.

De genealogische aantekeningen in het Dossier Van Essen, Centr. Bureau voor Genealogie, vermelden dat *Derck* voor *de* tweede maal met een boerin en voor de derde maal met N.N. gehuwd zou zijn geweest en een kleinzoon uit dit derde huwelijk zou zijn Hendrik *van Essen*, pauper, die als appointé van *P. Q. (Carel?) van Essen*, raad der Admiraliteit, een jaargeld van *f* 175,— kreeg; deze gegevens heb ik niet kunnen verifiëren.

Uit het eerste huwelijk:

1. *Rutger van Essen tot* Beekbergen, tr. N. *van Meekeren* tot Havickerweert.
2. *Anna* of *Maria van Essen.*

VIIc. *Otto van Essen tot* de Oij, in de ridderschap van Veluwe 1585, 1593—'95, in de ridderschap van de Graafschap 1600—'03, † 28 of 29 sept. 1604, tr. omstr. april 1564 *Anna van Diepenbroeck*, dr. van *Hendrick van Diepenbroeck* tot Haminkelen en *Hermanna van Munster* van Meinhövel.

13 april. 1564 laat zijn vader *Henrick van Essen* tot Swanenborch hun huwelijkse voorwaarden approberen, waarbij hij hem 1/3 van de tienden, grof en smal, te Heerde, buurschap Meirckeluyden afstaat (Leenreg. Baer, zie ook sub VIa).

30 okt. 1575 wordt uitspraak gedaan in een zaak van hem tegen *Weime van Brienen* (zie sub VIIa).

6 en 8 maart 1592 is een zaak aanhangig van *Jacob van Lennep*, zijn behuwd-oomzegger, tegen hem en zijn schoonzoon *Johan van Zijll* (zie sub VIIa, 4).

Uit dit huwelijk:

1. *Anna van Essen*, vrouwe van de Oij, tr. vóór 6 maart 1592 *Johan van Zijll*, wachtmeester, sergeant-majoor (1593), † vóór 1609, zn. van *Peeter van Zijll*, heer van Guldekens of Goddelens, en *Christina Johansdr. van Bassenn.*

6 en S maart 1592 is een zaak aanhangig tussen hem, zijn schoonvader *Otto* van *Essen* enerzijds en *Jacob van Lennep* anderzijds *(zie* sub VIIa, 4). Ook 17 maart 1593 is nog sprake van een proces tussen Johan *van Zijll* en *Jacob van Lennep* (zie eveneens VIIa, waarschijnlijk tevens bedoeld in Oorkondenboek Van Lennep 11, pag. 70 en Gelre 1904, pag. 116).

2. *Hendrick van Essen*, † te Keulen.
3. *Barbara van Essen.*

(Wordt vervolgd).

BOEKBESPREKING

De Hoge Raad van Adel. Geschiedenis en werkzaamheden. Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage, 1966.

In passend blauw, gestoken verscheen een bundel opstellen ter gelegenheid van 'het honderdenvijftig jarig bestaan van de Hoge Raad van Adel 1814-1964. De ondertitel „Geschiedenis en werkzaamheden" geeft aan, dat een biografie beoogd is. Men kan zelfs spreken van een auto-biografie, aangezien

de schrijvers allen, lid zijn van het College, een waarborg tevens voor de hoogste graad van deskundigheid. De lezer wordt hierin geenszins teleurgesteld.

Na het Voorwasrd van de inmiddels afgetreden voorzitter Jonkheer Mr. M. A. Beelaerts van Blokland, volgen zeven hoofdstukken, waarvan van dezelfde auteur zijn het eerste hoofdstuk „Adelsbeleid en adelsrecht vóór 18 13", het vijfde „Titulatuur, standaarden en wapens van het Koninkrijk", en het laatste „Gemeentelijke Heraldiek", van Jonkheer Mr. C. C. van Valkenburg de tegenwoordige voorzitter het tweede hoofdstuk „Adelsbeleid sedert 1813", van Jonkheer Mr. P. G. M. van Meeuwen het derde „Eén en ander over het Nederlandse Adelsrecht"; van Jonkheer Mr. G. A. M. J. Ruys de Beerenbrouck het vierde „Uit de geschiedenis van de Hoge Raad van Adel"; en van admiraal Mr. A. N. baron de Vos van Steenwijk het zesde hoofdstuk „Maritieme Heraldiek". Toegevoegd werden de bijlagen 1 Wetten en Besluiten betreffende de periode 1806-1810, 11 Besluiten hier te lande van kracht geworden tengevolge van de inlijving bij Frankrijk, 111 Wetten, Besluiten en Regelingen onder het Koninkrijk der Nederlanden, IV Leden en secretarissen van de Hoge Raad van Adel, Koningen en Herauten van Wapenen.

Voor de inhoud van elke bijdrage is slechts de schrijver verantwoordelijk. Dit persoonlijk element verlevendigt de lectuur. Een eventueel afwijkende beschouwing van de recensent is nu ook een minder hachelijke onderneming dan wanneer deze zich moest richten tegen een gevestigd standpunt van de Hoge Raad.

In het Voorwoord lezen wij:

„Thans acht het College het gewenst, om een terugblik te „werpen op het werk van deze anderhalve eeuw en i et s „van de sluier te lichten, die zolang reeds de talloze adviezen „aan de Regering gegeven, heeft gedekt" (spatiering van ons).

De uitdrukking „adviezen aan de Regering" lijkt minder juist gekozen. De staatsrechtelijke positie bepaling van de Hoge Raad was krachtens de instructie van 24 juni 1814: het verlenen van advies aan de constitutionele vorst (koning), bij latere instructies gewijzigd achtereenvolgens in: het verlenen van advies aan de minister van Binnenlandse Zaken (1852), aan de minister van Justitie (1859), aan de minister van Algemene Zaken (1937), aan de minister van Binnenlandse Zaken (1945), terwijl de thans geldende instructie bovendien nog voorziet in adviezen aan andere ministers. Mag het al twijfelachtig heten, of in onze staatsregeling „vorst" (koning) steeds vereenzelvigd is kunnen worden met „regering", ten aanzien van een „minister" is zulks nimmer het geval geweest. Dit is een constitutioneel relevante zaak. Sommige Koninklijke Besluiten zijn o.i. in dit opzicht niet zorgvuldig geredigeerd, bijvoorbeeld het K.B. van 18 juni 1962 n° 62, luidende:

„Wij Juliana ...

„Gezien het verzoekschrift van . . .., strekkende om hem „in de Nederlandse Adel in te lijven;

„De Hoge Raad van Adel gehoord;

„Gelet op artikel 74 van de Grondwet,

„Op de voordracht van Onze Minister van Binnenlandse „Zaken van ....."

Anders dan door deze redactie wordt voorgesteld, hoort de Kroon de Hoge Raad van Adel niet, maar adviseert het

College de minister en gaat dit advies rechtens op in de ministeriële voordracht.

In bovenstaand citaat uit het Voorwoord spatieerden wij eveneens het woord „iets". Door deze zelfbeperking van de auteurs is, in de hoofdstukken over het adelsbeleid, de nadruk gevallen op het overheidsbeleid, en is de rol van de Hoge Raad van Adel slechts bescheiden naar voren gebracht. Het centraal stellen van het (advies) beleid van het College en van deszelfs invloed op de ontwikkeling van het adelsrecht zou o.i. meer beantwoord hebben aan de titel van het boek „Geschiedenis en werkzaamheden". Met instemming onderschrijven, wij in het Voorwoord: „De in de negentiende eeuw aanwijsbare schroom om dergelijke zaken openlijk te behandelen bestaat niet meer ..."

Het eerste hoofdstuk „Adelsbeleid en Adelsrecht vóór 1813" handelt over het tijdvak 1806-1813, onderverdeeld in I Het Koninkrijk Holland 1806-1810, 11 Onder de Inlijving 1810—1813.

Hoewel het opschrift van dit hoofdstuk ruimte laat, om verder terug te gaan dan tot 1806, kan men de keuze van schr. verklaren, omdat de vóórgeschiedenis van de Hoge Raad van Adel pas onder Lodewijk Napoleon is ingezet. Koning Lodewijk stelde zich een adel voor als monarchaal instituut „dat een Monarchisch Bestuur niet kan bestaan zonder „Lieden rondom zich te hebben die het verdedigen en onder- „schragen ..." Een o.i. principieel andere opzet dan de door de Franse revolutie afgeschafte Nederlandse adel, die in vrije maatschappelijke ontwikkeling was ontstaan en die juist daardoor tijdens de Republiek krachtens eigen recht een plaats in de, staatsregeling bekleed had. Uit schr.'s relaas blijkt, dat dit gegeven voor de nouveau monarch vrijwel onbruikbaar was. Lodewijk Napoleon beschikte over een machtige troef: de uit zijn voorrechten ontzette oude adel was voor herstel aangewezen op 's konings gunst en mutatis, mutandis gold dit evenzeer voor de voormalige regenten. De tijd scheen rijp voor de creatie van een monarchale adel met medewerking van al deze gedupeerden, die aldus aan de troon verbonden zouden worden. Bovendien kon de Koning zich voorzien van een nog erkentelijker zogenaamde verdienste-adel. In dit hoofdstuk passeren de min of meer gekunstelde constructies voor de in te richten „constitutionele adel" de revue. Dat zovele onverdachte vaderlanders, hieraan hun diensten verleend hebben, moet o.i. worden toegeschreven aan hun aanhoudende pogingen, om de nieuwe adel aan te sluiten op de Nederlandse traditie: „qu'il faut adapter son institution au caractère national." In deze geest dan kwam tot stand de Wet van 22 Grasmaand 1809, waarbij een „Constitutionele Adel van het Koningrijk Holland" werd ingesteld. Op 1 oktober 1809 werd het Hoog Heraldiek College ingericht. Schr. gaat uitvoerig in op de -vernietigende reactie van keizer Napoleon. Alreeds in 1807 had de keizer te kennen gegeven: „La révolution s'est faite en Hol- „lande par la France, elle n'a été rendue à l'indépendance „qu'à condition que le système d'égalité serait **maintenu** . .. „Je ne veux pas voir reparaitre les anciens titres; cela nuit „mon système en France". Merkwaardig genoeg zag Napoleon in het principe van de „égalité" geen bezwaar voor zijn systeem. Bij twee decreten van 1 maart 1808 was -het Napoleontisch adelsrecht gefundeerd op het verlenen van titels met adaequate financiële positie ter beloning van hoge militaire en civiele ambtsdragers. Napoleon dwong zijn broer, om voormelde wet van 1809 op 18 februari 1810 te vernietigen en buiten effect te stellen „even alsof dezelve nimmer bestaan

hadde". Het Heraldiek College werd opgedragen „om het stuk van den Adel in Harmonie te brengen. met hetgeen dienaangaande in Frankrijk is vastgesteld". Deze taak verviel door 'de abdicatie van koning Lodewijk op 1 juli 1810 en de daarop gevolgde inlijving bij Frankrijk. Wijselijk had kort te voren o.m. *Röell* de hem aangeboden graventitel niet aanvaard, zoals hij later motiveerde „uit hoofde van den veegen staat, waarin zig het vaderland bevindt". Invoering van het franse stelsel vond plaats, een op zuiver monarohale gunst gefundeerde adel. die niet strookte met de Nederlandse traditie en volksaard.

Het hoofdstuk wordt besloten met een overzicht van de personen in de 'Noordelijke Nederlanden, die in het kader van het Napoleontische adelsrecht een titel kregen. De lijst is gerangschikt naar verleende titel en naar functie, elf comtes de l'empire, zestien barons en negen chevaliers.

Het tweede hoofdstuk „Adelsbeleid sedert 1813" geeft een inzicht in de indrukwekkende voortvarendheid, waarmede Willem 1 gehandeld heeft, en in het enorme werk door de Hoge Raad van Adel verzet. Reeds op 28 augustus 1814 verscheen, ter uitvoering van artikel 42 der Grondwet van 29 maart 1814, een Souverein Besluit met o.m. benoemingen in de ridderschappen. Uit het belangwekkende relaas van schr. leiden wij af, dat formeel het oud-vaderlands adelsrecht niet werd hersteld (vgl. ons opstel „De Koning verleent adeldom" in dit maandblad a° 1946) en een nieuwe adelstand werd voorgenomen, die — in tegenstelling met voorheen — een koninklijk instituut zou zijn, afhankelijk van „verheffing". Volgens het eenparig gevoelen der grondwetscommissie 18 15 betekende „verheffing": „om diensten aan den staat bewezen". In zoverre werd de monarchale lijn van Napoleon formeel doorgetrokken. Maar materieel nam Willem 1 — naar schr. op bladzijde 54 mededeelt — tot algemeen richtsnoer herleving der ridderschappen met de oude adel, aangevuld met de voormalige regenten en daarmede gelijk te stellen notabelen. Wij zien hierin terugkeer tot het beginsel van oudvaderlands adelsredht. Immers in het algemeen was de oorzaak van adeldom in de vroegere maatschappij: het verwerven van een gekwalificeerd aanzien van vader op zoon in een drietal generaties. Dit gold voor de riddermatige adel, en, mutatis mutandis, werd nu een soortgelijke oorzaak overgenomen voor het adelen van regentenfamilies en gelijkstaanden (vgl. ans opstel „Harmonische hantering van oud-vaderlands adelsreoht in deze tijd" in dit maandblad a° 1955). Men kan dus eigenlijk zeggen, dat een Nederlandse adel werd ingericht van onverdacht republikeinse huize, met een monarchale toevoeging van adelsgunsten wegens persoonlijke verdienste.

Positiever dan schr. op bladzijde 64, onderkennen wij een principiëele tegenstrijdigheid tussen het formele adelsrecht en het materiële adelsbeleid sedert 1813. Dit lijkt ons wel het belangwekkendste facet van de ontwikkeling van het Nederlandse adelsrecht. Heeft de Koning hierbij op eigen compas gekoerst, in afwijking van de grondwetcommissie 1815? Een analyse van 's Hogen Raads adviesbeleid zou hier wellicht verhelderend geweest zijn.

Bij het verzoenend politiek beleid paste opneming van de Napoleontische adel, zonder erkenning d e i u r e. De voorziohtige adviezen van de Hoge Raad van Adel in 'deze materie vindt men vermeld op bladzijde 30. Buitenlandse adel kwam voor inlijving in aanmerking. Maar Britse adel deelde niet in deze gunst, omdat „in Groot-Brittannië voor Nederlanders geen wederkerigheid te hopenis". De conclusie van schr., dat inlijving een element inhield van hoffelijkheid van de ene

souverein jegens de andere, is juist, mits men de nadruk legt op de woorden „van de ene souverein jegens de andere". Wij wijzen hierop,, omdat de inlijving van De *Salis* geen bezwaar bij de koning ontmoette, hoewel „wederkerigheid in het Staatsbestel van Graauw-bunderland" ontbrak; in de Zwitserse republiek bestond geen monarch van wie wederkerigheid uit hoffelijkheid verlangd mocht worden!! Zoals boven gezegd, de nieuwe kern van de adel bestond uit de voormalige regenten. Daarnaast zijn notabelen genobiliteerd, die qua positie en levenswijze met de oude adel en met de regenten uit de Republiek waren gelijk te stellen. Volgens vrijwel algemeen internationaal geldende staatsrechtelijke opvatting was ten tijde van de Republiek het bekleden van openbare ambten voorbehouden geweest aan lidmaten van de „heersende" kerk, bij ons de Gereformeerde kerk; uitgesloten waren geweest de rooms katholieke en de niet minder talrijke doopsgezinde en remonstrantse families. Bij het nieuwe adelsbeleid werd deze discriminatie opgeheven. Op grond hiervan lijkt ons de door schr. op bladzijden 63/65 aangegeven indeling R.K./Herv. historisch onzuiver: de Hervormden van na de Restauratie waren de zoons en dochters van de oude Landskerk, de geprivilegeerden dus, terwijl de categorie der gedupeerden samengesteld behoorde te zijn uit de rooms katholieken #benevens hun lotgenoten, de doopsgezinden en remonstranten. Bij het verlenen van adelsgunst wegens verdienste geeft schr. geen beleidslijn aaa. Er bestaat een wanverhouding tussen het aantal verdienstelijke Nederlanders en het geringe aantal van deze verheffingen, niet minder na de invoering van de ministeriele verantwoordelijkheid. Wel staan de verdiensten der begunstigden buiten twijfel. De toekenning aan *Wellington* van de titel Prins *van Waterlo* gold zeker als een nationale ereplicht. Schr. noemt de verheffing in 1903 van de luitenant-generaal *den Beer Poortugael* de laatste adelsgunst wegens persoonlijke verdienste. Deze mededeling moet op een misverstand berusten, daar de enige redengeving voor het desbetreffend Koninklijk Besluit is geweest de afstamming van verzoeker uit het Schiedamse regeringsgeslacht *Den Beer*, en bij de voorbereiding zelfs geen andere redengeving een rol gespeeld heeft.

De auteur van dit hoofdstuk betrekt in zijn studie, naast de opneming in de adelstand, de gelijktijdige of latere verlening van titels. Deze benadering van de Nederlandse adel is in het bijzonder interessant voor de graven en de baronnen. Schr. stelt, dat de koning bij *Van Rechteren* de grafelijke titel mede verleend heeft aan een tak, die deze oorspronkelijk niet had. Indien hier gedoeld wordt op de tak *Van Rechteren Limpurg*, dan menen wij, dat *Joachim Hendrik Adolph* na 1711 terecht de graventitel had aangenomen,, zijnde stemhebbend lid in de Frankische gravenbank, een distinctie o.i. evenwaardig aan een keizerlijk graven-diploma.

Het valt op, dat de goed-Nederlandse gronden voor de verheffing der regentengeslachten uit de Republiek later, mutatis mutandis, geen toepassing gevonden hebben voor tijdens het Koninkrijk naar voren gekomen geslachten. Schr. constateert, dat het tot dit democratiseren van de adel in Nederland nog niet #gekomen is. Wij herinneren ons de behartigenswaardige beschouwingen over dit onderwerp in „De Telegraaf" van 24 januari 1963 van de toenmalige voorzitter van de Hoge Raad van Adel Beelaerts van Blokland.

Terloops, in aantekening 13 op bladzijde 73, deelt schr. mede: „Het Koninklijk Huis is in deze opsomming niet be-„grepen. De Koning staat boven de adel, doch de *overige leden „van het Huis *Oranje-Nassau* maken 'deel uit van de Neder-

„landse adel. Prins *Bernhard* behoort tot de weinigen die in „de laatste decennia in de Nederlandse adel zijn opgenomen. „Hetzelfde geldt voor wijlen Prins *Hendrik*".

Indien schr. het bij de eerste zin gelaten had, zouden wij wellicht commentaar achterwege hebben kunnen laten. Maar hetgeen daarop volgt, mag niet onopgemerkt blijven, Allereerst lijkt het gemaakte onderscheid tussen de koning en de overige leden van zijn Huis niet houdbaar. De koning bezit vóór zijn troonsbestijging en na eventuele abdicatie dezelfde rechtspositie als zijn medeleden van het Koninklijk Huis: eenmaal van adel blijft van adel, Overigens valt het te betwijfelen, of men bij een Koninklijk Huis van adeldom kan spreken. Een monarchie zonder adel is denkbaar, en, omgekeerd, kan in landen, waar een adel bestaat, een burger-geslacht tot de troon geroepen worden: *Bernadotte in* Zweden, en *Van Vollenhoven* in Nederland, Vorstelijke prinsen zijn van een andere orde dan adellijke prinsen (uiteraard met grensgevallen). De titel „Prins *der Nederlanden*", bijvoorbeeld, is bepaald geen adellijke titel, maar vloeit voort uit de op bladzijde 105 vermelde wet van 23 maart 1815 (S, 1815 no. 29), internationaal bevestigd door artikel '65 der acte van het Weense Congres van 9 juni 1815. De titulatuur van ons Vcnstenhuis heeft niet het karakter van adeldom, de gevoerde titels' hielden andere pretenties in, van bezit en waardigheid; 'hetgeen in het bijzonder tot uitdrukking komt bij de lagere titels, zoals graaf van Buren en baron van Breda. De begrippen „naam" en „titel" vloeien bij oude vorstelijke huizen in elkaar over, nog in de op bladzijde 107 aangehaalde Koninklijke Besluiten uit het jaar 1937,

Maar zelfs aangenomen, dat „royalty" een specimen is van het genus „adel", staat o.i. vast, dat ons Koningshuis nimmer deel heeft uitgemaakt van de Nederlandse grondwettelijke adel sedert 1813. Koning *Willem I* heeft de leden van zijn Huis buiten de adel gehouden. De buitenlandse vorstelijke prinsen en prinsessen, die, bij huwelijk in onze koninklijke familie, de Nederlandse nationaliteit verkregen, zijn — voorzover ons bekend — niet ingelijfd. Dit geldt ook voor Prins *Hendrik* en Prins *Bernhard* en bijgevolg behoren Koningin *Juliana* noch de Prinsessen *Beatrix, Irene, Margriet* en *Christina* krachtens afstamming tot de Nederlandse adel. *Claus van Amsberg* werd, als zijnde van Duitse adel, terecht, erfelijk voor zijn nageslacht, in onze adel ingelijfd. De persoonlijke titel Prins(es) *der Nederlanden* heeft, zoals boven aangegeven, geen adellijke betekenis. Hieraan kan niet afdoen, dat, te beginnen met Prins, *Hendrik* in 1901, in het Koninklijk Besluit van verlening van de titel Prins *der Nederlanden* artikel 65 (thans 74) der Grondwet aangehaald werd, De redengeving voor dit novum bleef ons onbekend. De opneming in het Koninklijk Huis is geen aangelegenheid van adelsrecht, maar van inrichting van het Koninklijk Huis, voorzien bij artikel 25 der Grondwet (ten deze onder ministeriele verantwoordelijkheid): van deze orde is de titel van Prins van Ons Huis, verleend aan de Prins, *der Nederlanden* Jonkheer *Claus van Amsberg* in artikel 2 van het K.B. van 16 februari 1966, S. n° 70. Opneming in het Koninklijk Huis brengt — zonder meer — geen titel mede; vgl. de wet toestemming huwelijk van Prinses *Margriet-Mr. P. van Vollenhoven*, m.a.w. ook uit de hoedanigheid van lid van het Koninklijk Huis vloeit geen adeldom voort.

Het voormeld onjuist precedent van 1901 heeft het betreurenswaardige gevolg gehad, dat het (huwelijk van Prinses *Margriet* betrokken is in de politieke controversen inzake adelsbeleid. Zozeer zelfs, dat de regering bij het wetsontwerp-

toestemming huwelijk zekere onlustgevoelens over het koninklijk prerogatief van adelsverlening niet heeft weten te bedwingen: „dat al jaren de beleidslijn geldt, dat geen adeldom meer wordt verleend", en „de regering geen reden heeft gezien, in het onderhavige geval van deze beleidslijn af te wijken" (regeringsnota n° 5 n.a.v. het Kamerverslag, ingezonden bij brief van 24 juni 1966).

Wij herhalen: de titulatuur der leden van ons Koninklijk Huis behoort niet tot het grondwettelijk Nederlands adelsrecht. Meer hierover bij Hoofdstuk V.

Het derde hoofdstuk „Eén en ander over het Nederlandse Adelsrecht" heeft een sterke juridische inslag.

Schr. gaat ervan uit, dat het adelsrecht vóór de Franse revolutie van oudsher tot het zogenaamde costumiere of ongeschreven recht behoorde. Deze stelling lijkt ons in haar algemeenheid aanvechtbaar. Met name tijdens, de Republiek maakten de ridderschappen — en ook de Edelen van Friesland — een wezenlijk bestanddeel uit van de staatsinrichting, evenals na 1813. Die staatsinrichting nu was geen ongeschreven recht, maar statutair recht en in dat statutair recht waren de ridderschappen met derzelver reglementen geïncorporeerd. Dit betrof dus ook de admissies, De bemoeienis van de Hoge overheid in de Republiek met adelszaken was in zoverre gering, dat de admissies aan de ridderschappen overgelaten waren, terwijl in de Grondwet van 1814 het adelsrecht gecentraliseerd werd in het Koninklijk prerogatief. Maar deze reorganisatie doet niet af aan het statutair karakter.

Vervolgens snijdt schr. de vraag aan, of adeldom door naamsverandering verloren gaat. Sommigen doen een bevestigend antwoord steunen op de letterlijke tekst van de gebruikelijke adelsdiploma's, waarbij adelsgunst verleend wordt aan X „en zijn wettige thans, bestaande en toekomende kinderen, zo mannelijke als vrouwelijke, mitsgaders alle volgende afstammelingen van zijn #geslacht en naam" (spatiering van ons). Bij letterlijke interpretatie zou verandering van geslachtsnaam verlies van adel meebrengen. Aldus Nederland's Adelsboek 1960 p. 18. Schr. bepleit een 'genuanceerde uitleg met onderscheid tussen een naamsverandering betreffende slechts de schrijfwijze en een algehele naamsverandering: alleen de laatste zou verlies van adeldom veroorzaken. Wij menen echter, dat bij naamsverandering de adeldom in het geheel niet ter discussie komt. Laat ons beginnen met enige juridische argumenten voor deze stelling:

Een publiekrechtelijke regel is, dat een bevoegdheid niet mag worden gebruikt voor een ander doel dan waartoe deze bevoegdheid verleend werd. De bevoegdheid des konings tot naamsverandering mag deswege niet worden gebruikt tot verlies van adeldom. Naamrecht en adelsrecht zijn verschillende sectoren in het positieve recht. De toepasselijkheid van voormelde publiekrechtelijke regel klemt hier te meer, omdat de wet nergens aan de Koning de bevoegdheid gegeven heeft tot ont-adelen. In de vorige eeuw kon een onterend vonnis oorzaak zijn van verlies van adeldom; dit was een bevoegdheid des rechters. Enige malen is het voorgekomen, dat namens de Koning iemand op gedaan verzoek werd afgevoerd van de door de Hoge Raad van Adel 'bijgehouden registers, maar deze registers zijn rechtens niet beslissend voor de adeldom. Het ware o.i. gewenst het recht van ont-adelen wettelijk te regelen met wel omschreven gronden voor verlies van adeldom, de rechtspraak op te 'dragen aan de Hoge Raad van Adel met cassatie-beroep op de Hoge Raad der Nederlanden. Als argument voor verlies van adeldom bij naamsverandering wordt door schr. aangevoerd, dat in vele gevallen de nieuwe naam overeenstemt met de biologische werkelijkheid. Wij tekenen hierbij aan, dat in de procedure tot naamsverandering de beweerde biologische werkelijkheid niet voor bewijs vatbaar is en in deze gevallen maar al te gemakkelijk pour besoin de la cause (van de #begeerde nieuwe naam) gesteld wordt. De materie van wettigheid en vaderschap is omzichtig bij de wet geregeld en omkleed met rechterlijke waarborgen: in onze rechtsstaat is een verkapte ontkenning van wettigheid d.m.v. een bestuurlijk adelsbeleid in strijd met de openbare orde.

De bovenvermelde letterlijke interpretatie zou o.i. tot wonderlijke praktische konsekwenties leiden. Twee voorbeelden: a. De jonge Jansen, zoon van zekere heer Jansen en diens echtgenote jonkvrouwe Jansen, zou aanspraak mogen maken op het praedicaat jonkheer, als zijnde een „volgende afstammeling van het geslacht en naam" uit de grootvader van moederszijde, de jonkheer Jansen. *b.* De geslachten *Van* Voorst *tot* Voorst en Van *Bevervoorden* zouden hun adeldom verliezen bij terugkeer tot de geslachtsnaam hunner voorvaderen respectievelijk *Van Hekeren* en *Engelberts*. Kortom een letterlijke interpretatie stuit zowel op juridische als op Praktische bezwaren,

Voor ons ligt de zaak eenvoudig. Taalkundig betekenen de woorden „... afstammelingen van zijn geslacht en naam" niet anders dan „... afstammelingen in de manlijke lijn met hun dochters". Het woord „naam" blijkt nu volstrekt irrelevant te zijn, m.a.w. de adeldom blijft bij naamsverandering buiten discussie. Waarom, tenslotte, zou de Hoge Raad van Adel krachtens zijn instructie belast zijn met het adviseren inzake verandering van adellijke geslachtsnamen, indien verandering van deze namen verlies van adeldom zou verooszaken? Het College heeft toch geen zorgen voor burger-geslachten?

Terloops noemt schr. de adoptie. Voor de vragen met betrekking tot het adelsredht, die: de wetgever — hoewel daarop tijdig geattendeerd — hierbij opengelaten heeft, zij verwezen naar dit maandblad a° '1954 en a° 1955 „Genealogie in de wetgeving-Adoptie" met inleidend woord van het bestuur.

Bijzonder belangwekkend is schr.'s beschouwing over de betrekking tussen titel en geslachtsnaam, waarbij de verschillende regels, die voor de vererving of overgang gelden, duidelijk naar voren gebracht worden. Wij zien hierin een actuele waarschuwing aan het adres van de commissie voor de thans voorgenomen grondwetswijziging. Deze commissie meent n.m.l. schrapping van artikel 74 Grondwet — het adelsprerogatief des konings — te kunnen aanbevelen, omdat adelsverlening een soort wijziging van de geslachtsnaam zou zijn, waartoe de Koning reeds elders in de wet bevoegd is.

Wij hebben maar een greep gedaan uit de keur van onderwerpen in dit hoofdstuk, die in kort bestek tot in de kern benaderd worden.

In het vierde hoofdstuk vindt men een historische schets van de werkkring van de Hoge Raad van Adel. Voorbeeld van de diversiteit der onderwerpen, in de beginperiode behandeld, is het advies inzake de Militaire Willemsorde. De schr. volgt in het algemeen de tekst van de geschiedschrijving van de Hoge Raad door Mr. M. J. H. de Bruyn van Meliseen Mariekerke, eertijds secretaris van het college, opgenomen in het Jaarboek 1956 van het Centraal Bureau voor Genealogie. Wij mogen de inhoud van 'deze overzichtelijke studie voor genoegzaam bekend houden, om ons referte te veroorloven.

Het vijfde hoofdstuk draagt het opschrift „Titulatuur, Standaarden en Wapens van het Koninklijk Huis".

Zonder dat de schr. zich hierover rechtstreeks uitlaat, leiden

wij uit zijn duidelijke beschouwingen af, dat de titulatuur van het Koninklijk Huis buiten het grondwettelijk adelsrecht valt en een materie is van het costumiere Koninklijke Huisrecht, voorzien bij artikel 25 Grondwet. Wij hebben hierop al enigszins geanticipeerd bij het slot van hoofdstuk IT. Schr. licht ons in over het gebruik van de Koning(in), om de reeks titels af te korten met een driemaal herhaald „Enz." Prins *Willem V* had n.m.l. op 30 juni 1783 een „Erneuter Erbverein" gesloten met de Walramse tak. Bij dat verdrag voerde de Prins nog de volle titulatuur. De bezittingen binnen de Verenigde Nederlanden, bleven buiten het familie-fideicommis, dat alleen in werking trad bij het uitsterven van de lijn van één der bezitters, die overigens volle erkenning van zijn bezit verkreeg. Daar, naar schr. opmerkt, het voeren van een titel in die dagen een „pretentie" inhield, werd met de woorden Enz. enz. enz. een zekere reserve van recht beoogd zonder precisering van die pretenties'. Kleurrijk schildert schr. de devaluatie van het aanzienlijk praedicaat „Excellentie" tot een vast gebruik voor de Hoofden der Departementen. Inmiddels is deze devaluatie voortgegaan tot de Staatssecretarissen. De room is er af en bij de huidige bewindslieden is een tendens waarneembaar, om zich van dit praedicaat te ontdoen.

Aan de hand van de terminologie „Prins van *Oranje*" wijst schr. erop, dat de woorden „naam" en „titel" door elkaar gebruikt zijn. Aldus ook nog in de Koninklijke Besluiten van 6 januari 1937 (S. 1937 n° 2) en van 26 oktober 1937 (S. 1937 n° 5) regelende naam en titulatuur van Prinses *Juliana* en haar kinderen. In de considerans van eerstvermeld K.B. wordt verwezen naar het Familieverdrag met de Vorst *van Lippe* een onmiskenbaar verschijnsel van Koninklijk Huisrecht, waarbij aanhaling van artikel 25 Grondwet o.i. verzuimd werd.

Voor de geschiedenis der standaarden, gevoerd door de Prinsen *van Oranje*, geeft schr. een instructief overzicht aan de hand van de begrafenisprenten der Oranjevorsten.

De koninklijke vlaggen zijn eerst sedert 1908 officieel geregeld, toen de automobielen bij het Hof in gebruik kwamen: op een rijtuig voerde men geen onderscheidingsvlag. Er is een duidelijk systeem ontwikkeld, waarbij o.a. de Prinsessen de ingehoekte vlag voeren met in het bovenste vlak het symbool van *Oranje* en in het benedenste dat van het geslacht van het Huis, waaruit zij in manlijke lijn stammen. Met instemming konden wij vaststellen, dat de Koninklijke Besluiten inzake onderscheidingsvlaggen voor leden van het Koninklijk Huis gebaseerd zijn op artikel 25 der Grondwet, d.w.z. het Koninklijk Huisrecht. Men zie het Koninklijk Besluit van 18 juni 1937 S. n° 4 betreffende de onderscheidingsvlag van Prins *Bernhard*. Men vraagt zich af, waarom dit K.B. alleen door de Minister van Defensie werd gecontrasigneerd, hoewel het besluit van algemene strekking is en niet blijkt van enige speciale defensie aangelegenheid.

Ten aanzien van het wapen van het Koninklijk Huis verwijst schr. naar de omvangrijke literatuur.

Hoofdstuk VI. Ingevolge zijn instructie adviseert, de Hoge Raad van Adel de minister van Defensie omtrent „emblemen voor de krijgsmacht':. Het is vooral de Koninklijke marine, die op dit gebied de aandacht van de Raad opeist. Het college kan zich gelukkig 'prijzen een deskundige in zijn midden te hebben,

Aan de inhoud van dit hoofdstuk ontlenen wij het volgende. Het scheepsembleem deed in 1949 zijn officiële intrede in de' Nederlandse marine. Daarbij is geput uit de geschiedenis van' het soheepsembleem, die reikt tot de tijd van de Griekse biremes en triremes, en die evolueerde met de scheepsbouw. Het merendeel der huidige emblemen is ontleend aan het wapen van de naamgever: provincies, gemeenten en zeehelden van alle rang en stand. Aan het familiewapen van de schout-bij-nacht Karel Doorman werd als spreuk toegevoegd diens beroemde sein: „Ik val aan - volgt mij". Het wapen van Piet Hein: een piet (vogel) op een hein(ing) werd officieel gefatsoeneerd in „in goud een kraai, zittende op een heining".

Al deze emblemen kan men in het marine-museum te Den Helder bezichtigen.

Het laatste hoofdstuk is gewijd aan „Gemeentelijke Heraldiek". Bij Koninklijk Besluit van *24* 'december 1814 werd aan de Hoge Raad van Adel opgedragen alle steden, dorpen en heerlijkheden, districten en corporatiën, welke voorheen of tot dusverre het gebruik van wapens, hadden gehad, op te roepen om een aftekening te krijgen van die wapens, opdat deze daarop 's Konings confirmatie zouden ontvangen. Heel duidelijk komt in dit hoofdstuk gedocumenteerd naar voren, welke invloed het college op het gevoerde beleid heeft uitgeoefend. Daar de bemoeienis formeel beperkt was tot „confirmatie" van de ingezonden wapens en op korte termijn honderden wapens aangeboden werden, kon het welhaast niet anders dan dat vele bepaald onjuiste wapenbevestigingen gegeven zijn. Volgens Ter Gouw was de aloude gemeentelijke heraldiek trouwens „een ongebaande wildernis, een onontgonnen heideveld". Schr. illustreert deze uitspraak o.m. met de ontwikkeling van het zegel van Dordrecht sedert 1240.

De Hoge Raad van Adel begon met orde op zaken te stellen op de grondslag van onze staatsregeling, waarin de steden één der 'drie standen vormden in de Staten der Provinciën. De Friese grietenijen waren met de steden, gelijkgesteld. De overige gemeenten telden niet mede. Dit standsverschil nu werd uitgedrukt door het dekken van de stadswapens, met een kroon. Na de gelijkstelling van alle gemeenten in onze staatsinrichting wordt aan alle gemeenten op aanvrage de gouden kroon toegekend, van drie bladeren en twee paarlen.

De oudst bekende wapenverlening of bevestiging is die van H a r l i n g e n in 1398 door hertog Albrecht. Schr. deelt mede, dat het nut van een erkend wapen was, dat de betrokken gemeenschap daarmede gekwalificeerd was als rechtspersoon. Nog in 1582 poogden de Staten der Ommelanden voor hun elf-harten wapen erkenning van Anjou te verkrijgen, om te kunnen, optreden naast de stad Groningen.

Tegenwoordig is aan de heraldiek geen voorrecht meer verbonden evenmin als aan de adel. Niettemin geniet de heraldiek een toenemende populariteit in het zakenleven en in andere sectoren van het maatschappelijk verkeer. Men waardeert algemeen deze „kleurgeving" aan het dagelijks bestaan.

In de fraaie band van dit gedegen en levendig gehouden boekwerk zijn een aantal portretten opgenomen. Het oudste stelt voor Mr. *W. A.* Baron *van Spaen la Lecq* (1750—1817), het jongste Jonkheer Dr. *D. P. M. Graswinckel* (1888—1960), beide voorzitter van de Hoge Raad van Adel.

Deze op een wetenschappelijk hoog peil staande jubileumuitgave heeft ons tot een ruime gedachtenwisseling en tot weinig kritiek aanleiding gegeven. Onze pen is daarbij het meest aangetrokken door de rechtshistorische en staatsrechtelijke facetten. Het boek is intussen over de hele lijn bijzonder boeiend. Prijs in de boekhandel *f* 14,-.

J. C. **MARK.**

Rotterdams' Jaarboekje 1964, Rotterdams Jaarboekje 1965 en Rotterdams Jaarboekje 1966. Uitg. L. & J. Brusse N.V., Rotterdam resp. 1964, 1965 en 1966.

Het Rotterdams Jaarboekje 1964 vormt de tweede jaargang van de zevende reeks van deze serie en bevat in het gebruikelijke „Voorwerk" een verslag over „Oudheidkundig bodemonderzoek te Rotterdam en omgeving in 1963" door C. Hoek (betreft o.m. het kasteel Capelle aan den IJssel). Onder het „Mengelwerk" vindt men in „Een onbekend hoofdstuk uit het leven van *Tollens*" door Dr. G. W. Huygens een beschrijving van het mislukte leven van Jacobus Petrus *Karel Tollens* (1813—1848), de tweede zoon van de in zijn tijd zo gevierde dichter, „Capelle aan den IJssel in de middeleeuwen" door C. Hoek verschaft gegevens over de middeleeuwse geslachten *Van Donghen, Van Heenvliet, Van Moordrecht, Van Naeldwijc, Van Polànen* e.a. In het artikel „*Frederik Hendrik Ampt* en de gebeurtenissen aan het eind van 1813" door J. H. de Groot wordt het leven beschreven van deze, in 1837 'overleden zee-officier, waarbij in het bijzonder wordt ingegaan op de gebeurtenissen te Rotterdam in het laatste gedeelte van het jaar 1813.

Het Rotterdams Jaarboekje 1965 verstrekt in „Oudheidkundig bodemonderzoek te Rotterdam en omgeving in 1964" door C. Hoek o.m. gegevens over het kasteel Capelle aan den IJssel en zijn bewoners in de middeleeuwen. Voorts, bevat het herinneringen van Rotterdams oud-burgemeester Mr. *P. J. Oud*, een studie over *Abram van Rijckevorsel*, president van de Rotterdamse Kamer van Koophandel, overleden in 1864, door Mr. G. E. van Walsum en, in Mr. W. F. Lichtenauer's bijdrage, getiteld „Het bezoek van Napoleon aan Rotterdam door Franse ogen gezien" gegevens over *Caroline du Mas de Peysac*, de in 1789 geboren echtgenote van de prefect *de Stassart*. Het blijkt, dat zij door haar moeder *Jeanne Petronille de Burman* in de vrouwelijke lijn stamde uit het door zijn vele geleerden, bekende Nederlandse geslacht *Burman* (zie Nederl. Leeuw 1935, kol. 179).

„De nieuwe heren van 1797" door Mr. H. C. Hazewinkel verstrekt ten, slotte 'uitvoerige biografische gegevens over de in november 1797 opgetreden leden van het Rotterdamse stadsbestuur, welke „nieuwe heren," reeds in de zomer van 1798 wederom van het bestuurs-toneel verdwenen.

Het Rotterdams Jaarboekje 1966 bevat o.m. een artikel „*Simon Bake*, 1724—1772", waarin gegevens over deze Rotterdamse marine-dokter en diens belevenissen te Algiers in 1765. Voorts treft men in dit jaarboekje biografische gegevens aan 'over „*Petrus Paludanus*", aan welke letterkundige en Hervormde predikant te Wassenaar (1771—'73) door Dr. F. K. H. Kossmann een bijdrage is gewijd, In „Het huis met de beelden" gaat A. Bijl Mzn. in op de geschiede& van dit door *Adriaan van der Werff* gebouwde patriciërshuis, Haringvliet 46 te Rotterdam, sedert omstreeks 1870 eigendom van de familie *Kolff* en in 1940 door het bombardement ondergegaan.

De jaarboekjes, die van vele uitstekende illustraties zijn voorzien, bevatten voorts nog talrijke belangwekkende bijdragen op het gebied van de historie van Rotterdam en omgeving. In deze boekbespreking hebben wij echter onze aandacht vrijwel uitsluitend gewijd aan die artikelen, die vooral voor de genealoog van belang kunnen zijn.

Voor de prijs van *f* 5,— per deel, ingenaaid zijn deze jaarboekjes verkrijgbaar; gebonden in linnen en in goud gestempeld bedraagt de prijs. *f* 7,— per deel voor de jaargangen 1964 en 1965 en *f* 7,50 voor de jaargang 1966.

W. W. VAN VALKENBURG.

Stammfolgen-Verzeichnis 1966 (Genealogisches Handbuch des Adels, Bände 1-35; Deutsches Geschlechterbuch, Alte Reihe Bände 1-119, Neue Reihe Bände 120-140). C. A. Starke Verlag, Limburg a/d Lahn 1966.

Dit boekje omvat in de eerste plaats een alfabethische lijst van alle genealogieën en stamreeksen, verschenen in de delen 1 t/m. 35 van het Genealogisches Handbuch des Adels, de opvolger van de vooroorlogse Gothasche „Taschenbücher". Voorts een register op de in eerstgenoemde serie gepubliceerde kwartierstaten, waarbij steeds de namen van de vier grootouders van elke probant zijn opgenomen, en een lijst van de „Historische Ahnen", in dezelfde uitgave gepubliceerd, waarbij de naam van de gehandelde nakomeling achter die van de „historische" voorouder in dit register wordt vermeld. Hierna volgt een register van alle in het „Deutsches Geschlechterbuch", delen 1 t/m 140, opgenomen genealogieën, telkens met vermelding van de plaats van herkomst. Ten slotte, voor de delen 120 t/m 140 van het „Deutsches Geschlechterbuch", een register van de namen van die geslachten, waarvan minstens over drie generaties lopende gegevens in deze delen voorkomen.

Het ruim 200 bladzijden tellende boekje geeft dus een goed overzicht van de inhoud van deze beide,. zeer. uitgebreide series: het is voor de prijs van DM 6,— in de handel.

W. W. VAN VALKENBURG.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Baccart (Meded.bl. 1944, nr. 138, blz. XVI, XXVII, XXXVI), 111 „Généalogies Enghiennoises" Livre 11 (Recueil IV des Tablettes du Hainaut) pag. 29 e.v., is opgenomen een genealogie *Baccarf*. De luitenant van de generaal der artillerie in Statendienst (1577—'83) *Jerosme Baccart* — over wie Jaarboek Centr. Bureau voor Genealogie 1, blz. 64, nog nadere gegevens verschaft — wordt in deze genealogie op pag. 34 vermeld; zijn aldaar weergegeven grafschrift noemt hem: „Joncker *Hieronimus Baccaert* in syn leven lieutenant van Syne Coninckly cke Majesteyt Artillerie" en daaruit blijkt tevens dat hij op 19 juni 1597 overleed en te Brussel werd begraven onder een zerk, waarop zijn in meergemelde genealogie beschreven wapen, stond afgebeeld. Hij was een zoon van *Bertele (Bartholomeurs) Baccarf*, die in 1567 te Edingen (Enghien) woonde. Hij had bij *Anna van Heynenberg* een natuurlijke zoon *Peeter*, die in 1586 werd gelegitimeerd.

De overgrootvader van *Jerosme Baccarf* († 1597) was *Mahieu Baccart*, ontvanger van Castre, Pepingen, Bellingen, Hautecroix, Vollezele en Lembecq 1470—'76, † vóór 1503, gehuwd met *Elisabeth de Temmerman*, erfdochter van de heerlijkheid Perkgate. Uit deze echtelieden *Baccarf-de Temmerman* blijkt ook nog een naar Noord-Nederland uitgeweken tak te zijn gesproten, waartoe om. behoorde de in Meded.bl. 1944, blz. XXVII, genoemde *Cornelis Baccart*, raad van 's-Hertogenbosch 1629 (zie de genealogie, p. 50).

De overige in Meded.blad 1944, blz. XXVII en XXXVI, genoemde (Nijmeegse) *Baccart's* blijken te stammen uit, *Willame Baccart,* wonende te Vollezele, wiens weduwe in 1514 of 1515 overleed en die waarschijnlijk een broeder was van de hierboven genoemde *Mahieu Baccarf.* De stamvader van deze Nijmeegse tak, *Guilliaem Baccart,* was blijkens de genealogie (p. 68), heer van La Verderue; zijn echtgenote *Maria de Valckenaer* 'overleed te Edingen 15 april 1631 en was dochter van *Jerosme de Valckenaer* (als calvinist geëxecuteerd) en ..... *de Coussener.* De doop van hun zoon *Adriaen Baccart* werd 'niet in het Edingse doopboek aangetroffen, wel die van vier andere kinderen (resp. in 1568, 1569, 1571 en 1582) ; twee dochters waren met haar echtgenoten te Edingen gevestigd. De voornoemde *Guilliaem Baccarf* was zoon van *Johan Baccart* advocaat te Bergen (Mons), † vóór aug. 1565, en *Johanna Laverdeys,* vrouwe van La Verderue, † vóór nov. 1609.

Voor verdere, uitvoeriger gegevens zie men de genealogie in „Généalogies Enghiennoises", Livre 11, welk boekwerk in de bibliotheek van het genootschap aanwezig is.

Wassenaar. MR. W. W. VAN VALKENBURG.

Breyl (Brijl). Gevraagd de eventuele familieband tussen, de onderstaande personen van de naam *Breyl,* ook geschreven *Brijl:*

A. *Jacob Breyl,* † vóór 1805, tr. *Rah(a)el Lentelus,* begr. Amsterdam (Zuiderkerk) 2 april 1805.

Uit dit echtpaar is bekend:

Lodewijk Breyl, geb. Sugenheim (volgens overlijdensacte in Hessen-Kassei) 1759/'60, broodbakker, † Amsterdam 3 nov. 1833, tr. *Johanna Hendrina Kruysmulder,* geb. in 1767/'68, † Amsterdam 25 maart 1823. Uit het 'huwelijk *Breyl-Kruysmulder* zijn vier dochters bekend.

B. *Andries Breyl,* geb. in Duitsland 1742/'43, bakker, † Amsterdam 30 sept. 1811, tr. *Dina Alyda Arntzen (Arendsen),* begr. Amsterdam (Zuiderkerk) 27 okt. 1791.

Uit dit 'echtpaar is bekend:

Henricus Breyl (Brijl), ged. Amsterdam (Zuiderkerk) 15 nov. 1772, pred. te Wijdenes 1797, te Ursem 1797-1802, te Terkaple (Fr.) 1 805—1 809, te Midsland (Terschelling) 1809 -1818, te Oost-Vlieland 1818-1833, † Amsterdam 6 nov. 1842, tr. 1 ° *Magteld Geerfruy Lenaertz;* tr. 2° *Gerritje Hoornstra;* tr. 3° *Aleidia Geertruida Boudewijna van der Spek.* Uit de eerste twee huwelijken zijn kinderen geboren.

C. *Wilhelm Breul,* tr. *Gertrud Elisabeth.*

Uit dit huwelijk zijn bekend:

1. *Andries (Andreas) Breyl,* geb. 18 okt., ged. Waldkappel (Kassel) 20 okt. 1719, bevestigd in de Evangelische Kerk ald. Pasen 1734, betaalt op 22 sept. 1745 poortergeld te Amsterdam, bakker, begr. Amsterdam (Westerkerkhof) 19 juli 1798, tr. 1 ° Amsterdam 13 april 1745 *Alida Wernsink (Wernsing),* geb. 1712/'13, van Bentheym (zij had een zuster *Maria),* begr. Amsterdam 19 jan. 1747; tr. 2° Amsterdam 1 sept. 1747 *Willemina Hovenier,* van Dinsterveen, † vóór 7 dec. 1798, dr. van *Lambert Willemsz. Hovenier* en weduwe van *François Zeegers.*

Uit het tweede huwelijk zijn een dochter en een zoon bekend.

2. *Paulus Breyl,* bakker, betaalt op 30 aug. 1742 poortergeld te Amsterdam, † vóór 5 jan. 1776, tr. 1741/'42 *Geertruy Amsink (Aamsink, Amsinck).* begr. Amsterdam (Westerkerkhof) 5 jan. 1776. Uit dit huwelijk is één zoon bekend.

Alle andere gegevens over deze personen en hun nageslacht zijn zeer welkom.

Leiden. C. P. BRIËT.

van der Burg+ *Johanna van der Burg,* ged. Utrecht 5 dec. 1667, †aldaar 5 mei 1751, en *Teuntje (Anthonia) van der Burg,* ged. Utrecht 11 febr. 1669, † aldaar 16 febr. 1747, ongehuwd gebleven dochters van *Jan van der Burg* en *Grietje Bruine,* woonden te Utrecht aan de Voorstraat bij de Wittevrouwenbrug.

Volgens het transportenregister kochten de beide zusters op 10 april 1737 een huis en erf gelegen aan de zuidzijde van de Neude naast de uitgang van het Barbaragasthuis van *Jannigje Haas,* weduwe van *Gerrit de Groot,* nadat zij tevoren op 18 maart 1737 de plegt van ƒ 300,— ten behoeve van het Elojegasthuis hadden afgelost. Dit huis werd door *Johanna van der Burg* op **30** april 1748 weer verkocht aan *Tijman de Gieter,* burger en meester rademaker.

Is één van de lezers' ooit een testament of boedelscheiding tegengekomen van genoemde *Johanna* en *Teuntje (Anthonia) van der Burg ?*

Rijswijk (Z.-H.). DR. A. P. J. VAN DER BURG.

Kien-van Bladel. *François* (?) *Kien* (ex matre *Van Eck)* tr. *Geertruid (?) van Bladel,* waarsch. dr. van *Jacob Jansz.,* 's-Hertogenbosch 1582, † vóór 1588, en *Geertruid N.;* hun zoon *Jacob Kien* tr. Gorinchem 7 okt. 1631 *Lijsbet van Herwaerden.*

Gevraagd nadere gegevens over bovengenoemde echtelieden *Kien-van Bladel* en hun beider ouders.

Hengeio (Ov.). IR. D. A. N. VRIESENDORP.

van Loon-van Velthuysen (LXXXII 350, 371; LXXXIII 172, 370, 442). De intekening van het huwelijk van Ds. *Corlis van Loon* en *Geertie van Swoll,* dat door de Heer Wijburg niet te Utrecht werd gevonden, is te vinden in Nederl. Leeuw XXXVIII ,1920), kol. 292, waar wordt medegedeeld, dat te Amsterdam op 1 dec. 1662 intekende: *Cornelius van Loon,* van Utrecht, oud 28 jaren, predikant te Driebergen, en *Geertruid van Swol,* van Amsterdam, oud 18 jaren, dochter van *Jan Stoffelsz.*

Geertruid van Swoll hertrouwde met Ds. *Bernardus Keppel,* predikant te Amerongen, weduwnaar van *Maria van Starckenborgh* (zie Krafft, Historie en oude families van de Nederlandse Antillen, bl. 202, noot 1).

Een derde kind van Ds. *Cornelis van Loon* wordt genoemd in Nederl. Leeuw LXIX (1952), kol. 373, t.w.: *Anna van Loon,* tr. Schalkwijk 22 okt. 1686 Ds. *Rutgerus van Liesvelt,* predikant te Oostvoorne, zn. van *Aert Rutgersz. van Liesvelt* en *Theodora van Hattum.*

Hoogezand. DRS. G. G. WOLTHUIS.

Rekker. Gevraagd gegevens betreffende het geslacht Rekker, waartoe — hoewel de onderlinge verwantschap onbekend is -- behoord zullen hebben:

Jan Hubertus' Rekker, geb. ca. 1693, tr. 8 april 1721 ? *Reiniera Gerlofs Sfinstra.* Hun doopsgezinde nageslacht te Dokkum, Vlissingen en Amsterdam is gedeeltelijk bekend.

Sikke Hubertus' Rekker. Zijn drie mij bekende kinderen werden te Dokkum doopsgezind gedoopt tussen 1749 en 1767, Het doopsgezinde nageslacht te Dokkum, Zeeland en Amsterdam is ook gedeeltelijk bekend.

Meyndert Huyberts Rekker, doopsgezind predikant te Sneek 1723—ca. 1757.

Abraham Huberts Rekker, burger en koopman te Sneek, tr. *Tryntje Jacobs,* dr. van *Jacob Everts* te Ylst en *Sioucke Hendriks* (die in 1687 huwden); geen kinderen (Cf. Genealogysk Jierboekje 1967, pag. 30).

Jan Pieters Rekker, geb. te Dokkum, doopsgezind predikant te St. Anna Parochie 1744, Veenwouden ca, 1748 en Groningen 1749.

Marten Jansen Rekker, geb. te Dokkum, burger van Leeuwarden 15 dec. 1675, † vóór nov. 1680, tr. *Trijntje Djurres (Diorres, Jurres, Jorrijts),* † Leeuwarden maart/juni 1712; zij hertr. kort voor 29 april 1685 *Claas Carsten Tigler.* Een dochter bekend. En zijn [broer:

Jan Jansen Rekker, koopman te Dokkum. (Cf. Genealogysk Jierboekje 1965, pag. 50, 53, 56).

Trijntje Pieters Rekker (ook: *Richerts),* geb. 1739/'40, ged. (doopsgezind) Franeker 28 aug. 1762, † ald. 30 maart 1806, tr. Franeker 28 febr. 1762 *Wepke Thijssen Feenstra,* geb. ald. ca. 1732, koopman en leraar der doopsgezinden te Franeker, † ald. 4 dec. 1774, zn. van *Thijs Wepkes Feenstra,* koopman te Franeker, en *Tjietske Sierks.* (Cf. Nederl. Patriciaat 1960, pag. 103).

's-Gravenhage. MR. O. SCHUTTE.

Weymans (LXXXIII 234, 297). Volgens mijn aantekeningen zijn de kinderen van *Bartelt Barentsz.* (***Weyman)*** en *Anna* Jans *Pol(l)* de volgenden:

1. *Apolonia* (bij doop *Pleuntje*), ged. Amsterdam (Oude Kerk) 6 juli 1634, getuigen Lijsbetje Jans en Neeltje Barentsdr. (DTB 6/412), begraven aldaar (Nieuwe Kerk: graf B 71) 28 april 1717, ondertr. 1° aldaar 23 okt. 1654 *Roelof Harmens Vening,* oud 23 jr., koperslager op de Nieuwedijk, hij leeft nog 9 jan. 1678 (vgl. doopboek Nieuwe Kerk): zij (alsdan wonende in de Utrechtse straat) ondertr. 2" Amsterdam 19 nov. 1688 *Willem van Beest,* geb. te 's-Gravenhage, makelaar op de Heregracht te Amsterdam (broeder van *Abraham van Beest).*
2. *Amerentia* (bij doop *Immetje*), ged. Amsterdam (Nieuwe Kerk) 5 juni 1639, getuigen Immetje Hendricx (DTB 42/142, ondertr. 1" aldaar *Roelof Fonteijn,* mr. cuyper in de Gravenstraat te Amsterdam, oud 29 jr., vader *Auke Fontain* (DTB 481/171vs); zij ondertr. 2° Amsterdam 11 dec. 1665 (woont dan Gravestraat) *Sicx Jaspersz Sicx,* oud 23 jr., van Amsterdam, kuiper in de Kuipersteeg aldaar, zn. van ..... en *Annetje Gijsberts.*
3. *Maria,* ged. Amsterdam (Oude Kerk) 14 april 1641, getuigen Jan Hendricx, Neel Barents en Griet Jansdr. (DTB 486/41), tr. 1° *Frederik de Lange,* van Amsterdam, oud 25 jr., op de Achterburgwal aldaar, koopman op Oost-Indië, begr. Amsterdam (Zuiderkerk) 12 okt. 1669, (Inbr. Wk. 33/188, d.d. 11 dec. 1671), zn. van *Jacobus de Lange;* zij ondertr. 2° Amsterdam 11 dec. 1671 *Wyhrandus Sixty,* winkelier, woont hoek Minnebroedersteeg aldaar, zij woont dan in de Hoogstraat (DTB 497/146vs), weduwnaar van *Margrietje de Lange.* Hij is overleden vóár 5 dec. 1695, huwelijksvoorwaarden nots. Hemming 24 dec. 1671 (N.A. 4280 no. 53). Zij leeft nog 16 okt. 1699.
4. *Barent,* (red. Amsterdam (Nieuwe Kerk) 25 nov. 1642. getuige Trijntje Barents (DTB. 42/333); hij is ongehuwd overl., begr. Amsterdam (Nieuwe Kerk, graf C. 394) 23 dec. 1686.
5. *Jan,* ged. Amsterdam (Nieuwe Kerk) 26 juni 1644, getuige Maritje Jans (DTB 42/416).
6. *Jacobus,* ged. Amsterdam 12 sept. 1646, get. Symon Thijs en Pleun Jans (DTB 8/102), † als „vrijer", begr. Amsterdam (Nieuwe Kerk) 8 maart 1688 (DTB 1057).
7. *Cornelis,* ged. Amsterdam (Oude Kerk) 16 aug. 1648, getuige Wouter Aertsz, Maritje Jans en Neeltje Barents, begr, Amsterdam (Nieuwe Kerk, graf C 394) 28 januari 1667.
8. *Neeitje (Cornelia),* ged. Amsterdam (Nieuwe Kerk) jan. 1650, get. Gerrit Arents (DTB 8/248); begr. aldaar (Nieuwe Kerk, graf C 394) 31 aug. 1671.
9. *Sara,* ged. Amsterdam (Nieuwe Kerk) 23 aug. 1654, getuigen Trijntje Barents (DTB. 43/283); zij ondertr. Amsterdam 8 dec. 1679 (woont Hoogstraat, oud 25 jr. moeder *Annetie Jans Pol), Adriaen Jansz. Stockhof,* van Amsterdam, koperslager, 21 jr., wonende aan de Verwersgracht, vader *Jan Adriaens Stokhoff.* Zij zijn gehuwd te Ouderkerk op 26 dec. 1697 (DTB. 506/431).
10. *Anna* (haar doop niet gevonden): zij ondertr. 14 sept. 1679 (oud 23 jr.) *Abraham van Beest,* van Amsterdam, 26 jr., makelaar, woont op de Heregracht aldaar, ouders dood (broeder is *Willem* van *Beest)* ; zij zijn 15 okt. 1679 te Slooten gehuwd (DTB. 506/324).

Mogelijk behoort hier nog bij een zoon *Abraham,* want begraven werd te Amsterdam (Nieuwe Kerk, graf C 394) 23 mei 1667 *Abraham Bartelsz. Weyman.*

De o u d e r s van deze 10 (c.q. 11) kinderen:

Bartelomeus Barentsz. (***Weyman,*** *Wayman,* enz.), scheepstimmerman, ged. Amsterdam (Nieuwe Kerk) 30 april 1606, v a d e r *Barent Bartholomeus;* m o e d e r *Immetje Henrix,* getuige: Neeltje Barents.

Hij ondertr. Amsterdam 6 okt. 1633 als scheepstimmermansgezel van Amsterdam, woont Coningsgracht, oud 27 jr., moeder *Immerentia Heyndricx,* met *Anna Jans,* van Amsterdam, weduwe van *Claes Heyndricx, zij* verklaart 1½ jaar weduwe te zijn (DTB 441/125).

Haar eerder huwelijk: 15 dec. 1629 ondertrouwde te Amsterdam *Claas Heyndricx,* van Amsterdam, oud 25 jr., geen ouders, stuurman, woont Heyligenweeg, en *Anna Jans,* van Amsterdam, oud 19 jr., v a d e r *Jan Jochems,* woont princegracht (DTB 135/1vs). *Claes Heyndricx* moet overleden zijn vóór 23 juni 1663, wanneer zijn vrouw w e d u w e genoemd wordt (Will. Decreet 21, fol. 75), zij koopt op 1 aug. 1689 het reeds meermalen genoemde graf in de Nieuwe Kerk no. B. 71 en wordt zelf daarin begraven op 13 april 1697. Het graf werd na haar dood, op 16 okt. 1699, overgeboekt op haar oudste dochter *Apolonia Weyman,* gehuwd met *Willem van Beest.*

De doop van *Anna* Jans *Pol* heb ik nog niet gevonden, maar zij wordt genoemd in het inbrengregister van de weeskamer (19/194) van 18 febr. 1625 en is dan 13 jaar oud. Haar geboortejaar zal dus moeten vallen in 1610/'11. Het echtpaar koopt een aantal huizen: 11 mei 1642 een huis in de Pijlsteeg (Kw. S-149), op 3 jan. 1651 een huis aan de Hoogstraat (Oude Doelenstraat) (Kw. 2-121) en als weduwe koopt zij op 30 jan. 1663, bij Willig Decreet van 23 juni 1663 (no. 21, fol. 75) een -huis op de Deventer Houtmarkt, zijnde twee huizen onder één dak. Na haar dood wordt haar boedel door notaris, Laurens van Gangel gescheiden ('N.A. 5763 d.d. 20 juni 1697). Aan obligaties enz. is er ƒ 72.500,— zonder de huizen. De huizen worden op 7 mei 1698 verkocht (Kw. reg. no. 73, fol. 179—181vs.); zij brengen dan ruim ƒ 22.000,— op. Het waren op de Utrechtse straat het huis „het Gehoor" en het huis „de Hoop", in de Pijlsteeg, aan de zuidzijde omtrent het midden, en het huis „de Santlooper", zijnde twee huizen onder één dak, aan de Deventer Houtmarkt en ook nog het ouderlijk bezit, twee huisjes aan de zuidzijde van het Keizerrijk. Het was geen slechte erfenis die de vijf overgebleven staken van de elf kinderen te verdelen kregen.

De grootouders van vaderszijde:

Barent Bartelsz., scheepstimmerman, geb. ca. 1580, ondertr. Amsterdam 9 juli 1605, oud 25 jr., woont in het Keyzerrijk, moeder *Neeltje Barents,* met *Immetgen Heynrixdr.,* van Bodegraven, oud 28 jaar, vertonende haar vaders consent (DTB 411/270).

Barent is 'overleden vóór 27 mei 1714, zoals blijkt uit de Weeskamerinschrijving van die datum (Inbr. 16/180vs.), waarbij *Immetje Heyndricx,* met haar voogd *Jan Heyndricx,* eertijds cleermaker, aan haar kinderen n.l. *Bartelt 8* jaar, *Trijntje 7* jaar, *Jannetgen 3* jaar en *Neeltgen* 1 jaar hun vaderlijk erfdeel bewijst.

In de broers en zusjes herkennen wij de doopgetuigen van de volgende generatie. *Immetje Heyndricx* leeft nog op 5 mei 1637 als zij als 'doopgetuige optreedt in de Nieuwe Kerk.

De grootouders van moederszijde:

Jan Jochems (Pot), geb. ca. *1592,* huistimmerman, ondertr. 1° Amsterdam 13 april 1611, oud 20 jaar, moeder *Betgen Guerten,* woont N.Z. Dwarsstraat, met *Pleuntgen Cornetisdr.,* oud 22 jaar, woont op de N.Z. Achterburgwal, moeder *Mary Heynricx.* De vrouw is overleden vóór 18 febr. 1625, wanneer *Jan Jochems* aan zijn kindecen hun moederlijk erfdeel bewijst (Inbr. wk. 19/194). De oom van de kinderen is *Lenart Cornelisz (Raven),* de kinderen zijn *Anna 13* jaar, 'hierboven genoemd, *Mary* 11 jaar, *Griet* 9 jaar, *Jannetje 7* jaar, *Cornelia 5* jaar en 'tenslotte *Dieuwertje 3* jaar, die echter spoedig is overleden. De kinderen krijgen 1/6 part in een huis aan de N.Z. Achterburgwal bij het Keyzerrijk. De grootouders, van moederszijde zijn nog in leven, zij staan over dit bewijs — daardoor kennen wij hun namen — het zijn *Cornelis Gerritsz.* en *Marie Heinricx.*

Jan Jochems hertrouwt met *Lijsbeth Jansdr.* en als hij sterft vóór 16 aug. 1639, waarbij hij thans genoemd wordt *Jan Jochemsz. Pol,* komt de boedel nogmaals voor de weeskamer (Inbr. 24/133). Er zijn nu ook nog drie kinderen uit het tweede huwelijk, namelijk *Pleuntgen 9* jaar, *Betgen 7* jaar en *Jochem 6* jaar, uit het eerste wordt alleen nog maar genoemd *Cornelia.* Er zijn dan 2 huizen en erven in de Nieuwe Doelenstraat neffens. malcanderen Volkert de Vlaming west, Hans Mertens oost. In één van deze beide huizen zou Rembrandt gewoond kunnen hebben, Uit de bijbehorende stukken in Div. Mem. Wk. IV fol. 272 en 297 blijkt, dat *Jan Jochems Pol* reeds vóór 19 dec. 1636 was overleden en dat er over niet-afgebouwde huizen geprocedeerd wordt.

De vier overgrootouders van vaderszijde:

Bartet N., huwt *Neeltje Barents.* Deze *Neeltje* wordt genoemd in het kohier van de 10de penning van 1553 (A.R.A. St. v. Holl. voor 1572), fol. 66: Keyzerrijksteeg *Neel Barents* eigenaresse, huurder *Baernt Baernts;* idem in kohier 1559, fol. 29: Keyzerrijk bij de Houtmarkt *Barent Barentsz 14* £.

Hendrik N. tr. *N.N.*

De vier overgrootouders van moederszijde:

Joachim Cornelisz., schipper, † vóór 14 januari 1603 (Inbr. Wk. 13/209vs.), op welke datum zijn weduwe *Metgen Geurten* haar vier kinderen, met name *Cornelis* oud 13 jaar, *Jan* oud 10 jaar (dit is dus de latere *Jan Jochems Pol*), *Neeltje 9* jaar en *Geurt* 5 jaar, hun vaderlijk erfdeel bewijst. Over het bewijs staat *Mary Jans* de grootmoeder (dus de moeder van de overleden *Joachim Cornelisz.*).

De twee andere overgrootouders zijn wij hierboven reeds stegen gekomen, het zijn *Cornelis Gerritsz. (Raven)* en *Marie Henricx.* Van hen is nog een en ander meer bekend, *Pleuntje Cornelisdr.* had namelijk een zuster *Maria,* gehuwd met *Arent Gerritsz. Haen,* schipper. Aangezien deze *Arent* is overleden; vinden wij de boedel in Inbr. 20/144. Er zijn twee kinderen, *Trijn* 11 jaar en *Adam 9* jaar, oom van moederszijde is *Lenaerf Cornetisz,* die de voogd was van *Adam,* toen hij het ongeluk had in slavernij te geraken en waarover Mej. Dr. 1. H. van Eeghen destijds geschreven heeft in Maandblad Amstelodamum, 40ste jrg., blz. 94. In de bijlagen van het laatste bewijs in lade 28 van de weeskamer berust de gehele #geschiedenis over deze slavernij, maar ook de inboedel en de testamenten van de grootouders, die hier nu overgrootouders zijn, te weten: 1° het testament van *Cornelis Gerritsz.* lichterman en *Marietje Hendricx,* viscoopster, verleden voor notaris van Banchem, van 1 mei 1624; 2° de inventaris van hun boedel d.d. 20 nov. 1632, hieruit blijkt dat beiden op die datum overleden waren: 3° het testament van *Marietje Hendricx* van 8 sept. 1629, waaruit blijkt dat zij dan weduwe is; zij woont dan in de Engelse steeg, en nogmaals, van dezelfde ten behoeve van de kinderen van *Arent Gerritsz Haen,* zij woont dan bij het Boerenverdriet in de Salm. Volgens de inventaris die tevens de verdeling van de erfenis bevat komt de kinderen van *Pleuntje Cornelis* toe elk ƒ 201.13.8. De quitantie gedateerd 22 dec. 1633 ligt ook in lade 28, waarin *Jan Jochems Pol* verklaart ontvangen te hebben uit naam van zijn vier kinderen een bedrag van ƒ 806,14., waarbij *Bartelt Barentsz.* scheepstimmerman, mede compareert.

Amsterdam. Ir. J. G. Kam.

Wapen heerlijkheid „De Havixhorst", Wie kan mij inlichten over het wapen van de heerlijkheid „De Havixhorst" in Drenthe?

Wageningen. A. W. W. Daniëls.

INHOUD VAN DIT NUMMER.

Bestuursberichten. — Het riddermatige geslacht Van Essen, door Mr. 0. Schutte. — Boekbespreking. — Vragen. en antwoorden.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt maandelijks en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.

Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maand b l a d, gelieve men te richten tot de Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede", Backershaegen*laan 70, wassenaar.

De jaarlijkse contributie (abonnement) ad *f* 25,— gelieve men steeds vóór *1* februari te voldoen door storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap tc 's-Gravenhage.

Correspondentie,' bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot de Secretaris IR. C. M. R. DAVIDSON, Jacob de *Graefflaan* 17, *'s-Gravenhage.*

Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg* 5, 's-Gravenhage.

Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden op postrekening n0. 487073 ten name van de Bibliotheek van het Genootschap te 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of de inhoud der ondertekende stukken.

No. 2 **LXXXIVe Jaargang** **februari 1967**

BESTUURSBERICHTEN.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van de Heer P. C. L. B l om, sedert 1923 gewoon lid van het Genootschap,

Tot lid zijn benoemd:	Voorgesteld door:
J. BIJLOO, *Thorbeckelaan 719, 's-Gravenhage.*	H. VAN DER VLOODT, *'s-Gravenhage.*
G. D. CORNELISSEN DE BEER, *Barnsteenhorst 160, 's-Gravenhage.*	B. J. BUMA, ***Wassenaar.***
F. J. A. HENDRICKX, *Ommeganckstraat 2A,* ***Antwerpen*** *(België).*	***C.*** ROODENBURG, *Haarlem.*
H. LA GRO, Van *den Vondellaan* 51, *Driehuis-Velsen.*	Drs. 0. D. J. ROEMELING, ***Haren.***
C. Z. SMIT SIBINGA, ***De Gast*** *46, Zwidhorn* ***(Gr.).***	H. W. SMIT SIBINGA, *'s-Gravenhage.*
C. 0. A. baron SCHIMMELPENNINCK VAN DER OYE, *Huize Hofstetten, Arnhemsestraat 70, Ellecom.*	Mr. A. P. VAN SCHILFGAARDE, *Arnhem.*

Adreswijzigingen:

Jhr. J. Q. BAS BACKER,	Canberra, A.C.T. (Austr.). p.a. *Ambassade der Nederlanden, 120 Empire Circuit, Yarralumla.*
Ir. A. J. J. VAN DER REST,	Dordrecht, *Gevaertsweg 12.*

Notulen van de Algemene Ledenvergadering, gehouden op zaterdag **19** november 1966 in **„Het** Oude Hof", te 's-Gravenhage+

Aanwezig zijn, volgens de presentielijst, de bestuursleden: J. K. H. de Roo van Alderwerelt, voorzitter, Ir. C. M. R. Davidson, secretaris, Mr. E. Idema Greidanus, penningmeester, Jhr. Mr. H. E. van Weede, Mr. J. H. de Vey Mestdagh, B. van der Feen de Lille, Jhr. Mr. W. L. M. van de Poll, het erelid Mr. W. W. van Valkenburg, en de leden: O. L. van der Aa, A. Murray Bakker Albach, J. T. Anema, P. J. Arpeau, F. W. A. baron van Asbeck, L. Q. Bakker, Mr. Dr. Drs. J. P. D. van Banning, Mejuffrouw F. A. van Beemen, 1. van Beemen, Mr. F. J. J. Besier, Mr. E. van Beusekom, Mejuffrouw P. Beydals, H. A. Boeke, W. A. H. C. Boellaard, C. W. L. baron van Boetzelaer, L. C. Boogerd, Drs. Ph. M. Bosscher, J. H. Brakke, Mr. G. F. Brantsma, C. P. Briët, Dr. H. Broers, V. A. M. van der Burg, Drs. W. A. M. van der Burg, M. R. H. Calmeyer, Jhr. J. J. van Raab van Canstein, Ir. A. Corts, Mejuffrouw E. Crans, Mr. F. Daniëls, Mevrouw J. baronesse van Dedem geb. Weijschedé, Dr. A. W. E. Dek, P. Douglas, Ir. H. Ehrhardt, Mr. E. A. Engelbrecht, H. H. W. van Eijk, Drs. G. Fransen, Dr. W. Gaade, C. J. Geervliet, Mr. H. J. Marius Gerlings, Jhr. W. A. Gevers Deynoot, Mr. Dr. L. de Gou, C. D. Goudappel, Mr. G. J. J. van Wimersma Greidanus, Dr. H. Th, van Wimersma Greidanus, W. F. del Campo Hartman, Mr. J. C. Wilhelmy van Hasselt, E. W. A. Henssen, J. W. Heringa, C. Hoek, Jhr. Mr. D. J. P. Hoeufft, Mr. P. du Ry van Beest Holle, Mr. H. L. Hommes, Mr. H. L. L. van Hoogenhuyze, Th. F. Hoijer, A. M. Hulkenberg, Mevrouw M. Hulst geb. Smith, W. Crena de Iongh,

Mevrouw M. G. Kempees geb. van Hoboken, Mejuffrouw Mr. Ch. Kik, Mevrouw J. A. C. de Kinkelder geb. van Zuylen, J. A. G. de Kinkelder Jr., Drs. C. J. F. Klaassen, M. J. C. Klaassen, Mevrouw E. 1. Kok geb. Dijkhuis, Mevrouw Ch. G. Hoytema van Konijnenburg geb. Romswinckel, Mr. J. J. Korndörffer, Mevrouw L. C, Korndörffer geb. Dull, Jhr. F. G. L. O. van Kretschmar, J. Krol, J. R. Krudop van Ruwiell, H. L. Kruimel, A. C. Nieuwenhuyzen Kruseman, Mr. M. J. van 't Kruijs, H. E. van der Kun, Mevrouw M. H. de Lange geb. Kronenberg, Mr. N. H. de Lange, Mevrouw H. C. van der Lee geb. van Essen, Jhr. H. S. van Lennep, Mevrouw M. A. L. van Lennep geb. van der Heyden, A. van der Marel, Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambacht, Mevrouw C. S. van der Meer geb. de Langen, Mr. O. A. van der Meer, Mevrouw C. H. van Limborch van der Meersch geb. Schippers, Ir, W. F. van Limborch van der Meersch, 'Ir. G. L. Meesters, A. Merens, Mevrouw H. Mommaal geb. Quispel, Mr. A. K. H. S. Haitsma Mulier, Ir. F. A. Nelemans, Mevrouw A. E. Noë geb. Röthel, W. A. van der Noordaa, L. C. van Oldenborgh, Mr. G. H. L. van Oordt, J. Bleuland van Oordt, W. van den Quwelant, H. F. D. Oxenaar, Th. P. M. Palstra, J. Pannekoek, Mevrouw C. M. L. Pardede geb. baronesse van Boetzelaer, E. Pelinck. Mevrouw Drs. E. P. Polak geb. de Booy, Drs. A. C. Polvliet, Mevrouw J. J. Pontier geb. Neijenhuijs, W. E. Reuyl, G. H. M. Reymer, Mr. H. F. Reynvaan, J. A. Riel Czn, C. Roodenburg, Jhr. Mr. L. M. Rutgers van Rozenburg, Drs. L. A. C. A. M. van Rijckevorsel, W. A. van Rijn, Mr. J. van der Scheer, J. Scherpenhuyzen,, L. F. Scheurleer, H. W. Smit Sibinga, Kl. Sierksma, J. R. W. Sinninghe, Mevrouw C. H. H. van der Sleesen geb. Swart, Ir, J. van der Sleesen, Mevrouw L. P. van den Clooster baronesse Sloet tot Everlo geb. van Linden Tol, Ir. F. Stokhuyzen, Mr. H. J. Steenbergen, Mr. E. Stricker, Dr. F. S. Sixma baron van Heemstra, H. F. Heerkens Thijssen, W. Wichard Timmers, Ing. P. B. C. D. Tol, Mr. H. J. Verspyck, C. H. Voorhoeve, J. M. Voorhoeve, Mr. W. de Vries, Mr. C. W. D. Vrijland, Ir. P. M. Vrijland, Ir. J. A. Walland, P. R. Th, Zander ter Maat.

Te 15.00 uur opent de voorzitter de vergadering met een hartelijk woord van welkom aan de vele aanwezigen. De voorzitter deelt mede, dat tot zijn spijt de vice-voorzitter, Jhr. Mr. C. C. van Valkenburg, wegens ziekte verhinderd is de vergadering bij te wonen.

De notulen van de Algemene Vergadering van 4 juni 1966 worden goedgekeurd, nadat de naam Mevrouw C. S. van der Meer geb. de Lange verbeterd is in Mevrouw C. S. van der Meer geb. de Langen.

De penningmeester licht de begroting voor 1967 toe. *Drs.* C. J. F. Klaassen brengt naar voren dat blijkens de Statuten de duur van de vereniging afloopt op 31 maart 1967. Hij vraagt of stappen ter verlenging zijn genomen, daar anders de begroting geen zin heeft. De voorzitter antwoordt dat de nodige stappen zijn gedaan.

Daarop wordt de begroting voor 1967 onveranderd vastgesteld.

Van de rondvraag wordt geen gebruik gemaakt.

Vervolgens houdt de heer E. Pelinck, directeur van het Koninklijk Huisarchief, een interessante inleiding in verband met het daarna plaats vindende bezoek aan dit archief. De voorzitter brengt hem hiervoor de hartelijke dank van de vergadering over.

Daarna wordt het Koninklijk Huisarchief bezocht, waar een

bijzonder belangwekkende tentoonstelling van akten, miniaturen, boeken, glaswerk, ceramiek enz. werd bezichtigd.

Tenslotte verenigt een veertigtal leden zich aan een gemeenschappelijk diner in de Nieuwe of Littéraire Sociëteit „De Witte" te 's-Gravenhage.

\- -

Notulen van de Algemene Ledenvergadering, gehouden op woensdag 11 januari 1967 te 's-Gravenhage, Bleyenburg 5.

Aanwezig zijn de bestuursleden J. K. H. de Roo van Alderwerelt, voorzitter, Jhr. Mr. C. C. van Valkenburg, vice-voorzitter, Ir. C. M. R. Davidson, secretaris, Mr. E. Idema Greidanus, penningmeester, Jhr. Mr. H. E. van Weede. Mr. J. H. de Vey Mestdagh, B. van der Feen de Lille, Jhr. Mr. W. L. M. van de Poll, het erelid Mr, W. W. van Valkenburg en de leden P. J. van Qosterom en W. E. Reuyl.

De voorzitter opent te 20.00 uur de vergadering en constateert dat het volgens art. 17 van de Statuten vereiste quorum van meer dan de helft van het aantal leden van het Genootschap niet aanwezig is, zodat een nieuwe Algemene Ledenvergadering nodig is voor het wijzigen van de Statuten.

Besloten wordt deze nieuwe Algemene Ledenvergadering te houden op dinsdag 14 februari 1967, te 20.00 uur, Bleyenburg 5, te 's-Gravenhage.

Als agenda wordt vastgesteld:

1. Goedkeuring van de notulen van de Algemene Ledenvergadering van 11 januari 1967.
2. Wijziging van Art. 3 van de Statuten.

   Dit artikel luidt als volgt:

   „De duur van het Genootschap is bepaald op 29 jaren en 11 maanden, te rekenen van 1 mei 1884 af. Bij het verstrijken van genoemd tijdvak is de vereeniging opnieuw aangegaan voor den tijd van 29 jaren, terwijl bij het eindigen van laatstgenoemd tijdvak de vereeniging opnieuw wordt aangegaan voor den tijd van 24 jaren, alzoo eindigende 31 maart 1967,"

   Voorgesteld wordt, hieraan toe te voegen:

   „Bij het verstrijken van laatstgenoemd tijdvak wordt de vereniging andermaal aangegaan voor de tijd van 29 jaren."
3. Machtiging aan het Bestuur tot het verkrijgen van de Koninklijke goedkeuring op de wijziging van de Statuten.
4. Goedkeuring van de notulen van de Algemene Vergadering van 14 februari 1967.

\- -

Het riddermatige geslacht Van Essen,

door MR. O. SCHUTTE.

(vervolg van LXXXIV, kol. 23).

Jongere tak,

Id. *Henric* van Essen, ridder, drost van Salland 1330, † kort vóór 27 maart 1356, tr. N.N.

In 1330 is *Henric van Essen*, ridder, drost van Salland, met *Adolph van Zuthem* borg *voor* de bisschop *Johan van Arkel* wegens *koop van* de heerlijkheid Lage van Heer *Elbert van Eijll*, ridder, en *Jutte van Laage*, zijn vrouw (Extract in Dossier van Essen, C.B.v.G.; het -feit dat *Henric* in 1330 drost was: G. J. ter Kuile Jr., Drosten van Salland en IJsselmuiden in Verslagen Ov. Regt, 60e stuk (1945), pag. 40, met verwijzing naar Van Doorninck in Ov. Almanak 1550, pag. 241; A. L. Hulshoff, Inven-

taris van het Slot Lage uit 1449—1450 in Verslagen Ov. Regt, 69e stuk (1954), pag. 113 sqq. noemt de acte niet). 8 juli 1349 beloven *Sueder Uterlo,* kanunnik ten Dom, *Johan van Culemborch,* heer van Woudenbergh, *Henric* van *Vianen, Ghkebreoht van Sterkenberch, Johan van Lichtenberch,* ridders, en *Johan* heer *van Culenborch,* knape, gezamenderhand *Henric van Essen,* ridder, schadeloos te houden ter zake van zijn borgtocht van heer *Johan van Arkel,* bisschop van Utrecht, aangegaan ten behoeve van *Elbert van Eyle,* ridder, en zijn echtgenote, *vrouwe Jutte* (R.A. Utrecht, B.A. no. 172 reg.nr. 836); Oorkondenboek Overijssel nr. 1487); 24 juni 1359 oorkonden *Alof van Zuthem,* ridder, *Everaet van* Essen en *Henric* van *Essen,* heer *Henric*'s kinderen *van Essen,* dat wijlen heer *Henric* van *Essen en Alof van Zudthem* borgen waren voor bisschop *Johan van Arkel en als* zodanig *Elbrecht van Dijle,* ridder, en zij11 vrouw *Jutte* hebben betaald, waardoor zij grote schade hebben geleden; zij machtigen derhalve *Gherat van den Veen,* proost van Arnhem, dit op hun borgen Heer *Sweder* N., proost van Sinte Peter te Utrecht, Heer *Johan* heer *van Culenborch,* Heer *Jan van. Culenborch,* heer van Woudenberch, Heer *Henric* van *Vianen,* Heer *Ghisebrecht van Sterckenborch* en Heer *Jacop van Lichtenberch,* ridders, te verhalen (Arch. Bissch. van Utrecht, reg. 941, 942, en Deductie 1705, A 1; afgedrukt in Verslagen Overijsselse11 Regt 4e stuk (1867), pag. 84).

19 sept. 1349 beloven *Zweder* heer van *Voerst,* als hoofdschuldenaar, *Aernolt van Erkel, Otto* van *Bylant* de oude, *Dyderic* van *Voerst, Henric van Essende, ridders. Dyderic van Keppel, Aernolt van Keppel,* kanunnik te Deventer, en *Gheret de Gruter,* knapen, als borgen dat zij de abdis en het kapittel van Essende de koopsom van 880 mark, een oude konings torn. tot 4 penn. gerekend, zullen betalen voor de door de abdis en het kapittel aan heer *Zweder* verkochte abdijgoederen in Zalland (Hauptstaatsarchiv Dusseldorp, stift Essen, charter 462 ; Oorkondenboek van Overijssel, nr. 1490).

14 nov. 1349 verklaart *Aernt van Arkel,* ridder, dat hij tussen heer *Johan van Arckel,* bisschop *van* Utrecht, en *Sweder* heer *van Voerst* onder meer de uitspraak heeft gedaan, dat *Sweder* de abdijgocderen zal behouden, die *Heynric van Essen, Dideric van Rechteren, Heynric van den Damme en* zij11 broer *Zweder, Johan van Zalne* en zijn broer *Diderio, Helmich van der Scure, Ghered Stellinc* en *Johan Boweken* in bezit hebben, mits *zij* met ingang van heden aan de bisschop de van ouds gebruikelijke pacht betalen (R.A. Utrecht, Bissch. Archief, 443; reg. 1, 847; Oorkondenboek Overijssel nr. 1496).

13 jan. 1345 wordt 4 s. betaald aan een bode naar Voerst naar heer *Henric van* Essen, ridder, om de verzoendag af tc zeggen van wege *Rodolph van Bevervoerde; 26* aug. *3* s. voor een bode *naar* Vresinnen met brieven aan heer *Theodoricus van Rechter,* ridder. en heer *Henric van Essen,* ridcler, om de volgende zondag te Wegghestapel te komen op de *verzoendag* tegen *Rodolph van* Bevervoerde; 12 nov. wordt 10 s. 4 cl. betaald voor de uitgaven te Vreden van wege de bijeenkomst met de heer *van Voerst* en *Henric van Essen,* ridders (Cameraarsrek. Deventer, deel 1, *pag.* 232, 239 en 198).

3 juli 1353 oorkondt *Sweder* heer van *Vorst* dat, in tegenwoordigheid van zijn leenmannen *Vrederijck van Heeker, Gerrijt Schellinck, Johan Kovicken en Arent van, Junne.* Heer *Henric van Essen.* ridder. on *Henrick van Essen,*' zijn neef, knape, hebben' opgedragen aan hem de leenweer van een stuk land, gebeten Codarmsslach, gelegen in Leenre-broeck in Wijer kerspel, tussen de Witten wetcringe en de Velcker grave; hij schenkt dit land als vrij en eigen goed aan *Plonijs Vorne* en *Pelgrim Ludekenssoen* (Extract uit een boek van het klooster Windesheim in Deductie 1705, B 1).

27 maart 1356 wordt voor de wijn, die naar aanleiding van de begrafenis van heer *Henric van Essen door de* schepenen aan de ridders en vrouwe11 van Deventer wordt gezonden, 2 £ 13 s. 4 cl. betaald (Cameraarsrek. Deventer, deel 11, pag. 393). 30 nov. 1356 wordt echter nog 4 s. betaald aan een bode naar Vieracker om te zien of hij de tarwe, die een schip vervoerde, kon loskrijgen ten

behoeve van ridder *Henric van Essen,* wat hij niet gedaan heeft (Ibid., pag. 432).

Familieaantekeningen noemen *Henric:* Heer *Henric* van *Essende* genaamd *van Dungelen* en noemen als zijn vrouw *Lutgardt van Iselmwijden;* dit laatste kan ons inziens beter op zijn zoon slaan.

Uit dit huwelijk:

1. *Evert van Essen,* kastelein van het huis ter Horst 1380, † 6 aug. 1382, tr. vóór 17 dec. 1365 *Margriete van Eerde, vrouwe* van Eerde, † tussen 11 aug. 1400 en 12 jan. 1405, dr. van *Johan Redinc van Eerde,* ridder (vermeld 1334—'60), en *Berta N.* (vermeld 1334).

   24 juni 1359: zie sub Id.

   17 dec. 1365 oorkondt *Willam* die *Rode van Hekeren,* schout van Salland, dat *Everd van Essen* en *Griete,* zijn vrouw, aau het klooster ter Honepe verkopen het erf Tijocling (Arch. Ter Hunnepe, inv., reg. 157, cf. IId sub 15 dec. 1365).

   9 mei 1366 wordt 7 s. 6 d. gegeven aan *Ghenen Oden Wolberte* mit heren *Bertolde van Haerzolte, Gherit van Typencampe, Everd van* Essen en *Henric van Essen;* 26 juni 18 s. 9 cl. aan *Oden Ghenen Herberte,* Johan *Sconevrent* ende *Gherit van Typencampe, Euerd van Essen* en *Wolter* Ghysen; *30* juni 19 s. *4* d. bi *Ghenen Herberte, Johan Pamont* ende *Johan Sconevrent, Hademanne* encle *Roelwe ter Brugghen* mit heren *Johan van Kuenre, Euerde van* Essen, do sy ghededingt hadden mit *Alberte van Almelo* alse van onser burgher ossen die hi hem ontholden hadde (Cameraarsrek. Deventer, IIIA, pag. 541, 544 en 545).

   25 juli 1367 oorkondt *Henric die Zure,* schout van Salland, dat *Everd* van *Essen* en *Griete,* zijn vrouw, verkonen aan ter Honnep het erf to Loen., gelegen in het kerspel Batmen in de buurschap Loen, met uitzondering van de lieden, die op het erf wonen; *Henrik* van *Essen de jonge* zegelt deze acte mede; 26 juli 1367 verklare11 *Evert van Essen* en drie anderen, dat zij het klooster ter Honnepe het erf te Loen waarborgen; "27 nov. 1367 *is Evert* borg en in 1368 verklaart hij 418 oude gouden schilden ontvangen te hebben voor de hof te Loen (Arch. Ter Hunnepe, inv., reg. 164, 165, 167 en 173).

   29 maart 1373 wordt 38 s. betaald bi Johan Pamont. *Peter Dyrix, Hademan van Heten, Roelf ter Brugghen, Jacob van Apeldoren,* mit *Everde van* Essen,, die sie spreken van der stad wegen (Cameraarsrek. Dev. IV, pag. f'O).

   5 april 1374 wordt een bode naar Eerde gesant an *Everd van Essen* alse ommo enen vrede te maken tusschen onser stad ende *Herman van Enghuysen* ende *Everd* den *Roden.;* 31 mei een bode ton Brammeler an *Henric van Essen* en tot Eerde an *Everde van Essen* alse sie onse scepen *deden* bidden, dat sie comen woelden tot Nyenbeke up onser stad dach teghen die van Zutphen; 10 juli brengt een bode onser stad enen breef *van Wolter Machorys* van sire claghe ene *Everde van Essen;* 17 sept. brengt des heden bode van *Covorden* onser stad enen breef, daer hi inne claghede over *Everde van Essen* (Ibid., pag. 97, *103, 162* en 111).

   19 juli 1375 treedt *Albert van Lare* als gerechte zaakwold en *Evert van Essen* als waarborg op (Arch. Ter Hunnepe en Tijdrek, reg. A, pag. 87). 20 nov. 1375 wordt 4 £ 8 s. betaald bi *Johan Pamont, Herbert van Rectem, Wolter Borren, Peter Dyrix sone* mit heren *Aernt van Keppel, Everd van Essen, Dyric van Hacvoerden* ende mit den scepen van Campen ende Swolle daer si mede dedinghden alse van heren *Henrix* clyke *van Durrete* (Cameraarsrck. Dev. IV, pag. 218).

   24 juni 1376 wordt een bode gezonden naar Arkelsteyn an *Everd* van *Essen,* dat hi soelde somen richten over Daverenberch; 4 juli nog naar Arkelsteyn een bode mit enen vredebreve van Grubben; 9 juli wordt *20* s. betaald bi *Johan Pamont, Jacob van Apeldoorn, Johan Sconevrent,* die tot Colmenschoten hadden geweest bi *Everd van Essen,* daer sie mede te spreken hadden van onser stad wegen; 31 juli 4 s. bi *Gheride* van *Dyese* ende *Hen-*

niken, die met een deel van den scepenen ghevaren weren an Dummerholt, daer sie dedingden mit *Everde van* Essen alse van onser stad zaken; 2 sept. wordt aan *Egenberghe* 6 s. betaald, die hem achterstedich weren van tween reysen, dat hi ton Arkelsteyn ghelopen was an *Everd van Essen* ende *Everd* den *Roden* alse van den zaken van *Peter van Aken;* 7 sept. 8 £ 6 s. bi *Johan Pamont, Aernt Upperheest, Jaoob van Apeldoren, Werner Backer, Hademan van Heten, Johan van Rijsen,* die tot Baerlo ghereden weren up enen dach teghens *Everd van Essen* ende *Everd den Roden,* alse omme dat sie *Peter van Aken* onser stad schutte ende knecht, daer mede ghereden weren her *Vrederic van Rechteren, Henric* van *Stakenberch,* renthemeyster van Zalland, *Henric die Zure, des* middaghes ende des avonts tot tween maeltiden verteerd; 20 sept. 5 £ 4 s. bi *Herbert van Rectem, Johan* Pamont, *Wolter Borre,* Peter *Dyrix soen* ende *Johan van Rijsen* mit *Everd van Essen,* do hi gherichtet hadde over den knapen, die sine hant vervochten hadde; 7 okt. wordt een bode gezonden naar Lochem an heren *Aernt van Keppel,* alse dat hi comen soelde up enen dach, dien onse stad hoelden soelde teghen *Everd van Essen* en *Everd den Roden; en* ook 7 okt. 10 £ 19 s. bi *Johan Pamont, Wolter Borren,* Asrnt Upperheest ende Dyric *bi den Brincke* voi drie maeltide, die sie verteert hadden mit heren *Vrederike van* Rechteren ,heren *Aernde van Keppel* ende *Jacob van der A* ande anderen luden, die daer mede tovelden, do sie enen dach hoelden soelden to Baerlo teghen *Everd van* Essen ende *Everd des Roden* sone, alse van *Peter van Aken;* 20 okt. wordt een bode gezonden ton Arkelsteyn ende tot Eerde an *Everd van Essen,* alse van den burgheren van Campen, die daer ghevangen weren; 21 okt. een bode naar Campen, alse mit der antwoorden van *Everde* van *Essen* up die vorsz. zaken; 27 okt. een bode, die tot Almelo ende tot Eerde ghelopen was an *Everde van Essen,* alse amme dat hi dien van Dalvessen verboden hadde, dat sie tot Ummen die lantwere niet graven en soelden; 3 nov. 10 s. voor wijn bi *Hademan* van *Heten* ende *Peter Dyrix soen,* die *van* der stad weghen buten die stad ghegaen waren an *Everd van Essen,* daer si mede dedingden van der stad weghen; 4 nov. komt een bode van *Everd van* Essen, die onser stad een breef broehte van der lyestinghen, dat men binnen onser stad up hem lieste; 13 nov. 8 £ 16 s. bi *Johan Pamont, Wolter Borren, Jacob van Apeldoren* ende *Dyric bi* den *Brincke* mit den scepen van Campen ende Swolle, daer sie mede ghededinght hadden bi Heren *Arende van Keppel* ende *Everde van, Essen, als van* den zaken tussen onsen heren van Utrecht ende *Wolter van Voerst;* 15 dec. 16 s. aan *Egenberche,* die tot Eerde ghelopen was an *Everde van Essen* mit enen breve van onser stad weghen, daer hi drie nachte lach ende wachte na der antwoerden; ook wordt in 1376 betaald van het gheelde, dat onse stad verleghet heft onsen heren van Utrecht alse mede to lozenne van *Wolter* van *Voerst* dat ambt van 'Zallant ende dat hues ton Arkelsteyn £ 1366 aan *Everde* van Essen, die hem *Henric* te? *Brugghen* afghedaen heft an sire schult daer hi hem wysede binnen onser stad te betalen 455 oelde schilden (Ibid., pag. 336, 338, 291, 313, 296, 313/314, 260, 343, 346, 347, 299, 256, 257, 302, 259 en 285).

19 febr. 1377 gaan *Herbert van Rectem* ende *Johan Pamont naar* Colmensoote an *Evert van Essen,* daer sie mede spreken van onser stad weghen; 10 dec. wordt een bode naar Harderwijc ghesant an onsen heren van Utrecht mit enen breve alse van den zaken, dat *Everd van Essen,* dat land van Zallant antasten woelde; 13 dec. wordt een bode gezonden an *Willam den Roden van Hekeren* ende *Godiken van Oesterwolde,* alse mit enen breve van den twijst tusschen die van Swolle ende *Everde van Essen; 19 dec.* komt, een bode uit Oldenzaal met een klacht over *Evert* en een uit Zwolle omtrent de zaak tussen hen en *Evert;* 20 dec. wordt 30 £ 13 s. betaald bi *Berwolt Nyeghenap* ende Aernt *Upperheest,* die mit 12 peerden tot Swolle ghereden weren, alse omme den dach te hoelden mit dien van Swolle teghen *Everd van* Essen daer *sie* 5 daghe leghen; 21 dec. 17 s. wordt *Egenberghe* tot Campen ghesonden mit enen breve an die scepen, alse dat sie mit den vaan Swolle comen soelden tot Werven, alse van den zaken tussehen die van Swolle ende *Evert van Essen,*

vor syn loen ende schipvracht, want daer ysghang in der Yselen was (Ibid., pag. 269 en V, pag. 26-29, 36, 37).

14 jan. 1375 krijgt de stadsbode van Swolle 3 s. 6 d. to drincgheelde, die onser stad enen braaf ghebrocht hadde nlse dat onse scepen hore ghesellen to Werven up die maelstad senden soelden van den zaken van Everd *van Essen;* 1 febr. 27 £ 16 s. bi *Werner Backer* ende *Aernt Upperheest, die* tot Vollenho ghereden weren an onsen heren van Utrecht, daer die scepen van Campen ende van Swolle mede weren do sie dedingden van den zaken van *Everde van* Essen; 3 febr. 2 £ 18 s. van dezelfden, die tot Werven ghevaren weren up die maelstad teghen die scepen van Campen alse van den zaken tusschen die van Swolle ende *Evert aan Essen;* 8 febr. komt, de stad bode van Campen mit enen breef, alse dat men *Everde van Essen* enen veylighesman senden snelde; 15 febr. 22 £ 11 s. bi *Dyric bi den Brincke* ende *Wolter Borren,* die tot Vollenho ghevaren weren an onsen heren van Utrecht, do die zaken ghescheiden worden tusschen die van Swolle ende *Evert van Essen;* 8 juni 12 s. voor drien ghesellen die onse stad mit *Everde* van Essen uytghesant hadde tot Wilpe daer hi dedingde alse van den zaken tusschen onsen here van Utrecht ende *Engelberte van Zalne;* 16 juni 15 s. bi *Herbert* van *Reetem, Johan Pamont, Wolter Borre, Aernt Upperheest* mit den here van *Poderoye, Everde van Essen* ende horen ghesellen, daer sic in gheselschap mede zeten up der taveernen; 19 juni 10 s. voor dezelfde vier, die daer to ghesat weren, dat sie spreken mitten heren *van Poderoye* mit *Everde van Essen.* ende *Henrike* den *Zuren,* voor verteringe (Ihid., pag. '74, 85, 39, 38, 40, 81, 62 en 63).

15 maart 1379 werd de bode *Egcnbergke naar* Campen ghesonden an *Wolter Borren* ende *Dyric bi den Brincke,* die daer weren van onser stad weghen bi die scepen van den steden, alse dat sie hem mede claghen soelden an Everd *van Essen,* dat hi ghewelt in den lande dede; 22 april zendt Deventer een bode naar Nymeghen an *Rothger van Doernic* van den zaken van *Evert van Essen; 30* april *Egenberghe* tot Campen ende tot Swolle an die scepen mit enen breve alse dat sie haestlike comen soelden bi onse scepen ende den heren van *Bronchorst* alse van den zaken van *Evert van Essen;* 1 mei 4 s. voor *Henrix* lude die *Zure* to drincgheelde, die onser stad enen breef ghebrocht hadde, alse dat hi onse stad zoenen woelde mit *Everd van Essen;* en 1 mei *Egenberghe* onsei stad misselgier, die tot Eerde ghelopen was an *Everde van Essen* alse dal onse stad daghe mit hem hoelden woelde; 7 mei 6 s. voor *Henrix* bode *die Zure* to drincghelde, die onser stad enen breef brochte, alse dat *Everd* wan Essen bi onse scepen comen woelde; 29 mei 10 s. bi *Johan Pamont, Berwold Nyeghenap, Wolter Borre, Hademan van Heten, Gelijs van Arnhem* mit *Everde van Essen,* daer sie mede dedingden van onser stad weghen; 26 dec. 5 s. bi *Wolter Borren, Dyric bi den Brincke, Johan Pamont* ende *Hademan van Heten* mit Everd van Essen, daer sie bi ghesat weren mede te spreken van onser stad weghen (Ibid., pag. 220, 202, 187, 221-223, 225, 246). 11 mei 1379 wordt nog 36 s. 9 d. betaald bi Johan, *Pamont, Wolter Borren, Hademan van Heten* ende *Johan* van Rysen mit *Everd* van, *Essen, Henric van* Essen, *Henric die* Zure ende horen knechten, daer sie bi zaten do sie mit hem ghededingt hadden van onser stad zaken (Ibid., pag. 224).

21 maart 1380 wordt 9£ 20 s. betaald bi *Aernt Upperheest* ende *Johan die Hoyer,* die tot 'Zwolle ghereden weren an onsen heren van Utrecht omme die overdracht up *Evert van Essen* (Ibid., pag. 302). 2 april neemt *Frederic van Rechteren,* ridder, ten overstaan van de bisschop op diens rechtdag te Vollenhove, in zijn geschillen tegen *Everhard van Essen* een pandbrief tegen hem voor 2000 o.s. (Jud., fol. 1vo. en Tijdrek. reg. F, pag. 10). 6 april. wordt 2 £ 2 s. 2 d. betaald bi den meesten deele van scepen ende raet, do sie mit onsen heren van Utrecht ende mit den scepenen van den steden ghededingt hadden alse van den bezitte vor *Everts* hues *van Essen;* 13 mei wordt 24 s. betaalcl aan tween knechten to drincgheelde, die onser stad ghevangen brochten *Henrix* knecht van *Essen,* die breve vuerde an *Everd van Essen* ende *Henric* sinen broeder.; 14 mei brengt *Egenberghe*

int heer vor Eerde onser scepen enen nyen wympel en een bode daarnaartoe mit copien van den breven, die ghevonden worden bi *Everds* knecht *van Essen (Cameraarsrek.* Dev., V, pag. 318, 280).

De geschiedenis van het beleg van Eerde wordt door vele geschiedschrijvers verhaald, waaronder Brumanus (Overijsselsche Cronicq), Dumbar (Analecta), Monen (Chronijck van Deventer), Raevius (Daventria Illustrata), Arent to Boecop (MS. Chronicq), Dumbar (Kerkelijk en wereldlijk Deventer, 4e boek, 22e Hfdst., pag. 555, sqq.), Fahne (Geschichte der Westphälischen Geschlechter, pag. 160, 161: „*Evert von Essen,* berühmter Ritter, baute das ausserordentliche feste Schloss Erden in der Twente; Bischof *Florentz* eroberte es 1380, weil *Evert* von dort aus dem Bisthum Münster grossen Schaden zugefügt hatte und schleifte es; *Evert* baute es 1384 wieder auf.") en T. J. de Vries (Geschiedenis van Zwolle, deel 1, pag. 36).

Arent toe Boeoop's verhaal laten wij hier volgen:

„In 't jaer 1380 onder Floris van Wevelichhoeven, de 50e bisschop van Utrecht, heeft *Evert van Essen* in 't lant van Overijssell in Sallant in 't karspell van Ommen in de buijrschap Eerden eijn starck geweldig11 huijs laeten timmeren van swaeren holte met steen doorgebouwet ende gewroehten, in meijnonge dat hij dat selve huijs Eerde teegens alle gewelt meijnde te holden, die daer voor soude komen mogen und alle de gemeijnden und landen daeromtrent geleegen heeft hij tot sich getoogen, und voor hem verdedigen willen als sijn eijgen gued, und dat waeren gemeijnten, daer sijn naebuijren, rontom om hem henen geseten, quaemen die soe well toe als hem, und waeren datr niet mede te vreden, die van Campen waeren daer niet geguedet, soe dat sij de geleegentheijt *van* de saecke niet en wosten, soe heeft hij sich met die van Campen vardraegen op Vurewaerclen en manieren nabeschreven :

Wij borgemeisteren, schepenen und raedt der Stat Campen doen kondt allen luijden, dat wij onse burgeren und ingesretenen *Evert van, Essen* mitten sijnen und sijnen guederen geen schaede noch hinder eenichsints sullen doen off laeten doen, en wij hem dat rectum mensem toe vooren gesekert hebben, sonder argelist; in kenaisse der waerheijt hebben wij oase Stadt Secreet hijr beneeden aengehangen in 't jaer onses Heeren 1380 des donderdaegs nae midvasten. *Evert van Essen soe* hij sich mit de Stadt van Campen hadde verdraegen, soe heeft hij daoglix meer und meer van die gemeijnten und sijn nabuijr landen aengeslaegen, achte op dat kroenen van sijn nabuijren niet, vaert evenwel1 voort, sijn nabuijren hebben den bisschop van Utrecht om dat gewelt geklaegt, insgelijx den drien steden Deventer, Campen und Swoll, soe hebben die van Campen *Evert van Essen* de verbontenisse die sij met hem hadden gemaeckt weder opgeschreeven und daer beneffens ontseijt.

De Bisschop van Utrecht heeft met sijn Steden van Overijssell geslooten, dat sij *Essens* huijs Eerde wilden omwarpen, op Heijlige Cruijsdach in dit iaer hebben sij dat huijs Eerde belecht, voor dit slot sijnen de Heeren *van Egmont,* de Heeren *van Isselsteijn,* ende de Heere *van Arkell* den Bisschop toe hulpe gekoomen, sij laeten daer in groote blinden voor op richten, die die steenen van 2000 pont worp, und hebben dntt slot daermeede geen groote schaede gedaen, soe dat van snaere balckens als meulenstenders dicht bij don anderen und durch den anderen gewrocht, und mit steenen gevult, de steenen die sij daerop worpen sprongen te rugh, oft kaetsballen waeren geweest, doch de steenen worden wat gequest, sij sinnen daer vijff weecken voor blijven leggen und nacht und dach beworpen und beschooten, und heeft *Evert van Essen* van niemant anders geen ontset gekregen, und de victualie heeft haer oock beginnen toe felen, soe hebben sij dat slott beholdens oer lijff und goet opgegeven.

De Bisschop heeft dit huijs omme laeten warpen, und de balcken waeren soe vast in und door malkanderen gewrochten, dat mense niet uijt malkanderen koste krijgen soe heeft de Bisschop dat huijs laeten verbranden und lach een gantse maent lanck und branden, hijr nae heeft *Evert van Essen* sich weder met de Bisschop van Utrecht

de Steeden Deventer, Campen en Swolle verdragen, und de Bisschop heeft, hem Casteleijn van het huijs ter Horst gemaekt (ook afgodrukt *in* Verslagen en Mededelingen van de Vereeniging tot Beoefening van Overijsselsch Regt en Geschiedenis, 4e stuk (1867), pag. 85).

Uit de Cameraarsrekeningen van Deventer blijken nog enige uitgaven Vor leverancie ende anders alrehande zaken in den bezitte vor Erde: Bi *Wolter Borren,* dat hi uyt ghegheven heft, daer hi die particulen af bewyset heft ende gherekent den scepenen ende raet die summe af beloept 1940 £ 3s. 6 d.; 111£ voor *Everde van Essen,* vor 111 punt cruydes tot onser stad styenbussen des eens deels ghemaket was ende eens deels onghemaket vor ele punt 10 pl.; 238 £ 6 s. voor *Everde van Essen* vor sijn hues tot Eerde omme dat hi overgaaf, dat ment breken soelde boven die deding, die daar ghedingt waert, do hi sijn vorsz. hues upghaf onsen heren van Utrecht ende sinen steden van Zallant vor onser stad andeel 83 Vrancrixe schilden (Cameraarsrek. Dev., V, pag. 307, 305, 307). 28 mei 1380 verklaart *Evert van Essen* met bisschop *Florentz* en de steden Deventer en Zwolle verzoend te zijn op voorwaarden en de bisschop en de steden met *Evert* (Arch. Bissch. van Utrecht, reg. 1037, 1038). 29 *mei* wordt 16 s. betaald aan *Aernde Prop,* die mit enen breve uyten heer voer Eerde ghecomen was van onse scepen, die daer laghen, an onse stad dattet ghesoent was mit *Everde van* Essen; 4 juni 10 s. bi *Herbert van Rectem, Johan Pamont, Aernt Upperheest, Hademan van* Heten, *Johan* die *Hoyer,* do sie mit onsen heeren van Utrecht ghededingt hadden, alse dat sie *Everde van Essen* sine tymmeringhe afcopen soelden; en 4 £ bi een deel van onsen scepenen, do sie *Everde van Essen* die tymmeringhe af ghecoft hadden to wijncope en nog 8 s. voor ren bode naar Eerde op 7 juni (Cameraarsrek. Dev., V, pag. 322-324). 10 juni 1380 zweert *Evert aan Essen* nimmer meer iets vijandigs te zullen ondernemen tegen de bisschop of de steden Deventer en Zwolle (Arch. Bissch. van Utrecht, reg. 1050). 12 juni 10 s. bi enen bode lot Zwolle ghesant an onsen heren van Utrecht, alse mit den breve van der zoenen van *Everde van Essen;* 26 juni 15 s. bi *Herbert van Rectem, Johan Pamont, Wolter Borren, Hademan van Heten* ende *Gherijt Stureman* mit meyster *Aernt Pijl,* do sie *Everde van Essen een* deel donrecruyts afghecoft hadden tot onser stad behoef, tot wijncope; 30 juni 6 £ 8 s. 6 d. bi *Herbert van Rectem, Hademan van Heten, Egbert Berwolding, Wolter Borren* mit *Henric van Stakenborch, Evera van Essen, Henric* sinen broeder, *Henric van Ansem, Herman van Engelhuysen* ende *Gherijt* Meyering, daer sie den alinghen dach mede weren achter up onser stad hues, do sie dedingden van den hues ton Arkelsteyn, do Gosiken dat ree ghehangen was en 28 juni 2 £ 8 s. bi *Herbert van Rectem, Johan Pnmont, Wolter Borren, Egbert Bewolding* ende *Roelf te? Brugghen* mit *Everd van* Essen, do sie gheweest hadden bi onsen heren van Utrecht ende hadden ghededingt van den hues ton Arkelsteyn (Cameraarsrck. Dev., V, pag. 325, 283, 284). 30 juli 1380 beklaagt *Beerne ter Veltwiic,* burgeres van Deventer, zich dat *Boldewijn Schelwert* met geweld alle koren en schoven had genomen van de goederen van *Everhard* van *Essen in* het kerspel Olst, welke goederen hij haar in pand had gegeven (Jud. en Tijdrek. reg. F, pag. 11). 11 aug. 14 s. voor een bode, die tot Cleve ghelopen was an *Willam den Roden van Helderen* ende *Everd van* Essen, alse van den zaken van die van Zwolle; 15 nov. wordt een bode gezonden tot Nyenbeke an *Willam van Styenberghen,* alse van enen daghe, dien *Everd van Essen* ende *Herman van Mekeren* hoelden soelden; 22 nov. 2 £ 3 s. 6 d. bi *Johan Pamont, Aernt Upperheerst, Wolter Borren,* ende *Werner Backer, Roelf ter Brugghen, Peter van Lyenden* ende *Johan Sconevrent* mit *Henric van Herwen,* daer sie bi ghesat weren ende die van onser stad weghen over Ysel ghevaren weren up den dagh tusschen *Everd van Essen* ende *Herman van Mekeren;* 18 dec. wordt aan *Egenberghe,* onser stad misselgier, die gelopen was an *Everde van Essen* mit onser stad breve, als van der zonen tusschen onsen heren van Utrecht ende *des Roden* kinderen, daer die selve *Egenbergh* vier daghen omme uyte was 29 s. gegeven; 22 dec. wordt een bode naar Middachten

gezonden an *Everde van Middachten* mit onser stad breve, alse van enen daghe, dien hi hoelden soelde mit *Everde van Essen* en een naar Hœrderwijc mit onser stad breve an *Willam* van *Stijenberghen* van den zaken tusschen *Evert van Essen* ende *Herman van Mekeren;* 21 dec. een bode naar Hasselt an die scepen mit enen breve, alse van eenre antwoerde van *Everd van Essen* en 31 dec. voor een bode, die van Keppel quam ende an onse scepen enen breef brocht van *Everde van Essen,* die der stad van Hasselt; an droech 8 s.; 31 dec. ook' 2£ 10 s. bi *Johan Pamont, Wolter Borren, Dyric bi den Brincke* en *Egbert Berwolding* mil. heren *Vrederike van Rechteren* ende *Johan van Endenich, do* sie rameden dat segghen tusschen *Evert van Essen* ende *Herman van Mekeren* ende die antwoorde up *Henrix* breef *van Ahues* (Cameraarsrek. Dev., V, pag. 332, 336, 337, 295-297).

6 jan. 1381 neemt *Everhard van Essen* zijn eerste wasteken tegen *Johan van Buchorst* voor 200 o.s. en tegen *Herman van Vilsteren* voor *100 o.s. en stelt* tot procurator of member Johan *Bic;* 16 maart doet *Evert van* Essen met anderen een uitspraak in zake *Johan van Kreijenschoet* en *Wijnold Haghening;* 22 april wint *Henric die Sure* zijn pandbrief op onder andere *Evera van Essen* overeenkomstig zijn eis en ook op die dag wint *Lambert van IJselmuden* zijn pandbrief op onder andere *Everd van Essen* en *Henrik van Essen* voor 300 o.s.; 6 mei treedt *Godert van Oestenwolde* namens *Henric van Essen do jonge op en* bekent, dat tussen *Goessen Peijng* en *Evert van Essen* gededingt is over 51 o.s. (zie verder sub IId) (Jud., o.a. fol. 14, 16 vo. en Tijdrek. reg. F, pag. 16, 19, 26, 29). 13 mei wordt 8£ 2 s. betaald bi *Henric ter Brugghen* ende *Johan van* Rysen, die tot Eerde ghereden weren, do men den berch effende, daer *Everts* hues *van* Essen ghestaen hadde, voor peerdehure ende cost (Cameraarsrek. Dev., V, pag. 388).

9 sept. 1381 komen mijn heer van Utrecht van wege de buren van Archem en *Evert van* Essen overeen, dat de boren van Archem het zaad. dat door *Everts* meijers verbouwd werd en zij van het land hadden weggevoerd, terug zullen brengen op de „weren", die het verbouwd hadden, om het bij zich te houden, totdat *Evert op* de naaste rechtdag bewijs zal hebben bijgebracht, zoals de ridders en knechten en de schepenen der steden wezen, dat gededingt is ; 7 okt. „versloech" heer *Frederic van Hekeren* het ordel, dat hij vroeger gewezen had en wijst: zo *Evert van Essen* met gericht, gerichtsluiden en ommesaten bewijzen kan, dat „hem dat: markeschiet, daer hi omme deding met den buren van. Archem, toegedaen is. alse lantrecht wiset, sunder wedersprekе, 'dat hi des bil& genieten sal"; dit orde1 vol:-en beide partijen; *Evert* neemt daarop aan het bewijs op de volgende rechtdag te leveren; 18 okt. wijzen daarop te Deventer *Goessen van Rossem. Henric* van *Crekenbeke. Henric die Suer en Henric van Essen* de jonge als arbiters tussen de bisschop namens de buren van Archem en *Evert van Essen,* dat mijn heer van Utrecht tussen nu en lichtmis eerstkomend het markescheid zal gaan doen met 12 lieden, die daar naast land hebben liggen en dat het koren voorlopig blijft liggen (Jud., fol. 26, 28 vo. en 30, Tijdrek. reg. F, pag. 41. 42, 44 en Arch. Bissch. van Utrecht, inv., reg. 1050).

26 sept. 1381 neemt *Lambert van IJsselmuden* te Vollenhove zijn eerste wasteken tegen onder andere *Evert* van *Essen, Henric* van *Essen* de oude en *Henric* van Essen de jonge; 13 maart 1382 het tweede en 27 maart 1382 het derde; 10 april 1382 wordt de zaak uitgesteld tot 22 april (Jud., fol. 6 vo. en Tijdrek. reg. F, pag. 40). 14 okt., stelt broeder *Gosswinus gezegd* Zele, gardiaan van het huis der Minderbroeders te Kampen, een procurator om zeker geld te innen van *Evert van Essen* en *Henric van* Essen-de oude, dat zij schuldig bekennen te zijn in een brief aan *Gerard* van *Dijke* (Ibid., fol. 30 *en* id., pag. 43).

12 jan. 1382 wijst *Evert van* Essen een ordel. 21 jan. bestrijdt, *Evert van Essen.* het orde1 tussen *Kerstanssoen* en *Heijne van* den *Dijke,* gewezen door *Seijne Wolbertssoen,* die voor beter recht wees, dat men dit laatste wasteken brengen moet met twee dienstluiden „op die overste

weer"; dit wordt gevolgd. Ook 21 jan. neemt Evert van *Essen zijn* eerste teken tegen *Roderic van Rechteren* voor *200 o.s.,* tegen *Wilhelm Moniken* van *Katenhorst* voor 200 o.s., tegen *Robert van Verneborch* voor *500 o.s. en* tegen de nagelaten goederen van *Engelbert* van *den Damme* voor 500 o.s. en stelt tot procurator *Henric ten Hoveman. 4* febr. neemt hij zijn eerste teken tegen Johan *Buchorst* voor 200 o.s. *4* maart wordt de zaak tussen *Evert van* Essen en *Willam van Markel geheten Moniken* uitgesteld tot de volgende rechtdag na Pingsteren, opdat *Willam* dan door zijn vrouw gemachtigd zij, of zijn vrouw meebrengt, alsof zij *Evert* niet vervolgd en verklaagd had. Ook op 4 maart stellen *Johan van Enthenich* en *Evert van Essen* hun klacht tegen *Robert van Verneborch* uit tot zaterdag na beloken Pasen; namens *Robert* belooft heer *Frederic van Hekeren,* dat, zo zij intussen het niet eens zijn geworden, het eerste „noetsijn" van *Robert* nietig zal zijn en men voorts niet meer dan twee „noetsijn" zal houden. 4 maart wint *Evert* zijn pandbrief op de nalatenschap van *Engbert van* den *Damme* „daer het recht op wachtende was". 10 april stelt *Geryt Hacke,* namens *Henric van Essen de* jonge, die momber is over zijn broer *Evert,* dat Gerard *Benen Hermansz.* zit in een leengoed van de bisschop „des hi hof ende here hadde", hetwelk vroeger van *Hessel Alfessoen was,* dat ieder leen „ter kunde ende ter waerheit staet" en dus. aangezien de tegenpartij beweert, dat het zijn edel eigen is, dat „die kunde ende die waerheit gaen sal", tussen leen en eigen; verweer van *Nennicken Pricke* en ordel van *Arend Stumpe:* dat, aangezien er geschil *is* over leen en eigen, dat daarvan een „kunde tusschen gaen sal", indien („al so veer is") de eis tijdig is ingesteld. 27 mei wijst *Henric die Suer een* ordel tussen Evert en *Willam Moniken* met zijn vrouw : indien *Willam* bewijs levert met de hand, waarvan de tiende „roret" en met mannen, die er bij waren, toen de tucht aan zijn vrouw gemaakt werd, zo is *Willam* nader om de tiende te behouden, dan *Evert* om ze af te winnen; dit bewijs zal *Willam* leveren over G weken 3 dagen en dwarsnacht. Ook 27 mei neemt *Evert* zijn eerste teken tegen *Gastouwe van den Berge* voor enige tienden, die hij in leen houdt van de kerk van Utrecht en tegen *Dirk van Rechteren* heer *Rodericxzoon* voor *500 o.s. en* stelt tot procurator *Albert* aan *Eme* (verder 20 juli). 4 juli neemt *Evert* zijn eerste wasteken tegen de nalatenschap van *Johan van* der *Eze* voor 1000 o.s., tegen *Robert van Verneborch* voor 500 o.s., tegen *Rudolph* wan *Ittersum* voor 100 o.s. en tegen *Andreas Remelman* voor 50 o.s. 20 juli daagt mijn heer van Utrecht *Evert van* Essen en *Gastouwe van* den, *Berge* over G weken, 3 dagen en dwarsnacht wegens het leengoed. Op *die* dag wijst *Beernt van Ierte* tussen *Evert van Essen* en *Dirc van Beerse* een ordel: dat *Derc* antwoorden moet, omdat Evert hem aansprak en dat hij „ghien een woert" eer hij enig orde1 met rechte hebben mag, omdat hij geen voorordel gevraagd had: dit ordel bestrijdt heer *Frederic* van *der Esse;* het *eerste* wordt echter gevolgd. 22 juli belooft *Andries Remelman* 20 molder rogge te betalen aan *Evert* van, Essen te Zwolle (Jud., fol. 34 vo., 36-35, 41—43 vo., 47 vo., 48 vo., 50 vo.—52 vo. en Tijdrek. reg. F, pag. 46, 48—51, 54, 55, 57, 62, 63, 65-67).

Hoewel de bisschop in 1380 een wapenstilstand van 20 jaar met de Friezen had gesloten, deden dezen op 3 aug. 1382 een inval in het land van Vollenhove, waarbij *Evert van Essen* gewond werd; hij overleed drie dagen later (Mr. A. Haga, Een merkwaardige leenbrief uit 1388, in Versl. Overijsselsch Regt, deel 48 (1931), pag. 76).

27 sept. 1382 stelt de weduwe van *Evert van Essen te* Deventer tot procurator in al haar zaken heer *Bertolt Paeschedach. 14* dec. mint *Werner ten Brijnke* een pandbrief op de erfgenamen van *Evert* van *Essen* voor 100 o.s. (Jucl., fol. 59 vo., 64 vo. en Tijdrek. reg. F, pag. 73, 78).

30 maart 1353 komen *Werner* ten *Brijnke* en *Vrederic Paeschedach* als momber der vrouw van *Evert van Essen in* deding overeen wegens pandwering, door deze gedaan van alle goederen, begrepen in *Werners* pandbrief; *Vrederic* „vertaelde" al het goed, waaraan *Werner* gepand had en zegt, dat het de lijftocht van *Everts* vrouw is; er wordt een orde1 gewezen, dat *Werner* mag voortvaren met zijn pandbrief op die goederen, van welke *Everts*

vrouw niet met brieven, met gerichte of met hilixlude bewijzen zal, dat zij tot haar lijftucht behoren; partijen zullen verschijnen 14 dagen na Sint Johan of op de eerste rechtdag binnen Deventer. Ook wint *Robert ter Bruggen op die dag zijn* pandbrief tegen de erfgenamen van *Evert* en diens nalatenschap. (Jucl., fol. 71, 74 en Tijdrek. reg. F, pag. 85, 86). 30 okt. 1383 verklaart *Gheryt van der Zyle,* pander in Salland van de bisschop, dat hij voor een schuld van 2000 o.s. ten behoeve van *Vrederik van Hekere,* ridder, beslag heeft gelegd op de nagelaten goederen van *Everd van Essen,* uitgezonderd op de clouairie van zijn vrouw, de jonkvrouwe *van Eerde* (Huisarch. Rechteren, inv., reg. 56).

28 jan. 1384 neemt *Margaretha* weduwe van *Evert van Essen,* haar eerste teken tegen *Katharina,* weduwe van *Willem Crane,* haar voogd. en haar zoon Arnold voor 200 o.s.; 24 febr. stellen Jkvr. *Margriete van Eerde* en *Katherine* de *Crane* met haar zoon *Arnt, hun* zaak uit tot de volgende rechtdag in Deventer (Jud., fol. 87 vo., 90 vo. en Tijdrek. reg. F, pag. 1.00, 103). 1 juli bekent *Henric van Essen* de jonge voor Mijn Heer en zijn mannen, dat hij het leengoed, door zijn broer *Evert* nagelaten en waartoe hij het naaste was, aan niemand verzocht heeft en ook niet dacht te verzoeken, noch aanspraak er op maken zal (Ibid., fol. 95 en id., pag. 108). 3 juli beleent bisschop *Florens Aert Dobbelaer mei;* alle leengoederen, die *Evert* van *Essen* heeft bezeten en die na zijn dood door niemand verzocht zijn, met uitzondering van enige aan heer Johan, verpande goederen en behoudens de lijftocht van *Margareta* van *Eerde* (arch. Bissch. van Utrecht, inv., reg. 1069). 5 juli neemt *Henric* van *Essen* (de jonge) zijn eerste wasteken tegen alle goederen, nagelaten door *Evert van Essen* voor 3000 o.s.; 19 juli komen *Frederic* Paessohedag als momber van Jonkvr. *Margriet van Eerde en Sweder van Rechteren als* momber zijns vaders overeen, dat Mijn Heer de konde bezien zal met de erfgenamen, die daar naast gelegen zijn over 14 dagen (Jud., fol. 96 vo., 95 vo. en Tijdrek. reg. F, pag. 10.9).

20 febr. 1385 wordt de zaak tussen heer *Frederic van* der *Eze* en Jonkvr. *Margarete* van *Eerde van* de konde, die Mijn Heer bezien zal, uitgesteld tot de eerste rechtdag na Walburgis; 28 febr. wordt de aanspraak van *Evert* van Essen op *Henric Stouwen* uitgesteld tot de eerste rechtdag na meidag te Vollenhove (Jud., fol. 148, 107 en Tijdrek. reg. F, pag. 148, 119).

8 jan. 1386 wordt de zaak tussen *Sweder* van *Rechteren* en. *Vrederic Paesschedach* als momber van Juffr. *Margriete van Eer-de* uitgesteld tot de volgende rechtdag; 18 maart kiest *Henric van der Laer Buldeken van der Laer* tot momber in zijn zaken, onder andere tegen de erfgenamen van *Evert van Essen;* 10 *nov.* neemt *Gherijt Hombolt zijn* eerste wasteken tegen de vrouw *van* Eerde voor 5 o.s.; 17 nov. wijst *Dijric* van *Hacvoerde,* dat, aangezien heer *Johan van Cuijnre* Evert *den Roden* en *Cijse van* der *Schuren* aanspreekt met een open brief, deze met recht moeten antwoorden; dit ordel weerspreekt *Wolter Stelling,* die voor beter recht wijst: daar Johan *Evert* en *Cijse* aangesproken heeft en hij „een moert ghegiet" heeft, dat *Evert van Essen* „zaewolde" voor het geld was en deze en zijn erfgenamen gegoed in den lande zijn, men eerst *Evert* en diens erfgenamen „verwinnen" zal, voordat geantwoord behoeft, te worden; het eerste wordt gevolgd (Jud., fol. 121, 123, 145, 174 vo. en Tijdrek. reg. 137, 140, 148, 149).

1 nov. 1387 oorkondt *Griete van Eerdt,* weduwe van *Evert van Essende,* geassisteerd met *Frederich Paschedagen,* haar neef, dat de abdij en het kapittel van Essende in het stift Keulen haar hebben verleden de hoeven Wedelinck, Ludelvinck, Nijehuis en Egbertinck, in het kerspel Ommen, mark IJrthe (= Eerde), tegen 10 oude konings tournooise guldens tijns als lijftocht, en dat zij er na haar dood geen enkel recht op kan laten gelden (Afschr. uit het Registrum trium curtium in Zallandia Eirthe, Oylst, Archem en Nijdenpata, pag. 1 in Fam. arch.).

23 juni 1388: zie sub de kinderen van IId hierna.

27 febr. 1391 neemt *Egbert Hake van den Rutenberch* zijn eerste wasteken tegen de nagelaten goederen van

Everd van Essen voor 1000 o.fr.s.; 13 maart neemt hij zijn tweede teken, zittende *Ocken* van *Drijel* voor zijn momber, om zijn wastekenen te nemen en zijn dagen te vervolgen; 11 mei bekent, Juffer *Griete van* Eerde schuldig te zijn aan *Vrederic Paesohedach 150* fr.s., welke hij haar geleend had om het gosd Egberting te Eerde te lossen van *Herman Hadebernijng,* met de bepaling, dat, zo zij hem die niet bij levende lijve betaalde, hij ze dan uit den „redesten" goed, dat zij naliet, na horen dood beuren zou; 4 sept. bekent *Evert van Lagen,* Juffer *van Eerde* sehuldig te zijn 14 gl., te betalen op midwinter e.k. (Jud., fol. 157 vo., 160 vo., 162 en Tijdrek. reg. F, pag. 195, 197).

5 maart 1396 kiest Jonckfrouwe *van Eerde* tot haar mombers *Henric* van *Haersolte, Roelof van Ansem, Bertolt van Bakerweerde* en *Frederik* Paesohedag in tegenwoordigheid van *Henrick* de *Zuer, Haecke van* den *Rutenberge* en *Boldewijn van den Laer; 9* juni neemt *Henrik van Roderlo* zijn eerste teken tegen *Evert* en Johan *Kermeken,* elk wegens 320 fr.s., tegen *Sweder van Schulenborch, Hadewyg* zijn vrouw en *Margriet van Eerde,* weduwe van *Evert* van *Essen;* op 23 juni het tweede en on 7 juli het derde; 21 juli compareren *Van Roderlo en Henrick van Haersolte* als momber van *Margriet van Eerde; 2 nov.* 1397 wordt aan *Otte van der Laer* een ordel gevraagd; hij neemt 14 dagen uitstel en op 23 maart nogmaals (Jnd., fol. 35 en Tijdrek. reg. B, pag. 41, 43).

17 jan. 1398 neemt *Frederik Paeschdag* als momber van Jonkvr. *Margriet van Eerde* zijn eerste teken tegen *Zweder van Schulenborg* en *Hadewig,* zijn vrouw, voor 400 fr.s.; 22 april wijst *Henrik Olyman* tussen *Henrik van Roder10 en Margriet van Eerde,* dat, konde zij met 's landsheren register, brieven, bruidmans en andere brieven bewijzen, dat haar daaraan niet meer dan de lijftocht toekwam, zij niet verplicht is *Hendrik* te antwoorden; *Hademan van Beeten* wijst daarop: dat zij dat bewijs of binnen 14 dagen of op Mijns Heren naaste rechtdag moet leveren (Jucl., fol. 54 en Tijdrek. reg. B, pag. 55, 59).

11 aug. 1400 wijst *Roelof van Ansem* tussen Jonkvr. *Margriet van Eerde* en *Henrik van Roderlo:* dat, bijaldien *Margriet* het haar opgelegd bewijs niet had geleverd, *van Roderlo* dan zijn klacht gewonnen had; *Rembolt Wenemerszoen* wederspreekt dit en wijst voor beter recht, dat *Margriet* daardoor niets meer dan haar recht op het goed Haerselhorst verloren had (Ibid., fol. 68 en id., pag. 80).

22 febr. 1404 neemt *Herman van Hunloe* het eerste teken tegen de erfgenamen van Evert van *Essen en* al diegenen, die zijn goederen, met name Smeding, Noerding en Bergering in Hellendoorn, willen voorstaan; zijn tweede en derde teken op 7 en 21 maart; *Seyne van Millingen* neemt gelijk *Herman* voormeld, zijn eerste teken tegen de erfgenamen voor 300 o.s.; *Herman als* momber van *Seyne* op 7 en 21 maart het tweede en derde teken (Ibid., fol. 116 en id., pag. 117).

12 jan. 1405 neemt *Egbert Hake van den Rutenberge* zijn eerste teken tegen wijlen *Everts* goed van *Essen wegens 500* s.; 23 febr. compareert *Henrik van Essen* tegen dit wasteken; *Egbert noemt* ook zijn eerste teken tegen de erfgenamen van Griete wijlen *Everts* echtgenote en het door haar nagelaten goed voor 500 o.s.; 23 febr. kiezen de erfgenamen van Jonkvrouwe *Griete van* Eerde te Deventer als mombers *Wicher de Havessche, Steven Puest* en *Frederik Paeschedag; Hendrik van Essen en* die erfgenamen compareren 23 febr. op de termijn, bij *Egberts* laatste wasteken bepaald; 19 maart 1406 kiezen *De Havesche en Paeschdag* elkaar wederkerig tot mombers in de zaak van *Herman van Twiclo* en de erfgenamen van Jonkvr. *Margriet van Eerde; 4* juli 1405 nemen *Egbert Hake van den Rutenberge en Steven,* zijn zoon, hun eerste teken tegen alle goederen en horige lieden, door *Evert van Essen* op zijn sterfdag nagelaten wegens 600 fr.s.; het tweede en derde op de rechte tijden; 10 juli neemt *Johan Snering* zijn eerste teken tegen de erfgenamen van *Evert van Essen, en* het goed, dat hij op zijn sterfdag bezat, voor 100 fr.s.; op 24 juli en 7 aug. het tweede en derde (Jud., fol. 124, 125, ,137, 127 en Tijdrek. reg. B, pag. 124, 126).

19 maart 1406 wordt de termijn, door de ambtmanvan Salland opgelegd aan de erfgenamen van Jonkvrouwe *van Eerde* en *Frederik van Hekeren gezegd van* Rechteren, verdaagd tot Mijns Heren naaste rechtdag na Pingstoren; 9 sept. nogmaals tot Mijns Heren naaste rechtdag na Pasen; 9 sept. wordt aan *Johan Snering* zijn pandbrief tegen de erfgenamen van *Evert van Essen*, toegewezen; 3 nov. *wijst Sweder Schotte in* de zaak tussen Hendrik *van Essen*. en *Johan Snering* : dat Hendrik binnen 14 dagen of op de naaste rechtdag zijn bewijs met zijn hof en Here of met brieven, bezegeld door de bevoegde moet inleveren (Ibid., fol. 136, 151, 160, 168 en *id., pag. 133, 140,* 146).

22 juli 1407 zullen *Herman* en *Helmich Stelling* aan *Steven van den Rutenberge* copie geven van een pandbrief, alsmede van de pandbrief tegen het goed van *Evert van Essen* en daarop zal *Steven tot* de naaste rechtdag beraad hebben (Ibid., fol. 168 en id., pag. 151).

16 sept. 1408 kiest *Johan Snering* te Deventer *Herman van Twicloe* tot momber en geeft hem een pandbrief tegen de erfgenamen van *Evert van* Essen over, om daarmee te doen alle rechtsvorderingen, alsof hij het zelf was (Ibid., fol. 191 en id., pag. 169).

2 juli 1417 schenkt bisschop *Frederic* aan *Seyne* van den *Water* de goederen en beleent hem met de lenen van de vacerende nalatenschap van *Aelt den Dobbelaer*, die door bisschop *Florens* was gesteld in de *vacerende* nalatenschap van *Evert van Essen* (Arch. Bisseh. van Utrecht, inv., reg. 2004).

11 juni 1432 machtigt de postulaat *Roedolph Zeyne van den Water om* de door *Evert van* Essen nagelaten goederen zo nodig in rechte in te vorderen (Id., reg. 2710).

Evert van Essen zegelde de oorkonde van 24 juni 1359 met een schild, waarop een linkerschuinbalk met drie aaneengesloten ruiten in de richting van de balk en randschrift: S. HENDIC-: VAN ESSENDE† (tekening in Deductie 1705, A 1) ; kennelijk het zegel van zijn vader.

Zie over Evert *van Essen* verder Van der Aa's Biographisch Woordenboek.

'Zie over het geslacht *Van Eerde:* Nederl. Leeuw 1931, kol. 133, en de daar aangehaalde bronnen; J. W. Schaap, Het adellijk geslacht Redink, in Versl. Overijsselsch Regt 81 (1966), pag. 65.

2. *Henrick* de jonge, volgt IId.

3. *Wijlken* of *Wilhem van Essen*.

Van hem wordt slechts in sommige familie-genealogieën melding gemaakt, echter zonder bronvermelding.

IId. *Henric* van *Essen* de jonge, † tussen *2* maart en 1 dec. *1385*, tr. *Lutgaert van Isselmuden* (?), † vóór *15* juni 1409, waarschijnlijk dochter van *Alpher van Isselmuden; zij* hertr. tussen *20* maart en 17 nov. 1386 *Roloff van den Rutenberge,* woont te Milligen bij Dalfsen 1387, in de ridderschap van Overijssel, († na 1417, waarschijnlijk zoon van *Steven van den Rutenberge*, vermeld 1354, 93).

24 juni 1.359 komt *Henrick van Essen* het eerst voor (zie boven sub Id).

15 dec. 1365 verklaart *Henric van Essen* de jonge, dat hij door familiebesluit geen recht meer heeft op het erf Tijoding en dat zijn broer *Evert* dit vrij mag verkopen (Arch. ter Hunnepe, inv., reg. 156).

25 febr. 1376 dedingt jonghe *Henric* van Essen mede de zaken, die de stad Deventer aangingen (Cameraarsrek. IV, pag. 298). 7 april 1377 dedingen *Henric van Essen* die jonghe en anderen op het stadhuis te Deventer en hadden' daar een maaltijd (Ibid., V, pag. 54).

18 april 1379 oorkondt *Deerick van Dorster,* richter te Wijhe, dat voor hem en *Henrick* van *Essen,* de olde en *Evert van Essen als* keurnoten, *Henrick* van Essen de jonge en *Lutgaert,* zijn vrouw, hebben verkocht aan *Lubben Henrix* weduwe *van Oenden* 4 morgen land in de Waerslag tussen Windeshemer mark en *Luijdeken Hoedemans, met* toebehoren (Afsehr. uit de Litterae fund. domus windesh. in Fam. arch.).

23 febr. 1379 wordt aan *Egenberch* 16 s. betaald, die ghelopen was ton Hardenberch an onser stad schutten dat sie to hues comen soelden ende voert tot Swolle mit enen breve van *Henrix* zaken *van Essen* (Cameraarsrek. Deventer, V, pag. 249).

5 maart 1380 brengt jonghe *Henrix* bode van Essen een claghebrief over die van Zwolle aan die van Deventer; 13 mei krijgen twee knechten 24 s. to drincgheelde, die onser stad ghevangen brochten *Henrix* knecht *van Essen, die* breve vuerde an *Evèrd van* Essen en *Henric* sinen broeder (Ibid., pag. 272, 280). 28 mei treedt een *Henrik* op in de zoenbrief tussen de bisschop en *Evert van Essen* (zie sub Id, 1 en Dossier van Essen, C.B. v.G.). 25 juli wordt 32 s. betaald bi *Herbert* van *Rectem, Johan Pamont, Wolter Borren* ende *Gherijt Stureman* mit *Roelve van Yttersem,* renthemeyster van Zallant, daer *sie* mede ghededingt hadden omme enen vrede an *Henrike van Essen* den jonghen; 28 juli nogmaals aan de eerste drie 15 s., do sie gheweest hadden bi onsen heren van Utrecht ende hadden ghedeghedingt omme ene zone tusschen die van Swolle ende *Henrike* van, Essen; 1 aug. wordt aan de stadsbode van Zwolle 4 s. betaald, die onser stad enen breef brochte alse dat sie den dach ter Ziekenboem hoelden woelden teghen *Henric van* Essen; 30 juli 16 s. 9 d. bi *Herbert* van *Rectem,* Johan *Pamont, Dyric bi* den *Brincke* ende *Hademan van Heten,* die dner to ghesat weren dat sie up den dach snelden hebben gheweest tor Ziekenhome mit den van Zwolle ende jonghe *Henric van Essen;* 8 aug. voor enen boden die tot Keppel ghelopen was an *Willam den Roden* ende jonghe *Henric van Essen* alse dat sie den dach wederbodet hadden ende enen anderen ramen soelden 12 s.; 11 aug. aan *Egenberghe* die ton A tot Swolle ghelopen was mit enen breve an die scepen alse omme enen dach to hoelden mit *Henric van Essen* die jonghe ende *Willam den Roden S s.* ; 31 aug. aan dezelfde, onser stad misselgier die to Dotinghem ghelopen was an *Willam den Roden* mit onser stad breven ende dier van Campen alse van den zaken tussehen die van Zwolle en de jonghe *Henric van Essen 10 s.; 15* sept. brengt de stadsbode van Zwolle wederom een brief naar Deventer, daer sie mede clagheden over *Henric van Essen* den jonghen; 19 nov. wordt *Egenberghe* naar Zwolle gezonden mit enen brrve an die scepenen dat sie mit *Henric van Essen* enen dach hoelden soelden; 22 nov. wordt. 8 £ 10 s. uitgegeven bi een deel van onser scepen ende raet mit heren *Vrederic van Rechter* ende *Johan van Endenich* tot drien maeltiden die sie te zamen eten do sie die zone dedingden tusschen die van Swolle ende *Henric* van *Essen,* ende *des* Roden kindere (Ibid., pag. 258, 290, 328 -332, 336, 337).

30 maart 1381 neemt *Hilla* van. Brugge te Deventer haar eerste teken tegen *Hake van den Rutenberge* en *Henric van Essen* de jonge voor 100 o.s.; 22 maart beloven *Henric* van Essen de jonge en anderen in mijns heeren hand onder een pandbrief te nemen, weder voor mijn Heer te verschijnen op den volgenden rechtdag na Sint Michiel tegen *Lambert van IJsselmuden* en hetzelfde tegen *Jacob van Apeldoren;* 23 april komen *Heijne van Eme* en *Herman Grijmme* met onder andere *Henrick van Essen* de jonge in deding; liet ordel wordt gegeven door *Wolter Stellingof* laatstgenoemden met recht antwoorden moeten, omdat zij door eerstgenoemden met wastekenen „vorgewonnen" zijn; Stelling wijst dat zij dit moeten en *Henric van Haersolte* wederspreekt dit. 6 mei neemt *Wolter Stellinc* uitstel tot over 14 dagen om een orde1 te vellen tussen *Goessen Peijng en Henric van Essen* de jonge; *Goessen* spreekt *Henric* aan, dat hij hem een brief beloofd had binnen zekere termijn, maar die niet gegeven had; *Henric* antwoordt dat de dag, waarop hij hem betalen zou (51 o.s. aan hoofdsom en 99 o.s. aan schade, kosten en onraad), nabij was en dat de brief dus niet nodig was; *Godert van Oestenwolde* antwoordt namens *Henric* dat hij bekent, dat tussen *Goessen Peijng en Evert van Essen* gededingt is over 51 o.s., maar dat later andere voorwaarden gemaakt zijn, die de eerste breken, weshalve hij een voorordel vraagt; 26 aug. wijst *Wolter Stelling dat,* aangezien *Henric* beloofd heeft de hoofdsom te betalen hij op de schade van 100 o.s. moet antwoorden; Evert antwoordt, dat er een nadeding is

gedaan, die de andere decling breekt (Jud., fol. 13 vo., 14 vo., 16 vo., 24 en Tijdrek. reg. F, pag. 22, 25-27, 29, 37).

18 okt. 1381 doen *Goessen* van *Rossem, Henric van* Crekenbeke, *Henric* die *Suer* en *Henric van Essen* de *jonge* als arbiters uitspraak in het geschil tussen de bisschop (voor de buren te Archem) en *Evert van Essen over de* grens *van* Eerder- *en* Archemermark (Arch. Bissch. van Utrecht, reg. 1050).

7 jan. 1383 wijst *Henric van Essen* de jonge een orde1 (Jud. fol. 66 vo. en Tijdrek. reg. F, pag. 81).

25 maart 1383 neemt *Johan van Mijnden* als momber van *Alfer van der Schenen* te Deventer zijn eerste wasteken tegen *Albert van der Laer, Henric van der Laer* en *Henric van Essen de jonge voor 800 o.s.;* 17 juni neemt *Reynalt van Coevorden,* famulus, zijn eerste wasteken tegen *Henric* voor 1.000 o.s. en stelt tot procurator *Bruno* ter *Maet* (Jud., fol. 71, 76 en Tijdrek. reg. F, pag. 85, 89).

2 dec. 1383 stelt Beatrix, vrouw van Cise van *Ansem,* mat *Cise*'s hand tot momber *Rembolt den Hollander* in haar zaak tegen *Henric* de jonge; *25* febr. 1384 neemt Hagen, ui tstel tot het wijzen van een ordel tussen *Cijse van Ansem en Henric* (Jud., fol. *85, 90* vo. en Tijdrek. reg. F, pag. 98, 102). 1 juli 1384 bekent *Henric van Essen* de Jonge voor Mijn Heer en zijn mannen, dat hij het leengoed, door zijn broeder Evert nagelaten en waartoe hij de naaste is, aan niemand verzocht had en ook niet dacht te verzoeken. noch er aanspraak op zal maken; 5 juli neemt *Henric* zijn eerste wasteken tegen alle goederen, nagelaten door *Evert van Essen* voor *3000 o.s.* (Jud., fol. 95, '96 vo. en Tijdrek. reg. F, pag. 108, 109).

28 febr. 1385 wordt tussen *Henric* en *Gherijt Benensoen* gewezen: dat Mijn Heer de konde bezien mag binnen 14 nachten of binnen 18 weken (Jud., fol. 107 en Tijdrek. reg. F, pag. 119).

2 maart 1385 is *Henric* nog tegenwoordig (Jud., fol. 1.06 en Tijdrek. reg. F, pag. 121); 28 juni kiest *Pelgrim Sticke Johan* van *Cuijnre* heer Johanszoon tot momber en draagt hem de brieven der gebroeders *Evert* en *Hendrik van Essen op,* om daarin te doen en te laten, te minnen en te verliezen, alsof hij het zelve ware.

1 dec. 1385 neemt Heer *Johan van Cuijnre* qq. zijn eerste wasteken op tegen *Henric van Essen* de *oude, Cijse van* der Schuren, *Evert den Rode Willamszoon en Jacob van Crijenscote genaamd Coep Holle voor* 1000 o.s. en tegen de erfgenamen van *Henric van Essen* de jonge en anderen voor 400 o.s. (Jud., fol. 138 en Tijdrek. reg. F, pag. 135).

8 jan. 1386 neemt *Dijric te Wijnhuss* een pandbrief op *Henric van Essen* de jonge en diens vrouw voor 12 comansschilden wegens magenaas (Jud., fol. 121 en Tijdrek. reg. F, pag. 138).

20 maart 1386 wordt de zaak tussen heer *Johan van Cuijnre* q.q. en *Lutgard,* weduwe van *Henric van* Essen, en anderen tot de eerste rechtdag na Sint Johansdag uitgesteld (Jud., fol. 123 vo. en Tijdrek. reg. F, pag. 141).

17 nov. 1386 kiest *Lutgart,* vrouw van *Rolef van den Rutenberge,* haar man tot momber in geestelijke en wereldlijke zaken; 28 april 1391 doet zij dit nogmaals te Zwolle (Jud., fol. 127 vo., 159 vo. en Tijdrek. reg. F, pag. 148 en 195).

23 aug. 1399 komt *Lutgart* nog voor (zie sub IIIa). *Roloff* komt in het Tijdrek. reg. voor in de jaren 1386, '88, 91, '95, '97, '99, 1407—'09, '15—'17; zie ook 17 *mei* 1408, 1 juni 1409 en 15 juni 1409 enz., vermeld sub IIId hierna.

Gezien het feit dat de vrouw van *Henric* de jonge met zekerheid *Lutgart* heette en in dc familiegenealogieën graag als stammoeder een *Lutgart van Isselmuden* genoemd wordt, achten wij het niet uitgesloten, dat zij inderdaad tot dit geslacht behoorde. Bovendien wordt op 22 juli 1407 vermeld *Lutgart,* zuster *van Lambert Alferssoen,* wanneer *Rembolt Wennemerszoon een* ordel vraagt uit naam van *Ernst van Isselmuden* in persoon en als momber van haar (Tijdrek. reg. B, pag. 154 en Jud., fol. 171). Cf. ook Ned. Leeuw 1906, kol. 117.

Henrik van Essen de jonge zegelt de oorkonde van 24 juni 1359 met een schild, waarop een rechterschuinbalk met drie aaneengesloten ruiten in de richting van de balk en randschrift: S. HENRIC. VAN ESSEN † (tekening in Deductie 1705, A 1).

Uit dit huwelijk:

23 juni 1388 beleent *Elisabeth* abdis van het stift te Essen *Evert van Essen* en *Lutgert* en *Belie,* zijn zusters, kinderen van *Henric van Essen* de jonge met het tinsgoed te Bleke, zoals *Evert* en *Henrick,* gebroeders voor hem ontvangen hadden, behoudens de lijftucht voor *Everts* weduwe (Dossier Van Essen, C.B.v.G.).

1. *Henrick,* volgt IIId.

2. *Evert van Essen,* † na 14 febr. 1417.

   4 jan. 1417 neemt *Ernst van Milligen* zijn eerste teken tegen *Evert van Essen voor 400 o.s.; op* 18 jan. en 1 febr. het tweede en derde; 14 febr. wordt de zaak tussen Ernst van *Milligen en Evert* en *Henric van* Essen te Zwolle tot Mijn Heeren naaste rechtdag verdaagd; zie verder sub IIId, 19 juni 1417 (Jud., fol. 291-293 en Tijdrek. reg. B, pag. 235, 239).

3. *Lutgart van Essen.*

   Een aantekening in het Dossier Van Essen (C.B.v.G.) zegt, dat zij getrouwd was met Johan *Stycke* in Twente; zij zal wel verward zijn met IIId, 3.

4. *Belije van Essen,* † na 21 mei 1408, tr. in maart 1394 *Derrick van Durrethe (Dorth),* heer van Dorth, drost van Salland 1412—'13, † in 1422, zn. van *Henrick van Dorth,* ridder, heer van Dorth (beleend 1379), beleend met Hoenover 1382, en *Arndje (Anna) Dircksdr. van Keppel.*

   Dat hun huwelijk gesloten is in maart 1394 blijkt uit de Cameraarsrekeningen van Deventer (vermeld in Ned. Leeuw 1915, kol. 381). Von Steinen (deel III, S. 722, 729-32) maakt melding van *Belije* in 1393, echtgenote van *Diederik* van *Dort* en dochter van *Henric van* Essen en *Lutgart van Isselmuden* (zie ook Dossier Van Essen, C.B.v.G.). Op 4 maart 1412 werd *Dirk van Dorth* tot ambtman van Salland benoemd (Racer, Overijsselsche Gedenkschriften, deel IV, pag. 107 en verder G. J. ter Ruile Jr., Drosten van Salland en IJsselmuiden in Verslagen Overijssels& Regt, 60e stuk (1945), pag. 40 en Ned. Leeuw, jrg. 1940, kol. 406) ; op 15 mei 1412 komt hij ook als zodanig voor (Inv. Archief Rechteren, pag. 296, nr. 103).

   Dirk werd beleend met het huis Dorth 17 dec. 1396, opnieuw in 1402 en met de hof te Dorth in okt. 1396, met. Hoenover 19 febr. 1403. 21 mei 1408 verkopen hij en zijn vrouw tienden te Alerdinck (Tijdrek. reg. B, pag. 165). 15 juni 1409 treedt hij met *Aloff van Swithem* op namens *Henrick van Essen* (zie verder sub IIId).

   3 mei 1415 bezegelt hij nog de verbondsbrief van de ridderschap met de steden van Gelre en Zutphen; hij overlijdt in 1422.

Tak Herxen.

IIId. *Henrick van Essen* de oude tot Herxen, in de ridderschap van Salland 1425, '31, kastelein van Kuinre 1438? —'46, † vóór 1451 ; tr. 1° in 1411 N. *van Brienen,* dr. van *Johan van Brienen,* richter op de Veluwe; tr. 2° in 1431 *Wijchmoet van den Water,* † tussen 10 juli 1455 en 12 maart 1462, dr. van *Seijne van den Water,* rentmeester van Salland 1414—'15, kastelein van Kuinre 1414—vóór 1423,

   In 1387 houdt jonge (sic,!) *Henric van Essen* de tienden over Weellinck, Egbertinck, Lovelinck en Blekenhorst te Eerde (Reg. feodalium bonorum eccl. Traj., fol. 63 en Tijdrek. reg. F, pag. 155).

   1 mei 1392 wordt de zaak tussen *Henric van Essen Henricxsoen* en *Gerijt Hombolt* uitgesteld tot *Henrics*

mondige jaren (Jud., fol. 164 en Tijdrek. reg. F, pag. 199).

17 juni 1397 kiest *Henrick van* Essen Roeloff *van* den *Rutenberge*, Geert *van Oesterwolde, Henrick van Haersolte en Herman van Haersolte tot* mombers in al zijn zaken, in tegenwoordigheid van *Haecke van* den *Rutenberge* en *Henrick* **de** *Zure* (Jud., Uittr. in Fam.arch. en Tijdrek. reg. B, pag. 50). 2 nov. 1397 wijst *Roelof Altgering tussen Roelof van den Rutenberg*, als momber van *Henric van* Essen, ter oner zijde, on *Geertruit Hermans* ter anderer zijde, dat hij op haar aanspraak van verdiend loon antwoorden moest, wijl hij ter antwoord verschenen is; *Hendrick van, Haersolte* wedersprеekt dit en wijst voor beter recht, dat hij op gene panding behoefde te antwoorden, voordat hij aan het gerecht was gebracht, aangezien de eis voortsproot van doderhand en verstorven schuld; hierop wijst *Huge Olijman* dat de landsheer deze ordelen klaren mocht op de derde dag hierna of zodra het hem het eerst paste (Id. en Ibid., pag. 53). 24 maart 1398 wordt in de kamerklaringe geklaard: dat *Hendrik van Essen* verplicht is het verdiende loon, waarvoor *Geertruid Hermans* hem heeft gepand, te betalen, met die schikking echter, dat *Henrick* op mijns Heeren naaste riehtdag een poging tot vermindering van het zelve mag doen (Jud., fol. 51 en Tijdrek. reg. B, pag. 56).

22 okt. 1403 neemt *Hendrik van Roderlo* zijn eerste teken tegen *Hendrik* van *Essen Hendrikszoon* voor 200 Franse schilden (Jud., fol. 107 en Tijdrek. reg. B, pag. 114) ; 25 juni 1404 neemt *Hendrik van Roderlo* weer zijn eerste teken tegen *Hendrik van Essen* voor 500 oude schilden en 9 juli het tweede (Id., fol. 120 en Ibid., pag. 121).

4 juni 1404 neemt *Herman Arendsz.* zijn eerste teken tegen *Hendrik van* Essen wegens 100 oude schilden en tegen *Gerrit van Oestenwolde* wegen *f* 1200; 17 juni het tweede *en 1* juli het derde; dan wordt de zaak verdaagd tot mijns heeren naaste richtdag (Id., fol. 119 en Ibid., pag. 120).

23 febr. 1405 neemt *Henrick van Essen* het eerste teken tegen *Egbert Hake van* den *Rutenberge voor 200* oude schilden (Jud., fol. 125, Uittr. in Fam.arch. en Tijdrek. reg. B, pag. 124) en 1 april 1405 voor 200 Franse schilden (Jud., fol. 126, Uittr. in Fam.arch. en Tijdrek. reg. B, pag. 125).

24 maart 1406 nemen *Herman* van *Twickeloe* en *Berend Sticke* hun eerste teken tegen *Hendrik* van *Essen* en *Cise van* der *Schueren* wegens 1000 oude schilden, *Coep Dalschen* wegens 500 en *Egbert van Almelo* wegens *2000 o.s.; Johan op den Stal* neemt als momber van *Van Twickeloe* en *Sticke 7* en 21 april het tweede *en* derde teken; de zaak tegen *Hendrick* wordt 8 april verdaagd (rechtdag te Deventer) naar de naaste rechtdag, zijnde partijen de vorige dag verschenen (Jud., fol. 139 en Tijdrek. reg. B, pag. 134). 9 sept. 1406 neemt *Henrick van Essen* de eerste tekenen tegen *Herman van Twicloe* en de erfgenamen van *Arent Sticke*, elk wegens 500 schilden (Id., fol. 149 en Ibid., pag. 140). Johan *Smid* wijst daarop een orde1 tussen *Van Twickeloe* en *Van Essen*, dat bijaldien do landheer uitwees dat *Van Twickeloe* met recht momber was van de erfgenamen van *Arent Sticke*, Van *Essen dan* verplicht was hem van antwoord te dienen. *Van Essen* krijgt copie van den brief van 1000 sch., waarmee *Van Twickeloe* hem aanspreekt, ten einde zich 14 dagen te beraden of op mijns heeren naasten rechtdag van antwoord te dienen; 22 sept. wordt dit antwoord verdaagd tot mijns heeren naasten rechtdag en nogmaals tot de eerste rechtdag na 2 febr. e.k. (Jud., fol. 150, 150 vo., 154 en 155 en Tijdrek. reg. B, pag. 140).

3 april 1406 neemt *Hendrick* van Essen het eerste teken tegen *Hadewich van der Schulenborg* en *Zweder*, haar man, wegens 600 schilden (Jud., fol. 140 en Tijdrek. reg. B, pag. 135).

3 nov. 1406 neemt Hendriclc *van* Essen anderwerf 14 dagen uitstel of tot mijns heeren naaste rechtdag met twee ordelen tussen de heer *van Voerst* en *Hendrick* van *Haersolte* (Jud., fol. 161 en Tijdrek. reg. B, pag. 146). 22 juli 1407 neemt *Hendrick* van *Essen* tot mijns heeren naaste rechtdag uitstel met het uiten van een gewijsde

over twee ordelen tussen dezelfde partijen, welke hem inmiddels op schrift moeten worden geleverd (Id., fol. 168 en Ibid, pag. 152).

29 nov. 1407 wordt onder andere *Hendriclc van* Essen gemaand zijn leen binnen zes weken te verantwoorden (Jud., fol. 181 en Tijdrek. reg. B, pag. 160).

17 mei 1408 wordt de zaak der in- en uitleiding tussen Roelof *van* den *Rutenberg en* Hendrick *van Essen* in statu quo tot mijns heren naaste rechtdag verdaagd; op 28 mei 1409 wordt de zaak der pandwering door Roelof van den *Rutenberge* tegen Hendriclc van *Essen* tot mijns heren naaste rechtdag uitgesteld (Jud., fol. 186 en 198 en Tijdrek. reg. B, pag. 164) ; 1 juni 1409 neemt *Roelof van Ansem* tot mijns heeren naaste rechtdag uitstel met het wijzen van twee, hem op schrift over te leveren, ordelen tussen Roelof *van* den *Rutenberge* en *Hendrick van Essen* (Id., fol. 102 en Ibid., pag. 176 en extract in fam. arch.). 15 juni 1.409 compromitteren *Roelof van den Rutenberg* uit naam van zich en zijn kinderen en *Hendrick* van *Essen* hun geschil over hetgeen *Hendricks* moeder zo eigen als leen op haar sterfdag heeft nagelaten op 4 vrienden, 2 van weerszijden, met de Abt van St. Paul te Utrecht, als door de landsheer hun gestelde overman, op een boete van 1000 schilden; partijen leggen elkaar 13 dec. 1410 dezelfde boete op tot hetzelfde doel (Jud., fol. 203 en 212 en Tijdrek. reg. B, pag. 176).

In 1410 passeert *Henrick van Essen* een acte over het Nijenhuis te Ommen (Dossier Van Essen, C.B.v.G.).

1 okt. 1413 neemt *Henrick van Essen* zijn eerste teken tegen *Steven van den Rutenberge Roelofszoon* wegens 80 oude schilden en kiest *Alpher Dijckmaer* tot momber (Jud., fol. 261 en Tijdrek. reg. B, pag. 209).

4 april 1416 oorkonden *Dirck van Voerst, Egbert Hake van den Rutenberghe, Herman van Rechteren* en *Oetbert van Upberghen* als „ghesatte moetsoenslude" de scheiding tussen *Rolove van* den *Rutenberghe, Willem* en *Mechtolde*, zijn echte kinderen, en *Henric van* Essen op straffe van 200 o.s.; aan *Roloff* en zijn kinderen wordt toegewezen het goed te Gherner en te Welsum, met de tienden binnen het kerspel Dalfsen, behalve het aandeel van *Steven der Loese*, wat hem door *Henric* is gegeven en het erf then Berghe en Klijenguet te Rechteren; *Henric* krijgt: de tienden te Windesheim in Zwollerkerspel, de Moelenmaet te Windesheim, het goed ter Beke in het kerspel Wijhe, de beschapen en onbeschapen tienden en erfenisse in het kerspel Raelte, 4 waren te Schelne en Mastenbroek, de vrije heilige hoven te Eerde in Ommerkerspel: Egbertink enz., het achtste deel, dat *Willem* hee-ft in. het land te Mastenbroek, dat *Henric* gepacht heeft, en het achtste deel van het land, dat de touwslager in pacht placht te hebben in het kerspel IJsselmuiden, 3 morgen, die Coenraet *Hoijer* nu gepacht heeft, behalve het kindsdeel van *Steven van* den *Rutenberge* op deze erven, tienden en goereden, waar hij nog aanspraak op maakt (Afschr. in Deductie 1705, C).

19 juni 1417 wijst *Henrick* van. *Essen:* dat de landsheer *Derk van Zuren Helmichsz.* ten derde male bij verbeurte van 3 pond tot mijns Heeren naaste rechtdag zal verbieden om de ordelen uit te brengen, die hij tussen *Herman* van *Haersolt* en *Hendrik van Roderlo* onder zich heeft (Jud., fol. 293 en Tijdrek. rog. B, pag. 239).

19 juni 1417 worden ook de zaken tussen *Hendrick van Essen* en *Ernst van Millingen tod* mijns heren naaste rechtdag verdaagd, met vergunning om zich inmiddels door hun vrienden te laten scheiden (Id. en Ibid.) ; 18 juli 1417 compareert *Hendrick* van *Essen* ten dage dienende tegen *Ernst van Millingen*, doch deze blijft uit, waarop gewezen wordt: dat, verschijnt *Van Millingen* tot dat einde bij schijnende zonne niet, *Van* Essen dan van zijn aanspraak vrij zal zijn (Jud., fol. 296 en Tijdrek. reg. B, pag. 240).

18 sept. 1423 schenkt *Henrick van Essen* aan prior en convent van het klooster Windesheim zijn smalle tienden van dit klooster (Litterae domus fund. Windesh. en Afschr. in Fam.arch.).

7 aug. 1425 bezegelt *Henrick van Essen* namens de ridderschap van Salland mede een verbondsbrief, waarin

zii trouw beloven aan *Roloff van Diepholt*, postulaat te Utrecht, en om *Sweder van Cuijlenborch*, 'domproost te Utrecht, niet te erkennen (Reg. der stad Zwolle van diverse acten, fol. 126 vo. en Afschr. in Fam.arch. en Deductie 1705, D).

24 jan. 1426 oorkonden *Rolof* van Ben *Rutenberge en Frederick van den Rutenberge* als „gekoore en gesatte moetsoenslude" een magescheid tussen *Henrick* van *Essen* en *Steven* van den *Rutenberge*, zijn broer over de nalatenschap van hun moeder, waarbij *Hendrick* krijgt toegewezen de molenmaat in het kerspel Zwolle, buurschap Windesheim, 24 morgen land te Mastenbroek, het water te Wilshem, het touwslagersland te Oosterholt, het land in het kerspel Ommen, buurschap Evorden, de tienden in het kerspel Raalte en *Steven* 4 waren te Schelve in het kerspel Zwolle, 5 mud rogge uit het erf Zkoetelo in het kerspel Raalte. geheten Wigboldingh, die *Hendrick* pas na tien jaar mag lossen (Afschr. in Fam.arch.).

7 aug. 1431 treft *Roloff van Diepholt*, postulaat te Utrecht, met zijn ridders' en knapen; waaronder *Henric van* Essen, een regeling omtrent een schatting van 8000 Rijnse guldens en 6000 Franse schilden (Reg. der stad Zwolle van diverse acten, fol. 131 en Afschrift in Fam. arch.).

29 sept. 1441 oorkonden Meester *Johan van Ittersum, Johan ten Water* en *Berndt Jaoobssoen*, als „gesatte moetsoenslude" van *Henrick van Essen* en *Wijchmoet* zijn vrouw *ter* ener zijde, *Johan*, van den Water en *Goedert* van den Water, echte zoons van *Seijnen* van *den Water* ter anderer zijde, dat zij een erfscheiding hebben gemaakt, waarbij *Henrick* en zijn vrouw 13 morgen land, de halve Duveler met de tienden, groot en klein, in de kerspel Wijhe, buurschap Wijnvoorden, ontvangen (Gevid. acte in Fam.arch.).

De brief van de bisschop dd. 3 mei 1433. waarbij hij *Seyne Mulert* aanstelt tot castelein en borggrave tot Kuinre, heeft ook gediend als aanstellingsbrief van *Henric* van *Essen* in dat ambt en na hem voor zijn opvolger *Henric van der Vechte* op 12 maart 1446 (Officiat., fol. 66 en Tijdrek. reg. F, pag. 265). Ook is een zelfde ambtbrief in Officiat., fol. 29 bewaard van *Henrick van Essen* tot castelein van Kuinre, waaruit blijkt, dat hij *Seino Mulert* tot voorganger heeft gehad (Tijdrek. reg. F, pag. 271).

Omtrent het geslacht *Van Brienen*, zie men hetgeen ik hiervoor bij IIIa, 3 vermeld heb; in Ned. Leeuw 1909 wordt *Johan van Brienen* niet richter op de Veluwe genoemd (zoals in de MS. genealogieen Van Essen), maar ridder, raad van de hertog en in de regering van Emmerik, zijn vrouw N. van *Oldenaller* of van *Baer*.

In 1451 verkoopt *Henrick van Essen*, ambtman in Salland. aan *Wychmoet, weduwe* van *Henrick van Essen*. 11 pond herenpacht 's jaars uit 7 morgen land in Leerrebroek (Litterae fund. domus windesh. en afschr. in Fam. arch.).

5 febr. 1452 vesten *Henrick* en *Johan van Essen. de* lijftocht van hun stiefmoeder *Wijchmoet* (zie hieronder), en 5 mei 1455 doet Henrick dit (Chirogr. in Fam. arch.) en nogmaals 10 juli 1455 (zie hierna sub IVe).

Uit het eerste huwelijk:

5 febr. 1452 oorkonden *Hendrick van Oldeniel, Godert van Haersolte, Berent Jacobss* als „gesatte moetsoensluijde" van wege *Henrick van Essen, Johan* van *Essen*. en *Hermen van Essen*, gebroeders, en *Henrick van Essen, Johan* ten *Water en Johan ten Water Jacobss* van wege *Willem van Essen. Goedert van Essen en Beltin van Essen*, hun zuster, kinderen van *Henrick* van *Essen*, een magescheid, waarbij *Willem* c.s. de tienden te Windesheim, het goed te Eerde wordt toegewezen, terwijl *Henrick* en Johan de lijftocht van hun stiefmoeder zullen vesten uit hun erf te Herxen, wat zij zullen krijgen en met hun broeder *Hermen de* huisraad te Herxen; *Willem* c.s. zullen huis en huisraad te Kampen krijgen; *Hendrick, Johan* en *Hermen* zullen *Lutgerd* weduwe van *Wolter Stellings* 150 Rijnse guldens geven van wege *Willem c.s., die* zij haar schuldig zijn, terwijl zij allen op zich nemen hun broeder *Evert*, nu uitlandig zijnde, bij

terugkomst schadeloos te stellen (Gevid. acte in Fam.arch. en Deductie 1705, F 1).

1. *Henrick, volgt* IVd.
2. Johan, volgt IVe.
3. *Lutgardt van Essen, tr.* 1° in 1444 *Wolter Stelling*, ambtman van IJsselmuiden 1439, '40, '44-'47, † vóór 5 febr. 1452 of na 7 jan. 1456, zn. van *Hetman Stelzing*, leenman van de bisschop 1407, vermeld 1401—'13; tr. 2° vóór 10 maart 1460 *Johan Sticke tot* Weldam, drost of ambtman van Blankenberg 1484, '86, † in 1488, zn. van *Johan Sticke* tot Weldam, beleend mel Weldam 1457; hij hertr. ca. 1483 *Elzabe Hermansdr. van Middachten*.

4 jan. 1439 geeft de bisschop een ambtbrief aan *Wolter Stelling Hermansz.*, waarbij hij hem aanstelt tot ambtman van IJsselmuiden (Qfficiat., fol. 10 en Tijdrek. reg. F, pag. 275). 4 juni 1440 geeft hij als zodanig een oorkonde uit (Albergen en Tijdrek. ree. C., aae. 44).

In 1444 oorkonden *Wolter Stelling* en *Alpher van Yselmuden* van wege *Wolter Stelling* Hermanssoen en *Symon van der Schulenborch* en *Henric van* Essen *Gheertssoene* van wege *Lutqhert Henricsdr. van* Essen als „ghesatte bruutmans ende hilicslude" de huwelijkse voorwaarden, waarbij *Henric* van *Essen* zijn dochter 1600 goudguldens geeft, waarvan 400 na zijn dood (Afschrift in Fam.arch.; hoewel de datum van het stuk niet duidelijk blijkt, 'heeft het huwelijk volgens familieaantekeningen in 1444 plaatsgehad).

11 jan. 1456 bekent *Wolter Stelling Hermanss.* ontvangen te hebben van *Henrick van* Essen. kastelein van Cuinre, voor de medegave zijner dochter *f* 1075 (Deductie 1705, E en Dossier Van Essen, C.B.v.G.; het stuk kan moeilijk uit 1456 dateren, aangezien *Wolter en Henrick* toen al volgens de magescheidsacte van 5 febr. 1452 overleden waren, maar de inhoud ervan zal betrouwbaar zijn).

11 sept. 1447 bevestigt de bisschop de zoen door *Wol-te? Stelling Hermansz.* als ambtman van IJsselmuiden aan *Gerijt Albertsz.* en zijn vrienden gegeven (Officiat. 2, fol. 92 en Tijdrek. reg. F, pag. 305). 18 maart 1448 is de afrekening van zijn ambtmanschap over de jaren 1444—'47 (Id., fol. 16 en Ibid. F, pag. 300). 15 april 1451 is hij borg (Divers. 2, fol. 104 en Tijdrek. reg. F, pag. 322) en 5 aug. 1451 bezweert hij de aanstelling van *Aernt* van *Bevervoerde als* ambtman van Dieperenheim (Id., fol. 1 en Ibid., pag. 324). Of hij 20 nov. 1453 (Id., fol. 127 vo. en Ibid., pag. 330) nog voorkomt als borg voor de bisschop of zijn gelijknamig familielid, dat in 1455 rrorkomt als ambtman van Drenthe, vergelijk daarvoor het hiervoor medegedeelde bij de acten van 5 febr. 1452 en 11 jan. 1456).

Lutgart van Essen wordt ook genoemd in een acte van 10 maart 1460, waarbij haar halfbroers en -zuster een schenking doen (zie sub 5).

20 en 21 okt. 1460 waren *Johan Sticke* en *Johan Sticke* de jonge aanwezig op een rechtdag binnen Deventer (Jud., fol. S en Tijdrek. rep. D, pag. 122).

20 april 1468 wordt *Johan Sticke* na dode van zijn vader beleend met Weldam, Hijnderhuis, Hermeling, Waning en Adeling, Zeking en Hadelbolcling, Tevenbrink, Roggerdink en de hof te Bentloe (Leenreg. David van Bourgondië, fol. 80 vo. 'en 81 en Tijdrek. reg. D, pag. 200). 21 juni 1465 bovendien nog met de hof te Vlederade, de Aerninkhof, het goed ten Wege, twee katersteden Hoerlekate en ten Stade, des Conijngesgoed te Zaetselle, het goed Seggeren te Senderen, het goed toe Waning en het bloemendaell in Elsen en al zodanig goed, als die van Sebelinge van het sticht te houden plegen (Id., fol. 50 en Ibid., pag. 201).

31 aug. 1474 is *Johan Sticke* getuige (Leenreg. David van Bourgondië, fol. 106 en vo. en Tijdrek. reg. D, pag. 263).

5 nov. 1478 is een zaak van Johan aanhangig tegen *Assele Brugginck* (Jucl., fol. 23 en Tijdrek. reg. D, pag. 330).

28 juni 1481 neemt *Berent Kelweert,* gevolmachtigde van Heer *Evert van, Wilp,* ridder, zijn eerste wasteken tegen *Johan Sticke* voor 638 Rijnse guldens (Jud., fol. 138 vo. en Tijdrek. reg. D, pag. 358).

5 sept. 1482 wordt *Johan Borre* beleend met het erve en goed Jordeling onder Borne, gelijk *Johan, Sticke des* uitgegaan is (Leenreg., fol. 138 vo. en Tijdrek. reg. D, pag. 366).

10 juli 1484 is *Johan Sticke,* drost te Blankenborg, op de grote klaring binnen Deventer en 19 juli 1484 op de kamerklaring aldaar (Jud., fol. 30 vo. en 32 vo. en Tijdrek. reg. D, pag. 395 en 402).

23 juli 1484 wordt in de zaak tussen *Evert van Wilp,* ridder, en *Johan en Frederick Sticke* een orde1 gewezen door *Wolter van. Coevorden* (Id., fol. 33 vo. en Ibid., pag. 404).

1 juni 1486 is Johan Sticke, ambtman tot Blankenborg, aanwezig op de kamerklaring te Deventer (Id., fol. 54 en ibid., pag. 452).

11 aug. 1487 roept de bisschop zijn leenmannen op, waaronder *Johan Sticke en* 21 aug. 1487 komt hij als stichts leenman voor (Id., fol. 57 vo., 58 vo., 85 vo. en 86 en Ibid., pag. 476 en 480).

13 aug. 1485 neemt *Hendrick van Essen als* gevolmachtigde door zijn vader *Johan van Essen* ten overstaan van burgemeesteren van Zwolle, zijn eerste wasteken tegen *Johan Sticke voor* de helft van 2000 gouden Rijnse guldens; het tweede op 27 aug. Ook *Herman ter* Molen neemt ten zelfden dage als gevolmachtige van *Herman van Essen* voor burgemeesters van Zwolle het eerste teken tegen *Johan Sticke voor* de helft van 2000 gouden Rijnse guldens ter goeder rekening, 27 aug. het tweede en 10 sept. het derde. 31 mei 1486 op de rechtdag binnen Deventer wordt vervolg gedaan op het derde wasteken tussen Johan. en *Herman van Essen* contra Johan *Sticke* en de bode met de twee dienstmannen hebben hun getuigenis afgelegd, met aanbod om het te bezweren, doch van dit laatste worden zij door partijen vrijgesteld. 3 aug. 1456 neemt *Hendrik van Essen* de jonge voor zich en in zijn hoedanigheid van, ten overstaan van de schout van Deventer, gemachtigde van zijn broers *Hendrik en Andries* zijn eerste wasteken tegen Johan *Sticke* voor de helft van 2000 Rijnse guldens ter goeder rekening. 17 en 31 aug. neemt hij het tweede en derde teken. *Hendrik* van Essen doet ten zelfden dage het zelfde als gevolmachtigde van zijn oom *Hermen.*

19 aug. 1487 compromitteren *Henrick van Essen* met zijn broeders en als gevolmachtigde van zijn oom *Hermen, en Johan Stioke* hun geschil, voortvloeiend uit de huwelijkse voorwaarden van laatstgenoemde en zijn eerste vrouw op mijns genadigen heren en zijn raden. Deze beslissen 22 aug. 1487 over dit beleggen van 1350 Rijnse guldens in Salland, dat *Hendrick* en Johan daags na Sint Lambert zullen verschijnen ter Hunnepe en daar berekenen, hoewel *Johan* hiervan ontvangen heeft, waarna deze die som tussen nu en Sint Pieter in Salland zal beleggen, belovende *Hendrik* wijders, dat hetgeen Mijn Heer over *Johans* lijftucht zal wijzen, hij zulks met zijn toestanders opvolgen zal, doch dat Mijn Heer de rente, voor het gewijsde over de lijftucht verschenen, zal doen beuren en bewaren ten behoeve van degene, die het wordt toegewezen. 13 okt. 1489 doet Mijn genadige Heer uitspraak tussen de kinderen en gebroeders Van *Essen* en *Elzabe van Middachten,* weduwe van *Johan Sticke: Elzabe* zal met haar kinderen 65 herenponden in Salland voor de gebroeders Fan *Essen vestigen,* gelijk de landheer voor zijn rente aldaar doet beuren, kunnende die door haar en de erfgenamen van *Johan Sticke* tegen de penning 20 worden gelost; zij geeft 150 Rijnse guldens aan de gebroeders *Pan Essen;* zij zal de bewijzen ener jaarrente van 32 mud rogge, de kinderen *Van Essen,* uit zekere goederen. toekomende, welke Johan *Sticke* aan Roelof *van* Langen overgegeven zou hebben, terug bezorgen; de kinderen Pan *Essen* behoeven aan *Elsebe met* haar kinderen niet te vergoeden, hetgeen zij betaald mag hebben ter zake van het testament van wijlen *Lutgart,* doch *Elsebe zal* met haar kinderen niet gehouden zijn tot datgene, wat wegens dit testament nog niet betaald is;

hetgeen do kinderen Van *Essen* betaald hebben als. lijftucht aan *Johan Sticke,* door *Lutgart* aan hem gemaakt, zal elke partij behouden; de aanspraken van de kinderen op het huis te Kampen met 300 Rijnse guldens, die hun volgens de huwelijkse voorwaarden zouden ontbreken, zijn dood; bij deze uitspraak waren aanwezig de oude en de jonge *Hendrick van Essen, Geert Luijtkenszoon,* raadsvriend te Zwolle, *Elzabe* van *Middachten en Hermen,* haar vader (Jud. David van Bourgondië, fol. 38 vo., 53 vo., 55 en vo., 58, 59, 62 vo. en 63 vo. en Tijdrek. reg. D, pag. 428, 429, 451, 4.56, 457, 478, 481 en 507).

7 okt. 1490 wordt *Jutte,* dochter van Johan *Sticke na* dode van haar vader, met zijn leengoederen beleend (Leenreg. David van Bourgondië, Pol. 171 vo. en 172 en Tijdrek. reg. D, pag. 516).

4. *Herman van Essen,* leenman van de bisschop 1461, tr. 1° in 1480 *Mechteld N.;* tr. 2° in *1488 Mette van Geen* of *Gent.*

27 mei 1461 vindt voor *Hermen van Essen en Johan van Wijtmen als* daarvoor door de bisschop gemachtigde leenmannen een overdracht van een leen plaats (zie sub IVd).

24 jan. 1470 beleent *Margareta van Essen als* leenvrouwe met *Arent van Bevervoirde* als momber, en voor Johan *Lambertss en Johan Coetke* als mannen van het sticht van Utrecht, haar oom *Herman van Essen* met de Kerlresche hofstede, 24 à 25 morgen, in Mastenbroek en 1/7 van de Thaeme te Westenraede (Twee afschr. in Fam.arch.).

In de jaren 1485—'89 procedeert hij mede tegen zijn zwager *Johan Sticke* (zie boven sub 3).

Uit het tweede huwelijk:

10 maart 1460 oorkondt *Jacob Rickers van Wijtman,* richter te Zwolle, dat voor hem en *Tijman Trijpemaecker* en *Wijnker Spaermaecker* als keurnoten, *Willem* van *Essende, Goedert van Essende* en *Belia van Essende, vrouw* van *Hermen van Uterwijck,* verkopen aan de prior en het convent van Windesheim de grove en smalle tienden over het aelthorige land, geërfd van *Henrick van Essende,* hun vader, gelegen in het kerspel Windesheim en elders, zijnde een leen van de proosdij van Deventer, terwijl zij hetzelfde beloven voor hun broeder *Evert van Essende,* die lange tijd buitenslands is geweest en *Lutgert van* Essen, vrouw van *Johan Sticken,* hetwelk behalve door de oorkonder, door Willem, en *Goedert* van. *Essen, Herman van Uterwijck, Henrick van Essen,* ridder, *Johan van* Essen en *Herman* van *Essen,* hun broers, is bezegeld (Afschr. uit de Litterae fundat. domus windesh. in Fam. arch. en cf. hetgeen vermeld wordt bij de acte van 12 maart 1462, hieronder sub 7).

5. *Willem van Essen,* tr. (huw.vw. 6 dec.) *1463 Wobbeken Kalen, dr.* van *Ludeken Kalen* en *Trude ten Busch.*

21 april 1457 treedt *Willem van* Essen op als hulder van *Maria Hendriks* echtgenote van *Essen,* bij haar belening met de grove en smalle tienden op Merclederenk te Heerde (zie boven sub IVa).

24 maart 1460 verkoopt *Willem van Essen* aan zijn broer *Johan* zijn erven Loedening, Wedeling, Egbertinck en Bleeckenhorst (zie sub IVe).

13 nov. 1460 oorkondt *Geert* Sticker, richter te Dalfsen, dat Heer *Otto van Rechteren,* ridder, verkocht heeft aan *Willem van* Essen een rente van 16 mud rogge 's jaars uit het erf Pothof in de buurschap Milligen. 6 febr. 1465 verkoopt *Willem* deze rente weer aan *Henrick Knoppert* (Huisarchief Rechteren, inv. nr. 1269 en reg. 253 en 275). Op dezelfde datum oorkondt *Jacob van Wytman,* richter te Zwolle, dat *Otte van Rechteren* verkocht heeft aan *Willem van Essen* acht mud rogge Zwolser maat en 5 Rijnse guldens uit het goed ten Kolcke in het kerspel Zwolle, buurschap Zuthem, te verhalen na de 8 rijnse guldens, die *Otte* verkocht heeft aan zijn broeder *Sweder van Voorst* (Afsehr. in Fam. arch.); 16 sept. 1467 schenkt *Willem van Essen* de 8 mud rogge en 5

Rijnse guldens aan zijn broer Johan (Afschr. in Fam. arch.).

6 dec. 1463 oorkonden *Johan van Essende, Darck Kamferbeke, Goedert van den Water en Derick van der Schulenborch,* bruidsmannen van *Willem van Essende,* en *Aernt Kale, Gerbrant ten Busch Hermanssoen, Johan van,* Hoenhorst en *Tydeman* ten *Busch,* bruidsmannen van *Wobbeken,* echte dochter van wijlen *Ludeken Kalen* de huwelijkse voorwaarden van hen, waarbij hij al zijn goed aanbrengt en *Trude Kalen,* weduwe, met *Rembolt* ten *Busch,* haar broer en gekoren voogd, voor *Wobbeken* inbrengt van haars vaders goed ½ van een erf en goed te Brocht in het kerspel Hardenberg, zoals die van *Derick Holtinck* gekocht is en 100 herenponden aan pacht, te betalen van de 100 oude schilden, die *Trude* zal innen van het. hout te Arijen (Orig. in Fam.arch.).

19 nov. 1464 schenkt *Coenraad van Diepholt,* bisschop *van* Osnabruck en proost te Deventer, aan *Willem* van *Essende en* zijn zuster *Belije van Essende,* vrouw van *Herman* van *Uterwijck* de tienden, grof en smal, over het aelthoevige land in de kerspel Zwolle, buurschap Windesheim, leenroerig aan de proosdij van Deventer, van welke tienden *Margarieta* dochter *van* wijlen ridder *Henrick van Essende,* met haar moeder *en* haar oom *Johan* afstand doet (Afschr. uit het Legerboek van het klooster Windesheim in Fam.arch.).

14 febr. 1465 verklaart *Rembot ten Busch* schuldig te zijn aan *Willem* van *Essende,* zijn zwager, *300* herenponden en 12 mud rogge (Orig. in Fam.arch.).

27 okt. 1475 oorkonden *Lubbert Tijasen* van *Langenholt en Johan,* van *Wytman,* burgemeesters van Zwolle, dat *Godert van den Water, Seino van* den. *Water, Bernt van Merne* en Johan *Lamberssoen* met de eed bekrachtigd hebben op verzoek van *Willem van Essen,* dat zij als scheidslieden tussen hem en zijn broer *Johan,* hebben uitgesproken, dat *Johan* zijn broer een lijfrente zal geven of het van hem gekochte land zal teruggeven, op straffe van 100 oude schilden (gevidimeerde acte in Fam.arch.).

6. *Gadert van Essen.*

7. *Belije van Essen,* tr. (huw.vw. *12* maart) 1462 ***Hetman*** *(Kenneken* gezegd) ***van*** *Uterwijck,* zn. van ***Rurich van*** *Uterwijck.*

12 maart 1462 oorkonden *Peter van Uuterwick, Henri& van Uuterwick* en *Roeloff Wutte* van wege *Herman van Uuterwick en Henrik van. Essende,* ridder, Johan van *den Water* en *Goedert van Haerste* van wege *Belien Henricksdr. van Essende,* hun huwelijkse voorwaarden, waarbij hij al zijn goed aanbrengt en zij 862 gouden overlandse Rijnse guldens en het goed, haar aanbestorven van haar moeder aanbrengt (Afschr. in Fam.arch.; hoewel zij op 10 maart 1460 in een schenkingsacte (zie boven) al als getrouwd genoemd worden, acht ik deze datum betrouwbaarder).

8. *Evert van Essen,* uitlandig in *1452* en *1460.*

IVd. ***Hendrick van Essen*** de jonge tot Herxen, ridder, gerichtsman te Wijhe 1436, heemraad van Salland 1440—'41, ambtman van Salland (1436?), 1443—'48, 1451—'52, rentmeester van Salland 1457—'60, raad van de bisschop, † tussen. 12 maart en 28 okt. 1462, tr. in 1442 ***Agnes van*** *Reede,* † na 19 nov. 1464, dr. van *Hendrik van Reede* tot Saesfeld (Saterslo), keurnoot van Twenthe 1443, '50, '51, '53, '55, leenman van Almelo 1449, dedingsman van Almelo 1455, in de ridderschap van Overijssel 1456, '60, beleend met Saterslo enz. 1457, vermeld tot 1473, en *Ida (Schaep van Hellendoorn* of *van Ittersum*).

19 sept. *1436* komt *Hendrick van, Essen voor als* gerichtsman te Wijhe (Arch. Zwartewater en Tijdrek. reg. C, pag. 31).

4 jan. 1441 komt hij voor als heemraad van Salland, naar aanleiding van een geschil omtrent de schouw van de dijk in 1440 (Gevid. acte in Fam.arch.).

Van *2* mei 1443 dateert de ambtbrief, waarbij *Hendrik* benoemd werd tot schout van Salland waarvoor hij 940 oude Franse schilden geeft aan *Henrick* van *Oldeneel,* aan wie het ambt verpand was, wegens schuld, afkomstig uit de tijd van *Frederik* van *Blankenheim* (Officiat., fol. 8, Deductie 1705, H en Tijdrek. reg. F, pag. 271; de datering van het stuk staat volgens van Doorninck niet vast: hij noemt 1436 of 1443). 10 aug. 1444 vindt de afrekening over het ambtmanschap over 1443—'44 te Vollenhove plaats; 22 febr. 1447? over de jaren 1444—'47 (Officiat. 2, fol. 6 vo. en 16 en Tijdrek. reg B, pag. 292 en 299). Op fol. 24 volgt de finale afrekening tot 1448. 23 sept. 1448 draagt hij het ambt over aan zijn broeder *Johan* (zie hierna sub IVe).

14 maart 1450 verpacht de bisschop Heer *Hendrick van Essen,* ridder, het bieraccijns in de kerspel Wijhe voor 7 jaar tegen 1 herenpond per jaar; 15 maart 1455 nogmaals voor 6 jaar (Diver. 2, **fol. 132,** Tijdrek. reg. F, pag. 315 en 334 *en* Arch. Bissch. van Utrecht, reg. 3670). 5 aug. 1451 bezweert onder andere Hendrik van *Essen* de aanstelling van *Aernt* van *Bevervoerde* tot ambtman van Diepenheim (Officiat. 2, fol. 1 en Tijdrek. reg. F, pag. 324).

In 1451 verkoopt hij 11 herenponden pacht aan zijn stiefmoeder (zie boven sub IIId).

27 nov. 1452 oorkondt *Jacob van den Water,* ambtman van de heilige luiden in het sticht Utrecht van wege de abdij en het capittel van Essende, dat voor hem en *Hendrick van Essende* en *Everdert van Haerst,* mannen van dat gesticht, *Henrick van* Essen, drost van Zallandt, zijn vrouw *Nese* heeft getuchtigd met 50 herenponden uit vier kampen en het erf Brandehofstede of Lumbertsgoed in Herxen (Afschr. in Fam.arch.).

20 nov. 1453 is onder andere *Henric* van Essen borg voor de bisschop voor 2000 overl. Rijnse guldens (Divers. 2, fol. 127 vo. en Tijdrek. reg. F, pag. 330).

Op *Hendrick* heeft ook betrekking een mededeling *in* Dr. W. J. Kühler, Johan Brinckerinck en zijn klooster te Diepenveen, 2e dr., 1914, pag. 115, waar hij schrijft: „Het mocht ons niet baten, zegt het Cartularium, id ervede up *Henric* van Essen und de en wolde niet volgen. Opnieuw moest Diepenveen in 1452 het leenheerschap erkennen en de tiend met een pond verheergewaden (De toedracht van de zaak blijkt uit Cart., D. XXXII—XXXIV). Voorts wijs ik op B. II: „Eyn leenbrieff van den tiende over den Haerkamp". Hier was de proost van Deventer de leenheer. Men raadplege ten slotte de opgave van leengoed anno 1453."

11 febr. 1454 is *Henrick* van *Essen* huwelijksman van zijn broeder *Johan* (zie sub IVe).

5 mei 1455 oorkonden *Henric* en *Johan* van Essen, broers, hun verzoening; de voorwaarden daarvoor zijn opgesteld door *Evert* van. *Graess, Goedert* van *Haerst* en *Bernt Jacobssoen van Manen, te* weten, dat *Henric* zijn goed zal behouden en do lijftocht van zijn stiefmoeder zal bevestigen en *Johan* zal bevestigen in het bezit, dat hij nu heeft, en hem de kosten van de door hem aangebrachte schade op het land te Lijrebroek, kwijt scheldt; dat de kinderen van wijlen *Henric* de achterstallige pacht aan het klooster van Dijcklynge zullen betalen en dat *Henric* een van de twee schimmels van *Johan* mag kiezen, alles op straffe van 200 oude Franse schilden (Chirograaf in Fam. arch.). 10 juli 1455 vindt een finale verdeling plaats (zie hieronder sub IVe). 28 mei 1457 draagt de bisschop aan Heer Hendrick van *Essen,* ridder, en *Evert van Wijtman* het rentambt van Salland op onder voorwaarden; 15 okt. 1457 draagt de bisschop deze rentmeesters op voor zekere betaling te zorgen; 27 okt. 1457 belooft de bisschop zijn rentmeesters schadeloos te houden voor de door hen te betalen 2400 Rijnse guldens en gee-ft. daarvoor het rentambt van Salland in pand (Officiat. Davidis, fol. 15, Divers. Davidis, fol. 21 vo. en 21; Arch. Bissch. van Utrecht, reg. 3794; Tijdrek. reg. F, pag. 338—340). 2 jan. 1458 belooft de bisschop Heer *Willem van Buchorst,* ridder, zijn huismaarschalk, Heer *Hendrick van Essen,* ridder, en *Evert van Wijtman,* rentmeesters in Salland, die borgen voor hem zijn voor 1000 Rijnse guldens aan het capittel van Deventer, schadeloos

te houden en verpandt hun het rentmeestersambt hiervoor (Divers., fol. 1, Arch. Bissch. van Utrecht, reg. 3798 en Tijdrek. reg. F, pag. 342). 20 maart 1459 volgt de afrekening van de bisschop met zijn rentmeesters over 1456—'58 (Officiat., fol. 17 vo. en Tijdrek. reg. F, pag. 344). 14 juli 1459 zijn de rentmeesters in Salland hoofdelijk borg voor de bisschop voor zijn schuld van 300 Rijnse guldens aan *Rutger van Hanichloe geheten Tap* en *Derick Bangen, waarvoor* het rentambt in pand gegeven wordt.

3 sept. 1460 belooft de bisschop hen schadeloos te houden. voor 500 Rijnse guldens, die zij aan Heer *Willem* van. *Buchorst,* ridder, ambtman in Twenthe, als borgen beloofd hebben te betalen (Divers., fol. 12 en 26 vo.; Arch. Bissch. van Utrecht, reg. 3849 en 3895 en Tijdrek. reg. F, pag. 347 en 353).

20 april 1457 wordt Heer *Hendrick van, Essen,* ridder, beleend met ¼ van den Toom le Westenrode met water en land in het kerspel Wilsum, de grove en smalle tienden te Bleken, de geschapen en ongeschapen tienden te Plese, kerspel Raalte en het erve en goed ter Beke met zijn toebehoren in het buurschap Hengevelde onder Wijhe (Leenrag. David van Bourgondië, fol. 10 vo. en 11, Tijdrek. reg. D, pag. 23).

22 nov. 1459 verpacht de bisschop Heer *Hendrick van Essen,* ridder, *Evert* en Jacob *van Wijtman,* broers, een deel wild land van 125 morgen aan de Rute, levenslang en 6 jaar daarna voor 11 Franse schilden per jaar (Divers., fol. 16; Arch. Bissch. van Utrecht, reg. 3862 en Tijdrek reg. F, pag. 348).

20 en 21 okt. 1460 is onder andere Heer *Hendrick van Essen,* ridder, aanwezig op de klaring met de ridderschap en 22 okt. 1460 op de klaring binnen Deventer, wanneer hij rentmeester van Salland en raad van de bisschop genoemd wordt (Jud. David van Bourgondië, fol. 8 en 9 vo., Tijdrek. reg. D, pag. 122 en 127).

9 febr. 1461 wordt Beer *Derk Kamferbeke,* ridder, beleend met de hof te Gerner met de grove en smalle tienden in het kerspel Dalfsen, gelijk Heer *Hendrick van* Essen, ridder, des voor 's bisschops daartoe gemachtigde leenmannen *Herman van Essen en Johan van Wijtmen,* uitgegaan is (Leenreg., fol. 61 vo. en Tijdrek. reg. D, pag. 136).

25 febr. 1436 dragen *Hendrik van Reede, Godert, Neese, Aleid en Henniken,* zijn kinderen, aan *Griete Sticken* weduwe van *Frederik van Twiclo* over als recht proostlcen vau Oldenzaal ½ tiende uit het erf en land Roderding, buurschap Deuringen onder Oldenzaal (Albergen en Tijdrek. reg. C, pag. 50).

Uit dit huwelijk:

1. *Margriet van Essen,* vrouwe van Herxen, † na 10 juli 1518, tr. in 1471 *Jacob van Hacfort tot* Hacfort en Vorden, ridder, in de ridderschap van Overijssel 1477, ambtman van Salland 1477—'83, † vóór 25 juni 1491, zn. van *Gerrit van Hacfort,* vermeld 1449, '82 (, en *N. Tengnagel).*

28 okt. 1462 wordt *Griete,* dochter van Heer *Hendrick* van *Essen,* ridder, na dode haars vaders beleend, onder momberschap van Johan van *Essen,* haar oom, met ¼ van den Toom te Westenrade met water en land in het kerspel Wilsum, de grove en smalle tienden te Bleken, de geschapen en ongeschapen tienden te Pleegst in het kerspel Raalte, het erve ter Beke c.a. in de buurschap Hengevelde onder Wijhe (Leenreg. David *van* Bourgondië, fol. 67 en Tijdrek. reg. D, pag. 151). 16 febr. 1478 wordt *Jacob* van *Hacfort* beleend met het erve en goed ter Beke in de buurschap Hengevelde, gelijk zijn echtgenote *Margriet,* dochter van Heer *Hendrick* van *Essen,* ridder,! bij kwijtlating van haar echtgenoot uit en onder momberschap van Johan, *van* Essen des uitgegaan is (Id., fol. 124 vo. en Ibid., pag. 318).

19 nov. 1464 doet *Margarieta* mede afstand van tienden over land te Windesheim (zie IIId, 5).

In 1465 wordt *Jacob van Hackfort,* na transport door Gerrit *van Hackfort,* beleend met die halve welle in Bakerweerde, ½ hoeve te Baek, het Nijehuis, 2 huizen Schaeltwijck en Wanninckhorst, de Hacfortse tiende te Bergel, de tiende Le Epse; hij ontvangt uitstel 14 :kt. 1473 en ontvangt deze lenen 19 mei 1474; in 1502 wordt alle verzuim kwijtgescholden en in 1504 wordt *Hendrick* van *Hacfort* beleend als erve zijns vaders, onder lijftocht van zijn moeder *Margriet* van Essen (Leenreg. Zutphen).

24 jan. 1470 beleent *Margareta* van *Essen.* als leenvrouwe haar oom *Herman* van *Essen.* met twee stukken land (zie boven sub IIId, 4).

25 nov. 1471 maakt *Jacob van Hacfort,* ridder, het convent ter Hunnep de Hacfortse tienden onder Twello, gelijk wijlen zijn zuster *Aleid* van *Hacfort* die bezeten heeft (Ter Hunnepe en Tijdrek. reg. D, pag. 242).

3 okt. 1477 is *Jaoob van Hacfoirt* aanwezig op de klaring te Vollenhove (Jud., fol. 1.8 en Tijdrek. reg. D, pag. 311).

11 dec. 1478 belooft *Jacob* van *Hacfoirt 20* overl. gouden Rijnse guldens per jaar, welke hij tegen *f* 400 had verkocht aan het convent te Vaarlo op het goed ter Beke, weer te lossen, wat de bisschop aanneemt (Jud., fol. 130 vo. en 131 en Tijdrek. reg. D, pag. 324 en 335).

28 nov. 1477 is de ambtbrief van *Jacob van, Hacfort* gedateerd als schout van Salland; als zodanig komt hij voor 16 sept. 1479 en 28 febr. 1482; 3 maart 1453 wordt de ambtbrief aan *Seijger* van *Voerst* als ambtman van Salland gegeven (Officiat., fol. 116 vo.; Albergen en Tijdrek. reg. F, pag. 399, D, pag. 342 en F, pag. 412 en 416).

19 juni 1481 wordt *Jacob van* Hacfort beleend met het goed Stevening in de buurschap Noertwijck, kerspel Wullen, na dode van zijn oom *Herman Gijginck;* 25 juni 1491 wordt zijn zoon *Hendrick* hiermede beleend (Tijdrek. reg. D, pag. 358 en 528). 8 juli 1484 bewijst Heer *Evert van Wilp,* ridder, dat hij de drie wastekenen heeft ingediend tegen *Jacob van Hacfort* en 'zijn echtgenote voor 638 Rijnse guldens, (Jud., fol. 27 en Tijdrek. reg. D, pag. 390).

26 sept. 1503 draagt *Griete* de tienden te Bleken over aan haar neef *Hendrick van, Essen* de jonge (zie hieronder sub Vf).

10 juli 1518 wordt *Griete,* Heer *Hendrick* van *Essen's,* ridder, dochter, beleend onder huldерschap van *Alfert van Isselmuyden* met ¼ van de Toom te Westerroede met water en land in het kerspel Wilsum en de geschapen en ongeschapen tienden te Pleegst in het kerspel Raalte met kwijtschelding van het gepleegdo verzuim (Leenreg. 10 juli 1518, fol. 26 en Tijdrek. reg. E, pag. 380).

Engelen (Coll. Engelen bij het Kon. Ned. Genootsch. voor Gesl. en Wapenk.) noemt als ouders van *Jacob van Hacfort Jacob* van Haofort, heer van Hacfort, en *Lutgert* van *Raesfeldt;* op grond van de beleningen zie ik liever in *Gerrit van Hacfort* zijn vader.

Tak Menningeshave,

IVe. *Johan van Essen,* ambtman van Salland 1448, † tussen 13 aug. 1485 en 31 okt. 1487, tr. (huw.vw. 11 febr.) 1454 *Geertruid Kreijnck,* † vóór 31 okt. 1487, dr. van *Andries Kreijnck* en *Johanna van Graes.*

22 juli 1448 geeft Johan van *Essen* als ambtman van Salland een oorkonde uit (Arch. ter Hunnepe, reg. 336).

23 sopt. 1448 oorkondt *Rodolph,* bisschop van Utrecht, dat hij *Johan van Essen Henrickszoon* aanstelt tot schout van Salland in de plaats van en zoals *Henrick van Essen,* zijn broer; *Johan mag* 2/3 van de breuken behouden en hij zal niet eerder uit zijn ambt ontzet worden, dan dat hem de 940 oude Franse schilden zijn terugbetaald, die hij aan zijn broer *Hendrick* heeft betaald en die op het ambt rusten uit de tijd van bisschop *Frederick* (Deductie 1705, J 1).

11 febr. 1454 oorkonden *Henrick van Essen, Dirick van Dorthe* en *Henrick van Essen* tho Vorchten, als hu welijkalieden van *Johan van Essen,* en *Roeloff Kreynck, Dirck van den Vijele* en *Evert van Graes* als huwelijkslieden van *Trude,* dochter van wijlen *Andries Kreyng,*

hun huwelijkse voorwaarden, waarbij hij haar lijftucht met 18 morgen land in Lyrrebroeek, die zij aanbrengt (Afschr. in Fam.arch. en Deductie 1705, L).

26 juni 1454 bekent do bisschop aan *Johan, van Essen* schuldig te zijn 35 Rijnse guldens voor een paard, dat hij van hem ten behoeve van *Roeloff Cracht* gekocht heeft (Govid. acte in Fam.arch.).

5 mei 1455 oorkonden *Henric* en *Johan van* Essen hun verzoening (zie sub IVd).

10 juli 1455 oorkonden *Henrick van* Essen, *Evert van Graess,* Goed& *van Haerst* en *Berndt Jacobssoen van Manen als* „dedings *en* mintlicke machescheitslude", dat zij een magescheid gemaakt hebben van het aanbestorven goed van Heer *Hendrick van Essen,* ridder, en *Johan,* zijn broer; Johan krijgt toegewezen het alinge erf en goed in het kerspel Zwolle op de Frankenslager Enk, 15 morgen land te Mastenbroek genaamd Touwslagersland, 15 halve morgen land ald. op de Oude Wetering genaamd Evetland, behalve de pacht, die *Evert van Ledee en* zijn zusters daar uit hebben, 6 morgen in Lirebroek, waarvan 2 morgen genaamd het Gulden Kämpken en de andere 4 morgen, daartegenover gelegen op de Veliker graven, die hij geheel kommervrij zal bezitten, de Land maet en een stuk land met een broek genaamd in de Visbeke, gekomen uit het goed de Weert in het kerspel Raalte, buurschap Pleegst, 5 schepel rogge en 5 schepel gerst uit *Arnt Hermenssoons* erf ald., de tienden, grof en smal, over dit alinge erf, het erf Wibberding e.a. in de kerspel Raalte, buurschap Bothel, 2 erven en goederen Maringhoff en Nemeler e.a. in het kerspel en buurschap Den Ham en de tienden, grof en smal, daarover en de meente, die daartoe gekocht is, welke erven *Johan* van zijn broer gekocht en betaald heeft en tijdens het leven van *Henrick* in leen zal houden van *Aleff van Rutenberge; Hendrick zal* zijn vaders weduwe *Wichmoet* elk jaar 40 herenponden pacht betalen uit deze goederen (Deductie 1705, G).

8 juni 1456 oorkondt *Dierck Kampherbeke,* ridder, ambtman in Salland, dat voor hem en keurnoten *Roloff Michiels* en *Henrick van Doernick en* andere goede lieden, *Arent Hermenssoene* en *Ghese,* zijn vrouw, hebben verkocht aan Johan *van Essen* het alinge erf en goed de Wuert in het kerspel Raalte, buurschap Pleegst (Orig. in Fam.arch.).

24 maart 1460 oorkondt *Johan van Ruijtenberge,* ambtman dor heiligen lieden en de abdis van Essen, dat *Willem van Essen* verkocht heeft aan zijn broer *Johan* het erf en goed Loedening, Wedeling en Egbertinck met de Bleeckenhorst, met water, weiden, turf, twijgen, hout en broek in de kerspel Ommen, buurschap Eerde en met 3 waren in de marke (Gevid. acte in Deductie 1705, K).

4 aug. 1461 wordt *Johan van Essen* beleend met het erve Zuedenae met de leenmannen en allen toebehoor in het kerspel Rijssen, gelijk *Wenemer van Zuedenae des* voor de daartoe gemachtigde *Derk van der Schulenborg* uitgegaan is; 31 aug. 1474 draagt *Johan* het goed op (Leenreg. David van Bourgondië, fol. 62 en 106 vo., Arch. Bissch. van Utrecht, reg. 4200 en Tijdrek. reg. D, pag. 141 en 263).

28 okt. 1462 treedt *Johan* als momber op van zijn nicht *Griete,* dochter van Heer *Henrick van Essen,* ridder (zie hierboven sub IVd, 1), ook op 19 nov. 1464 en 16 febr. 1475 *(zie* hierboven sub IIId, 5).

6 dec. 1463 is *Johan* bruidsman van zijn broeder *Willem (zie* hierboven sub IIId, 5).

16 sept. 1467 **schenkt zijn** broeder *Willem Johan* 8 mud rogge en 5 Rijnse guldens (zie hierboven sub IIId, 5).

19 dec. 1465 oorkondt *Evert van Graes,* dat zijn vader *Johan van Graes* de eigendom on de horigheid over *Evert Arent Randingcszoon* aan zijn nicht *Trude,* huisvrouw van *Johan van Essen* heeft geschonken (Orig. in Fam. arch.).

30 aug. 1470 oorkondt *Hugo van Oesterwijck,* vrijgreve in de vest Reckelynckhusen, voor alle vrijgreven en alle vrijschepenen, van wege het „hemeliche vriengerichte" van het heilige rijk, dat *Johan van Essen,* die aan zijn vrije stoel op de Hachtfoirt was aangeklaagd van wege *Wenemer Sudena,* zijn aanklager geheel heeft voldaan (Orig. en gevid. acte in Fam.arch.).

24 juni 1471 oorkondt *Willem Krijt,* richter te Deventer, dat voor hem en keurnoten *Willem van Averenger* en *Geert toe Honeerden, Nent Helthove* gezworen heeft, dat *Johan van Essen* en *Rijeckwen Dirckszoene* overeenkwamen elkaars land te gebruiken gedurende 8 jaren en na die tijd de opbrengst zouden verrekenen (Gevid. acte in Fam.arch.).

27 okt. 1475 wordt een vete tussen Johan en zijn broer *Willem* beslecht (zie hierboven sub IIId, 5).

Johans zoon *Hendrick* de jonge procedeert als gevolmachtigde van hem tegen zijn zwager *Johan Sticke* van 13 aug. 1485 tot 13 okt. 1489 (zie hierboven sub IIId, 3).

Johan van Essen zegelt op 6 dec. 1463 met een schild met een linkerschuinbalk, beladen met drie ruiten in de richting van het schild; naar rechtsgewende helm met twee buffelhoorns als helmteken; randschrift: JOHAN (VAN) ESSEN (?).

Uit dit huwelijk:

31 okt. 1487 oorkonden *Herman van Essen, Johan van Ysselmueden, Garcelis van Aller* en *Johan van Graes,* vrienden en magen van wijlen *Johan van Essen* en zijn nagelaten zonen *Henryck van Essen* dije Olde, *Andris van Essen en Henryck van Essen* die jonghe, de magescheid tussen leze broers; *Henryck* de oude krijgt het erve en goed die Meynchof e.a. in de kerspel Den Ham met een kamp in de Wijsseler, een kamp geheten Volkerskamp, het erf en goed te Nemele e.a. in de kerspel Den Ham, en het losse land, daartoe behorende, dat verpacht is aan *Sweder Sweders,* 15 morgen in Leijerbrek, het alinge erf Broeckhorst in het land Geler op de Veluwe met de oliemolen aan de Dijk en het overige land op de Veluwe. Aan *Andres:* het goed Randijnck e.a. in Twenthe, kerspel Delden en het overige land, rente en goed aldaar, ½ erf en goed de Woert in het kerspel Raalte, buurschap Pleegst, het alinge erf en goed in kerspel Zwolle, op de Frankhuizer Enk, van 10 morgen; aan *Hendrick* de jonge: 15 morgen land het Touwslagersland met dijk en wetering in Mastenbroek, erf en goed Wijberdijnck in de kerspel Raalte, buurschap Botell, 10½ lichte ponden en 1 mengel wijn uit een erf en huis binnen Deventer in de kleine Anerstrate; *Henrick* de jonge krijgt 4 goudguldens rente op het goed Frankhuiser Énk van zijn broer *Andres (te* lossen met 80 goudguldens) ; *Hendrick* de jonge zal moeten betalen 4 mud rogge voor de koster te Hellendoorn, staande op het goed te Den Ham van *Hendrick* de oude, uit zijn erf en goed te Botell; verder krijgt hij het erf en goed te Heerde en dat van hun tante, dat *Johan Steijck* nog onder zich heeft en waarover geprocedeerd wordt (Deductie 1705, M; afgedrukt in Versl. Overijsselsch Regt, 4e stuk (1867), pag. 57).

1. *Hendrick* de oude, volgt Ve.

2. *Andries van Essen,* burgemeester van Zwolle? 1518?, † in 1519, tr. *Geertruydt van Oesferhuijs,* test. in 1532, † mogelijk te Deventer vóór 18 mei 1546.

Van 3 aug. 1486 tot 13 okt. 1489 is *Andries van Essen* partij in het proces tegen zijn aangetrouwde oom *Johan Sticke* (zie hierboven sub IIId, 3).

14 febr. 1495 is *Andries* huwelijksman van zijn broer jonge *Hendrick* (zie hierna sub Vf).

31 mei 1497 is *Andries van Essen* hulder van Mr. *Henrik van der Schulenborch,* kanunnik te Deventer, 20 juli 1518 van *Oda,* dochter van *Johan Rengers* ten *Poste,* en als zodanig treedt na zijn dood op *Eijlke Onsta, op* 12 dec. 1520 (Leenreg., fol. 7, 37 en 41 vo. en Tijdrek. reg. E, pag. 21, 390 en 471).

20 maart 1504 geeft *Kathrijna van Graes* over aan *Andries van* Essen, haar neef, de eigendom en horigheid over *Evert Randijnck,* wijlen *Hermen Randynxsoene, Steven Ernstijnck, Wessel Roterdijnck, Bede Roterdijnck, Engele Roterdinck, Hermen Randynck, Johan Randynckssoene, Johan Former, Assele Randijnckssoene,* **Ffenne** *Bertolt ter Horstendochter (orig. in* Fam.arch.).

3. *Hendrick* de jonge, volgt Vf.

4. *Geertruid van Essen,* vermeld 1501, tr. *Johan van Isselmuden,* vermeld 1456—1502, in de ridderschap van Overijssel 1460-1500, erfgenaam in Dammarke, † vóór 26 aug. 1503, zn. van *Alpher van Isselmuden alias Rodenkoe,* erfgenaam in Dammarke, en *Fija van den Rutenberg.*

   14 febr. 1495 is *Johan van. Isselmuden* huwelijksman voor zijn zwager *Hendrick van Essen de jonge (zie* hierna sub Vf).

5. *Hetman van Essen.*

6. *Roelof van Essen,* procurator te Bethlehem in Zwolle.

   Rolof van Essen treedt *op* als huwelijksman van zijn neef *Johan van* Essen op 27 febr. 1541 (zie hieronder sub VIe).

Ve. *Hendrick van Essen* de oude tot Menningeshave, compareert in de ridderschap van Overijssel 1510—'20, † na 15 febr. 1520, tr. *Hille Hoijer,* † vóór 24 juni 1531, dr. van *Ulrik Hoijer,* schepen van Deventer 1476.

Van 13 aug. 1485 tot 13 okt. 1489 was Hendrick de oude met zijn broers *Henrick de jonge en Andries en zijn* oom *Hermen* in proces gewikkeld tegen zijn aangetrouwde oom Johan *Sticke* (zie sub IIId, 3).

10 juli 1510 is *Hendrick van Essen op de* kamerklaring; 7 juli 1513 is hij in een geschil voor de bisschop te Vollenhove aan de zijde van Jo. *Yttersum;* 14 dec. 1517 is hij namens de ridderschap op de rechtdag en 28 juni 1518 als zodanig op de kamerklaring te Vollenhove; 17 dec. 1519 wijst *Henrik* van Essen in een geschil tussen *Henrick Luesse* nomine uxoris en *Katharina* wijlen Coop *Duwers* huisvrouw. 19 dec. 1519 is hij op de klaring te Deventer, 13 febr. 1520 op de kamerklaring aldaar en 15 feb;. eveneens (Jud., fol. 166, 175; Jud. Philips van Bourgondië, fol. 1, 17, 19, 36 en 37 en Tijdrek. reg. E, pag. 254, 286, 346, 370, 422, 426, 453 en 455).

14 febr. 1495 treedt *Henrick van Essen* op als huwelijksman van zijn broer *Henrick* de jonge (zie hieronder sub Vf).

2 sept. 1484 wordt *Hille,* dochter van *Ulrik Hoijer, na* dode van haar vader beleend met de halve hof te Dueren, kerspel Olst, onder hulderschap van haar man *Hendrick van Essen* (Leenreg., fol. 146 vo. en Tijdrek. reg. D, pag. 413); 6 juni 1497 wordt zij er opnieuw mee beleend (Id., fol. 18 en Ibid. E, pag. 30) en nogmaals op 26 juni 1518 (Id., fol. 22 en Ibid., E, pag. 369). 26 okt. 1457 wordt *Ulrick Hoeijer* beleend met de grove en smalle tienden over Loewijnck met zijn toebehoren in de kerspel Markelo, zoals *Henrick Splijnter* des is uitgegaan; deze tienden zijn doorgehaald bij de belening zijner dochter *Hille* op 2 sept. 1454.

Uit dit huwelijk:

1. *Johan, volgt* VIe.

2. *Lutgardt van Essen,* † vóór 24 nov, 1565, tr. (huw. vw. 29 jan.) 1531 *Cijse Krusen* tot Dunninghen.

   29 jan. 1531 oorkonden *Johan Cruse, Reijnoldt* van den *Clooster. en Coerdt de Vos van Steenwijck* ter ener zijde en *Johan van Essen,* Andreas *van* Essen en *Alpher van Ysselmuden* ter andere zijde de huwelijkse voorwaarden tussen *Sijse Crusen* en *Lutgardt* van Essen, waarbij hij al zijn goed aanbrengt en zij het goed de Hof te Raalte, buurschap Hanten, het erf de Kreill aldaar, het erf Blanckevoert aldaar, 1/3 van het erf de Kukerse stede (24 morgen) te Mastenbroek, 1/3 van 3 morgen aldaar in de Asschet, 1/3 van de lutteke Bruckhorst in het kerspel Wijhe, gelegen op de Veluwe, 6½ goudgulden uit een huis in de Assenstraat van Johan Brusemann, terwijl hij haar als lijftucht zal geven het huis te Duninge en als morgengave 100 goudguldens (Afschr. in Fam.arch.).

   In 1539 komen voor *Lutgard,* getrouwd met *Cijse Crusen, Trude* en *Mechteld* in het Nonnenklooster te Harderwijk? *Aleit* in het Maatklooster te Zwolle en Marie *van*

Essen in het Lammenhuis te Deventer (Renunciatiën, Deventer 1531—'40, fol. 433).

24 nov. 1565 oorkonden Johan *Sloot,* drost van Vollenhove en kastelein van Cuinre, en *Herman van* den *Cloester,* prior op den Berg te Deventer, als mombers van *Heladrick, Harmen, Sophia en Trudu van' Essen,* broers en zusters, en *Roelof van den Cloester, Ernst Mulard,* schout te Hasselt, en Hendrick *van Essen,* als bloedverwanten, de magescheid van de erfenis en de giften van wijlen *Lutgardt* van *Essen,* en *Marie van, Essen,* matersche in het Lammenhuis binnen Deventer; *Hendrick* krijgt het leengoed onder Den Ham, al het goed in de buurschap Heten (geërfd van *Lutgardt van Essen),* het goed Wyfferdinck in het kerspel Raalte (waarop 4 mud rogge ten behoeve van Maria *van Essen* jaarlijks of 50 gulden), 3 morgen land in Lijrerbroek, 6 goudgulden jaarlijks uit het swarte Paardt binnen Deventer(te lossen met 100 gulden), 8½ goudgulden jaarlijks uit het huis van *Jacop Reyners te* Deventer (te lossen met 150 gulden), 6 goudgulden jaarlijks uit *Henrick van Hammiges* goed in het ambt Hasselt, 8 goudgulden jaarlijks uit het goed aan de Cuinderdijk (gepacht door *Wolter Johan Koch*), die *Rolof, Herman* en *Ernst van* den *Cloester* betalen; aan *Harmen* van *Essen* het goed te Lutteke Duiren in het kerspel Olst, 1½ goudgulden uit de Hof te Swerst, 6 goudgulden uit het zelfde, 3 goudgulden op de Schiphorst, 20½ stadponden en 1 kan wijn uit huizen te Deventer (voor *Maria* tijdens haar leven), 6 goudgulden uit het Scholtegoed van *Henrick* van der *Wuijse* te Olst, 10 goudgulden uit het goed aan de Cuinderdijk (gepacht door *Jacop Coppels*), 11 goudgulden uit de Grote Whende bij Hasselt, 300 gulden van zijn tante *Lutgardt van Essen* (waarvan 100 gulden belegd in het huis van *Wuijs* te Deventer, 100 gulden ad 6½ % rente bij *Henrick van* Essen te Zwolle en 100 gulden op de Hof van *Iwerst Hijranten*); *Sophia van Essen* krijgt: het goed Bruickhorst in het kerspel Wilp, 8 morgen land in Lijrerbroek, de Gulden Kamp aldaar, 1.2 goudgulden uit Hangresgoed aan de Cuinderdijk (gepacht door *Sijmen Isebrants*), 14 goudgulden uit het goed van *Ernst van den Clooster* te Hamminghe gelegen, 200 goudgulden (afkomstig van *Luitgardt van* Essen, belegd tegen 6 % in Steenwijker goed), 9 goudgulden jaarlijks uit *Lambert Berents'* huis te Deventer (voor *Maria* van Essen tijdens haar leven); aan *Trude van* Essen: de goederen te Eerde in het gericht van Ommen (gebruikt door wijlen haar vader), een kamp te Lijrerbroek (gepacht, door *Tonnijs Bill*), een kamp aldaar (gepacht door Maria *van* Essen), 6 goudgulden op *Gerrdt van* der *Wuijsers* goed te Deventer, 12 daalder op *Arendt van der Wal's* goed te Zutphen, 20½ gulden op *Hendrick Matthijssens* goed op het Woldt, 200 gulden van *Lutgardt van* Essen (100 gulden belegd tegen 6 % op Moutgen Mathe en 100 op *Herman van Cappels* goed), 9 goudgulden op de Staelbinscamp te Wilp (afkomstig van *Maria van Essen)*; Sophia en *Trude* van *Essen* krijgen tesamen: 12 goudgulden op de hofstede te Henten, wat *Henrick van Essen mag* lossen met *f* 240, 6 mud rogge uit het goed Nemeler te Den Ham (wat *Henrick* ook mag lossen); voor de vier kinderen tesamen: het erf te Mastenbroek, 3 morgen land in de Cuijckuick: de Belderhofstede (te gebruiken door de moeder der kinderen). In de acte wordt. verder een regeling getroffen voor het onderhoud van hun moeder en hun zuster *Hilleken van Essen* (Afschr. in Fam.arch.).

3. *Geertruidt van Essen,* conventuale in het Sint Agnietenklooster te Harderwijk.

   In 1539 komt zij voor (zie boven sub 2) en ook wordt zij vermeld in Ned. Leeuw 1921, kol. 254.

4. *Mechteld van Essen,* conventuale in het Sint Agnietenklooster te Harderwijk.

   Ook zij komt in 1539 voor (zie boven sub 2).

5. *Maria van Essen,* moeder in het Lammenhuis te Deventer, † Schuttorf na 24 nov. 1565.

   30 april 1529 verklaart *Maria van Essen,* moeder in het Lammenhuis te Deventer, van *Goert Setter* 32 goudgulden ontvangen tc hebben wegens verschenen rente

(Oud-archief Zutphen, inv., reg. 1856). In 1539 komt zij voor en zij verdeelt haar goederen onder haar familieleden op 24 nov. 1565 (zie boven sub 2).

6. *Aleit van Essen.*

Zij komt voor in 1539 (zie boven sub 2), maar niet in de MS.-genealogieën van de familie.

7. *Hetman van Essen,* monnik.

28 febr. 1529 oorkondt *Henrick* van *Rechteren, heer* tot Almelo, als voogd van Johan en *Marriken,* onmondige echte dochters van *Johan van Rechteren,* zijn natuurlijke broeder, dat *Harman van Essen, zoon van* wijlen *Henrick,* en *Johan van Rechteren* handgemeen zijn geworden, waarbij laatstgenoemde is omgekomen, en dat zijn berouw en genoegdoening tot tevredenheid van dc oorkonder is geaccepteerd (Orig. in Fam.arch.).

Verder komt *Hermen van Essen* voor als getuige op 16 juli 1538 (Arch. Albergen, inv. reg. 501).

8. *Andries van Essen.*

Hij komt 29 jan. 1531 voor als huwelijksman van zijn zuster *Lutgardt van* Essen (zie boven sub 2).

VIe. *Johan van Essen* tot Menningeshave, in de ridderschap van Overijssel 1531, markerichter van Den Ham, † vóór 18 jan. 1553, tr, (huw. vw. 27 febr.) 1541 *Sophia van den Clooster, als* weduwe moeder in het Lammenhuis te Deventer, † ald. 24 dec. 1595, dr. van *Hermannus van den Clooster,* compareert ter klaring 1500—'25, ten landdage 1535, en N. *Mulert.*

24 juni 1531 wordt *Jan van Essen.* na dode van zijn moeder *Hillen Ulrich Hoijersdr.* beleend met ½ hof te Duiven, kerspel Olst (Leenreg. Caesaris 1528—'40, fol. 11).

Gedeputeerde Staten bevestigen op 2 juni 1633. dat *Jan van Essen* in de ridderschap was op 17 juni '1531, 22 aug. 1532, 31 juli 1533, 24 sept. 1534. 6 okt. 1535. 6 dec. 1536, 3 nov. 1537, 16 okt. 1541, 7 'april 1546 en in sept. 1549 en dat hij markerichter van Den Ham was (Deductie 1705, A 3. en dossier Van Essen, C.B.v.G.).

27 febr. 1541 oorkonden *Reijnoldt van den Cloester, Cuijno Mulardt, Rolof van Essen en Conraede de Vos* van, *Steenwijck* als bruidslieden de huwelijkse voorwaarden tussen *Johan. van Essen en Elisabeth* (sic!) *van* den *Cloester,* dr. van *Hermanus;* hij brengt al zijn goed aan en zij 500 goudgulden op het erf de Wesede in het kerspel Hasselt, 14 goudgulden uit het erf Haminge, 100 goudgulden bij overlijden van haar ouders, terwijl zij als lijftucht krijgt de hof en alle goederen in het kerspel Den Ham en 50 goudgulden jaarlijks bij zijn overlijd&, terwijl hij 15 gulden 's jaars bij haar overlijden krijgt; de morgengave is 100 gulden; de acte was medegetekend door *Herman* van den *Cloester, Johan* van *Essen. Rodolf, Harmen* en *Eernst* van den *Cloester,* broers, en mede getekend en bezegeld door *Gerrijdt* van *Essen, Alpher* van *Isselmuijden* en *Conraedt* de *Vos* van *Steenwijck* (Afschr. in Fam.arch.).

Uit het Liber Renunciatorum van Deventer blijkt, dat Johan in 1558 als kinderen had: *Hermen, Fijke* en *Trijken* en op 29 maart 1560: *Henrick, Herman, Ffyecken* en *Truyken* (Ren., deel 1549—'59, fol. 415 en deel 1559-1569, fol. 18 vo.).

Zie over het geslacht *Van den Clooster:* Ned. Leeuw 1950, kol. 348. Overal komt de vrouw van *Johan van Essen voor* als *Sophia van* den. *Clooster,* behalve in de huwelijkse voorwaarden.

17 aug. 1566 komt zij nog voor als materse in het Lammenhuis te Deventer (zie hieronder sub VIIe).

Uit dit huwelijk:

11 april 1559 verhuren. *Johan Sloot,* drost van Vollenhoven, als momber van de onmondige kinderen van *Johan van Essen,* Juffer *Henrick van Essen,* de weduwe van *Lucas van Essen van* wege *Henrick van* Essen, *Fije van Essen* met *Johan van Diephoven als* ambtman van Juffer van *Twickel,* het erf en goed Wedelinck te Eerde aan *Mense Weelinck* en *Lubbe,* zijn vrouw, voor 6 jaren,

waarvan. zij de delen, die braak hebben gelegen, weer zullen bebouwen (Deductie 1705, **R)**.

1. *Hendrick,* volgt VIIe.

2. *Geertruidt van Essen,* † Utrecht in 1624, begr. ald. (Buurk.), tr. *Alphert van Isselmuden,* † vóór 29 mei 1585, zn. van *Alphert van Isselmuden* en *Maria Mulert Wolfsdr.*

Geertruid van Essen komt voor in het Liber Renunciatorum van Deventer in 1558 en op 29 maart 1560 (zie boven sub VIe).

24 nov. 1565 ontvangt *Geertruid* haar deel uit de nalatenschap van haar tante *Lutgardt van* Essen en uit de boedel van haar tante *Maria* van *Essen* (zie boven sub Ve, 2)

7 febr. 1574 komt *Geertruid van Essen* voor met haar broer Johan en diens kinderen (zie hieronder sub VIIe).

Zie verder over *Alpher van Isselmuden:* Van Doorninck, Geslachtkundige aantekeningen, pag. 10 (waar vermeld wordt, dat hij niet meer in leven is op 29 mei 1585 blijkens het Liber Depos. et Proc. te Zwolle) en Dossier Van Essen bij het Kon. Ned. Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde.

3. *Sophia van Essen,* tr. (huw. vw. 22 nov.) 1570 *Herman van Echten,* geb. 12 maart 1541, † vóór 1585, zn. van *Johan van Echten* tot Oldruitenborgh en *Geerfruit Sloet* (van Tweenijenhuisen).

Sophia van Essen komt voor in het Liber Renunciatorum van Deventer in 1558 en 29 maart 1560 (zie boven sub VIe) en op 24 nov. 1565 bij de verdeling van de nalatenschap van haar tante *Lutgardt van Essen* en de boedel van haar tante *Maria* van *Essen.* (zie boven sub Ve, 2).

22 'nor. 1570 oorkonden *Johan* van *Echten, Johan Sloet,* drost van Vollenhoe, *Bartolt Sloet* en *Johan van Echten toe* Echten van wege *Hennen van Echten,* wijlen *Johan van Echtens* zoon, en *Henrick van Essen* toe Menninexhaus, *Harmen van Essen, Roeloff* van *den Cloester* tot Vledderen, *Hermen van* den Cloester, *Henrick* de Pos *van Steenwick en Henrick* van *Essen van* wege *Sophia,* dochter van *Johan* van *Essen;* hij brengt zijn goed aan; zij het goed geerven van haar vader, blijkens boedelscheiding d.d. 24 nov. 1565, en wat zij nog zal krijgen van haar moeder en haar moeie Marie van Essen; hij lijftocht haar met *f* 80,, zij hem met *f* 40,— (Arch. Sloet, doos I, nr. XX).

Voor *Herman* van *Echten* zie verder Dossier Van Essen bij het Kon. Ned. Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde.

4. *Hilleken van Essen,* bagijn in het Lammenhuis te Deventer.

Zij komt voor in de acte van 24 nov. 1565 (zie boven sub Ve, 2).

5. *Herman van Essen.*

Herman van *Essen* komt voor in het Liber Renunciatorum van Deventer in 1558 *en* op 19 maart 1560 (zie boven sub VIe).

24 nov. 1565 komt hij voor bii de verdeling van de nalatenschap van zijn tante *Lutgart van Essen* en van de boedel van zijn tante *Maria* van *Essen* (zie boven sub Ve, 2).

22 nov. 1570 is hij huwelijksman van zijn zuster *Sophia* (zie sub 3).

22 nov. 1570 zegelt *Harmen* van *Essen* met een schild met een rechterschuinbalk, beladen met drie ruiten in de richting van de balk; naar rechts gevende helm; helmteken : twee buffelhoorns; randschrift: (HARMEN) VAN (ESSEN). (Areh. Sloet, doos 1, nr. XX).

4 sept. 1573 wordt *Herman van Essen* beleend met ½ hof te Duiven na dode van *zijn* broeder *Henrick* (Leenreg. Stadh. Graaf van Megen, fol. 18 en Dossier Van Essen, C.B.v.G.).

Herman is overleden vóór 5 *juli* 1609 (Dossier Van Essen, Kon. Ned. Genootschap voor Gesl. en Wapenk., en Van Doorninck, Geslachtk. Aantekeningen, pag. 42). Volgens familie-aantekeningen was hij innocent.

VIIe. *Hendrick van Essen tot* Menningeshave, in de ridderschap van Overijssel *1570, † vóór 4* sept. *1573,* tr. (huw. vw. 17 aug.) *1566 Sophia van Ittersum, † 14* aug. 1586, begr. Kampen (Nic. k.), dr. van *Hendrick van Ittersum tot* de Hofstede en *Bertha Strubbe; zij* hertr. *Roloff van Isselmuden.*

18 jan. 1553 wordt *Lucas van Essen* als gevolmachtigde en ten behoeve van *Hendrick van* Essen na dode van zijn vader Jan *van* Essen beleend met ½ hof te Duiven (Leenreg. 1549—'55, fol. 23 en Dossier Van Essen, Centr. Bureau v. Genealogie) en 10 okt. 1560 opnieuw (Leenreg. Graaf van Arenberg, fol. 86).

19 maart 1560 komt hij voor in het Liber Renunciatorum van Deventer (zie boven sub VIe).

24 nov. 1565 wordt *Hendrick* vermeld als erfgenaam van zijn tantes *Lutgardt en Maria van Essen.* (zie boven sub Ve, 2).

17 aug. 1566 oorkonden *Herman* van den. *Cloester,* prior op den Berg te Deventer, *Rolof van den Cloester,* Johan. Sloot, drost van Vollenhove en kastelein te Cuijnre, *Ernest Mulerdt,* schout te Hasselt en *Henrick van Essen* ter ener zijde en *Johan van* Ittersum, *Robert van de? Beeck,* raad van Z.K.M. in Overijssel en rentmeestergeneraal van Salland, *Robrecht van Ittersum* en *Wilhelm Huirninck,* burgemeester van Deventer, ter anderer zijde, de huwelijkse voorwaarden tussen *Henrick* van *Essen en Sophia* van *Ittersum,* waarbij hij al zijn goed inbrengt, ook wat hij nog zal erven van zijn moeder, materse in het Lammenhuis te Deventer, en zij al haar aanbestorven erven en vruchten in het kerspel Rijssen, buurschappen Enter en Elsen, en waarbij haar broer, *Johan* van *Ittersum haar* 1800 goudgulden zal betalen bij overlijden van haar vader *Hendrick* van *Ittersum;* hij zal haar bij overlijden tuchtigen met 50 goudgulden uit het goed Wijfferdinck te Raalte en zij hem met 30 goudgulden uit haar goederen te Rijssen (Afschr. in Fam.arch.).

15 april 1567 oorkondt *Maria* geboren gravin *tho der Hoya en Bruickhuessen,* gravin *tho Bronckhorst,* vrouwe tho Boeckeloe, als leenvrouwe, dat *Hijnerich van Essen Johansz.* het goed Boickhorst in het kerspel Wilp op 25 juni 1552 door zijn hulder en momber *Johan Grubben von Fleringen* in leen heeft ontvangen en dat hij, meerderjarig geworden zijnde, op 25 april 1567 zelf de eed heeft afgelegd voor de Commissarissen en Stadhouders van de lenen van de heerlijkheid Boerkeloe *Johan Grubbe von Fleringen en Derick Paischais c.s.* (Afschr. in Fam. arch.).

22 nov. 1570 is *Henrick* huwelijksman van zijn zuster Sophia (zie VIe, 3).

22 nov. 1570 zegels *Henrick* van *Essen.* tot Menningeshave met een schild met een rechterschuinbalk. beladen met drie ruiten in de richting van de balk; naar rechts gewende helm ; helmteken: twee buffelhoorns ; randschrift: HENDRICK VAN (ESSEN). (Arch. Sloet, doos 1, nr. XX).

Uit dit huwelijk:

7 febr. 1574 spreekt Juffr. *Geertruid van* Essen van Johan en *Bertien van Essen,* kinderen van wijlen haar broer *Hendrick van. Essen* in Den Ham (Liber Renunciatorum van Deventer, deel 1569—'82, fol. 136-137, vermeld bij Van Doorninck, Geslachtk. Aant., pag. 42 en Dossier Van Essen, Centr. Bur. v. Genealogie).

1. *Bertha van Essen,* erfvrouwe van Menningeshave, † na 17 juni 1647, tr. 5 jan. 1591 *Johan van Besten,* in de ridderschap van Overijssel, † na 8 okt. 1617, zn. van *Gerlich van Besten* en *Biwe Rengers.*

Johan van Bestem komt, blijkens Van Doorninck, Geslachtk. Aantekeningen, pag. 42, voor in het register van verpondingen van Den Ham in 1602, wanneer Menningeshave op zijn naam staat; 3 sept. 1616 komt hij voor in het Markeboek van Den Ham; 8 okt. 1617 compareert hij voor de laatste maal ten landdage. *Bertha* ontvangt wegens vrijinge het laatst op 17 april 1647 *f* 50 (Rek. Ont. van Salland 1 mei 1646-30 april 1647).

2. *Johan van Essen* tot Menningeshave, † op Menningeshave in 1592.

Volgens familieaantekeningen was hij krankzinnig.

(Slot volgt) .

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Boogaard-van der Welle, *Adriaan Boogaard,* † Poortvliet 3 januari 1895, was in eerste huwelijk getrouwd met *Jannetje van der Welle.*

Gaarne gegevens van hen beiden en hun beider voorgeslacht.

Rotterdam. J. H. BRAKKE.

van Foreest-van Hattem (LXXXII 246). Aan een handschrift parenteel van de hand van *Willem van Loon Jansz.* (1739) ontleen ik het volgende genealogische fragment. Het tussen haakjes gestelde is door mij toegevoegd:

(1) *Aelbreght van Hattum Jansz.* troude *Helena van Wijck.* Hiervan sijn gekomen negen kinderen, te weeten *Barbara, Helena, Willem, Judich, Maria, Hester, Henrica, Dirck & Isabella van Hattum.*

(1) *Barbara* (volgt 11).
(2) *Helena van Hattum is* geestelijk geweest,
(3) *Willem van Hattum* troude *Geesa ter Buycht.* Hij hertroude *Cornelia van Schuylenburg,* heeft geen kinderen nagelaten.
(4) *Judich* (volgt 11 bis).
(5) *Maria van Hattum Aelbregtsdogter,* geboren 8 december Ao 1533, is gestorven 3 februarij 1624, out sijnde een en t negentig jaaren. Sij hadde getrout Mr. *Nanning van Foreest Jordaansz.* De descendenten sijn te sien op folio 105.
(6) *Hester* (volgt 11 ter).
(7) *Henrica van Hattum Aelbregtsdogter* is geestelijk geweest.
(8) *Dirck* (volgt 11 quater).
(9) *Isabella* (volgt 11 quiquies).

(II) *Barbara van Hattum* troude *Jan van Leuwen.* Hiervan gekomen drie kinderen.

(1) *Otto van Leuwen* troude *Elisabet van Eeuwijck,*
(2) *Rijlard van Leuwen* troude *Johanna van Holland.*
(3) *Roelof* (volgt 111).

(111) *Roelof van Leuwen* troude *Isabella van Buuren.* Hiervan gekomen

(1) *Huybert van Leuwen* troude .....

(11 bis) *Judich van Hattum* troude *Nicolaas de Meyer.* Hiervan gekomen

(111) *Samuel de Meyer* troude *Chrisfina Cloeck.* Hiervan gekomen drie kinderen.

(1) *Nicolaas de Meyer Samuelsz.* troude *Josina van Wttenbroeck, vrouwe tot* Manegom. Hij troude ten tweede male *Jesje Reyniers Jansdogter,* ten derde male *Claasje Bas Pietersdogter.* Hij hadde bij geen van alle kinderen, hertroude ten vierde male ..... *van Balferen.* Hiervan sijn gekomen twee kinderen.
(2) *Rijckwijn de Meyer Samuelsz.,* luytenant, troude .....
(3) *Geertruyt* (volgt IV) .

(IV) *Geertruyt de Meyer Samuelsdogter* troude *Marcelis van Os,* ballieu van Heukelom. Hiervan gekomen

(1) *Christina van Os* troude *Johannes Nederbos.* Hiervan geen kinderen.
(2) Gerardus van Os. Hiervan geen descendenten.
(3) *Maria van Os.*

(11 ter) *Hester van Hattum Aelbregtsdogter* troude *Arent Brackman.* Hiervan gekomen

(111) *Catharina Brackman* troude *Hendrick Groen,* van Beurick. Hiervan is gekomen

(1) *Elisabet Groen* troude *Cornelis van Haamsche.*

(11 quater) *Dirk van Hattum Aelbregtsz.* troude *Geertruyd van Ween.* Hiervan gekomen

(111) *Abraham van Hattum,* capitijn, is voor den Bosch doot geschooten. Hij hadde getrout *Maria van Wijck.* Hiervan gekomen

(1) *Dirck van Hattum.* Hij wierd mede doot geschooten, sijnde bruydegom met Juffr. *van Suylen van Altijs.*

(11 quinquies) *Isabella van Hattum Aelbregtsdogter* troude *Arent de Greve.* Hiervan gekomen

(111) *Aelbregt de Greve* troude *Geertruyd van Chous.* Hiervan gekomen, *Arentie, Pieter* en *Willem de Greve.*

(1) *Arentje de Greve* troude *Johannes Cotius,* predicant.
(2) Pieter (volgt IV).
(3) *Willem* (volgt IV bis).

(IV) *Pieter de Greve,* professor juris, troude *Magtelt van Huyssen.* Daarvan gekomen vijf kinderen.

(1) *Albert* (volgt V).
(2) Jacob de Greve Pietersz.
(3) Isabella de Greve Pietersdogter.
(4) Geertruyt de Greve Pietersdogter.
(5) Helena de Greve Pietersdogter.

(V) *Albert de Greve* troude *Anna Maria Schats.* Hiervan

(1) *Maria de Greve.*
(2) Pieter Lourens de Greve.
(3) Helena Anthonia de Greve.
(4) Magtelt Clasina de Greve.
(5) Barbara Cornelia de Greve.

(IV bis) *Willem de Greve Aelbregtsz.* troude *Henrica Bongarts.* Daarvan gekomen

(1) *Albert de Greve* troude *Willemijn de Quaay.*
(2)' Engelbert de Greve.
(3) Nanning de Greve troude *Hester Ribbius.*

Wapen *Van Hattum:* in goud een rode droogscheerdersschaar, schuinrechts geplaatst met de punten naar boven, Gekroonde helm. Helmteken: twee rode scharen, omgekeerd kepersgewijs geplaatst met de punten naar beneden.

Wapen *Van Wijck:* in zilver een blauwe keper, beladen met drie gouden schelpen.

Op een kwartierstaat van dezelfde hand staan ook de ouders van (1) *Aelbreght van Hattum* en *Helena van Wijck* vermeld. Op het ogenblik is deze kwartierstaat echter niet toegankelijk.

Chicago (U.S.A.) **JHR. MR. M. N. VAN** LOON.

Hendriks zich noemende Graaf van Oranje Nassau (LXXXIII 328). Aan deze *B. B. Hendriks* heeft ,,Het Vrije Volk" van 25 oktober 1963 een pagina gewijd. Zijn moeder had als geslachtsnaam *Friso* en haar gehele familie meent van de Friese stadhouder *Jan Willem Friso* vorst *van Nassau,* prins *van Oranje* (1687-1711) af te stammen. De stamvader van dit geslacht *Friso* was *Willem Jacobs,* „inlandsch kramer.' te Leeuwarden en aldaar, 69 jaren oud,op 20 januari 1839 overleden. Hij nam in 1811 de geslachtsnaam *Friso* aan.

Leeuwarden. **JHR. DRS. M. J. VAN** LENNEP.

Heuving. Wie zijn de ouders van *Geesje Wichers Heuving,* geboren omstreeks 1790 en gehuwd met *Steven Bussemaker,* te Zuidlaren?

's-Hertogenbosch. JHR. **MR. DR. B. R. C. M. DE** ROY **VAN ZUIDEWIJN.**

Hennequin. In verband met een onderzoek naar de herkomst van het uit Antwerpen afkomstige geslacht *Hennequin,* worden nadere inlichtingen gevraagd over de volgende personen, die allen als getuigen optraden bij de dopen in de Waalse Kerk te Amsterdam van kinderen van het echtpaar *François Hennequin-Anne Beguin:*

Jan Complet, gehuwd met *Catterine Bouten* (1616) ;
Jean Despret (1620) ;
Jenne Biscop (1620) ;
Maicken van Rooyen (1622);
Jan Batiste Barteloos (= *Bartolotti?) (1616);*
De vrouw van Mons. *Bassecourt* (= de Waalse predikant *de la Bassecour* te Amsterdam?).

Rotterdam. A. I. MENALDA-VAN **DER** HOEVEN.

Hooghteylingh. Ascendenten gezocht van *Mathys Coenraedsen Hooghteylingh* en *Jan Willemsen Hooghteylingh,* die ongeveer in 1661-1663 naar Amerika emigreerden. Het is mogelijk dat zij uit Nijkerk of uit Loosdrecht afkomstig zijn.

Londen (Engeland). MRS. A. W. ULRICH.

van Leeuwen (XXXII 253, 317; LXXXIII 408). Booth noemt t.a.p. in zijn genealogie *Van de Poll: Cornelis van de Poll* een zoon van *Lucas* (niet van Nicolaas) *van de Poll,* schepen en raad van Utrecht, en terecht. Het ,,Groot Placaatboek der Stad Utrecht" 111, p. 179, noemt onder de Raden van Utrecht in 1604 *Cornelis van de Poll Lucassz.*

Cafharina Jansdr. van Sevender benoemt in haar testament d.d. 5 maart 1604 (Nots. Joh. Ant. Utenwaell, Utrecht, G.A. U. no. 189) tot haar erfgenaam haar zwager *Lucas van de Poll* en bij vooroverlijden zijne soonen *Cornelis* en *Jan van de Poll.*

Hilversum. **MR.** J. Mi. F. ESKENS.

Liens (LXXXI 293). Een genealogie *Liens* is in bewerking. Voorlopig kan worden medegedeeld:

I. *Joachim Hendricksz. Liens,* geb. omstreeks 1515, tr. *Agatha Adriaensdr. van der Have,* geb. in 1518, † in 1584.

II. *Hendrick Liens,* tr. N.N.

III. *Pieter Liens,* lakenkoper te Tholen, † vóór 1611, tr. *Tanneken (de) Craen.*

IV. *Hendrick Liens,* lakenkoper, schepen van Tholen, begr. Tholen 15 febr. 1662, tr. *Digna Boogaert,* dr. van *IJeman Jansz.* en *Maijken Lenaerfsdr.*

V. *Pieter Liens,* † vóór 2 febr. 1653, tr. *Cornelia van Valckenburg.*

Uit dit huwelijk:

1. *Digna Liens,* ged. Tholen 8 dec. 1647, tr. 16 nov. 1667 Ds. *Johannes Canzius.*
2. *Anthony Liens,* ged. Tholen 12 sept. 1649.

Rotterdam. W. A. **VAN RIJN.**

van Oost-Kaashoek, *Adriaan van Oost,* † *St.* Maartensdijk 7 oktober 1792, was gehuwd met *Janna Kaashoek,* † *St.* Maartensdijk 12 maart 1806, oud 68 jaar.

Gevraagd: geboortedata, huwelijksdatum en -plaatsen, alsmede deze gegevens van hun beider voorgeslacht.

Rotterdam. J. H. BRAKKE.

Pape-Boogaart. *Izak Pape,* geb. omstreeks 1776, was gehuwd met *Willemijntje Boogaart.*

Gevraagd geboorte-, huwelijks- en overlijdensdata van hen beiden, alsmede de namen en dezelfde gegevens van beider voorgeslacht.

Bestaat er een familierelatie tussen *Adriaan Boogaart* (genoemd in mijn vraag *Boogaard-van der Welle*) en bovengenoemde *Willemijntje Boogaart* en, zo ja, welke?

Rotterdam. J. H. BRAKKE.

van Silvol(d)t (van Silvolden). Aan een leenboek van de S. Salvador Abdij te Prüm ontleen ik het volgende:

Dat guet, dat weleer Wolter Kyvits te wesen plach also as dat gelegen is in de Vriheit van Arnhem (Wolterkens Guet) 26 juli 1413 *Wilhelmus de Silvolden* na opdracht door *Wolterus Kyvit;*

22 febr. 1437 *Willem de Silvolden;*

25 febr. 1456 *Jacob de Silvolden,* na dode zins vaders *Willem;* zijn vrouw heet *Jutta;*

anno 1491 *Gerrit van Sylvolden Jacobszoon;*

5 april 1526 de erfgenamen *Gerits van Silvolden, Wynanf van Doernick is* hulder. N.B. Het leen was hun aangekomen van wegen ,,hoeren broederen as *Gerit* und *Henrick van Zylvolden*".

Afstammelingen gevraagd van *Willem, Jacob* en *Gerrit.*

Trude was nagelaten weduwe van *Henrick van Sylvolde,* wiens broeder was *Willem van Silvolt.* Deze *Willem van Silvolt* was geboren in 1560 en burgemeester van Groenlo, hij was gehuwd met *Stine Gebbinck,* dochter van *Vincent Gebbinck.* Uit dit huwelijk had hij drie zoons en wel *Vincent, Jan* en *Hensken.*

De vrouw van *Frederick Hendrick van Silvoldt* was *Trude te Nienhuys.*

Wie kan mij gegevens verschaffen over de ouders van *Willem* en *Frederick Hendrick van Silvoldt* en waren er meer kinderen? Van welke plaats kwamen zij (Groenlo is namelijk niet de plaats van herkomst) ?

In die dezelfde tijd kwam in Groenlo voor een *Albert Silvold,* die als gevolmachtigde optreedt van *Abraham Almerinck* o.a. 28 juni 1616. Deze *Albert Silvold* wordt afwisselend *Silvold* en *Derrixen* genoemd. In welke relatie stond hij tot *Willem* en *Frederick Hendrick van Silvoldt?*

Voorouders gevraagd van *Hendrick van Sylvolden* en *Enneken,* die in 's-Heerenberg gereformeerd laten, dopen een dochter *Fycken* op 6 mei 1660 en een dochter *Elsken* op 24 april 1664.

Voorouders gevraagd van *Wolter van Silvoldt* en *Geertruyt Valcks,* die in 's-Heerenberg gereformeerd laten dopen een zoon *Nicolaes* op 22 dec. 1682 en een dochter *Janna Lijsbeth* op 29 dec. 1683.

Quito (Ecuador). E. A. N. VAN DER KUIP-ZILVOLD.

de Wijs-Spruyt-Knyf (E) -van Lamsveld-van Leeuwen (LXXXII 408). Van Mr. G. J. J. van Wimersma Greidanus ontving ik de mededeling, dat Collectie Booth, blz. 55 (Rijksarchief Utrecht) onder de kinderen van *Cornelis Knijff* (*1558* -1636) en diens eerste echtgenote *Luytgen van Megen* († *1597)* (zie voor nadere gegevens over deze echtelieden De Nederl. Leeuw 1966, kol. 205) vermeldt: *Willem Knijff,* ,,brouwer inden eenhoorn, sterft a° 1634".

Aan Mr. van Wimersma Greidanus dank ik ook de volgende gegevens:

Op 7 juni 1615 huwden te Gorinchem: *Willem Cornelisz. Knijff,* van Utrecht, en *Dirckske Cornelisdr. Vossen;* volgens andere aantekeningen was bovengenoemde *Willem Knijff* geboren 6 dec. 1591 en heette zijn moeder niet *Luytgen van Megen,* doch ,,*Luytge Knijff*" en was zij een nicht van haar man. Het wapen van dit geslacht *Knijff is:* van goud met drie ketelhaken van zwart 2, 1.

Het komt niet onaannemelijk voor, dat bovengemelde echtelieden *Knijff-Vossen* de ouders zijn van *Lucretia Knijff* († 1659), de echtgenote van de Utrechtse procureur *Johan de wijs.*

Newlands, Cape (Zuid-Afrika). H. W. C. MEERBURG.

Onbekende wapens. Van twee driehoekige lakstempels kreeg ik onlangs een zestal afdrukken.

Eerste stempel:

A. In een rond schild. Gevierendeeld: in 1 en IV evenals in 11 en 111 een klimmende vos, die in 1 en 111 is omgewend. Kleuren onbekend. Bladerkroon en ranken-versiering,

B. Een manlijk schild met dezelfde verdeling en voorstellingen. Helmtekens, rechts: een uitkomende vos tussen 2 olifantstrompen, links een vrouwenfiguur (?) uitkomend. Dekkleden kleuren evenals van schild en wapenfiguren niet aangegeven.

C. Een monogram, waarboven een bladerkroon.

Tweede stempel:

A. Een monogram in een schildvormig ornament, letters C en M gedekt door een uitkomende omgewende adelaar.

B. Een zuil, waarboven ineengestrengeld de letters T en E. Er boven een krans waaraan links en rechts een lint met vogel. Randschrift ,,l'amitié nous unit".

C. Rond schild. Gevierendeeld: 1. in rood 2 gekruiste zwaarden gevest omlaag over het snijpunt een krans; 11. in zilver (?) 2 gekruiste pijlen, punten omhoog vergezeld van 6 bollen, t.w. vier bollen bij het kruispunt der pijlen en één bol onder en één bol boven dat kruispunt; 111, in zilver een rood kruis in het le en 4e kanton een golvende schuinbalk van groen; IV. in rood een gekroond achtspakig wiel. Over alles een hartschild met kroon, gevierendeeld: 1 en IV in rood een adelaar met uitgespreide vleugels; 11 en 111 in . . . . . een galopperende ruiter. Het geheel geplaatst op een mantel gedekt door een koninklijke (?) kroon, waarachter links een gevest van een zwaard en rechts een krul van een kromstaf oprijst.

Rotterdam. J. H. BRAKKE.

INHOUD VAN DIT NUMMER.

Bestuursberichten. — Notulen van de Algemene Ledenvergadering, gehouden op zaterdag 19 november 1966 in ,,Het Oude Hof" te 's-Gravenhage. — Notulen van de Algemene Ledenvergadering, gehouden op woensdag 11 januari 1967 te 's-Gravenhage, Bleyenburg 5. — Het riddermatige geslacht Van Essen, door Mr. 0. Schutte (vervolg). — Vragen en antwoorden.

DE NEDERLANDSCHE LEEUVV

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt maandelijks en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.

Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, gelieve men te richten tot de Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede"*, *Backershaegen*-laan 70, *Wassenaar*.

De jaarlijkse contributie (abonnemen t) ad **ƒ 25,—** gelieve men **steeds** ***vóór 1*** februari te voldoen door storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap te 's-Gravenhage.

Correspondentie, bestemd voor het Bes t uur, gelieve men te richten tot de **Secretaris** IR. C. M. R. DAVIDSON, Jacob de *Graefflaan 17, 's-Gravenhage.*

Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten aan het Bu re au van het Ge nootschap, *Bleijenburg* 5, 's-Gravenhage.

Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden op postrekening no. 487073 ten name van de Bibliotheek van het Genootschap te 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of de inhoud der ondertekende stukken

No. 3 **LXXXIVe Jaargang** **maart 1967**

BESTUURSBERICHTEN.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van de Heer P. J. W e m e l s f e 1 d e r, sedert 1930 gewoon lid van het Genootschap.

Tot corresponderend lid is benoemd:

J. J. SCHELL LANNOY, Council Member of The Heraldry Society (New Zealaud Branch) Inc. — New Lynn, Auckland SW. 4, (Nieuw-Zeeland) *Nikau Street 45.*

Tot lid zijn benoemd: — Voorgesteld door:

Mevrouw A. E. KORTHALS ALTES geb. VAN LINDEN TOL, *Van Breestraat* ***JO, Amsterdam-Z.*** — Dr. W. GAADE, *Amsterdam.*

Mr. J. C. VAN DEN BERG, *Stadionweg* 130 *III*, ***Amsterdam.*** — H. F. HEERKENS THIJSSEN, *Bloemendaal.*

Mr. 8. DOORENBOS, *Isabellaland* 1630, *'s-Gravenhage.* — Mr. 0. SCHUTTE, 's-Gravenhage.

W. H. A. HEKKING, *Livingstonelaan* 392, *Utrecht.* — A. SNETHLAGE, *Utrecht.*

W. KORTLANDT, *Acacialaan* 18 *b*, ***Zeist.*** — Dr. Mr. H. J. MARIUS GERLINGS, *Bilthoven.*

Jhr. R. J. R. DE KUYPER, *Gagelplein* ***35,*** *'s-Gravenhage.* — DE SECRETARIS VAN HET GENOOTSCHAP.

J. C. LISSENBERG, *Gasthuisstraat 12, Zaltbommel.* — J. H. G. J. VAN HEESWIJK, *Kerkdriel.*

J. H. SCHULLER TOT PEURSUM, *Kruisbeklaan 52, 's-Gravenhage.* — UITGENODIGD DOOR HET BESTUUR,.

E. J. VINKHUYZEN, *Mauritsstraat 12, Utrecht.* — H. W. SMIT SIBINGA, *'s-Gravenhage.*

S. W. J. KASSE ZEGEL VON STRZEDULLA, *Van Trigtstraat 59, 's-Gravenhage.* — Mevrouw baronesse VAN DEDEM geb. WEIJSCHEDÉ, *'s-Gravenhage.*

Adreswijzigingen:

Drs. J. FOX, — 's-Gravenhage, Ban *Nijenrodestraat 25.*

H. LANGENBERG, — 4179 Weeze, Kr. Geldern (Dtsld.) *Altersheim.*

W. J. ROYAARDS, — Leusden, *„De Hertekop", Arnhemseweg 7.*

Bij Koninklijk besluit van 7 maart 1967 No. 85 is Koninklijke goedkeuring verleend op de wijziging in de Statuten, aangenomen in de Algemene Ledenvergadering van 14 februari 1967 te 's-Gravenhage. Daardoor luidt Art. 3 van de Statuten thans:

„De duur van het Genootschap is bepaald op 29 jaren en 11 maanden, te rekenen van 1 mei 1884 af. Bij het verstrijken van genoemd tijdvak is de vereniging opnieuw aangegaan voor de tijd van 29 jaren, terwijl bij het eindigen van laatstgenoemd tijdvak de vereniging opnieuw wordt aangegaan voor de tijd van 24 jaren, alzo eindigende 31 maart 1967. Bij het verstrijken van laatstgenoemd tijdvak wordt de vereniging andermaal opnieuw aangegaan voor de tijd van 29 jaren."

AANWINSTENLUST DER BIBLIOTHEEK.

Afschrift van de Murray-stamboom (afstammelingen van Rutger Murray, geb. 1644, overl. 1685) enz. [Z. pl., z.j.] fotostaat.
(Geschenk van de Heer R. Murray Bakker Albach.)

Archievenblad, Nederlands. Tijdschrift van de Ver. van archivarissen in Nederland. Groningen, 1966, jrg. LXX, afl. 2-4.
(Geschenk van het Min, van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk.)

Archiv, Heubes. Düsseldorf-Benrath [,1965]. Schriftenreihe: 1. Ahnentafel in Stammlistenform für Birgit Heubes. geb. 12.12.1944. ofsettdr.
(Geschenk van de Heer H. Heubes.)

Brabantica. Bundel werken over familie-geschiedenis, geslacht- en wapenkunde voor de provincie Brabant, Bruxelles, 1966. dl. VIII, 1 en 2. *(Ruil.)*

Bijdragen tot de geschiedenis van het zuiden van Nederland. Tilburg, 1964-1966. dl. 1-VI. *(Aankoop.)*

Citroen, K. A. De familie Spanjaard. Een overzicht van de afstammelingen van Salomon Jacob Spanjaard (1783-1861) en Sara David van Gelder (1793-1882). Borne, 1964. *(Geschenk van de Samensteller.)*

Coutant de Saisseval, G. Les maisons impériales et royales d'Europe. Paris [,1966]. *(Aankoop.)*

Durme, M. van. Les archives générales de Simancas et l'histoire de la Belgique (IXe—XIXe siècles). Bruxelles, 1964. dl. 1. Secretaría de Estado; Negociación de Flandres. Liasses 496 à 634. *(Ruil.)*

Généalogies enghiennoises. Grandmetz [, *z.j.*]. dl. I. La maison d'Enghien; dl. 11. Familles D'Aix, Anthoine dite D'Antoing, Baccart enz. *(Aankoop.)*

Geschlechterbuch, Schweizerisches. Bearb. von J. P. Zwicky. Zürich [,1965]. dl. XII (1965). *(Aankoop.)*

Hoebanx, J. J. Table chronologique des chartes et diplômes imprimés concernant l'histoire de la Belgique. Avec coll. de Ch. Wirtz. Bruxelles, 1965. dl. XI, 4. *(Ruil.)*

Huisorgaan, Unitate Fortior/Samen Sterker, van de stichting Traditio Domus Charisius. 's-Gravenhage, 1959-1965. nr. 1-11, gestenc.
(Geschenk van de Heer en Mevrouw Charisius-de Leur.)

Keehnen, W. J. Het geslacht Keehnen, aanvulling.' Badhoevedorp, 1966. gestenc.
(Geschenk van de Samensteller.)

Kwartierstaat (32) van de kinderen van Jan Matthijs Noorduyn (1795-1863) en Petronella Hendrica Dronsberg (1798-1878). [Z. pl., z.j.] fotostaat.
(Geschenk van de Heer J. T. Th. Noorduyn.)

Laansma, S. Levensschets van Jan Gerbens Laansma (1648-1720). [Z. pl., z.j.] gestenc.
(Recensie-exemplaar.)

Lemmens, B. M. P. Genealogie van een familie Lemmens, Schimmert-Beek (L.). Nijmegen [,1966]. 1 dl., 2 bdn. offsetdr. *(Aankoop.)*

Meijer, A. T. Schuitema. Inventaris van het archief van de Waalse gemeente te Groningen. [Z. pl.,] 1965. gestenc. *(Geschenk van de Samensteller.)*

Meijer, A. T. Schuitema, W. K. van der Veen. Zegel, wapen en vlag van de stad Groningen. Groningen, 1965.
(Geschenk van de Archivaris der gemeente Groningen.)

Milo, T. H. Wassenaer en de zeemacht. Jacob van Wassenaer van Obdam en zijn tijd. Met bijdr. over de leden van het geslacht Van Wassenaer in 's Lands zeedienst en de gelijknamige oorlogsschepen door G. J. Nimwegen en J. H. de Vey Mestdagh. Wassenaar, 1965.
(Geschenk van Mr. J. H. de Vey Mestdagh.)

Monatsblatt, Senftenegger, für Genealogie und Heraldik. Ferschnitz. 1966. bd. VI, afl. 1/2.
(Geschenk van de Heer K. F. von Frank.)

Naam- en ranglijst der officieren van de Koninklijke Landmacht en de Koninklijke Luchtmacht. Gorinchem, 1963-1965, jrg. CXXIII (1963)—CXXV (1965).
(Geschenk van de Heer A. van Oosten.)

*Nier*hoff, A. M. G. Bloemendaal, lanen en wegen. Hun naam en geschiedenis. Bloemendaal, 1963. *(Aankoop.)*

*[Noo*rduyn, J. T. Th.] Kwartierstaat van Gerardus Cornelius Johannes Tielenius Kruythoff, 1833-1891. [Haarlem, z.j.] fotostaat. *(Geschenk van de Samensteller.)*

Oediger, F. W. Das Hauptstaatsarchiv Düsseldorf und seine Bestände. Siegburg, 1964. dl. IV. Stifts- und Klosterarchive. Bestandsübersichten. *(Aankoop.)*

Pama, C. The protection of coats of arms in South Africa. Paris, 1966. gestenc. *(Geschenk van de Schrijver.)*

Paternostre de la Mairieu, C. Mademoiselle Boulengé de La Hainière, sa famille et son oeuvre, 1788-1865. Préface d'A. de la Gorce. Grandmetz [,1966].
(Aankoop.)

Schwartz, H. Gesammelte Aufsätze. Soest, 1963.
(Ruil.)

Staatsalmanak voor het koninkrijk der Nederlanden. 's-Gravenhage, 1963. jrg. 1963.
(Geschenk van Drs. L. A. C. M. van Rijckevorsel.)

Vanhove, A. Essai de statistique féodale de la Flandre Maritime. [Lille,] 1932. dl. 1. Châtellenie de Cassel, La Motte au Bois, Territoire de Merville.
(Geschenk van de Heer M. Mispelon.)

Visscher, Ch. de et F. Vanlangenhove. Documents diplomatiques belges 1920-1940. La politique de sécurité extérieure. Bruxelles, 1965. dl. IV. Période 1936—1937.
(Ruil.)

Vlugschrift van de heemkundige studiekring „de Kleine Meijerij". Vught [1955—1958]. jrg. IX—XI. gestenc.
(Geschenk van Mr. W. de Vries,)

[Vries, W. de. Bespreking van] „Geschiedenis der graven van Limburg Stirum. [Groningen, 1965]. Uit: „Tijdschr. voor rechtsgeschiedenis, XXXIII.
(Geschenk van de Schrijver.)

Het riddermatige geslacht Van Essen,

door **Mr.** *O.* Schutte.

(vervolg en slot van LXXXIV, kol. 76).

Vf. *Henrick van Essen* de jonge, burgemeester van Zwolle, † vóór 18 maart 1518, tr. (huw. voorw. 14 febr.) 1495 *Gerberich Luijkensen*, † tussen 28 okt. 1553 en 8 nov. 1556, dr. van *Gerdt Luijkensen*, schepen 1483 en raadsvriend *1489* te Zwolle, en *Geertruydt van Voorthuijsen*.

Van 13 aug. 1485 tot 13 okt. 1459 was *Henrick* de jonge met zijn broeders *Henrick* de Oude en *Andries en* zijn oom *Herman* in een proces gewikkeld tegen *Johan Sticke, weduwnaar van* zijn tante (zie sub IIId, 3).

14 febr. 1495 maakten *Johan van Isselmuden, Henrick van Essen* en *Andries van Essen te* ener *zijde en Arent Luydkenssoen, Geert van Vorthuesen en Bernt van IJrte* te anderer zijde de huwelijkse voorwaarden tussen *Henrick* de Jonge en *Gerberich*, dochter van wijlen *Geelt Luydkenssoen*, waarbij hij zijn 1/3 deel van de erven Weellinck, Egbertinek, Lovelinck en Blekenhorst inbrengt (de rest behoort aan zijn broeders *Henrick en Andries)*, het erf Wylberdinck te Raalte, 30 morgen land te Mastenbroek en enkele renten; zij 1/6 van een erf te Salné onder Zwolle, waarvan de helft toebehoort aan *Aernt Luydkenssoen*, haar oom en 2/6 aan *Luydken en Stijne Luydkenssoen*, haar broeder en zuster, 5½ morgen te Mastenbroek en enkele renten (Afschr. in Fam. Arch. en in Deductie 1705, N 1).

op 28 aug. 1503 treedt *Henrick* de Jonge op als hulder voor de minderjarige *Frederick van Ysselmuden* (Leenreg. fol. 81, Tijdrek. Rog. E, pag. 183).

Op 26 sept. 1503 wordt *Henrick van* Essen de Jonge beleend met de grove en smalle tienden te Bleken, gelijk *Griete*, dochter van Heer *Henrick van Essen*, ridder, des uitgegaan is onder momberschap van *Everdt Coickman* (Leenreg. fol. 82, Tijdrek. Reg. E, pag. 184 en orig. in Fam.arch.).

27 okt. 1505 tuchtigen *Henrick van Essen en Gerberich*, zijn vrouw, elkaar voor schopenen van Zwolle met al hun goed voor de langstlevende (Deductie 1705, N 2).

Op 28 nov. 1547 bepaalt *Gerberich*, weduwe van *Henrick van Essen, met Mauricio van Dulmen als* voogd, dat na haar dood het haar zoon *Jacob* toekomende deel van zijn erfenis door zijn broers en zusters zal worden beheerd op straffe van algehele onterving (Orig. in Fam. Arch.).

Uit dit huwelijk:

9 aug. 1566 oorkonden *Herman Croeser*, doctor, *Arent tho Boecop, Egbert tho Boecop, Gerbrant then Bussche, Steven van Rhemen*, doctor, *Johan Voet* en *Gerrit van Spoell* als „gescheitslude en minlicke moetsoens vrunden" de magescheid tussen zalige *Geert van Essens* kinderen en *Henrick van Essen, Luitgen van Essens* zoon en *Arent van den Walle, van* de erfenis van hun grootvader *Hendrick* van *Essen*, de tienden te Raalte, door *Geert van Essen* in leen ontvangen en *f* 104, waarvan de kinderen van Geert beweren, dat zij hun vader bij huwelijkse voorwaarden beloofd maar nooit ontvangen zijn; ieder behoudt het goed, wat hij al heeft van zijn grootvader, te weten de kinderen van *Goert:* de tienden te Fiiaalte, grof en smal, over het erf then Bleecke, ¼ van het erf Wigberdinck te Raalte, 1/3 van het erf Welinck te Eerde, ¼ van 15 morgen in Mastenbroek bij de Drie bruggen, ¼ van 2 molder rogge en 5 oirth gouds 's jaars uit het goed van *Roebert van Ittersum* te Wijhe, ¼ van 4 goudgulden uit Frankhuiser Enk; *Hendrick* van *Essen* en *Arent van* den *Walle:* de goederen, die *Luitgen, Jacob en* Juffer *Hendrick van Essen* in gebruik hadden en *die* zij nu gebruiken, n.l. ¾ van het erf Wigberdinck te Raalte, 1/3 van de erven Egberdinek, Loevelinck en Bleeckenhorst te Eerde, ¾ van 15 morgen te Mastenbroek, ¾ van 2 molder rogge en 5 oirth goud 's jaars uit *Roebert van Ittersums* goed te Wijhe, ¾ van 4 goudgulden uit Frankhuiser Enk, 11 lichte ponden en 1 mengel wijns uit een huis in Deventer, dat jaarlijks met een rijder betaald wordt; aan de kinderen van *Geelt* betalen zij S9 goudgulden; een leengoed van 4½ morgen te Masteubroek op de Bisschopswetering zal nog worden verdeeld, indien dit zal worden bevonden niet verkocht te zijn door *Henrick* of zijn vrouw; de kinderen van Geelt zullen zich niet mengen in de successie van de goederen van wijlen *Gerberich*, waarvan nooit enige gemeenschap is geweest met die van *Hendrick*, noch in het verdrag tussen *Jacob van Essen*, die „men aengegeven heft onmunedich tho sijn sijnen lazarien halven" en *Henrick van Essen*, in naam van zijn twee kinderen *Luitte en Luidtgen van Essen op 3* dec. 1565, welke scheiding *Sophia van Essen* genaamd *van* Rhenen, met. volmacht van haar man *Hubert* van *Rhenen, Alidt, Griete, Trijntgin* en *Geertruidt van Essen* met hun momber *Arent tho Boecup*, bekrachtigen en hetzelfde beloven voor hun zusters *Gerbert van Essen*, gehuwd met *Berent*, Juffer *Hendrick*, Juffer *Claes* en *Wendele van* Essen (Deductie 1705, P).

1. *Johan van Essen*, † (doodgestoken) tussen 24 nov. 1531 en 25 sept. 1532.

   Johan van Essen wordt op 10 juli 1518 na dodo van zijn vader *Hendrick* beleend met de grove en smalle tienden te Bleken (Leenreg. fol. 26, Tijdrek. Reg. E, pag. 380), en opnieuw hiermede 7 febr. 1526 (Leenreg. fol. 23 vo., Tijdrek. Reg. E pag. 538).

   Op 29 jan. 1531 oorkondt hij mede de huwelijkse voorwaarden van *Lutgardt van Essen* en *Sijse Crusen* en op *24* nov. 1531 die van zijn broeder *Gerrit*.

2. *Geertruidt van Essen*, geb. in 1502/'03, † 29 mei 1564, tr. 22 sept. 1521 *Derck van den Wall*, geb. in 1475, schepen en burgemeester van Zutphen tussen 1529 en 1563, † 3 juli 1564, zn. van *Arent Derksz. vân den Wall*, beleend met Hooghelbergen 1484, schepen en burgemeester van Zutphen tussen 1498 en 1526, en *Suete Berentsdr. (van) Stuyvenberch.*

   Zie over het geslacht Van de Wall Ned. Leeuw 1938, kol. 16. De morgengave werd door *Arent* van *den Wall* gegeven op 23 sept 1521 (Ned. Leeuw 1918, kol. 185). In 1528 werd hij beleend met Hooghelbergen. Op 24 nov. 1531 treedt hij op bij de huwelijkse voorwaarden van zijn zwager *Gerrit*. In 1560 treden hij en zijn vrouw op in zake een geschil in de nalatenschap van *Trude van Essen (zie* sub 3).

3. *Trude van Essen*, † vóór 1560,

   In 1560 gaan *Derick* van den *Walle* van wege zijn vrouw *Gerthruidt van* Essen en het convent. Isendoorn van wege de zusters *Jutte* en *Fenne* van *Essen* enerzijds en *Henrica van Essen* anderzijds een overeenkomst aan van wege een geschil over de nalatenschap van *Trude van Essen*, waarbij het convent jaarlijks 2 goudgulden zal krijgen uit 22 morgen in Salue en nog 2 Car.gld. hieruit van wege de nalatenschap van *Garberich* weduwe *van Essen* (Arch. Isendoorn, inv. nr. 73 in Inv. Oud-archief Zutphen).

4. *Henrick van Essen*, ridder van de Duitse Orde in Lijfland.

5. *Herman van Essen.*

6. *Lucas*, volgt VIf.

7. *Henrica van Essen*, † Munster in 1588.

Op 8 nov. *1556* verkopen *Jacob van Essen en* Juffer *Henrick van* Essen voor schepenen van Zwolle aan *Lucas van Essen*, hun broer, hun gedeelte van een huis, dat hun is aangeërfd van hun vader, moeder, zuster en broer, gelegen in de Voorsterstraat, tussen de weere van Juffer *Henrick voorz. en Evert Beiner*, voor aan de straat, achter aan het Onze Lieve Vrouwe Kerkhof grenzend! van welk huis ⅛ toebehoort aan *Gert* van Essen (Gevid. acte in Fam. Arch. Van Essen).

In 1560 heeft. zij een geschil omtrent de nalatenschap van haar zuster *Trude* (zie boven sub 3).

In 1561 vestigt zij een rente ten behoeve van haar zusters *Jutte en Fenne van. Essen* (zie beneden sub 9).

Op 4 okt. 1565 verkoopt Juffer *Henrick van* Essen aan *Arnt ten Walle* en *Henrick van Essens twee* onmondige kinderen, beiden *Luijcken* geheten, zoon en dochter, al haar goed, te weten 1) 2 morgen land bij de Mastenbroeker kerk, 2) 1½ morgen land bij Stoelkershuis in Hasselterslag, 3) 1¼ morgen land bij Thomas Smits huis ald., 4) haar aandeel in een wilgenhaag te Urkaten, 5) Zwolse vierendeel botteren uit Vechtersgoed in Mastenbroek, 6) ½ erf te Salve (waarvan *Jacob* de andere ½ heeft), 7) ½ katerstede bij de Hoevenbrugge in Salve (waarvan *Jacob* de andere ½ heeft), 8) 12¼ morgen te Salve in een stuk, waarvan *Jacob* ook 12¼ morgen heeft, 9) haar deel in weide- en hooiland te Wijtman, gemeenschappelijk met *Jacob, 10)* ½ van *een* made in Brinekemaat, waarvan *Jacob* de andere helft bezit. 11) haar deel in 4 erven te Eerde, 12) ½ van het erf Wigberdinck te Raalte, 13) haar deel in de tiende op het erf ten Bleke te Raalte, 14) enige renten op land en huizen, waarvoor zij van *Arnt ten. Walle en Henrick van Essen* ieder *f* 35,— per jaar krijgt en enige goederen in natura, terwijl laatstgenoemden bovendien aan de dan in leven zijnde kinderen van Geert *van Essen* ieder 100 goudgulden zullen betalen (Gevid. acte in Fam. Arch.).

8. *Jacob van Essen.*

Op 28 nov. 1547 bepaalt zijn moeder de voorwaarden, waaronder hij mag erven.

28 okt. 1553 verkoopt *Jacob van Essen* voor schepenen van Zwolle aan zijn broer *Lucas van* Essen al zijn goed, dat hij van zijn vader geërfd heeft en nog van zijn moeder, broeders of zusters erven zal (Afschrift in Fam. Arch. Van Essen). *Luken van Essen* en zijn vrouw *Scijlijge* oorkonden daarna op 30 aug. 1554, dat *Jacob* die goederen zijn leven laag zal kunnen gebruiken, zonder er echter van te kunnen verkopen (Orig. in Fam.Arch.).

Op 8 nov. 1556 verkopen hij en zijn zuster *Henrick* hun deel in een **huis** (zie boven sub 7), terwijl verschillende van zijn goederen genoemd worden in een verkoopsacte van zijn zuster *Henrick* dd. 4 okt. 1565 (zie boven sub 7) : in 1561 heeft hij met zijn zuster *Henrick* een rente gevestigd ten behoeve van zijn zusters *Jutte* en *Fenne van* Essen (zie beneden sub 9).

Volgens familieaantekeningen had hij, onmondig zijnde, *Geert Manninge* doodgeslagen en is hij overleden aan elephantiasis.

9. *Jutte van Essen, zuster in* Isendoorn te Zutphen, † aldaar in 1564.

18 maart 1518 oorkonden Heer *Henrick van Zwoll*, pater, *Jutte Cribben*, materse, *Alyt van der Steen*, procuratrix, en de zusters van het convent van Isendoorn te Zutphen dat zij 100 goudguldens hebben ontvangen als inkoopsom van *Jutte van Essen*, dochter van wijlen *Henrick van Essen*, burgemeester van Zwolle, en *Gerberich* (Orig. in Fam. Arch.).

In 1560 komt zij voor in een transactie naar aanleiding van de nalatenschap van haar zuster *Trude* (zie boven sub 3).

In 1561 vestigen *Henrica en Jacob van Essen* ten behoeve van hun zusters *Jutte* en *Fenne van Essen* in het convent een jaarlijkse rente van 2 goudgulden en 2 car.gld. uit 22 morgen land te Salve in het kerspel Zwolle (Arch. Isendoorn, inv.nr. 74 in Inv. Oud-archief Zutphen).

10. *Fenne van Essen*, zuster in Isendoorn te Zutphen.

20 april 1542 heeft *Gerbrich* weduwe van *Henrick van Essen* overgedragen aan haar dochter *Fenne*, zuster in Isendoorn, een jaarlijkse los- en erfrente van 5 goudgulden, gaande uit haar maat in Holterbroek (Arch. Isendoorn, inv. nr. 72 en reg. 2067 in Inv. Oud-archief Zutphen).

In 1561 vestigen *Henrica* en *Jacob* van *Essen* voor haar een rente (zie boven sub 9) en in 1560 komt zij voor in een transactie naar aanleiding van de nalatenschap van haar zuster *Trude* (zie boven sub 3).

11. *Gerrit*, volgt VIj.

VIf. *Lucas van Essen*, burgemeester te Zwolle, † vóór 12 maart 1560, tr. 1° in 1538 *Helena Spaen van Camphuisen*, † (in de kraam) in 1539, dr. van *Nicolaes Spaen van Camphuisen* en *Elsabe Lucasdr. van Ittersum;* tr. 2° in 1547 *Caecilia van Speulde*, geb. 24 aug. 1502, † 8 sept. 1586, begr. te Harderwijk, dr. van *Gerrit van Speulde* de oude en *Geertruidt van Hoekelom* en weduwe van Gert *ten Water.*

30 sept. 1535 oorkonden *Gerdt Luijtkens* en *Gerrijt* van *Essen* als „gebeden moetsoens ende scheidingen luijden" van wege *Luijken van Essen* en *Herbert Splijtloff* en *Wolter van den Bussche* van wege *Heijle van Camphuesen*, zijn huisvrouw, naar aanleiding van de twist tussen *Luijken* en zijn „vrunden" met de „vrunden" van *Heijle* over hun huwelijkse voorwaarden, dat zekere ondertekende en bezegelde brief van onwaarde zal zijn en dat zij elkaar lijftuchten met 30 goudgulden, als er geen kinderen, met 20, als er wel kinderen geboren zullen worden; verder bepalingen omtrent de vererving tussen hun kinderen; *Lucas van Camphuesen* en *Luijcke van Essen* zullen niet afzonderlijk een compositie maken met *Engerman* van *Camphuesens* weduwe (Deductie 1705, Q).

7 maart 1547 verklaren *Geert Luikense* en *Gheert* van *Essen* enerzijds en *Johan Rotter* en *Gherrit van Spuelde* anderzijds dat het huwelijk van *Lukas van Essen* en Cecilia *van* den Water (sic!) buiten gemeenschap van goederen is gesloten; tot de opgesomde goederen van Cecilia behoort onder meer het ouderlijk huis te Harderwijk (Arch. „Yrst-Vanenburg", voori. inv. H 2, reg. nr. 25).

18 jan. 1553 is *Lucas* van Essen gevolmachtigde van de onmondige *Hendrick van* Essen (VIIe) bij een belening.

28 okt. 1553 koopt hij van zijn broer *Jacob* diens goed (zie boven sub Vf, S), waarna *Lucas* en zijn vrouw *Jacob het* vruchtgebruik waarborgen (zie boven sub Vf, 8).

9 dec. 1555 wordt een getuigenis afgelegd ten behoeve van *Lucas van Essen* door *Trude* weduwe van *Arent van Bolten en Margrieta* weduwe van *Wycher van Derlevoerde* (Afschrift uit het Liber attestationum civ. Swollensis in Fam.Arch.).

S nov. 1556 koopt *Lucas* hun deel van een huis van zijn broer en zuster *Jacob* en *Henrick van* Essen (zie boven sub Vf, 7).

De levensdata van *Caecilia* van *Speulde* blijken uit Ned. Leeuw 1909, kol. 148.

2 febr. 1579 oorkonden *Joseph van Arnhem* en *Sweer* van *Hueckelom* als magescheidsvrienden, dat *Cecilie van Spuelde*, weduwe van *Lucas van* Essen, heeft toegescheiden aan *Jannetgen* Poets, ondanks het feit dat zij tegen de raad van ouders en familie getrouwd is, en de kinderen van wijlen haar broer *Gerryt van Spuelden* en van wijlen haar zuster *Luytte van Spuelden*, Johan *Voeths* weduwe, elk 200 goudgulden of een rente van 12 goudgulden, die zij 4 of 5 jaar geleden op de stad Zwolle gevestigd heeft, met representatie (behalve bij *Janneke*, noch op haar man *Rutger*, noch op haar kinderen, terwijl dit deel bij overlijden naar haar neef en nichten *Dirck Voeth, Mechtelt Voeths*, vrouw van *Wilhem Luytgenss*, en *Geertruydt Voeths* zal gaan). Haar helft van de hof, die zij en haar man van het capitte1 te Deventer met *f* 5,— erfpacht hebben gekocht, vermaakt zij aan de kinderen van wijlen haar broer, met name *Herman, Gerbert, Gerryt* en *Geertruydt van Spuelden*, vrouw van *Willem van Hueckelom*, terwijl, als een hunner zonder nakomelingen mocht komen te overlijden, zijn deel naar haar nicht *Bette van Spuelde* zal gaan. *Hendrick*

van Essen mag de hem aanbestorven helft van de hof behouden, mits uitkerende aan de kinderen van haar zuster *Voeth 100* goudgulden (Orig. met 3 transfixen *in* Fam. arch.) .

Uit het eerste huwelijk:

1. Hendrick, volgt VIIf.

VIIf. *Hendrick van Essen*, geb. 15 okt. 1539, in de ridderschap van Overijssel 1570, burgemeester te Zwolle 1572, wijkt uit voor Alva 1572, rentmr. van de Graaf *van* den *Berg voor* diens Veluwse goederen 1576—'85, gecommitteerde bij de Unie van Utrecht 1579, compareert op land- en kwartierdagen 1580—'84, in de ridderschap van Veluwe 1586, '92, '97, schepen 1579, '81, '84, '88, '91, '93—'97, en raad 1598 en '99 van Harderwijk, rentmr. der kloostergoederen 1584—'95 en van het Fraters- en St. Catharinaklcoster 1597—'98 aldaar, † Harderwijk 31 maart 1599, begr. aldaar, tr. (huw. vw. 12 jan.) 1559 *Evermoet Voefh*, † tussen 7 okt. 1606 en 31 jan. 1618, dr. van *Johan Voeth,* schepen 1561, '64, '67 en werdijn 1560 van Harderwijk, sluit mede het Tractaat van Venlo 1543, en *Lucia van Speulde.*

4 okt. 1565 koopt *Hendrick van Essen van zijn* tante *Henrica* ten behoeve van zijn twee oudste kinderen een deel van haar goed (zie boven sub Vf, 7). 17 aug. 1566 treedt hij op als oorkonder van de huwelijkse voorwaarden *van* zijn neef *Hendrick van Essen* met *Sophia van Ittersum* (zie boven sub VIIe) ;

22 nov. 1570 oorkonder van de huw. voorw. van zijn nicht *Sophia* met *Herman van Echten* (VIe, 3). 13 aug. 1572 is hij gevolmachtigde uit de raad van Zwolle (Inv. Huisarchief Bergh, reg. 3162), 14 maart 1574 getuige (Ibid. reg. 31%). 20 dec. 1576 wordt *Hendrick van Essen* door *Willem* graaf *van* den *Berg te* Bremen aangenomen als rentmr. van de domeinen en tienden te Elburg en krijgt bevel zijn werkzaamheden als zodanig direct aan te vangen (Ibid. regg. 3323 en 3324). Als zodanig komt hij voor in Mr. A. P. van Schilfgaarde, Het Huis Bergh, 1950, pag. 141 en vele malen in de Inventaris van het huisarchief Bergh (inv. nrs. 6257-6262, en regesten) in de jaren 1577 -1585. 23 juni en 3 juli 1585 wordt zijn opvolger *Segewalt thenn Herenhaeff* benoemd (Ibid. reg. 4054).

31 mei 1589 wordt *Hendrick* door *Johan van Armsem* gevolmachtigd om in rechte op te treden tegen *Kill* van *Mörss* en *Peter Hendrickss Vlieck* (orig. in Fam.arch.).

Uit de jaren 1584—'95 zijn brieven van *Hendrick van Essen. als* rentmeester van de kloostergoederen te Harderwijk (Arch. Geld. Rekenkamer en Domeinen, inv. 7296), van 12 juli 1597 tot 11 **juli 1598 staten** van hem als rentmeester van de Fraters en het St. Catharinaklooster te Harderwijk (Ibid. inv. 7291. en 7292).

In het Familiearchief Van Essen is een afschrift bewaard van aantekeningen van *Henrick van Essen, die* luiden: „Anno *1572 op* dijnxdach nae St. Marten in den Wynter bijn ick *Henrijc van Essen* uit den Lande, om de Spaense inquisitie en tirannij wille van duc *d'Alva* met sijn inlantse anhangers, die uit Swol geweeken waren uit den Raad, als *Derk Hartgerssen* was Burgermeester in der tijd, *Bitter ter Mars, Tomas Knoppert, Hendrik ten Holte, Robert van, der Beke,* Rentmeester, *Gerrit Oostendorp* Raadsheer van den koning van Spanje, *Tijmer Goeijer* Sculte, *Seyne Goeijer* sijn soon, en waren deese aanhangers van duc *d'Alba.* Ende doe de welgeboren Graaf *Willem toe den Berg* van wegen den Doorluchtigen Hooggeboren Furst en Heer *Willem van Nassau* Prinse van Orange verordente gouverneur van koniglijke Majesteijt over Neerlant Zwol mereeg, en hebben dese nabeschreven van de Coninglike Majesteijts raet met de vier benoemde personen sampt oeren geswoernes gemeenten Borgers en inwoonders dese nabeschreven hier toe gebeden, en gedeputeert hebben, als blijkt bij hare versegelde Commissie, die bij mij *Essen* berust ende *is* in dato van anno 1572 den 13 dach des maents Augusti en een instrument bij *Johan van Graes,* dewelke 't accoord met den Welgeboren Grave van den *Berg* opgericht

hebben tot dienst Coninglike Majesteijt en welvaren van hare burgers en inwoonders, waer in expresselijk begrepen geworden is, dat 't Pausdom met sijn Godlijkse leer gans afgedaen soude sijn en 't Heilige Evangelium opentlikenbaer gepredikt sou worden; dese sijn d'accoortsluiden *Hendrik van Essen,* doctor *Helmich Splijthof, Jan van Graes, Henrick Knoppert,* **van** den Raad der Gesworene gemeente sijn dese *Hillebrant ter Cuijllen, Cornelis* van *Veltlhuis, Willem van Coellen, Hendrik Campherbeek.* Voort na -dit accoord word van des Graaf van, *den Berge* sijne crijglieden weder rerlaten sondags, doe ik effen dingsdags te voren uit de stad toog, en kwamen de tirannique Spanjaerden met hare knegten weder in de stad en vaengden voort etlicke borgeren en ik *Hendrik van Essen na dat* ik met mijn huisvrou en kinderen tussen vijff en ses jaer buiten 's lands om der voorschreven tirannij wille geweeken was met den Grave *van* den, *Berge* en ook vijff jaer te Bremen woonde, soo ben ik anno 1577 den 29 januari met den welgeboren Graaf to den *Berge* mijn G. Heer weder van Bremen afgetogen en kwamen God Lof weder in 't vaderland, te -weten 's Heerenberch den 5 Februarij anno 1577 en toogh den 18 desselven maande van. daer op Zutphen en soc voort op Harderwijk en Swol."

Op 7 okt. 1606 komt *Evermoet Voet* nog voor in de huwelijkse voorwaarden van haar zoon *Lucas* (Afschrift in Fam.arch.).

22 nov. 1570 zegelt *Henrick van Essen* met een schild met een rechterschuinbalk, beladen met drie ruiten in de richting van de balk; naar rechts gewende helm; helmteken : twee bnff elhoorns ; randschrift : HENRICK VAN ESSEN. (Arch. Sloet, doos I, nr. XX).

Uit dit huwelijk:

31 jan. 1618 oorkonden *Geerlich van der Capellen,* kanselier van Gelre, en *Steven. van Rhemen* als bloedverwanten en gekozen magescheidslieden de magescheid tussen hun neven en nichten *Lucas van Essen, Hendrick van Essen, Lucretia van Essen* weduwe *van Wijnbergen, Helena. van Essen* genaamd *van Deest* (geassisteerd met haar oudste zoon *Lucas van Deest*), *Evermoet van Essen* weduwe *van den Zande,* kinderen van *Hendrick van Essen* en *Evermoet Voets.*

Lucas van Essen ontvangt de grote hof in Boncke Maat, gepacht door *Hendrick Woltersen,* met een last van 2½ goudgalden 's jaars aan erfpacht; de lange hof in Boncke Maat, gepacht door *Albert Hermansen; 4* morgen in Dieser mark, gepacht door *Gerrit Frericksen;* 1 morgen ald., gemeen met *Ernst van der Lauwick en een* uitgang van 1 goudgulden per jaar; *f* 160, te verrenten met 16 penn. uit het. lot en 3 morgen Scolpcamp van Juffer van *Deest;* **een** rente van 3 goudgulden 's jaars uit Wolpherts land te Mastenbroek;

Hendrick van Essen ontvangt het erf in Mastenbroek, gepacht door Stoffel *Hermansen;* 15 morgen met huis en hof met een rente van 23 goudgulden en 3 oort en onderhond van 15 roeden zeedijk bij Grafhorst en 5 roeden IJsseldijk bij Kampen, en voorts wegen, wateringen, schouwen en lasten; *f* 100 van het verkochte huis;

Lucretia van Essen weduwe *van Wijnbergen* ontvangt het goed Bleeckenhorst en 1/3 borgherst, tesamen een goed te Eerde, gepacht door *Henrick Hermansen; 1/8 van* 3½ morgen van Juffer *Lwijcksen,* haar tante; de rente van *f* 100 of 5 goudgulden rente uit Ensen huis te Zwolle, 3 oort goudguldens uit *Berendt Slotemaeckers* huis, *f* 300 van het verkochte huis;

Helena *van Essen* genaamd *van Deest* ontvangt: 4 morgen land te Diese in Selvae gelegen; de halve Nelleberger maat, gepacht door *Thijes van Westen; 3* morgen land de Scolpcampen in Nijkerk, gepacht door Toe& *Gerritsen,* waarvan *Lucas* ½ in pandschap heeft van 600 keizersgulden, waaruit zij hem zal betalen *f* 160, te verrenten tegen 16 penn. en *f* 160 voor haar andere zusters en broer, wegens vooruit ontvangen geld;

Evermoet van Essen weduwe *van der Sande* ontvangt: 7 akkers in Raalter Es; ½ erf Wigberlinck in Raalte te Botele, gepacht dooa *Willem Adriansen* met houtgewas en als last 120 goudguldens 12 penningen, die *Janneken Voets* en haar broer uit het sterfhuis competeren (te verrenten met 8½ keizersgulden per jaar) ;

de erfenissen van *Geertruidt Voets, Evermoet Voets* weduwe *van Essen* en van *Dirck Voeth* blijven gemeenschappelijk (Deductie 1705, T 2 en afsehr. van een gedeelte in Fam.arch.).

14 aug. 1618 verklaren joffer *Golde Voeth, Concordia van* der *Ehem, weduwe* van *Gerrit Voeth,* in leven kanselier van Gelre, als plaatsvervangende haar overleden zoon *Geerlich* en als voogdes van haar onmondige kinderen Jan en *Hendrik Voeth,* geassisteerd met burgemr. Jacob *Voeth* als voogd, *Steven van Rhemen* als man van *Lucia Voeth, Gerrit en Willem Voeth,* tesamen voor een lot; *Lucas van* Essen met zijn vrouw *Judith van* der Capellen, *Henrick* van *Essen, raad* van Gelre, *met zijn* vrouw *Swane Lose, Lucretia van Essen, weduwe* van *Sybert van Wijnbergen, Helena* van *Essen* genaamd *van* Diest, *Evermoet van Essen, weduwe Frederick van den Sande, raad* en momber van Gelre, *Janneken Voeth* ***mede voor*** haar afwezige broeder *Herman van, Spuelde,* geassisteerd met Jacob *Voeth* voorsz., tesamen voor een lot; Johan *Luloff,* burgemr. van Deventer, gehuwd met *Gerlacia Voeth* voor een lolt; *Dirrick* van *Ommeren,* gehuwd met *Helmichia Benger voor een* lot; als tantes, neven en nichten van wijlen burgemr. *Dirrick Voeth* diens erfenis verdeeld te hebben, waarbij onder meer aan *Lucas* van Essen c.s. is toegedeeld het goed te Hierde naast de Van Arlers op de dijk en op de zoom, 3 dagmaten hooiland op Oostermergen, een aandeel in de 4½ morgen van tante *Luykens,* ½ van het kampke tussen de beide Sypelen belend aan het goed van nicht *Janneke Bave, de* helft van land buiten de Smeepoort en een aandeel in bestevaders huizinge (Arch. „Yrst-Vanenburg", voorl. inv. G 11 b 2, reg. nr. 91).

1. *Lucretia (Lucas) van Essen,* geb. in 1559, † *27* april 1619, tr. Harderwijk 1 nov. 1598 *Zijbert (Sijwert) van Wijnbergen,* schepen 1592—'96, 1598-1600 en raad 1599 aldaar, † Harderwijk 17 juli 1600, zn. van *Johan van Wijnbergen,* schepen 1581, '85. '87, '88 en raad 1586 van Harderwijk, en *Alijdt Drullinge* en wedr. van *Woltera van Brienen.*

2. *Lucas van Essen,* geb. 18 aug. 1562, wijkt uit naar Frankrijk, † Emden 19 okt. 1584, begr. aldaar.

   De mededeling in de familie-aantekeningen, dat de drie broeders *Lucas, Hendrick* en *Johan van* Essen naar Frankrijk uitweken, konden wij niet verifiëren. Dat zij te Emden zijn begraven blijkt voldoende uit hun grafschriften in familie-aantekeningen (Fam. Arch.).

3. *Henrick van Essen,* geb. *22* juli 1564, wijkt uit naar Frankrijk, † Emden 7 dec. 1584, begr. aldaar.

   Als bij 2.

4. *Helena (Heilken) van Essen,* geb. 1566, † na 1621?, tr. Harderwijk 4 jan. 1594 *Lucas van Deest,* zn. van *Johan van Deest* en *Rijcklof Ewolt.*

   Bij haar huwelijk staat zij ingeschreven als *Gerlagh van Essen.* Zie over hei geslacht Pan *Deest* Navorscher 40, pag. 195.

5. *Mechteld van Essen,* geb. 29 jan. 1568, † 12 okt. 1608.

6. *Johan van Èssen,* geb. 3 mei 1571, wijkt uit naar Frankrijk, † Emden 5 dec. 1584, begr. aldaar.

   Als bij 2.

7. *Elisabet van Essen,* geb. 23 jan. 1573, † in 1581.

8. *Evermoet van Essen,* geb. in 1575, † 11 maart, begr. Arnhem 22 maant 1643, tr. 1 ° Harderwijk 9 dec. 1600 *Otto Roeck,* raad, schepen en burgemeester te Deventer 1591-7, gecommitteerde ten Staten-Generaal

1594—1600, 1607—†, gedeputeerde in de Raad van State 1601—'07, gecommitteerde bij het veldleger, † 's-Gravenhage 17 of 18 okt., begr. Deventer (Gr. K.) 25 okt. 1609, zn. van *Peeter Roeck* en *N. Basters;* tr. 2° Deventer 10 nov. 1611 Dr. *Frederick van den Sande,* J.U.D., curator Gelderse Hogeschool 1603, schepen en burgemeester van Arnhem 1606—†, momber van Gelderland (1607—'11), raad in den Hove (1611), extra-gecommitteerde ten Staten-Generaal 1617, † 19 aug. 1617, zn. van *Carel van den Sande* en *Catarina van Reede.*

   Zijn commissie in de Raad van State d.d. 12 april 1601 vindt men in het Commissieboek der Staten-Generaal 1556 -1625, fol. 67.

   10 okt. 1621 bevrijden de Staten van Utrecht op verzoek van *Evermoet* van Essen, weduwe van Dr. *Frederick van* de *Sande,* raad en momber van Gelre, het goed Esmelt in het ambt Barneveld van een jaarlijkse rente (Gevid. acte in Fam.arch.).

9. *Willem,* naderhand geheten *Lucas, volgt* VIIIf.

10. *Gerrit,* naderhand geheten, *Hendrick,* volgt VIIIh.

Tak Kortenoever-Helbergen,

VIIIf. *Lucas van Essen tot* Kortenoever, geb. in 1577, compareert in de ridderschap van Veluwe 1599-1628, rentmr. der Geestelijke Goederen van Veluwe i599, bewindhebber O.-I.C., † in 1632, tr. 17 okt. of 9 nov. 1606 *Judith van der Capellen,* † *in 1648,* dr. van *Gerlich van der Capellen tot* Rijsselt, Boedelhof en Mervelt, in de ridderschap van de Graafschap 1598, raad 1602—'10 en kanselier 1610—'23 van Gelre, en *Margaretha Schimmelpenninck van der Oye.*

   Op *7* okt. 1606 oorkonden Dr. *Gerardt Voeth,* kanselier van Gelre, *Otto Roeck,* raad van State, *Henrick* van *Essen,* burgemeester van Harderwijk, en Johan van Arnhem, raad van Gelre en richter van Arnhem en Veluwezoom, uit naam van *Evermoet Voets,* weduwe van *Henrick* van *Essen, van* wege hun broer, zwager en neef; en *Adriaan Schimmelpenninck, Jacob Schimmelpenninck,* landrentmeester van Zutphen, *Willem van* Steenbergen en *Aelbert Klouck* uit naam van *Geerlagh van dm Capellen,* raad van Gelre, van wege *Judith van der Capellen* hun huwelijkse voorwaarden; *Evermoet Voet geeft* haar zoon mee: ½ van 15 morgen met huis en hof bij de drie bruggen -te Mastenbroek (waarvan de andere helft de raadsheer *Otto Roeck* bij huwelijkse voorwaarden is medegegeven), gepacht door Christoffel *Hermansen, f 6500,* belegd bij de O.-I.C., de pandgerechtigdheid van 1½ morgen land voor de veste van Nijkerk (waarvan de andere helft zijn moeder toebehoort, te lossen met *f* 600) ; *Gerlach van* der *Capellen* geeft zijn dochter mee: een stuk groenland de Kolve Stockhorst in de kerspel Steenre in de Luer, gepacht door *Johan Stenderick* en *Reijner Kempinck,* burgemeester en burger van Doesburg, een goed en hofstede in het kerspel Selhem, gepacht door *Johan de Brommer,* een stuk weiland te Brummen in Oijken, gepacht door *Henrick Banninck,* en uit de goederen te Mastenbroek, Lierderbroek en verder in Salland 30 goudguldens 's jaars; verder wordt nog bepaald, dat de echtelieden nog mede kunnen delen in de erfenissen van hun ouders; de morgengave is *f* 500; hij tuchtigt haar met *f* 100, zij hem met *f* 50 (Deductie 1705, T 1 en afschr. van een deel in Fam.arch.).

   Hendrick van Essen, gecommitteerde in de Raad van State, koopt 3 dec. 1633 ten behoeve van zijn moeder *Judith van der Capellen* weduwe van *Lucas van* Essen voor richter en schepenen van Nijbroek 8 morgen land van de gezamenlijke erfgenamen *ten Poll* (Orig. in Fam.arch.).

huwelijk:

9 nov. 1650 oorkonden *Henrick* van der *Capellen* tot Rijssel, heer van Esselt en Hasselt, gecommitteerde ten Staten Generaal, burgemeester van Zutphen, *Alexander van* der *Capellen* tot Budeloff. heer van Scheer en Arsberge, richter te Doesburg, gecommitteerde ten Staten Generaal; *Fredrick* van *Essen* tot Langeler, raad van Gelre en Zutphen, richter te Arnhem en-Veluwezoom, gecommitteerde ten Staten Generaal, en *Willem van Raesvelt*, gecommitteerde ten Staten Generaal. als naaste bloedverwanten en gekozen magescheidsvrienden van *Henrick* van Essen tot Helbergen en Vaxenburgh, landdrost van Veluwe, ordin. gedeputeerde der Staten *van* Gelre en Zutphen, gecommitteerde ten Staten Generaal, *Johan van Essen* tot die Hoeve, kapitein en commandeur der stad en castel Buijderick, *Geerlich van* Essen tot Oldenhave. *Jan* van *Ysselmueden* tot die Rollecate, drost van Vollenhove en Cuinre, gecommitteerde ten Staten Generaal, als man en momber van *Agnieta van* Essen, en *Margareta van Essen*, broeders en zusters, en kinderen van *Lucas* van Essen en *Judit* van der *Capellen*, de magescheid tussen genoemde personen (Extract in Deductie 1705, W).

1. *Hendrik, volgt* IXf.
2. *Margaretha van Essen*, geb. 13 okt. 1609, † in 1652, begr. te Harderwijk.
3. *Johan van Essen tot* de Hoeve, geb. 10 juli 1611, kapitein, commandeur van Büderich (bij Wezel), † in 1661, tr. Waardenburg 21 maart 1655 *Odilia van Bronckhorst*, vrouwe van half-Waardenburg, † 1 maart 1692, begr. te Waardenburg, dr. van *Gerrit van Bronckhorst*, heer van Waardenburg, en *Lucia van Colenburg*.

   Zijn commissie als kapitein van 8 febr. 1641 en van kapitein van een compagnie van 30 juli 1649 vindt men in het Commissieboek van de Raad van State 1641-1648, fol. 7, en 1649-1663, fol. 14.

   29 sept.1660 is *Jan van Essen*, kapitein en commandeur, hulder van *Helwich Vijch* weduwe van *Gerart van Bronckhorst* bij de belening van haar zoon *Carl van Bronckhorst* met het huis Waardenburg (Leenreg. van Gelderland). *Odilia* van *Bronckhorst*, dr. van *Gerart* en weduwe van *Jan van* Essen, commandeur van Burick, krijgt uit kracht van de magescheid ½ van dit leen op 25 sept. 1665 (Ibid.). Haar dispositie wordt geapprobeerd 9 juli 1691 (Ibid.) en 29 sept. 1694 wordt *Goswina Cornelia* van *Bronckhorst, als* erfgename van haar vader en tante met het gehele leen beleend (Ibid.).
4. *Evermoet van Essen*, geb. 6 maart 1613, † 23 (of 28) mei 1625.
5. *Agnes van Essen*, geb. 4 nov. 1614, † 11 jan. 1674, tr. Harderwijk 29 okt. 1634 *Johan van Isselmuden* tot Rollecate, Zwollingerkamp en Westerholt, geb. in 1610, in de ridderschap van Overijssel (vanwege Rollecate) 1633, drost van Vollenhove en kastelein van Kuinre 1644—†, gecommitteerde ten Staten Generaal (1640, '47, '50), † 's-Gravenhage 10 nov. 1671, zn. van *Alphert van Isselmuden*, in de ridderschap van Overijssel 1610, en *Judith Sloet*.

   Johan van *Isselmuden* werd in de ridderschap van Overijssel beschreven van wege de havesathe Rollecate: Zwollingerkamp werd in 1667 erkend als zodanig en in dat jaar staat hij het af aan zijn tweede zoon *Lucas Willem* van *Isselmuden*.

   23 mei 1668 kopen *Johan van Isselmuden* tot de Rollecate en Zwollingercamp, drost van het land van Vollenhove en de heerlijkheeid Cuinre, en *Agnis van* Essen 2 dagmaten broekland, de Berger Schuitestalle te IJsselmuiden en 2 dagmaten op het Ronde Broek (Orig. in Fam.Arch.).

   16 maart 1675 gaan *Henrick' van Essen*, heer toe Helbergen en Vanenburch, landdrost. van Veluwen, ordin. gedep. van de Staten van Gelre en 'Zutphen, *Geerlich van Essen*, heer van Oldenhave, raad in het jachtgericht van Veluwen, *Gerrit Sloet, heer* van den Oldenhoff en Singraven, landrentmr. van Twente, *Jan Sloet*, heer van Twenienhuisen en Hagensdorp, als naaste bloedverwanten en gekoren magescheidsvrienden van *Henrick van Isselmuden*, heer van de Rollecaat en, Swollingercamp, *Conraad Wilhem Sloet*, heer van Slotenhagen en Lindenhorst, landrentmr. van Vollenhove en Cuinre van wege *Judith van Isselmuden*, *Maria Evermoet van Isselmuden*, *Judith Margreta van Isselmuden* en *Joanna* Agnes *van Isselmuden*, kinderen van *Johan van Isselmuden*, heer van de Rollecaat en Swollingercamp, Westerholt en Kemna, en *Agnes* van *Essen* een magescheid van de erfenis van *Johan van Isselmuden* en Agnes *van Essen*, waarin. al het goed beschreven wordt (Orig. in Fam.arch.).

6. *Mechteld van Essen*, geb. 16 nov. 1616, $4 febr. 1617.
7. *Gerlich van Essen* tot Oldenhave, geb. 25 okt., ged. Harderwijk 30 okt. 1618, stud. te Leiden 1640, in de ridderschap van Veluwe 1655, ambtsjonker van Barneveld 1655—†, schepen 1658—'73, schout 1674 en burgemeester 1675—'85, van Harderwijk, gecommitteerde ter Admiraliteit van Amsterdam 1661—'66, raad in het jaohtgericht van Veluwe (1675, '81), † in 1691.

   Zijn Deductie met aanbiedingsbrief om toegelaten te worden in dc ridderschap van Veluwe vindt men afgedrukt in Versl. en Mededel. van de Ver. tot Beoefening van Overijssels& Regt en Geschiedenis, 4e stuk (1867), pag. 77.

   16 okt. 1660 wordt *Geerlich van Essen* tot Aldenhoff beleend, met ½ van het goed de Aldenhoff te Drempt en het goed ten Slycke te Brummen na opdracht van *Geerlich van* dar *Capellen*, heer tot Aertsberch en Schalckwijck. 24 febr. 1680 wordt het leen uitgebreid met de Voormaete, gelegen bij de Aldenhoff. 18 nov. 1680 laat *Geerlich van Essen* zijn dispositie approberen, waarbij hij het leen laat aan zijn neef *Lucas Willem van Essen* (Leenreg. van Zutphen).

   Zijn commissie tot raad in de Admiraliteit van Amsterdam van 10 juni 1661 vindt men in de Commissieboeken van de Raad van State, deel 1659—'64, fol. 66 vo.
8. *Alexander van Essen*, geb. 23 jan., ged. Harderwijk 27 jan. 1622, † 23 juni 1623.

IXf. *Hendrick van Essen* tot Kortenoever, Helbergen en Vanenburg, geb. Harderwijk 20 maart 1608, stud. te Leiden 1627, in de ridderschap van Veluwe 1633, gecommitteerde in de Raad van State (1634, '41), ten Staten-Generaal (1650), gedeputeerde (1650), schepen, van Harderwijk 1635—'44, rekenmeester van Gelderland 1643, raad in den Hove 1647, landdrost van Veluwe 1650 —'80, † op Vanenburg 21 jan. 1681; tr. 1° Zoelen 19 jan. 1641 *Theodora Margareta Vijgh*, begr. Arnhem 29 aug. 1644, dr. van *Karel Vijgh*, heer van Zoelen, Aldenhage (beleend 1594) en De Snor, schepen van Tiel 1586, in de ridderschap van Nijmegen 1592-1625, gecommitteerde ten Staten Generaal, raad in den Hove, leenraad, gesubstitueerde ambtman en dijkgraaf van Neder-Betuwe 1604, ambtman, richter en dijkgraaf van Neder-Betuwe 1615, richter van Tiel en Zandwijk 1615, en *Johanna van Boinenburg genaamd Honstein*, vrouwe van Ubbergen; tr. 2" (ondertr. Arnhem) 11 febr. 1647 *Geertruid Margareta van Varick*, † na 11 febr. 1678, dr. van *Philip van Varick*, heer van Wijenrade, kolonel, gouverneur van Voorn en Emmerik, en *Lubberta van Goltstein*, dame d'honneur van de Prinses, van Oranje.

   18 jan. 1640 oorkonden *Judith van der Capelle* weduwe van Jr. *Lucas van* Essen, moeder, *Johan van Essen*, luitenant, en *Geerlach* van *Essen*, broeders, *Johan* van *Isselmuden* totte Rollecate, gecommitteerde ten Staten Generaal, schoonbroeder, *Henrick* van der Capelle the Rijssen en Esselt, burgemeester binnen Zutphen, gecommitteerde ten

Staten Generaal, *Alexander van der Capelle* tot den Boelhoff en Mervelt, richter tot Doesburg, raad van State, omen, van wege *Henrick van Essen tot* Helbergen ten Cortenoever, burgemeester binnen Harderwijk, raad van State, en *Arent Vijgh,* heer tot Soelen en the den Swanenburgh, ambtman, richter en dijkgraaf in Nederbetuwe, *Nicolaes Vijgh,* heer tot Ubbergen, schepen van Nijmegen, Joost *Vijgh,* ridder Duitse Orde, commandeur van Rhenen, luitenant-kolonel, en *Cornelis Vijgh,* broeders, Gerard van *Bronkhorst, heer tot* Weerdenburgh, Hier en Nerijnen, schoonbroeder, *Joost Vijgh,* heer *tot* Isencloorn, raad ordin. van Gelre en Zutphen, oom, en Johan, *Boijneburgh,* heer tot Boijneburgh, keurvorstelijk Brandenburgs adellijk extraordin. raad, neve, van wege *Theodora Margareta Vijgh,* jongste dochter tot Soelen, als „hijlix en dedingsvrunde" hun huwelijkse voorwaarden (Extract in Deductie 1710, fol. 85).

4 juni 1642 wordt *Hendrick van Essen* **tot** Cortenoever, raad van State, wegens *Theodora Margareta Vijgh* beleend met de tienden te Oosterbeek en Driel in Overbetuwen, haar vermaakt. 13 april 1644 laten zij hun huwelijkse voorwaarden approberen (Leenreg. Veluwe).

30 jan. 1647 oorkonden *Johan* van Essen, kapitein en commandeur van Buderich, *Geerlich* van *Essen* **tot** Oldenhave, Jan *van IJsselmuijden* tot de Rolleeate, drost van Vollenhove en Cuinrc, gecommitteerde ten Staten Generaal, *Henrick van der Capellen* tot Rijssel en Esselt, gecommitteerde ten Staten Generaal, *Alexander van, der Capellen* tot Budelhoff, Mervelt, heer van 's Heer Arsberge, richter van stad en land van Doesburg van wege *Henrick* van *Essen* tot hooch Helbergen en Vanenburch, raad en rekenmeester van Gelre en Zutphen, en *Cornelis van Varick* tot Wijenrade, kapitein, *Frederick* van *Essen* tot Langelaer, richter tot Arnhem en in Veluwezoom, *Joachim van Goltsteijn,* kolonel en gouverneur van Emmerik c.a., *Diederick van Bemmel,* heer tot Andelst, eerste raad en stadhouder van de lenen van Gelre en Zutphen; *Gisbert van Hardenbroeck,* sergeant-majoor en kapitein, Jacob *van Goltstein,* kapitein en *Cornelis van Zallant* van wege *Geertrudis Margareta* van *Varick,* als broeders, omen en neven en als „in desen versochte dedingsvrunden", met goedvinden van de moeders *Judit van der Capellen* weduwe van *Lucas van Essen en Lubberta van Goltsteijn weduwe van Philips* aan *Varick, kolonel* en gouverneur van Emmerik c.a., dame d'honneur van H.H. Mevrouw Princesse van Oranien; hij brengt aan de havesate Hoochhelbergen, tot Kortenoever, in het ambt Brummen, zoals hij dit van zijn moeder bij zijn eerste huwelijk hoeft medegekregen, met dc erven Lopsen met Voverwijck en Hooptasse in het ambt. Ermelo, buurschap Tellicht, een deling houts *in* **het** Speulder bos, een hoeve in Putterbos, de havesate Vanenburch in het ambt Putten, buurschap Nulde met toebehoren (zoals gekocht uit de boedel van overste luitenant *Apelthorn,* leenroerig aan Abt en Convent van Paderborn), een hof voor Arnhem buiten de Velperpoort op de stadsgracht gelegen, en huisraad, meubelen en zilver, tijdens zijn huwelijk met *Theodora Margareta Vijgh* aangewonnen, en het goed dat hij nog bij dode van zijn moeder zal erven; zij brengt aan het goed Vredendall *in* het ambt Overbetuwe, kerspel Elst (gepacht door *Bernt Tonissen*), *en een* rente van 1000 keizersguldens (ad 5 % en de goederen, die zij nog zal erven; elke vorm van gemeenschap wordt uitgesloten; hij lijftocht haar met *f* 500, zij hem met *f* 250; de morgengave is *f* 2500 (Afschr. in Deductie 1705, X 1).

Rekeningen van *Henrick* van *Essen* tot Helbergen en Vanenburg als landdrost van Veluwe bevinden zich over de jaren 1650-1675 in het Archief van de Gelderse Rekenkamer en Domeinen (Inv. nrs. 6395-639s).

23 aug. 1654 wordt door *Leonardus,* abt, *Henricus,* prior, en ds conventualen van het klooster Abdingshoff van de Benedictijner Orde binnen Paderborn, op verzoek van *Henrick van Essen,* landdrost van Veluwe, het door hem in april 1646 uit de boedel van lt.-kol. *Peter van Appeltorn* gekochte goed Vanenburg, ambt Putten, buurschap Nulde, leenroerig aan de abdij volgens 'Zutphens recht, uitgebreid met enige percelen land en het hofhorige abtsgoed de Proest met nog enige broeklanden, die *Henrick* gedeeltelijk heeft gekocht, gedeeltelijk nog zal kopen, terwijl het goed bovendien wordt ontslagen uit horigheid en keurmedigheid

en wordt gemaakt tot een leengoed, te verlieergewaden met 15 loot fijn. zilver (Orig. in Fam.arch.).

8 maart 1672 wordt op verzoek van *Henrick van* Essen tot Helbergen en Vanenburgh, landdrost van Veluwe, een accoord van hem met de Abt en het capittel van Paderborn over het ontslag uit de leenplicht, thins en stedigheid van Vanenburg, Praest, Luxool, Veulenkamp en Hein Abelens maat, op de Veluwe, met de intentie om enige van deze goederen weer leenroerig te maken aan Gelre, door de Landdag (vergaderd binnen Zutphen) geapprobeerd (Afschr. van het extract uit het Landdagreces in Deductie 1705, X 2). 11. febr. 1678 worden *Hendrick van Essen* **tot** Helbergan en Vanenborch, landdrost van. Veluwen, en zijn vrouw *Geertruijt Margareta van Varick,* na opdracht van hen aan de Staten van Gelderland op 9 febr. 1.675, beleend met de havesate Vaenenburg met huis, hoven, boomgaarden, verder gctimmerte, landerijen, alleeën on plaggevelden, liggende tussen de Kleenhorst en Broekstoeg, de papiermolen met het water, lopende in de gracht van het huis Vanenborgh, met het oude huis en de daartoe gehorende landerijen tussen de Mulderstege en de steeg voorbij Valckeloe aaa het huis en goed van *Evert Jansens* kinderen tot aan de Harderwijker weg, met zijn houtgewassen, 2 morgen land onder Arcke Meen, van ouds behorende bij Vaenenborgh, als een Stichts leen, deze maal met ledige hand, in het vervolg met een paar handschoenen van 28 st. te verheergewaden (Leenreg. Veluwe en afschr. in Deductie 1705, Y).

Ook wordt. dan hun dispositie en verdeling dd. 22 dec. 1666 geapprobeerd (Leenreg. Veluwe en Afschr. in Deductie 1705, Z 2).

In 1659 vond een minnelijke schikking plaats tussen Hendrik *van Essen* **tot** Hogerhelbergen en Vanenbnrch, **landdrost,:** en Zutphen over het maken van kribben tegenover de Bronsbergen, waarover reeds een proces bij het Hof is geïnstitueerd (Inv. Oud-archief 'Zutphen, inv. nr. 1875).

10 jan. 1660 dragen *Jochim van Corler* en *Arnolda van Vanevelt,* echtelieden, aan *Hendrick van Essen,* landdrost, op „om met den olderdom van Luxool te consolideren" hun aandeel in dat goed (Arch. Huis Oldenaller te Putten, vermeld in Ned. Leeuw 1957, kol. 120). Ook is hij gegoed bij de Voorn (fort Nassau) tegenover Varik in 1660 (Navorscher 31, pag. 302).

12 maart 1666 testeren *Henrick van* Essen tot Helbergen en Vanenburg en *Geertruijt Margareta van Varick,* dochter tot Wijenrade, waarbij zijn voorkinderen uit zijn eerste huwelijk met *Theodora Margareta Vijgh,* dochter tot Soelen, hun moeders goed behouden en de kinderen uit zijn tweede huwelijk hun moeders goed. Zijn oudste zoon *Lucas Wilhem* behoudt zijn plaats onder de ridders van het Duijtsche Huijs en de havesathe Helbergen onder Brummen c.a. *Philips* krijgt de havesathe Vanenburgh onder Putten (leen van. de abt van Paderborn), het plaggenvelt op het Beijstersebroeck en de Vrauwert, gekocht van de kerk te Putten met een last van *f* 1460,—, de papiermolen, een hoeve holts in het Putterbos en ½ hoeve in het Spuelderbos, enz. *Hendrick* behoudt zijn cornetsplaats en het goed Loxool onder Nijkerk, buurschap Wullenhoven. Johanna *van* Essen, gehuwd met *Willem Harmen van Broeckhuijsen,* voor haar kindsdeel het goed de Sump onder Voorst. *Theodora, Margrieta, Judith Margriet en Lubberta* van *Essen* hun kindsdeel (Extract in Fam.arch. en in Deductie 1705, z 1).

22 dec. 1666 wordt door *Hendrick van Essen* tot Helbergen en Vanenborch en *Geertruyd Margreta van* Vaerick de haevesathe Helbergen te Brummen met huys, hoff, bomgaert, bouw- ende weilanden, van olts ende nu daertoe behoorende, uitgenomen den Sonnencamp van juffrouw *Mom* aangecoeht aan de Staten opgedragen tot een leen ten Zutphens recht.

Over het geslacht *Vijgh* zie men Heraldische Bladen 1579, pag. 259 sqq.

Hendrik van, Essen, zegelt met een schild met een schuinbalk, beladen met drie aaneengesloten ruiten; gekroond (lakafdruk op de schenkingsacte van 1 okt. 1670, arch. „Yrst-Vanenburg", voorl. inv. G II b 2, reg nr. 135).

Uit het eerste huwelijk:

1. *Johanna van Essen,* geb. 11 jan., ged. Harderwijk

19 jan. 1642, † op de Lathmer 19 april 1700, begr. te Wilp, tr. 19 nov. 1657 *Willem Herman van Broeckhuysen tot* de Lathmer, stud. te Deventer 1648, in de ridderschap van Veluwe 1649, bewindhebber O.-I.C. 1662—'68, † op de Lathmer 14 nov. 1680, begr. te Wilp, zn. van *Wilt van Broeckhuysen* tot den Doorn, de Lathmer, Groote Weede en Wilperhorst, in de ridderschap van Overijssel 1610, '22, '44, kapitein, commandeur van Hulst, Ommerschans, Deventer en Twente, en Hasselt, en *Fenna van Delen,* vrouwe van de Gelderse Toren.

13 dec. 1671 dragen *Willem Herman van Broeckhuysen* tot de Lathmer en *Johanna van Essen* het huys en havesathe Latmer mitsgaders de Latmerschen enek. het Brantscampken, de Schaetercamp, de hofstede de Kleyne Hombraecke (of Houwbrake), ½ van de Hummelsche tiende, de Gresdelle als leen op aan de Staten. Na zijn dood blijft het behoren tot de lijftucht van *Johanna* van *Essen* (Leenreg. Veluwe).

2. *Lucas Wîlhem,* volgt Xf.

Ui het tweede huwelijk:

3. *Phiiips,* volgt Xg.

4. *Theodora Judith Margareta van Essen,* geb. 6 jan., ged. Arnhem 12 jan. 1649, † 14 maart 1702, tr. (ondertr. Vollenhove 23 jan., att. naar Putten) febr. 1676 *Hendrik van Isselmuden* tot Zwollingerkamp en Rollecate, geb. h. Rollecate 14 jan., ged. Vollenhove 20 jan. 1647, stud. te Leiden. 1665, in de ridderschap van Overijssel (vanwege Rollecate) 1675, gedeputeerde (1681, '82, '90), ridder Duitse Orde, commandeur Duitse Orde van Schoten 1685, † op Rollecate 21 nov. 1691, zn. van *Johan van Isselmuden* tot Rollecate, Zwollingerkamp en Westerholt en *Agnes van Essen* (VIIIf, 5).

Hendrik van Isselmuden werd in 1672 beleend met Zwollingerkamp en in 1674 met Rollecate. Bij resolutie van het Hof van Gelderland van 14 jan. 1676 en in het landdagreces dd. 25 febr. 1676 kregen *Hendrick van Isselmuden en Theodora Judith Margareta van Essen* huwelijksdispensatie als zijnde neef en nicht.

5. *Judith Margareta van Essen,* geb. 18 febr., ged. Arnhem 24 febr. 1650, † vóór 19 febr. 1720, tr. (ondertr. Arnhem 17 sept. 168 1) *Bernhard van Welderen,* heer van Valburg, ged. Tiel 9 sept. 1632, in de ridderschap van Nijmegen 1655, raad in den hove van Gelderland 1675, ambtman, richter en dijkgraaf van Neder-Betuwe, † 6 aug. 1696, begr. Valburg, zn, van *Johan van Welderen* en *Elisabeth Ingen Nulandt* en wedr. van *Maria Catharina Soudenbalch.*

24 aug. 1716 testeert *Judith Margareta van Essen,* weduwe *van Welderen;* zii vermaakt aan haar neef *Lucas Wilhelm van Essen,* heer tot Vanenburgh, raad in Gelderland, haar ½ erf Luxool onder Nijkerk, aan zijn zusters *Geertruijt Agnis en Agnis Maria van Essen* ieder *f* 2000,— ten laste van de rekenkamer, haar aangeërfd van haar broer de president; aan *Geertruijt Heijlewich van Essen van de* Schaffelaer *f* 2000,— ten laste van het Kwartier van Nimwegen; haar overige goederen worden verdeeld volgens de gebruiken van het land en haar nicht *Theodora van Broeckhuijsen* wordt geheel onterfd (Orig. in Fam. arch.). Het testament werd gezegeld ten overstaan van *Huijbert Huijbers,* schout van het ambt Putten en 19 febr. 1720 voor *Floris Adriaen van Braekel* tot den Braekel *en* Vredesteyn, gesubstitueerde ambtman en richter van Nederbetuwe, geopend op verzoek van *Lubberta van Essen, Lukas Wilhem van Essen* tot den Vaenenburg, *Lukas Wilhem van Broekhuyse,* mede voor zijn broer en zusters, *Hendrik van IJsselmuyden* en *Hendrik Jan van Essen* tot de Schaffelaer (Orig. in Fam.arch.).

6. *Hendrik van Essen,* 'geb. 19 jan. ged. Arnhem 24 jan. 1651, stud. te Harderwijk 1668, cornet, in de ridderschap van Veluwe 1680, raad 1680 en eerste raad in den Hove van Gelderland, stadhouder van de lenen, rentmr. der kloostergoederen te Harderwijk, rentmr. der geloste Batenburgse pandgoederen op Veluwe 1683—'84, † 26 sept. 1715.

1 okt. 1670 schenken *Henrick van Essen* tot Helbergen en Vanenburg, landdrost van Veluwe, en zijn vrouw *Geertruyt van Varick* het *goed* Lux001 in het ambt Nijkerk, buurschap Wullenhove aan hun zoon *Henrick* (Arch. „Yrst-Vanenburg", voorl. inv. G 11 b 2, reg. nr. 135).

7. *Lubberta van Essen,* geb. 17 juni 1652, † te Arnhem, uitgevoerd 24 juni 1730.

Lubberta van Essen testeerde voor schepenen van Arnhem 17 febr. 1721 en 1.9 juni 1730 (verz. testamenten in G.A. Arnhem).

2 sept. 1730 komt *Lucas Wilhelm van* Essen, heer van Vaenenborg, met de erfgenamen van *Lubberta van Essen* overeen, dat het legaat van *f* 3000,— aan hem zal worden betaald uit de pacht van het halve erf Lux001 en dat over de rest een rente van 3½% per jaar zal worden betaald (Orig. in Fam.arch.).

Xf. *Lucas Wilhem van Essen* tot Helbergen en Oldenhave, geb. 10 nov., ged. Harderwijk 19 nov. 1643, stud. ald. 1659, page van Prins Willem 111, raad in den Hove van Gelderland 1672, in de ridderschap van Veluwe 1680, landdrost van Veluwe 1680—†, burgemeester van Harderwijk 1687-1701, ambtsjonker van Nijkerk, ridder Duitse Orde 1674, commandeur Duitse Orde van Doesburg 1682, van Rhenen 1685, van Tiel 1695, † 3 aug. 1701, tr. (ondertr. Arnhem 16 maart, att. naar elders 6 april 1678) *Geertruid Agnes Vijgh,* vrouwe van Schaffelaer, ged. Zoden tussen 26 okt. 1656 en 1 jan. 1657, † 8 juni 1710, dr. van *Carel Vijgh* tot Schaffelaer en *Johanna Vijgh* (tot Zoelen).

In maart 1678 worden do huwelijkse voorwaarden vastgesteld tussen *Lucas Wilhem van Essen* tot Helbergen, ordin. raad van Gelre en Zutphen, jonkheer D.O.. zoon van *Henrick van Essen* tot Helbergen, "Vanenburgh en Luxool, landdrost van Veluwe, en *Geertruijd Agnes Vijgh* tot de Schaffelaer, dr. van *Johanna Vijgh.* laatst douairière *Pieck.* vrouwe tot Braeckel *en* het huis ten Does, waarbij als huwelijksvrienden *Gerlach van Essen* en *Carel Vijgh* optreden (Extract in Deductie 1710, C).

16 juli 1681 wordt *Lucas Wilhelm van Essen* als erfgenaam zijner moeder beleend met de tienden te Oosterbeek en Drie1 in Over-Betuwe (Leenreg. Veluwe), 13 dec. 1683 als erfgenaam van zijn vader met de havesathe Helbergen (Ibid.) en 25 maart 1691. met de Oldenhoff na dode ven zijn oom *Geerlich van Essen* tot Oldenhof (Leenreg. Zutphen)

De concept-rekeningen van *Lucas Wilhelm van Essen* tot Helbergen, Oldenhave en Schaffeler *van* 1684—'88 vindt men in het Archief van de Gelderse Rekenkamer en Domeinen (Inv. nr. 6399).

26 okt. 1696 werd *Lucas Willem van* Essen, landdrost, door het Hof van Gelderland veroordeeld om de in het veld te Otterlo door hem geschutte schapen van *Elbert Wouters* los te laten (reg. Hof 237, vermeld in Navorscher 1857, pag. GO).

25 maart 1700 laat *Lucas Wilhem van Essen* het landschapsapointement van 9 april 1688 registreren om op de leengoederen van *Carel Vijg te* „procederen tot erlanging van zijn achtermezen aan desselfs boedel", met name 18 morgen de Dijkslagen en 5 morgen achter de hofstad te Zoelen de Schaepsbrugge (leenreg. Betuwe) .

17 juni 1706 wordt *Geertruid Agnes Vijg* douairière *van Essen* beleend met het goed Wodinchem te Gelderen na

opdracht aan haar door *Hendrick van Broeckhuisen* tot de Lathmer (leenreg. Veluwe).

25 juni 1709 oorkonden *Henrick van, Essen,* ordin. raad van Gelre en Zutphen en *Steven van Delen als* magescheidsvrienden van *Henrick Jan van* Essen, *Johan van Isselmuden, heer* tot de Rollecate, getrouwd met *Theodora Margarita van Essen. Evert Jan Benjamin van Goltstein,* heer van Groot Appel, raad en rekenmeester van Gelre en Zutphen, burgemeester van Zutphen, ridder D.O. en commandeur van Thiel, getrouwd met *Charlotta* Agnes van *Essen,* Johanna *Judith van Essen, Geertruijd Heijlewich van* Essen en *Henrick van Essen,* ordin. raad van Gelre en 'Zutphen, als oom en bloedmomber van *Odilia, Geertruijd Margareta en Carel van Essen,* de verdelinge van de nalatenschap van *Lucas Wilhelm van Essen,* heer tot Hooghelbergen, Oldenhave en Schaf felaer, landdrost van Veluwe, ridder D.O. en commandeur D.O. van Thiel, en de goederen van *Geertruyd Agnes Vijgh,* douairière van *Essen,* geassisteerd met *Huijbert Huijbers,* scholtis van Putten; aan *Henrick Jan van Essen* wordt toegewezen: groot en klein Schaffelaer met hoven, boomgaarden, plantagiën van opgaande bomen, akkermalen, zaai- en weidelanden, plaggevelden, liggend omtrent het dorp Barneveld, 3 à 4 morgen heetveld daarbij gelegen, zoals aangekocht van de mombers van de kinderen *Braeckels;* aan *Carel van Essen* wordt toegewezen: het erf en goed Hoog Helbergen, met de Pronck daaraan gelegen (gepacht door *Gerrit Swarthoff*), gelegen in het ambt Brummen (Extract in Deductie 1710, E en Deductie 1717, F); deze magescheid wordt 29 aug. 1709 door den Hove geapprobeerd (Leenreg. Veluwe en Zutphen en Extract in Deductie 1717, Gj.

Lucas Wilhem van Essen zegelt met een schild met een schuinbalk beladen met drie ruiten; aanziende helm met wrong en dekkleden en twee buffelhoorns als helmtekens; twee leeuwen als schildhouders ; randschrift: (LUCAS WILHEM) VAN ESSEN. LANDDROST VAN VELUWE (Charter van 4 febr. 1686 in Arch. Nass. Domeinen, no. XIV, fol. 888).

Uit dit huwelijk:

1. *Theodora Margareta van Essen,* geb. in 1679, † 15 april 1733, tr. Voorthuizen 29 juli 1704 *Johan van Isselmuden* tot Rollecate en Zwollingerkamp, geb. in 1676, stud. te Deventer 1697, in de ridderschap van Overijssel (vanwege Rollecate) 1701, gedeputeerde (1732), gedeputeerde ter Admiraliteit van Friesland 1705 en van het Noorderkwartier 1714, † 25 dec. 1732, zn. van *Hendrik van Isselmuden* tot Zwollingerkamp en Rollecate en *Theodora Judith Margareta van Essen* (IXf, 4).

   Bij resolutie van het Hof van Gelderland van 30 juni 1704 werd aan *Johan van Isselmuyden* tot de Rollecaat en *Theodora Margareta van Essen,* zusters- en broederskinderen huwelijksdispensatie verleend.

   29 aug. 1709 wordt *Theodora Margareta van Essen* door haar man beleend met het goed Wedinchem te Garderen. De magescheid dd. 16 aug. 1734 tussen de kinderen van *Johan. van Isselmuden en Theodora Margareta van Essen* wordt 25 april 1735 geregistreerd, waarna *Hendrik van Ysselmuden* met Wedinchem beleend wordt (Leenreg. Veluwe).

   Zijn uommissie als raad ter Admiraliteit te Harlingen van 24 april 1705 en van het Noorderkwartier van 4 mei 1714 vindt men in het Commissieboek der Staten-Generaal van 1701—1708, fol. 173 vo. en 1709—1714, fol. 293 vo.

2. *Charlotta Johanna van Essen,* ged. Arnhem 27 juni 1680, begr. aldaar 12 juli 1680.

3. *Charlotta Agnes van Essen,* geb. op de Schaffelaer, ged. Barneveld 18 febr. 1683, † 'huize Grunsfort 25 aug., begr. Zutphen 1 sept. 1748, tr. Hoevelaken 29 jan. 1706 *Evert Jan Benjamin van Goltstein* tot Grunsfort en Appel, geb. Den Dam 11 april 1665, stud. te Leiden 1682 en Harderwijk 1685, burger van Zutphen 22 febr. 1687, raadsvriend 1687 en burgemeester ald., eerste raad in den Hove en president-rekenmeester 1706 van Gelderland, gecommitteerde in de Raad van State 1717, "19, curator Geld. Hogeschool 1724, ridder Duitse Orde 1698, commandeur Duitse Orde van Doesburg 1702, coadjutor 1723 en landcommandeur 1732 Duitse Orde, † Zutphen 18 maart 1744, zn. van *Philip van Goltstein,* in de ridderschap van de Graafschap 1660—'75, van Veluwe 1675, extraord. gecommitteerde ten Staten 'Generaal 1666, gecommitteerde ter generaliteits rekenkamer 1672, en *Maria Rechignevoisin (dit) de Loges,* vrouwe van den Dam (tot 1701).

   Everhard Joan Benjamin van Goltstein wordt 13 mei 1712 beleend met de tienden te Oosterbeek en Drie1 op grond van de magescheid tusseu de erfgenamen van zijn schoonvader van 25 juni 1.709 (Leenreg. Veluwe). 14 Mei 1728 wordt hem het huis Grunsfoort in het kerspel Renkum en de Elsepas, daar bij gelegen, afgesplitst van het oorspronkelijke leen, opgedragen en 15 mei 1728 wordt hij hiermede beleend (Ibid.) 15 Febr. 1729 laten hij en *Char*-Zotte Agnes *van* Essen hun besloten dispositie approberen (Ibid.). Na zijn dood behoort het goed tot haar lijftucht (Ibid.).

   Gegevens over de familie Pan *Goltstein* zijn gepubliceerd in Ned. Lce-uw 1932, kol. 173.

4. *Hendrik van Essen* tot Helbeagen en Oldenhave, ged.' Barneveld tussen 23 maart en 15 juni 1684, commissaris van de monstering van Veluwe, † vóór 25 juni 1709.

   28 sept. 1702 wordt *Hendrik van Essen,* nog onmondig, door zijn moeder beleend met de havesathe Helbergen (Leenreg. Veluwe) en met Oldenhoff (Lecnreg. Zutphen). 25 Juni 1709 vindt de magescheid tussen zijn broers en zusters plaats, waarin hij niet meer voorkomt.

5. *Johanna Judith van Essen,* geb. op de Schaffelaer, ged, Barneveld 18 maart 1685, † 9 okt. 1725, tr. Barneveld 24 okt. 1713 Roelof *Gerlach van Isselmuden,* ged. Vollenhove 18 okt. 1685. kapitein in het regiment van Rechteren 1710, commandeur van Steenbergen, † Zwolle 21 maart 1727, uitgevoerd 26 maart, zn. van *Hendrik van Isselmuden* tot Zwollingerkamp en Rollecate en *Theodora Judith Margareta van Essen* (IXf, 4).

   Bij resolutie van het Hof van Gelderland van 30 sept. 1713 werd aan *Rudolf Geerlich van Isselmuden* en *Johanna Judith van Essen,* zusters- en broederskinderen, huwelijksdispensatie verleend.

   'Zijn commissie als kapitein in het regiment te voet van de brigadier Reint van Rechteren op voordracht van de Staten van Overijssel van 18 sept. 1709 dateert van 22 febr. 1710 (Comm.boek Raad van State 1710—1719, fol. 9) en commandeur van de stad en onderhorige forten van Steenbergen van 30 juni 1716 (id., fol. 243 vo.).

   De kwartieren van *Johanna Judith van Essen* treft men aan in Geld. Volksalmanak 1896, pag. 63 sqq.

6. *Carel van Essen,* ged. Barneveld 10 juli 1687.

7. *Hendrik Jan, van Essen* tot Schaffelaer, ged. Barneveld 20 jan. 1689, ambtsjonker van Barneveld 1710, in de ridderschap van Veluwe 1711, gedeputeerde 1729—'32, '41-'44, '47, gecommitteerde ter Admiraliteit van het Noorderkwartier 1726, '27, zandgraaf van Veluwe 1713—' 16, rentmeester der domeinen van Veluwe 1716—† en der geloste Batenburgse pandgoederen op Veluwe 1716—†, landdrost van Veluwe 1728, richter, van Arnhem en in Veluwezoom 1741—†, † op de Schaffelaer 2 juli 1753.

   Rekeningen van Hendrik *Jan* van *Essen,* tot Schaffelaer als rentmeester der domeinen van Veluwe van 1716—'54

vindt men in het archief van de Gelderse Rekenkamer en Domeinen (inv. nr. 4289—4325), evenals van hem als rentmeester der geloste Batenburgse pandgoederen op Veluwe vau 1716—'53 (inv.nr. 4433—4470), van hem als landdrost van 4 juli tot 31 aug. 1728 (inv.nr. 6410) en van hem als richter van Arnhem en in Veluwezoom van 1741—'53 (inv. nr. 6556-6567).

In 1729 wordt de op de Schaffelaer rustende tins voor het klooster te Paderboru afgekocht (Navorscher 38, pag. 134).

Zijn commissie als raad ter Admiraliteit van het Noorderkwartier van 29 april 1726 vindt men in het Commissieboek der Staten-Generaal 1723—'29, fol. 126.

21 maart 1733 worden *Hendrik* Jan van Essen pro se en als momber *van* de onmondige kinderen van *Rudolf Geerlich* van. *Ysselmuyden* en *Johanna Judith van Essen, Caerl van Essen, Geertruid Helwig van Essen, Odilia* van *Essen, Evert Jan.* Benjamin van *Golstein* en *Charlotte Agnes van Essen* en *Theodora Margareta* van *Essen,* weduwe van Johan van *Ysselmuyden* als erfgenamen van *Geertruyd* Margaretha van *Essen* met de Oldenhoff beleend (Leenreg. Zutphen).

8. *Geertruid Heilwich van Essen,* ged. Barneveld 17 aug. 1690, † 2 juli 1755.
9. *Odilia van Essen,* ged. Barneveld 11 okt. 1691, stiftsjuffer van Ter Hunnepe, † Arnhem 13 febr. 1753, uitgevoerd 19 febr.
10. *Geertruid Margareta van Essen, vrouwe* van Oldenhave, ged. Barneveld 16 jan. 1693, † 29 jan. 1733.

Op grond van de magescheid van 25 juni 1709 wordt *Geertruid* Margaretha *van Essen,, nog* onmondig zijnde, 29 aug. 1709 beleend met de Oldenhoff (Leenreg. Zutphen).

11. *Judith van Essen,* ged. Barneveld 7 juli 1695.
12. *Carel,* volgt XIf.

XIf. *Carel van Essen* tot Helbergen en Schaffelaer, geb. 8 nov., ged. Barneveld 15 nov. 1696, stud. te Harderwijk 1713, ambtsjonker van Brummen 1717 en van Barneveld 1754—†, in de ridderschap van Veluwe 1719, gecommitteerde ter Admiraliteit van de Maze 1729—'32, gedeputeerde 1744—†, bewindhebber West-Indische Comp. 1726—'29, jagermeester 1737 en luitenant-jagermeester 1747 van Veluwe, richter van Arnhem en in Veluwezoom 1741, rentmeester der geestelijke goederen op Veluwe, rentmeester der domeinen van den Lande van Valkenburg, Dalem en 's-Hertogenrade 1719, † Arnhem 11 april, begr. aldaar 13 april 1756, tr. Voorburg (Waalse k.) 16 dec. 1738 *Johanna Agatha Teresteyn van Halewijn,* vrijvrouwe van Abbenbroek (1756), ged. Dordrecht (Waalse k.) 26 juli 1711, † Utrecht, begr. Dordrecht 4 okt. 1763, dr. van Mr. *François Teresteyn van Halewijn,* vrijheer van Abbenbroek (1702), pensionaris 1723 '51 en raad van Dordrecht, en *Agatha Johanna van Naerssen.*

Carel van Essen wordt 29 aug. 1709 beleend met de havesathe Helbergen en doet 19 dec. 1.718 de eed (Leenreg. Veluwe en afschriften in Deductie 1717, H).

23 april 1740 worden *Carel* van *Essen* tot Helbergen en Johanna *Agatha Teresteyn* van *Halewijn* na opdracht beleend met het goed Korteshoeve te Arnhem (Ibid.) en 5 juli 1741 wordt *Carel* beleend met 18 morgen de Dijkslagen en 5 morgen achter de hofstad te Zoelen de Schaepsbrugge als medeërfgenaam *en* draagt die dag het leengoed op (Leenreg. Betuwe).

Rekeningen van hem als richter van Arnhem en in Veluwezoom vindt men in het archief van de Gelderse Rekenkamer en Domeinen van 11 sept.-30 okt. 1741 (Inv.nr. 6555).

Zie omtrent het geslacht Teresteyn van *Halewijn* De Navorscher 1855, pag. 310, 1856, pag. 274 en 1595, pag. 533 sqq.

Uit dit huwelijk:

1. *Lucas Willem van Essen* tot Helbergen en Schaffelaer, vrijheer van Abbenbroek (1763), geb. 29 dec. 1739, ged. Arnhem 1 jan. 1740, stud. te Leiden 1755, ambtsjonker van Brummen en Barneveld 1760, in de ridderschap van Veluwe 1762, gecommitteerde ter Generaliteits Rekenkamer, raad in het jachtgericht van Veluwe, † op de Schaffelaer 23 sept., begr. Barneveld 28 sept. 1791, tr. Wadenoijen 13 sept. 1774 *Margaretha (de Cock) van Haeften,* vrijvrouwe van Abbenbroek (1792), ged. Utrecht (Domk.) 17 jan. 1751, † op de Schaffelaer 4 april, begr. Barneveld 10 april 1793, dr. van *Jan Walraven de Cock van Haeften,* heer van Ophemert, Wadenoijen. Delwijnen en Zennewijnen, in de ridderschap van Nijmegen 1757, ambtman, rigter en dijkgraaf van Zaltbommel, Tieler- en Bommelerwaard, en *Anna Ursulina van Lynden.*

20 okt. 1756 wordt *Lucas Willem van Essen* beleend met het goed Korteshoeve te Arnhem voor de helft, waarna hij, meerderjarig geworden zijnde, 11 jan. 1760 de eed doet; zijn moeder draagt hem vervolgens haar deel op en hij wordt 15 juli 1763 met het geheel beleend. De huwelijkse voorwaarden van. *Lucas Willem van Essen* met *Margaretha van Haeften* worden 11 okt. 1774 geapprobeerd en 8 mei 1789 dragen zij het goed op (Leenreg. Veluwe). 28 juni 1756 wordt *Lucas Willem* beleend met de havesathe Helbergen, terwijl *Philip Hendrik van Goltstein,* zijn voogd, hulder is en 11 jan. 1760 doet hij zelf de eed. Na zijn dood behoudt zijn weduwe het goed in tucht en wordt 26 juni 1792 beleend. De erfgename *Geertruyd* Agnes *van Goltstein* wordt 17 sept. 1793 beleend (Ibid.). *Lucas Willem* van *Essen* wordt 26 juni 1792 beleend met het goed Wedinchem te Garderen na. opdracht van *Theodora Judith Margaretha* van *Dedem* geb. van *Isselmuden,* die het van haar broeder *Jan Hendrik van. Isselmuden* geërfd had; *Margriet von Haaften* wordt, *26* juni 1792 als tuchtenaarse beleend en na haar dood *Geertruid Agnes van Goltstein op 17* sept. 1793.

Gedichten op het huwelijk van *Lucas Willem van Essen* en *Margriet van Haeften* werden gemaakt door *P. Brouwer Ben.* tc Dordrecht, *Ahazueer van* den *Berg, W. H. Sels* en *Kornelia Sebilla* van *den Berg* (Navorscher 33, pag. 7). Van de hand van *Margriet van Haeften* verscheen voorts „Iets van M." 1780 en 1796 en „Een Handvol Menschenvreugde", Amsterdam 1781. Ook was zij lid van het Haagse dichtgenootschap „Kunstliefde spaart geen vlijt" (Ibid. en Van der Aa, Biografisch Woordenboek)

Tak Vanenburg.

Xg. *Philip van Essen* tot Vanenburg, geb. 27 nov., ged. Arnhem 28 nov. 1647, stud. te Harderwijk 1664, kapitein 1669, kapitein bij de Garde (1671, '81), kolonel 1689, commandant van het regiment infanterie Van Essen 1682, † 15 maart 1698, tr. Hoevelaken 6 juli 1681 *Judith Margaretha van Isselmuden,* geb. 1650/'51, † 29 sept. 1706, dr. van *Johan van Isselmuden* tot Rollecate, Zwollingerkamp en Westerholt, en *Agnes van Essen* (VIIIf, 5).

Op het Landdagreces van 26 maart 1681 krijgen *Philip van Essen* en *Judith* Margaretha van *Isselmuden* huwelijksdispensatie, als zijnde zusters- en broederskinderen.

17 juni 1681 oorkonden *Lucas Wilhem van Essen* toe Helbergen en Schaffelaer, landdrost van Veluwen, *Henrick van Essen.* ordin. raad van Gelre en Zutphen, *Geerlach* van *Essen* tot' Oldenhaven, raad *in* het jachtgericht over alle Veluwen, *Johan van Gent* tot Winsem, raad en eerste rekenmeester van Gelre en 'Zutphen, van wege *Philips van Essen* tot den Vanenburgh, kapitein onder de Guardes van Z.H., en *Henrick van Isselmuden* tot de Rollecate en Swollingercamp, gedeputeerde staat van Overijssel, *Hermen van Voorst* toe Engden en Wcaterholt, sargeant-majoor en ka-

pitein van een regt. te voet, en Gerrit Sloot, heer van den Oldenhoff en Singraven, landrentmeester van Twente, van wege *Judith Margareta* 'van. *Isselmuden, als* broers, schoonbroers, óom en neven, hun huwelijkse voorwaarden (Extract in Deductie 1705, BB).

Zijn commissie als kapitein is te vinden in de Resoluties Raad van State (1669, p. 10).

29 mei 1682 wordt *Philips van Essen* tot Vanenborch, kapitein. bij de garde van. de Prins van Oranje, beleend met de havesathe Vanenbarch (Orig. in Fam.arch., Afschr. in Deductie 1705, AA 3. en Leenreg. Veluwe) ; de huwelijkse voorwaarden van hem met *Judith Margaretha van Isselmuden* dd. 17 juli 1681 worden 15 juli 1682 geapprobeerd (Leenreg. Veluwe).

Uit dit huwelijk:

1. *Hendrik van Essen* tot Vanenburg, geb. 20 mei, ged. Putten *21* mei 1682, stud. te Harderwijk 1699, ambtsjonker van, Putten 1705, in de ridderschap van Veluwe 1705, gecommitteerde ter Admiraliteit van het Noorderkwartier 1708—'09, † vóór 10 febr. 1710.

   4 aug. 1702 wordt Hendrik *van* Essen beleend met de Vanenborg (Leenreg. Veluwe en afschr. in Deductie 1705, CC).

   Zijn commissie als *raad* van de Admiraliteit van het Noorderkwartier van 2 nov. 1708 vindt men in het Commissieboek der Staten-Generaal 1701—1708, fol. 296 vo.).

2. *Judith Agnes van Essen,* geb. *20* april, ged. Putten? 22 april 1683, † 20 juni 1683.
3. *Jan van Essen,* geb. *4* sept., ged. Putten? 11 sept.? 1684, volontair ter zee, † Putten? 13 dec. 1702.
4. *Lucas Willem,* volgt XIg.
5. *Roedolph Fredrick van Essen,* geb. *4* sept. ged. Putten? 9 sept. 1688, vaandrig, † in 1706/'07.
6. *Geertruit Agnes van Essen,* geb. 16 dec., ged. Putten? 21? dec. 1690, † te Zwolle, uitgevoerd naar Putten 11 maart 1751.
7. *Agnes Marij van Essen,* geb. 18 okt., geld. Putten? 18 okt. 1696, † te Zwolle, uitgevoerd naar Putten 13 april 1740.

XIg. *Lucas Willem van Essen tot* Vanenburg, geb. 23 dec., ged. Putten? 26 dec. 1686, stud. te Harderwijk 1704, te Leiden 1709, ambtsjonker van Heerde 1709—'11 en Putten 1711, in de ridderschap van Veluwe 1709, bewindhebber Oost-Indische Comp. 1714—'17, gedeputeerde 1735—'37, burgemeester van Harderwijk, raad in den Hove van Gelderland 1715, (luit.-) jagermeester van Gelderland 1731, † Arnhem 23 maart 1737, uitgevoerd 28 maart, tr. Wageningen 7 mei 1719 *Wilhelmina Johanna Torck,* ged. 's-Gravenhage (Gr. k.) 27 febr. 1689, † 2 okt. 1767, dr. van *Assueer Torck,* in de ridderschap van Veluwe 1,678, gecommitteerde ter Admiraliteit van de Maze 1681—'98, drost en richter van Wageningen 1680, raad in den Hove en rekenmeester van Gelderland 1689, en *Anna Maria Ripperda,* vrouwe van Petcum, Heerjansdam en Beerse.

10 febr. 1710 wordt *Lucas Wilhem van* Essen als erfgenaam van zijn broeder *Hendrik* beleend met de havesathe Vanenburg (Leenreg. Veluwe) ; de huwelijkse voorwaarden van hem met *Wilhelmina Johanna Torck* dd. 22 april 1719 worden 15 dec. 1719 geapprobeerd (Ibid.). Van zijn tante *Judith Margaretha van Welderen* geb. *van* Essen erft hij het halve goed Lux001 onder Nijkerk.

Uit dit huwelijk:

1. *Judith Margaretha van Essen,* vrouwe van Vanenburg, geb. 5 juli, ged. Wageningen 6 juli 1720, † Arnhem 24 april, begr. ald. (Gr. k.) 27 april 1793, tr. Putten 4 mei 1745 *Philips Hendrik van Goltstein* tot Grunsfort, Appel en Oldenhave, geb. Arnhem 8 nov., ged. aldaar (Broederenk.) 12 nov. 1715, ambtsjonker van Nijkerk 1736, in de ridderschap van Veluwe 1738, gedeputeerde 1759—'61, '70, '72, '73, bewindhebber Oost-Indische Comp. 1765, gecommitteerde ter Generaliteits Rekenkamer 1767, gecommitteerde ter Admiraliteit van de Maze 1769, rekenmeester in Gelderland 1736, burgemeester van Wageningen, drossaart van Hedel, over-rentmeester der Geestelijke Goederen 1760, raad in den Hove en rentmeester 1774 van Gelderland, ridder Duitse Orde 1765, commandeur Duitse Orde van Schalkwijk 1767 en Rhenen, † huize Vanenburg 28 sept., begr. Arnhem (Gr. k.) 2 okt. 1775, zn. van *Evert Jan Benjamin van Goltstein* tot Grunsfort en Appel, en *Charlotta Agnes van Essen* (Xf, *3).*

   11 jan. 1747 wordt *Philip Hendrik* van. *Golstein* beleend met het huis Grunsfort (Leenreg. Veluwe); zijn zoon *Evert Jan Benjamin van Golsteyn* wordt er mede beleend 16 febr. 1776 en hij en zijn moeder *Judith Margaretha* van *Essen* dragen het 19 maart 1777 op (Ibid.).

   11 jan. 1747 wordt aan *Philip Hendrik* van *Golstein* het goed Oldenhoff opgedragen door *Peter van Bleek* q.q. voor *Hendrik* Jan *van Essen, Odilia van* Essen, *Hendrik* van *Isselmuden, Geertruid Agnes* van *Isselmuden, Geertruit Heilwich van Essen, Caerl van Essen en* Johanna *Agatha Terestein* van *Halewijn,* Jan *Arend Godert de Vos* van *Steenwijck* en *Geertruid* Agnes van *Isselmuden, Charlotte* Agnes van *Essen* weduwe van *Evert Jan* Benjamin van *Goltstein* (Leenreg. Zutphen).

   Judith Margaretha van Essen wordt 28 april 1737 beleend met de havesathe Vanenburg en bij de huwelijkse voorwaarden van haar zoon *Evert Jan Benjamin van Goltsteyn* dd. 12 april 1782 staat zij hem dit leen af (Leenreg. Veluwe).

2. *Anna Maria van Essen,* geb. 9 nov., ged. Arnhem 9 nov. 1721, † 19 april, begr. Arnhem 24 april 1723.
3. *Assueer van Essen,* geb. *30* nov., ged. Arnihem 2 dec. 1723, begr. aldaar 24 juni 1724.
4. *Henrietta Geertruid van Essen,* geb. Arnhem 2 aug., ged. aldaar 5 aug. 1725, † Arnhem 6 'dec., begr. Hattem 14 dec. 1752, tr. Velp 25 aug. 1751 *Willem van Haersolte* tot Yrst, geb. Zwolle 5 juli, ged. aldaar 10 juli 1718, ambtsjonker van Epe 1739 en Hattem 1741, burgemeester en dijkgraaf van Hattem 1740, in de ridderschap van Veluwe 1741, gedeputeerde 1750—'53, '55, '74, '75, '77—†, gecommitteerde in de Raad van State 1759, gecommitteerde ter Admiraliteit van het Noorderkwartier 1760—'61, van de Maze 1769—'70 en van Friesland 1771, gecommitteerde ten Staten Generaal 1762—'65, raad in het jachtgericht van Veluwe 1750, richter van Oldebroek, extraordin. raad in den Hove van Gelderland 1763, richter van Arnhem en in Veluwezoom 1782—'86, curator Gelderse Hogeschool 1786, ridder Duitse Orde 1777, commandeur Duitse Orde van Schelluinen 1786, † Arnhem 17 juli, begr. Hattem 20 juli 1791, zn. van *Derk van Haersolte* tot Yrst, sergeant-majoor 1705, kolonel van het regiment infanterie Van Haersoite 1714—'40, brigadier der Inf. 1727, commandeur van Steenbergen c.a. 1727, ambtsjonker van Hattem 1720, dijkgraaf van Hattem 1728, en *Joachima Elisabeth van Rechteren.*

   Willem van Haersolte werd beleend met Yrst 27 april 1741. Bij resolutie van het Hof dd. 7 aug. 1751 werd aan

hem en Henrietta Geertruid van Essen toegestaan de le en 2e proclamatie van hun ondertrouw op 15 aug. te Arnhem en Hattem te laten gaan en de 3e twee dagen later.

Tak Langeler.

VIIIh. *Hendrick van Essen* tot Langeler, geb. in 1579, stud. te Leiden 1599, in de ridderschap van Veluwe 1604 (comp, tot 1638). gecommitteerde ten Staten Generaal 1622—'33, '36-'40, in de Raad van State 1633—'36, '40, schepen van Harderwijk 1606 en 1607, raad in den Hove van Gelderland 1607, curator Gelderse Hogeschool 1616, afgevaardigde naar de Synode van Dordrecht 1618, commissaris op de eerste synode van Gelderland, mederechter over de drie staatsgevangenen Johan van Oldenbarneveldt, Hugo de Groot en Nicolaas Hogerbeets, richter van Arnhem en in Veluwezoom 1623—'39, ambassadeur extraord. met Dr. Adriaen Pauw, ridder, en Jr. Nicolaes van Boeckhorst aan het hof van Lodewijk XIII koning van Frankrijk 1624, extraordin. raad in den Hove van Gelderland 1626—†, stadhouder van de lenen (1635), † 21 okt., begr. Arnhem 2 nov. 1640, tr. Harderwijk 17 jan. 1613 *Swane Loose*, † 10 juni, begr. Arnhem 24 juni 1645, dr. van *Gerardt Loose*, burgemeester van Zwolle, en *Swane Schaep*.

Rekeningen van *Hendrick* van *Essen als* richter van Arnhem en in Veluwezoom over de jaren 1623—'39 vindt men in het archief van de Gelderse Rekenkamer en Domeinen (inv.nr. 6491-6496). 5 dec. 1634 wordt hij met dit richterambt beleend (Leenreg. Veluwe).

9 febr. 1635 wordt *Hendrick van Essen* na opdracht beleend met het goed Langeler in het kerspel Barneveld voor de helft en na opdracht van de andere helft na resolutie van het Hof van 13 jan. 1635 met het geheel als een goed beleend 20 jan. 1638 (Leenreg. Veluwe). 10 maart 1636 wordt de dispositie van hem en *Swane Loose* geapprobeerd (Ibid.).

Zie over *Hendrick van Essen* verder Van der Aa, Biografisch Woordenboek).

Swane Loose en Hendrick van Essen, raad, worden 22 april 1613 beleend met 's Rodenslach in het Hummelsche broek te Hummelo, wat zij van haar tante *Guedae Albertsdr. Schaep* heeft geërfd. 10 sept. 1624 dragen zij dit leen op (Leenreg. Zutphen).

29 juni 1613 wordt Heer *Hendrik van* Essen, raad van Gelre en Zutphen, namens zijn vrouw, erfgename van haar tante *Juda Schaep*, beleend met de hofstad dat Avedycke, de Havermaat, de Tisschert, de Alseneert, de Vonderakker, Averdijkerakker, enige stukken land, een meteken, Averdijkser Nieuwmaat, Schaepsheuvel en Kernemelksmaat (Leenreg. Huis Bergh). 12 maart 1636 wordt haar dispositie geapprobeerd (Ibid.).

Henrick van Essen zegelt met een schild met een rechter schuinbalk, beladen met drie ruiten; aanziende helm met twee buffelhorens als helmteken ; randsehrift : S. HENRICK VAN ESSEN (Charter van 7 dec. 1630 in Arch. Nass. Domeinen, no. LIII, fol. 912 vo.).

Uit dit huwelijk:

11 april 1641 wordt *Frederick van Essen*, mede voor zijn broers en zusters, beleend met het goed Langeler (Leenreg. Veluwe).

1. *Swane van Essen*, geb. in 1613, begr. Arnhem 5 nov. 1646, tr. Nijkerk 15 mei 1643 *Steven van Delen*, ged. ald. 18 april 1613, stud. te Leiden 1634, in de ridderschap van Veluwe 1638, begr. Nijkerk 15 jan. 1646, zn. van *Nicolaas van Delen*, in de ridderschap van Veluwe 1604—'19, en *Margriet van Apeldoorn*.
2. *Hendrik van Essen*, ged. Arnhem 30 maart 1616, luitenant, begr. Arnhem 24 okt. 1642.
3. *Frederick*, volgt IXh.
4. *Gerrit van Essen*, begr. Arnhem 5 april 1643.
5. *Evermoet van Essen*, † 27 okt., begr. Arnhem 4 nov. 1683.

Na mageseheid dd. 22 aug. 1648 met haar broer *Frederick*, wordt *Evermoet vaan Essen 8* sept. 1660 beleend met het goed Averdinck c.a. onder Drempt (Leenreg. Huis Bergh en huisarchief Bergh inv.nr. 3.250) ; na haar dood wordt *Nicolaes* baron van *Gent* beleend als leenolger van *Swaene Pense van Essen*, zijn moeder.

22 april 1676 draagt *Evermoet van* Essen het erve en goed en 8 morgen heggeholts de Koecamp te Ermelo op *aan de* Staten en ontvangt het in leen terug. *26* mei 1676 laat zij haar dispositie approberen, waarbij zij het goed vermaakt aan haar neef *Frederick Hendrick van Gent*, behoudens lijftucht voor zijn moeder (Leenreg. Veluwe).

IXh. *Frederick van Essen* tot Langeler, richter van Arnhem en in Veluwezoom 1639—†, in de ridderschap van Veluwe 1641, raad in den Hove van Gelderland 1650, gecommitteerde ten Staten-Generaal (1650), † 5 okt. 1671, begr. te Arnhem, tr. (ondertr. Arnhem 11 febr.) 1644 *Anna van Varick*, † *15* jan., begr. Arnhem 22 jan. 1677, dr. van *Philip van Varick*, heer van Wijenrade, kolonel, gouverneur van Voorn en Emmerik, en *Lubberta van Golfstein*.

Rekeningen van *Frederick van Essen* als richter van Arnhem en in Veluwezoom over de jaren 1639—'71 vindt men in het archief van de Gelderse Rekenkamer en Domeinen (inv.nr. 6498-6508).

4 sept. 1645 wordt de mageseheid tussen *Frederick* en *Evermoet van Essen*, opgericht dd. 22 aug. 1648, geapprobeerd, waarbij hem het goed Langeler wordt toegedeeld; op die dag wordt hij er mede beleend en tuchtigt er zijn vrouw mee (Leenreg. Veluwe).

19 okt. 1670 wordt *Frederick* van *Essen* beleend met de tienden, grof en smal, op het goed Bijler te Barneveld, na opdracht; hij tuchtigt er die dag *Catharina van den Sande* aan (Leenreg. Baer).

Uit dit huwelijk:

1. k i n d, begr. Arnhem 2 juni 1645.
2. *Swane Pense van Essen*, vrouwe van Langeler, ged. Arnhem 5 aug. 1646, † aldaar 13 maart 1692, begr. Utrecht (Domk.), tr. Arnhem 18 febr. 1666 *Willem Joseph van Gent* tot Drakenburg, geb. 14 mei, ged. Vianen 14 mei 1626, kanunnik ten Dom te Utrecht 1639, proost van Elst 1642, kapitein 1648, sergeant-majoor Waals regiment 1663, luit.-kolonel 1664, commandant van Hellevoetsluis 1664, kolonel der Mariniers 1665, luit.-admiraal 1666, † (gesneuveld) voor Solebay 7 juni 1672, begr. Utrecht (Domk.), zn. van *Nicolaas van Gent*, heer van Winssen, in de ridderschap van Nijmegen 1614—'19, en *Johanna van Gent*.

Na de dood van haar tante *Evermoet van Essen* ontvangt zij de Koecamp in tucht (Leenreg. Veluwe) ; 8 febr. 1677 wordt zij beleend met de tienden op het goed Bijler (Leenreg. Baer).

Na haar dood wordt haar zoon Johan *Willem van Gent*, kapitein, beleend met het goed Langeler on 18 maart 1693 ; zij zelf schijnt er niet mee beleend-geweest te zijn (Leenreg. Veluwe).

Ook met het goed Averdinck schijnt *Swane Pense* van *Essen* niet zelf na de dood van haar -tante *Evermoet van Essen* beleend geweest te zijn, maar 16 aug. 1693 wordt haar zoon *Nicolaes* baron *van* Gent er mede beleend (Leenreg. Huis Bergh).

VIj. *Gerrit van Essen*, burgemeester van Kampen, † 19 okt. 1558, tr. (huw. voorw. 24 nov.) 1531 *Wendele ten Busch*, dr. van *Gerbert ten Busch* en *Fija Cruisen*.

24 nov. 1531 oorkonden *Derck ther Walle, Gheert Luijtgens* en *Johan van Essen,* van wege *Gerrit van, Essen,* zalige *Henrick van Essens* jongste zoon, en *Gerbert ten Bussche, Roerijck van Wtherwijck* en *Claes Krueser* van wege *Wendele then Bussche,* zalige *Gherberth then Bussche*'s dochter, hun huwelijkse voorwaarden; hij brengt aan: 5 goudguldens per jaar uit het huis van wijlen *Gerbrant* in de Waterstraat." 5 goudgulden uit het huis 'van de weduwe van wijlen *Pasman ten* Holten in de 'Koestraat, 5 goudgulden uit het huis van wijlen *Egbert Rijnvis* in de Voorsterstraat, waarin zij placht te wonen, 5 goudgulden uit de Sulck op de Vismarkt. alles te Zwolle. een tiende, grof en smal, te Raalte geheten Bleckinck (waard 200 goudgulden), het erf Wibbeldijck in de kerspel Raalte, buurschap Botel (waard 100 gulden), de derde delen van de erven Welijnck, Egberdijck, Bleeckenhorst en Lovelijck in Ommen, buurschap Eerde (waard 300 gulden), alles tesamen waard 1000 gulden (voor welke waarde *Gheert Luijtgens* borg is); *Wendele* brengt aan: 15 goudgulden uit *Wolter then Busch*'land in Mastenbroek (als dit land niet genoeg zal opbrengen, zal haar moeder *Fije then Busch* dit bijpassen'), een stuk land in deze Mark, dat *Berndt Swarte* gepacht heeft, geërfd van haar vader, 5 goudgulden uit Joffer *then Waters* huis in de Sassenstraat, 5 goudgulden uit wijlen Gerbrant *then Bussche*'s huis in de Waterstraat op ten Schilt, 10 goudgulden uit twee huizen, waarvan het ene was van *Hermen Verwer* en nu van het Klooster van Busch en het andere in de Nijestraat, 4 goudgulden uit Joffer van *Rutenborchs* huis in de oude Voorsterstraat, 1 goudgulden uit *Betthe Hertgers* huis in de Voorsterstraat en 200 goudguldens, alles tesamen 1200 goudgulden (voor welke waarde *Claes Kruger* borg is) (Deductie 1705, 0).

25 sept. 1532 wordt *Gerrijt* van. Essen na dode van zijn broeder Jan beleend met de tienden te Bleecken (Leenreg. fol. 56), en nogmaals in 1557 (Id., fol. 61).

30 sept. 1539 beslecht *Gerrijt* mede een twist over de huwelijkse voorwaarden van zijn broer *Lucas.*

27 febr. 1541 bezegelt *Gerrijdt* mede de huwelijkse voorwaarden vau neef *Johan van Essen* en *Elisabeth van den Clooster* (zie sub VIe).

Zie omtrent het geslacht *Ten Bussche* Ned. Leeuw 1912, kol. 239.

Uit dit huwelijk:

1. *Henrick van Essen,* † jong.
2. *Henrick van Essen,* † jong.
3. *Henrica van Essen,* juffer ter Brunnepe bij Kampen, † na 9 aug. 1566.
4. *Claesgen van Essen,* juffer ter Brunnepe bij Kampen, † na 9 aug. 1566.
5. *Aeltgen van Essen,* zuster in het Bovenste Convent te Kampen, † vóór 9 aug. 1566.

   Dat zij vóór 9 aug. 1566 overleden is, maak ik op uit de boedelscheidingsacte van de grootvaderlijke goederen (zie sub Vf).
6. *Sophia van Essen,* tr. vóór 9 aug. 1566 *Hubert van Rhenen,* zn, van *Dirck van Rhenen* en *Antonia van Herwijnen.*

   11 april 1559 treedt zij op (zie sub VIe).

   17 okt. 1569 wordt *Sophia* van *Essen* na dode van haar vader Geert beleend met de tienden te Bleecken (Leenreg., fol. 81).

   Hubert van Rhenen wordt in familieaantekeningen ook wel Ban *Rhemen* genoemd en als zijn ouders worden ook wel opgegeven Jacob *van Reenen* en *Geertruid* van *Cuinre.*
7. *Aleit van Essen,* † na 9 aug. 1566.

   Volgens familieaantekeningen zou zij, tweemaal gehuwd geweest zijn.
8. *Margriet van Essen,* tr. na 9 aug. 1566 *Henrick Crom, te* Bocholt.
9. *Catharina van Essen,*. tr. na 9 aug. 1566 *Henrick Slaghecke,* in Twente, zn. van *Engelbert Slaghecke* en *Wilhelma Haeffkens.*

   In familieaantekeningen wordt hij ook *Willem Slaghecke* genoemd.
10. *Geertruidt van Essen,* tr. Kampen (ondertr. Amsterdam 14 jan.) 1584 *Rutger Hudde,* geb. te Amsterdam, burgemeester van Kampen, zn. van *Arent Hudde,* korenkoper in „de drie Coningen" in de Warmoesstraat te Amsterdam, 0.2. Huiszittenmeester 1552, en *Trijn Jacob Huygensdr. (Haringh)* en weduwnaar van 1° *Anna Scholt* en 2° *Elisabeth Eygermans.*

    Zie over het geslacht *Hudde:* Elias, Vroedschap van Amsterdam deel 1, pag. 162. 15 dec. 1582 schrijft *Ruthger Hudde* aan zijn „zwager" *Henrick* van *Essen* dat hij het gevraagde malt gekocht heeft en 2 okt. 1584 aan dezelfde omtrent toezending van een vat zeep (Archief Huis Bergh, reg. Brieven, nr. 7500 en 8043); met *Henrick van Essen* is kennelijk de rentmeester van de graaf *van* den *Berg* te Harderwijk bedoeld (VIIf); dat *Rutger Hudde* hem al voor zijn derde huwelijk met zwager betitelt, is alleen mogelijk, als er nog een andere familierelatie was:
11. *Gerbert van Essen,* † na 9 aug. 1566, tr. vóór 9 aug. 1566 *Berent N.*
12. *Wendele van Essen,* conventuale in het Convent Zwartewater, † na 9 aug. 1566.

KORTE MEDEDELINGEN+

Van den Hoek.

(LXXII, kol. 285);

T.a.p. heeft de heer J. L. Braber de opvoering van de stamreeks te 's-Grevelduin-Capelle van *Gerrit Aartse van den Hoek,* † 1680, over het dode punt gebracht. Hieraan kunnen inmiddels de navolgende oudere generaties worden toegevoegd, met nog enige aanvullingen. Generatie V is een zwak element in de bewijsconstructie.

I. *Arien Janse,* heemraad van Sprang 1461, '76, tr. N.N.

20 januari 1476 *Ariaen Jansse,* heemraad, transporteert een erfrente en heeft „vertegen op alle alsulcke versterf als hem aenversterven mach van Jan Vossen wechen tot behoef van Aert Aerts van Amerzoyen (r.a. Sprang nr. 42).

15 januari 1498. Een erf toebehorende wijlen Lenaert Willems en *Ariaen* Janssen (r.a. alsv.).

II. *Willem Arien Janss,* † omstreeks 1490, gegoed te Sprang, tr. *IJken,* † vóór 1538.

Sinte Michielavond 1481 *Willem Arien Janss* transporteert een erf (r.a. Sprang nr. 42).

31 aug. 1483 *Willem Ariens* koopt een akker, drie gaarden breed, huis, erf en geboomte, belend hemzelf, koopt, nog een akker 30 april 1485 (r.a. alsv.).

Sinte Michielsdag 1491 *IJken Willem Ariaen Janssens* we du we met voogd gelooft de weeskinderen (r.a. alsv.).

4 febr. 1504 *IJken Willem Arien Janss wed.* koopt een erf; 27 febr. 1523 transporteert zij erf, hofstad en timmerije, noemt haar dochters *Aleyt en Kathelyna* (r.a. alsv.).

III. *Aert Willems,* gegoed te Sprang, † 1541/'42, tr. 1° N.N.; tr. 2° *Aenken Robben,* † vóór 1541.

26 febr. 1526 *Ariaen Willems* koopt hofstad, geseet met timmerije en geboomte, strekkende van de Nyestraat tot de Oudestraat, met een gracht (r.a. Sprang nr. 42).

Sint Antonisdag 1526 *Arien Willem Ariens* geeft obligatie aan Joist Willems priester (r.a. alsv.).

2 juni 1527 *Aert Willems* koopt erf met timmerije gelegen aan de Oudestraat tot aan Bezoyen (r.a. alsv.).

22 april 1538 Scheiding tussen *Aert Willems,* zoon van *IJken Willem, Ariaens we* duwe, en zijn kinderen *Joist Aerts en Beatrix Aerts,* betreffende de hofstad „daer *IJken Willem Ariaens voors.* op plach te wonen", strekkende van Ouwestraete aan tot den Bezoyense erf (r.a. Sprang nr. 45),

16 januari 1541 *Aert Willems* ten eenre, en zijn kinderen *Joist, Beatrix, Maryken, Ariaen,* alsmede *Joist voors. als* voogd. van het weeskind den voors. *Aert Willems* gebleven van *Aenken Robben* dochter, ter andere, scheiden de nalatenschap van *Aenken Robben* der voors. kinderen moeder (r.a. alsv.).

3 dec. 1542 Scheiding tussen *Willem Aerts* en *Aert Jacobs als* voorkinderen van *Aert Willem Ariaense* ten eenre, en *Joist Aerts, Mary Aerts, Ariaen Aerts* en *Willemken Aerts* allen nakinderen van *Aert Willem Ariaens* voors. (r.a. alsv.).

27 juli *1542* Scheiding tussen Dierick Joris en *Aert Willem Ariaens* kinderen (r.a. alsv.).

Uit het tweede huwelijk:

IV. *Joist Aerts,* heemraad van Sprang 1553, gegoed ald. en te 's-Grevelduin-Capelle, † vóór juni 1577, tr. vóór 1552 *Zeelicken, † vóór 1601;* zij hertr. *Jan Simons,* heemraad van Sprang 1579.

26 aaril 1.543 transport van een erf op *Joist Aerts* (r.a. Sprang nr. 43).

2 sept. *1548 Joest Aerts* voogd over de weeskinderen van **Willem** *Aerts* (r.a. alsv.).

21 juni 1552 *Joest Aerts* koopt geseet en timmerije (r.a. alsv.).

2 sept. 1552 *Joest Aerts* als man en voogd van *Zeelicken* zijn huisvr. transporteert haar aandeel bestorven van *Michiel Floris Jans huisvr. za.* (r.a. alsv.).

9 nov. 1553 *Joist Aerts* getuigt ten verzoeke van *Heynrick Floris* (schout van Sprang a° 1552) over de huwel. voorw. d.d. 15 aug. 1548 tussen *Floris* Jans en *Dingken Aerts* (r.a. alsv.).

18 april 1556 *Heynrick Floris* en *Joist Aerts* transporteren een geseet belend *Joist Aerts* (r.a. Sprang nr. 46).

13 nov. 1558 *Joist Aerts* voogd *van* het weeskind van † *Adriaen Aerts,* zijn broer, en *Ariaenke* (r.a. alsv.).

6 juli 1570 *Joist Aerts.* voogd van de weeskinderen *van † Henrick Floris,* transporteert land te 's-Grevelduin-Capelle (r.a. 's-Grevelduin-Capelle nr. 33).

4 okt. 1570 *Joist Aerts* verkoopt geseet, 'huis en erf, daar hij nu woont (r.a. Sprang nr. 46).

10 juni 1577 *Michiel Adr. Zegers voor* zich en als voogd van *Joist Aerts* weeskinderen transporteert land in 's-Grevelduin-Capelle (r.a. 's-Grevelduin-Capelle nr. 33).

25 juli 1589 belenders *Jan Simons* en *Sicilia* zijn huisvrouw (r.a. Sprang nr. 47).

2 juni 1601 koopdag *van t Selicken* wed. *Joost Aerts* daarna huisvrouw geweest van *Jan Simons* (r.a. Sprang nr. 49, p. 167).

N.B. Deze *Joist Aerts* had een oudere tijd- en naamgenoot *Joist Aerts,* heemraad van Sprang 1538, † vóór 1546, zn. van *Aert Peters* en *Geertruyd Aerts,* en gehuwd met *Alit.*

V. *Aert Joosten* (= 1 in Nederl. Leeuw 1964, kol. 285), gegoed te Sprang en te 's-Grevelduin-Capelle, † na 26 januari 1626, tr. *Mariken Lauwen.*

14 nov. 1583 Adriaen Joosten koopt geseet, huis en geboomte te 's-Grevelduin-Capelle.

12 dec. 1583 *Arien Joosten als* man van *Mariken Lauwen* (r.a. 's-Grevelduin-Capelle nr. 35).

15 maart 1590 *Aert Joosten* transporteert huis en land daar aan de oostzijde geërfd is *Hendrick Ariaens, aan* de westzijde Jan Symons, strekkende *van* de Nieuwstnat zuidwaarts tot de Loonse erf (r.a. Sprang nr. 47).

30 januari 1595 *Aerdt Joostens* koopt een akker belend zijn erf (r.a. alsv.).

2 juli 1602 *Aerdt Joosten* verbindt het huis, dat hij bewoont (r.a. alsv.); *21 aug. 1602* koopt land (r.a. Sprang nr. 45).

12 maart 1604 *Aerdt Joosten* en *Denis Pieters* transporteren een akker (r.a. alsv.).

23 okt. 1604 *Aerdt Joosten, Denis Pieters* en *Adr. Henr.* 'vos, allen erfgenamen van *Jacop Aerts,* transporteren land te 's-Grevelduin-Capelle (r.a. 's-Grevelduin-Capelle nr. 37).

26 jan. 1626 *Aert Joosten* koopt 111 post garen uit een sterfhuis (r.a. Sprang nr. 54).

N.B. Deze *Aert Joisten* moet wel onderscheiden worden van *Aert Joosten* smit, † 1623, zn. van *Joist Aerts* en *Walborg Robben,* gehuwd 1° met *Joosken Henricx* (waaruit o.m. een zoon *Joist Aertsen* smit, overleden kort vóór of na zijn vader achterlatende vrouw en kinderen) en 2° met *Peterken Adr. Spijkers.*

Een oudere tijdgenoot was *Aert Joosten* (zoon van *Joost Jansen,* heemraad van Sprang a°1536), wiens weduwe *Anna* op 26 april 1577 scheiding maakte met haar kinderen te Sprang: *Joist Aertsen, Hendrikske, Heylke* en *Simon Aertsen:* deze kinderen maakten een nadere scheiding te Sprang 3 okt. 1598.

VI. *Joist Aerts,* vervener, gegoed te Sprang, 's-Grevelduin- en Zuidewijn Capelle, † 's-Grevelduin-Capelle 1631/'43, tr. 1° vóór 1594 *Adriaenken Haeghen,* dr. van *Bayen Peters,* Heilige Geestmr. te 's-Grevelduin-Capelle 1566, heemraad van Sprang 1575 en schout van Vrijhoeven-Capelle 1579, en *Tonisken Adriaens;* tr. 2° vóór 1604 *Aentje Gerrits,* † vóór 1628: tr. 3° Capelle 9 april 1630 *Aentje Tonis,* † ald. 13 dec. 1651, begr. in de kerk, weduwe van *Dirk Dirks Meelen.*

3 okt. *1578* transport van een rente op *Bayen Haegen Pieters, waarvan* de hoofdsom op 14 nov. 1602 gekweten door *Joist Aerts* (r.a. Sprang nr. *47).*

9 juli 1580, 22 dec. 1592, 25 okt. 1598 en 21 febr. 1600 proces tussen de achtereenvolgende eisers *Jan Simons, Joest* en *Ellen Aerts,* en *Joist Aerts,* inzake tegen *Tonis Peters Vos* gedaagde (r.a. Sprang nr. 23).

14 dec.. 1594 Scheiding nalatenschap van *Hendrick Bayens* tussen diens broers en zusters o.w. *Joist Aerts* als man en voogd van *Ariaantken Bayens* zijn huisvrouw; deze verkrijgt, 7 gemet op t Lande over Lappegat uit brede stuck in der Zydewijn, een jaarrente-in hoofdsom 50 gld. op t hooghuys en nog een rente (r.a. Sprang nr. 47).

22 juni 1598 *Joist Aerts* verbindt zich terzake een door hem gekocht huis en hofstad westzijde van de Nieuwvaart te 's-Grevelduin-Capelle (r.a. 's-Grevelduin-Capelle nr. 37).

27 dec. 1614 Scheiding tussen de erfgenamen van za. *Bayen Peters* en *Tonisken Ariaens,* o.w. de kinderen van *Ariaantke Bayens za.* en *Joist Aerts te* weten *Bayen* en *Aertjen Joisten* (r.a. Sprang nr. 50).

27 juli 1628 test. *Joost Aerts* onze nabuur, noemt *Bayen zijn* voorzoon, *Antonis* en *Aert Joosten zijn* twee nakinderen bij zijn overleden vrouw *Aentken Gerrits* (r.a. 's-Grevelduin-Capelle nr. 39) ; 20 mei 1631 test. de eersame *Joost Aerts en Aentken Tonis,* echtelieden (r.a. alsv.) ; 20 sept. 1631 test. *Joist Aerts* sieckelijk van lichaam annuleert testament van 1628 en prelegateert aan zijn zoon *Aert* het door testateur bewoonde huis; 27 okt. 1631 *Joist Aerts* voogd over zijn minderjarige *zoon Aert* (r.a. 's-Grevelduin-Capelle nr. 40).

8 dec. 1644 belenders de erfgenamen van *Joost Aertsen* (r.a. 's-Grevelduin-Capelle nr. 42).

12 dec. 1647 Erfdeling tussen *Aentken Tonis,* nagelaten wed. laatst van *Joist Aerts* za., en haar kinderen van *Dirk Dirks Meelen* (r.a. alsv.).

Uit het eerste huwelijk:

1. *Bayen Joosten,* geb. vóór 1600, gegoed te 's-Grevel-

duin-Capelle, † in 16'26, tr. *Neelken Dirks.*
Zii hadden één zoon *Hendrik Bayens* a° 1643 ruiter in 'garnizoen binnen Heusden.

18 okt. 1619 *Bayen Joosten* koopt land in Capelle; 2 febr. 1624 verkoopt zijn huis c.a. aan de westzijde van de Nieuwvaart; 15 okt. 1625 test. met zijn huisvrouw (r.a. 's-Grevelduin-Capelle nr. 39).

3 febr. 1627 *Antonis Joosten, voogd over de wees*kinderen van za. *Bayen boosten* verkoopt een hofstad (r.a. alsv.).

11 mei 1643 *Hendrik Bayens* ruiter te Heusden transporteert land te Capelle, gekomen van zijn grootvader *Joost Aertsen* (r.a. 's-Grevelduin-Capelle nr. 41).

Uit het tweede huwelijk:

2. *Antonis Joosten van den Hoek,* heemraad van Klein-Waspik; zie verder Ned. Leeuw 1964, kol. 286.

3. *Aert, volgt* VII.

VII. *Aert Joosten,* nog minderjarig 1631, vervener, Heilige Geestmr. te 's-Grevelduin-Capelle 1645, † ald. 1650/'55, tr. Capelle 29 jan. 1634 *Janneken Kouwen,* lidmaat te Capelle 5 april 1665, † ald. 5 jan. 1670, begr. op het koor in de kerk, dr. van *Willem Dirks* en *Mayke Cornelisdr. Seeu.*

5 mei 1644 *Aert Joosten* koper van huis en erf aan de westzijde van de Nieuwvaart (weer verkocht 14 febr. 1645) ; in margine enige kwijtingen voor afbetalingen w.o. 21 dec. 1655 voor *Janneken Willems wed. Aert Joosten* (r.a. 's-Grevelduin-Capelle nr. 42).

16 jan. 1645 *Sebastiaen Peters Boer* en *Aert Joosten,* tegenwoordig heilige-geestmrs. van Cappel (r.a. alsv.).

11 mei 1647 en 9 lokt. 1650 *Antonis* en *Aert Joosten,* gebroeders, transporteren achtereenvolgens 1/12 en 11/12 part gemeen met kdriaen Geldens c.s. (r.a. alsv.).

Uit dit huwelijk o.m. *Gerrit Aerts van den Hoek,* burgemeester 1678, schepen 1680 van 's-Grevelduin-Capelle, † ald. 30 okt. 1680, gehuwd met *Dirkje Dirks van Nederveen,* die 6 juni 1677 — een jaar vóór zijn benoeming in de magistraat op belijdenis lidmaten werden van de kerk.

De herkomst van de naam *Van den Hoek* kwam niet te voorschijn; de omstandigheid, dat deze naam in gebruik kwam bij *Antonis Joosten* (VI, 2) en bij de kinderen van *Aert Joosten* (VII), maar niet bij hun halfbroer *Bayen Joosten* (VI, 1) en de zijnen, doet vermoeden, dat de tweede vrouw van *Joist Aerts* (VI), *Aentje Gerrits,* deze naam aangebracht heeft. Van enig familieverband met *Gielis Henricks van der Hoek,* in 1543 schout van Sprang, is niet gebleken. Het lijkt zeer wel mogelijk, dat de oude benaming van Zuidewijn-Capelle: „den hoec van d' zijdewinde" naamgevend geweest is voor verschillende families in deze streek.

DR. J. C. MARIS.

Van Hogendorp.

(LXXV, kol. 335 e.v., LXXX, kol. 448/449).

De kwartieren Wtenbogaert-Van Eyndhoven.

Mr. H. W. B. Wefers Bettink publiceerde in De Nederl. Leeuw, jrg. 1963, kol. 448/449, de kwartieren, voorkomende op een Utrechts wapenbord en stelt, dat — aangezien, volgens zijn bevinden daarvan de kwartieren *Wtenbogaert* betrouwbaar zijn — die van de vrouwszijde dat mogelijk ook zouden

kunnen wezen, en trekt daaruit enige conclusies, Afgezien ervan, dat de kwartiergegevens op rouwborden zeer vaak van zeer dubieuse aard zijn — de opdrachtgever kon toch moeilijk een bord laten ophangen met een of meer blanco kwartieren — zal getracht worden nog eens na te gaan, wat van de genoemde kwartieren bekend is.

Het trouwboek van Utrecht vermeldt:

Johannes Wtenbogert, jonggezel van Utrecht, en *Susanna van Eyndthoven,* jongedochter van Amsterdam, wonende tot Vleuten. Proclamatiën tot Amsterdam ende tot Vleuten; vidimus. In de Cathrynekerk den. 21 November 1643,

Zij werd overluid ten Dom te Utrecht 19 febr. 1666. „*Susanna van Endhoven* vrouw van Mr. *Johannes Wttenboogert.*" De registers van de aanbreng zijn iets uitvoeriger: 1666 Dom „kleijn gelui 1½ uur (begraven in de) Buerkerk, te laet (in de kerk), (begraven) 26/2,3 knechts, te laet in k(erk), 1 wapen. Jvr. *Suzanna van den Enden* (sic!) huysvr(ouw) van Heer en Mr. *Johannes Wttenbogardt* Domheer St. Jan, in de Breitesteeg nalatende haer man en onmundige kinderen Buerk (erk) :16 dragers".

Men zie hierover verder De Navorscher, jrg. 1906, p. 428, 1904; jrg. *1891,* p. 315 en Werken Hist. Genootschap, Nieuwe Reeks, nr. ll.

Gaan we nu naar de Amsterdams bronnen. D.T.B. 460, fol. 50 — „Den 7 November 1643 — Op de acte van Thomas Slosius predikant tot Vleuten opgeteeckent *Johannes Wttenbogert,* woonende tot Uyttrecht, ende *Susanna Eyndhoven,* van Amsterdam, woonende tot Vleuten — Extra ordinaris".

Wat haar ouders betreft moge verwezen worden naar De Ned. Leeuw, jrg. LXXV, k. 379.

De ouders van *Isaac van Eindhoven* lieten meer kinderen te Amsterdam dopen:

8 febr. 1585 *Melchger van Eijntouen* copman - dije moeder *Jannetgen Kijers* - dye getuych *Elijsabeth Bottens* - het kijnt *Jannetgen;*

10 nov. 1587 *Mense van Endouen* ende *Jannetgen Kyf* syn huysfrow - ende *Tanneken van Lijsfelt* als peet - haar kint heet *Meyns;*

12 sept. 1589 *Melssier van Enoeuen* ende *Janneken Kyf* syn huysfrow ende *Klaer Kyf* als peet - het kint heet *Klaer;*

8 aug. 1593 *Melsen van Enhouen* ende *Janneken Kyf* syn huysfrow - ende *Janneken Snewater* als peet - het kint heet *Balsar.*

Een ouder kind komt voor in Thesaurie Extraord. Amsterdam 44 1:

Lijfrente verkocht 1 Juli 1587 „*Dirck Melchiors van Eyndouen* out v jare, moeder *Jannetge Kyff,* vii gulden, gestorven 24 mrt 1611".

In 1585 woonde *Melchior van Endouen* in de Kalverstraat westzijde te Amsterdam: hij komt meermalen voor in de actes van notaris Heylinc te Amsterdam, meestal met zijn zwager *Nicolaas Kyff.* Eenmaal wordt hij aangeduid als *Melchior Melssen van Eyndhouen.*

De vroeger vermelde dochter *Neeltje van Eyndhouen* is in 1584 in Antwerpen geboren, en huwde later met *Jacobus van der Rosiere,* een naam die ook op het rouwbord voorkomt.

In Antwerpen werd de naam *Eindhoven* dan ook gevonden:

Lucas Eynhoven, goudsmid van Augsburg, wordt 2 febr.

1535 poorter van Antwerpen (Prims, Bijdr. tot de Gesch. XXVII/24);

Jan Jans van Eyndhoven komt in 1576 als koper voor (Schepenreg. Antwerpen 11 Moy et Neesen, fol. 246);

Balthazar van Eyndthoven (zie de naam van het in 1593 in Amsterdam gedoopte kind) woonde in de 7de wijk en droeg 24 £ bij in de lening, die de stad Antwerpen sloot op 29 april 1574 om de muitende Spaanse soldaten te kunnen betalen (Antwerpsch Archievenblad XXII, p. 268).

Een verder onderzoek werd niet ingesteld: wat de namen waren van de moeders van *Melchior van Eindhoven* en *Jannetgen Kyf is* dus nog niet bewezen, mogelijk heetten zij *Van de Rosiere* en *Marez,* zoals het rouwbord wil.

Dat *Meinsgen Cornelis* een *Colterman zou* zijn berust tot nu toe alleen op het rouwbord; nieuwe gegevens over haar kwamen sinds de publicatie niet aan het licht.

En dan blijft nog over de naam van de moeder van *Susanna Calvart,* volgens het rouwbord een *La Fonce.*

Het in De Nederl. Leeuw, jrg. LXXV (1958 k. 348) vermelde verblijf van *Albert van Hogendorp* in Bremen is nu nog nader toe te lichten. Bij het Stadsarchief in Leiden wordt bewaard het archief van de zeer bekende koopman *Daniel van der Meulen.* Daarin komen voor onder nr. 325 (nrs. 3 en 4) twee brieven van *Jan van den Borne* (in de periode 1587-1600 koopman te Antwerpen, Venetië, Verona en Gent) d.d. 24 mei en 7 juni 1589 aan Signor *Daniel Vermuellen* tot Bremen, ter aanbeveling van ,,onsen cosyn *Albert van Hogendorp* getraut hebbende onse nichte *Caluwarts*", die ,,van de Religie synde" Antwerpen moest verlaten. Hij zegt van hem ,,is een fin eerlick man daer men noijt dan alle duecht ende eere afgehoert en heeft, heeft tamelicken goeden middel ende is daer bij discreet".

Albert van Hogendorp betrok in Bremen een huis, waarin voordien *Daniel van der Meulen* had gewoond, en verbleef daar nog in 1591. *Jan van den Borne* voorgenoemd was compagnon van *Martin. de la Faille* en *Jan de la Faille,* welke eerste hij aanduidt als ,,cosin *Martin*".

Gelukkig is het archief van de firma *Della Faille* bewaard gebleven, zodat Wilfried Brulez daar in 1959 een lijvige verhandeling aan kon wijlden (De Firma Della Faille en de Internationale Handel van Vlaamse Firma's in de 16e Eeuw). Ook daar wordt aangegeven, dat *Jan Borne* verwant was aan de *Della Faille*'s via de *Calvaert*'s, maar hoe, bleek niet. Als stamvader wordt genoemd *Pieter de la Faille* te Wevelgem, geb. in 1478, † in 1546, gehuwd met *Vincente Calvaert.* Ook zij bracht het tot een vermelding op een Utrechts rouwbord en wel Gem. Archief Utrecht: Grafs en Wapens 111 21:

Malapart	*la Faille*
Hoston	*de Logie*
Behoult	*Capelle*
Calvert	*de Hane*

Obiit 28 Juni 1657

Ten dele is dat op te lossen als:

1. *Maria della Faille,* tr. *Louis Malapert.*
2. *Jan della Faille,* † in 1582, tr.
3. *Cornelia van de Capelle,* † in 1562.
4. *Pieter della Faille* (1478—1546), tr.
5. *Vincente Calvaert.*
6. *Steven van de Capelle,* tr.
7. *Anna de Hane.*

Het kwartier *Calvert* staat echter op de verkeerde plaats: een veel voorkomend euvel, dat ontstond doordat in de loop der jaren de op de lijst bevestigde wapenschildjes loslieten en ondeskundig werden herplaatst.

In Vlaamse Stam, jrg. II, pag. 379, worden twee zusters van bovenstaande *Vincente Calvaert* genoemd — n.l. *Quintine Caelewarts,* tr. *Jacob Cesan,* en *Josyne Calewaerts,* tr. *Simoen Beernard* — en géén broeders. Lag de relatie nog verder terug?

Nog een relatie *De la Faille, Van den Borne, Caluart* blijkt uit het Archief *De Malapert* (R.A. Utrecht) nr. 22: Testament en Codicil van *Jean de la Faille* d e o u d e, geboren te Wevelgem, testeert te Antwerpen in 1582. Daarin wordt, naast *Jan Borne,* genoemd *Marie Caluaerts,* wonende tot Brugge, getrout hebbende Meester *Jan Frais.* Deze Sr. *Jan Frays,* wonende tot Brugge, is in 1586 gemachtigde van *Albert van Hogendorp.* Een zuster van zijn vrouw, eveneens *Marie* geheten, huwde met *Adriaen van Steelant* (Kon. Bibl. Brussel, ms. 21757, fol. 82 vs.). Ook hier blijkt echter niet hoe de vork in de steel zit.

Terzake van de ouders van *Susanna Caluart* was het destijds nodig een voorbehoud te maken, juist omdat de ter beschikking staande gegevens kennelijk op wapenborden berustten, zij het dan dat zij betrekking hadden op kwartieren uit de naaste geografische omgeving van de overlijdensplaats, waarbij de kans dat zij juist zijn m.i. wat groter is dan ten aanzien van gegevens, die — ten tijde van het overlijden van de betrokkene — door de verre afstand moeilijker snel te achterhalen waren.

Dit gaat naar mijn mening ook op ten aanzien van het in debat zijnde Utrechts wapenbord; dat de Utrechtse kwartieren juist zijn, kan geen argument zijn voor de betrouwbaarheid der gegevens uit ver verwijderde streken. Ook nu nog is het verifiëren van kwartieren uit verre landen en oude tijden een moeilijke opgave. Wie getracht heeft om b.v. het in De Ned. Leeuw, jrg. 1902, k. 202, vermelde over *Von Hablützel, Wanck* en *Meisterlin* uit de bronnen te bewijzen, zal dit beamen. Het moeilijkste wordt het als de zegslieden te goeder trouw zijn, doch de zaken door elkaar hebben gehaald, zoals in het aangehaalde voorbeeld.

Het kan dienstig zijn vast te leggen wat over *La Fonce* bekend is: *Mauritio de la Fons* (ten onrechte staat in De Ned. Leeuw, jrg. 1958, k. 348: *de la Fors)* was een vluchteling om derwille van het geloof.

,,In 1575 bij mij (een vertegenwoordiger der Lutherse geestelijkheid in Hamburg) gewest *Mauritz de la Fons,* heft averst nene thosage willen doen, noch vor sick, noch vor siner fruwen, sundern geklaget: he konne unss nicht verstaen; heft gebeden, dat wy mochten em verschonen, und ick konde vele indersaken doen". Dat kwam *Mauritz* als Calvinist wel goed van pas, om op die grond de onaewenste Lutherse kerkdienst te kunnen ontlopen! (Zeitschrift des Vereins für Hamburgische Geschichte VI S. 330).

In de Kontraktenprotokollen van Emden (St. Arch. Aurich), deel 17, fol. 839, komt hij omstreeks september 1585 voor in een Latijnse acte, waaruit ontleend: ,,Honestus *Mauritius de la Fons,* noster Incola", verleent een volmacht ter zake van ,,bona sita in vico Galhce nominato Pache sui la Parois de Auanton", twee mijlen van Poitiers in Gallia; hij noemt zijn zuster *Katharinae de la Fons.*

26 januari 1586 is hij in Emden en tekent een verzoekschrift van twintig factoren om het convooigeld op de lakenhandel af

te schaffen. De ondertekening luidt: „Je *Mauritio Delafons* aferme, seque, desne se contient et pour mes amis de Nuremberch, Hamborgk et Roselle" (Rochelle) (Hansische Geschichtsblätter 1910 S. *258).*

6 november 1588 is hij te Stade en is dan Ancien van de Waalse Kerk aldaar: hij heet dan *Maurice de la Fons, Murnitz de la Fons* (Zeitschr. Ver. f. Hamburgische Gesch. VII, S. 545 en 547).

28 maart 1592 verschijnt hij in Amsterdam (D.T.B. 406 fol; 79) : „*Mauricio de la Fons,* van Poitiers, wedr. van *Catelyne de Querle* van Diepe, wonende Inden Nes in de Blau Handt, ter eenre, ende *Levine Caluwaerts,* van Antwerpen, ouer omtrent xxv jaren woonende In Sinte Annen strate, geassisteert met *Zsabeau Caluwaerts,* hare petemoeye, ter andere zyden

(w.g.) *Mauritio Delafons Leuina Calewarts"*

Blijkens het trouwboek der Walen was hij: „natif de Poictiers", en zij „natiue d'Anuers", gehuwd bij de Vlamingen op 14 april 1592.

In augustus 1602 wordt *Maurifio de la Fons* voor *f* 5000,— participant in de V.O.C. (van Dillen, Aandeelh. Register der O.I. Compagnie).

Tenslotte behoort hij op 2 september 1604 niet meer in het land der levenden (Amsterdam D.T.B. 411 fol. 147 vs.): *Pieter Belfens,* van Antwerpen, oud 38 jaren, wonende in de Warmoesstrate, geassisteert met *Petro Plancio* zijn neve ter eenre, ende *Levina Caelewaert,* van Antwerpen, weduwe van *Mauritz de la Fons,* geassisteert met *Susanna Caleuaert* hare moeye, verklarende 11 maenden weduwe geweest te hebben, wonende opde Nieuzyds Afterburgwal ter ander syden

(w.g.) *Peeter Beltens Liuine Caluart".*

Alles overziende maant tot voorzichtigheid, dat er allianties, *Van Hogendorp-Colterman, Van Eyndhoven-Van de Rosiere* en, *Caluarf-De la Fons* bekend zijn, die echter bij de kwartieren in kwestie niet thuis horen,

Slechts uitgebreid onderzoek kan hier het juiste antwoord geven.

IR. G. L. MEESTERS.

Inhoud van buitenlandse boeken en tijdschriften.

F. Gorissen, F. Matenaar, H. Gräf. 150 Jahre Landkreis Kleve. Beiträge zu der geschichtlichen Entwicklung. Kleve a. Niederrhein [,1966].

Dit uitmuntend verzorgde 131 bladzijden tellende geschrift is uitgegeven ter gelegenheid van het feit, dat 150 jaar geleden en wel de 23ste april 1816 -de Landkreis Kleve in het leven is geroepen. Na het voorwoord volgt een fascimile-uitgave in 4-kleuren druk van een ms. „genealogie" van het Kleefse Huis, gevende de nakomelingen van de „Schwanritter" met hun wapens. De pag. 1-IV bevatten de uit het Nederlands in het Hoogduits vertaalde text van de „genealogie". Het origineel, dat vervaardigd is nà 1472 en vóór 1481 en 15 beschreven bladzijden telt, berust in het „Stadtarchiv" van Kleef. Verder worden in dit boek behandeld: 1. „Gründungsgeschichte des Landkreises Kleve" door F. Gorissen: 2. „Der Karfunkelschild. Die Geschichte des Kreiswappens" door F. Gorissen. Met genealogische tabellen, wapenafbeeldingen, heraldische reproducties, reproductie van het titelblad van het „Stundenbuch" van *Kafharina van Kleve (± 1430)* en een bladzijde uit „Gelre"; 3. „Die wirtschaftliche Entwicklung des Landkreises Kleve" door F. Matenaar (met afbn.) en 4. „Die geschichtliche Entwicklung des Deichwesens im Landkreis Kleve" door H. Gräf (met afbn.).

Jaarboek van Kon. Hoogstratens Oudheidkundige Kring, dl. XXXIII (1965).

Wederom een interessant deel, waarin de volgende verhandelingen zijn opgenomen: 1. L. Jonkheer, *Antoon de Lalaing, 3e* graaf van Hoogstraten (1533—1568), in de jaren 1566 tot 1568. Na „Voorwoord" en „Bibliografie" volgen 6 hoofdstukken, die behandelen, 1. De toestand in de Nederlanden, in de eerste helft van 1566, 11. De familie *de Lalaing* en *Antoon II,* graaf van Hoogstraten, tot aug, 1566, III. De Beeldenstorm. — De Vliesridders te Brussel (aug. 1566), IV. *Antoon de Lalaing,* Gouverneur te Mechelen (aug.-okt. 1566). V. *Antoon de Lalaing,* Gouverneur te Antwerpen (okt. 1566—april 1567), VI. Hoogstraten, buiten de Nederlanden. — In dienst der Staten (april 1567—okt. 1568) . „Besluit" en „Stamboom van de familie *de Lalaing* (1441—begin 18de eeuw)" besluiten deze studie; 2, J. Lauwerys, De graven van Hoogstraten. De familie *de Lalaing.* Behandelt: 1. *Antoon de Lalaing,* de le Graaf, 11. *Filip de Lalaing,* de 2e Graaf. *Karel de Lalaing,* broeder van *Filip,* 111. *Antoon 'de Lalaing,* de 3e Graaf, IV. *Willem de Lalaing,* de 4e Graaf en V. *Antoon de Lalaing,* de 5e Graaf. Met ill.

De Middelaar tussen de genealogische navorsers, nov. 1966.

Hierin o.a.: Liste du personnel officier et dames de la maison de *Marie de Bourgogne,* archiduchesse d'Autriche, en' mars 1482. Het origineel van deze lijst berust onder nummer 3445 B, 'stuk no, 119874, in het archief van het Dept. du Nord te Rijssel. Men treft er naast vele andere de namen *De la Gruthuse, De Halewin, De Lalaing, Nòirot, De Noyon, De Praet en De Snt. Aubin* op aan.

Vlaamse Stam, jrg. 11 (1966), afl. 3.

M. Bussels, Het Rijksarchief te Hasselt en de familiekunde. — J. Ockeley, De familie *Robijns.* (Vervolg,) — W. van Hille, Huwelijkscontracten te Duinkerke (1706-1790). Hierin worden — ontleend aan een op het Stadsarchief te Duinkerke berustende „register-inventaris" — in chronologische volgorde de 123 huwelijkscontracten gegeven, De contracten hebben o.a. betrekking op: *Du Buy* (1771), *Goeman* (1740), *Lemaire* (1735), *O'Meara (1787)* en *Thierry* (1759). — Ph. van Hille, M. de Bruyne, D. Cracco e.a., Onze kwartierstaat: *Constant Permeke* (1886-1952). — M. Boussauw, Ommestellinge van Maldegem (1620). Deze belasting kan met de huidige grondbelasting worden vergeleken. Bedoelde lijst van belastingplichtigen bevat o.m. de namen *De Buck, Dyserinck* en *De Zuttere.* — E. Defoort, Het archief van het Legermuseum te Brussel. Hierin wordt een korte beschrijving gegeven van de bronnen, die in genoemd museum berusten en die voor de genealogische onderzoeker van belang kunnen zijn, — F. Goole, Over „Dispensatio Consanguinitis." — H. Thys, Namenklapper op de weesmeesterskamer der gemeente Reet. (Vervolg en slot.) — J. van Cappellen, De familie *Van Cappellen.* (Wordt vervolgd+) Behandeld worden de takken te Merchtem en Nieuwenrode. Met alliantie *Clavareau.* — P. H. van Molle, De eerste Zuidafrikaanse vrouw was een Zuidnederlandse. Grootvader van *Maria van Riebeeck* werd in Henegouwen geboren. uit een oud Picardisch geslacht. Met ill. Betreft *Chréfien de la Queillerie,* Waals predikant.

Der Grafschafter, juli 1966.

E. Burs, Kreuzritter brachten Kultur und Licht: 500 Jahre Kloster Ter Apel.

Mitteilungen der Westdeutschen Gesellschaft für Familienkunde, bd. XXII (1966), afl. 4.

J. Lichtenberg, Die rheinische Familie *Doetsch* und ihr Verwandtenkreis. Zum Andenken an den Familienforscher *Carl W. H. Doetsch. Carl Joseph Johannes Doetsch*, 1731—verm. 1770, „Amtmann u. Rentmeister" te Hüls, was in 1757 getrouwd met *Maria Caroline von Mertzenfeld*, 1731-1797. Haar grootmoeder van vaderszijde was: *Maria Catharina* geb. *Fuchs*, uit Sittard. — H. Gauch, Traditions-Genealogie. Leitnamen-Forschung. (Vervolg en slot,) Met aan het slot „Sippschaftstafel *Gundrun*." — E. Quester, Wegweiser für Forschungen nach ostdeutschen Vorfahren. (11.). Geeft aanvullingen op dit artikel, gepubliceerd in: MWGF, XXI, k. 337 vv. — E. W. Gatzen publiceert vervolg en slot van zijn interessante studie 'over „Die Stellung der Schöffenbar-Freien und ihre Aufgaben in der Rechtspflege des Mittelalters." — J. von Roy vestigt de aandacht op „Der Grabstein des *Peter von Berchem* zu Kranenburg." — G. Engelbert, Das Personenstandsarchiv Detmold. — W. Pauls, Eine Ahnentafel-Numerierung auf der Grundlage des Achtziffersystems.

Proceedings of the Huguenot Society of London, dl. XXI (1966), afl. 1.

Bevat het artikel van L. F. Roker over „The Flemish and Dutch Community in Colchester in the sixteenth and seventeenth centuries." Met vermelding van de namen *Van den Berghe, Wynkyn Grenrice*, sohoenmaker, geb. in Gelderland en in 1525 naar Colchester vertrokken en *Van Migrode* (van Aalst in Vlaanderen).

The New York genealogical and biographical record, vol. XCVII (1966), afl. 4.

H. Burr Smith, The *Bancker* silver. Dank zij waardevolle „*Bancker*" manuscripten, in bewaring bij „The New-York Historica1 Society" is het mogelijk een overzicht te verkrijgen van Amerikaans zilverwerk, dat voor leden van genoemde familie vervaardigd en in hun bezit geweest is. Het zilver draagt de merken van vroege en belangrijke zilversmeden t.w. van 1. *Hull & Sanderson: John Hull* (1624—1683), *Robert Sanderson* (1608—1693), 2. Jacob *Boelen* 1 (1657—1729), 3. *Bartholomew Schaats* (1670—1758), *4. Johannes Nys* (*1671-1734*) = merk niet vaststaand, 5. *Benjamin Wynkoop* (1675—1728), *6, Simeon Soumaine* (*1685-1750*), *7. Charles LeRoux* (1689—1745), 8. *Andrew Tyler* (1692—1741), *9. Henricus Boeten* (1697—1755), *10. Adrian Bancker* (1703—1772), 11. *William de Peyster* (1709—1780), 12. *Jan Cluet* (1725), 13. *Sylvester Morris* (1745), 14. *Myer Myers* (1723—1795), 15. *Thomas Hammersley* (1727-1781) en 16. *Ephraim Brasher* (1744—1810). In het artikel zijn behalve een genealogisch fragment *Bancker* opgenomen: a. *Christopher* and *Evert Bancker's* waste book 1742-1762, An Account of Severall peices of Wroght Plate belonging to *Christopher Bancker Ye 26* day of Decembr 1751, b. Invoices outward — Begun Ye 5th January 1747/48 — An account of the estate of *Christopher Bancker*, deceased, beginning folio 5, 1763, c. The 20th April Divided the following Plate between *Evert, Adrian, Richard* and *William Bancker* and each of their Acc.ts Debited for the same, d. Memorandum of Sundry Ps and its weight 1772, e. Plate of A.B.B., f. [An undated list of silver, gold, books, and other items', obviously from the division of *Evert's* estate, from *Bancker* Papers, 1734-1785 etc.], g. [Apparently the division of *Evert Bancker's* estate between his two sons. Items other silver and gold have been omitted etc.], h. Account of household furniture bought by *Abrm. B. Bancker* from time to time [a long list, from which only the silver is taken] en i. [In folder „Accounts, Receipts, Legal Papers, etc. 1774".] Het geslacht *Bancker* is geparenteerd aan de families *Abeel, Boelen, Duykinck, Hooglandt, Rutgers* — Baptisms of the German Reformed Church of Rhinebeck now St. Paul's Lutheran Church Redhook, NY. (Vervolg.) In de periode van 12 maart tot 11 juni 1775 komen de namen *Van Aaken, Van Benthuijsen, Beringer, Van Ette, Heermans, Pier, Scharp, Teerpenning* en *Top* bij ouders en doopgetuigen voor. — L. D. Cook, *Jeurian Teunissen Tappen* of Albany and of Kingston, New York and his descendants. (Vervolg.) Met Appendix: A. The *Decker* family of Kingston, New York. Laatstvermeld geslacht stamt af van *Jan Broersen*, uit Husum, in 1658 naar Nieuw Nederland vertrokken. Met allianties *Ten Broek, Van Campen, Cortreg(h)t, Schut, Westbroek:* B. The *Chollet* family of Catskill, N.Y.: C. Unassigned *Tappens*. Met aangehuwden *Van der Bilt* en *Bogardus*. — E. J. Chapin, Naturalizations in Federal Courts, New York district, 1790—1828. (Vervolg.) — Baptisms in the Lutheran Church, New York City, from 1725. (Vervolg.) Geeft doopinschrijvingen van 1730-1732 en o.a. de volgende namen: *Van Boskerk, Fontyn, Van Gleek, Hens, Herdyk, Kool, De Lange, Van Norden, Rauw, Swardwout, Van Wormer*. — K. Scott, Genealogical data from The New-York Mercury. (Vervolg: 1762). Genoemd worden: *Hogeboom (Annatie*, „wife of *Jeremiah Hogeboom* of Claverack — has eloped Erom her husband"), *Van Pelt, Van Ranst, Schuyler*.

Familia, jrg. 111 (1966), nr. 1/2.

C. Pama, Stamboeke as Africana. Vestigt de aandacht op enige in Zuid-Afrika enz. verschenen genealogische monografieën: *Engelenburg, Kruger, Van der Merwe, Retief, Van Riebeeck-boek*. — G. H. Beetge, Naam en bynaamqewing by Afrikaanse families na aanleiding van die familie *Beetge*. — J. A. van Heese, Kwartierstaat van generaal *Louis Botha*. Bij de 16 kwartieren verschijnen de namen, *Kok, Van Leeuwen. Nieuwoudt, Du Preez, Van Rooyen, Scheepers*. — J. Ploeger, Die peslag *Changuion*. (Skematies, veral met betrekking tot die afstamming en kinders van dr. *A. N. E. Changuion.*) — J. A. Heese, Marriages at the Cape between English and Afrikaans speaking South Africans 1822-1833. Bevat o.a. de namen *Van der Berg, Engelbrecht, Louw, Muntingh, Van Reenen, Van Ryneveld, Schonegevel, Van Schoor, V. d. Spuy, Werner, Van Wielligh*.

Familia, jrg. 111 (1966), nr. 3/4.

Bevat o.a. 1. Jewish genealogy in Holland. Ontleend aan het in Elseviers Weekblad van 16 okt. 1965 verschenen artikel „Joodse genealogie in studie" door M. Kopuit; 2. C. G. S. de Villiers, Afstamming van wyle min. N. C. *Havenga*. Met verwantschap *Engelbrecht* en *Swart; 3.* C. Pama, Kwartierstaat van die Eerste Minister. De probandus stamt in rechte lijn af van *Jan (Hans) Forster* of *Vorster*, van Bern (Zwits.) en *Elisabeth Liibbe*. Genoemde *Jan* is als soldaat in dienst van de V.O.C. naar de Kaap gekomen en wordt van 1718 af als bouwknecht in' Drakenstein vermeld. Met kwartieren *Van der Merwe, Wagenaar, -De Wit; 4. C. G. S.* de Villiers, Stam-

boomondersoek in die praktyk; 5. The ancestors of the South African Van *Wyks* in Holland.

Der Schweizer Familienforscher, jrg. XXXIII (1966), afl. 4/5.

O.a. R. Oehler, Über einige Grundbegriffe der Genealogie. — Pfarrbuch 1657-1757 von Menzingen gefunden. Bij opruimingswerkzaamheden in de pastorie van Menzingen is dit sedert vele decennia vermiste en steeds tevergeefs gezochte kerkelijke register te voorschijn gekomen.

Neue Zürcher Zeitung, 10 april 1963, ochtended. no. 1501:

Alte Geschäftsbücher im Staatsarchiv Zürich door W. Schnyder. Het Staatsarchief Zürich heeft zich sedert het einde der 19de eeuw tot taak gesteld, de koopmansboeken van opgeheven handelsbedrijven onder zijn beheer te nemen en deze zo doende voor verlies te behoeden. In het onderhavige artikel wordt in beknopte vorm een overzicht van de koopmansboeken en van de geschiedenis van bedoelde handelshuizen gegeven: es ed irma *Von Muralt* a.d. Sihl van 1657 af, Florettspinnerei u. Bankhaus Gebr. *Gossweiler 1744* -1808, Handelsfirma *Hottinger & Hess* 1743-1813, Baumwoll-Seiden- u. Bankfirma *Escher* 1774-1890, Bankhaus *Orelli* (Talhof), van 1787 af, Baumwollhaus *J. & A. Bidermann*, Winterthur, van 1780 af.

THA. J. VAN ALFF.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

van Achlum (van Achelen) -van Vierssen. Wie kent de personalia en verdere voorouders van het echtpaar *Igram Claesz. van Achlum*, bode bij het Mindergetal en deurwaarder der Staten van Friesland, gehuwd met *Sara van Vierssen?*

Hun dochter *Doetje*, geb. 16'66, trouwt *Arnoldus Wassenbergh* (1659-173 *1)* , landschapsapotheker te Leeuwarden (Gen. Jierb. '61, p. 94).

Is er verband met *Igram van Achelen*, voorzitter van het Hof van Friesland en van de Hoge Raad van Mechelen, † 28 okt. 1604, die in 1561 trouwde met *Mints Jelledr. van Hoytema?* (Vergl. De Haan Hettema, Stamboek Friesche Adel).

Sara van Vierssen komt niet voor in de genealogie *Van Vierssen* in De Haan Hettema's Stamboek.

Leiden. J. T. ANEMA.

Boogaard-van der Well (LXXXIV 76). De overlijdensdatum van *Adriaan Boogaard* is, niet 3 januari 1895, zoals vermeld in kolom 76, doch 3 januari 1 8 0 5.

REDACTIE.

Breyl (Brijl) (LXXXIV 35). *Willemina Hovenier* was bij haar (eerste) huwelijk, Amsterdam 21 april **1746,** met *François Seegers* 21 jaar oud. Haar vader *Lambert Willemsz. Hovenier* assisteerde bij het huwelijk,

Hoewel haar vier broers en zuster te Dinxterveeen (Ov.) zijn geboren en te Kolderveen (Dr.) zijn gedoopt, komt haar doop te Kolderveen niet voor. Zij is geboren te Dinxterveen (Ov.) ca. 1725 als dochter (en jongste kind) van *Lambert Willemsz. Hovenier* en *Jantjen Klaas.* Dit echtpaar ging in ondertrouw te Kolderveen (Dr.) in oktober 1707.

Hengelo. D. A. N. VRIESENDORP.

Hennequin (LXXXIV 78). Gezien het veelvuldig verbasteren, waar de naam aanleiding toe gaf, kan *Jan Batiste Barteloos* zeer goed identiek zijn met *Jan Baptist Bartolotti,* geb. Hamburg in 1.590, begr. Amsterdam (N.K.) 28 mei 1624, tr. 15 mei 1612 *Leonora Hellemans*, geb. Hamburg 1594 of 1595, begr. Amsterdam (N.K.) 5 april 1661; zij hertr. 30 nov, 1627 *Pieter Corneliszoon Hooft. Zie* Dr. P. Leendertsz Jr, Uit den Muiderkring, Haarlem 1935, blz. 55-64.

Amsterdam. DR. H. W. VAN TRICHT.

Knijff (LXXXIV 79). De huwelijksdatum 7 juni 1615 van *Willem Cornelisz. Knijff* met *Dirckske Cornelisdr. Vos(sen)* kan ook de ondertrouwdag zijn. Uit de inschrijving te Gorindham is het niet vit te maken. Zijn geboortedatum kan te Gorinchem, wegens, het ontbreken van doopinschrijvingen, niet worden vastgesteld, maar zal gezien de bijvoeging ,,van Utrecht" te Utrecht moeten worden gezocht.

Dopen van kinderen uit dit huwelijk zijn te Gorinchem niet gevonden.

Luytgen van Megen en *Luytge Knijff* kunnen dezelfde zijn. Het komt ook te Gorinchem herhaaldelijk voor, dat de vrouw met haar mans ,,van" als doopgetuige wordt genoemd, zodat men nog niet direct tot familieverwantschap behoeft te besluiten. De conclusie ten aanzien van *Lucretia Knijff* kan juist zijn, daar *Lucretia* als deftig synoniem voor *Luytge* voorkomt,

Ten aanzien van *Willem Knijff* nog het volgende:

Op 6 juli 1627, acte voor schepenen van Gorinchem, koopt *Willem Knijff* ,,de Stad Culemborgih" Kortedijk 0.2. hoek Rosmolensteeg;

19 juli 1633 neemt hij op dit pand hypotheek (schepenacte) ;

25 nov. 1636 verkoopt *Dirxken Vos* wede. *Willem Knijff* aan Gerrit Pieters huis en erf ,,de twee klimmende leeuwen van ouds de ruyt", een brouwerij aan de Havendijk te Gorinchem. In 1631 was, volgens het kohier der verpondingen, eigenares van dit pand *Cornelis Vossen wede. 2* dec. **1642** verkoopt *Eelken Vos Cornelisdr.* wede. *Jan Hendriks van Dusseldorp. Dirxken Vos is* dus vermoedelijk tussen 1636 en 1642 overleden.

Of de in respect. 1625 en 1631 als huiseigenaren te Gorinchem voorkomende *Cornelis* en *Johannes Knijff* broeders waren van *Willem* kan ik niet uitmaken. Ik heb de indruk, dat *Willem Knijff* niet te Gorinchem heeft gewoond of het beroep van brouwer aldaar heeft uitgeoefend.

In 1959 woonde nog te Gorinchem *Gerrit Knijff,* geb. in **1886,** gehuwd met *Siepke Bölger,* geb. in 1894. Deze familie was Luthers.

Gorinchem. H. VAN HOOGDALEM.

Silverling (LXXXIII 450). 7 Mei 1600 zijn te Rotterdam gehuwd:

Hans Silverlinck, J.g. van Antwerpen, spellemaker, woont in de Westwagestrate, met *IJtgen Hermans* J.d. van Dort, woont in de Leuustrate.

Rotterdam. W. A. VAN RIJN.

INHOUD VAN DIT NUMMER.

Bestuursberichten. — Aanwinstenlijst der bibliotheek. — Het riddermatige geslacht Van Essen, door Mr. 0. Schutte (slot). — Korte mededelingen: Van den Hoek; Van Hogendorp. — Inhoud van buitenlandse boeken en tijdschriften. — Vragen en antwoorden.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN. PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt maandelijks en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.

Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maand blad, gelieve men te richten tot de Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede", Backershaegen-Zaan 70,* Wassenaar.

De jaarlijkse contributie (abonnement) ad *f* 25,— gelieve men steeds vóór 1 februari te voldoen door storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap te 's-Gravenhage.

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot de Secretaris IR. C. M. R. DAVIDSON, Jacob de *Graefflaan* 17, 's-Gravenhage.

Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg 5, 's-Gravenhage.*

Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden op postrekening no. 487073 ten *name* van de Bibliotheek van het Genootschap te 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of de inhoud der ondertekende stukken.

No. 4 **LXXXIVe Jaargang** **april 1967**

WILLEM-ALEXANDER CLAUS GEORGE FERDINAND

Prins der Nederlanden, Prins van Oranje Nassau, Jonkheer van Amsberg.

In de avond van donderdag 27 april 1967 kondigden zowel de meest moderne communicatiemiddelen, zoals de televisie en de radio, als de van ouds bekende kanonschoten, 101 in getal, ons de geboorte aan van de zoon van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix in het Academisch Ziekenhuis te Utrecht.

Hare Majesteit de Koningin deed in de Staatscourant van donderdag 27 april 1967, No. 82 A, in bijzondere uitvoering, de aankondiging, mede namens de ouders van de jonggeborene.

De blijde mare gaf aanleiding tot een groot enthousiasme, waaruit de vreugde en dankbaarheid van het Nederlandse volk bleek. Geschaard om de troon van het Koninkrijk deelde het in de dankbaarheid en vreugde van het ouderpaar, van de Koninklijke grootouders en van de verdere leden van het Koninklijk Huis.

Het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde biedt aan de ouders van de jonge prins en aan de Koninklijke grootouders zijn eerbiedige gelukwensen aan bij deze zo heugelijke gebeurtenis.

Sedert 1851 — 116 jaar geleden — was geen prins in ons Koninklijk Huis geboren. De twee voornamen Willem-Alexander zijn geen onbekende voornamen voor de prinsen van dit Huis. Alle prinsen, geboren in de 19de eeuw, — elf in getal — droegen de naam Willem, terwijl door zes tevens de voornaam Alexander werd gevoerd.

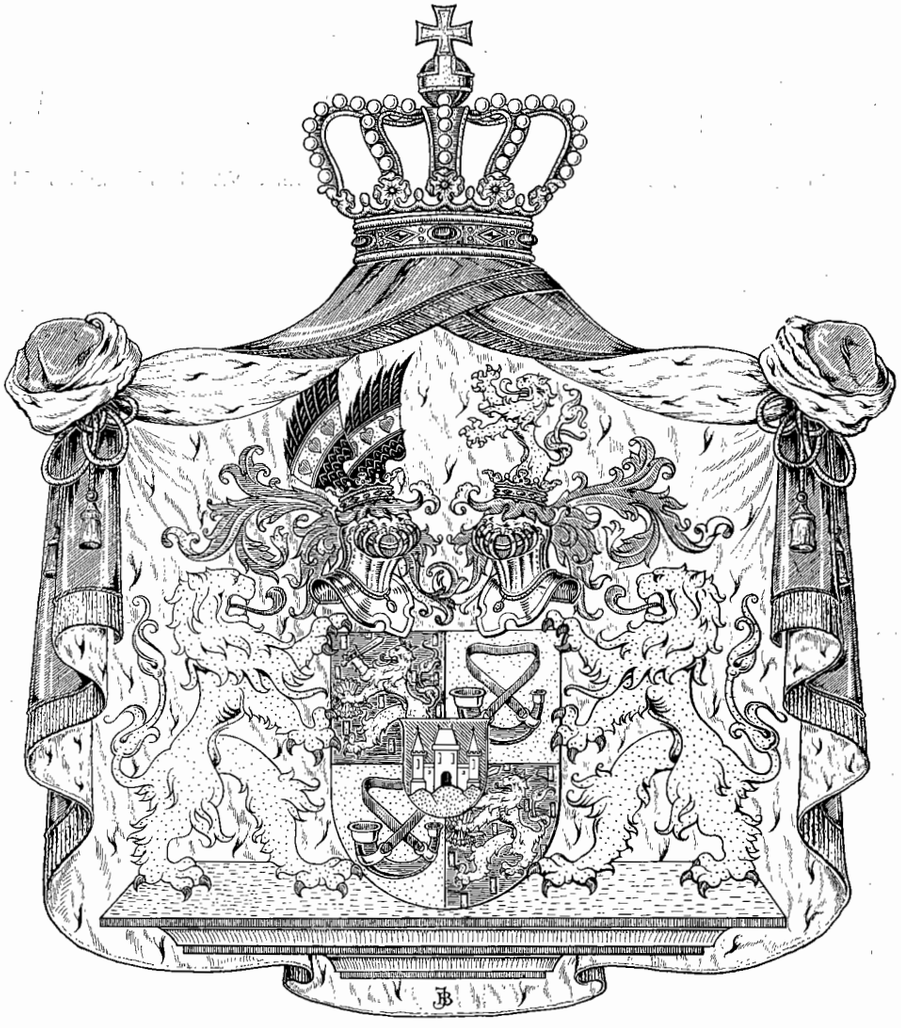

Het wapen van Z.K.H. Willem-Alexander prins der Nederlanden.
Wapentekening door Jakob B. Bronsema *).

De geboorte van deze jonge prins in ons Vorstenhuis betekent — menselijkerwijze gesproken — de verzekering van de toekomst van geheel ons land en volk. De vermoedelijke erfgenaam van de Kroon!, „des Konings eerste onderdaan", voert volgens artikel 27 van de Grondwet de titel van Prins van Oranje. Eens zal dit voor Prins Alexander in de verre toekomst zijn weggelegd.

Dat het zo zijn moge!

d. R. v. A.

*) Het drukcliché is welwillend ter beschikking gesteld door Drukkerij en Uitgeversmaatschappij N.V. De Eemsbode te Delfzijl.

BESTUURSBERICHTEN.

Het Bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden te Brussel van R. W. baron van Boetzelaer, sedert 1917 gewoon lid van het Genootschap.

Tot **lid zijn benoemd:**	**Voorgesteld door:**
G. **F. DE ROO VAN ALDERWERELT,** *Beneden Beekloop 9, Geldrop.*	J. **K. H. DE ROO VAN ALDERWERELT,** *'s-Gravenhage.*
R. **W. baron VAN** BOETZELAER, *Huize Eyckenstein, Maartendsijk.*	**DE SECRETARIS VAN HET GENOOTSCHAP.**
Ds. H. J. L. A. COUVÉE, *Nassaulaan 19, Steenbergen,*	**Jhr. Mr. C. C.** VAN **VALKENBURG,** *Aerdenhout.*
C. **A. VAN HEES,** *Nieuwe Herengracht 123 IV, Amsterdam-C.*	**P. J. VAN OOSTEROM,** *Amsterdam.*
J. M. OOSTROM, *p/a Philips Equadorca, Avenida Patria 792, Esqwina Calle Paez, Quito, Ecuador.*	**P. J. VAN OOSTEROM,** *Amsterdam.*
F. R. VAN ROSEVELT, B.Sc., **M.A.,** *8343 Island Lake Road, Dexter, Michigan 48130, U.S.A.*	**DE** SECRETARIS **VAN HET GENOOTSCHAP.**
Ing. **W. TENFELDE,** *Julius-Landzettel-Strasse 15, 445 Lingen (Ems), Duitsland.*	**Dr. H. B. VOORT,** *Bentheim.*
Dr. H. J. VAN DER WIEL, *Van Beverninghlaan 24, Gouda.*	**Drs. J.** A. **DE BOO,** *Hoofddorp.*

Adreswijzigingen:

J. H. KLEBER,	**De** Meern, *Parkflat de Rheyngaerde D. 15.*
H. J. METHORST,	Arnhem, *Boulevard Heuvelink 129.*
Jhr. Mr. C. L. REIGERSMAN,	's-Gravenhage, *Schiefbaanstraat 21.*
S. **D. SIETSES,**	**Enkhuizen,** *N. Boerenvaart 61.*
Mr. R. **C.** baron **SNOUCKAERT VAN** SCHAUBURG,	**Wassenaar,** *„Roggeduin", Duinvoetlaan* **94.**
Mr. E. SCHOKKER,	**Nijmegen,** *Oude Molenweg* **247.**
E. J. VINKHUY'ZEN,	Berg **en Dal,** *Molenbosweg 15.*

Corresponderend lid:

J. P. ZWICKY,	**5001 Zürich (Zwitserland),** *Fraumünsterstrasse 13.*

Notulen van de Algemene Ledenvergadering, gehouden op 14 februari 1967 te 's-Gravenhage.

Aanwezig zijn de bestuursleden: J. K. H. de Roo van Alderwerelt, voorzitter, Ir. C. M. R. Davidson, secretaris, Mr. E. Idema Greidanus, penningmeester, Jhr. Mr. C. C. van Valkenburg, onder-voorzitter, Jhr. Mr. H. E. van. Weede, B. van der Feen de Lille en Jhr. Mr. W. L. M. van. de Poll, en de leden: G. D. Cornelissen de Beer en Mejuffrouw A. E. M. Roelants.

De voorzitter opent de vergadering en herinnert er aan dat op de Algemene Ledenvergadering van 11 januari 1967 geen besluit over de voorgestelde wijziging van de Statuten kon worden genomen, daar het vereiste quorum niet aanwezig was. Daarom is binnen de in Art. 17 van de Statuten voorgeschreven termijn van zes- Weken deze tweede Algemene Ledenvergadering voor het aanbrengen van de statutenwijziging belegd, welke met ten minste 3/4 van de uitgebrachte geldige stemmen tot wijziging van de Statuten, kan besluiten.

De notulen van de Algemene Ledenvergadering van 11 januari 1967 worden goedgekeurd.

De voorgestelde toevoeging aan Art. 3 van de Statuten:

„Bij het verstrijken van laatstgenoemd tijdvak wordt de vereniging andermaal aangegaan voor de tijd van 29 jaren"

wordt met algemene stemmen aanvaard.

De vergadering verleent met algemene stemmen machtiging aan het bestuur van het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde om goedkeuring aan te vragen op de gewijzigde Statuten.

Nadat de secretaris de notulen van deze vergadering had opgemaakt, worden deze met algemene stemmen goedgekeurd. Hierop sluit de voorzitter de Algemene Ledenvergadering.

Ubbena,

door **Ir. T. W. Siertsema.**

De jonkers *Ubbena* zijn van oorsprong een geslacht van destijds zeer vooraanstaande Oostfriese hoofdelingen. Wijlen Dr. Heiko Ubben Heikes, advocaat en notaris te Emden, stelde een zeer uitvoerige m.s.-genealogie *Ubbena* op, waar de oudere *Ubbena's* en al de geslachten, die daar onder andere namen aan ontsproten, in zijn behandeld. De tegenwoordige bezitter van dit m.s., de Heer Theod. Rehbein, Ambtmann der Ostfriesischen Landschaft te Aurich, was zo welwillend deze genealogie te mijner beschikking te stellen. Hier zijn slechts de oudste generaties in de rechte lijn aan ontleend. Van *Wilhelm Ubbena,* die zich in 1538 te Bierum vestigde, af is deze genealogie echter volledig uitgewerkt, waarbij een dankbaar gebruik is gemaakt van de gegevens die Mr. H. L. Hommes en de Heer J. Westra van Holthe verschaften.

De *Ubbena's* hier te lande splitsten zich in de 16de eeuw in een Drentse tak, die grotendeels katholiek bleef en een tak in de Ommelanden, die hervormd was en zich jonkers van Spyck noemden. In- de mannelijke lijn zijn beide takken in de 18de eeuw uitgestorven.

Het wap en dat de *Ubbena's* **in** Oostfriesland voerden was: drie rechterschuinbalken en een schildhoofd beladen met twee sterren; helmteken: een ster tussen een vlucht, elke vleugel beladen met drie rechterschuinbalken.

Wilhelm Ubbena, de Oostfriese kanselier (V) gebruikte bij zijn leven dit wapen, zijn nakomelingen in ons land namen echter een ander wapen aan, dat zij ook plaatsten op de grafzerk te Bierum van de kanselier. Dit wapen is: een leeuw, helmteken: pauweveren in meer rijen, helm met wrong.

Jochum Ubbena (VIa) zegelde met dit wapen in 1564 en sindsdien komt het op alle Ubbena-grafzerken en rouwborden voor.

Als stamvader wordt beschouwd:

1. *Ubbo van Petkum,* tr.1° *Etta Nonninga;* **tr.** 2° *Hyma Ennona.*

   Uit het eerste huwelijk o.a. een zoon:

11. *Nono (Ubbena) van Petkum,* genoemd in 1454, tr. N.N.

    Uit dit huwelijk o.a.:

111. *Ubbo Nonnena,* pastoor te Larrelt bij Emden, genoemd in 1452 en van 1458—'74, tr. N.N. [1])

[1]) **In** Oostfriesland was **destijds het** priestercelibaat **niet verplicht.**

Uit dit huwelijk o.a.:

IV. *Remet Ubbena* [2]), kerkvoogd te Larrelt 1474—'87, raadsheer te Emden 1494-1514, † in 1514; tr. 1° ..... *Wilhelmsdr.;* tr. 2" *Eiske Hompen*, die 50 grazen „marschland" en een uitzet aanbracht, dr. van de Emder burgemeester *Hompo Hayen* en *Fossa Remetsna van Midlum*,

Uit het eerste huwelijk:

1. *Wilhelm, volgt* V.
2. *Ubbo Remets,* van wie nakomelingen.

Uit het tweede huwelijk:

3. *Anna Remets, tr. Otto van Diepholt.*
4. *Frouke Remets,* tr. *Johan van Lingen.*
5. *Hebe Remets,* tr. *Nonno Meckena.*
6. *Hajo Hompen,* tr. N.N.; kinderloos.

V. *Wilhelm (Remets) Ubbena,* kanselier van Oostfriesland 1506 [3])—1 534 (met onderbrekingen), verliet Emden in 1538 wegens zijn katholieke overtuiging en vestigde zich te Bierum, waar zijn dochter vermoedelijk toen reeds woonde, † in aug. 1539, begraven in de kerk te Bierum [4]), tr. *Ave Coninck genaamd van Ballen* [5]), die in 1533 reeds overleden was.
Kinderen [6]), volgorde niet bekend:

1. *Houwe Ubbena,* leeft nog 18 juni 1564, tr. *Remmert van Berum* [6]), hoofdeling te Bierum, † 25 januari 1554, begraven te Bierum, zn. van *Jelto* en N. *Barnda.*
2. *Jochum,* volgt VIa.
3. *Wilhelm,* volgt VIb.

VIa. *Jochum Ubbena* ridder, genoemd in 1553 bij de scheiding van o.a. zijn vaders nalatenschap, raadsheer en burgemeester van Groningen 1563-1593, lid van de Hoofdmannenkamer aldaar 1561-1590, streng-katholiek, arresteert in 1569 enkele beeldenstormers [3]), Abel Eppens tho Equart spreekt in zijn kroniek over: „*Jochum Ubbens* bloedraedt". Meermalen door de stad afgevaardigd naar Parma te Brussel en naar Philips 11 te Lissabon, die hem in 1583 tot ridder verhief. Verwierf voor de stad Groningen vele privileges en de bevestiging van het stapelrecht: stichtte met zijn vrouw het Ubbena-Gasthuis, leeft nog in 1600; tr. *Johanna Jarges* [7]), dr. van *Duirt* en *Teetke Waelkesdr.*

Kinderen, volgorde onbekend:

1. *Ave Ubbena* [8]), tr. *Tjaardt Heerma,* in 1589 commandant van de Spaanse bezetting van de Zoutkamp, toen, deze door Willem Lodewijk veroverd werd [9]), zn. van *Bouwe* en *Luts van Frittema* [10]).
2. *Wilhelm Ubbena,* volgt VIIa.
3. *Ida Ubbena,* leeft in 1623, tr. [11]) *Popco Ufkens,* † vóór 1623 [12]).

2) Emder Jahrbücher 1936 XXIV blz. 12 e.v.
3) Algem. Ned. Familieblad 1885 blz. 294.
4) Feith. Grafschriften blz. 60. Bierum nr. 1.
5) Ned. Leeuw 193, k. 1.26.
6) Inv. Lulema nr. 134.
7) Gevelsteen Ubbena gasthuis.
8) Stamboek van den Frieschen Adel, deel 1 bl. 194.
9) Teenstra, Kroniek, 11. 11.
10) Stamboek van den Frieschen Adel, deel 11, blz. 131.
11) Ned. Leeuw 1952, k. 25.
12) Vonnissen Hoofdmannenkamer, dl. 22, blz. 107.

4. *Duirt,* volgt VIIb.
5. *Teteke Ubbena,* † vóór 1641, tr. *Jan Jarges* [13]), zn. van *Pieter* en *Stijn Coenders.*
6. *Swane Ubbena,* tr. *Remmert Entens* [14]), zn. van *Hillebrand* en *Iko Entens* [15]).
7. *Trine Ubbena,* genoemd 13 maart 1599 op de Goorspraak te Eelde.
8. *Ludolph Ubbena,* raadsheer te Groningen 1580, hopman, † 26 okt. 1581 [16]).

VIIa. *Willem Ubbena, op* Boelsiersema te Leermens, jonker en hoofdeling in de Vierburen c.a., genoemd in 1574 en '76 [17]), sinds 1582 te Leermens op Boelsiersema, hem door zijn tweede vrouw aangebracht en in 1619 [18]) verkocht, leeft nog 31 dec. 1620 [19]) en is in 1628 reeds overleden [20]); tr. 1° *Alyt van Haersolte,* dr. van *Steven en Anna Knoppert* [17]); tr. 2° *Adelheid Clant,* † *30* juni 1590 [21]); dr. van *Lucas,* heer van Boelsiersema, en *Heile Lewe;* tr. 3° (procl. Groningen 12 nov. 1598) *Johanna de Mepsche:* tr. 4° Groningen 31 okt. 1613 *Elisabeth de Sigers ter Borch,* die in 1645 nog als zijn weduwe voorkomt [22]), dr. van *Geert* en *Johanna de Mepsche.*

Uit het tweede huwelijk:

1. *Helena Ubbena,* nog in leven 16 febr. 1641 [15]), tr. 1° te Leermens (procl. Groningen 3 okt. 1612) *Bartold Sissinck,* nog in leven 21 juni 1624, † vóór 20 maart 1627 [23]), zn. van *Rudolph* en *Elizabeth de Mepsche:* tr. 2° Groningen 24 okt. 1630 (procl. 2 okt. 1630) *Casper van Aswede,* nog in leven 21 juni 1663 [24]), zn. van *Borchard van Aswede.*

Uit het derde huwelijk:

2. *Lulof Ubbena,* adelborst, reeds overleden op 16 febr. 1641 [15]), tr. 1 ° Groningen 27 dec. 1629 (procl. 28 nov. 1629)' *Mayke Swers,* weduwe van *Jan Barolts:* tr. 2° (procl. Groningen 2 april 1636) *Beeltien Boelens,* weduwe van *Jan van Cleve.* Geen kinderen uit deze huwelijken bekend.

Uit het vierde huwelijk:

3. *Aaltien Ubbena, 16* febr. 1641 nog minderjarig [15]).
4. *Johanna Ubbena, 16* febr. 1641 nog minderjarig [15]), tr. (procl. Groningen 21 nov. 1646) *Gerlof Groothuys.*

VIIb. *Duirt Ubbena,* te Oudemolen (Dr.) „eques regius", werd op 30 aug. 1584 bij Helpman (bij Groningen) door 8 of 9 'geuzen gevangen, genomen [25]), naar Franeker gebracht en vrijgegeven tegen een vendelaanvoerder [26]); in 1599 komt hij te Coevorden voor in verband met bezittingen in die buurt [27]), pleit voor de predikant te Vries

13) Stamboek van den Frieschen Adel, deel 1, blz. 65, 69.
14) Inv. Lulema, nr. 81.
15) Inv. Lulema, nr. 138. Uittreksel misleidend, zie bijlage.
16) Diarium Egbert Alting, blz. 536.
17) Archief Van Haersolte. R.A. Zwolle, inv. nr. 36.
18) Reg. Feith III. 12 nov. 1619, nr. 4.
19) Inv. Hooge Justitiekamer, nr. 1758.
20) Reg. Feith. geschreven 1625. nr. 43.
21) J. A. R. Kymmell. Het geslacht Clant.
22) R.A. Assen. Inv. Ambt. en Part. nr. 1217.
23) **Ned.** Leeuw 1942, k. 69.
24) Ned. Leeuw 1943, k. 199.
25) Diarium Egbert Alting, blz. 612.
26) Kroniek Abel Eppens tho Eqnart, deel 1, blz. 121.
27) R.A. Assen. Inv. Ambt. en Part., regest 126.

op 10 juni 1608 en is op 12 juli 1614 [28]) reeds overleden: tr. Groningen 20 nov. 1575 [29]) *Hille Lewe,* nog vermeld in 1585.

Uit dit huwelijk:

1. *Jan* of *Johan,* volgt VIIIa.
2. *Lulof Ubbena,* leeft 12 juli 1614 [28]), 22 maart 1631 volmacht van de erfgenamen van Jochem Ubbena [30]), † kinderloos vóór 12 nov. 1641 [31]).
3. *Harmen,* volgt VIIIb.
4. *Johanna* of *Jantien* Ubbena, † vóór 12 mei 1648 [32]), tr. te Velthusen (procl. Groningen 5 okt. 1622; att. 12 nov. 1622) Joncker *Eoert van Kettwich,* van het huis ter Esche bij Velthusen, † omstr. 1634 [33]), zn. van *Albert* en *Mechteld van Beesten,* die † omstreeks 1634. Zij komt tot 29 sept. 1636 te Coevorden als zijn weduwe voor [34]), maar is op 16 februari 1641 reeds overleden [6]).

VIIIa. *Jan* of *Johan Ubbena,* woont te Zeegse op een boerderij, in 1610 aangeklaagd wegens vechten [35]), in 1630 te Zeegse aangeslagen voor *f* 4500,— in de grondschatting, † 8 sept. 1635 (gedood door Johan Kiers ten Berge), tr. *Elisabeth van den Hövel,* komt nog voor in de grondschatting van 1645, wonende te Zeegse, met haar zoon Jochum Frans, dr. van *Herman* en *Henrica van Asschenberg* [36]).

Uit dit huwelijk:

1. *Jochum Frans,* volgt IXa.
2. *Duirt Ubbena,* komt voor 12 nov. 1641 [31]) en 30 okt. 1664 [37]).

IXa. *Jochum Frans Ubbena,* genoemd 30 okt. 1644 [38]), op 28 april 1646, met zijn zwager van Wahren, betrokken bij de doodslag op Hendrik Huijsing, woonde toen met zijn moeder op een boerderij te Zeegse, † tussen 1664 en 1666, tr. *Christina van Wahren,* van Bunne, met wie hij van 12 juni 1656 [39]) af voorkomt als bezitters en bewoners van het huis te Bunne, dr. van *Daniël,* te Bunne, en *Wendela Mulert. Zij* gaven in ±1661 een preekstoel en in 1664 een zilveren beker aan de kerk te Vries, waar hij in 1664 als collector voorkomt en waar in 1670 en 1676 zijn weduwe wordt genoemd.

Uit dit huwelijk:

Wendela Cornera Ubbena, geb. omstr. 1647, † 2 maart 1695, begr. te Bierum, tr. omstr. 1673 *Berent van Berum,* † 25 dec. 1693, begr. te Bierum, zn. van *Onno* en *Teetke Jarges* [41]).

28) dito, blz. 5, nr. 31.
29) Diarium Egbert Alting, blz. 317.
30) R.A. Assen. Rechtdagen.
31) Sent. civiele zaken Burgem. en raad van Groningen, deel 38.
32) Gem. Arch. Groningen IIIx, deel 29, fol. 1.
33) Rudolf vom Bruch. Rittersitze des Emslandes, blz. 194.
34) R.A. Assen. Coevorden acten en annotatiën 1629—'39, fol. 462.
35) R.A. Assen. Goorspraken Anderen. Ao. 1610.
36) Ned. Leeuw 1943, k. 129, en de kwartieron van zijn kleindochter *Wendela Cornera Ubbena te* Noordwolcle, Bierum en Uithuizen.
37) R.A. Assen, Lottingsprotocollen, 30 okt. 1644, blz. 431.
38) R.A. Assen, Lottingsprotocollen, okt. 1644, blz. 431.
39) R.A. Assen, Lottingsprotocollen, juni 1656, blz. 136.
40) R.A. Assen, Lottingsprotocollen, nov. 1678, blz. 351.
41) Ned. Leeuw 1943, k. 128/129.

VIIIb. *Harmen Ubbena,* tot Oudemolen, minderjarig in 1614 [28]), in 1630 tot 1654 in de grondschatting te Oudemolen aangeslagen voor *f* 4500.— wegens: huis, kamer, molen, enz., in 1643 beleend met de tienden te Esche, gekocht van zijn nicht Helena van Ketwich, tekent op 5 maart 1656 [42]) nog het huwel.-contract van zijn zoon Duirt; tr. *Geertruit Nagel. Zij* worden als echtelieden vermeld 12 mei 1648 [32]).

Uit dit huwelijk:

1. *Duirt,* volgt IXb.
2. *Harmen,* volgt IXc.
3. *Joachim Egbert Ubbena,* vermeld 5 maart 1656 [42]).

IXb. *Duirt Ubbena,* te Oudemolen, leeft nog 18 okt. 1661 [43]) en is op 9 juni 1665 [44]) reeds overleden; tr. 1° (kont vóór 24 okt. 1655 [45]); huwel. voorwaarden 5 maart 1656 [46])) *Lucia van Heerma van Holwinde,* dr. van *Ludolph* (zoon van *Ave Ubbena,* VIa, 1) en *Bele Hermansdr. Sickinghe* en weduwe van Jonker *Conraedt Hombrecht van Wahren* te Bunne (bij wie zij een dochter had); tr. 2° *Magdalena Johanna Ravensbergh,* die 17 mei 1680 [47]) nog als zijn weduwe voorkomt, dr. van ..... en *Johanna Hemsing.*

Uit het eerste huwelijk:

1. *Maria Gertrudis Ubbena,* minderjarig 11 nov. 1674 [48]), bediend (laatste sacramenten) Groningen 3 juli 168 1, tr. Groningen 2 sept. 1680 (R.K. Ebbingestraat) *Rudolph Uitterwijck.*

Uit het tweede huwelijk:

2. *Lucia Helena Ubbena,* minderjarig 6 juni 1682 [49]), leeft nog 28 juni 1713 [44]), tr. in of vóór 1690 [50]) *Harmen Dijck,* ged. Groningen 25 april 1660, verwalterschulte te Annen, en † na 28 juni 1713 [44]), zn. van Dr. *Johan Dijck* en *Catharina van Selbach.*

IXc. *Harmen Ubbena,* te Esche (D.) op ödinghof [33]), tekent op 5 maart 1656 de huwel. voorw. van zijn broeder Duirt; erft van zijn vader het goed Esche of ödinghof, tr. *Elisabeth von Loen.*

Kinderen:

1. *Harmen Ubbena,* geb. 27 april 1666, † in 1745, begr. in het klooster Frenswegen. Met hem sterft het geslacht *Ubbena* in de mannelijke lijn uit.
2. *Maria Gertrud Ubbena,* geb. omstreeks 1670, erft ödinghof van haar broeder, tr. omstreeks 1700 *Nicolaus Jobst von Langen, te* Spyck (D.), † omstr. 1740, zn. van *Engelbert* en *Elisabeth Maria von Bordewick zu Holthausen.*

VIb. *Willem Ubbena,* te Eenum [51]), komt het eerst voor 1 mei 1553 [6]), ambtman van Selwerd 1572—'77 [52]), raadsheer te Groningen sinds 8 febr. 1579, burgemeester 1579,

42) Geneal. en Herald. Gedenkw. in Drenthe, door Mr. J. Belonje en J. Westra van Holthe, blz. 154.
43) R.A. Assen, Lottingsprotocollen, okt. 1661, blz. 40, 42.
44) R.A. Assen, Schultenprotocol Anlo A., blz. 211.
45) R.A. Assen, Lottingsprotocollen, okt. 1655, blz. 136.
46) Reg. Feith IV, 1656 nr. 26, blz. 125.
47) R.A. Assen, Schultenprotocol Anlo A, blz. 332.
48) Gem. Arch. Groningen 111 h.h.
49) R.A. Assen, Lottingsprotocollen, juni 1682, blz. 108.
50) Doopboek Anlo.
51) Feith. Ommelander borgen.
52) Prof. Dr. H. Gosses, Organisatie, bestuur en rechtspraak in Drenthe.

in 1579 mede-afgezant van de stad Groningen naar de toen Staatsgezinde Rennenberg en na diens verraad in 1580 gevangen gezet, ontsnapte in 1582 en vluchtte naar Emden, bedwingt in 1584 te Eenum de brandschattende Spaanse troepen [53]), leeft nog 15 sept. 1592 [54]), doch is 22 okt. 1594 [55]) reeds overleden: tr. 1° N.N.; tr. 2° (huwel. contract 16 aug. 1573 [56])) *Amele Entens*, die hem overleeft, dr. van *Hillebrandt* en *Ike Entens*.

Uit het eerste huwelijk:

1. *Willem Ubbena*, hoofdeling te Eenum, woont aldaar; genoemd 22 okt. 1594 en 13 maart 1601 [57]), † vermoedelijk in 1630 en zeker vóór 20 sept. 1631 [58]), tr. *Bouck van Botnia*, geb. 3 maart 1573, † kinderloos 27 febr. 1633, begr. te Nieuwland (Fr.) [59]), dr. van *Syds en Teth Douwesdr. Douma van Oenema* [60]).
2. *Reint*, volgt VIIc.

VIIc. *Reint Ubbena*, tot Spyck, leeft 22 okt. 1594 [55]), ook nog 22 nov. 1631 [61]) doch † vóór 28 januari 1640; erfde Eenum van zijn broeder Willem: tr. 1 ° vóór 1595 *Johanna Coenders*, dr. van *Mello en Habbina Rolteman;* tr. 2° vóór of in 1631 [62]) *Anna Walta*, testeert 30 sept. 1657, wonende te Finckum (Fr.), † kinderloos, dr. van *Sybren Sybrens van Walta*, in de Vlaren en *Tjets Tjaertsdr. van Holdinga* [59]).

Uit het eerste huwelijk:

1. *Willem*, volgt VIIIc.
2. *Reint Ubbena*, geb. omstr. 1595, student te Groningen 16 april 1615, † in 1618.
3. *Jan* of *Johan Ubbena*, hoofdeling tot Spyck, † Spyck 1639 [63]), tr. (procl. Groningen 27 juli 1616) *Geertruit Wicheringe*, † vóór 7 aug. 1641 [64]), dr. van *Bartolt* en zijn tweede vrouw *Evertje Greuinck*. Geen kinderen bekend.
4. *Everdina Ubbena*, vrouwe tot Godlinze en Eenum, † 18 juli 1686, op de borg te Godlinze, begr. 27 juli in de kerk aldaar; erfde van haar vader de borg te Eenum [60]), tr. vóór 10 sept. 1639 [65]) *Harmen Clant*, te Warfhuizen, jonker en hoofdeling te Godlinze, gedeputeerde 1654, raad van State 1648 en '49, † vóór 18 juli 1686, zn. van *Jan Clant* en *Bauwe de Mepsche*, op Lulema te Warfhuizen, en weduwnaar van *Gertruid van Berum*. Hun kinderen overleden jong, de borg te Eenum erfde de oudste zoon van haar zuster Habbina Ubbena.
5. *Habbina Ubbena*, geb. omstr. 1608, † op de Alberdaheerd te 't Zandt 25 juli 1669, begr. in de kerk al-

53) Kroniek Abel Eppens tho Equart, deel 11, blz. 12.
54) Diarium Egbert Alting, blz. 855.
55) Inv. Lulema nr. 135. 22 okt. 1594: *Willem* en *Reint Ubbena* scheiden met hun stiefmoeder (aldus, in de acte!) *Amele Entens, weduwe* van *Wilhelm Ubbena,* diens nalatenschap.
56) Inv. Lulema, nr. SO.
57) Regesten Hooge Justitiekamer, nr. 1726.
58) *Vonnissen* Hoofdmannenkamer. deel 30. blz. 234.
59) Maandbl. Groningen 1922/23, 'blz. 202.'
60) Stamboek van den Frieschen adel, deel, I, blz. 45 *en* 401.
61) Vonnissen Hoofdmannenkamer, deel 30, blz. 301.
62) *Register* Feith 1631, nr. 54. Deze acte is fout, inplaats van *Reint Alberda* moet *Reint Ubbena* gelezen worden. Zie hiervoor Vonnissen Hoofdmannenkamer, deel 39, blz. 27 en 314; deel 40, blz. 224verso.
63) Feith. Grafschriften, Spijek nrs. 1 en 2.
64) Vonnissen Hoofdmannenkamer, deel 40, blz. 224.
65) Algem. Ned. Familieblad 1585, blz. 294; 1905, blz. 329.

daar [66]), tr. vóór 18 nov. 1631 [62]) *Reint Alberda*, op 't Zandt, geb. omstr. 1587, † 4 febr. 1653 te 't Zandt, begr. in de kerk aldaar, zn. van *Reint* en *Anna Schatter*, en weduwnaar van *Ave Wicheringe; zij* tr. 2° *Egbert Entens*, † vóór 21 april 1664 [67]).

VIIIc. *Willem Ubbena*, jonker en hoveling te Spyck, student te Groningen 15 maart 1615, † te Spyck 20 maart 1654 [63]) en aldaar begr., tr. Groningen 22 april 1621 *Elizabeth Alberda*, dr. van *Reint* òp 't Zandt en *Anna Schatter*, † vóór 11 sept. 1653 [68]).

Kinderen:

1. *Reint,* volgt IXd.
2. *Anna Ubbena*, was 10 mei 1656 vermoedelijk reeds overleden, tr. Groningen 14 okt. 1649 *Derck van Ballen*, zn. van *Harm van Ballen*.
3. *Helena Ubbena*, † vóór 1 mei 1656 [68]), tr. Groningen 12 juli 1653 *Eyso Jarges*, geb. in 1628, student Groningen 1647, Utrecht 1649, † 15 nov. 1691, zn. van *Coppen* en *Anna van Hulten*. Hij hertrouwt (huwel. contract 6 aug. 1658 [70]) *Bouwe Coenders*.
4. *Everdina Sybilla Ubbena*, tr. (procl. Groningen 4 dec. 1652: att. 20 dec.) *Rembt Jensema Clant*, tot Godlinze en Enum, zn. van *Lucas*, tot Warfhuizen, en *Margriet Ehrentreiter* [65]). Zij worden nog vermeld in 1664 [70]).
5. *Ave Ubbena*, genoemd 1 mei 1656 [69]), † 29 april 1660, tr. (procl. Groningen 22 mei 1658) *Schelto Jarges,* tot Baflo, Rasquert, den Andel, Tinallinge, Ranum, Maarhuizen, Mensingeweer en Saaxum, geb. omstr. 1631, stud. te Groningen 12 sept. 1649, † vóór 25 maart 1693, zn. van *Coppen* en *Anna van Hulten*. Hij hertrouwt (huwel.-contract 21 april 1664 [71])) *Johanna Alberda*, (dochter van *Reint Alberda* en *Habbina Ubbena*, VIIc, 5).

IXd. *Reint Ubbena*, tot Spyck, student te Groningen 24 aug. 1646, curator van de Universiteit aldaar in 1658, nog in leven in 1664 [72]) en 24 aug. 1668 reeds overleden [73]), tr. (procl. Groningen 1 januari 1653) *Maria Helena Clant*, die op 10 febr. 1675 [74]) nog als zijn weduwe voorkomt; dr. van *Lucas*, tot Warfhuizen, en *Margriet Ehrentreiter,* en weduwe van *Alert Joest Clant*.

Uit dit huwelijk:

1. *Willem Ubbena*, ged. Groningen 1 nov. 1653, † jong.
2. *Elisabeth Ubbena*, ged. Groningen 11 okt. 1655, tr. (procl. Groningen 24 febr. 1672) Jonker *Hajo Unico Eenens*, zn. van *Michiel* en *Agnes Eelts*.
3. *Maria Helena Ubbena*, ged. Groningen 5 maart 1658, tr. Dr. *Jacobus Breucklant*, geb. te Goes, beiden † vóór 5 juli 1724 [75]).
4. *Willem Ubbena*, heer van Spyck, hoveling in de Vierburen, 't Zandt, Leermens, Eenum, Zeerijp en Eester-

66) Inv. Nienoord, nr. 466.
67) 'Inv. Nienoord, nr. 557.
68) Inv. Nienoord, nr. 456.
69) Inv. Nienoord, nr. 458.
70) Inv. Nienoord, nr. 554.
71) Inv. Nienoord, nr. 467.
72) Vonnissen Hoofdmannenkamer, deel 62, blz. 267.
73) Register Feith 1, 1668, nr. 47.
74) Inv. Menkema en Dijksterhuis, nr. 409.
75) *Inv.* Menkema en Dijksterhuis, nr. 427.

recht, ged. Groningen 25 maart 1660, raad ter Admiraliteit van Harlingen 1694, hoofdman van de Hooge Justitiekamer 1713-1720, † Spyck 4 januari 1721 en aldaar begraven.

5. *Ave Maria Ubbena*, ged. Groningen 29 nov. 1661, leeft 10 febr. 1675 [74]) en is 5 juli 1724 reeds overleden [75]).
6. *Reint Ubbena*, heer van Spyck, jonker en hoveling in de Vierburen, 't Zandt, Leermens, Eenum, Zeerijp en Eesterrecht, ged. Groningen 2 aug. 1663 [76]), kapitein-luitenant der cavallerie, tekent op 10 febr. 1723 nog de huwel. voorwaarden van zijn neef Osebrant Clant en † 13 mei 1723, begr. te Spyck. Hij was de laatste heer van Spyck.
7. *Josina Ubbena*, ged. Groningen 25 dec. 1664, † vóór 10 febr. 1675.

Bijlage.

Archief Lulema inv. nr. 138:

1641. 16 februari. Wij *Ludolph* van *Heerema* up die Holwinde Jonckcr und Hoevelinck tot Usquert unde Sandeweer mede caverende voor mijne susters, *Elysabeth de Sughers* weduwe Vbbena caverende voor mijne dochteren *Aaltyen* ende *Johanna* Vbbena, *Casper van Asswede* wegen mijn Huisfrouwe de E.E. Helena Vbbena *anders Asswede, Coppen toe Nansum* wegen mijn Huisfrouwe dia E.E. *Johanna Ufkens* anders *thoe Nansum* ende mede caverende voor onse suster die E.E. Lomme *Ufkens* weduwe Entens, *Harmen Vbbena* voor mij selven ende caverende voor die E.E. Juffer *Helena Ketwick, Jochum Frans Vbbena* voor mij *selven* ende mede caverende voor mijne broeder de E.E. *Duwrt* Ubbena, Onno van *Bierum* van wegen die samptlijke Arffgenamen van zall. vrou *Teetke Jarges, Hilbrandt* Entens voor mij selven, doen kundieh ende bekennen mitz desen voor uns unse respectieve Arffgenamen ende nhacomelingen, hoe dat wij op den soeventijnden Februari Anno sestynhondertt eenen viertigh, met malckanderen een stedevaste ende onwederroepelicke Arffscheidinge door het lodt gemaeckt ende upgerichtett hebben voor "alle sodane Leger Steden In Martinijkerckc gelegen als uns van onse zall Grootvader *Jochum* Ubbena Ridder sintt angearvet enz.

Zegel en ondertekening van *Ludolph van Heerma.*

Er zijn bij de verdeling zes staken n.l.: 1. *Harmen Ubbena* en *Jochum Frans Ubbena; 2. Elysabeth Ubbena on Casper van Asswede; 3. Ludolph van Heerma* met zijn zusters; 4. Coppen toe *Nansum* q.q. 5. *Onno van Bierum* wegens het sterfhuis *Jarges,* en *6. Hilbrandt Entens.*

76) In het doopboek Groningen abusievelijk vermeld als zoon van *Reint Alberda* en *Maria* Helena *Vbbena,* welk echtpaar niet heeft bestaan.

Johanna van Horne,

door Mr. Dr. L. de Gou.

In deel XIX van het Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie, heeft de heer W. Wijnaendts van Resandt de gepretendeerde afstamming van het geslacht *Van Heurn* uit *Jacob II* graaf *van Horne* nog eens. aan een critische beschouwing onderworpen en hij is tot de conclusie gekomen, dat het hernieuwde onderzoek weliswaar niet tot een volledig positief resultaat geleid heeft, doch wel zodanige gegevens verschaft heeft, dat door hem aan de beweerde afstamming niet meer getwijfeld werd, daarbij de hoop en verwachting uitsprekend,. dat er nog wel eens acten over de bastaard-kinderen *Johan* en *Johanna* van graaf *Jacob II* gevonden zouden worden.

Een onderzoek in het oude rechterlijke en administratieve archief van Eindhoven deed mij kennis nemen van enkele acten betreffende áeze *Johanna van Horne,* welke wederom als nadere bewijsstukken voor de gepretendeerde afstamming in deze zijn aan te voeren. Uitgangspunt werd een in het

administratief archief van Eindhoven gevonden schenkingsacte, verleden op Sint Catharina-avond 1509 [1]) door *Walburg* van *Manderscheid,* dochter van *Koenraad* graaf *van Manderscheid* en *Walburg* gravin *van Horne.* Zij was in 1468 geboren en huwde in 1487 met *Willem* graaf *van Neuenahr (Nieuwenaer),* na wiens overlijden zij hertrouwde met *Frederik van Egmond,* graaf *van Buren.* Haar moeder *Walburg van Horne* was een zuster van *Jacob II* graaf *van Horne,* die in 1482 de heerlijkheid Cranendonk aan voornoemde *Frederik van Egmond* verkocht had.

In de bovengemelde schenkingsacte doet *Walburg* van *Manderscheid* weten, dat „ *Michiel van Eindhoven Henricxsen* onse lieve natuerliche nichte Joffer *Joanna van Hoern* tot sijnre echte huijsvrouwe genomen heeft" en kent zij hem en zijn nakomelingen als een medegave in de huwelijkse voorwaarden een jaarlijkse rente van 12 Philipsgulden toe uit de opbrengst van de haar toekomende tolgelden op de Maas tussen Maastricht en Venlo.

Uit verscheidene latere schepenacten waarin dit echtpaar tesamen voorkomt, blijkt deze *Michiel van Eindhoven Henricxsen* identiek te zijn met *Michiel Haengreve,* leenman van de Hertog van Brabant en drossaard van Cranendonk, zoon van *Hendrik Michielsz, Haengreve* en *Maria van Luyck.* Het drossaardsambt, dat *Michiel Haengreve* bekleedde, was dus afkomstig van de familie van zijn vrouw, die de heerlijkheid Cranendonk in eigendom had.

Uit dit huwelijk van *Johanna van Horne* werden de navolgende zes kinderen geboren, van wie de oudste zoon naar haar vader *Jacob van Horne* en de oudste dochter naar haar tante *Walburg van Horne* genoemd werden:

1. *Jacob Haengreve,* tussen 21 juli 1540 [2]) en 28 maart 1545 [2]) vermoord door Hendrick van Weert.
2. *Jan Haengreve,* † tussen 28 maart 1545 [2]) en 14 december 1550 [3]).
3. *Walburg Haengreve,* † na 1 februari 1572 [4]), tr. Jonker *Rychalt Coenen van Zegenwerp,* meier van het graafschap Horne en stadhouder van de drossaard van Cranendonk, uit welk huwelijk o.a. werd geboren *Margriet Coenen van Zegenwerp,* gehuwd met Jonker *Adam Everardsz. van Haeren,* drossaard van Cranendonk, die wegens deelnemen aan de beeldenstorm te Eindhoven verbannen werd.
4. *Willem Haengreve,* † na 1 februari 1572 [4]).
5. *Nicolaas Haengreve,* † na 28 maart 1545 [2]).
6. *Isabele Haengreve,* † na 6 februari 1573 [4]), tr. *Fary de Soign ys.*

Johanna van Horne en haar man bleven in goede verstandhouding met *Waíburg van Manderscheid,* de nicht van *Jacob II* graaf *van Horne,* hetgeen moge blijken uit een acte van 25 februari 1521 [5]), verleden voor het Leenhof van Brabant, waarbij *Michiel Haengreve* als haar gemachtigde optreedt ter zake van het door haar overleden man *Frederik van Egmond.* graaf *van Buren enz.* als heer van Cranendonk aan haar bij testament verleende vruchtgebruik van de heerlijkheid Cranendonk.

1) Oud Adm. Archief Eindhoven, doos 50 stuk no. 78.
2) Algemeen Schepenprotocol Eindhoven, Recht. Arch. Eindhoven 29.
3) Algemeen Schepenprotocol Eindhoven, Recht. Arch. Eindhoven 30.
4) Algemeen Schepenprotocol Eindhoven, Recht. Arch. Eindhoven 31.
5) Alg. Rijksarchief Brussel, Leenhof van Brabant 351.

Na het overlijden van *Michiel Hendriksz. Haengreve* hertrouwde *Johanna van Horne* met Jonker *Daniel Godschalksz. van Gerwen,* die door dit huwelijk *Michiel Haengreve* niet alleen opvolgde in diens echtelijke rol, maar ook — dank zij de familierelatie van *Johanna van Horne* — in diens ambtelijke functie, zodat ook hij drossaard van Cranendonk werd.

Deze connectie van *Walburg van Manderscheid* met haar natuurlijke nicht bleef ook tijdens het tweede huwelijk van *Johanna van Horne* bestaan, zoals blijkt uit het feit, dat *Walburg van Manderscheid* aan *Daniel van Gerwen* op *2 4* januari 1530 een volmacht verleende, op grond waarvan hij ten overstaan van schepenen van *'s-Hertogenbosch 30* oktober 1530 [6]) het haar door *Frederik* graaf *van Egrnond* gelegateerde vruchtgebruik van het door hem nagelaten Huis Ysselsteijn [7]) in de Orthenstraat te 's-Hertogenbosch overdroeg aan haar stiefzoon *Floris* graaf *van Egmond.*

Door het tweede huwelijk van *Johanna van Horne* ontstonden vele grote moeilijkheden met de kinderen uit haar eerste huwelijk, welke eerst 28 maart 1545 [2]) ten overstaan van schepenen van Eindhoven geregeld werden. Krachtens dit accoord moest *Daniel van Gerwen* aan de kinderen uit het eerste huwelijk van *Johanna van Horne 350* gulden betalen wegens onthouden inkomsten, benevens een schuldbekentenis voor de 200 gulden, welke hij uit het schoutambt ontvangen had. Verder nog een jaarlijkse rente van 15 gulden, welke verschuldigd was door de graaf *van Buren* en een van 15 gulden verschuldigd door de graaf *van Nieuwenaer* en tenslotte restitutie van de goederen, welke staande het tweede huwelijk vervreemd waren. Hiertegenover zouden de kinderen uit het eerste huwelijk aan hun moeder *Johanna van Horne* gedurende haar leven 50 gulden jaarlijks uitkeren, te betalen met de renten groot 30 gulden verschuldigd door de graven *van Buren* en *van Nieuwenaer,* vermeerderd met een jaarlijkse rente van 12 gulden komende van de vermelde pachtsom van 200 gulden uit het schoutambt en het restant uit de tienden rustende op het land aan de Lymbeeckstraat gelegen. Indien het tweede huwelijk kinderloos zou blijven, zouden de goederen tijdens dit huwelijk verkregen aan de kinderen uit het eerste huwelijk toekomen.

Het feit, dat *Walburg van Manderscheid* in tweede echt gehuwd was met *Frederik van Egmond,* graaf *van Buren,* en zij bijzondere genegenheid toonde voor haar natuurlijke nicht *Johanna van Horne,* moge tevens een verklaring zijn voor de omstandigheid, dat *Johanna's* natuurlijke broeder *Johan van Horne* na de moeilijkheden met zijn vader — vermeld in de notariële acte, afgedrukt op pag. 190 e.v. van het hierboven vermelde Jaarboek van het Centraal Bureau voor Genealogie — zich naar de graaf *van Buren* begaf. De naam van de natuurlijke moeder, welke aan *Johan van Horne* onthouden zou zijn, schijnt voor *Johanna van Horne* niet verborgen gebleven te zijn, want anders zou het familiewapen harer moeder niet op haar grafzerk afgebeeld staan.

Johanna van Horne overleed 1 februari 1558 en haar tweede echtgenoot *Daniel van Gerwen* stierf 23 september 1559. Beiden werden te Tongelre bij Eindhoven in de kerk begraven

6) Schepenprotocol van 's-Hertogenbosch 1313.

7) Vanuit dit huis, maar hij een vorstelijke staat voerde, placht *Frederik* graaf *van Egmond* vijandelijke invallen te doen in het Gelderse gebied. Zie voor de geschiedenis van het huis Ysselstein: Jhr. Mr. A. F. 0. van Sasse van Ysselt: „De voorname huizen en gebouwen van 's-Hertogenbosch" deel 1, pag. 120 e.v.

onder een zerk [8]), waarop behalve 'het wapen van *Van Gerwen* en diens moeder ook afgebeeld stonden het wapen van *Johanna van Horne* — zijnde de drie jachthoorns waaroverheen een rechter schuinbalk — en dat van haar moeder, zijnde een schild beladen met Franse lelies. Aangezien laatstgenoemd wapen gevoerd werd door het adellijke geslacht *Van Kerckem,* dat oudtijds ook in het graafschap Horne woonachtig was, is het vermoeden gewettigd dat *Jacob II* graaf *van Horne* bij een vrouwelijk lid van dit geslacht zijn natuurlijke kinderen *Johanna* en *Johan* verkregen heeft. Gelet op deze adellijke afstamming van moederszijde, is het begrijpelijk dat deze natuurlijke kinderen gelegitimeerd werden. Dit neemt overigens niet weg, dat *Johanna* als natuurlijke dochter in het Stift van Thorn op formele gronden niet opgenomen kan zijn.

In de notariële verklaring van *Maria van Hardenbroeck* van 30 augustus 1602 — afgedrukt in voormeld jaarboek op pag. 189 e.v. — zouden wij dan ook wellicht de mededeling, dat haar tante *Theodorica van Deudecom,* gehuwd met *Gijsbert van Hardenbroeck,* vóór haar huwelijk verblijf gehouden had in het Stift Thorn gelegen in het graafschap Horne en aldaar gekend had een *Johanna van Horne* natuurlijke dochter van *Jacob* graaf *van Horne,* het woord „aldaar" moeten betrekken op het graafschap Horne en niet op het Stift Thorn. Tenzij de macht van de graven *van Horne* en de grote invloed van de grafelijke familie *van Manderscheid* [9]) in het bestuur van het Stift Thorn zo groot zijn geweest, dat de natuurlijke, erkende dochter van *Jacob II* graaf *van Horne* toch haar jeugdjaren in het vorstelijke Stift van Thorn heeft kunnen doorbrengen.

8) Deze zerk is bij de afbraak van de oude kerk te Tongelre verloren gegaan, doch de Bibliotheek van het Provinciaal Genootschap voor Kunsten en Wetenschappen van de Provincie Noord-Brabant bevat een handschrift (no. 91 A) over de familie Van Gerwen, waarin zich een tekening bevindt van de op deze zerk voorkomende wapens.

9) Van het geslacht *Van Manderscheid* hebben talrijke vrouwelijke leden als kanonikes in het vorstelijk Stift van Thorn vertoefd, van wie er zelfs drie aldaar abdis geweest zijn.

KORTE MEDEDELINGEN+

De oudste generaties van het geslacht Hooft van Huysduynen.

(LXXXI, kol. 145 e.v.)

In het septembernummer van de jaargang 1966 van dit Maandblad vernamen de leden het overlijden van de Heer J. J. Hooft van Huysduynen, een zeer kundig genealoog, die vele onzer leden aan zich verplicht heeft door zijn nauwgezet speurwerk, meest verricht in de archieven in het Oosten des lands en in het aangrenzende West-Duitse gebied,

Naar mijn idee is dit wel een der oorzaken geweest, dat hem maar weinig tijd overbleef om in het Westen van ons vaderland, in casu te Amsterdam en Haarlem, nog verdere onderzoekingen te verrichten naar zijn eigen voorgeslacht. In De Nederlandsche Leeuw van april 1964 verscheen van zijn hand een genealogisch overzicht omtrent de oudste generaties van de familie *Hooft van Huysduynen.* In aansluiting hierop correspondeerden wij samen over de afkomst van de stamvader Mr. *Jacob Hooft,* volgens deze fragment-genealogie zoon van *Grietgen Goossensdr. Hooft* uit haar eerste huwelijk met *Joost Pietersz. Coeman,* van Nieuwe Niedorp, welk echtpaar op 3 april 1584 in de Nieuwe Kerk te Amsterdam in het huwelijk trad.

Hoewel nergens een bewijs was te vinden dat Mr. *Jacob* inderdaad een zoon uit dit huwelijk was, werd dit destijds zonder meer door Dr. Johan E. Elias aangenomen, aangezien deze terecht constateerde dat Mr. *Jacob* onmogelijk kon stammen uit het hem bekende volgende huwelijk van Grietje **Hooft,** gesloten op 6 januari 1601 met *Cornelis Oufgersz.* waarbij de bruid werd aangeduid als „weduwe van Joost *Willemszoon*". Elias meende dat dit „ *Willemsz*" op een klerken-fout berustte, doch de Heer Hooft van Huysduynen schreef mij, dat hij in 1963 tot de ontdekking was gekomen dat dit „*Willemsz*" wel degelijk correct was, aangezien zijn voormoeder *Grietje* tussen de beide reeds, vermelde huwelijken nog eenmaal getrouwd is geweest, namelijk met een zekere Joost *Willemsz.*, zoon van de Haarlemse schepen *Willem Joosten van Huysduynen.*

Vast stond slechts dat Mr. *Jacob Hooft* voluit vernoemd was naar zijn moederlijke overgrootvader *Jacob Tymansz. Hooft* (zie Elias, blz. 152) welk feit echter geen enkele aanduiding inhoudt omtrent de naam van zijn vader, alleen volgt er mijn inziens per sé wel uit dat Mr. *Jacob* „tweede zoon" moet zijn geweest, naast een ouder broertje dat naar een vaderlijke voorvader vernoemd was geworden. Zo wilde het nu eenmaal de goed gereglementeerde naamsgeving-gebruiken in die dagen. Waar de zonen van Mr. *Jacob Hooft* zich later *Hooft van Huysduynen* gingen noemen en als wapen voerden: gevierendeeld; 1 en IV de boom van „*Huysduynen*", 11 en 111 de krab van „*Hooft*", kwam het mij logisch voor te veronderstellen dat de oorsprong van hun geslacht eerder gezocht moest worden in het huwelijk *Van Huysduynen-Hooft* en n i et in dat eerste huwelijk met *Joost Coeman,* waaromtrent verder absoluut niets was te vinden.

Het gelukte mij daarop in het Haarlems archief een notariële acte te vinden waaruit met zekerheid bleek, dat *Joost Willemsz. van Huysduynen* en *Griefje Hooft* na zijn overlijden inderdaad v i e r kinderen hadden achtergelaten, zodat de mogelijkheid aanwezig is dat er twee zoons in leven waren naast de reeds uit de genealogie bekende twee dochters geheten *Geertruyf Joosfendr.* en *Chrisfina Joosfendr,*

De tweede dezer zonen zou dan de door ons gezochte Mr. *Jacob Hooft* kunnen zijn. De tekst van deze belangrijke acte laten wij hierachter als bijlage volgen. Helaas blijkt uit de tekst dezer acte niet welke namen de twee ons onbekende kinderen voerden, doch gezien het feit dat omtrent kleine *Jacob* niets te vinden is in het Amsterdams archief en mede met het oog op de later gevoerde dubbele familienaam en het voeren van een wapen met in het eerste kwartier de boom der *Huysduynen's* meen ik toch wel als „hoogstwaarschijnlijk" te mogen aannemen dat één der vier kinderen van *Joost Willemsz. van Huysduynen* en *Grietje Hooft,* de door ons gezochte Mr. *Jacob Hooft* moet zijn geweest.

De heer Hooft van Huysduynen was enthousiast over mijn bevindingen en wilde zo spoedig als hem dit mogelijk was, zelf het definitieve bewijs trachten te vinden, hetzij in Amsterdam, danwel in Haarlem. Hij maakte zijn verontschuldiging voor het feit dat het zo jarenlang vastgeroeste idee „Mr. *Jacob Hooft* is zoon van *Joost Coeman"* bij hem als het ware een soort blindheid veroorzaakte, zodat hij na zijn vondst van het tussenliggende huwelijk niet op de gedachte kwam te trachten, mogelijkerwijs Mr. *Jacob* bij dit nieuwe huwelijk in te schakelen. Helaas heeft hem in de achter ons liggende jaren blijkbaar de tijd ontbroken mijn bevindingen verder te consolideren.

Hieronder wil ik thans vastleggen wat ik destijds in het Haarlems archief noteerde omtrent de *Van Huysduynen's:*

1. *Joost van Huysduynen,* drapenier te Haarlem in de Kleine Houtstraat, † in 1541, begr. in het klooster der Minderbroeders, thans het St. Elisabeth's Gasthuis [1]); hij tr. ca. 1525 N.N.

   Uit dit huwelijk:

   1. *Willem Joosfen van Huysduynen,* volgt 11.
   2. *Jan Joosfen (van Huysduynen),* volgt IIbis.
   3. *Barbara Joosfendr.,* nog in leven 14 febr. 1591.
   4. *Marytge Joosfendr.,* nog in leven 14 febr. 1591 en toen wonende te Leiden [2]).

II. *Willem Joosfen van Huysduynen,* geb. omstreeks 1526, moutmaker op de Bakenessergracht te Haarlem; in een notariële attestatie [3]), gepasseerd op 13 oktober 1578 verklaart hij te zijn „oudt omtrent LII jaren", alsmede dat hij tijdens het beleg van Haarlem was: „Proviantmeester ofte uytdeelder van de eetbare waeren", ergo in moderne bewoording: „Chef van de Distributiedienst"; in 1583 benoemd in de Raad van Haarlem bij de uitbreiding van deze raad tot 32 personen; benoemd tot schepen van de stad in het jaar 1596. Hij werd begraven in de Grote of St. Bavo kerk op 23 maart 1603 en was gehuwd met *Maritge Pietersdochfer,* die reeds vóór 1591 was overleden [4]).

   Uit dit huwelijk (volgorde onbekend):

   1. *Marietje Willemsdr.,* † vóór maart 1604, tr. Mr. *Engbrecht Hendricxz. Proost,* advocaat, lid van de Raad en schepen van Haarlem, † 1606 (zie mijn artikel „Het Haarlems geslacht Proost" in De Nederlandsche Leeuw, november 1961) .
   2. *Joost Willemsz. van Huysduynen,* volgt 111.

111. *Joost Willemsz. van Huysduynen,* † vóór 1601, tr. (circa 1590?) *Margriet (Griefge) Goossensdr. Hooft,* dochter van *Goossen Jacobsz. Hooft* en *Grief* Jansdr. Roggebroot, en weduwe van *Joost Pietersz. Coeman. Zij* hertr. te Amsterdam (Pui) 6 januari 1601 *Cornelis Oufgersz.*

   Uit dit huwelijk v i e r kinderen, in leven op 10 maart 1604, onder wie:

   a. *Geertruyf Joosfendr. van Huysduynen* enz. enz.
   b. *Christina Joostendr. van Huysduynen* enz. enz.

   en hoogstwaarschijnlijk ook:

   c. Mr. *Jacob Hooft,* stamvader van het geslacht *Hooft van Huysduynen.*

IIbis. *Jan Joosfen (van Huysduynen).* moutmaker te Haarlem, compareert 14 febr. 1591") ; maakt testament, kennelijk

---

1) Archief Hervormde Gemeente van Haarlem; Inv. No. 147/85, fol. 123 vo; vermoedelijk Ao. 1541.

2) Gem. Arch. Haerlem, Notarieel Arch. No. 9, fol. 28.

3) *Gem.* Arch. Haarlem, Notarieel Arch., No. 2, fol. 239vo.

4) *Gem.* Arch. Haarlem, Notarieel Arch., No. 9, fol. 140; wanneer Willem *Joostensz. van Huysduynen* op 4 juli 1591 een codicil maakt op zijn bestaand testament, legateert hij „mede volgens begeerte van zijn overleden huysvrouw *Maritgen Pieters"* o.a. de som van 400 Car. Guld. aan zijn kleinzoon *Hendrick (Proost),* „die van den Heere gevisiteerd ende met blintheyt geslagen is". Ondanks zijn blindheid trad *Hendrick* toch in 1603 in het huwelijk.

reeds weduwnaar zijnde, op 17 april 1598 [5]); hij is getuige voor zijn blinde achterneef Hendrick Proost, wanneer die op 13 nov. 1603 huwelijkse voorwaarden maakt [6]). Hij huwde N.N. en won bij haar:

1. *Albert Jansz. (van Huysduynen)* [5]).
2. *Crijntge Jansdr. (van Huysduynen)* [5]).

Bijlage.

Gem. Arch. Haarlem. Transport Register F. 381, fol. 245, dd. 10 maart 1604:

„Cornelis Maertensz. ende Frans Fransz. van der Horst als „executeurs vande Testamente ende Vuyterste Wille van za. „Willem Joostensz. van Huysduynen in sijn leven oudt schepen „raedt ende vroetschap deser stadt Haerlem, ende voorts als „last ende procuratie hebbende van Goosen Jaeobsz. Hooft ende „Grietgen Goosens sijne dochter, grootvader ende moeder res- „pective. vande vyer naergelaten weeskinderen van sa. Joost „Willemsz,. des voors. Willem Joostensz. zoon; mitsgaders „Nicolaes Jansz. Brauw, getrout hebbende Jannetgen Engberts „ende Hendrick Engbertsz., mondige kinderen van Mr. Engbert „Henriexz. Proost, geprocreëert bij sa. Maritgen Willems des „voors. Willem Joostensas. dochter; Vercopen ten overstaen, „advys ende consent van de Heeren Weesmeesters des voors. „stadt voor sooveele d'onmondige kinderen van de voors. Joost „Willemsz. ende Maritgen Willems aengaet, (aan) Job Claesz. „Gyblant, een huysinge metter erve ende monlterye mitsgaders „noch een huys metter erve daerinne de voors. Willem Joostensz. „van Huysduynen overleden ende in den Heere gerust is, ge- „staen ende gelegen besijden de anderen op de Baeckenesser „grafte. Belent ... enz. enz."

M. THIERRY DE BYE D'OLLEMAN.

5) Gem. Arch. Haarlem, Notarieel Arch., No. 13, fol. 107vo.

6) Gem. Arch. Haerlem, Notarieel Arch., No. 53, fol. 75vo.

Familie-aantekeningen De Keijser,

In een exemplaar van ,,De drie Send-brieven van den H. Johannes en die van den H. Jacobus. Ontleedet en schriftmaatig verklaart door Johannes Creyghton, Predikant te Franeker", te Franeker gedrukt by Jacobus Horreus, Boekverkooper aan de Voorstraat, 1704, welk boek zich in 1947 in het bezit bevond van Dr. S. Postmus te Batavia, trof ik de volgende familie-aantekeningen *De Keijser* aan.

,,*Stiffanus de Keijser is* in Middelburg den 2 apriel in het iaar 1787 aan het werk gegaan aan de kommesi.

Stephfanis is te Vlissing aan het werk gegaan den 11 September 1797 aan het land.

Stephfanus dee Keijser ies tee rotterdaam met seyn huijs houwwen geekoomen op den 19 apriel en aan het werk gegaan den 23 apriel op deynsdag 1798.

Stiffanus de Keijser is gebooren in het iaar 1764 den drieden September.

Eliesabef van Eeten is gebooren in iaar 1764 den 29 febrewaareij.

Seijn getrout in het iar 1786 den 23 appriel.

Matteijs de Keijser is gebooren in het iaar 1787 den 9 febrewaareij snags ten 1 uer.

Hendrieka is geboren in het iaar 1788 den 3 november savons 10 uwrer.

Mattey de Keijser is geboren in het iaar 1790 den 27 agustus na de middag om 1 uwr.

Hendrieka Fransina is geboren in het iaar 1791 den 26 agustus savons om half agt.

Tuuntie Caterina is gebooren den 25 July 1793. Is gestorven den 7 desember 1793.

Adrianus Franssoos is gebooren den 15 april smorgens kwart over elve en is gedoopt 19 dito in het i 1795 te middelburg op den korendijk.

Mattijs Cornelis is gebooren te Vlissing in het groenewout den 21 Jannuwary smorgens ten half Twee en is gedoopt den 24 dito, In het Jaar 1798 en geestorven in rotterdam den 23 Jueleij 1799.

Hendriekues **ies** geebooren tee rotterdam in dee tweedee lommerstraat No. 282:H: in het iaar 1799, op den 23 aapriel snags ten half twee en ies geedoopt den 28 apriel, op Sondag.

Tuentjen caafrienaa ies geebooren op den 12 auwgustus snags om half drie en ies gedoopt den 23 auwgustus in het Jaar 1801."

W. F. DEL CAMPO HARTMAN.

Het wapen van het waterschap „De Amelander Grieën".

Nadat het gehele eiland Ameland in één waterschapsverband was opgenomen, verlangde het bestuur van het nieuw gevormde waterschap „De Amelander Grieën" een wapen. Gedacht werd aan opneming van het wapen van het eiland, zoals dat vóór de Franse Tijd werd gebruikt, aan het wapen van het (uitgestorven) geslacht *Van Cammingha*, dat een fraai kasteel op het eiland bewoonde en waarvan vele leden heren van Ameland zijn geweest, en tenslotte aan de walvisvaart, waaraan vanuit Ameland op zeer grote schaal is deelgenomen (in 1705: 96 schepen met nagenoeg allemaal Amelander kapiteins!!)

Na enige voorbespreking met de Hoge Raad van Adel werd besloten het wapen der gemeente de bovenste helft van het schild te laten vullen in de vorm waarin het in 1818 aan de gemeente is toegekend. De halve maan staat daarbij precies andersom dan vroeger veelal het geval was, maar ook in, vroegere tijden is hier geen eenheid van opvatting te constateren, zodat tenslotte maar gekozen is wat nu gebruikt wordt. Ofschcon de maan vroeger een enkele maal ook wel eens getekend werd met menselijke gelaatstrekken is dit welbewust niet nagevolgd, de ,,gezichtswassenaar" is in de heraldiek wel niet onbekend, maar toch minder in aanzien dan,de klassieke vorm,

Het wapen van de *Van Cammingha's* is nogal ingewikkeld en ook daarvan bleken drie, in één onderdeel verschillende vormen gebruikt te zijn. Daarom werd besloten alleen de kam, zijnde het ,,sprekende" deel van het wapen op te nemen in een hartschild. De walvis kreeg de onderste schildhelft toebedeeld, De kleuren gaven aanvankelijk aanleiding tot enig verschil van mening, maar het is tenslotte zilver geworden op een zwart veld om een goede kleurencombinatie met de rest van het wapen te krijgen. Het dier spuit rood om een verwonding door de jacht te suggereren.

Het wapen is vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 11 januari 1967, No, 16. De officiële beschrijving luidt als volgt.

,,Doorsneden: 1. gedeeld a. in goud drie schuinbalken van sabel: b. in azuur een naar rechts gewende wassenaar van zilver; 11. in sabei een walvis van zilver, spuitend van keel. Over alles heen een hartschild van goud, beladen met een kam van sabel. Het schild gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee paarlen."

MR. G. A. BONTEKOE.

BOEKBESPREKING.

C. Druif, Nederlandse Gemeentewapens. Uitg. Drukkerij Eisma, N.V., Leeuwarden 1965.

Het is een opmerkelijk en verheugend feit, dat de wapens van gemeenten, provincies en waterschappen steeds meer en bij allerlei gelegenheden ter versiering of als kenmerk gebruikt worden. Daarmede wordt wel zeer duidelijk aangetoond, dat de belangstelling voor de heraldiek en meer in het bijzonder voor de gemeentewapens groeiende is. Voor wie het betreurt, dat zulke wapens zo dikwijls primitief, ja zelfs misvormd worden afgebeeld, bij gebrek aan goede voorbeelden ongetwijfeld, is er goed nieuws. Bij Drukkerij Eisma N.V., Leeuwarden verscheen de eerste druk van dit uitstekend verzorgde boek, met 82 series buitengewoon fraai getekende wapens van de hand van de heer C. Druif te Bakkum N.H. Deze is schilder van beroep en hij verzorgde onder het pseudoniem Casper Dirckx enige jaren lang een rubriek in Eisma's „Schildersblad", waarin per nummer telkens 8 à 16 wapens smaakvol gegroepeerd werden afgebeeld en ook zeer goed werden beschreven.

Het is werkelijk te hopen, dat iedereen, die te maken heeft of krijgt met de versiering met wapens van vlaggen en vaandels, van uniformen en gedenkpenningen, van glas-in-lood ramen en van wandkleden, voortaan de zeer geslaagde 'wapentekeningen van de heer C. Druif als uitgangspunt zal gebruiken. De heraldiek zou er ook zeer mede gediend worden, indien de beheerders van bibliotheken, waarin dit nieuwe boek wordt opgenomen, terstond de oudere aanwezige boeken over gemeentewapens zouden willen voorzien van een verwijzing naar de betere uitgave, die thans ter beschikking is gekomen! Zodoende zouden zij helpen bereiken, dat geen verouderde wapenafbeeldingen meer worden gebruikt door oningewijden, die voor een of andere versiering een gemeentewapen nodig hebben.

De wapens zijn op royaal formaat in zwart-wit uitgevoerd, waarbij zoals gebruikelijk de kleuren en metalen zijn aangeduid met het systeem van arceringen en puntjes, dat Zangrius [1]) in 1600 als eerste toepaste. In een warm woord vooraf stelt de heer Kl. Sierksma, die zelf in 1960 een pocketboekje over „De Gemeentewapens van Nederland" verzorgde, de tekeningen van de heer C. Druif op hetzelfde hoge niveau als werd bereikt door de wapens, die in de jaren 1924-1930 door de beroemde wapentekenaar S. G. van der Laars werden vervaardigd voor de albums van „Koffie Hag". De gekleurde gemeentewapens, die Van der Laars tekende, zijn in hun soort nog steeds onovertroffen. Alle andere tot dusver verschenen boeken over gemeentewapens zijn immers voorzien van de wapenafbeeldingen, die sinds 1816 werden opgenomen in de registers van de Hoge Raad van Adel, afbeeldingen, die vooral in de vorige eeuw met veel te weinig zorg en deskundigheid zijn getekend om ook maar enigermate te kunnen voldoen aan de redelijke eisen, die heden tendage aan tekenwerk mogen worden gesteld. De gekleurde tekeningen van Van der Laars zijn voor reproductie in zwart-wit niet altijd zonder meer geschikt en dienen voor een scherpe zwarte cliché-afdruk veelal overgetekend te worden. De tekeningen van de heer Druif voorzien dan ook in een behoefte.

Ook de wapenbeschrijvingec — men noemt die ook wel blazoeneringen — staan op hoog niveau en zij hebben bovendien van de heer Druif een taalvorm gekregen, die ook voor niet-ingewijden begrijpelijk is. Mede in dit opzicht is de heer Druif een waardig navolger van vader en zoon Van der Laars. Sierksma volstond er mee om de blazoeneringen over te nemen, die sinds 1816 geleidelijk aan in de registers van de Hoge Raad van Adel zijn opgenomen en die soms allesbehalve duidelijk zijn. Wel is Sierksma veel uitvoeriger met mededelingen over het ontstaan en over de betekenis van de wapens, maar er schuilt bij die notities nogal wat kaf onder het koren: Vele van diens mededelingen zijn eigenlijk maar veronderstellingen of sagen en die kunnen aan de wetenschappelijke waarde van zijn uitgave maar afbreuk doen. Druif daarentegen moet al heel zeker zijn van zijn zaak, wil hij zich uitspreken over de betekenis of oorsprong van een wapen.

De blazoenering is eigenlijk voor de heraldiek nog belangrijker dan de wapentekening. Deze laatste varieert met de smaak en de techniek van de tekenaar of schilder en ook met het tijdperk uiteraard. Maar als het goed is, kan elke deskundige wapentekenaar elk wapen reconstrueren, alleen aan de hand van de blazoenering. Elke wapenfiguur heeft, afgezien van de eigentijdse stijl, een vaste en karakteristieke vorm. Een burcht b.v. ziet er uit als een gekanteelde toren en deze heeft een poort. Een dubbele burcht heeft een verhoging, die ook weer voorzien is van kantelen. Indien een wapen drie figuren vertoont, behoeft de opstelling, twee in de bovenhelft van het schild en één in het midden daaronder, niet in de blazoenering vermeld te worden, de plaatsing 2 : 1 is nl. de gewone! Hoeveel wapens met drie torens naast elkaar op gelijke hoogte zouden deze fout vertonen, omdat zij getekend zijn door iemand, die de regel 2 : 1 niet kende? Alleen als een andere stand van drie figuren dan 2 : 1 aan de orde is, wordt deze in de blazoenering vermeld en in de riddertijd was deze afwijkende stand een grote uitzondering.

Een stadspoort kan men omschrijven als twee torens, verbonden door een gevel met grote open poort. Een kasteel is een gebouw met drie torens, de middelste meestal forser en hoger. Een gebouw met nog meer dan drie torens zou men beter stad of vesting kunnen noemen b.v. Kampen 132/30, maar het zal altijd moeilijk zijn die afbeeldingen met een beperkt aantal woorden te blazoeneren. Op ridderschil'den van vóór 1400 zijn burchten (torens dus) zeer zeldzaam en gecompliceerdere tekeningen van gebouwen vrijwel onbekend. Uit de huidige gemeentewapens zijn zij moeilijk weg te denken, maar wel zou men er goed aan doen, de afbeeldingen te vereenvoudigen en aan een bepaalde uniformiteit te binden. Beslist onheraldisch is het de tekening van een kasteel of stadspoort te laten doorlopen tot aan de schildrand. De kastelen, die men nogal eens als gemeentewapenfiguur tegenkomt en die moeilijk weer te geven zijn zonder tekening als voorbeeld, die dus niet aan de hand van de blazoenering vastliggen, zijn heraldisch van bedenkelijk allooi.

Ook met zijn kritiek op wapens, die niet aan de regels van de heraldiek voldoen, is de heer Druif zeer voorzichtig, maar zoveel te meer is de lezer er mede gediend. Het begint al meteen bij de eerste serie, wanneer de schrijver de aandacht vestigt op de vele heiligen-figuren in de gemeentewapens van Noord-Brabant en Limburg, die hij, niet ten onrechte, „fantasieloos" noemt, „ontstaan in een tijdvak, waarin," zo zegt hij, „men klaarblijkelijk niet meer in staat was zich in symbolen uit te drukker!".

Dat er in deze twee provincies na het herstel van de Nederlandse onafhankelijkheid zoveel gemeentewapens zijn ontstaan

1) Zie „De Nederlandsche Leeuw 1964, blz. 211.

met een uitgesproken rooms-katholiek karakter is ongetwijfeld ook een reactie op de achterstelling, die de bevolking van de Generaliteitslanden had moeten ondervinden in de tijd van de Republiek, toen het katholicisme feitelijk verboden was en rooms-katholieken geen openbare ambten mochten bekleden. Men kan inderdaad goed-katholiek zijn en toch een tegenstander van heiligen op wapenschilden. Wil men de regels van de wapenkunde goed begrijpen, dan moet men aansluiting zoeken bij de wapens, die in de riddertijd werden gebruikt: Geen krijgsman zou het destijds met zijn gevoel voor ridderlijkheid in overeenstemming hebben geacht, zijn christelijke tegenstander te dwingen in te hakken op een schild, dat met een afbeelding van een heilige was versierd. En zijn Saraceense tegenstander gunde hij eenvoudig de kans daartoe niet. Wil men in onze moderne tijd de patroon of 'beschermheilige eren, dan kieze men die als schildhouder, zoals ook gemeenten hebben gedaan, waarvan het aantal katholieke inwoners nauwelijks van betekenis is, zoals b.v. in Overijssel Steenwijk 134/43 en Hasselt 132/25 en dat reeds in het eerste kwart van de' vorige eeuw.

Dat er ook in het zuiden van ons land een tendens is, die de heiligen wil eren als schildhouder, liever dan hen te plaatsen „in het hoekje, waar de slagen vallen", d.w.z. op het schild, blijkt uit de vergelijking, die de heer Druif maakt tussen de afbeeldingen 34 en 52 van zijn Limburgse series: Op afb. 34 is St. Pancratius afgebeeld op het wapenschild van Heerlen, met voor hem een schildje van zilver, beladen met een leeuw van zwart, gekroond, getongd en genageld van goud. Op afb. 52 is St. Pancratius bevorderd tot schildhouder en het, schildje tot wapen van Heerlen.

Hetzelfde verschil ziet men ook bij een vergelijking van de wapens van:

a: Klimmen, waarbij St. Remigius schildhouder is,
b: Meerssen, waar hij op het schild afgebeeld is tussen twee schildjes,
en c: Schimmert, dat een wapen heeft, opgebouwd uit de elementen, die de twee vorige wapens vertonen, maar waarbij St. Remigius in het hartschild is geplaatst.

Het Klimmense wapen is veruit het beste en het mooiste.

Het is te hopen, hat het niet lang meer zal duren, voordat alle Nederlandse gemeenten een wapenschild hebben met een heraldisch verantwoord symbool en dat zij, die dit gewenst achten, de patroon eren als schildhouder. Alleen al in Limburg zijn in de laatste tijd in deze een 14-tal gemeenten voorgegaan.

Evenmin als heiligen zijn andere personen geschikt als wapenfiguur: Of dit nu de profeet Nehemia van Scheemda (Gr.) 142/37 of de zeemeermin van Uithuizermeeden 144/42 is, Vrouwe Justitia van Beek 154/6 en van Dinxperlo 42/23 of het engeltje met de hoorn des overvloeds van Hengelo (Gld.) 46/55, het paartje op het paardje van Winsum (Gr.) 144/51 of de zaaiende krijgsman van Nieuwolda 142/30, de afgod van Warnsveld 54/97 of het melkmeisje van Huizen 86/48, de ruiters van Andijk 80/6 en van Avenhorn 80/10 of de slaaf met de schimmel van Baarn 114/4. Het is treurig, dat zoveel onheraldisch maakwerk al zo lang zijn bestaan heeft kunnen rekken. En er zijn er nog veel méér.

In een aantal gemeentewapens zijn herinneringen bewaard uit de tijd van de Franse bezetting tussen 1795 en 1814, zoals bij Nuland 26/90, Made-en-Drimmelen 26/82, Ede 42/33 en Ermelo 44/38. De heer Druif veroordeelt ook bij Barneveld 38/7 het ongelukkige plaatje, dat zijn oorsprong vindt in een afbeelding uit 1795, die de, (uit het revolutionaire Frankrijk afkomstige) „verlichting" moet voorstellen.

Evenmin kan men gelukkig zijn met wapenschilden van het type Veere 110/85. De wildemannen op de torens, die het schildje van Borssele vasthouden, zijn vanzelfsprekend oorspronkelijk als schildhouders bedoeld en alleen door een misverstand zijn zij op een schild getekend. Deze afbeelding van het Veerse wapen is echter al minstens 300 jaar oud en men komt deze vaak tegen op Zeeuwse munten uit de tijd van de Republiek, zodat de aanvaarding van een heraldisch beter verantwoorde afbeelding voor officieel gebruik: (in zwart een dwarsbalk van zilver) nog wel even op zich zal laten wachten.. . (wellicht op de samenvoeging van Veere met andere gemeenten?). Het blijft intussen een feit, dat een wapenschild met (alleen maar) een dwarsbalk (zoals dat van b.v. de Republiek Oostenrijk of die van Dida m 42/22, Drut en 42/30, Muid en 88/65 enz.) veel voornamer is, dan de ingewikkelde voorstelling, die Veere al zo lang gebruikt.

Heiligen op wapenschilden zijn overigens zeker niet typisch Brabants of Limburgs! In bijna alle Nederlandse provincies komt men ze tegen en ook in België, Spanje en Duitsland zijn zij vrij talrijk. Meestal zijn zulke wapens ontleend aan een zegel, hetzij van de parochiekerk, hetzij van een klooster, dat ter plaatse bepaalde rechten had verworven. Vele zegels waren, om het namaken te bemoeilijken, versierd met ingewikkelde figuren en voorstellingen, waaronder vaak wapenschilden, soms aangevuld met helm en/of schildhouders. En uit het feit, dat vele zegels heraldische versieringen vertoonden, is het misverstand ontstaan, dat elk detail, dat op het zegel te zien was, ook in het wapenschild thuis hoort.

Toen men omstreeks 1816 bij de Hoge Raad van Adel begon met de registratie van de gemeentewapens van het toemalige koninkrijk, volstonden vele burgemeesters ermede een zegelafdruk of een stempelafdruk op te sturen. Sommige daarvan vertoonden een wapen, maar zelfs dan kon men niet altijd berichten, in welke kleuren dit wapen zou moeten zijn. Toen viel het besluit, waaronder de Nederlandse gemeenteheraldiek ook heden nog gebukt gaat, dat dan, in overeenstemming met de kleuren van het nieuwe Rijkswapen, het veld van blauw en de figuren van goud zouden zijn. Weliswaar hebben vele gemeenten sindsdien de juiste kleuren van hun wapen kunnen bepalen en hebben zij hun officieel geregistreerd wapen laten wijzigen, maar tientallen gemeenten enz. zijn daar niet aan toegekomen.

Toch is het niet zo moeilijk de kleuren voor bepaalde streken aan te wijzen, die daar bij voorkeur als wapenkleuren worden gebruikt, In Noord- en Zuid-Holland b.v. vindt men overwegend goud en rood, Maar in het z.g. Land van Blois [2]) in Noord-Holland, waar ***Jan van Beaumont,*** jongere broeder van Graaf ***Willem III*** en na hem zijn kleinzoon ***Jan van Blois,*** bepaalde rechten hebben uitgeoefend, vindt men dikwijls de kleuren zilver en rood; in Zuid-Holland blijken zilver en zwart geliefd. Zwart en zilver, de kleuren van de ***Borssele's,*** zijn van belang op Walcheren en Zuid-Beveland. Rood en wit, de

2) Sierksma vermeldt, dat Beverwijk de hoofdplaats is geweest van de Hoge Heerlijkheid van de Landen van Blois.

kleuren van Neder-Lotharingen, zijn geliefd in Noord-Brabant en in de aangrenzende Belgische provincie Antwerpen [3]).

Ook bepaalde wapenfiguren blijken in sommige streken een grote populariteit te bezitten, zoals de hoorns van *Horne,* de halve manen van *Wassenaer,* de zuilen van *Zuylen,* de vissen van *Altena,* de gekanteelde dwarsbalken van *Arkel,* de St.! Andrieskruisjes van *Strijen* en *Breda.* Het historisch verband is onmiskenbaar. Daarom zou het de moeite waard zijn bij een volgende gelegenheid een boek over gemeentewapens samen te stellen, waarin de wapens niet alfabetisch of volgens provincies zijn ingedeeld, maar systematisch zijn gerangschikt volgens de wapenfiguren. Dan zou tevens veel beter blijken, hoeveel gemeenten een gelijk wapen voeren, iets wat eigenlijk betreurd moet worden. In de riddertijd wist men daarvoor een goede oplossing, de toevoeging van een geschikte figuur als breuk; letters zijn onheraldisch.

Overal waar dit euvel zich voordoet, signaleert de schrijver de fout van kleur op kleur of metaal op metaal. Ook A m s t e r d a m ontkomt niet aan het verwijt, dat in een veld van rood een paal van zwart — zelfs als die beladen is met drie St. Andrieskruisjes van zilver — tegen de heraldische regels is. Deze opmerking staat echter in de inleidende tekst over de Noord-Hollandse gemeztewapens, niet bij A m s t e r d a m 80/5 zelf. Het gebeurt wel méér, dat de auteur pas op een vrij hoog genummerde bladzijde van zijn kritiek doet blijken. Kennelijk heeft de schrijver in zijn boek de teksten overgenomen, die in het „Schildersblad" successievelijk zijn verschenen, In de volgende druk kan de uitleg van de heraldische regels veel doelmatiger in een uitvoerigere inleiding worden gegeven. Naar deze, uiteraard van nummers voorziene, uitleg kan dan bij de wapens zelf verwezen worden.

Metaal op metaal, dus de combinatie goud en zilver was vroeger gereserveerd voor de Kerk, de z.g. Pauselijke kleuren en, daarvan afgeleid — zie de tekst van de heer Druif bij Z u n d e r t 36/155 — die van het koninkrijk Jeruzalem: in zilver een krukkenkruis, tussen de armen daarvan vier kleinere kruisjes, meestal niet gekrukt, alles van goud.

Het zilveren kruis op gouden veld in het wapen van G e m e r t 20/48 dankt zijn bestaan aan de Duitse Orde, een van de grote geestelijke ridderorden en ontstaan tijdens de Kruistochten, later ook werkzaam in de Baltische landen. Tot 1794 was G e m e r t een zelfstandige „Commanderij" van de Duitse Orde en als zodanig tot de Franse bezetting onafhankelijk van de Staten-Generaal.

Indien metaal op metaal voorkomt, bestaat er grote kans, dat domweg vergeten is de kleur aan te brengen. 106/64 P h i l i p p i n e heeft in goud een burcht van zilver, die kennelijk van rood moet zijn. R i j s w i j k, in het Land van Altena, zou in goud de vissen van rood moeten hebben, zoals W o u d r i c h e m 36/150.

S treef k e r k 74/141 had in *1817* de Hollandse kleuren moeten krijgen, dus in goud de lelies van rood; A a l s m e e r 80/1 de rode leeuw op een veld van goud, S t o l w i j k 74/139 zijn rode kazen op een veld van goud. Voor Z i e r i k z e e 112/99 zou, mits met een breuk, de zwarte leeuw van Vlaanderen kunnen gelden, d.w.z. op veld van goud in plaats van rood, vergelijk S c h i e d a m 74/130 en H a l s t 102/37.

3) Toen de Graven *van Leuwen* in 1106 de titel verwierven van Hertog *van Neder-Lotharingen* en daarmede, mat eigenlijk veel belangrijker was, het bestuur over het Markgraafschap Antwerpen, behoorde van het gebied, dat thans Noord-Brabant heet, bijna alles ten Westen van de Peel tot dit markgraafschap, zie Winkler Prins Encyclopaedie 1952, deel 14, Bijkaart 1 t.o. blz. 568.

Minder duidelijk is, wat er met de runderen van B e e m s t e r 82/12 en E d a m 84/27 moet gebeuren, maar in goud een koe resp. een stier van rood is heraldisch gezien altijd nog beter dan de huidige toestand.

R o o s e n d a a l 30/112 zou zijn vroegere Heren uit het Huis van *Oranje* kunnen eren, door voor het hartschild het wapen van *Nassau* te kiezen. Jammer is in dit verband, dat Prinsenbeek in 1951 de gelegenheid niet heeft benut een van de Prinsen van *Oranje* te eren door diens wapen bij H.M. de Koningin per verzoekschrift aan te vragen.

Met zwart op wit moet men in de wapenkunde heel voorzichtig zijn. Waneer men Li m m en 88/58 en — ondanks het rood — ook U i t g e e s t 92/92 vergelijkt met W e s t z a a n 94/103 en K r o m m e n i e 86/53, dan ligt de juiste kleurencombinatie voor de hand.

De zilveren leeuw van D i n t h e r op zwart zal van goud moeten zijn (Brabant)'. Het hartschild van blauw van D i n t h e r met zes gouden penningen is ongetwijfeld dat van het graafschap Bentheim en dient dan te worden: van rood, beladen met 19 penningen van goud. *Walraven van Benthe(i)m* was in of vóór 1284 gehuwd met *Agnes,* erfdochter van *Theoderic* heer *van Heeswijk* [4]).

Het eerste kwartier van O u d - e n N i e u w - G a s t e l vertoont in goud drie burchten van zilver, die beter van rood zouden kunnen zijn, daarentegen de drie vogels van groen in het derde kwartier beter van zilver op het veld van rood.

W i s c h 54/101 voert volgens de beschrijving van 7 oktober 1818 in g o u d twee boven elkaar geplaatste gaande leeuwen van rood. Achtereenvolgens maken Baron d'Ablaing van Giessenburg [5]), Van der Laars, Sierksma en Druif de fout het veld ongekleurd te laten, waarbij de twee laatsten tenminste deze fout al in hun tekst vermelden.

Het is met de kleuren ook nog zo in de heraldiek, dat een wapen in rang, in voornaamheid, in kwaliteit erop achteruit gaat, naarmate er meer kleuren voor worden gebruikt. Evenzo wijst de praktijk uit, dat hoe minder woorden men nodig heeft om het te blazoeneren, te beschrijven dus, des te voornamer is het wapen van opzet.

Op deze twee regels zijn enkele uitzonderingen:

a) breuken, toegevoegde figuren dus, die een jongere zoon of een jongere linie verplicht waren aan te brengen, indien zij eveneens van het familiewapen gebruik wilden maken;

b) afwijkende kleuren voor kenmerkende delen van de wapenfiguur, zoals tong en nagels van de leeuw, bek en poten van de adelaar of van de zwaan, vinnen en staart van de vis, knoppen, kelkblaadjes of hart van een bloem, de vruchten van een boom, beslag en snoer van de hoorn, deur, dak of vensters van een gebouw en dergelijke meer.

De heer Druif wijst op de eenvoud van de wapens van U t r e c h t 120/44, D e L i e r 66/75 en S t a v e n i s s e 110/82. B r o e k h u i z e n 156/15 kan met de genoemde drie gelijk gesteld worden, omdat hermelijn dezelfde waarde heeft als een kleur. Als het waar is, dat eenvoud het kenmerk is van het ware, dan geldt dit beslist bij de heraldiek.

Goede vlakverdeling, evenwicht tussen het oppervlak van het veld en dat van de figuur of figuren dus, is een eerste vereiste. Er is echter geen vermindering van rang, indien twee of drie of zelfs méér gelijke en gelijkgekleurde figuren worden

4) Corpus Sigillorum Neerlandicorum No. 709.

5) Nederlandsche Gemeentewapens of Wapenboek der Gemeenten, Heerlijkheden, Waterschappen en Corporatien ... (1562).

gebruikt. Drie *lelies*, drie leeuwen, drie wassenaars of drie hoorns geven een even hoog gewaardeerd wapen als slechts één zulke figuur. Maar het is fout, indien de figuren niet gelijk van kleur zijn (zie b.v. B l o em en d a a l 82/19, waarvan de „dokkebladen" of pompebladeren alle drie van zilver zouden moeten zijn!).

Eén afwijkende figuur kan van huis uit alleen maar een breuk zijn. Bij D u i v e n 42/31 is de eerste van de drie duiven bedekt door het vrijkwartier *K l e e f*. Bij G a m e r e n 44/41 is de eerste van de drie papegaaien verdrongen door een zuil van zwart: deze zuil heeft oorspronkelijk beslist op een vrijkwartier gestaan, waarvan de lijnen bij het overtekenen vergeten zijn!

Vaak is zo'n vrijkwartier ledig, zoals bij H e e m s t e d e 84/39 of, wat eigenlijk op hetzelfde neerkomt en wat zeker niets met Bretagne te maken heeft, van hermelijn (H e r m e n 46/59). Een ledig vrijkwartier, de zoom van de barensteel *zijn* breuken, die het oude familiewapen goed herkenbaar laten en die bij het uitsterven van de oudere linie eenvoudig kunnen worden weggelaten. Een vrijkwartier met het volle wapen van een hoger geplaatste is ook wel als eerbewijs, als onderscheiding te beschouwen, zie b.v. de gemeenten 's-H e r t o g e n b o s c h 24/64, A n n a - P a u l o w n a 80/8, D u i v e n 42/31 en verscheidene gemeenten in de provincie Groningen.

D o d e w a a r d 42/24 heeft een ledig schild van zilver met in een vrijkwartier van blauw, dat bezaaid is met gouden blokjes, een leeuw van goud, getongd en genageld van rood, gekroond van goud. J. Th. de Raadt zegt in „Sceaux Armoriés" deel 1 blz. 70 van het ledige schild met een beladen vrijkwartier, dat dit het enige schild is, waarvan men kan vaststellen, dat het altijd het kenmerk is van onwettige geboorte, van bastaardij. Het is wel verwonderlijk, dat het gemeentebestuur hier kennelijk nog nooit op opmerkzaam is gemaakt. Men zou beter het zilveren veld kunnen beladen met een heraldisch verantwoord eigen embleem voor de gemeente zelf, waarbij de leeuw van *Gelre* (gekroond) kan worden gehandhaafd op het vrijkwartier.

Een barensteel (of palesteel) hoort op een gemeentewapen eigenlijk niet thuis, het is van huis uit een afneembare versiering van het schild van de oudste zoon en opvolger, soms ook van een jongere broeder van *een* legeraanvoerder, diens plaatsvervanger.

De zoom mag de figuur van het oorspronkelijke wapen niet gedeeltelijk bedekken. Men moet de zoom eerder zien als het zichtbare gedeelte van een groter schild, waarop het (verkleinde) oorspronkelijke wapenschild is geplaatst. De leeuw van B e r g h 38/10 zou dus moeten getekend worden als die van Di d a m 42/22 en het aantal penningen op de zoom zou elf moeten zijn.

Een keper of een paal zonder meer zijn hoger in rang, dan dezelfde figuren vergezeld van of beladen met een of meer andere, meestal kleine figuren. Soms verdwijnen enkele van zulke kleine figuren van het veld in de schildrand en onder de hoofdfiguur. Men noemt dit bezaaid, zie b.v. het Rij k s wapen of het wapen van H a r d e r w i j k 46/49. Opvallend is, dat de figuurtjes, waarmede het veld bezaaid is, bijna altijd dezelfde kleur hebben als de hoofdfiguur. Ook dit wijst op de waardering van een wapen met zo weinig mogelijk verschillende kleuren.

Eigenlijk werden van huis uit alle wapenfiguren in silhouet getekend. In latere tijden werden bepaalde kenmerken benadrukt door geschikte lijnen, maar figuren of afbeeldingen in p e r s p e c t i e f moet men zonder uitzondering veroordelen als o n h e r a l d i s c h en dit is de aandacht van de auteur niet ontsnapt.

Er zijn nog wel misverstanden bij de Nederlandse gemeentewapens aan te wijzen, die de aandacht van de auteur zijn ontgaan of die althans niet door hem zijn gesignaleerd en die door de verschijning van zijn boek hun leven opnieuw hebben gerekt. Overbodig zijn b.v. de talrijke streepkruizen, streeppalen en streepdwarsbalken, die door een verkeerd begrip zijn overgenomen van bepaalde lijnen in relief op lakzegels. Bij zegels is er nu eenmaal geen andere mogelijkheid om aan te geven, dat een schild gekwartileerd, gedeeld of doorsneden is. Evengoed als de Rijkskleuren mogen worden vervangen door historisch juistere, mogen ook de gouden lijnen in kwestie op wapens gewoon in zwart getrokken worden. Dit geldt dus ook voor de gouden strepen op de wapens van sommige van de Noord-Brabantse gemeenten, die een wapen hebben, afgeleid van dat van de Markiezen van *Bergen-op-Zoom* uit het huis *Boutershem-Glymes*.

Het valt wel op, dat bij bedoelde navolging van het wapen van *Bergen-Glymes* grote verschillen voorkomen: de maliën, die van zilver behoren te zijn, zijn in drie van de acht gevallen van goud: de drie palen van *Berthout:* van rood op veld van goud zijn in vijf (niet geheel parallel lopende) gevallen tegengesteld getekend en zoals reeds werd vermeld zijn in vier gevallen ook nog volkomen overbodige streepbalken en streeppalen van goud gebruikt om de kwartieren van elkaar te scheiden [6]).

De heer Druif is het ontgaan, dat de gemeente F i j n a a r t - en - H e i j n i n g en 20/43 in 1959 haar wapen heeft laten venbeteren, dus thans in groen drie maliën van zilver voert en in goud de palen van rood.

H a l s t e r e n 22/56, dat al sinds 1905 deze details keurig in orde heeft, kreeg van hem per abuis gouden maliën *e n* W o u w 36/151, dat in 1817 per abuis wel in rood drie palen van goud kreeg toebedeeld, maar dan toch reeds de maliën van zilver, kreeg thans van de heer Druif ten onrechte maliën van goud. H a l s t e r e n 22/56, O s s e n d r e c h t 28/99 en W o e n s d r e c h t 36/149A hebben hun beschermheilige nog in het wapenschild, W o u w daarentegen heeft St. Lambertus al in 1817 veel *beter* geëerd door hem te verheffen tot s c h i l d h o u d e r . . .

Z o w e l G e n e m u i d e n 130/16 als S t e e n w i j k 134/43 vertonen midden op het schild een smalle streepbalk, herinnering aan de oorspronkelijk d o o r s n e d e n schilden, waarvan de contrasterende kleuren van G e n e m u i d en in het vergeetboek zijn geraakt, die van S t e e n w i j k echter te vinden zijn bij Mr. L. Th. C. van Bergh in „Grondtrekken der Nederlandsche Zegel- en Wapenkunde" (1881) blz. 97: doorsneden van zilver en blauw met over alles een an-ker van sabel (zwart).

Het blazoen in een schildhoofd is altijd van een persoon van hogere rang, dan degene heeft, van wie het wapen het ondergedeelte van het schild siert. Een soeverein vorst had nooit een schild met een schildhoofd. O o s t e l b e e r s, L o o n - o p - Z a n d en Doornspijk, die thans hun eigen embleem in het schildhoofd hebben en daaronder het wapen, dat de landsheren hebben gevoerd, zouden er goed aan doen schildhoofd en veld met elkaar te verwisselen.

6) Het eerste kwartier met de Brabantse leeuw is van huis uit een vrijkwartier.

Bij doorsneden schilden heeft de bovenhelft meestal dezelfde taak als elders het schildhoofd. In de wapens van b.v. Zutphen, Roermond en Nieuwstad (L.) is dit duidelijk te zien en analoog zou het wapen van Venlo eveneens doorsneden getekend moet zijn, met in 1 in blauw een uitkomende gekroonde dubbelstaartige leeuw van goud en in 11: ofwel in zilver een rood ofwel in goud een (volledig) blauw anker. De tekenaar uit 1819 heeft er kennelijk geen raad mee geweten, anders had hij de lijn, waarmede de leeuw „gehalveerd" is, horizontaal getekend en deze lijn ook lager geplaatst, zodat de uitkomende leeuw zijn staart had kunnen behouden [7]).

Een fout, die van oudsher van het ene boek naar het andere blijkt over te springen,, ongetwijfeld omdat deze reeds in de tekeningen in de registers van de Hoge Raad van Adel voorkomt, is die bij wapens, geplaatst op naar heraldisch rechts waaiende banieren en vlaggen: De leeuw dient op beide banieren van Venlo naar de broekzijde d.w.z. naar de lans gericht te zijn. Ditzelfde geldt voor de leeuwen op de banieren van Goedereede 60/33. Bij Deventer 130/12 zouden beide adelaars op de wimpels in de richting van de lans moeten zien, Het wapen van Arcen-en-Velden 154/3 vertoont twee schuin doorsneden vaandels van goud en blauw en omdat de twee zijden van elke vlag of banier altijd elkaars spiegelbeeld moeten zijn, is terecht de vlag op de (heraldisch) linkertoren links geschuind getekend! De heer Druif legt dit in tegenstelling met zijn voorgangers ook bijzonder in zijn blazoenering vast, door te vermelden, dat het rechter vaandel rechts! geschuind is en het linker vaandel links geschuind, een aanvulling, die eigenlijk de zaak onduidelijker maakt in het geval, dat de tekening niet als voorbeeld aanwezig is!

Er zijn nog meer voorbeelden, dat wapens in spiegelbeeld, dus links gewend worden afgebeeld, dan die op de rechterzijde van een banier of vlag. Er zijn gevallen bekend, dat een zegelstempel verkeerd gegraveerd werd, d.w.z. dat de graveur verzuimde het hem voorgelegde getekend voorbeeld van de afdruk in spiegelbeeld te graveren. De zegelafdruk geeft dan elke keer een omgewende figuur te zien, maar het blijft een vergissing.

In gedeelde wapens en in gekwartileerde wapens ziet men heel vaak, dat daarvoor geschikte wapenfiguren uit hoffelijkheid, uit courtoisie worden omgewend. In het gedeelde wapen van de provincie Gelderland b.v. is de Gelderse leeuw in 1 omgewend. De harmonie is door deze symmetrie zeer gediend. De leeuw in 1 van het gedeelde schild van Noord-Holland is echter niet omgewend, waarschijnlijk omdat de symmetrie er toch niet mee gediend zou zijn.

Bij gekwartileerde wapens was deze courtoisie oorspronkelijk geen, gebruik, zie b.v. 's-Hertogenbosch 24/64 (vrijkwartier), *Henegouwen* (11 pendam 86/49 en vele andere), maar er zijn toch talrijke voorbeelden van gekwartileerde gemeentewapens, waarin de leeuwen van 1 en 3 omgewend zijn getekend b.v. Westzaan 94/103, Zaandijk 96/114 en vele andere.

In sommige oude wapenboeken zijn alle wapens op de even bladzijden uit courtoisie in spiegelbeeld getekend. Bij wapens, die paarsgewijs een monument of iets dergelijks flankeren, worden vaak beide op deze centrale figuur gericht. Van in kerken aan muren of pilaren opgehangen wapens werden

7) Er zijn tekeningen bekend, waarop de twee losse delen van de dubbele staart van de leeuw zijn verbasterd tot twee palingen!

nogal eens die van de evangeliezijde omgewend getekend, zodat alle dierfiguren e.d. gericht waren naar het altaar. Het is begrijpelijk dat uit zulke in spiegelbeeld getekende wapens misverstanden zijn voorgekomen. Gezien de wijze, waarop het schild als verdedigingswapen door de ridder gedragen werd, ligt de conclusie voor de hand, dat omgewende ridderwapens eigenlijk niet bestaan.

In alle tot dusver verschenen boeken over de Nederlandse gemeentewapens, ook in dat van de heer C. Druif, is de wapentekening gevolgd, indien deze in de registers van de Hoge Raad van Adel niet overeenstemt met de wapenbeschrijving. Het is zeer de vraag of deze voorkeur wel juist is. Het valt namelijk op, dat bij vele oudere omgewend getekende wapens een blazoenering blijkt te behoren, die van huis uit van dit omgewend moeten zijn helemaal niets vermeldt! Hier zijn enkele voorbeelden:

Callantsoog	82/24	leeuw omgewend getekend.
Enkhuizen	84/30	haringen omgewend getekend.
Zwaag	96/117	ooievaar omgewend getekend.
Putten (Gld.)	50/79	hert omgewend getekend.
Reeuwijk	72/118	een reekop, omgewend getekend.
Andijk	80/6	ruiter omgewend getekend.
Ridderkerk	72/120	St. Joris omgewend getekend.
Berkhout	82/16	St. Joris omgewend getekend.
Genemuiden	130/16	Zalm omgewend getekend.
Veenendaal	120/45	Zeilschip omgewend getekend.
Uithuizermeeden	144/42	Zeemeermin omgewend getekend.
Gronsveld	160/28	St. Maarten omgewend getekend.

Sierksma geeft in zijn boek de oorspronkelijk bij de Hoge Raad van Adel geregistreerde wapenbeschrijvingen en voegt er in alle bovenstaande gevallen een of andere opmerking aan toe, dat de wapenfiguur naar heraldisch links gericht is en dat dit niet uit de blazoenering blijkt.

De heer Druif heeft vanzelfsprekend de tegenspraak tussen blazoenering en wapentekening ook op dit punt herkend. Wellicht is hem, omdat zijn artikelen in het „Schilderblad" in etappen verschenen, ontgaan, dat deze tegenspraak zo veelvuldig aan de orde komt, een dozijn maal alleen al bij de heden nog in gebruik zijnde wapens. Hoe dit ook zij, kennelijk heeft voor hem het zwaarst gewogen, dat de gemeenten in kwestie er geen bezwaar in zien de omgewende wapentekeningen te gebruiken. Hij is zelfs zo ver gegaan, dat hij het woord „omgewend" aan de officiële wapenbeschrijvingen heeft toegevoegd, overal waar wapenbeschrijving en tekening niet in overeenstemming waren. Bij alle lof voor de prachtige verzorging van het boek, dat ons bezig houdt, moet het betreurd worden, dat de schrijver dit twistpunt niet met dezelfde onbevooroordeelde opvatting benaderd heeft, als zovele andere onheraldische merkwaardigheden, in de Nederlandse gemeenteheraldiek. In een volgende druk kunnen de eigenmachtige toevoegingen „omgewend" beter weer weggelaten worden.

Het zou nòg beter zijn, indien de Hoge Raad van Adel zelf de wapentekeningen en de wapenbeschrijvingen met elkaar in overeenstemming zou brengen! Als dan gelet wordt op de

vaste gewoonte uit de riddertijd de wapenfiguren naar heraldisch rechts te richten en op de praktijk, dat de blazoenering voldoende moet zijn om een wapen van de een naar de ander door te geven, zal de keuze niet moeilijk zijn!

De omgewende wapens, voor zover die uit de laatste 50 a 80 jaar dateren, zijn kennelijk opzettelijk zo getekend en zo geblazoeneerd. Men mag zich echter afvragen of b.v. het wapen van B a r s i n g e r h o r n 82/11 niet in spiegelbeeld is getekend en omschreven, want hoe kunnen anders de Beierse ruiten schuin l i n k s getekend zijn en bovendien hoe kan het vrijkwartier een linker vrijkwartier zijn geworden, een figuur, die alleen maar kan zijn ontstaan door een misverstand?

H e l m o n d 22/61 heeft voor zijn omgewende helm tenminste nog een voorbeeld, nl. een zegel uit 1241, afgebeeld in het „Corpus Sigillorum Neerlandicorum". Maar gaat het ook hier niet om een fout van de zegelsnijder? Want op het prachtige wapentableau in een van de zalen van het Kasteel-Raadhuis van Helmond ziet men de helm van H e l m o n d heel gewoon naar heraldisch rechts gericht.

De omgewende leeuw van zilver op veld van rood van H a e l e n 160/31 kwam ook al omgewend voor op het gedeelde wapen van de inmiddels opgeheven gemeente B u g g e n u m, thans deel van H a e l e n. Vermoedelijk is de leeuw van *Heinsberg* hier afgebeeld, want op 30 september 1324 gaf *Gerard* Heer *van Horne* aanzienlijke rechten te B u g g e n u m in leen aan *Godfried van Heinsberg*. Het is ongetwijfeld een, fout van een zegelsnijder, die verantwoordelijk is voor de omgewende positie van de Heinsbergse leeuw. Het beste zou zijn om a l l e omgewende wapenfiguren naar heraldisch rechts te wenden.

Er zijn nòg wel een paar curiositeiten, tussen de huidige gemeentewapens, waaraan de schrijver zonder commentaar voorbijgaat en, die toch wel gesignaleerd mogen worden.

Van E n s c h e d e vermeldt Mr. L. Th. C. van den Bergh, archivaris van het Rijk, in zijn „Beschrijving der vroegere Nederlandsche Gemeentezegels" (1878) een zegel uit 1670: Het vertoont een schild, beladen met drie faassen (dwarsbalken), waaroverheen een St. Andrieskruis, waarvan de armen zoals steeds doorlopen tot de schildrand. De kleuren zijn te vinden in een, ander boekje van deze schrijver: „Grondtrekken der Nederlandsche Zegel- en Wapenkunde" 1881 blz. 92: Van zilver, met drie faassen, waarover een St. Andrieskruis, alles: van keel (rood). Er is geen sprake van een hek en het is te hopen, dat dit spoedig plaats zal maken voor het blazoen van 1670 ... Verondersteld mag worden, dat oorspronkelijk de dwarsbalken en het St. Andrieskruis n i e t dezelfde kleuren hadden, maar welke? Zou de horizontale arcering van de 3 dwarsbalken de kleur b l a u w moeten aanduiden? Een rood Sint Andrieskruis is een veel voorkomende breuk en E n s c h e d e zou zich met deze combinatie rood-blauw-zilver in goed gezelschap bevinden. Als type is het wapen van E n s c h e d e, zoals dit in 1670 werd afgebeeld, tevergelijkenmetdatvan L o o s d r e c h t 116/27. IJ s s e l s t e i n 120/55 heeft slechts 1 dwarsbalk, maar ook hier heeft het St. Andrieskruis ongetwijfeld de rol van een breuk.

Het wapen van *Kleef* wordt in verscheidene Nederlandse gemeentewapens onnauwkeurig weergegeven. Oorspronkelijk voerden de Graven: van *Kleef* in rood een ledig schildje van zilver. De karbonkel, d.w.z. de combinatie van 8 gouden lelie-staven en van huis uit een versteviging van het oorlogsschild, werd pas later aan het wapen toegevoegd en dus over het zilveren schildje heen geplaatst, zoals b.v. te zien is op de rechterhelft van het gedeelde wapenschild van Z e v e n a a r

54/105. Maar de groene „koek" op de middelpunt van de karbonkel is bij Z e v e n a a r een foutieve en onheraldische bijkomstigheid, die men in *Kleef* zelf niet zal aantreffen. M o o k - e n - M i d d e l a a r 166/61 e n D u i v e n 42/31 hebben het schildje van zilver over de karbonkel heen liggen, hetgeen verbetering nodig maakt.

Erger is het wapen, van U d e n er aan toe, waarvan het middenschild is verbasterd tot een rooster! Indien men prijs stelt op een kleurencombinatie, die van die van *Kleef* afwijkt, dan is daartegen geen bezwaar, integendeel, men moet er altijd op toezien, dat twee wapens niet geheel gelijk zijn. Zodat men voor U d e n zou kunnen blazoeneren: In blauw een middenschild van zilver en over alles een karbonkel van goud.

Het Brabantse 0 i r s c h o t 28/93 kreeg onbegrijpelijkerwijze en ongevraagd in -1819 het wapen van *Henegouwen*, een historisch onmogelijk te verantwoorden beslissing. Het spreekt van zelf, dat het gekwartileerde wapen met de vier leeuwen dat van de Hertog *van Brabant en Limburg* is, hetzelfde dus, dat 's-H e r t o g e n b o s c h in het vrijkwartier voert. Het stempel, dat bij de Hoge Raad van Adel in 1815 van 0 i r s c h o t werd ontvangen, vertoont een. ontwortelde boom als drager van twee schildjes, een met de bedoelde vier leeuwen, het tweede ingehoekt-gedeeld van 10 stukken (= *Sweerts de Landas,* heren van Oirschot van 1672-1795, in de periode dus, dat Noord-Brabant een Generaliteitsland was.

In 1962 werd bepaald, hoe de gemeentevlag van 0 i r s c h o t zou worden, twee even brede horizontale banen in de Brabantse kleuren. geel en zwart, met op het geel een rood vijfblad. Dit rode vijfblad (mispelbloem) is kennelijk ontleend aan het wapen van het geslacht *Leefdael*, heren van 'Oirschot in de 13de en 14de eeuw. Ongetwijfeld een aanwijzing dat 0 i r s c h o t bij een wijziging van het gemeentewapen liever aansluiting zoekt bij de wapens van zijn heren tijdens de middeleeuwen, dan bij die uit de tijd, dat Staats-Brabant bestuurd werd als wingewest. Het is begrijpelijk, dat men er veel waarde aan hecht, dat het vier-leeuwen wapen van de Brabantse hertogen., dat men enkele eeuwen in het zegel mocht voeren, ook in het gemeentewapen wordt gehandhaafd! De oplossing ligt dan voor de hand: een doorsneden schild met in de bovenhelft het vier-leeuwen wapen van Brabant-en-Limburg, zoals ook S t i p h o u t dit voert en dat 's-H e r t o g e n b o s c h als vrijkwartier heeft, terwijl de onderhelft dan kan zijn van goud, beladen met drie vijfbladen (mispelbloemen, desgewenst rozen) van rood. De Belgische gemeente Leefdael heeft in goud één vijfblad van rood, geknopt van blauw.

Het is n i e t van groot belang, of bij zo'n doorsneden schild het gekwartileerde bovendeel ruimte genoeg biedt om de van huis uit klimmende leeuwen in deze stand te laten. Men zou trouwens iets meer ruimte kunnen scheppen, door het „schildhoofd" 3/5 van de schildhoogte te geven. Maar ook gaande leeuwen in de juiste kleuren, zoals b.v. R o t t e r d a m die voert, houden het verband in stand met het wapen van de vorst!

In de riddertijd maakte men zich over gaande of klimmende leeuwen weinig zorg, die b.v. de twaalfde-eeuwse grafplaat te Mans, waarop *Geoffroy Pantagenet,* † in 1151, is afgebeeld. Zijn helm is versierd met één g a a n d e leeuw, terwijl zijn schild beladen is met zes à negen klimmende leeuwen [8]).

De stad D u i n k e r k en (Dunkerque) in N.W. Frankrijk voert een doorsneden schild: In 11 als haar eigen embleem in

8) Emile G e v a e r t: „l'Heraldique, son E s p r i t, son Langage et ses Applications", Brussel 1.923, fig. 282 en fig. 77.

zilver een dolfijn van blauw met vinnen en staart van rood; in I in goud de zwarte leeuw van *Vlaanderen*, maar duidelijk gaande getekend.

Een wapenschild opgehangen aan een boom als schildhouder ziet men dikwijls op zegels. Het is niet juist deze boom dan ook op een wapenschild te plaatsen, zoals is geschiedt bij het wapen van Heeze 22/60. Bij Leende 24/72 is getracht een betere weergave te krijgen van de zegelafbeelding, maar de maten van schild en boom zijn niet in harmonie. De ster mag gerust weggelaten worden, Veel beter zijn de tekeningen van de wapens van Waalwijk 34/143 en Woudrichem 36/150. Bij Bergeijk 16/12 zou men het schild gerust aan de eikeboom kunnen hangen met een lint van rood.

Het wapen van Bunschoten 116/9 ziet er raadselachtig uit, maar is kennelijk een verbastering van een gedeeld wapen, waarin men, precies zoals bij Sneek 126/42 en Baarderadeel 122/3, in 1 een halve van de deellijn uitgaande adelaar moet zien, 11 vertoont in dit geval een half van de deellijn uitgaand verkort kruis; de kleuren zijn thans die van het Koninkrijk. Beter zou zijn: een gedeeld schild met in 1: in goud een halve van de deellijn uitgaande adelaar van zwart (eventueel gebekt en geklauwd van rood) en in 11: in rood een (niet verkort) kruis van zilver (Sticht Utrecht). Het is niet erg belangrijk of bek en poten van een zwarte adelaar rood zijn of zwart, dit werd in de middeleeuwen aan de smaak van de schilder overgelaten en aan het formaat. Nog veel minder komt het erop aan, zelfs bij de z.g. Friese adelaar, of de adelaar een opgetrokken poot heeft. ..

De zogenaamde sprekende wapens zijn maar zelden een succes! Ravenstein, genoemd naar zijn stichter, *Walraven van Valkenburg*, behoorde in plaats van een raaf (ooit van het spreekwoord gehoord: ,,Stelen als raven"?) een wapen te voeren ofwel afgeleid van dat van de Heren *van Valkenburg*, ofwel van dat van de Graven (sinds 1417 Hertogen) *van Kleef*, welke laatsten van 1397 tot 1609 tevens Heren van Ravenstein waren. Bijzonder fraai was het wapen van *Filips van Kleef*, heer van Ravenstein, kleinzoon van Hertog *Filips de Stoute van Bourgondië*.

De gemeente Schayk 30/118 heeft in 1959 de kans voorbij laten gaan om de van Ravenstein overgenomen raaf kwijt te raken, toen aan de vergrote gemeente een nieuw wapenschild werd verleend.

Berlicum 16/15 heeft, nogal gezocht, een mannetjeszwijn, een beer in zijn schild. Bij Baarland 98/5 kan men zien, hoe fraai een wapen is met een echte beer: ook Bern en Berlijn hebben een, (klimmende) beer in hun schild.

Het sprekende wapen van Steenderen 52/86 noemt Druif met recht uitgesproken lelijk. In het ,,Corpus Sigillorum Neerlandicorum" met zegels van vóór 1300 komt voor het zegel van *Dirk van Steenderen:* Een keper. Van de gemeente Steenderen maakt o.a. het stadje Bronkhorst deel uit. Het beroemde geslacht *Bronckhorst* voerde in rood een leeuw van zilver, genageld, getongd en gekroond van goud. Steenderen heeft dus keuze genoeg voor een heraldisch verantwoord wapenschild.

Overslag 106/62 heeft een plaatje met een kraan voor het overslaan (overladen) van goederen, dat spot met alle regels van de heraldiek en waartegen de schrijver terecht bezwaar maakt.

Een afwijzend oordeel treft de wapens van Panner-

den 50/77, Dubbeldam 60/28, Westdorpe 110/92, Olst 134/37, Markelo 134/33, Molenaarsgraaf 68/84, Grauw-Lansendam 100/24. Barradeel 122/4, Het Bildt 122/5, Stolwijk 74/139 en niet te vergeten Hoensbroek 86/43 en Abbenbroek 56/2. Maar ook Ooltgensplaat 70/103, Hoogeveen 148/14, Hengelo (O.) 132/28, Avereest 128/4, Blokzijl 128/7, Opsterland 124/28, Vogelwaarde 110/87, Hoek 102/34, om enkele voorbeelden te noemen, voldoen niet aan de bescheidenste eisen van de heraldiek.

,,Schildhouders en alle verdere uitwendige versieringen van het schild zijn niet essentieel, het feitelijke wapen is het schild met datgene wat het uitbeeldt," zo zegt de heer Druif bij de beschrijving van het wapen van Middelburg 104/48. Inderdaad moet er op het gebied van schildhouders, kronen, helmen en helmsieraden een grote mate van verstarring vastgesteld worden, terwijl juist in dit opzicht in de bloeitijd van de heraldiek zo'n grote mate van vrijheid en variatie bestond.

Helemaal verkeerd is het uiteraard een schildhoudende leeuw in het wapenschild op te nemen, zoals is gebeurd bij Willemstad 36/149.

In deel 11 van Chr. Butkens: ,,Trophées, tant sacrés que prophanes du Duché de Brabant" komt het wapen voor van Klundert-en-Willemstad: Doorsneden: 1 gedeeld a: in goud drie palen van rood, b: *Nassau:* van blauw bezaaid met gouden blokjes en over alles een leeuw van goud, getongd en genageld van rood; 11 in zilver drie Andrieskruisjes van rood.

De maliën van Ia mogen niet ontbreken zoals bij Butkens; het gaat hier immers om het blazoen van *Bergen-Glymes,* niet om dat van *Berthout.* Ia mag ook een schildhoofd zijn.

Aangezien het Huis *Nassau* een voorname rol speelt in de geschiedenis, is er alles voor te zeggen om in de moderne vorm van het wapen van Willemstad het kwartier *Nassau* voorrang te geven op dat met de drie palen. De liggende blokjes op het hartschild van Klundert 24/71 moeten staande zijn, zoals steeds bij *Nassau!* Ook bij Harderwijk 46/49 zouden de blokjes staande moeten zijn, al is het wapen in dit geval afkomstig van de Graven *van Gelre.* Toen in 1339 Gelre onder *Reinald II* tot hertogdom was verheven, vond men daarin aanleiding om de blokjes uit het wapen van Gelre weg te laten en de leeuw af te beelden gekroond en met dubbele staart. Harderwijk heeft nog het gravenwapen.

Een wapenschild beladen met twee schildjes naast elkaar, zoals dat van Asten 14/6 is heraldisch gezien ook een mislukking. De juiste oplossing zou zijn geweest en is nog steeds een gedeeld schild en daarin in 1 het wapen van *Doerne (Deurne)* en in 11 dat van *Boecop.*

De juiste vorm van de St. Andrieskruisjes ziet men in de wapens van b.v. Breda 16/22, Bergen-op-Zoom 16/11 en Willemstad 36/49. Daarentegen zijn zij verkeerd getekend, als letters X, bij Zevenbergen 36/154, Strijen 74/142 en Kockengen 16/20. Dit had de tekenaar zonder bezwaar eigener beweging mogen verbeteren.

Bij het wapen van Buren 40/18 vermeldt de heer Druif, dat het wapen van Buren als bijschildje in het wapen van *Willem de Zwijger* voorkomt! Hij is daarbij in goed gezelschap, want J. B. Rietstap vermeldt hetzelfde in zijn ,,Armorial Général" 2me Edition 1887 deel 11 blz. 297 en ook J. ter

Gouw beeldt in zijn boek „Studiën over Wapen- en Zegelkunde" (1864) een wapen af van *Willem de Zwijger* met V e e r e[9]) en B u r e n als bijschildjes. In de jaargang 1925 van „De Nederlandsche Leeuw" heeft Dr. E. J. Thomassen à Thuessink van der Hoop afgerekend met de veronderstelling, dat *„Willem I „de Zwijger"* de bijschildjes V e e r e en B u r e n in zijn wapen heeft gevoerd. Wel vertoont het wapen van Stadhouder *Willem II* de bijschildjes M e u r s en B u r e n.

Van het wapen van S c h i e d a m 74/130 vermeldt de heer Druif, dat dit afkomstig is van *Floris van Avesnes*, die een jongere broeder zou zijn van Graaf *Willem III de Goede.* Hij was echter een jongere broer van Graaf *Jan II (van Avesnes).* eerste Graaf van *Holland en Zeeland* uit het Henegouwse Huis, en hij was dus een oom van Graaf *Willem III „de Goede".*

B i j A n l o o (Dr.) 146/1 zullen wel een aantal woorden uit de tekst zijn weggevallen: bisschoppen van A n l o o zijn er vanzelfsprekend nooit geweest, maar wel zullen de bisschoppen van Utrecht ook in dit deel van het toenmalige Oversticht het bestuur hebben uitgeoefend en belastingen hebben geïnd.

In navolging van Sierksma spreekt Druif bij de beschrijving van de kwartieren van het wapen van de provincie L i m b u r g over de Heren *van Gulik* en over b.v. de Graven *van Horn.* De heerlijkheid Horn werd pas in 1450 tot graafschap verheven, doch de Graven *van Gulik* hadden van het begin van hun geschiedenis reeds de grafelijke titel, totdat hun land in 1356 tot hertogdom werd bevorderd.

Zowel de band als de omslag van het boek zijn van goede kwaliteit, maar toch hebben uitgever en ontwerper hier „de boot gemist!". Zonder extra kosten van betekenis had men het blauw van de linnenband en het goud van de opdruk kunnen benutten om één of zelfs een aantal wapens af te beelden in hun eigen kleuren, in blauw en goud dus. Op de omslag zijn met zorg alle gangbare wapenkleuren weergegeven in 6-kleurendruk, maar het enige afgebeelde wapen is in maar één kleur afgedrukt en; dat is nog een onheraldische. Het is wel erg jammer, dat deze prachtige mogelijkheden onbenut gebleven zijn; De gebruikswaarde van het boek wordt er uiteraard niet door verminderd.

Wij hebben grote bewondering voor de deskundige en zorgvuldige behandeling van de gemeente-heraldiek door de heer C. Druif. Wij zijn ervan overtuigd, dat zijn boek zijn weg zal vinden en herhalen, dat er voor gegevens over gemeentewapens geen betere bron in ons land bestaat: voor hetgeen geboden wordt is de prijs van ƒ 29,50 beslist redelijk. Daarom zijn wij er ook van overtuigd, dat een tweede druk niet lang op zich zal laten wachten. Dat de opbouwende kritiek hierboven (kritiek, die eigenlijk meer een aantal gemeentewapens betreft, dan de inhoud van het boek) zijn nut moge hebben is onze wens.

F. J. VAN ETTRO.

9) Alleen in zwart een dwarsbalk van zilver.

Inhoud van buitenlandse boeken en tijdschriften.

V l a a m s e S t a m, jrg. 11 (1966), afl. 4.

J. H. Rubens, *Rubens.* Is eenoverzicht van de huidige stand van het genealogisch onderzoek omtrent dit geslacht. — H. W. M. J. Kits Nieuwenkamp, Het Zeeuwse geslacht *Fonteyne.* (Met de uitzonderlijke naam *An(n)anias.*) Volgens Schrijver kan als stamvader van deze familie worden aangemerkt *„Aene (Fonteyne),* geb. ± 1465." De aansluiting van de eerste vijf generaties behoeft nader bewijs. *Jan An(n) aniaszn. Fonteyne,* geb. Zierikzee 1594 (?), tr. aldaar 18 nov. 1625 *Baelken Cornelisdr.* Hieruit: 1. *Ananias Janszn. Fonfeyne,* geb. ± 1626, uit wie een tak *Fontijne* te Elkerzee-Brouwershaven-Rotterdam-Schiedam en 2. *Jan Janszn. Fonteyne,* geb, ± 1630, uit wie een tak te Dreischor, enz. -- A. Thijs, Klapper op het Antwerpse „Fidei-commis-boeck." Bedoeld register, berustende op het Antwerpse Stadsarchief, is in 1611 aangelegd. Men vindt er gecollationeerde afschriften van clausules, uit, testamenten, huwelijksvoorwaarden enz. in. Bij deze afschriften werd steeds vermeld, door welke notaris of instantie de oorspronkelijke acte werd opgesteld. Behalve Antwerpse komen er acten in voor; die te Brussel, 's-Gravenhage, Mechelen, Milaan enz. zijn opgesteld. De hier afgedrukte klapper vermeldt: de naam van de erflater, evtl. de naam van echtgenote of echtgenoot, datum van 'opstelling van de oorspronkelijke acte en het folio-nummer in het register. Op de lijst vindt men o.a. de namen: *D'Affaitady, Bervoets, De Bodt, Van der Goes, Guyot, Van Haefften, Nuyens, De Stembor* (*Joanna Maria,* dr. van *Anthoni,* ridder en drossaard van het markizaat van Bergen op Zoom, X *Barbara Lissals), Taets van Amerongen (Anna Catharina* × wijlen *Adrien de Montmorency,* vicomte de Roullers etc.), *De Villegas.* — E. van Haverbeke, Kwartierstaat *Felix Timmermans (* 1886-1947). — Ph. van Hille, De familie *van Hille* in Nederland. Behandeld wordt het geslacht van die naam, dat vermoedelijk uit Belle-ambacht afkomstig is. W egens het ontbreken van kerkelijke registers is de genealogie niet verder opgevoerd kunnen worden dan tot *Karel van Hille,* lakenwever, X Leiden 31 aug. 1687 *Christina Bickers.* Onder de aangehuwden verschijnen de namen *Van Deth, Gaerthé, Van Woudenberg Hamstra, Levert, Mackensie, Van de Sande Bonnekamp (Van der Sanden Boonenkamp?), Seret, Vaandrager.* — P. Severijns, De Franse volkstelling van het jaar IV. Vestigt de aandacht van de genealoog op het belang van de door de Fransen in 1796 aangelegde bevolkingslijsten. — W. Steeghers, G. Haelman, Het poorterboek van Eeklo (1672-1796). (Wordt vervolgd.) Gegeven worden de indices, op de poorterboeken van Eeklo, die onder de nrs. 200, 201b en 202 op het Stadsarchief aldaar worden bewaard. In dit eerste gedeelte verwijzingen *Beelaert, Cocquyt* en *Goethals.*

V l a a m s e S t a m, jrg. 111 (1967), afl. 1.

D. C. J. Bevaart, Sinjorenhuwelijken te Delft. Betreft een uittreksel uit de Delftse huwelijksfiches, voorzover op uit Vlaanderen afkomstige personen betrekking hebbend. Genoemd worden, b.v. *Cnoop, De Cordes, Van Hulten, Le Maire, De Moucheron en Vasseur.* — Ph. van Hille, De familie *van Hille* in Nederland. Geeft 5 generaties van de uit Ieper afkomstige familie van die naam. Stamvader is *Adriaen van Hille,* wiens zoon *Judocus,* poorter van Ieper, tr. 24 aug. 1540 *Catharina van Comines, Cornelis van Hille* (kleinzn. van evengenoemde *Judocus* en zn. van *Cornelis Judocus* en *Digna van Dongen,* uit Breda), is geb. Norwich (Eng.) en aldaar ged. 30 sept. 1568, tr. 1. 1589 *Anneke Allewyns* uit Rotterdam en 2. 30 april 1606 *Barbara de Coningh.* Hij was o.a. in 1612 pred. te Groningen, alwaar hij overleed 13 jan. 1632. Zijn zoon *Esajas* was pred. te Usquert en had uit zijn eerste huwelijk (28 aug. 1648) met *Margareta Brungersma* tien kinderen. — F. Goole, Onze kwartierstaat: Pater *Valentius Paquay* o.f.m. 1828-1905. Kwartier 25 is *Gertrudis Ghijsen,*

geb. Wijk-Maastricht 14 maart 1694, overl. Tongeren 11 juni 1769. — G. A. C. van Vooren, De magistraat van Aardenburg in de 17e en 18e eeuw. Na een kort geschiedkundig overzicht volgt de lijst van baljuws, burgemeesters enz., waarop de namen *Bodding van Laar, Boelaerf, Bybau, Huyssen, Lalleman, De Ligny, Van Melle, Moliaerf, Nemegheer, Van Renfergem, Serlee.* — F. Goole, *Jacobus Anfonius Kerchof 1625* -1685. Na enige biografische gegevens volgt een opsomming van enkele handschriften, waarvan genoemde persoon de auteur is. — R. E. F. Caluwaerts, Familienamen te Elsene in 1709. (Wordt vervolgd.) Noemt *Van der Borre, Buys, Delfos, Hernalsfeen, Huef.* — W. Steeghers, Het poorterboek van Eeklo (1672-1796). (Vervolg en slot.) Noemt *De Zutter.* — J. L. Platteeuw, Grafstenen in de Nederlands Hervormde Kerk te Terneuzen. Beschrijft acht zerken, die onder de vloer liggende thans zijn blootgelegd. Met afbn. van enige wapens. De stenen betreffen die van *Ioos Lavreys de Lansheere* (overl. 3 nov. 1630) en zijn vrouw *Maria Geleyns,* verm. *Paulus Geleynsen Decker* en zijn vrouw, *Fransoyse de Vriend* (overl. 26 jan. 1667), *Enoch Biscop* (overl. 1 dec. 1691) en zijn lste vrouw *Sophija van den Brande* (overl. 23 dec. 1669), *Bartholomeus Alvares* (overl. 25 mei 1661) en zijn vrouw *Sara de Malpas* (omerl. 10 mei 1655), Mr. *Livines de Wasier* (overl. 22 maart 1665), Mr. *Franciscus Iosivs* (overl. 25 jan. 1635) en *Andries Schraver* (overl. 17 juni 1827).

Jahrbuch des Heimatvereins der Grafschaft Bentheim, 1967.

P. Veddeler, Das. Wappen der Grafen von Bentheim von den Anfängen bis zur Gegenwart. Met weinig artistieke wapentekeningen, Schrijver behandelt achtereenvolgens: Das Stammwappen, Die Entwicklung des Wappens unter den Grafen aus dem Hause *Göfferswick,* Das gräfliche Stammwappen als Wappen des Landkreises Grafschaft Bentheim. — H. Voort, Die Schüttorfer Stadtrichter und ihre Siegel. Met de hoofdstukken: 1. Das Stadtgericht, seine Organisation und Kompetenz, 2. Die Stadtrichter, ihre Bestallung und Besoldung, 3. Schüttorfer Stadtrichter als Gorichters und als, Gografen zu Emsbüren, 4. Die jüngere Geschichte des Schüttorfer Gerichts, 5. Die Schüttorfer Stadtrichter-een chronologische lijst 1272-1810, 6, Die Siegel der Schüttorfer Stadtrichter=geeft de beschrijving van de zegels der op vorengenoemde lijst voorkomende „Stadtrichter." Met zegelafbn. — H Hagels, Die Bauhütten und die Gildehauser Steinmetzorganisation. Met afbn. — H. Hagels, Gildehauser Architekten in Ootmarsum. Genoemd worden *Hagels* en *Schrader.*

Heimatbuch des Landkreises Kempen-Krefeld, 1967.

W. Janssen, Die Zerstörung der Burg Oedt im Jahre 1643. Met afb. van het ruiterzegel (1309 juli 13) van *Diefrich Luf* (111) *von Kleve,* Graf von Hülchrath. — J. Belonje, Oude grafschriften in de kreis Kempen-Krefeld, Dit vervolg van de in Heimatbuch 1966 aangevangen publicatie geeft de aantekeningen van Van Spaen over: Kempen, Vorst bij Kempen, Leuth, Neersen, Oedt en Waldniel weer, met annotaties van de hand van ons lid Mr. J. Belonje. Met o.a. gegevens *Van Asself, Van Linfoenich, Van Neukirchen gent. Nijvenheim* en *Van Nunum gndt. Duicker.* — A. von Bönninghausen, Landrat *Rudolf A. H. von Bönninghausen 1877-1903.* Biografie van de (sedert 1815) 3de „Landrat" van de „Landkreis Kempen. Met portretten *Von Bönninghausen* e.a. — G. Kricker, Spuren der Reformation und Gegenreformation in Anrath. — J. Funken, In gehn Natt. Ein Breyeller Lehngut in der Bauerschaft Natt. — P. Vander, Die alten Höfe im Gemeindegebiet Neersen. — W. Föhl, Hof Schmalbroich. 11. — J. Lichtenberg, Hülser Töpfer. Met naamlijst van potten- en pannenbakkers.

Norddeutsche Familienkunde, jrg. XV (1966), afl. 4.

G. Engelbert, Das Personenstandsarchiv Detmold. Geeft in beknopte vorm een overzicht van de burgerlijke standsregisters, die in genoemd archief worden bewaard.

The genealogists' magazine, dl. XV (1966), no. 8.

O.a.: Tracing your ancestors in Canada. (Reprinted by kind permission of the Public Archives in Canada from their booklet of the same name published in August, 1966.) De genealoog, die in Canada een onderzoek wil (laten) instellen, zij aangeraden van dit artikel kennis te nemen,

The New York gcnealogical and biographical record, dl. XCVIII (1967), afl. 1.

K. Scott, New York marriage licenses 1639-1706. (Wordt vervolgd.) Omvat de periode 22 sept. 1639 tot 14 maart 1699 met vermelding o.a. van de namen *Van Beets, Duyckinck, Heertjes, Van Hoorn, Van Hoven, Levy, Provoosf, Van der Spiegel* — Baptisms of the German Reformed Church of Rhinebeck, now St. Paul's Lutheran Church, Red Hook, N.Y. (Vervolg.) Bij de doopinschrijvingen van 11 juni 1775-7 dec. 1776 worden bij de ouders en #doopgetuigen vermeld: *Van Hoevenberg, Hop, Klaarwafer, Sfraaf.* — W. V. Ledley, The *van de Waters* of New York. The first five generations. (Wordt vervolgd.) De genealogie vangt aan met *Benjamin van de Water,* overl. ± 1653 mogelijk te New Amsterdam. Hij was getrouwd met *Elizabefh de Maersman (Meersmans). Zij* hertrouwde (huw. voorw. Amsterdam 18 april 1654 voor nots. *Jan Volckerfsen Olye)* met *Walewyn van (der) Veen,* wedr. van *Catharina van Forge.* Onder de aangehuwden en doopgetuigen: *Bras, Cdoppers, Grevenraedf, Van der Hoeven, Loockerman, Van der Meulen* (Rotterdam), *Provoosf, Van Ruyven, Sipkens, Van der Voort.* Schrijver uit het vermoeden, dat *Benjamin's* zoons: *Jacobus, Hendrick* en *Pieter* misschien resp. in Nederland en in Amsterdam zijn geboren. — Baptisms in the Lutheran Church, New York City, from 1725. (Vervolg.) Geeft dopen *Van Boskerk, Van Hoorn, Middeler, Muller* en *Rasch.* — Family records. *Hardenbroeck.* De bijbel, waarin deze familie-aantekeningen zijn opgetekend, is uitgegeven door de Gebrs. *Keur* (volgens Ledeboer: *Jacob* en *Pieter Keur)* te Dordrecht en *Pieter Rotterdam* en *Pieter Rotterdam* de Jonge in Compagnie te Amsterdam in 1704 (is deze dezelfde uitgave als die, welke Ledeboer opgeeft als in 1714 te zijn verschenen?). Onderhavige familie-bijbel heeft o.a. aan *Gerardus Boyce* (1795—1880), nakomeling van *Johannes Hardenbroeck,* toebehoord. De familie-aantekeningen, op een enkele uitzondering na in de Nederlandse taal gesteld, vangen aan in 1686 met het huwelijk van *Johannes Hardenbroeck* en *Sara van Laar (Laer) en* eindigen 1738 met de aantekening van het overlijden van *Andris Hardenbrook (-broeck).* Behalve *Hardenbroeck-gegevens* komen er tevens notities *Tucker* in voor. — Records of Zon Church of Little Neck, at Douglaston, Queens County, New York. (Wordt vervolgd.) Het eerste gedeelte van deze publicatie bevat in chronologische volgorde een lijst van begravenen van 7 juni 1830—aug. 1865. Men treft er de namen *L'Hommedieu, Hoagland, Van der*

Water en *Van Zandt* op aan. — K. Scott, Genealogical data Erom the New-York Mercury. (Vervolg.) Met vermelding van de namen Cruger, *De Groot, Van Ranst* en *Schuyler.*

A r m a, no. 36 ('dec. 1966).

O.a. H. B. Pereira, Indian heraldry. (Vervolg.) — D. J. W. Reid of Robertland, The place of armorial insignia in iconography. — Armorial South Africans. (Vervolg.)

A r c h i v f ü r Schweizerische F a m i l i e n k u n d e, bd. IV (1966), afl. 6.

Hierin o.a.: Ahnenliste von Generalmajor *Johannes Gustav Ulric Schoch (1840-1922)* door J. P. Zwicky, von Gauen. De kwartierstaat, waarin kwartier no. 518 nog wordt behandeld, is op verzoek van de opdrachtgever de Heer C. *H. Schoch* te Ronco (Ascona) slechts gedeeltelijk uitgewerkt: naar verscheidene kwartieren is geen nader onderzoek ingesteld. In de 10de generatie stamt *J.* G. LI. *Schoch* af van *Jakob (Jagli) Schoch (Schach),* overl. nà 11 nov. 1594, vóór 1545 eigenaar van het Erblehenhofgut Berg in Herisau. Volgens onderhavige publicatie is *J.* G. *U. Schoch te* Leiden 23 aug. („Ehebrief vom 22.8.1865 vor Notar *Herman Obreen,* Leiden") 1865 getrouwd met Jkvr. *M. C. Gevers Deynoot.* N.A.B. 1942, blz. 77, sub IX, 1 geeft als trouwdatum 13 aug. 1865. Nadere #gegevens over het voorgeslacht van bovengenoemde *Jakob (Jagli) Schoch (Schach)* zijn in het aan de kwartierstaat voorafgaand artikel „Das Hofgut Schochenburg in Herisau und die Familie *Schoch* vom Schochenberg" door J. P. Zwicky, von Gauen, te vinden.

THA. J. VAN ALFF.

VRAGEN EN ANTWOORDEN+

Muller-van **Ommeren.** *Johan Coenraad Muller,* baljuw en commissaris van Politie te Paramaribo, directeur van de Gouvernements-suikerplantage „Catharina Sophia" in het district Saramacca, † Paramaribo in 1832, tr. aldaar 1 juni 1817 *Elisabeth Francina van Ommeren,* geb. Paramaribo' 15 april 1793, † aldaar 28 juli 1849, dr. van *Willem Hendrik van Ommeren,* raad van Politie en Criminele Justitie te Paramaribo, en van *Anna Catharina Thomas* († Paramaribo 25 september 1828, oud 64 jaren en 9 maanden) en. sedert 1813 weduwe van *Carel François de Friderici,* adj. van de gouverneur van Suriname.

Uit dit huwelijk:

1. *François Johannes Coenraad Muller,* geb. Paramaribo in 1818, woont 1834 met zijn moeder en zijn halfbroer Mr. *Jurriaan Hendrik de Friderici,* advocaat te Paramaribo, en diens echtgenote *Esther Wilhelmina de Friderici-Besier* in Wijk A aan de „Waterkant", huis no. 56.

Tot deze familie *Muller* behoorden verder:

Johan Andreas I Muller, volgens Ned. Leeuw 1941 (kol. 446) geb. Hamburg 24 mei 1784, † 25 sept. 1821. Deze geboortedatum kan niet juist zijn, daar in 1789 een dochter van hem wordt geboren. Volgens mededeling van het Staatsarchiv te Hamburg werd de doop daar in 1784 inderdaad niet gevonden.

Johan Andreas II Muller, geb. in 1792, winkelier te Paramaribo aan de „Waterkant" no. 76, in 1854 directeur van de plantage „Johanna-Catharina" in het district Saramacca (eigendom van de Erven Pepin, 1500 akkers groot, aanbouw van koffie en cacao).

Zoon':

Johan Andreas III Muller, geb. Paramaribo in 1815, sedert 1837 onderwijzer te Paramaribo, sedert 1856 bestuurder van het Letterlievend Genootschap „Oefening kweekt kennis".

Eén der zoons van *Johan Andreas I Muller* was:

Johan Cornelis Muller, geb. Paramaribo 9 nov. 1805, koopman te Paramaribo. wijkmeester van Wijk D aldaar, algemeen voorzitter van de Surinaamsche Maatschappij van Weldadigheid, lid van de Redactiecommissie van het Jaarboekje Suriname;

Gevraagd nadere gegevens omtrent bovengenoemde *Johan Coenraad Muller* (berkomst. kwartieren) en diens verder genoemde familieleden. Bestaat er een relatie tussen het Lutherse predikantengeslaoht *Muller* te Leeuwarden en *Statius Muller* op Curaçao en de *Muller*'s in Suriname, die eveneens Luthers waren?

's-Gravenhage. P. R. TH. ZANDER TER MAAT.

De vrouwelijke **vóórnaam** Dinchberg. Het is intussen door archiefonderzoek wel gebleken, dat de bakermat van het Overijssels-Gelderse geslacht *Van Hövell-Van Höevell* ligt te Vreden in het Duitse grensgebied. Wel dient bij de eerste verspreiding de omgeving van die stad betrokken te worden. Immers reeds in 1340 (juli 25) fungeert te Groenlo een *Engelbert van Hovel* als richter.

Wijlen de genealoog J. J. Hooft van Huysduynen (zie: De Nederlandsche Leeuw jrg. 1965, kol. 219-222) signaleerde zowel te Vreden als te Groenlo ook in latere tijd een *Engelbert van Hovel. Zo* vermeldt hij in zijn artikel, dat tot titel heeft: „De afstamming van Dr. Engelbert Hoevel, secretaris van Borculo", een oorkonde van 14 november 1383, waarin voorkomen een *Engelbert van Hovel* en zijn vrouw *Dinchberg. (Dinchberg* moet een vóórnaam zijn en geen achternaam, zoals de heer Hooft van Huysduynen dit abusievelijk liet drukken, overigens door hemzelf nog gecorrigeerd in een later persoonlijk schrijven).

Na overlijden van zijn vrouw *Dinchberg* huwde *Engelbert van Hovel* ten tweede male en wel met *Fije,* zoals blijkt uit oorkonden te Vreden van 22 juli 1399 en 26 november 1399. De vraag, die gesteld wordt is thans deze: in welk geslacht is de vrouwenvóórnaam „Dinchberg" gangbaar en waar hoort hij thuis? Gezien zijn zeldzaamheid zou de beantwoording van deze vraag wellicht kunnen leiden tot gegevens over de herkomst van *Engelbert van Hovel's* eerste vrouw,

Roermond. J. G. F. M. G. **baron** VAN HÖVELL TOT WESTERFLIER.

INHOUD VAN DIT NUMMER,.

Willem-Alexander Claus George Ferdinand Prins der Nederlanden, Prins van Oranje Nassau, Jonkheer van Amsbcrg, door J. K. H. de Roo van Alderwerelt. — Het wapen van Z.K.H. Willen-Alexander prins der Nederlanden, getekend door Jakob B. Bronsema. — Bestuursberichten. — Notulen van do Algemene Ledenvergadering, gehouden op 14 februari 1967 te 's-Gravenhage. — Ubbena, door Ir. T. W. Siertsema. — Johanna van Horne, door Mr. Dr. L. de Gou. — Korte mededelingen: De oudste generaties van het geslacht Hooft van Huysduynen; Familie-aantekeningen De **Keijser** ; het wapen van het waterschap „De Amelander Grieën". — Boekbespreking. — Inhoud van buitenlandse boeken en tijdschriften. — Vragen en antwoorden.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt maandelijks en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.

Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, gelieve men te richten tot de Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede", Backershaegen*laan 70, *Wassenaar.*

De jaarlijkse contributie (abonnement) ad *f* 25,— gelieve men steeds vóór 1 februari te voldoen door storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap te 's-Gravenhage.

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot de Secretaris IR. C. M. R. DAVIDSON, Jacob *de Graefflaan 17, 's-Gravenhage.*

Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten *aan* het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg* 5, 's-Gravenhage.

Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden op postrekening no. 487073 ten name van de Bibliotheek van het Genootschap te 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of de inhoud der ondertekende stukken.

No. 5 LXXXIVe Jaargang mei 1967

BESTUURSBERICHTEN.

Het Genootschap is in ruil getreden met: Societas Heraldica Scandinavica, Sigmundsvej 8, Bagsvaerd (Denemarken) ; tijdschrift: Heraldisk Tidsskrift.

G. Haitsma Mulier †.

In de leeftijd van 80 jaar is aan het Genootschap ontvallen het lid Gerard Haitsma Mulier. Het Maandblad nrs. 6 en 7 van het jaar 1907 vermeldt, dat tot lid is benoemd — kortweg' — „Haitsma Mulier, Voorburg". Hij was dus zestig jaren lid, één der leden met het langdurigst lidmaatschap. Het Genootschap telde in dat jaar 172 leden, 8 ereleden en 13 corresponderende leden, een klein gezelschap in vergelijking met het aantal laden van thans, nagenoeg duizend.

Haitsma Mulier was in die lange loop der jaren een zeer trouw lid en er zullen in die vele jaren, dat hij deel van onze ledenkring uitmaakte, slechts enkele vergaderingen, bijeenkomsten of excursies geweest zijn, waaraan hij niet'heeft deelgenomen.

Naast zijn belangstelling voor de onderwerpen onzer studiën ging hem in het bijzonder het wel en wee van het Genootschap ter harte. Hij heeft daarvan bij herhaling blijk gegeven.

Wij gedenken hem met grote dankbaarheid.

D. R. v. A.

De tekenaar G. van Giessen,

door A. VAN DER MAREL.

Het bekende driedelig werk van de genealoog Mr. Jacob de Riemer (1673-1762) „Beschrijving van 's-Gravenhage", is uitgegeven en gedrukt bij R. Boitet (1691-1758) in Delft in het jaar 1729. Het is rijk geïllustreerd. Wijlen Dr. H. E. van Gelder schreef over dit boek en de daarin opgenomen prenten o.m. het volgende in het jaarboek van „Die Haghe" van 1930: „Het is bovendien zeer ruim geïllustreerd niet slechts met een drietal plattegronden (1560, 1570 en 1729) maar ook met 50 prenten, die verschillende merkwaardigheden en vooral vele gebouwen afbeelden. Hoewel verscheidene dezer afbeeldingen niet onverdienstelijk zijn, hindert bij verreweg de meeste de onbekwaamheid van den teekenaar G. van Giessen: als men de bijzonder fijne en gevoelige teekeningen ziet, welke 10 jaren later door de kunstenaars en vooral door C. ***Pronk*** geleverd zijn, die de „Tegenwoordige Staat" hebben geïllustreerd, betreurt men het, dat de Delftsche uitgever ***Boitet*** geen betere keuze heeft gedaan. De graveur J. C. Philips zou er meer van terecht gebracht hebben, wanneer hij die betere voorbeelden had gehad. Naar mijn mening is het prentenmateriaal verreweg het zwakste deel van De Riemers standaardwerk. Ieder kan zich daarvan gemakkelijk overtuigen, wanneer hij de moeite neemt om bij voorbeeld zoo'n teekening van ***Van Giessen*** van een nog bestaand gebouw te vergelijken met de werkelijkheid. De origineele teekeningen van ***Van Giessen,*** in de gemeentelijke verzameling, zijn iets, doch slechts weinig beter."

Het oordeel van Dr. van Gelder over het werk van ***Van Giessen*** moge dan in het algemeen niet gunstig zijn, een feit

is, dat de kopergravures van *Van Giessen uit De* Riemer in de kunsthandel thans flinke prijzen opbrengen. Het bekende panorama van 's-Gravenhage (41,3 x 95,8) ziet men nog al eens gekleurd en ingelijst te koop voor ± *f* 800,—. Uiteraard kan deze hoge prijs toegeschreven worden aan de steeds grotere zeldzaamheid van de prent.

De bekende 19de-eeuwse kunsthistoricus G. Chr. Kramm schrijft in zijn „De Levens en Werken der Hollandsche en Vlaamsche kunstschilders, beeldhouwers, graveurs en bouwmeesters", 2de deel, 1858, heel wat vriendelijker over het werk van *Van Giessen:* „*G. van Giessen.* Hoeveel bekwame meesters zijn de opmerkzaamheid der kunstenaars' ontsnapt, die waarlijk, bij zooveel vermelding van mindere verdiensten, regt hebben van in de kunstgeschiedenis vermeld te worden. Deze is de teekenaar van het bekende Grafmonument van *Assendelft* en zijne vrouw *Beatrix van Dalem,* in plano gesneden door *P. van Cuijck* (1687-1765) den Haag. Dit alles is zoo goed naar den aard geteekend, dat het mij verwondert, geen meerdere kunst van die deugdelijkheid van hem te ontmoeten en ik geloof, dat de goede gravure daarvan de reden is, dewijl van Cuijck hierin al zijn bekwaamheden heeft getoond, welk lot niet aan overige teekeningen is: te beurt gevallen, door andere graveurs zoo als het een en ander doet zien in het Werk van de Riemer, Beschrijving van 's-Gravenhage, waarin die voorkomen. Bij de gemelde Graftombe zijn eenige figuren geplaatst, waaronder er een is, die haar afteekent, zeker *Van Giessen* zelf, waaruit men zou kunnen opmerken, dat hij waarde aan deze door hem geteekende voorstelling gehecht heeft."

Tot zover Kramm, die dus de graveur Van Cuijck een pluim geeft voor de wijze waarop hij *Van Giessen's* tekening van de graftombe op het koper heeft overgebracht, terwijl hij kritiek levert op de manier waarop andere niet met name genoemde graveurs (in dienst bij Boitet) dit werk verrichtten. Deze onbekende graveurs hebben dus naar zijn mening afbreuk gedaan aan de kwaliteit van *Van Giessen's* werk.

Daar de beoordelingen van dit tekenwerk door Dr. van Gelder en de kunsthistoricus Kramm dus nog al uiteen lopen, kwam het mij nuttig voor, ter zake ook de mening te vernemen van een man uit de praktijk, n.l. de hoofdarchitect van de gemeente 's-Gravenhage, de Heer J. C. Herpel, die zo welwillend was mij het volgende te melden:

„De tombe van Assendelft, die enige jaren geleden in bijna ontoonbare staat verkeerde (Gerrit *van Assendelft* met één been en geschonden helm) is vorig jaar (1963) bij de restauratie van de Grote Kerk hersteld, waarbij de prent van *Van Giessen* zijn dienst heeft bewezen, ondanks de slordige wijze waarop de details: perspectivisch zijn getekend.

Als men een tekening van *Van Giessen* met de werkelijkheid wil vergelijken, dan is daartoe wel die van het Stadhuis zeer geschikt. En als er één tekening is, die zou moeten uitblinken door het onbenullig detail, dan is het wel deze. Volkomen onjuist is de Vlaamse omloop en de bekroning van de toren weergegeven. Eveneens is de beëindiging van de ver uitstekende galerij langs de voorgevel tegen de zijgevel een bewijs daarvoor. Verder de te grote klauwstukken bij de bovenste geleding van de top van de voorgevel, de onjuiste verhouding van de beide geledingen, de bijna karikaturale verkleining van de bovenste geleding van de zij-topgevel, het veel te lage dak, het zijn even zovele bewijzen van de weinig consciëntieuse opvatting, die *Van Giessen* van zijn taak had."

Over de tekening van het grafmonument schreef de Heer Herpel: „Deze is zeer goed met het monument te vergelijken waaruit blijkt, dat een vroeger hoger gelegen, vloer met rechthoekige natuurstenen platen heeft bestaan, of dat de tekening onjuist is. De plaats van het monument is niet overeenkomstig de huidige plaats afgebeeld, doch men kan zich afvragen of de tegen de wand getekende wapens misschien ter toelichting zijn aangegeven en de tombe alleen daarom zo is afgebeeld. De getekende wapens zijn in dezelfde volgorde getekend als die welke tegen de zijkanten van de wapennis zijn aangebracht."

De Heer Herpel is dus niet mals in zijn kritiek op *Van Giessen's* tekenwerk. Toch is *Van Giessen* van betekenis, omdat hij zovele afbeeldingen van oud 's-Gravenhage heeft geproduceerd en men dus op zijn tekeningen is aangewezen.

De tekeningen of krabbels van *Andries Schoemakers* (een tijdgenoot van *Van Giessen)'* zijn van veel mindere kwaliteit en desondanks belangrijk, omdat deze soms de enig bestaande afbeeldingen zijn van sinds. lang verdwenen gebouwen.

Van Giessen schijnt behalve tekenaar ook beeldhouwer geweest te zijn. Als zodanig komt hij voor in de Künstler Lexikon van Thieme und Becker: „G. *van der Giessen,* Holland. Bildhauer von dem das Grabmal des *Antonie van Leeuwenhoek* von **1739** in de Oude Kerk zu Delft herrührt. (Obelisk mit Medaillon). Veldman, Gids voor Delft **1900** /3 **49** mit Abbildungen."

Bij navraag hieromtrent bij de Van Leeuwenhoeck-kenner Dr. van Seters, was deze zo vriendelijk mij te berichten, dat het grafmonument, dat in 1739 in de Oude Kerk te Delft ter nagedachtenis van *Ant. van Leeuwenhoeck* werd opgericht, vervaardigd werd door *Gerrit van der Giessen,* steenhouwer, vermoedelijk wonend te Delft, naar een ontwerp van *Taco Jelgersma.*

In het Biografisch woordenboek van Van der Aa (± 1850) vond ik over *Van Giessen* het volgende:

„*G. van Giessen* was een verdienstelijk teekenaar, door den heer Kramm voor het eerst vermeld. Hij vervaardigde (lees: tekende) het bekende grafmonument van *Assendelft* en zijn vrouw *Beatrix van Dalem,* in plano gesneden door *P. van Cuijck,* in 1729 alle de gezigten in 's-Gravenhage uit De Riemer.

De heer Mr. Bode1 Nijenhuis te Leiden bezit van hem een folio band met 18 teekeningen van dorpen *en* adellijke huizen in Delfland, nimmer in platen gebracht."

Deze 18 tekeningen door *Van Giessen* bevinden zich met nog 18 andere in een album verenigd thans in het gemeentearchief van 's-Gravenhage.

In mijn aanhaling uit het artikel van Dr. van Gelder over het boek van De Riemer wordt reeds' gewag gemaakt van deze originele tekeningen.

Ik ben naar bedoeld archief geweest om ze te bekijken en voorts om te constateren wat dit album precies bevatte, Het zijn gewassen pentekeningen, enkele met rood krijt gehoogd. Op het titelblad van het album staat vermeld: „Gezigten en Afbeeldingen zoo van Gebouwen in en buiten de Steede 's-Gravenhage. Als van Dorpen, enz. in Delfland, meerendeels getekent door G. *van Giessen,* 1729."

Op een ingeplakt oud briefje staat geschreven: „Het komt mij, bij vlugtige inzage, voor, dat de eerste dezer tekeningen voor de platen van de Riemer's „'s-Gravenhage", uitgegeven mede in 1729, gediend hebben.. De tweede helft (de Dorpen) zijn geheel oorspronkelijk en nooit in plaat gebragt en na die dorpen is er nog de aftekening van twee oude steenen welke van boven en aan de hoofden (in den beeldenstorm?) veel geleden hebben, gevonden in 1757 in de Oude Kerk te Delft en (sedert ?) gemetseld in de zijmuur aldaar."

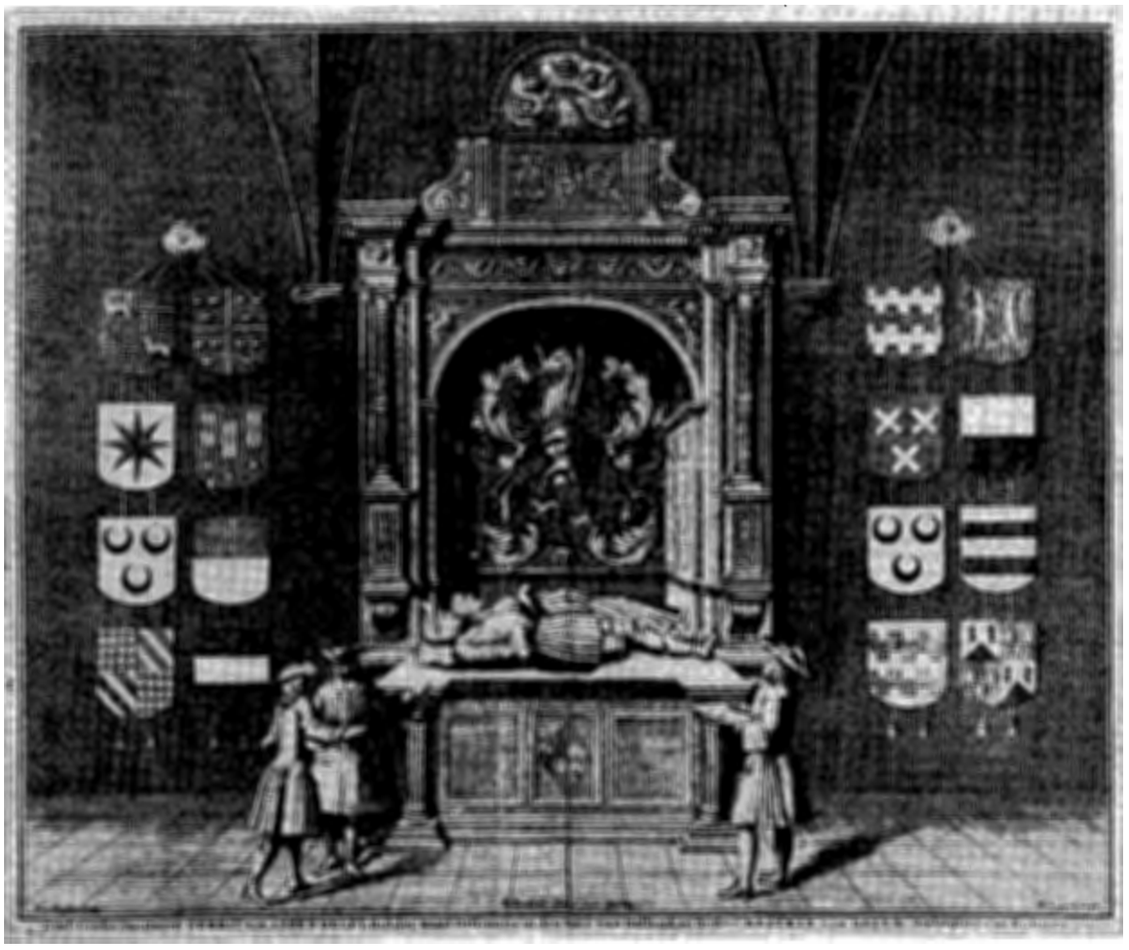

Het grafmonument-Van Assendelft in de Grote of St. Jacobs Kerk te 's-Gravenhage.
Tekening van G. van Giessen, op koper gegraveerd door P. van Cuyck,

Vermoedelijk is dit geschreven door Mr. Bode1 Nijenhuis te Leiden, want op de binnenzijde van de band van het album staat 1. F. Bodel Nijenhuis Anno 3-3-1889, die volgens Van der Aa deze tekeningen bezat.

Het album bevat de volgende tekeningen volgens de onderschriften voorstellende: 1. St. Jacobs of Grote Kerk. 2. De Nieuwe Kerk. 3. De Kloosterkerk. 4. Engelse en Hoogduitsche Kerk. 5. Buitenhof. 6. Lands Geschut-Huis. 7. Nieuwe of St. Sebastianus Doelen, 8, De Vleesch-Hal. 9. Koorn-Huis. 10. 't Grote Boterhuis. ll. 't Kleine of Stukken-Boterhuis. 12. 't Huis van Obdam. 13. 't Hofje van Nieuwkoop. 14. Synagoge der Portugeesche Joden (5486). 15. Binkhorst. 16. 't Huis ter Noot. 17. Rijswijk zoals het zich vertoont tegen over de Vaart of Vliet, die tot in het dorp loopt, van de Wateringsohe Kleiweg af. 18. Loosduinen zoals het zich vertoont bij den Koornmolen. 19. Naaldwijk zoals het zich vertoont van Honsholredijk naar Naaldwijk gaande. 20. Watering. 21. Ter Heijde. 22. Monster. 23. 's-Gravenzande, zoals het zich van binnen vertoont, staande tegenover de Vischmarkt. 24. De Lier. 25. Maasland-Sluis, zoals het zich vertoont, recht tegenover de Haven op 't eiland Roozenburg staande. 26. Maasland, zoals het zich vertoont op den rij-weg, van Maassluis komende omtrent 100 passen van Maasland. 27. Vlaarding, zoals het zich vertoont op den Maasdijk van Maassluis komende. 28. De Keetel, zoals het zich vertoont aan de Zuidzijde van het Kerkhof. 29. Het Woud, zoals het zich vertoont, van Delft komende. 30. Schipluiden, zoals het zich vertoont, van Delft komende aan den Watermolen bij 't dorp. 3 1. Keenenburg (met wapen drie blauwe lelies op zilver). 32. Nooddorp, zoals het zich vertoont op den weg, achter het Dorp. 33. Pijnacker, zoals het zich vertoont, van Delft nabij het Dorp komende. 34. Berkel, zoals het zich vertoont van buiten 't Dorp, op den weg naar Pijnacker, bij de Scheepsmakerij. 35. Afbeelding van twee oude en afgesleten Steenen, in 1757 gevonden in de Oude Kerk te Delft, gemetseld in de zijmuur, ter rechterkant, onder 't Orgel.

Van deze 35 tekeningen zal de laatstgenoemde, vermeld onder nr. 35, wel niet door *Van Giessen* zijn vervaardigd, omdat hij in 1757 reeds dood was.

Bij de 50 prenten in De Riemers boek telde ik er 36 vervaardigd naar tekeningen van *Van Giessen.* Het merendeel van de tekeningen van Haagse gebouwen in het album vindt men terug in De Riemer.

De grote tekening van 's-Gravenhage in vogelvlucht (41,3 x 95,8) naar *Van Giessen* in het boek van De Riemer is toch wel een bekwaam uitgevoerd stuk werk. Ik zag dezer dagen een goed geconserveerd exemplaar, fraai met de hand gekleurd en gevat in een mahoniehouten lijst, werkelijk een aantrekkelijk bezit voor een Hagenaar met gevoel voor de historie van zijn stad.

De tekening van de bezienswaardige graftombe van het echtpaar *Van Assendelft* wordt hierbij gereproduceerd: niet alleen wegens de goede kwaliteit van dit werk, maar ook, omdat hierop immers hoogstwaarschijnlijk een zelfportret van *Van Giessen* voorkomt.

Gerrit van Assendelft stierf 9 oktober 1486 en zijn vrouw *Beatrix van Dalem* of *van Dongen* (uit den huize van *Arkel*) stierf 3 februari 1492.

Links ziet men de 8 kwartieren van *Gerrit van Assendelft: Assendelft, Haarlem, Cralingen, Zwieten, Polanen, Monster, Roderijs, Borsselen.* Rechts die van zijn vrouw: *Dongen, Zevenbergen, Besoijen, Polanen, Pijnssen, Bleijestein, van den Wale.*

De tekeningen van de Dorpen in Delfland (speciaal die in het Westland) zijn vrijwel onbekend en dus belangrijk voor de plaatselijke geschiedenis. Van het kasteel Kenenburg, dat bij Schipluiden was gelegen en een rijke geschiedenis heeft, bestaan vele afbeeldingen o.a. een tekening door de vermaarde *Roeland Roghmans* (circa 1620-1686 of later). De thans herontdekte tekening van het historische gebouw door *Gerrit van Giessen* was geheel nieuw voor mij. In herinnering wordt gebracht, dat Kenenburg vermoedelijk gesticht is door Ridder *Philip van Veen genaamd van Dorp* omstreeks 1400 en later achtereenvolgens in het bezit was van de geslachten *De Bloot, Van Egmond van Merestein, Van Zevender, Van Raesfeld, Van Steenbergen* en *Beelaerts van Blokland.*

Na deze korte wandeling op een aantrekkelijk zijpad der plaatselijke historie, keer ik terug tot de held van mijn verhaal, de tekenaar *Gerrit van Giessen.*

Na alles wat ik omtrent zijn werk van hem te weten gekomen was, werd mijn nieuwsgierigheid geprikkeld naar zijn levensbijzonderheden. In het Haagse archief vond ik aanvankelijk niets, wat op hem betrekking kon hebben. In verband met de combinatie Boitet-Van Giessen heb ik toen aan Delft gedacht als de richting waarin ik moest zoeken. Inderdaad bracht het Delftse gemeentearchief uitkomst, zoals moge blijken uit het navolgende:

1. In het Poorterboek van Delft komt voor: 11 oktober 1735 *Gerrit van der Giessen,* geb. te Santen (lees Xanten) in Gelderland, oud 42 jaar, heeft de eed gedaan als poorter. Borg is *Jacob Blom Willemszoon.*

Hieruit volgt dus, dat hij een Duitser was (Xanten ligt in Opper-Gelre dicht bij de Nederlandse grens) en geboren werd in 1692 of 1693 [1]). *Reinier Boitet,* die in 1691 geboren werd, was dus een tijdgenoot en tevens stadgenoot van hem.

2. In de Oude Kerk te Delft werd op 9 juli 1738 begraven een baarkind van *Gerrit van Giessen* aan het Oude Delft over de Smitssteeg. 6 dragers en een kerkegraf.

3. Uit de Blaffer van de Waarbrieven (reg. 6 F fol. 117 verso), 5 november 1735: *Gerrit van der Giessen* koopt een huisenerf: zijnde een steenhouwerij aan het Oude Delft 0.2. voor *f* 2500,—, *f* 900,— in contanten en *f* 1600,— in de vorm van een hypotheekbrief. Verkopers waren *Henricus de Kooningh* en *Sara Gerrits,* voormaels weduwe van *Augustinus Knollenbergh,* echtelieden.

4. In 1742 koopt *Gerrit van der Giessen* twee huisjes in de Poppensteeg.

5. In 1744 koopt hij een huis aan de Korenmarkt W.Z. Het huis heet „'t Wijnvat van Heidelberg". Dit pand werd later gesplitst. *Gerrit van der Giessen* behield het gedeelte (nu Oude Delft), dat later in de familie *'s-Gravesande* komt.

6. In 1747 verkoopt *Van der Giessen* het stuk, dat aan de Koornmarkt lag voor *f* 2200,— aan *Willem Aalbregtsz. Droogh.*

Dat alles gaf mij tot dusverre een gunstig beeld van *Van der Giessen's* financiële positie, doch in 1748 wordt alles anders.

7. Op 4 april 1748 wordt verkocht de geabandonneerde boedel van *Gerrit van der Giessen.* Zijn huis aan het Oude Delft bracht *f* 2600,— op en enkele meubelen *f* 50,—. Ook de huisjes aan de Poppensteeg kwamen onder de hamer, alsmede het halve huis bovenvermeld. Dit laatste bracht *f* 660,— op.

1) Een aldaar ingesteld onderzoek in het R.K. doopboek leverde geen resultaat op.

Wat er precies gebeurd is in het leven van *Van Giessen*, dat tot de catastrophe van zijn bankroet heeft geleid, is mij niet duidelijk geworden uit de Delftse archivalia. De stukken betreffende zijn faillissement zijn talrijk, niet minder dan 72 folio bladzijden. Talrijk waren ook zijn crediteuren, ongeveer 200. Zijn curator was de advocaat Mr. *Willem van der Lely*. Uit de lijst van crediteuren blijkt, dat hij een proces heeft gevoerd, want de advocaat Mr. *Joh. Brouwer* brengt hiervoor f 44,— in rekening en de procureur *Abram van Neck* f 101 ,—.

Jan Baptiste de Latte te Brussel had een vordering op hem wegens geleverde stenen van ruim f 1056,—, *Matthijs de Brue* en *Le Clercq* van f 452,—, idem *Pieter Pantel te* Amsterdam van f 400,—. Een zekere *Jacobus Lafevre* bezat een schuldbekentenis van hem ad f 1200,— d.d. 2 nov. 1746. De grootste crediteuren waren echter de erfgenamen van Vrouwe *Charlotte Maria Leijdecker*, in haar leven weduwe van *Johan van Riebeeck*, veertigraad te Delft. De schuldenaar wordt aangeduid als „*Gerrit van der Giessen* qeweezen mr. Steenhouder alhier." Het bedrag van de schuldbekentenis, welke dateerde van 4 aug. 1735, bedroeg f 3500,—. *Van Giessen* was al spoedig na 1735 in gebreke gebleven jaarlijks een deel van deze schuld af te betalen. zoals in de schuldbrief was overeengekomen. Vermoedelijk hebben de erfgenamen hiergenoemd zijn faillissement aangevraagd.

Opmerkelijk was ook dat bij de verschillende schuldvorderingen er twee waren wegens geleverde wijn en één van de boekdrukker *Reinier Boitet* wegens geleverde boeken.

In de stukken vond ik er ook een van 1749 waarin stond: *Gerrit van der Giessen* en desselfs nu overleden huijsvrouw *Agnetha van der Wal* (fol. 25).

Toen ik deze naam kende, was het gemakkelijker geworden om het gezin van *Gerrit van (der) Giessen* te reconstrueren. In het register van de gerechtelijke huwelijken, dus op het Raadhuis voltrokken, vond ik:

„Pro Deo getrouwt op 't Raadhuijs alhier 13 juni 1717 *Gerrit Giesing*, j.m. op de Gasthuislaan, en *Agnetha van der Wal*, j.d. bij de Rotterdamse poort."

Beiden woonden op dat tijdstip dus in Delft. Toch werden hun 9 kinderen alle te 's-Gravenhage gedoopt in de R. Kath. Kerk in de Oude Molstraat. Vermoedelijk woonde *Van Giessen* na zijn huwelijk te 's-Gravenhage en is hij in 1735 naar Delft vertrokken, alwaar hij woonde tot ± 1747 en toen weer te 's-Gravenhage. Deze kinderen waren:

1. *Catharina Gertrudis*, ged. 4 januari 1718 (get. *Joanna van der Wal* en *Gertrude Bromberg):*
2. *Joannes Hermannus*, ged. 19 okt. 1719 (get. *Wouter van der Wal*);
3. *Joannes Hermannus*, ged. 20 dec. 1720 (get. *Thobias Gijesink* en *Maria van der Wal):*
4. *Gertrudis*, ged. 22 april 1723 (get. *Henricus Rots);*
5. *Hermannus*, ged. 19 juni 1725 (get. *Hermannus Gijze*);
6. *Cornelia*, ged. 13 januari 1728 (get. *Anna van Cuijck);*
7. *Cornelia*, ged. 10 sept. 1730 (get. *Joannes van der Wal* en *Catharina de Maar);*
8. *Adriana*, ged. 2 aug. 1732 (get. *Petrus van den Bent* en *Adriaan van der, Kraan)* ;
9. *Hermannus*, ged. 7 nov. 1734 (get. *Bernardus van Giesen)* .

Van deze kinderen zijn er klaarblijkelijk vier op jeugdige leeftijd gestorven, t.w. de eerste *Joannes Hermannus*, *Hermannus*, de eerste *Cornelia* en misschien ook de tweede *Hermannus*, want op 9 juli 1738 werd, zoals reeds vermeld, te Delft in de Oude Kerk begraven een baarkind van *Gerrit van Giessen* van 't Oude Delft.

Vermoedelijk is er nog een 10de kind geweest, want op 6 dec. 1721 werd te 's-Gravenhage begraven *Hermanus van der Giesen.*

De naam *Van (der) Giessen* wordt in de verschillende archivalia op allerlei wijzen geschreven, zoals ook uit het bovenstaande al blijkt. De vrouw van *Gerrit van Giessen*, *Agnetha* (of *Agnes) van der Wal* werd te 's-Gravenhage begraven op 13 maart 1747, oud 55 jaar, impost f 6,— (3e klasse), Zij is dus geboren in 1691 of 1692. Haar man is haar vermoedelijk spoedig gevolgd, want het Haagse impostregister vermeldt 3 sept. 1750, *Gerrit Giese,* pro deo.

Over hun kinderen heb ik verder niets kunnen vinden te 's-Gravenhage of Delft, zodat zij blijkbaar naar elders zijn vertrokken.

De doopgetuigen *Bernardus*, *Thobias* en *Hermannus van Giessen* zullen wel broeders geweest zijn van *Gerrit*, terwijl *Joanna van der Wal, Wouter van der Wal, Maria van der Wal en Joannes van der Wal* wel broeders en zusters van *Agnes* geweest zullen zijn.

De naam *Anna van Cuijck,* die als doopgetuige optrad 13 januari 1728 frappeerde mij, want de graveur van *Van Giessen*'s tekening van de graftombe van de Van Assendelft's was immers *Pieter van Cuijck* (1637-1765). *Anna* was diens zuster; zij trouwde 22 febr. 1727 in de R.K. Kerk in de Oude Molstraat te 's-Gravenhage met *Hendrik Pots*, weduwnaar van Rieden in Munsterland, die in 1723 optrad als getuige bij de doop van *Gertrudis van Giessen. Anna van Cuijck* trad 7 januari 1720 op als getuige bij het huwelijk van haar broeder, de kunstschilder en graveur *Pieter van Cuyck*, met *Christina van der Hout*, uit Waalwijk. Ook dit huwelijk vond plaats in de R.K. Kerk in de Oude Molstraat te 's-Gravenhage.

Tenslotte kan men zich nog, afvragen of *Gerrit van der Giessen*, de Delftse steenhouwer en beeldhouwer uit Xanten, en de tekenaar *Gerrit van Giessen wel* één en dezelfde persoon waren. De beroepen lopen nog al uiteen, ofschoon een beeldhouwer toch ook moet kunnen tekenen. In de Grote Kerk te 's-Gravenhage werd bovendien op 8 juli 1656 gedoopt *Gerrit van Giesen*, toon van *Jan van Giesen* en *Geertruijt Outhuijs*. Naar mijn mening kan echter met vrij grote, waarschijnlijkheid worden aangenomen, dat de beeldhouwer en de tekenaar identiek waren. Zou de tekenaar identiek zijn met de in 1656 geboren naamgenoot, dan zou deze in 1729, toen het boek van De Riemer verscheen, reeds 73 jaar oud zijn geweest. Zijn tekeningen, waarnaar de 'kopergravures werden vervaardigd, kunnen echter veel vroeger gemaakt zijn. Het oude Gasthuis te 's-Gravenhage zou reeds in 1711 door hem zijn getekend (vgl. Jaarb. Die Haghe 1924, blz. 285 en 356). De tekening van de graftombe kan dus ook omstreeks dat jaar zijn vervaardigd. De man uit Xanten telde in 1711 achttien of negentien jaren, dus was hij tomen nog zeer jong, doch niet te jong om deze tekening te hebben gemaakt. Het veronderstelde zelfportret van de tekenaar *Gerrit van Giessen* op diens tekening van het Van Assendelft-grafmonument is dat van een jonge man. Dit klopt dus met het jaartal 1711. Daarentegen zou de in 1656 te 's-Gravenhage geboren *Gerrit van Giesen* in 1711 56 jaren oud zijn geweest, hetgeen geenszins in overeenstemming is met dit zelfportret. Ook het feit dat een, zuster en zwager van *Pieter van Cuijck* in resp. 1728 en in 1723 als getuigen optraden bij de dopen van kinderen van de Delftse *Van (der) Giessen*, wijst er op, dat de tekenaar en de beeld-

houwer (steenhouwer) één en dezelfde persoon waren. De in 1656 geboren *Gerrit van Giesen* vond ik bovendien verder nergens vermeld en deze kan dus jong gestorven zijn.

Mocht iemand op grond van mij onbekende gegevens de in dit artikel behandelde materie kunnen aanvullen of verbeteren, dan zou ik dit zeer op prijs stellen. Ten slotte betuig ik mijn dank aan de ambtenaren van de gemeente archieven in Delft en 's-Gravenhage, voor de hulp mij verleend bij dit onderzoek.

Riebeeck,

door Z. VAN DOORN.

Inleiding.

Een toevallige vondst in het Rijksarchief te Utrecht [1]) bracht mij ertoe een onderzoek in te stellen naar een aantal vroegere *Van Riebeeck's*, die in de 14de, 15de en 16de eeuw vooral in het zuidoosten der provincie Utrecht belangen hadden.

Het onderzoek voerde mij van het een naar het ander, zo onder meer naar twee hofsteden, die beide de naam R i e b e e c k droegen, reeds in de 14de eeuw genoemd worden en beide nog bestaan, natuurlijk in gewijzigde staat. De een, ongetwijfeld het stamhuis van het oude geslacht *Van Riebeeck* en van velen, die zonder tot het oorspronkelijke geslacht te behoren toch hun naam eraan ontleenden, is nog altijd een kapitale boerderij, gelegen te Wijk bij Duurstede [1a]) in de zgn. Melckwijck aan de Wijkerweg. Deze hofstede is zeker van zeer oude datum, lang voor de 14de eeuw. De andere eveneens oorspronkelijk tot de belangen van de *Van Riebeeck's* behorende, de „hofstede tot Riebeeck, geheten Stuvenest", is gelegen in Nederlangbroek in „de veertig hoeven", aan de zuidzijde van de Langbroekerwetering. Van beide hofsteden en het ertoe behorende land kon van de 14de eeuw tot op heden de vrijwel complete reeks van rechthebbenden worden vastgesteld [2]). Het is daarbij niet mijn bedoeling geweest en ook niet mogelijk gebleken, niettegenstaande de vele *Van Riebeeck's*, die ik 'ontmoet heb, de publicatie van Beltjes en Brinkhuis [3]) betreffende *Jan van Riebeeck*, aan te vullen met meer rechtstreekse voorouders. In hun studie vermelden zij een groot aantal nakomelingen van *Jan van Riebeeck*, de stichter van de Kaapkolonie, en vijf generaties van zijn voorgeslacht. Zijn grootvader, eveneens *Jan van Riebeeck* geheten, was burger van Utrecht en overleed vóór 1612, zijn overgrootvader *Anthonis van Riebeeck*, geboren omstreeks 1540, was schepenburgemeester van Wijk bij Duurstede, evenals zijn betovergrootvader *Wijer Anthonis van Riebeeck*.

De velen van oudere datum, die ik met de naam *Van Riebeeck* heb aangetroffen, kon ik niet rechtstreeks met hen in verband brengen. Wel echter wijzen de drie genoemde voornamen, die ook in vroeger tijd, soms in verbinding met de naam of de hofstede Riebeeck voorkomen, op een zekere, zij het nog niet nader te bepalen relatie. Ook het feit, dat vele van de oude en latere *Van Riebeeck's* belangen en connecties in Wijk bij Duurstede hadden, wijst daarop.

Van *Jan van Riebeeck* vermeldt Beltjes, dat hij 21 april 1619 te Culemborg werd geboren uit het huwelijk van *Anthony van Riebeeck*, chirurgijn aldaar, met *Elisabeth Govertsdochter* en dat hij, zowel van vaders- als van moederszijde stamde uit regentenfamilies. Ook hij was chirurgijn van beroep en trad als zodanig in dienst van de Oost-Indische Compagnie. Na een verblijf in Oost-Indië en terugkeer in Holland, was hij van 1652 tot 1662 opperhoofd, commandeur aan de Kaap de Goede Hoop en aldus de grondlegger van de Kaapkolonie en van de Republiek van Zuid-Afrika [4]). Beltjes (p. 16) vermeldt Riebeeck als de naam van een stuk land en een adellijk huis nabij Wijk bij Duurstede zonder nog de juiste plaats te weten. In een bron, die hij mij opgaf, staat „dat huis ende die hofstat tot Riebeeck, geheten Stuvenest met vier morgen land". Dit Stuvenest ligt, zoals we zien zullen in Nederlangbroek, doch het eigenlijke stamhuis Riebeeck in Wijk bij Duurstede. Het vinden van zo vele oudere *Van Riebeeck's* en van de beide hofsteden, waaraan die naam verbonden was, deed mij besluiten tot deze publicatie. De belangrijke figuur die *Jan van Riebeeck* was, de stichter van een Nederlandse volksplanting, die in drie honderd jaar is uitgegroeid tot de welvarende, zelfbewuste en onafhankelijke Repubiek van Zuid-Afrika, rechtvaardigt dat ten volle. Mogelijk dat anderen daarin aanleiding vinden, zich verder hierin te verdiepen. Wie interesse mocht hebben voor verder onderzoek, kan de meeste van de gebruikte bescheiden vinden in het Rijksarchief te Utrecht en daarbij steun vinden in een dossier, dat ik daar zal deponeren, waarin aantekeningen en copieën van akten zijn opgenomen. Een eerste onrijpe versie van dit artikel is, min of meer per ongeluk, verschenen in het Zuid-Afrikaanse tijdschrift Historia IX nr. 4.

Achtereenvolgens zal ik een aantal oude *Van Riebeeck's*, hun leven in Wijk bij Duurstede en omgeving, alsmede de beiden hofsteden R i e b e e c k bespreken. Vooraf wil ik echter vooropstellen geen volkomen vlekkeloze en waterdichte geschiedenis van Riebeeck te kunnen garanderen. Niet alleen wegens het ontbreken van enkele documenten of door het niet geheel juiste gebruik van leenbrieven, die berusten op verpanding, achterleen of erfpacht, zonder dat de eigenlijke houders van het leen dit opgaven of verloren, doch ook wegens zeer hardnekkige formules in de leenbrieven, die verwarring kunnen scheppen.

---

1) Indien niet anders vermeld, zijn de geraadpleegde documenten uit dit archief afkomstig.
Gebezigde afkortingen:
R.A. = Rechterlijke Archieven Utrecht;
B.A. = Bisschoppelijk archief te Utrecht;
A.D. = Archief van den Dom;
D.O. = Archief van de Ridderlijke Duitsche Orde Balye van Utrecht;
Maris Repertorium = Dr. A. Johanna Maris. Repertorium op de Stichtse leenprotoeollen;
O.B.U. = Oorkondenboek van het Sticht Utrecht;

1a) Wijk bij Duurstede zal dikwijls afgekort worden tot Wijk.

2) De identificatie van Stuvenest dank ik aan de aanwijzingen van de heer W. C. Reijmerink, rentmeester van het nabijgelegen landgoed Sandenburg, en ook, met de eigendomsgeschiedenis in de 19de en 20ste eeuw en de aansluiting op het kadaster, aan de heer J. D. H. van der Neut, chef de Bureau d.b. van het Kadaster te Amersfoort. De meeste gegevens betreffende de hofstede Riebeeck te Wijk bij Duurstede werden mij welwillend ter beschikking gesteld door Mr. H. de Vey Mestdagh, chartermeester bij het Algemeen Rijksarchief te 's-Gravenhage, en archivaris van de Ridderlijke Duitsche Orde, Balije van Utrecht, terwijl de heer Van der Neut weer voor de identificatie en de aansluiting op heden zorgde. Ook hiervoor ben ik hun beiden veel dank verschuldigd. Zo ook aan Prof. J. Ph. de Monté ver Loren voor zijn zeer gewaardeerde adviezen.

3) „Jan van Riebeeck zijn voor- en nageslacht", door Mr. P. J. W. Beltjes en G. Brinkhuis. 's-Gravenhage 1962, uitgegeven door het Kon. Ned. Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde.

4) Voor de vijf generaties van zijn voorgeslacht verwijs ik naar Beltjes. Op de geschiedenis van *Jan van Riebeeck* en deze voorouders ga ik niet verder in. Het beroep van chirurgijn zal wel in zijn familie gekomen zijn door zijn betovergrootvader Mr. *Aert Hendricksz. van Ommeren*, die ik in 1562 als „medicus" vermeld vond (tsansportregister van Wijk bij Duurstede).

Enige oude Van Riebeeck's in het zuidoosten van Utrecht.

De oudst bekende met deze naam is *Alpherus de Rietbeke*, in 1220 genoemd [5]. Wij kunnen hem niet in verband brengen met de andere *Van Riebeeck's*, noch met de hofstede van die naam.

In de tijd, waarover we voornamelijk spreken, de 14de, 15de en 16de eeuw, waren, zoals bekend is en verder zal blijken, de gevoerde (geslachts)namen nog weinig vast. Soms waren zij gebaseerd op afkomst, dus geslachtsnaam, even vaak of vaker echter op herkomst of bezit van een landgoed en wisselden daarmede. Herhaaldelijk constateert men dan ook, dat een zoon een andere naam draagt dan zijn vader of dat dezelfde persoon later een andere naam voert. Dit geldt ook voor *Van Riebeeck's*, hetgeen niet weinig het onderzoek naar hun familierelaties bemoeilijkt. Wel kunnen de voornamen of ook aanduidingen bij de leenopvolgingen hieraan tegemoetkomen, doch slechts ten dele. Een paar voorbeelden mogen dit toelichten:

1. bij een overdracht van 6 morgen land in Nederlangbroek op 8 juli 1396 [6] treden als landgenoten op *Nijclaes Pawe Godevaertsz.* ende *Willam van Rijebeec,* zijn zoon, welke verwantschap bevestigd wordt door de nagenoeg gelijke zegelafdrukken; *Nijclaes* had ook een zoon *Claes Paeuwe;*
2. in 1402 [7] ontvangt *Johan van Benmael Claes Pawensoen* na dode *Claes Pawen* zijns broeders 4 morgen in Nederlangbroek;
3. in 1396 [8] ontvangt *Jan van der Meer Wijer Wittenzoon* 6 morgen land in Nederlangbroek. Hij was een zoon van *Wijer de Wit Willemszoon,* die wel eens dezelfde zou kunnen zijn als *Wijer van Riebeeck Willemszoon.*
   In 1370 Q) ontving dezelfde *Wijer die Witte her Willemssoen* in Wijk 16 morgen 2 hont lants in leen „die hi tegen *Aernt den Witten Willamssoen van Riebeec* coft"; waarschijnlijk waren *Wijer* en *Aernt* broeders. In dezelfde akte ontvangt „*Meliaet Jansdochter van der Mere Wijers wijf* voers haer lijftocht" uit dat goed.
   Deze zinsnede maakt duidelijk, dat de zo even genoemde *Jan van der Meer Wijers Witten zoon* niet alleen zijn voornaam, maar ook zijn geslachtsnaam dankt aan zijn grootvader van moederskant. In 1410 [10] ontvangt *Jan van der Meer* genoemde 16 morgen 2 hont lands na de dood van zijn vader, *Wijer.*
   Gelijktijdig, beide in 1377 [11], vinden we *Wijer die Witte her Willems sone* als leenman van de heer van Abcoude genoemd en zijn (vermoedelijke [12a]) vader *Willem van Riebeec Wijers sone,* welke laatste een leen in Wijk ontvangt van 10 hont in de Enghe en 1 morgen in Weghemaet, alsmede een leen van 5 morgen en 4 hont lands, tegelijk met de helft van het Wijkse of Rijswijkse veer. Op de 5 morgen 4 hont vestigt hij in hetzelfde jaar lijftocht ten behoeve van „*Aliden sinen wive Claesdochter van Leijden*", terwijl in 1394 [12b]) *Roelof Willems zoon van Riebeec* na dode van zijn vader ermee wordt beleend en opnieuw in 1409 [13]).
4. Nog een voorbeeld van naamsverandering blijkt ons uit twee oorkonden van 1415 en 1425 [14]), waarbij *Dit-c van der Haer* een hoeve, Witgijnshoeve geheten, op Hericwijc in Werconden (Werkhoven) in vrije eigendom geeft aan *Zweder van der Haer* en *Johan van Riebeeck,* gebroeders, deszelven *Dircs* zonen.

Behalve deze zullen we in de loop van ons verhaal nog wel meer voorbeelden van naamsverandering tegenkomen. De families in deze streek, waaronder *De Wit, Van Riebeeck, De Ridder* en vele andere, zijn ongetwijfeld verschillende malen hoor huwelijk verwant geraakt, waarvan naamsverandering het gevolg zal zijn geweest op soortgelijke wijze als we dat voor *Jan van der Meer* aantoonden.

Het is moeilijk de omstreeks 1400 optredende *Van Riebeeck's* uit elkaar te houden. Wij nemen aan, dat de zo even genoemde *Willem van Riebeec Wijerszoon* de oudste is. Hij was het, die in elk geval vóór 1370 het Wijkse of Rijswijkse veer van Hertog Reynald 111 van Gelre in pand kreeg. Hij was, zoals we zagen, gehuwd met *Aliden Claesdochter van Leijden.* Dan onderscheiden we een *Willem van Rijebeec,* gehuwd met Joncfrou *Gheertruit,* die in 1388 reeds weduwe was. Waarschijnlijk was zij de moeder van *Jan van Riebeec,* die met *Zwanelt* gehuwd was en wiens dochter Joncfrou *Clemens* huwde met *Dirc van Honswijc* [15]).

Ook was er, zoals wij zagen, een *Willem van Riebeeck,* die in 1396 de zoon genoemd wordt van *Nyclaes Pawe Godevaertszoon.*

In 1377, 1401 en 1406 [16]) wordt ons een *Wilhelmus de Ryebeec,* kanunnik van St. Pieter, gemeld, in 1360 [17]) een *Willem van Riebeec Gheraertssone,* landgenoot in Nederlangbroek, in 1403 en 1405 [18]) een *Willem van Riebeec* zonder nadere aanduiding, evenzo in 14 16 [18]).

Ten slotte noemen wij nog twee vermoedelijke dochters van *Aernt die Witte Willamszoon van Riebeec,* namelijk: Joncfrou *Dirck Aernts Wittendochter Jan Willemssoens wijf van Nivel en Lysbeth Aernt die Wittendochter van der Eem* [19]) [20]).

5) Oorkondenboek Sticht Utrecht nr. 673, 737 en 757 en Jaarboek Oud-Utrecht 1959. blz. 51.

6) A.D. nr. 1826.

7) R.A. nr. 1875bis, blz. 18; B.A. nr. 271, fol: 37, 13 januari 1401.

8) A.D. nr. 2368, fol. 5 Leen- en tijnsboek van de domproosdij.

9) B.A. nr. 109xx fol. 29 vso.

10) B.A. 110 1 fol. 27.

11) Resp. B.A. nr. 109x fol. 2, 5 en 8. Zie ook Dr. A. Johanna Maris: Het Wijkse of Rijswijkse veer over de Lek, in Jaarboek Oud-Utrecht 1963, blz. 27 e.v.

12a) De vermelding „*her Willems sone*" bij *Wijer die Witte* wijst er op, dat dient vader *Willem* ridder of priester was; het ontbreken van een dergelijke aanduiding bij *Willem van Riebeec* verzwakt het vermoeden, dat deze laatste de vader was van *Wijer die Witte.*

12b) B.A. nr. 109xx fol. 23 vso., 25 jnli 1394.

13) B.A. nr. 110 1 fol. 27 vso.

14) Inventaris Handschriften nr. 562. In Booth's genealogieën vinden we in Utrecht 1380 ook een Jan *van Riebeeck Willamssoon* **van** *der Haer.*

15) B.A. nr. 109xx fol. 65, 1388.

16) A.D. nr. 1848, 22 okt. 1401 en 10 juli 1406; en Arch. van St. Pieter nr. 561, reg. 496. 11 maart 1377.

17) Arch. van St. Jan, nr. 670, 30 jan. 1360.

18) A.D. nr. 1828, 26 juli 1405, 24 okt. 1405 en 20 juni 1416 (fol. 81 vso.).

19) A.D. nr. 2368 fol. 120 vso, 12 juni 1433 en (2e helft) fol. 43 vso., 2 maart 1452.

20) Hel; is niet mogelijk uit dit alles een betrouwbare fragment-genealogie samen te stellen: het is dan ook met enig voorbehoud dat ik de ondervolgende hypothese geef.

a) 1. *Willam van Riebeec Wijerszoon,* † vóór 1394, tr. *Aliden Claesdochter* **van** *Leyden.*

uit 1: 111. *Wijer die Witte het Willamssone (van Riebeeck),* tr. Meliaet *Jansdochter van der Mere.*

112. *Aernt die Witte Willamszoon* van *Riebeeck.*

113. *Roelof Willemszoon* van Riebeeck.

uit 111: III 1. *Jan van* der *Meer Wijer Wittenzoon.*

uit II 2: 1112. Joncfrou *Dirck Aernts Wittendochter,* tr. Jan *Willams* soen van *Nivel.*

III 3. ***Lysbeth Aernt die*** Wittendochter *van der* Eem.

b) 1. Willem *van Ryebeec,* † *vóór* 1388, tr. *Gheertruit (over die Vecht).*

uit 1: 11. Jan *van Ryebeec,* tr. *Zwanelt.*

uit 11: III. Joncfrou *Clemens Jansdochter van Ryebeec,* tr. *Dirc* **van** *Honswijc.*

Hoe a en b met elkaar in verband staan, kan ik niet gissen.

Uit alles blijkt, dat de *Riebeeck's* voor het merendeel tot de aanzienlijken van den lande behoorden, evenals hun verwanten in de families *De Wiffe, De Ridder* en andere. Ze hadden in de 14de eeuw -en waarschijnlijk al veel eerder leengoederen en ook wel vrije eigendom in Wijk bij Duurstede, Cothen, Langbroek en daar buiten. We noemden reeds *Johan van Riebeeck* als zoon van *Dirc van der Haer* in het midden-Utrechtse. Hoe hij aan zijn naam kwam is mij niet gebleken. Ook in de 16de eeuw hadden *Van Riebeeck's* goederen en verwanten in de omgeving van Utrecht. In 1568 en 1573 [21]) treedt aldaar een *Johan van Riebeeck* op als man en voogd van Jouffr. *Elisabeth Splinfer van Nijenrode's dochter. Zij* blijken dan in leen te hebben 28½ morgen land in Vechten aan de Kromme Rijn en een halve hoeve in Schalkwijk. Booth [22]) noemt als hun kinderen *Splinfer, Agnes, Anna* en *Wilhelmina van Riebeeck* [23]). Het leen in Vechten had *Elisabeth* in 1530 [24]), als jongste toen nog ongetrouwde dochter van *Splinfer van Nijenrode* en Joffer *Anna Egberts van Zuylen,* in leen gekregen. Uit twee oorkonden van 1574 [25]) blijkt, dat resp. *Bernf de Coninck* en *Johan van Eck* (eveneens uit aanzienlijke Utrechtse geslachten) optreden als *Elisabeth*'s voogd, wegens ,,uytlandicheyt" en ,,absentie" van haar man *Jan van Riebeeck.*

Oorkonden van 3 maart 1573, 20 april 1573 en 14 mei 1576 [26]) wijzen uit, dat de vader van *Jan (Johan), Willem van Riebeeck,* getrouwd was met Jouffr. *Geerfruyf van Zuylen van Blasenborch,* die in 1555 reeds weduwe en in 1573 overleden was. Zij was in het bezit van een rentebrief op een halve hoeve lands in Schalkwijk. De bezittingen der *Van Riebeeck's* in Wijk bij Duurstede, Neerlangbroek en omgeving noemden we reeds of zij komen in de volgende hoofdstukken aan de orde.

Uit de 15de eeuw kennen we nog een *Jan van Riebeeck,* die in 1409 [27]) schepen van Wijk was. Eveneens als zodanig een (andere?)' *Jan van Riebeeck* in 1442 en 1445 [28]), wiens zegel we aantreffen aan drie charters van die jaren.. Het vertoont een dwarsbalk, op één der afdrukken met drie kleine bulten, op de andere met een tekentje in het midden.

In Booth's genealogieën [29]) wordt (dezelfde?) *Jan van Riebeeck Willemsz.* genoemd met een zegel van 1437, eveneens met een dwarsbalk, Van de *Riebeeck's,* die Buchel [30]) in zijn genealogieën vermeldt, laat ik hier enkele volgen [31]):

1376 Heer *Willem van Utrecht* kanunnik van St. Pieter te Utrecht;

7 mei 1399 (dezelfde) *Wilhelmus van Riebeeck,* clericus te Utrecht, in 't testament van Heer *Gilles de Bruyn;*

21) R.A. nr. 1866 11 fol. 161 vso. en nr. 1868 fol. 13 en 31 vso.

22) Booth's genealogieën in handschrift in het Rijksarchief te Utrecht. In 1547 wordt een *Agniete van Riebeeck* vermeld, gehuwd met *Joost van Brakell.*

23) Waarschijnlijk deze zelfde *Wilhelmina van Riebeeck* erfde van haar tante Joffer *Janna van Rijn de* ridderhofstad Rijnhuizen, waar ze reeds inwoonde. *Wilhelmina*'s eerste echtgenoot was *Thymen van Voorne van Zudoort* (maandblad Oud Utrecht 1.929, blz. 39).

24) R.A. nr. 1866 fol. 37.

25) R.A. nr. 1868 fol. 36 en 39.

26) R.A. nr. 1568, fol. 19 vso., nr. 1891 fol. 75.

27) B.A. nr. 11.0 1 fol. 28.

28) B.A. nr. 338.

29) Handschrift in Rijksarchief Utrecht.

30) Handschrift in Rijksarchief Utrecht, nr. 390 I, waarin nr. 15 *Van Riebeeck.*

31) Hierbij, evenals elders in dit opstel, laat ik buiten beschouwing de *Van Riebeeck's,* die reeds zijn opgenomen in de door Beltjes en Brinkhuis gepubliceerde genealogie.

1386 *Jan van Riebeeck, Gysberf en Godert van Amersfoorde,* broers, wier zuster Joncfr. *Zare* is gehuwd met *Willem over die Vecht; Godert* heeft 1½ morgen land in Wyckerweerd;

1400 *Jan van Riebeeck,* schepen te Wyck;

1410 *Jan Baers van Riebeeck,* schepen te Wyck;

1446 *Willem van Riebeeck Jansz.,* schepen te Wyck;

1481 *Margriet Sfeven Loeffsdr.,* weduwe van *Jan van Riebeeck;*

1514 een huis toebehorende *Simon van Riebeeck,* daar *Herman van Riebeeck* naast gehuist is;

16 aug. 1532 *Anfhonis* en *Mayken Wyer van Riebeeck's dochter.*

Ook een *Henric van Riebeke,* in een Stichtse leenbrief van 1394 [32]) als belender in Schalkwijk genoemd, wil ik nog memoreren.

Verder noemt A. Joh. Maris nog een *Willem van Riebeeck,* die in het begin van de 15de eeuw in Utrecht de ambten van openbaar notaris, van notaris van het Kapittel Generaal of de Statenvergadering en van secretaris van het Domkapittel bekleedde [33]).

Lenen der Van Riebeeck's in het gebied van Wijk bij Duurstede en Langbroek.

Wij merkten al op, dat we slechts een enkele maal een *Van Riebeeck* aantreffen als houder van een perceel, dat tot de hofstede 'behoorde, waaraan zij hun naam ontleenden. Wel hebben zij andere lenen (of vrije eigendommen) in dat gebied gehad, waarvan wij enkele reeds noemden.

Op 18 april 1377 [34]) ontving *Willem van Riebeeck Wijerssone* ,,enen vrijen eyghendom van twe merghen ende 4 hont lants gheleghen in den kerspel van ,Wiic, daer die tien hont af gheleghen siin in den Enghe ende die een. merghen is gheleghen in Weghemaet ...". Dezelfde *Willem van Riebeeck Wijerssone* ontving 13 april 1377"") in leen ,,5 merghen ende 4 hont lants, daer die vier merghen of gheleghen siin ten Dicken Wilghen ... ende die tien hont siin gheleghen op Nywelant" (beide in Wijk) tegelijk met ,,die twedeel van der helft van den veerstat tot Wijc". In 1394 wordt hij in het leen van het land (niet van het veer) opgevolgd door *Roelof Willemszoon van Riebeec* na dode zijns vaders. In 1409 en 1419 wordt hij hierin bevestigd [35]).

Op 20 juni 1416 [36]) ontmoeten we ,, *Willem van Ryebeeck* mit lande, dat hij houdt van den joncker van Gaesbeeck" als belender van een leen van Reyner van Grevenbroeck in Nederlangbroek bij Walenborch.

In 1370 [37]) ontving *Wijer die Wiffe (van Riebeeck?) her Wyllamssoon* ,,van minen here van Apcoude 16 merghen 2 hont lants, die hi teghen *Arenf den Wiffen Willamssoen van Riebeec* coft des 2½ merghen **gheleghen is** op 't Cortlant ... hieraen heeft *Meliaef Jansdochfer van der Mere Wijers wijf* voers haer lijftocht ..."

In 1388 [38]) beleende de heer van Abcoude ,,ioncfrou *Clemens Jansdochfer van Ryebeec,* dye hij hadde bij *Zwanelde*

32) B.A. nr. 271 fol. 11, 2 april 1394 en Maris Repertorium blz. 319.

33) Maandblad Oud Utrecht, 1951, blz. 47/48.

34) B.A. nr. 109x fol. 5.

35) B.A. nr. 109x fol. 5 en 8. B.A. 109xx fol. 23 vso. B.A. nr. 1101 fol. 27 vso. Zie ook: Dr. A. Johanna Maris, Het Wijkse of Rijswijkse veer over de Lek. Jb. Oud-Utrecht 1963.

36) Archief van den Dom nr. 2368 fol. 81 vso.

37) B.A. nr. 109xx fol. 29 vso.

38) B.A. nr. 109xx fol. 65.

zinen wive, die ander helft onderdeel van der voers hoven lands ghelijc alse sijn gheleghen in den veertich hoven" (in Neerlangbroek). De ene helft was „onsen here van Abkoude aenbestorven ende ten hove ghecomen behoudelic joncfrou *Gheertruut, dye Willams wijf van Ryebeec* was hore lijftocht aen den voers. halve hoeve lands ..."

In 1403 [39]) ontving *Margriet Alfers van Scheurendochfer* de helft van een hoeve lands in mede eigendom gelegen in de 40 hoeven tussen de Hoeftwetering en de Goeyerwetering, die Diric van Honswyc in huurweer heeft en die Willem, heer van Abcoude en van Duurstede aankwam van, *Willem van Riebeec.* Op 2 mei 1408 [40]) ontving (deze) *Willem van Riebeec* ½ hoeve lants int Nederlangbroec ..."

In 1360 [41]) is *Willam van Ryebeec Gheraertssoen* een der landgenoten in Nederlangbroek. Ook wordt in verband met transacties in deze streek in 1377 en 1406 [42]) genoemd *Wilhelmus de Ryebeec,* kanunnik van het kapittel van St. Pieter.

Alles te samen houden *Van Riebeeck's* dus maar enkele leengoederen in deze periode.

Huis en hofstede, geheten Riebeeck, in Wijk in de Melckwijck.

Veel ouder en belangrijker dan het straks te bespreken Stuvenest, was de hofstede Riebeeck, gelegen in Wijk bij Duurstede in de Melckwijck aan de Wijkerweg. Deze was vermoedelijk het stamhuis van een aantal van de *Van Riebeeck's.* 'Daar hebben zij gewoond, daaraan hebben zij hun naam ontleend of gegeven, daar omheen hebben zij hun bezittingen gehad. Niet onmogelijk is, dat het begin daarvan ligt lang vóór het bestaan in 1220 van *Alpherus de Retbeke,* de oudst mij bekende van die naam [43]).

De hofstede Riebeeck, die nog bestaat, zij het onder andere naam (sinds een eeuw heet die „De Melkweg" [44])) en in andere gedaante [45]), is gelegen op de vruchtbare klei-oeverwal van de (Kromme) Rijn. Mede in verband met de nabijheid van het oude Dorestad, is het aannemelijk, dat de ontginning en in gebruik neming van die oeverwal reeds tijdens de bloei van die handelsstad plaats had. Daar, op die oeverwal „De Melckwijck", aan weerskanten van de Wijkerweg, lag ook nog eeuwen later de kern van het leengoed, eveneens als Riebeeck aangeduid.

Wegens de ouderdom van het goed is het niet te verwonderen, dat het geslacht, dat er zijn naam aan ontleende, zelfs in de eerste leenbrieven niet genoemd wordt. Waarschijnlijk heeft het dan reeds plaats gemaakt voor andere geslachten, waarmee het door huwelijk op velerlei wijze verwant raakte. Drie aan elkaar grenzende percelen, elk 5 morgen, om en nabij de hofstede gelegen, hebben eeuwenlang de kern van 15 morgen van het bezit uitgemaakt. Buitendien behoorden andere percelen in Wijk, Langbroek, Cothen of elders, in wisselende hoeveelheid en samenstelling ertoe, welke percelen, behoudens misschien een enkel perceel in vrije eigendom, alle leengoederen waren, behorende tot de zgn. Gaasbeekse lenen, uitgegeven

39) Arch. van den Dom nr. 1828, 12 juli 1403.

40) B.A. nr. 110, fol. 9 vso.

41) Archief van St. Jan nr. 670.

42) Arch. van St. Pieter 561 reg. 496; Arch. van den Dom nr. 1848.

43) Oorkondenboek Sticht Utrecht deel 11, nr. 673, 737 en 757. Zie ook Jaarboek Oud Utrecht 1959, blz. 51.

44) Weg en Wijk (Vicus) zijn etymologisch verwant.

45) Nog altijd een fraaie hofstede; het oudste gedeelte draagt op de houten schoorsteenmantel het jaartal 1636.

door de heer van Abcoude en Duurstede, later door het Domkapittel [46]).

De verspreide landerijen, die vroeger of later tot een hofstede als Riebeeck behoorden, vormden alles behalve een eenheid. Van een centraal geleide exploitatie was geen sprake. De onderdelen werden dikwijls in achterleen, in pand, onderhuur en gebruik uitgegeven en het beheer bestond in het regelen van uitgifte en heruitgifte, van de betaling der huurpenningen of produkten in natura en het in ontvangst nemen daarvan. Dit extensieve „beheer" was het ook wat een telkens veranderende samenstelling van het goed vergemakkelijkte. De wisselende samenstelling, ook versnippering van het goed was gevolg van huwelijk, erfdeling, verpanding en verkoop. Geldschulden hadden (tijdelijke) wisseling van leenman voor onderdelen of het geheel tot gevolg. Huwelijken brachten wisseling van geslachten. Het grondbezit en vooral het grootgrondbezit in die tijd was, als gevolg van een en ander, dikwijls opgebouwd uit kleine eenheden verspreid over verschillende nederzettingen,, terwijl binnen een nederzetting verschillende rechthebbenden naast en door elkaar bezittingen hadden [47]). Zo zal het ook met Riebeeck geweest zijn. De percelen, die er wel toe behoorden, werden soms in verschillende combinaties in leen gegeven. Veelal hadden de houders van het leen daarnaast nog andere percelen in leen ontvangen, die wellicht in het „beheer", in de onderhuur, ermee gecombineerd werden. Men kan aannemen, dat een in verschillende lenen uiteengevallen hofstede soms door de pachter in onderhuur bijeengehouden of verenigd werd.

Opmerkelijk is dat het karakter van Riebeeck als „Streubesitz" in het bijzonder tot uiting komt in de oudst bekende leenbrieven van ca. 1380 en in de laatste dier leenbrieven van ca. 1780, terwijl de tussenliggende beleningen merendeels beperkt zijn tot de kern van 10 of 15 morgen. Merkwaardig is ook, dat die, vier eeuwen uiteenliggende, leenbrieven zoveel overeenkomst vertonen — zelfs beide de oude boomgaard noemen —, en dat terwijl het leen van ca. 1780 in een opvolgende reeks beleningen opnieuw gevormd en aangegroeid is uit een klein onderdeel van aanvankelijk niet meer dan een halve hoeve in Nederlangbroek in de veertig hoeven.

Deze veel genoemde veertig hoeven van 16 morgen elk worden ingesloten door de Wijkerweg, de Goyerwetering, de Doornse en de Cotherweg en de Hooftwetering, een rechthoekig gebied. Blijkens een belangrijk document [48]) is dit gebied in ontginning genomen vanuit Wijk en wel vanuit de oeverwal, waar Riebeeck lag, dat er zeker de hand in heeft gehad. De namen van de 4 tiendblokken, die samen de 40

46) Voor de in menig opzicht nog duistere voorgeschiedenis van de leengoederen in dit gebied verwijzen wij naar: Dr. K. Heeringa, Hoofdstukken uit de geschiedenis van "het Nedersticht, in Bijdragen voor Vad. Geschiedenis en Oudheidkunde, 1930 VIe reeks, 9e deel, blz. 263 e.v., waar wij op blz. 278 ook de oudst bekende *Van Riebeeck* vermeld vinden, n.l. *Alpherus* de *Retbeke* van 1220.

47) Met een Duitse term noemt men dat wel „Streubesitz".

48) A.D. nr. 613 fol. 144. Bona preposture.
Decimae maiores et minutae in utroque Langbrouck cum maiori camera quotannis vendentur.
Overlangbrouck houdt yiiftich hoeven lants anno 1126.
Het 1, 2, 3 ende 4 block Nederlangbrouck XCV hoeven lants ; eerst die XL hoeven ; Stuvenesse. Riddervelt, Sandenborch. Stamervelt ;
de XXX hoeven: Lunenborch, Hindersteyn, Wedersteyn;
de XXX hoeven Hendelincxvelt Hoeckthient.
Vooral voor dit belangrijke gegeven en de daarop gebaseerde ontginningshypothese ben ik Mr. "J. H. de Vey Mestdagh zeer verplicht.
N.B. In 1126 verkreeg het Domkapittel o.a. de tiend over het Langbroek O.B.U. nr. 319.

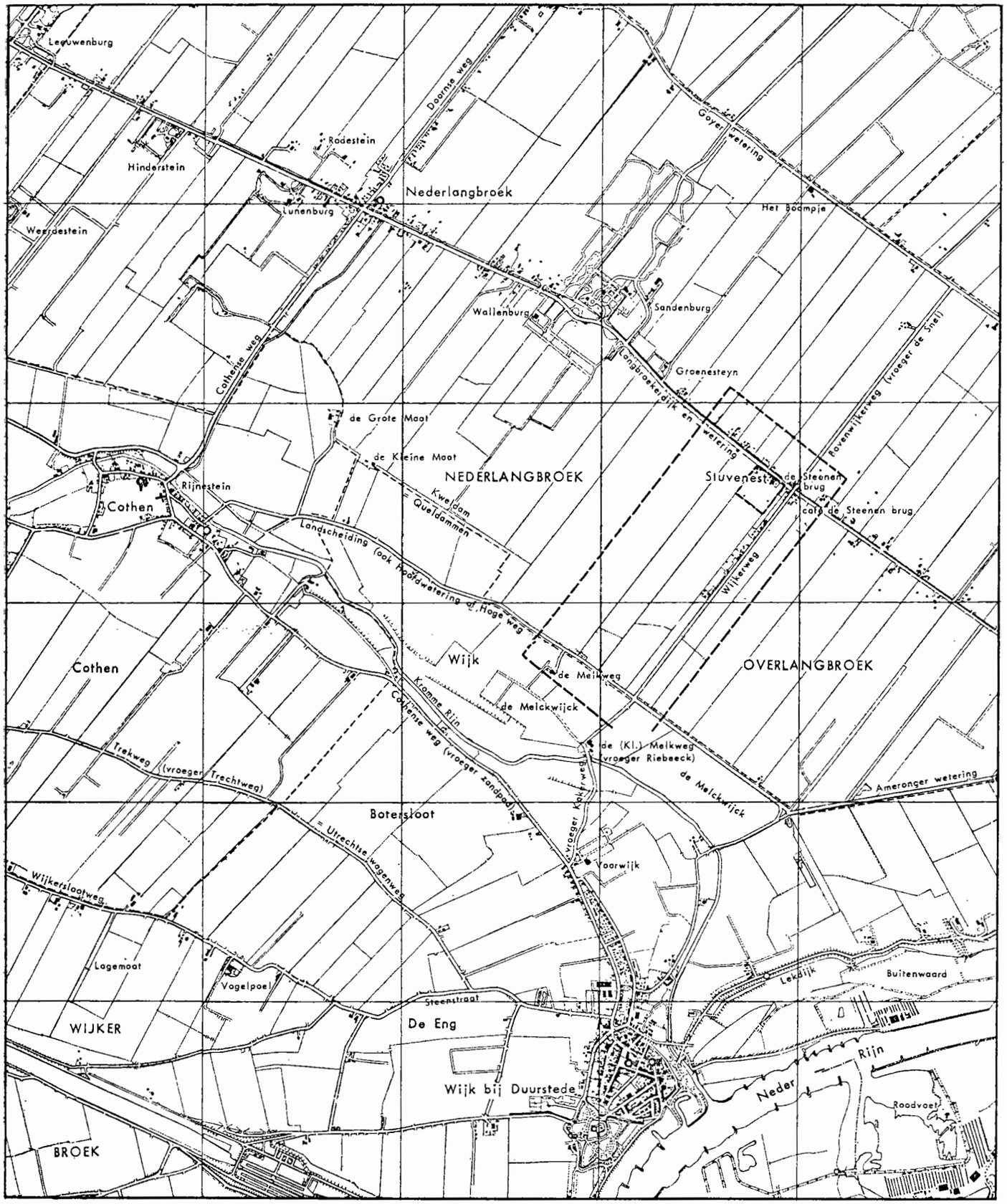

Schaal 1 : 25000

De hofstede Riebeeck in Wijk bij Duurstede.

hoeven van de ontginning vormden, zijn nog wel thuis te brengen. Een ervan is Stuvenesse, waaraan de hofstede Stuvenest herinnert; een ander, Riddervelt, houdt verband met de zeer oude en, talrijke „*De Ridder's*", die o.a. lange tijd Riebeeck en ook percelen in de 40 hoeven in leen hadden; Sandenborch wijst naar het huidige kasteel van die naam en aan Stamervelt herinneren de Stamerweg, de Stamerhoef en het herstellingsoord Stameren in Maarn. Bovendien was er in 1409 nog een *Pon,tiaen Stamer* [49]), die in Neerlangbroek land in pacht had, evenals in 1463 *Johan Stamersz.* na dode *Johan Stamersz.* zijns vaders [50]).

De Wijkerweg, slechts voor een klein deel in Wijk gelegen (waar de hofstede Riebeeck eraan ligt), is ook voor het grotere Langbroekse gedeelte nog lang bij Wijk in onderhoud geweest, hetgeen wijst op bemoeienis van Wijk in dat gebied.

We moeten ons voorstellen, dat met Langbroek, ook het gebied van de 40 'hoeven vóór de ontginning, een zeer moerassige wildernis was en (in tegenstelling tot later) hoger gelegen dan de van ouds bewoonde oeverwal, de Melckwijck. De Hooftwetering, ook Landscheiding geheten, de grens tussen beide, zal dan ook oorspronkelijk gediend hebben om de oeverwal de Melckwijck, te beschermen tegen het water uit het moerassige, hoger gelegen broek. Eerst na de ontwatering en ontginning hiervan en de daarop gevolgde klink, is de toestand omgekeerd en de afwatering naar de Langbroekerwetering gericht, die sindsdien het overtollige water afvoert naar een lager punt van de Kromme Rijn. De Hooftwetering verloor zijn oorspronkelijke betekenis en werd dan ook wel Landscheiding of soms de Hogeweg genoemd.

In verband met deze ontginning hebben dan ook de *De Ridder's*, de oudst bekende bezitters van de hofstede Riebeeck, ook in de 40 hoeven veel land in leen gehouden. Evenzo wijst de naam van de hofstede „tot Riebeeck geheten Stuvenest" in dat gebied op een connectie met het geslacht of de hofstede Riebeeck in Wijck, hoewel beide lenen voor zover bekend vrijwel altijd in verschillende handen waren, In onderhuur kan er wel een band geweest zijn.

Uit een van de lenen der *De Ridder's*, een halve hoeve in Neerlangbroek in de veertighoeven, die misschien eens tot Riebeeck behoorde, is in de 18de eeuw onder de geslachten *Van Rossem* en *Van Westrenen* een belangrijk goed opgebouwd, dat weer de naam Rietbeek droeg, uit dezelfde en soortgelijke percelen was samengesteld en onder de *Van Westrenen's 58* morgen groot was.

Buiten de reeks leenbrieven, die we straks behandelen, werd de naam van de hofstede slechts enkele malen aangetroffen. Zo spreekt een oorkonde van 1420 [51]) van een eigendomsperceel, gelegen op Noerderweert „.... streckende van de wech die men tot Riebeeck gaet aen der gasthuis lant". Een oorkonde van 1395 [52]) betreft de overdracht van 3 morgen 2 hont en 25 roeden land „gelegen tot Riebeec". Twee oorkonden van 1468 en 1475 [52]) behandelende de overdracht van „tien hont lants ... streckende mitten enen eynde aen den Coterwech ende mitten anderen eynde in den Rijn tot Ryebeeck ..."

49) A.D. nr. 1846, 9 oktober 1409.

50) B.A. nr. 276, fol. 35 vso., 5 april 1463.

51) Archief van het Kapittel van St. Jan Baptist te Wijk 'bij Duurstede (R.A. Utrecht) Inv. nr. 84 Regest nr. 710, 23 aug. 1420.

52) Archief van het St. Ewout- en Elisabethgasthuis te Wijk bij Duurstede nr. 140, 141 en 142.

In 1442 [53]) wordt naar aanleiding van een opmeting van de Wijkerweg gesproken van de Riebekerwedde, waar deze Wijkerweg en de hofstede Riebeeck aan de Kromme Rijn komen. Ten slotte nog een bericht van 1554 [54]) betreffende „vijff mergen weylants vrij eygen goet gelegen in Wijckerwech in den gerechte van Wijck is geheeten den Riethoeve.. .", waarmee wellicht Riebeeck bedoeld is.

De naam van de hofstede (als ook van gelijknamige personen was meestal *Riebeeck*, doch ook hebben we die geschreven gezien als *Ryebeeck, Ryebeec, Rydbeec, Riebeke, Retbeke*, en ten slotte als *Rietbeek*.

De naam „Riebeeck" voor de hofstede is thans vergeten en heeft plaats gemaakt voor „De (kleine) Melkweg". In een jaarlijks bijgehouden boekje, waarin de betaling van de pacht werd genoteerd en dat nog op de hofstede wordt bewaard, is omstreeks het midden van de vorige eeuw de naam „Riebeeck" vervangen door „De Melkweg" [55]).

De hofstede Riebeeck en de voornaamste bezitters.

In de oudst bekende leenbrief van 1377 [56]) betreffende Riebeeck komt deze naam niet voor, doch de omschrijving laat omtrent de ligging geen twijfel. Sueder van Abcoude, van Putte en van Strijen verleent daarbij, na opdracht door *Johan van Haerlem,* zijn neef, aan *Herman Boc* „viertien merghen lants, daer die zeven merghen af gheleghen zijn in den kerspel van Wiic, daer boven naest ghelant is *Claes de Ridder* ende beneden Wiickerwegh streckende mitten enen eynde aen die lantscheydinghe ende mitten anderen eynde an den ouden Riin ..."

In een volgende leenbrief eveneens van 1377 [57]) wordt, na opdracht door *Pelgrim van den Steenhuyse, Gelys die Brune* onder meer beleend met een ander deel van Riebeeck en wel met „twe merghen ende drie hont lants, gheleghen in den kerspel van Wiic ... daer die twe merghen afgheleghen siin op Rydzeec (bedoeld Rydbeec of Ryebeec) daer *Gelys die Brune* voers. boven naest ghelant is ende beneden die proest van Oudemunster t Utrecht, streckende mitten enen eynde an den Trechtwegh [58]) ende mitten anderen eynde aen Cleynmate ende die halve merghen is gheheyten die molenwerf ..."

53) **Werken der** Vereniging **tot** uitgave der bronnen van het Oud Vaderl. Recht le reeks nr. 13. Mr. R. Fruin Th. Azn. De middeleeuwsche rechtsbronnen der kleine steden van het Nedersticht van Utrecht dl. 11 blz. 161: Rechtsboek van Jacob van Hollant:

Die lengte van den Wijcker wech

Item van Langbroecker brugge tot aan die Lautscheydinge 325 lantroeden

Item van die Lantscheydinghe aen Riebekerwedde 85 lantroeden

Item van Riebekerwedde tot aen die Wechscheydinge 130 roeden.

54) R.A. 580 Transportregister van Wijk bij Duurstede.

55) In een oorkondenboek van 1638 vinden wij ook genoemd „Riebeeck onder den Doorn in den gerechte *van* Wyck" (Zie A.D. nr. 23686, fol. 156 vso., 6 oktober 1638; en ook A.D. nr. 23685, fol. 43 en 44, 19 november 1605). In A.D. 2368 5 fol. 61 vso., 28 november 1606, werd dit zelfde leen genoemd „in den goede geheeten Melckwijck". In 1656 (A.D. nr. 2365 7, fol. 184 vso., 22 dec. 1656) ontvangt „*Willem Cornelisz. van Ommeren* het rechte vierdepandt van een leenweer van negenthien mergen lants met allen haren toebehoren, also groot ende cleyn die gelegen sijn in Nederlangbroeck in de dertich hoeven in de goeden geheten Melckwech.. ." In 1667 (A.D. nr. 2368 8, fol. 50 vso., 4 mei 1667) zijn het „vijftehalff mergen landts gelegen bij Riebeeck onder Doorn in den gerechte van Wijck". In een testament van 21. juli 1757 (R.A. 1891, fol. 202), vinden wij een „Hofstede, genaamd den Doornboom ... onder den gerechte van Wijck".

56) Bisschoppelijk archief nr. 109x fol. 4 en nr. 109xx fol. 6 vso.

57) Bisschoppelijk archief,. nr. '109x fol. 4 vso.

58) Met de Trechiwech is hier niet bedoeld de weg, die als zodanig op bijgaande kaart staat aangegeven, maar de Hooftwetering of Hogeweg, die trouwens eveneens naar Trecht (= Utrecht) voert.

foto J. D. K. Neut

De hofstede „Riebeeck", thans „De Melkweg", te Wijk bij Duurstede.

foto J. D. K. v. d. Neut

De hofstede „Stuvenest" aan de Langbroekerdijk te Nederlangbroek.

Deze belening van *Gillys de Brune* wordt bevestigd en uitgebreid in een oorkonde van ca. 1380 [59]), waarbij hij ontvangt „I hofstede tot Riebeec met VII merghen lands, gheleghen aen Wijkerweegh op die side des Rijns te Langbroec waert die minen here te hove ghecomen waren van *Otten van den Rijn Janssoen* ende 1 hofstede mit den bomgaerde ende grafften, die minen here aenquam van *Jan van Wijc Goessens soen Aelberens soen* ..." „Item noch twe merghen dye hi coft teghen *Pelgrim van den Sfeenhuse* (die) gheleghen zijn op Cleynmate ...". Genoemde 7 morgen blijken in 1452 te zijn verleend aan *Steven van Zeist* na zijn vader *Albert van Zeist* [60]).

Ook „die hoffstede mit den boemgarde" wordt genoemd met verschillende andere percelen.

Uit deze drie leenbrieven kan men reeds zien, hoe zeer het gebied van Riebeeck toen versnipperd en in verschillende handen geraakt was, hoe gedeelten ervan verkocht en overgedragen werden en hoe zij soms weer in één hand terugkwamen. In deze brieven vinden we als (vroegere) houders genoemd *Johan van Haerlem, Pelgrim van den Sfeenhuyse, Herman Boc, Gelys die Brune, Otten van den Rijn Janszoon, Jan van Wijc Goessens soen Aelberenssoen, Marcelys Gosen Aelberenssoenssoen, Wouter de Ridder, Gheryf Vrank Tydemans* en *Heynric uter Koeken (Coeken)*. Als belenders worden genoemd: *Claes de Ridder, Gelys die Brune, Peter Dircxsone, Willem van Wijc, Gheryf van Houten, Melys uten Enghe.*

De zeven morgen, die *Gillys de Brune* kocht van *Wouter (de Ridder)* zijn zwager, zagen we in 1377 aan *Herman Bos* verleend, daarna aan *Aelbert van Zeist* en diens zoons *Sfeven.*

Uit de uitvoerige leenbrief van 1380 aan *Gillys de Brune* vernemen wij, dat deze een deel van het goed kocht van *Wouter de Ridder,* zijn zwager. Dezelfde *Wouter de Ridder* alias *van Hardenbroek* ontving in 1400 tien morgen van de vijftien, die we kunnen beschouwen als de kern van de hofstede Riebeeck, met huis, hof, berg en bouwhuis, die *Claes de Ridder, de* vader van *Wouter,* er van ouds had bezeten. De andere vijf morgen kwamen aan *Jan Claesz.,* waarschijnlijk zijn andere zoon. Zoals uit de latere beleningen kan blijken, blijven deze 10 morgen tot 1485 aan het geslacht *De Ridder,,* terwijl de 5 morgen na *Jan Claesz.* komen aan *Dirck Jan Smeefsz* en diens zoon *Jan Dircksz van Coddenoorde,* tot zij in 1490 weer met de 10 morgen verenigd worden door *Geerlof van Meaux van Vorsselaer,* de nieuwe houder van het leen.

Tot 1697 wordt steeds weer *Dirck Jan Smeefsz* met zijn 5 morgen als belending ten westen van Riebeeck genoemd, hoewel ze in 1490 in Riebeeck lijken te zijn opgenomen. Mogelijk zijn hier verschillende percelen van 5 morgen in het spel.

De 10 morgen van Riebeeck met huis en hofstede komen in 1400 aan *Wouter de Ridder,* worden in 1427 verdeeld over zijn twee zoons *Claes* en *Wouter,* komen in 1450 na *Claes'* dood, geheel aan *Wouter* en in 1455 aan diens dochter Joncfrouwe *Herman (van Riebeeck) Wouter de Riddersdochter,* echtgenote van *Dirck van Sparenwoude* [61]).

59) Bisschoppelijk archief, nr. 109xxx fol. 27 vso. Nog eeuwen later is er in de kerk van Wiik „een viearie, gesticht door *Gelijs* de *Brune.*

eo) Bisschoppelijk archief, nr. 110 III fol. 7. Zie ook B.A. 276, fol. 24. 24 april 1460. en fol. 50. 29 april 1469. waarbij 3½ morgen, aldus gelegen, in leen gegeven worden aai **Steven** *Aelbertszoen van Zeyst,* resp. na een vergroting tot 4 morgen aan *Reyer die Vlieger Johanssoen.*

61) *a.* Vermoedelijke fragment-genealogie *De Ridder:*

1. Claes die Ridder, † ca. 1400, tr. Joncfrou *Lysbet.*

uit 1: II 1. *Wouter die Ridder* van Hardenbroek, † ca. 1442, tr. Joncfrou Janne = Joncfrou Johanna *Peter Dircxdr. (van Wijck).*

112. Jan *Claessoen* (de *Ridder),* † *ca.* 1438.

uit II 1: 1111. Claes die *Ridder Woutersridderszoon* van *Hardenbroek,* † ca. 1450, tr. *Beerte Dircxdochter* van der *Zijl.*

In 1485 gingen, zoals gezegd, de tien morgen „geheten Rietbeke" met huis en hofstede, gelegen in Wijk in de Melcwijck, daar ten westen *Dirck Jan Smeefsz* en aan de suidzijde de gemeen watergang van Amerongen en de Rijn gelegen zijn, zoals het nog lang zal heten, van joncfrou *Herman Wouter de Riddersdochfer* over op *Geerlof van Meaux van Vorsselaer,* die zowel in Wijk als in het naburig Cothen veel goederen bezat en met Joncfrou *Sibilla van Rijnestein* aldaar gehuwd was.

In 1490 kocht *Geerlof* de 5 morgen land „hoghe ende leghe", van *Dirck Jansz Smeetsz van Coddenoorde* erbij in ruil voor 4 morgen in Vogelpoel. Daardoor werd Riebeeck weer 15 morgen groot als vóór 1400 en werd het noordwaarts begrensd door *Geryt van Scerpenzeel* met 24 morgen, IJselmuden geheten. In 1502 maakt *Geerlof* de nahand (met deze term wordt aangeduid, wie bestemd was op te volgen als houder van het leen) van Riebeeck aan zijn dochter Joncfrou *Magdalena Willems* huisvrouwe *van Amerongen* en in 1516 wordt zij in het goed opgevolgd door haar zoon *Ernst Taefs van Amerongen.* Daarmee komt het met geringe onderbreking in dit aanzienlijke geslacht en langs die weg aan de Ridderlijke Duitse Orde Balije van Utrecht, waarvan verscheidenen in dit geslacht de positie van landcommandeur bekleedden, in 1589 *Jacob Taets van Amerongen* als eerste.

Nadien kwam het in 1627 en 1637 aan *Henric van Nassau,* zoon van *Ernst Casimir,* en na hem aan *Willem Frederick van Nassau,* eveneens als landcommandeur van de Duitse Orde. In 1666 volgde een *Floris van Amerongen,* in 1694 weer *Hendrik Casimir* vorst *van Nassau* etc. als landcommandeur, in 1697 *Godert* graaf *van Afhlone,* baron *van Reede* etc., in 1704 *Frederick Borre van Amerongen* en na hem verscheiden andere landcommandeurs tot 1756.

Intussen ontwikkelde zich uit een nieuwe aansluitende reeks beleningen opnieuw een leengoed, dat in 1773 een merkwaardige overeenkomst vertoont met dat van 1380. Het omvat dan een halve hoeve land in Nederlangbroek in de veertig hoeven „als een gedeelte van 21 morgen onder Nederlangbroek genaamt den Ouden Boomgaard, behoorende tot zekere huysinge, hofstede etc. genaamt de Rietbeek en aanhorige landen in Wijck en Nederlangbroeck, zamen groot 58 morgen."

Het ontstond uit een halve hoeve in Nederlangbroek, die na sedert 1405 [62]) lange tijd aan de *De Ridder's* te hebben behoord, in 1643 aan *Vincenfius Bergeus,* predikant te Wijck, in 1658 aan *Petrus Blanchetesfe,* in 1724 door huwelijk van diens dochter aan het geslacht *Van Rossem* en in 1742 door

1112. *Wouter* die *Ridder,* † ca. 1455.

uit 1112: IV 1. Joncfrou *Herman van Riebeeck Wouter die Riddersdochter van Hardenbroek,* tr. *Dirc* van *Sparenwoude.*

uit 112 : 1113. *Dirck Jan Smeetsz. van Coddenoorde,* † ca. 1460.

uit 1113 : IV 2. Jan *Dircksz.* van *Coddenoorde.*

b. Fragment-genealogie van *De Ridder's,* beleend met ½ hoeve in Neerlangbroek, waaruit meer de hofstede Riebeeck ontstond (bijl. 3) :

1. *Henric de Ridder,* † in 1405.

uit 1: II. Jan de Ridder na *Henric* zijns vaders dood, 1405.

uit II: 111. *Henrick die Ridder Janszoon,* 1447, † in 1453.

uit 111: IV. Gerrit die *Ridder Henricssoen,* 1453, 1460, † in 1479.

uit IV: V. *Anthonis* de *Ridder, na* dode *Gerrits* de *Ridder* zijns vaders, 1479, 1529, t in 1535.

uit V: VI 1. Gerrit die *Ridder* na dode Antlwnis die *Ridder* zijns vaders, t *in* 1582.

VI 2. *Adriaen* de *Ridder na* dode van *Gerrit zijn* broeder.

uit VI 2: VII. *Anthonis Adriaensz. die* Ridder, † in 1625.

uit VII: VIII. *Anthonis Anthonis de Bidder, 1625.*

62) Voordien maren in 1377 Joncfrou *Aliden Ghiseberts wijf van Lochorst Reyner Claessoensdochter,* in 1378 *Geryt van Bewmael Stevenszoon* en *in* 1381 Claes *(Goedenzoon),* deze na aankoop van *Gerit van Benmael,* er mee beieend geweest (B.A. 109x fol. 6, 1377, fol. 6 vso. 1378 en B.A. 109xx fol. 9 vso., 1381).

verkoop aan *Jan Jacob van Wesfrenen* kwam. Het bleek toen al weer te zijn uitgegroeid tot de hofstede Rietbeek, gelegen in Wijk en Nederlangbroek. Onder Mr. *Jan Jacob van Westrenen* werd het verder vergroot tot de even genoemde 58 morgen, die in 1771 kwamen aan zijn zoon Mr. *Jan André van Wesfrenen* en in 1773 aan diens zuster *Isabella van Westrenen.* Dit goed was haar al bij testament van 1761 en 1767 door haar vader toegewezen met de door hem aangekochte percelen het Kijfbos in Nederlangbroek, het Eikebos onder Darthuizen, e.a. Mede door zijn huwelijk met Vrouwe *Johanna Catharina Mamuchet van Houdringe,* was zijn rijkdom zeer toegenomen. Weer door huwelijk kwam Rietbeek in 1856 aan het geslacht *De Beaufort,* dat ook. thans nog eigenaar is.

Niet alleen de landheren, ook de pachtersfamilies konden zich lange tijd handhaven. In 1818 waren *Arie* en *Hendrik de Bruyn* pachters van Riebeeck, in 1856 *Jan de Bruyn,* van 1868 tot 1873 *Dirk de Bruyn* en diens weduwe. In dit jaar hertrouwde deze laatste met *Willem van Vulpen,* die toen pachter werd tot hij, na zijn overlijden in 1911, werd opgevolgd door G. *de Bruyn,* die op zijn beurt in 1940 werd opgevolgd door zijn zoon, eveneens G. *de Bruyn* genaamd, de huidige paohter. Opmerkelijk, dat reeds in 1380 een *Gillys de Brune* houder was van het leen Rietbeeck.

Thans beslaat de hofstede — nu geheten de Melkweg — 10 ha bouwland, en 14 ha weiland; 3½ ha boomgaard heeft er tot 1953 deel van uitgemaakt.

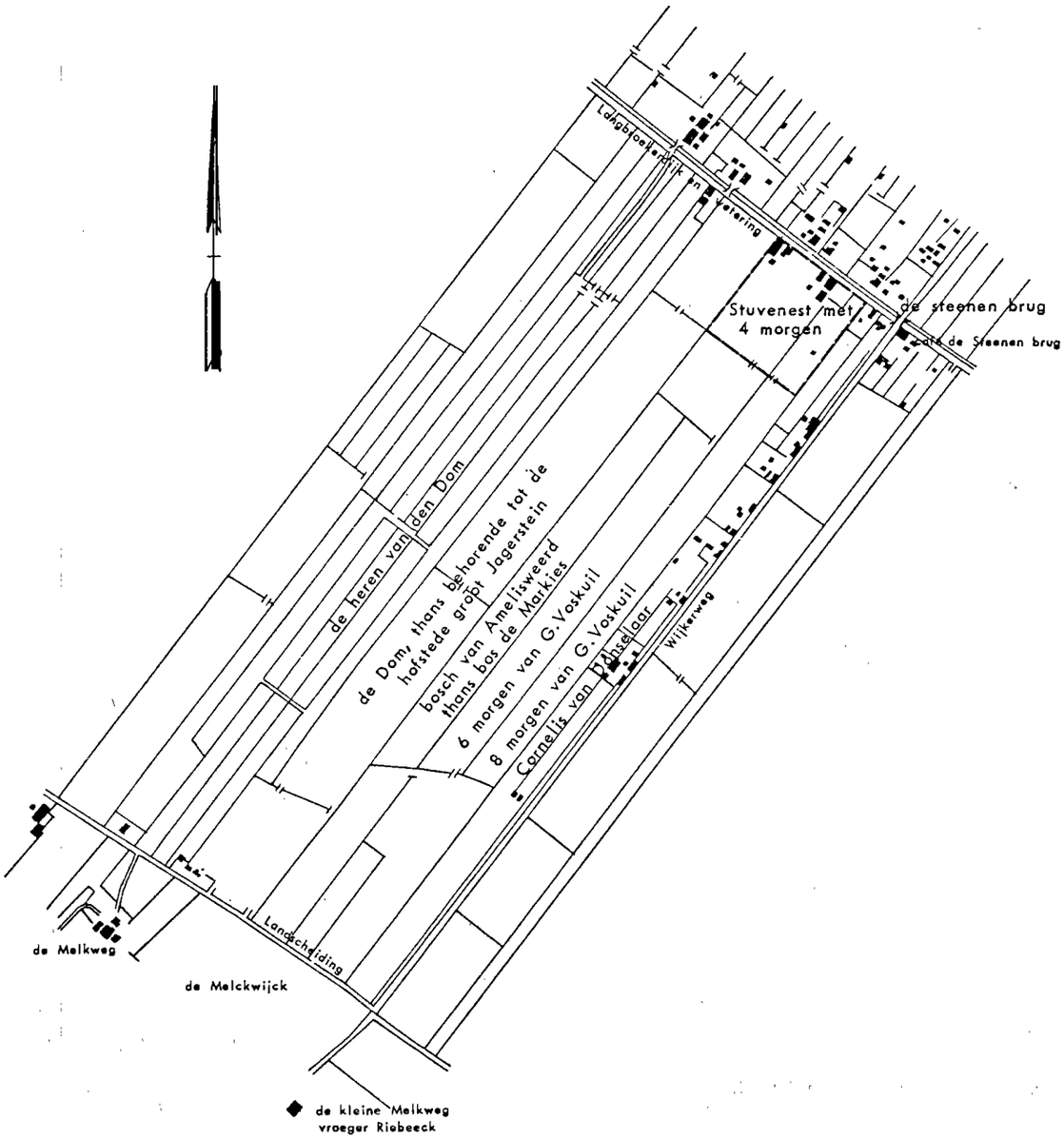

Schaal 1 : 10000

De hofstede tot Riebeeck geheten Stuvenest met vier morgen in Nederlangbroek in de veertig hoeven.

De huysinge ende hofstede tot Riebeeck, geheten Stuvenest,

Wij noemden deze hofstede reeds herhaaldelijk. In de meer dan 25 leenbrieven, die wij er van kennen, van 1397 tot 1788, is zij bijna onveranderlijk aangeduid als „dat huys ende die hofstat tot Riebeke met 4 morgen lants", meestal met de toevoeging „gelegen in Neerlangbroek in de veertig hoeven", soms met de toevoeging „gelegen te Rijnwaarts, vóór uit de Nederlangbroekerwetering tot achter aan de queldammen" (= kweldam) soms ook nog „nabij de Wijkerweg en de Steene brug". Een schets, die we bij de leenbrief van 1788 aantroffen, verduidelijkt de situatie, waarvoor we overigens naar de opgenomen kaarten verwijzen.

De 'oudst bekende leenman van Stuvenest was een *Van Arkel*. Onder de verdere houders van het leen of de belending treffen we verder verscheidene bekende namen aan, zoals *Reyner van Grevenbroeck, Van Lochorst, Van Broekhuysen*, e.a. In 1397 vinden wij bij de belendingen genoemd *Ghijsbrecht van Lochorst*, terwijl in de 19de eeuw een *Lochorst* äls eigenaar (optreedt. De naam *Van Broeckhuysen*, reeds voorkomend in een leenbrief van 1380 betreffende groot-Riebeeck, vinden wij van 1658 tot 1788 onder de houders van het leen Stuvenest.

Van' 1492 tot 1590 blijft Stuvenest aan *Steven de Witte* en zijn nageslacht. We hebben boven gezien, dat de relaties van de talrijke leden van dit geslacht tot het vermoeden leiden, dat wij met een stam van de *Van Riebeeck's* te doen hebben. Uit de achtereenvolgende leenbrieven blijkt onder meer, dat *Anthonis de Wit*, een broer van Jouffr. *Johanna van Zuylen*, in 1560 wordt beleend met Riebeeck, geheten Stuvenest, *Johanna is* gehuwd met *Joost Boncaart;* hun kinderen zijn *Marie van Boncaert* en Joncfrou *Cornelia van Zuylen van Amerongen*, welke laatste weer gehuwd is met een *Steven die Witte* [63]).

Onder de houders van het leen heb ik geen enkele met de naam *Van Riebeeck* aangetroffen. Die tijd was blijkbaar in 1397 reeds voorbij. Toch wordt het leen zeker niet voor niets altijd de hofstede tot Riebeeck geheten Stuvenest genoemd. Men kan wel aannemen, dat het goed van oorsprong tot de ontginning „Stuvenes in de veertig hoeven" heeft behoord, waarbij de hofstede Riebeeck in Wijk met zijn rechthebbenden betrokken is geweest en dat het ook later tot de invloedssfeer der *Van Riebeeck's* heeft behoord.

Verdere lotgevallen van de hofstede Stuvenest.

Naast de vele besproken leenbrieven, waarin de naam van de hofstede tot Stuvenest zelden ontbreekt, heb ik deze naam niet aangetroffen, noch in de latere transportbrieven, noch in andere bescheiden. Waarschijnlijk leefde de naam Stuvenest alleen in de leenbrieven nog voort en was die naam in de praktijk reeds lang vergeten en als aanduiding van de hofstede vervangen door het huisnummer Langbroek no. 15, daarna wijk A 21 en thans Langbroekerdijk no. 7. De hofstede zelf bestaat echter nog en kon met de 4 morgen land, die er steeds toe behoorden, nauwkeurig geïdentificeerd worden [64]).

De laatste uitgifte in leen had plaats in 1788 aan *Cornelia van Broeckhuysen*, weduwe van *Willem Lochorst*. Op 6 juni 1821 kwam Stuvenest in eigendom aan hun dochter *Petronella van Lochorst* bij acte van. scheiding [65]) tussen haar en haar broers *Ros* en *Hendrik van Lokhorst*. Zij was in 1,809 gehuwd met *Hendrik van Oostrum Pzn.* [66]) (overleden 1 nov. 1815). Zij hertrouwde 29 jan. 1819 met *Jacobus Uitewaal*, bouwman in Neerlangbroek. Uit het eerste huwelijk had zij twee kinderen *Antje van Oostrum*, geboren Wijk bij Duurstede 16 febr. 1810, en *Willem van Oostrum*, geboren 10 mei 1813 aldaar. In 1840 verkocht *Petronella*, voor de tweede maal weduwe, de hofstede (toen Langbroek no. 15) aan haar schoonzoon *Jan Huurman*, man van *Antje*. Hij stierf 17 augustus 1858 en *Antje* (ook wel *Anna*, *Johanna* en *Aaltje* genoemdd) volgde hem 18 oktober 1869 op.

Na hen traden achtereenvolgens als eigenaar op:

1871-1873 hun zoon *Willem Huurman;*
1873 Mr. *Pieter de Beaufort;*
1888 Jhr. *Bernard Philip de Beaufort* c.s.:
Jkvr. *Cornelia Anna de Beaufort* (deze was in 1880 tevens eigenares van de hofstede de Rietbeek in Wijk bij Duurstede):
Jhr. Mr. *Rynhard de Beaufort:*
Nicolaas Hofman;
1939-1960 Jan Meyers, senior:
1960—heden *Jan Meyers Jzn.*, geboren 4 oktober 1922, gehuwd met *Marie Laan.*

De 4 morgen van de oude hofstede Stuvenest heeft de volgende kadastrale nummers:

B976 de Langbroekerdijk, voor zover voor de hofstede
B975 de hofstede met ongeveer de helft van de 4 morgen
B974 een timmermanswerkplaats en -woningen, die eerst in 1850 tot stand kwamen.

De koopacte van 1700 (bij de leenbrief van 19 nov. 1777) vertoont als belending van de 4 morgen, ten noordwesten de heren van den Dom (later Jagerstein), ten zuidoosten 8 morgen land van *Gerrit Voskuyl*, die in 1777 als echtgenoot van *Neeltje van Broeckhuysen* ook Stuvenest in leen had, ten zuidwesten nog 6 morgen van dezelfde *Gerrit Voskuyl* en 6 morgen bos van mevrouw van Amelisweerd, thans het bos de Markies.

Het land van *Gerrit Voskuyl* ging later over op *Jacob Uitewaal* en zijn stiefdochter *Antje van Oostrum*.

Het bos „De Markies" kreeg deze naam omdat de eigenares *Maria Jacoba Cornelia* gravin *van Efferen*, weduwe van Mr. *Henrick van Utenhove*, heer van Amelisweerd bij Utrecht, tevens eigenares van dit bos in Neerlangbroek, in 1771 hertrouwde met *Maximilien Henri de St. Simon*, Marquis *de Sandricourt* [67]). Ook een deel van het Utrechtse Amelisweerd

63) De uit de leenbrieven blijkende verwantschap van deze personen vindt- men hieronder aangegeven:
1. *Steven* die ***Witte.***
Steven ***Witte***, 1495.
112. *Geryt Stevensz.*, ***vam*** 111, 1495.
uit II 1: 111. ***Steven de Wytte, 1495, 1539,*** † ***in 1558,*** tr. Joncfrou Cornelia *van Zwylen van Amerongen*, 1529, ***'44, '54,*** †na 1560.
uit III: IV 1. Joncfrou Johanna van *Zwylen*, 1539, 1558, † in 1560, tr. ***Joost Boncaert.***
IV ***2. Anthonis de Wit.***
IV 3. ***Joris de Wit,*** 1549, 1554.
uit IV 1: V 1. ***Marie van Boncaert,*** † *in* 1560.
uit IV 2 of IV 3: V 2. *Aeltgen* ***de Wit.***
allen beleend geweest of betrokken bij „de hofstede tot Riebeeck geheten Stuvenest".

64) Dit dank zij de aanwijzingen van de rentmeester van het nabij gelegen landgoed Sandenburg en de energieke medewerking van de heer J. D. K. van der Neut, Chef de Bureau b.d. van het kadaster te Amersfoort. Aan beide komt hiervoor mijn hartelijke dank toe.

65) Acte van inventarisatie 13 sept. 1818 van notaris H. J. van Marienhoff, R.A. 226a no. 136. Acte van scheiding 6 juni 1821 van dezelfde.

66) In de transportbrieven van Neerlangbroek (R.A. 1274, 11 sept. 1794) vond ik nog, dat zijn vader Pieter van Oostrum aan Willem van Doornik een huizinge en hofje verkocht (met hypotheek), gelegen bij de Steene brug aan de Wijkerweg.

67) Jhr. Mr. E. B. F. F. Wittert van Hoogland, Bijdrage tot de Geschiedenis der Utrechtse Ridderhofsteden en Heerlijkheden, 2e deel, 's-Gravenhage 1912.

wordt „De Markies" genoemd. Men kan aannemen, dat hij de goederen van zijn echtgenote beheerde en daardoor zijn titel aan het bos verbond. Ter verduidelijking van de situatie van een en ander wordt verwezen naar bijgaande kaart van Wijk en Langbroek.

In de latere leenbrieven wordt Stuvenest met de 4 morgen enkele malen aangeduid als liggende bij de „Stene brug". Die brug is er nog en wel in de Wijkerweg, waar deze de Langbroekerwetering passeert. Misschien is ook de oude herberg bedoeld, daar vlak bij, die ook Stene Brug heet. Het uithangbord daarvan prijkt met een oud gedichtje dat we hier overnemen:

Ieder, die hier komt te gast
Vindt wat voor zijn lichaam past
Stal en voeder voor zijn paard
Plaats in 't hoekje van den haard
En bediening prompt en vlug
Alles aan de Steene Brug.

De generaal de Jaussaud de Vedelen,

door MR. J. BELONJE.

Van tijd tot tijd is in „De Nederlandsche Leeuw" de aandacht gevraagd voor vertegenwoordigers van de familie (De) Jaussaud, waaruit blijkt, dat zelfs na vele jaren nog steeds naar gegevens, over haar wordt gezocht [1]). De naam wordt niet alleen geschreven (De) *Jaussaud,* doch eveneens (De) *Jaussaud de Vedelen (Vedelin)* en ook komt voor (De) *Jaussaud de Grand-Caris (Clary)* [2]). Over een lid dezer familie kon ik toevalligerwijze een aantal vrijwel samenhangende gegevens opsporen en aangezien er zoveel belangstelling voor het geslacht blijkt te bestaan zal het wellicht goed zijn ook deze nog bekend te maken. Het gaat hier, zoals in de titel reeds vermeld is, over de generaal *de Jaussaud de Vedelen.*

Jean Marc Antoine (de) Jaussaud de Vedelin werd te Nîmes in Languedoc geboren op 28 mei en gedoopt 30 mei 1756 als oudste zoon van *Jean César* en *Jeanne Soulier de Maciés* [3]). Hij behoorde tot de adel en volgens het stamboek van officieren [4]) noemde hij zich, althans vóór 1813 nog, Rooms-Katholiek.

In 1773 trad hij in de dienst van de Verenigde Nederlanden als cadet bij het Regiment Wallons, bij welk korps hij achtereenvolgens als vaandrig 19 maanden gediend heeft. Luitenant geworden, bracht hij het vervolgens tot kapitein bij datzelfde regiment in het jaar 1779 [5]). Na een diensttijd, doorgebracht bij het 2de bataljon, van 105 maanden in deze „charge" in de garnizoenen achtereenvolgens te Sluis, Geertruidenberg, Schoonhoven, De Vaart (Vreeswijk), Uithoorn, Ouderkerk en 's-Hertogenbosch, werd hij begin oktober 1787 binnen laatstgenoemde vesting gedemitteerd of „gesuspendeerd" om in het daaropvolgende jaar te worden gepensioneerd.

1) XXXV, 1917, kol. 285; XXXVI, 1918, kol. 30/1 en 61/2; XXXVIII. 1920. kol. 300/1 en LXXXIII. 1966. kol. 171. vel. ook Nederland% Adelsboek XL, 1942, bldz. 458' en sub XI en' Genealogisch-Heraldische Bladen 11, 1907, bl. 22.

2) „De Navorscher", LI, 1901, bldz. 182: „Luitenant *S(cipion) Jaussaud de Grand Caris . . . een* compagnie Waalen . . . in Maart 1782". Lees *„Clary"*, waarvoor verwezen wordt naar noot 1.

3) Zie voor de andere spelling van haar naam de hieronder afgedrukte doodacte.

4) Stamboek 5de Regiment Infanterie van Ligne, inventaris no. 1575 militaire stamboeken vóór 1813, Algemeen Rijksarchief, 's-Gravenhage.

5) Alg. Rijksarchief a.v. Eedenrepister Raad v. State deel 2. fol. 30 vso. : de eed als kapitein werd voor hem afgelegd door zijn gemachtigde *A : L : Guicherit* en het register werd naderhand door de belanghebbende zelf met eigen handtekening bevestigd.

Maar hiermede was zijn 'militaire loopbaan nog allerminst ten einde. In 1795 nam hij opnieuw dienst om wederom bij de infanterie geplaatst te worden. Zijn rang werd die van luitenant-kolonel als hoedanig hij in het volgende jaar te Groningen diende bij het eerste bataljon van de 6de Halve Brigade. Op 18 juli 1803 volgde zijn benoeming tot kolonel-commandant van het 2de bataljon van het 5de Regiment van Ligne. Korte tijd later tot brigade-generaal aangewezen, werd hij blijkens de Koninklijke Courant van 1807 [6]) bij decreet des konings van 13 mei van dat jaar als „de Brigadier *Jaussaud de Vedelin* te Breda" ter plaatse aangewezen als „commandant d'armes".

Volgens het register van militaire pensioenen werd hij in het genot van een pensioen gesteld bij Koninklijk Besluit van 25 oktober 1814, no. 95, ingegaan op 1 januari van dat jaar in de kwaliteit van „brigadier der legers". Het bedrag van het pensioen werd daarbij bepaald op *f* 2.000,— 's jaars.

Korte tijd daarna moet hij zich te Alkmaar hebben geïnstalleerd. Kleine steden waren bij oud-officieren zonder fortuin veelal zeer in trek, aangezien zij daar geen staat meer behoefden te voeren. Met zijn echtgenote heeft hij zich aldaar in de hoofdstraat, de Langestraat, gevestigd, waar het paar waarschijnlijk op kamers heeft gewoond bij de uit Italië afkomstige familie *Aghina.* In elk geval werd daar al verblijf gehouden in juni 1816 toen man en vrouw tezamen voor de plaatselijke notaris Mr. J. Nuhout van, der Veen een volmacht afgaven op *Fijko* en *Albertus Huskes,* makelaars te Amsterdam, om de renten der kapitalen te innen, die bij het Grootboek der Nationale Schuld aldaar op naam van Mevrouw *de Jaussaud* bekend waren terzake van de fideicommissaire goederen haar aangekomen van *Petrus en Albertus van Ditelaar* [7]).

De echtelieden *de Jaussaud* waren in 1788 te Utrecht getrouwd, waartoe aan hen te Alphen aan de Rijn op 7 september van dat jaar betoog was verleend. Van de bruid wordt de naam op verschillende wijzen gespeld: *(Van) Warmvliet, Van Warmvliedt en* zelfs *Van Warenvliet.*

De generaal overleed in 1826 te Alkmaar. Zijn doodacte luidt onverkort:

„Den derden dag der Maand Augustus van 't Jaar Achttien-
„honderd Zes en Twintig ten Een ure, voor den middag.
„Acte van overlijden van *Jean Marc Anthoine Jaussaud de*
„*Vedelin* overleden den tweeden dezer ten vijf ure, des na-
„middags oud zeventig jaren, wonende en overleden in de
„Wijk A n. 85 van beroep gepensioneerd officier geboren
„te Nimes gehuwd met *C : W :* C: *van Warenvliet* oud een
„en tachtig jaren zoon van *Jean Cesar Jaussaud de Vedelin*
„en *Jeanne Massin* de *Soullé* beide overleden. Op de ver-
„klaring van Gerard Pieter van Dijk gebuur van de overle-
„dene oud zes en vijftig jaren, wonende in de wijk A no. 86
„van beroep le: kommies en van Robertus de Leeuw in de
„wijk D. n. 441 van beroep kantoorbediende oud vier en
„vijftig jaren, bekende van de overledene. Na mijne voor-
„lezing geteekend door de Bovengenoemde getuigen en be-
„vestigd, ingevolge de Wet door mij ondergeteekende Wet-
„houder en ambtenaar van den Burgerlijken Stand der Stad
„Alkmaar, de Sonnaville. G: P: van Dijk. R. de Leeuw."

In de Alkmaarse Grote Kerk werd de generaal begraven op 5 augustus d.a.v. Zijn graf vindt men daar nog in de Noorder-

6) No. 117, bldz. 1 „Zaturdag den 16 Mey".

7) Deze volmacht, in brevet verleden dd. 17 juni 1816 (zie het protocol inventaris notarieel-archief gemeente Alkmaar deel 1219), werd door het echtpaar ingetrokken bij acte voor dezelfde notaris (inventaris 1205, fol. 96, no. 157 dd. 2.2 september 1520). In het Bevolkingsregister no. 1, gem.-archief Alkmaar, fol. 83 komen op het jaar 18 2 2 te Alkmaar als woonachtig in wijk A. Langestraat 572 voor behalve de gep. generaal, oud 60 jaar, geboren te Nîmes, en zijn echtgenote, geboren te Utrecht, het (ongenoemde!) kind, geboren te 's-Hertogenbosch, oud 24 jaar.

zijbeuk of „Noordergang" no. 76. Op de steen wordt daarvan geen melding gemaakt [8]). De begrafenis had plaats met militaire eer van garnizoen en dienstdoende schutterij der stad.

De weduwe bleef achter in hoogst ongunstige financiële omstandigheden. Daarvan getuigt wel zeer illustratief een verzoekschrift, hetwelk zij tot de Koning richtte teneinde een bescheiden pensioen toegekend te krijgen. Omdat de inhoud ook voor de tijd, waarin het request werd opgesteld, zo karakteristiek is, laat ik dit stuk hier in extenso volgen. Het luidt aldus:

„aan den Koning

„Sire!

„Geeft met de meeste Eerbied te kennen vrouwe *Catharina „Wilhelmina Warmvliet* douarière *van* wijlen den gepensio- „neerden Brigadier Generaal *Jan Marc Antoine de Jaussaud „de Vedelin* wonende te Alkmaar Dat zij suppliante bij het „voor haar zoo treffend als allezins noodlottig overlijden „harer dierbaren Echtgenoot in den avond van den 2den „dezer maand alles verloren heeft en zich in de diepste „armoede gedompeld ziet welke het gevolg is van ongeluk- „kige omstandigheden waarin zij zich gedurende eene reeks „van Jaren hebben bevonden; deze Ellendige toestand strekt „zich zoo verre uit dat alleen met behulp van eenen men- „schen vriend in de eerste kosten die noodzakelijk waren „is voorzien geworden, terwijl het garnisoen en de dienst- „doende schutterij dezer stad heden namiddag de laatste „Eer aan de overledene volgens zijn rang zullen bewijzen; „op mijn hooge ouderdom Sire van een en tachtig jaren en „van eene familie welke bij uwe Majesteit zoo zeer bekend „is daar mijne ouders en grootouders in politieke betrek- „kingen onder Hoogstdeszelfs Vader en Grootvader mogten „werkzaam zijn, de langdurige diensten van wijlen mijnen „Echtgenoot welke reeds in 1773 als Kadet bij de Wallons „in dienst trad zijne relatien en familie betrekkingen de „rang en stand waarin wij weleer leefden, dit Sire breekt „mij het hart bij de gedagte dat ik door toevallige omstan- „digheden niet in andere pensioen fondsen hebbe kunnen „voorzien, wanneer de begrafenis is afgeloopen deze kosten „niet kan betalen en met een van drie jaren oud af, aan- „genomen meisje eens Zwitsers Kapitein die ook voor het „Vaderland sneuvelde, zonder brood zit.

„Mijne naam genoeg bij Uwer Majesteit bekend zijnde „verzeker ik Uwe Majesteit deze schets mijner toestand naar „waarheid is en de gedagte buiten de hulp Uwer Majesteit „alleen op hem is die weet wat ik zedert Jaren doorbragt „en hoe ellendig reeds toen ons bestaan was. Ik smeek Uwe „Majesteit dus nederig daar ik op mijne Jaren en zwakke „gezondheid niet meer werkzaam kan wezen, om eene „kleine jnarlijlrsche gratificatie en voorziening in de Kosten „der begrafenis uit het gewone pensioenfonds, waar aan „vroeger door de overledene nog in dienst zijnde is bijge- „dragen en hierop een gunstig uitslag tc mogen ontvangen „is de eenige hoop die mij overig blijft.

„Alkmaar 5 Augustus 1826 't Welk doende etc.

„C. W. Van Warmvliedt
„Douarière De Jaussaud de Vedelin."

De bijzondere moeilijkheden, waarop in dit verzoekschrift gezinspeeld wordt, zullen wel niet meer te achterhalen zijn, misschien al evenmin als de relaties, die de familieleden van de requestrante met het Huis van Oranje hadden onderhouden. Waar de *Van Warmvliet's* thuis behoorden kon ik niet opsporen; onder de namen van de hoge ambtenaren of regenten komen zij niet voor. Intussen is het natuurlijk niet uitgesloten, dat Mevrouw *de Jaussaud* hierbij gedacht heeft aan familieleden van moederszijde.

De verzoekster heeft met haar request mogelijk niet aanstonds dat succes gehad, waarop zij heeft gehoopt, maar de Koning liet zich niettemin niet onbetuigd. Aan haar werd een gratificatie ineens geaccordeerd van ƒ200,— met kennisgeving, dat het verzoek om een pensioen in 'nadere overweging zou worden genomen [9]).

Door bovenstaande korte bijdrage hoop ik het vraagstuk betreffende deze familie van officieren, die stellig van Zuid-Franse en niet van Zwitserse origine was, iets nader tot zijn oplossing te hebben gebracht.

8) Inventaris Doop-, Trouw- en Begraafboeken Gem.-Archief Alkmaar no's. 42 en 80.

9) Archief Ministerie v. Oorlog, Hulpdépôt Alg. Rijksarchief te Schaarsbergen, exhibitum 15 sept. 1826, no. 2. Ik dank dit gegeven aan mijn vriend J. G. F. M. G. baron van Hövell tot Westerflier, indertijd aldaar werkzaam.

KORTE MEDEDELING.

Wat doen wij met onze familiepapieren ? [1]).

Het valt niet mee, zo'n voorjaarsopruiming. Weggooien of bewaren, we weten soms niet wat te doen. We zijn al heel blij wanneer we iemand gelukkig kunnen maken met een overtollig meubelstuk, of als het Rode Kruis zich ontfermt over oude tijdschriften. Wij houden niet erg van verkwisting en we willen dus liefst een nuttige bestemming geven aan de dingen die wij wegdoen. Maar ook het bewaren willen' we kunnen verantwoorden, vooral wanneer we klein behuisd zijn en moeten woekeren met de ruimte. En daarmee kom ik dan op het probleem van de familiepapieren.

Misschien hebt U ze ook thuis', die pakken met oude brieven, die kist met vergeelde documenten, of een laatje met van alles en nog wat.

Misschien vraagt U zich ook af „heeft het zin om dit nog te bewaren?", denkend dat Uw collectie voor buitenstaanders toch niet interessant is.

Veel mensen twijfelen er immers, zelfs aan of hun eigen familieleden — hun kinderen — later nog prijs, zullen stellen op die oude papieren. Toch kunnen zij er dikwijls, niet toe komen ze weg te doen. Gelukkig niet.

Deze papieren kunnen wel degelijk voor derden van belang zijn. En U bent het in de eerste plaats, die er voor kan zorgen dat zij weer een functie en een betekenis, krijgen. Wat moet U daarvoor doen? Alleen maar enige inlichtingen geven. Het kan immers zijn, dat er ergens in Nederland iemand op zoek is naar juist zulke papieren als er bij U in de kast liggen:

- — kasboeken, waaruit blijkt hoe men honderd jaar geleden zijn inkomen besteedde;
- — stukken van een vereniging, waaraan Uw vader de beste jaren van zijn leven heeft gewijd:
- — brieven en dagboeken die een licht kunnen werpen op gebeurtenissen waarover officiële documenten ons onvoldoende inlichten;

en dan zijn er de bidprentjes, de balboekjes, landkaarten, menu's, recepten en bestekken.

Dit kunnen allemaal bouwstenen zijn voor een geschiedkundig onderzoek. Zelfs de boedelpapieren, die bij U berusten, kunnen voor een ander belangrijk zijn, al was het alleen maar om een hiaat in een stamboom aan te vullen.

Dit alles kan niet tot zijn recht komen, wanneer niemand van het bestaan van die stukken afweet. Daarom is het nodig dat er op een centrale plaats wordt vastgelegd, dat zij bestaan

1) In de radiorubriek „Mens en Samenleving" van het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk van 3 mei 1967 sprak mevrouw Drs. E. P. Polak-de Booy, chartermeester bij het Algemeen Rijksarchief, over familiepapieren. Deze lezing kwam van zodanig belang vóór dat opneming daarvan in dit maandblad gewenst geacht werd. Redactie.

en waar zij te vinden zijn. Tot dit doel nu, is enige jaren geleden het Centrale Register voor Familie-Archieven opgericht.

Iedereen kan daar opgave doen. van de oude documenten, die hij onder zijn berusting heeft, of het nu dagboeken zijn van zijn grootvader, een 20ste-eeuws verenigingsarchief of een grote massa, bijna onleesbare stukken. LI hoeft daarvoor alleen maar een briefkaart te schrijven naar het Centraal Register van Familie-Archieven, Rijksarchief, Drift 27 te Utrecht, U krijgt dan een formulier toegestuurd, waarop precies staat welke gegevens voor de registratie van belang zijn.

Er zijn nu al honderden verzamelingen geregistreerd. Dat betekent, dat er in het register is aangetekend waar de collecties zich bevinden, wat tij bevatten en ook of de eigenaar al of niet bereid is de stukken door onderzoekers te laten inzien. Die verzamelingen zijn heel erg verschillend. Sommige bestaan uit slechts enkele stukken; andere archieven nemen enige strekkende meters in beslag. Sommige hebben betrekking op zeer bekende personen, andere op heel gewone gezinnen van winkeliers, advocaten, onderwijzers,, boeren ... noem maar op. Sommige gaan terug tot ver in de middeleeuwen; andere bevatten alleen 19de- en 20ste eeuwse stukken. Er zijn er die voor een groot deel uit brieven bestaan; andere weer bevatten voornamelijk kasboeken en boedelpapieren. Sommige zijn keurig geordend; elk stuk kun je zo vinden, Maar het komt ook voor, dat een verzameling zo doos elkaar ligt, dat zelfs de eigenaar niet weet wat zij bevat.

Als het enigszins kan kom ik dan zelf kijken, omdat een archiefambtenaar dikwijls, sneller een. overzicht van zo'n collectie kan krijgen. dan een, leek. Ook kan de archiefambtenaar misschien beter beoordelen, wat wel en wat niet voor bewaring in aanmerking komt.

Bij die inspecties werden soms verrassende vondsten gedaan: zo tussen rollen! behangselpapier een 17de-eeuwse landkaart; een middeleeuws kerkboek in een kist die al dertig jaar lang niet was: opengedaan; een gedichtje op Hugo de Groot van zijn vader, en brieven van Hieronymus van Alphen. Hieruit — en ook doordat ik steeds beter de vragen van onderzoekers kan beantwoorden — blijkt hoe nuttig deze registratie nu al is. Toch zijn we pas aan het begin. Want ik ben ervan overtuiqd en ik weet, dat er nog heel veel particuliere archieven in 'Nederland sluimeren: in kasten en kisten, in trommels en laden, op zolders en in kelders. Misschien bevatten zij documenten, waarnaar anderen tot nog toe tevergeefs zochten. Documenten, waarvan maar één exemplaar bestaat; als dat vernietigd is, kan het nooit meer vervangen worden,

Juist die stukken waarvan de eigenaar de waarde en betekenis' niet beseft, lopen gevaar. Ze zien er niet mooi uit. Er wordt soms jaren niet naar omgekeken. Toch krijgt het bewaren weer zin, als men het niet alleen voor zichzelf doet maar ook voor anderen. Die anderen, dat kunnen de onderzoekers zijn van nu of van een verre toekomst. Straks horen wijzelf tot de geschiedenis, en ons nageslacht zal deze tijd willen bestuderen. Daarom is het goed om ook aandacht te schenken aan recente stukken. Stukken die men nu liever nog niet aan derden wil laten zien, of waarvan men denkt dat zij wegens hun jeugd voor de geschiedvorsing van geen belang zijn. Wanneer U in het onzekere verkeert, of Uw verzameling wel belangrijk is, neemt U dan toch de moeite om te schrijven aan het Centraal Register van Familie-Archieven, Rijksarchief, Drift 27, Utrecht.

U begrijpt natuurlijk wel: de stukken zelf horen in het register niet thuis. Die blijven bij U. Maar mocht U werkelijk

geen, gelegenheid meer hebben de verzameling thuis te bewaren, dan kunt U wel advies vragen over een ander onderdak. En bewaart U het wel zelf, dan kunt U raad krijgen bij alle problemen die zich voordoen ten aanzien van de juiste berging van het archief of bij het maken van een beschrijving ervan.

Geschiedbeoefening is een soort reis in de tijd. Er zullen altijd mensen zijn voor wie dit de voornaamste bezigheid of ontspanning is. Wie familiepapieren heeft beschikt over de middelen tot een dergelijke reis, Zij zijn een zorgvuldige behandeling ten volle waard.

DRS. E. P. POLAK-DE BOOY.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

van Deyll-van Dorsten. Wat is er bekend over *Bastiaen Cornelisz. van Deyll,* gehuwd met *Claertgen van Dorsten? Zij* compareert op 22 juni 1658 voor schepenen van Utrecht als weduwe van *Bastiaen* vnd.; zij woont dan te Utrecht „op de Lijnmerkt", en geeft als gift onder de levenden al haar goederen aan haar „zustersdochter" *Johanna Corneliss,* gehuwd met *Dirck van Wijck.* Uit deze summiere omschrijving is op te maken dat de 'ouders van *Johanna Corneliss* zijn: *Cornelis N.* en vermoedelijk *Christina van Dorsten,* uit wie volgens familiepapieren in augustus 1620 te Rotterdam bovengenoemde *Johanna* zou zijn geboren. Alle naspeuringen te Rotterdam naar haar doop bleven vruchteloos. Mogelijk was zij doopsgezind of katholiek, want in Leiden komt een doopsgezinde predikant voor die *Van Deyll* heet en in Utrecht vond ik R.K. *Van Deil's.* Ook de naam *Van Dorsten* komt te Utrecht in de inventarissen der archieven voor. In het Stamboek der Boissevains op blz. 50 wordt *Bastiaen* ten onrechte *Van Wijck* genoemd.

Amsterdam. **IR. J.** G. KAM.

de Sweeringe, Aanvullingen gezocht op onderstaande kwartieren:

1. *Maria Catharina de Sweeringe,* ondertr. Bergen op Zoom 29 juli 1699 *Gerhard van Bergeyck,* geb. te Rijnseveen, zn. van *Gerrit* en *Catharina Elisabeth de Cupere tot Berg-Ambacht.*

Ouders:

2. N.N. *de Sweeringe,* tr.
3. N.N. *de Cupere tot Berg-Ambacht.*

Grootouders:

4. ..... *de Sweeringe,* tr.
5. ..... *de Wijs.*
6. *Christiaan de Cupere tot Bergambacht,* tr.
7. *Maria Magnus.*

Rotterdam. JHR. H. S. VAN **LENNEP.**

INHOUD VAN DIT NUMMER.

Bestuursberichten. — G. Haitsma Mulier †, door J. K. H. de Roo van Alderwerelt. — De tekenaar G. van Giessen, door A. van der Marel. — Riebeeck, door Z. van Doorn. — De generaal de Jaussaud de Vedelen, door Mr. J. Belonje. — Korte mededeling: Wat doen wij met onze familiepapieren? — Vragen en antwoorden.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt maandelijks en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.

Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, gelieve men te richten tot de Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede", Backershaegenlaan* 70, *Wassenaar.*

De jaarlijkse contributie (abonnement) ad *f* 25,— gelieve men steeds vóór 1 februari te voldoen door storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap te 's-Gravenhage.

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot de Secretaria IR. C. M. R. DAVIDSON, Jacob de *Graefflaan 17,* 's-Gravenhage.

Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg 5, 's-Gravenhage.*

Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden op post rekening no. 487073 ten name van de Bibliotheek van het Genootschap te 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of de inhoud der ondertekende stukken

No. 6 **LXXXIVe Jaargang** **juni 1967**

BESTUURSBERICHTEN.

Tot lid zijn benoemd: — **Voorgesteld door:**

Mr. G. VAN DER FLIER, *Aronskelkweg 83, 's-Gravenhage.* — Mr. F. DANIëLS, wassenaar.

A. C. HERWEYER, *Bikbergerweg 15, Huizen* ***(N.B.).*** — Jhr. Mr. A. A. D. BERG, ***Wassenaar.***

L. VAN ROOSENDAAL, *Cederstraat* 97, ***Alphen*** *aan den Rijn.* — DE SECRETARIS VAN HET GENOOTSCHAP.

ANDB. VISSER, *Thorbeckelaan 294, 's-Gravenhage.* — Mr. G. VAN NIEKERKEN, *'s-Gravenhage.*

Adreswijzigingen:

TH. ARP, 's-Gravenhage, *Heliotrooplaan 354.*

P. J. ARPEAU, 's-Gravenhage, *Escamplaan* ***344.***

Jhr. J. S. E. GOCKINGA, Velp (Gld.), *Arnhemse Straatweg 50.*

Mr. G. W. VAN HERWAARDEN, 's-Gravenhage, *Parkweg 36.*

Mr. A. F. C. L. KIEVITS, Zundert, *Molenstraat* ***55.***

Mr. E. M. J. A. SASSEN, St. Genesius-Rode (België), *„Clemens-Rode", Linkebeekse* ***Dreef*** 49.

Jhr. Mr. J. W. D. H. SCHORER, Oosterbeek (Gld.), *Paasbergflat, Overzicht 42.*

Mr. D. C. M. STIGTER, Lochem, *Haitsma Mulierlaan* ***21.***

Drs. F. TENHAEFF, Scheveningen, *Helmstraat* ***10.***

Drs. A. W. M. WIARDA, Amstelveen, *Lohengrinstraat 21.*

H. L. ZWITSER, soest, *Colenso 6.*

Van Merlen te Antwerpen,

door A. VAN DER MAREL.

Dirck van Merlen, de stamvader van het geslacht van die naam, werd in Grave geboren, verm. ±1540, als zoon van *Otto Celiss Roeloffs* en *Alijt* of *Aelken.* Hij oefende in Antwerpen, waarheen hij vertrok en waar hij 9 april 1567 het burgerrecht verwierf, het beroep uit van procureur. In 1568 huwde hij met *Christina van Mansdale,* die waarschijnlijk behoorde tot het geslacht der grote bouwmeesters *Keldermans alias van Mansdale.* Zij schonk hem drie kinderen en stierf in 1573. Op deze kinderen kom ik nader terug. In de tijd na haar overlijden moest haar weduwnaar haar eer verdedigen tegen de lasteringen van een zekere *Jean de Moldere.* Hij doodde de lasteraar. Philips 11 begenadigde hem voor deze manslag in verband met de omstandigheden, waaronder deze plaats greep. Hetzelfde jaar ging *Dirck* (of zoals hij in de Belgische gegevens genoemd wordt *Théodore* (1)) *van Merlen* een tweede huwelijk aan met een jonge weduwe, *Marguerite de Grande.* Het huwelijk werd ingezegend in de Nôtre Dame te Antwerpen op 8 december 1573.

Onder de vijf kinderen, die hij bij haar had, treffen wij aan *Jonas en Abraham van Merlen,* de eerste kunstschilder en de tweede kunstgraveur, van wie al de andere leden van deze familie afstammen die zich gedurende twee eeuwen wijdden aan de prentkunst.

Aldus lezen wij in het Frans in de „Biographie nationale de Belgique" (1897) deel 14, blz. 507, geschreven door Alphonse Goovaerts. Deze schijnt veel werk van de *Van Merlen's* verzameld te hebben en van zijn hand moet ook een

genealogie in handschrift in België bestaan. Althans bij de literatuur-opgaaf wordt in genoemd werk vermeld: Goovaerts, Généalogie de la famille van Merlen (en manuscripte). Het is mij niet gelukt te ontdekken, waar zich dit handschrift thans bevindt, doch misschien is het identiek met een familieregister, een fraai handschrift verlucht met wapens, betreffende dit 'geslacht, dat in 1954 in bezit was van de heer *L. Jacobs van Merlen*, vice-president van de Handelsbank te Antwerpen, alwaar het werd ingezien door één van mijn genealogische relaties, de heer D. Middelburg, die toen consul-generaal der Nederlanden was in deze stad. De heer Middelburg was zo vriendelijk van dit familieregister micro-foto's voor mij te maken. Ik heb deze laten vergroten op het gemeente-archief te Amsterdam. Een transcriptie heb ik hierachter als bijlage een plaats gegeven, alwaar belangstellenden naar deze gegevens een bijna volledige opsomming vinden van doop-, trouw- en begrafenisdata, namen, familie-wapens van 'de geparenteerde families, enz. van deze Belgische *Van Merlen's*.

Daar het hier in 'hoofdzaak gaat om Belgische geslachten, waarvoor men in Nederland misschien weinig belangstelling heeft, zal ik mij in dit inleidend artikel tot genoemd familieregister bepalen tot de hoofdlijnen. Bovendien zal ik enige, de (onbekende samensteller van dit geslachtsregister bliikbaar onbekende, aanvullingen geven over de zonen *Johan* (of *Hans)* en *Jonas* van de eerste Antwerpse *Dirck van Merlen*, de hiervoor besproken procureur, en voorts een fout verbeteren, die in het register voorkomt betreffende een huwelijk van *Theodoor Abrahamsz. van Merlen.*

Prof. Dr. Fr. Blockmans, stadsarchivaris van Antwerpen, deelde mij de resultaten mede van een door hem ingesteld onderzoek naar de kinderen van deze *Dirck van Merlen* en zijn eerste zo vroeg gestorven vrouw *Christina van Mansdale*. Hij schreef mij in 1955:

„Te Antwerpen vonden wij slechts twee kinderen terug van *Dìerick van Merlen* en van *Chrìsfina van Mansdael:*

1. Parochieregisters 7. Dopen O.L.Vr. kerk 30-VII-1573. *Eelken, Dierick van Meerle, Chrìstina, Daniel de Campenere, Eelken Peeters.*
2. Parochieregisters 46. Dopen St. Jacobs 16-VIII-1569. *Theodoricus* ssone *Dirick van Merlen.* Susceptors: *Anthonius van Molsvelt, Elisabeth Selis* [1]).

Van een *Hendrick* en een *Hans van Maerle* of *van Merlen is* geen spoor te vinden in de parochieregisters, noch in de Schepenenbrieven van 1573-1579, die ik doorkeek in de hoop een stuk te vinden betreffende de. successie van *Christina van Mansdael.*

U schrijft dat *Hendrick van Maerle* afkomstig is uit Grave. Dit schijnt zijn afstamming van *Dìerick van Merlen* en *Christina van Mandael* niet uit te sluiten. Uit een acte van 12 111 1574 (1575 n.s.) blijkt immers dat *Dierick van Merlen,* procureur te Antwerpen, als universeel erfgenaam van *Christina van Mansdael Willemsdochter,* zijn vrouw, blijkens testament gepasseerd voor Willem Roelsius 'openbaar notaris op 21 VII 1569 en als aangestelde voogd over de wettige kinderen van voorzegde *Christina,* volgens bekentenis door haar hierover afgelegd voor Schepenen te Grave op 17 XII 1571, een rente verkoopt. Zijn vrouw verbleef dus eind 1571 te Grave."

Tot zover de brief van de archivaris van Antwerpen. Ten tijde van 'deze briefwisseling verkeerde ik nog in het onzekere over *Hendrick van Maerle,* over wie ik later meer vond in

1) Deze is vermoedelijk een tante van de vader (V. d. M.).

Haarlem. Hij was geen zoon van *Dirck van Maerle (van Merlen).* doch van diens broer *Marcelis* of *Silles.*

Johan of Hans van Maerle, die juwelier was in Amsterdam, was echter, wel een zoon uit het eerste huwelijk van *Dìrck van Merlen* met *Christina van Mansdael,* al is zijn doop in Antwerpen niet gevonden door Prof. Blockmans. Dit blijkt uit de volgende aantekening in een der oude Amsterdamse doopboeken: 26 dec. 1602 gedoopt een dochter — *Johan van Merele* vader, *Marijke Sybrechtes van Gilst* moeder, getuigen: *Daniel Bìelbrinck* met *Leevert de Haen* ende *Margriette de Grande,* kind *Aechtgen.*

Margriette de Grande was immers de tweede vrouw van *Dirck wan Merlen.* Hieruit blijkt duidelijk de familierelatie van de Amsterdamse, uit Antwerpen afkomstige juwelier met de *Van Merlen's* uit Antwerpen. *Aechtgen* was zijn eerste kind. Daarna volgden nog *Lucretia, Constancia, Christina, Maria* en *Johannes.*

Zijn dochter *Christina* was blijkbaar vernoemd naar haar grootmoeder van vaderszijde. *Margriette de Grande* was dus haar vaders stiefmoeder, want de 5 kinderen uit het huwelijk van *Margriette de Grande* met *Dirck van Merlen* heetten:

Beatrix, Jozina, Catharina, Jonas en *Abraham.* Bovendien weten wij uit het familieregister Van Soldt, dat *Hans* of *Johan van Maerle* geboren was in 1570 of 1571, dus vóór de dood van *Christina van Mansdaele* in 1573.

Uit de boven aangehaalde brief van Prof. Blockmans weten wij, dat *Christina van Mansdaele* in 1571 te Grave vertoefde, zodat het waarschijnlijk is dat haar zoon *Johan* daar geboren is: reden waarom hij niet te vinden is in het Antwerpse doopregister,

Thans iets over de zoon *Jonas van Maerle* uit het tweede huwelijk van *Dirck van Maerle.* Deze Antwerpse kunstschilder vertoefde in 1604 in Amsterdam, want in een der oudste doopboeken van deze stad vond ik: 11 april 1604 *Dìerick wan Maerle,* gedoopt te Amsterdam in de Grote Kerk, zoon van *Jonas van Maerle,* kunstschilder, en *Katlijn van Coninxloo.*

Deze *Dìerick van Maerle Jonaszoon* was later graveur in Antwerpen, waarheen zijn vader in 1607 terugkeerde. Hij huwde in Antwerpen 10 febr. 1628 met *Cornélìe van Tombelaer.* Volgens het familieregister Van Merlen huwde zij echter met zijn neef *Theodoor Abrahamszoon van Merlen* (1609-1672), die later hertrouwd zou zijn met *Marie Wiggers.* Dit is echter onjuist. *Maria Wiggers* is diens enige vrouw geweest.

Dirck Jonaszoon van Maerle of van Merlen is in 1659 zeer arm te Antwerpen gestorven en moet 7 kinderen gehad hebben bij *Cornelìe van Tombelaer,* Van hen is verder niets bekend, behalve dat een dezer kinderen, *Théodore* geheten, geestelijke werd en dat een zoon *Jonas* te Antwerpen gedoopt werd 9 nov. 1634. Vermoedelijk is deze Jonas-tak in de mannelijke lijn spoedig uitgestorven, want in het familieregister bovenbedoeld is hieromtrent niets te vinden.

Behalve een zoon *Dirck* of *Theodore* had het echtpaar *Jonas van Merlen* en *Katlijn van Conìnxloo* ook nog een dochter *Constance van Merlen,* over wie wij in Thieme-Becker's Künstlerlexikon vonden:

Constance van Merlen, „Illuministerin", geb. in 1609 te Antwerpen, † aldaar 10 april 1655, dochter en leerlinge van *Jonas van Merlen.*

Ook de tak *Hans van Maerle,* (gehuwd met *Maria van Gils)* de Amsterdamse juwelier en halve broer van *Jonas* is uitgestorven, want zijn enige zoon stierf te 's-Gravenhage 17 maart 1679, ongehuwd.

Zoals boven reeds werd gezegd, stamt de Antwerpse kunstgraveursfamilie en ook het Noord-Nederlandse, later adellijke geslacht *Van Meden* af van *Abraham Dirckszoon van Merlen,* gedoopt te Antwerpen in 1579 en † aldaar 10 april 1659, zoon van *Dirck van Merlen* en *Margriette de Grande.*

Alvorens, tot hem en zijn nakomelingen over te gaan, wil ik echter nog menige bijzonderheden over *Jonas* en *Hans van Merlen* vermelden, welke ik vond in de jaargang van 1885 van het tijdschrift Oud-Holland, blz. 39:

„De zooëven genoemde *Jonas van Maerle Dirkszoon,* omstreeks 1578 mede te Antwerpen geboren, en wellicht reeds in 1590 te Antwerpen als leerling van *Paulus van Overbeeke* ingeschreven, was een broeder van den rijken juwelier *Jan* of *Hans van Maerle,* die een uitmuntend kabinet schilderijen had, dat na zijn dood in 1637 verkocht werd. Hij huwde in Juli 1603 met *Cafhelijne van Coninxloo,* geb. omstreeks 1579, dochter van den kunstschilder *Gilles van Coninxloo,* oud 24 jaren. Uit deze echt werden eenige kinderen geboren, waarvan er twee in 1622, toen de vader reeds minstens 8 jaren overleden was, minderjarig nog in leven waren. In 1607 was de zestienjarige *Salomon de la Tombe* bij hem in den leer."

En in hetzelfde deel van Oud-Holland op blz. 53 in een artikel over *Hendrik Avercamp:*

„Maar zijn schilderijen zouden nog meer waard worden, want in 1637 werd uit den boedel van de familie *Hans van Maerle* een wintertgen van de Stom („de Stomme van Kampen") voor vijf en zeventig gulden verkocht."

Ten slotte op blz. 228 in het artikel „Biografische Aanteekeningen betreffende voornamelijk Amsterdamsche schilders, enz." door Mr. A. D. de Vries Azn.:

„Gedoopt 11 April 1604 Oude Kerk, *Dierick,* zoon van *Jonas van Maerle,* schilder, en *Katlijn van Koninckloo: Dierick van Maerle,* getuige".

Hiervoren vermeldde ik reeds dat *Margriette de Grande,* de vrouw van *Dierick* of *Dirck van Maerle,* op 26 dec. 1602 getuige was bij de doop van een dochtertje van de Amsterdamse juwelier *Hans van Maerle.* Daar in die tijd een reis van Antwerpen naar Amsterdam iets geweldigs was, acht ik het niet onwaarschijnlijk, dat de ouders van *Hans* en *Jonas* in die onrustige jaren van de oorlog tegen Spanje eveneens enige jaren in Amsterdam gewoond 'hebben en daarna (± 1607) weer naar Antwerpen zijn teruggekeerd, behalve dan *Hans,* de juwelier, die zich hier definitief had gevestigd.

In de Künstlerlexikon van Thieme-Becker wordt over *Jonas van Merlen* vermeld: „*Jonas van Merlen,* Maler,* 1578 (getauft 12/1) Antwerpen. Bruder des *Abraham.* Schüler von *P. v. Overbeke,* tätig in Amsterdam (heiratet eine Tochter des Malers *Gilles van Coninxloo*) 1607 wieder in Antwerpen, 1622 als verstorben erwähnt."

Abraham van Merlen, de jongste zoon van *Dirck van Merlen* en *Margriette de Grande,* werd in 1579 te Antwerpen geboren en stierf aldaar 10 april 1659. Hij huwde in 1608 met *Constance Alewijns,* dochter van *Jacob'* en *Elisabeth Jacobs Hoefnagel.* Zij stierf te Antwerpen 26 juli 1673 (volgens anderen reeds 23 juli 1657).

In Thieme-Becker staat omtrent hem vermeld: „Kupferstecher, geboren 1579, † 24 juli 1660. Schüler van Adr. Collaert (1597) u. Schüler von Hieron. Wiericx, 1600 Meister, stach relig. Darstell., Heiligenbildchen, u.a. (Stichverz. bei Goovaerts, 30 Nrn)".

Deze bekende graveur was vrij rijk, want hij liet ƒ 18.000,— na, een voor die tijd, toen het geld minstens tienmaal meer waard was dan thans, een aanzienlijk fortuin.

Uit zijn huwelijk werden, behalve 3 dochters, 2 zonen geboren n.l. *Theodore,* ged. Antwerpen 14 okt. 1609 en † aldaar 7, aug. 1672, en *Jacques* of *Jacobus.*

Van de laatste is weinig bekend en ik acht het waarschijnlijk, dat zijn nakomelingen, misschien tot op de huidige dag onder de naam *De Merle* in Frankrijk wonen. Hij had een prentenhandel in Parijs (Würzbach, Niederl. Kunstlerlexicon: „Ein *van Merlen* war Verleger in Paris, rue St. Jacques „à la ville d'Anvers", wo er einen starken handel mit Kopien nach Rubensstichen trieb.") Hij werd gedoopt in Antwerpen 15 dec. 1615.

Thieme-Becker vermeldt: „*Pierre Jacques van Merlen,* Maler, Sohn des *Jacobus* * 1682 (get. 29-6) Paris„ tätig ebenda." Deze kunstschilder is n.m.m. vermoedelijk een kleinzoon geweest van de Parijse kunsthandelaar. Zijn zoon zal hij wel niet geweest zijn, want in 1682 zou hij 67 jaren oud zijn qeweest, een ongebruikelijke leeftijd om nog vader te worden, hoewel geenszins onmogelijk. Evenals *Pierre Jacques van Merlen* wordt zijn vader door Thieme-Becker vermeld n.l. als „Kupferstichhändler und Verleger in Paris (laut Goovaerts nicht Stecher)."

Theodore (11) Abrahamszoon van Merlen, de oudere broer van de Parijse kunsthandelaar, heeft zich ook al weer bekendheid verworven als tekenaar en graveur. In Thieme-Becker vinden wij over hem:

„*Theodore II,* Zeichner und Kupferstecher, * 1609 (get. 14/10) Antwerpen † 7 aug. 1672 ebenda. Stechbildnisse u. Heiligendarstell.".

Hij huwde in 1643 met *Maria Wiggers,* dochter van *Henri Wiggers* en *Suzanna Laureyssens. Zij* was gedoopt te Antwerpen 4 jan. 1623 en overleed aldaar 18 jan. 1698. Van hun elf kinderen werden er vier bekend in de kunsthistorie, n.l. *Corneille* of *Cornelis, Constance, Theodore (III)* en *Suzanne Marie.*

Omtrent hen ontleen ik aan Thieme-Becker:

1. *Cornelis,* Kupferstecher, Sohn des *Theodor II,* 1654* (get. 11/8), † 10 april 1723. Schüler s. Vaters ut. F. Bouttats; 1687 Meisster, Stach Bildnisse von Märtyrern, relig. Darstell. u.a. (Stichverz. 11 Nrn, bei Goovaerts).
2. *Constance,* Illuministerin, Tochter und Schülerin des *Theodor II* * 1650 (get. 8/9) Antwerpen † 7 nov. 1706.
3. *Theodor (III),* Kupferstecher, Sohn des *Theodor II,* * 1661 (get. 10/10). Schüler s. Vsters und. F. Bouttats. Stach Passionsszenen, Heiligendarstell., u.a.
4. *Suzanne Marie,* Illuministerin, Tochter und Schülerin d. *Theodor II, * 1652* (get. 8/11) Antwerpen, † 5 nov. 1706 Diest.

Cornelis huwde in 1687 te Antwerpen met *Sara Marie Huybrechts,* dochter van *Gaspar Huybrechts* en *Sara Alexandra Voef.*

Van hun 9 kinderen werd *Gaspar van Merlen* graveur; hij werd te Antwerpen gedoopt 17 april 1692 en stierf aldaar, ongehuwd, 9 dec. 1745. *Gaspar van Merlen* wordt niet vermeld in „Thieme-Becker", waaruit wellicht geconcludeerd mag worden, dat hij als graveur minder bekendheid heeft gekregen dan zijn vorenvermelde familieleden.

Van de andere kinderen, meest douhters, is geen nakomelingschap bekend, zodat deze tak van *Cornelis* in de mannelijke linie wel uitgestorven zal zijn.

Theodore (III) van Merlen werd volgens het familieregister niet gedoopt 10 okt. 1661 doch 10 nov. 1661 en is overleden te Antwerpen 5 nov. 1749, zodat hij acht en tachtig

jaren oud is geworden. Hij huwde met *Marie Anne Huybrechts,* een zuster van de vrouw van zijn broeder Cornelis. Zij werd te Antwerpen gedoopt 5 april 1668 en overleed aldaar 15 sept. 1748. Wij vernamen reeds uit Thieme-Becker, dat hij evenals zijn voorouders graveur was. Van zijn negen kinderen, onder wie vijf zonen, ken ik de beroepen niet, doch de oudste, *Theodore (IV),* die te Antwerpen gedoopt werd 4 april 1693 en van wie het overlijdensjaar niet bekend schijnt te zijn, zal wel het vak der vaderen n.l. graveur uitgeoefend hebben, want van diens zoon *Theodore (V)* wordt in de „Biographie Nationale de Belgique, 1897, (deel XIV kolommen 507-527) vermeld, dat hij graveur was en prentenhandelaar, welke handel door hem was overgenomen van zijn grootvader en oud-oom Corneille. Ik concludeer hieruit, dat *Theodore (IV)* niet oud geworden is. Zijn jongste kind werd geboren in 1741 en zijn vader stierf in 1749, zodat hij vermoedelijk overleden is tussen 1741 en 1749.

Theodore (IV) van Merlen huwde 26 april 1721 met *Catherine Thérèse van Diepenbeeck,* dochter van *Philippe Jacques van Diepenbeeck en Maria Marguérite Knijff.* Zij werd te Antwerpen gedoopt 5 juni 1702. Zij kregen elf kinderen, onder wie 7 zonen van wie er 5 op jeugdige leeftijd stierven. Van de twee, die in leven bleven, was *Theodore (V) Charles Joseph* de oudste. Over diens beroep deelde ik reeds iets mede. Hij werd te Antwerpen gedoopt 5 mei 1725 en stierf aldaar 25 nov. 1805, zodat hij de leeftijd van 80 jaren bereikte.

Hij huwde twee maal: 1 ° 13 nov. 1753 te Antwerpen met *Marie Cafhérine Martine Cécile Janssens,* die 22 maart 1768 overleed zonder hem kinderen te schenken: hij huwde 2° te Antwerpen 28 nov. 1769 *Marie Anne Joséphine Follet,* dochter van *Pierre Follet* en *Anne Marie Jouret. Zij* werd gedoopt te Antwerpen '29 maart 1746 en stierf aldaar 2 oktober 1783. Uit dit huwelijk werden 5 zonen en 2 dochters geboren. Van hun vijf zonen stierf er één jong. De anderen traden in het huwelijk.

De oudste, *Theodore (VZ) Jozeph André van Merlen* werd te Antwerpen gedoopt 13 april 1771 en overleed aldaar 27 sept. 1844, Zijn beroep is mij niet bekend. Hij huwde te Antwerpen: 1° 2 april 1799 *Anne Cathérina Cantaert,* geb. te Antwerpen, † 31 maart 1803 (?), dochter van *Jean Baptiste Cantaert* en *Anne Gertrude Vloeijen;* hij huwde 2° Antwerpen 18 juni 1803 *Marie Jacqueline Thérèse Mertens,* geb. te Antwerpen, dochter van *Guillaume Mertens* en *Marie Cafhérine Vloeijen.*

Hun 3 kinderen waren: *Guillaume Theodore,* die leefde in 1806 tot 12 jan. 1847, en twee dochters. Van hem is verder niets vermeld in het familieregister, Vermoedelijk is hij ongehuwd gebleven.

Uit het lste huwelijk met *A. C. Cantaert* is een dochter vermeld. De 2de zoon van *Theodore (V), Jacques François Jozeph* geheten, werd te Antwerpen geboren 7 sept. 1772 en huwde aldaar 21 aug. 1795 met *Marie van der Taelen,* geb. te Brussel. Verder niets bekend.

De 3de zoon van' *Theodore (V), Pierre Jean Joseph,* geb. te Antwerpen 7 maart 1774, huwde aldaar 12 okt. 1802 met *Jeanne Judith Elisabeth Pas,* geb. Antwerpen 1774. Uit dit huwelijk: *Jean Pierre Joseph,* geb. te Antwerpen in 1804 en overleden in 18 15.

De 4de zoon van *Théodore (V)* stierf zeer jong en de 5de, *Jean Antoine Joseph,* werd geboren 3 juni 1780 te Antwerpen en huwde aldaar 9 nov. 1802 met *Maria Cafherina Josèphe Borrekens,* geb. Antwerpen 3 juni 1771, dochter van *Joseph Ignace Borrekens* en *Catherina Josèphe Janssens.* Ook van hem is geen nageslacht vermeld.

Ik keer thans terug tot de tweede zoon van *Theodore* (IV) *van Merlen* en *Catherina Th. van Diepenbeeck, Jacques Constant Joseph* geheten. Hij werd te Antwerpen gedoopt 17 februari 1740 en overleed aldaar 7 april 1797; 'hij huwde 1° Antwerpen 31 januari 1769 met *Maria Thérèse Jacqueline Hermans* en 2° Antwerpen 2 juli 1771 met *Isabelle Marie Françoise Follet.*

Uit het eerste huwelijk werd geboren: *Jacques Louis Emmanuel,* ged. Antwerpen 20 januari 1771; over hem wordt verder niets vermeld. Uit het tweede huwelijk sproten acht kinderen, onder wie vijf zoons, van drie zoons wordt slechts de datum van de doop in het familieregister vermeld, zodat deze vermoedelijk op jeugdige leeftijd zijn gestorven.

De zoon *Guillaume Alois Hyacinthe van Merlen* werd te Antwerpen gedoopt 3 juli 1779 en is aldaar overleden 19 januari 1872. Wanueer dit juist is, heeft hij dus de leeftijd bereikt van ruim 92 jaren. Hij huwde te Antwerpen 30 januari 1822 met *Anne Marie Thérèse Aerts,* geb. Antwerpen 9 febr. 1792 en overleden aldaar 15 maart 1870,

Deze *Van Merlen* was drukker en vervaardigde voornamelijk bidprentjes. Hij had een zoon *Joannes Guillelmus Bernardus van Merlen,* geboren te Antwerpen 21 aug. 1829 en gehuwd met *Carolina Bosmans.* Een zoon uit dit huwelijk was: *Joannes Guilelmus Carolus van Merlen,* geb. te Antwerpen 14 april 1866 en overleden aldaar 14 maart 1928. Hij trouwde met *Antonetta Verschueren,* geb. Antwerpen 8 okt. 1867 en overleden Antwerpen 28 juli 1928. Zij was een dochter van *Josephus Verschueren* en *Maria Theresia Verbruggen.* Uit dit huwelijk 4 zonen en 3 dochters.

De zoons zijn:

a. *Josephus Carolus Joannes,* geb. Antwerpen 30 okt. 1892 en gehuwd met ..... *van Couwenberg.*

b. *Joannes Carolus Guilelmus,* geb. Antwerpen 9 april 1895, gehuwd met ..... *Pil.*

c. *Antonius Philippinus Josephus,* geb. Antwerpen 22 juni 1896 (was in 1954 dood), geh. met *Josephine van Daal.*

d. *Carolus Gabrielus Antonius,* geb. Antwerpen 12 sept. 1897, behanger te Antwerpen, geh. met *Vrouwtje van Beek,* geb. Amsterdam 5 okt. 1896. Geen kinderen,

Deze laatste bijzonderheden werden mij verstrekt door de heer *Jacobs van Merlen,* want het familieregister vermeldt niet de nakomelingschap van *Guillaume Alois Hyacinthe van Merlen en Anne Marie Thérèse Aerts.*

Een broer van *Guillaume Alois Hyacinthe van Merlen* was *Joseph Jean Népomucène,* geb. 3 febr. 1786, in 1824 gehuwd met *Anne Catherine Verjans.* Zij hadden één dochter en geen zoons.

(Slof volgt).

SOLA NOBILITAT VIRTUS [1])

Maria Magdalena Lady North and Grey, geboren de Jonge van Ellemeet,

door K. A. **Citroen.**

Bij het bestuderen van een wapen stuiten we vaak op varianten. De gewoonte om die afwijkende wapens bij de beschrijving van een aanmerking te voorzien in de trant van „Dit wapen deugt niet, want Rietstap (of een andere autoriteit op heraldisch gebied) beschrijft het als zo-en-zo" of

1) Naar Juvenalis, Satirae VIII, 20.

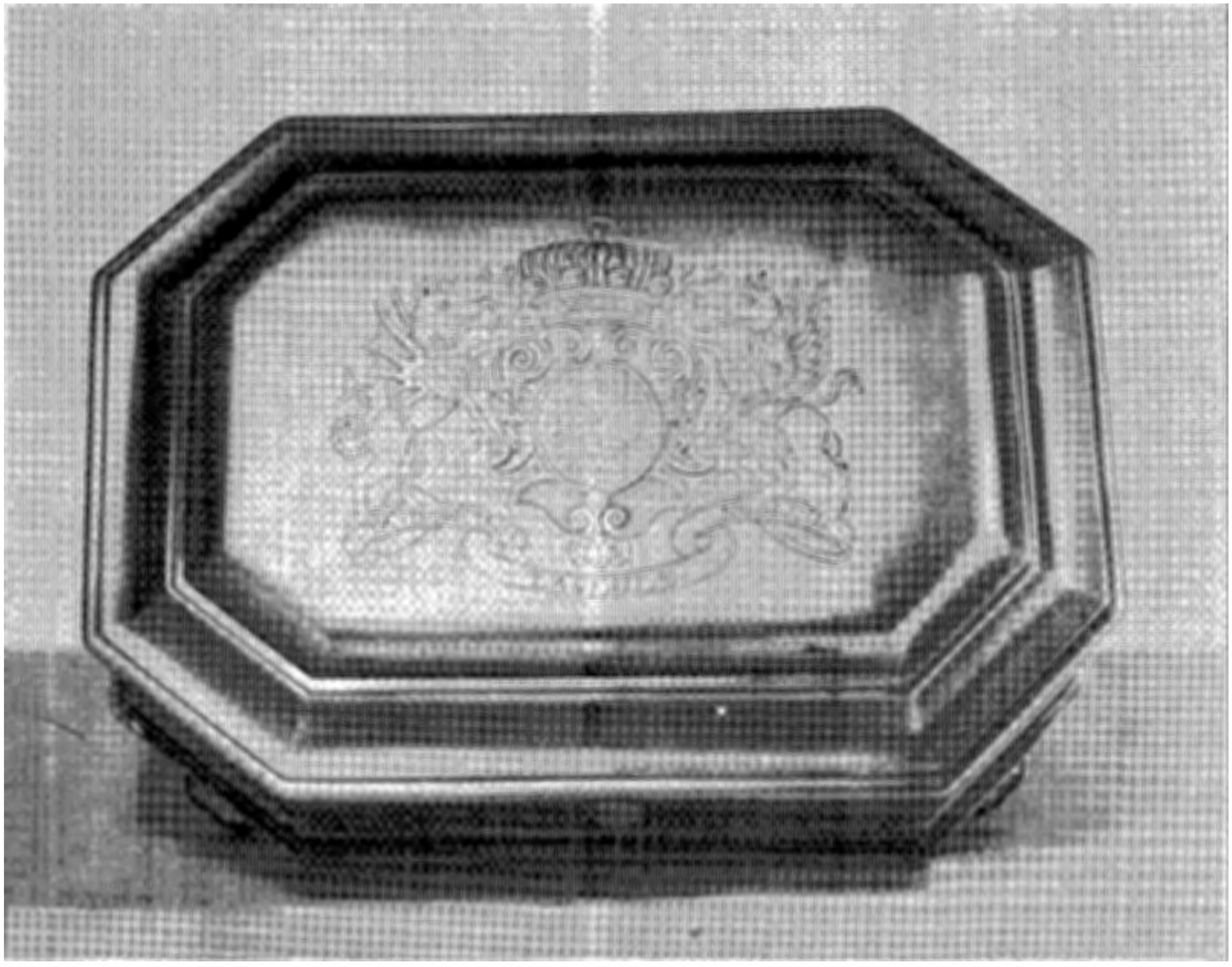

Zilveren doos (lang 240 mm.) met de wapens *North and Grey-de* Jonge *van Ellemeet*, deel uitmakende van een twaalfdelig toiletstel, vervaardigd in 1705 door Cornelis van Dijck te Delft.

omgekeerd „Rietstap deugt niet, want dit wapen staat daar-en-daar als zo-en-zo" raakt de laatste tijd wat in onbruik. Meer en meer komen we tot het besef, dat de inhoud van een wapen en van zijn bijwerk, vooral als het verschilt van de geijkte beschrijvingen, wel eens een moment-'opname zou kunnen zijn van de gedachten van hem of haar, die dit wapen in zijn voor ons afwijkende vorm liet maken of aanbrengen. Het kan zijn, dat we te maken hebben met een wapen, dat gewijzigd is volgens een particuliere opvatting van de wapendrager in kwestie: maar ook overwegingen van niet uitsluitend wapenkundige aard kunnen een rol spelen.

Zo is onlangs een aardig voorbeeld aan het licht gekomen van het gebruik van de heraldiek tot instandhouding van de ethiek. Op 22 maart van dit jaar kwam in Londen een twaalfdelig zilveren toiletstel in veiling, dat blijkens de er op voorkomende merken in 1705 te Delft was vervaardigd. Op één na alle delen ervan waren gegraveerd met het gedeelde wapen van *Wiiliatn North,* zesde baron *North and Grey* (1678—1734) en van zijn echtgenote *Maria Magdalena de Jonge van Ellemeet* (1690-1762). De wapens zijn compleet gegraveerd *met* kroon, schildhouders en wapenspreuk van de adellijke familie *North.*

Maar met die wapenspreuk is er iets aan de hand: hij 'deugt niet'. Want in plaats van het officiële motto 1 a v e r t u e s t 1 a s e u 1 e n o b 1 e s s e staat overal op dit zilveren garnituur t a v e r t u e s t 1 a s e u 1 e n o b 1 e s e. Het wegvallen van een letter S in het laatste woord kan vooralsnog slechts als een vergissing van de Delftse graveur worden beschouwd: ook omstreek.s 1700 schreef het Franse taalgebruik hier twee keer de letter S voor. Maar voor t a v e r t u in de plaats van 1 a v e r t u zou ik hieronder een ander soort verklaring willen geven,

Het op handen zijnde huwelijk, voltrokken te 's-Gravenhage op 11 oktober 1705, van een 27-jarige stafofficier van de Hertog van Marlborough met een beeldschone tiener uit de Hollandse regeringskringen heeft indertijd heel wat tongen en pennen in beweging gebracht. In een brief van 28 november 1704 uit 's-Gravenhage meldt een zekere heer *du Marett d'Antoigny* aan de Hertog *van Ormonde,* dat „on parle fort icy du mariage de my Lord *Nortumgrey* avec la fille aynée de Monsieur *Delmet* quy a *13* a quatorze ans et deux cent mil florins en mariage; elle est iolye de sa personne." [2])

Die schoonheid wordt in 1711 nog bevestigd door Lady *Strafford,* die haar dan „a very prity sort of woman" vindt [3]); de voor die tijd fameus' grote bruidsschat bedroeg in werkelijkheid 165.952 gulden [4]).

Haar lichamelijke attracties had de jonge *Maria Magdalena de Jonge van Ellemeet* van zichzelf; haar vorstelijke huwelijksgift had ze te danken aan haar puissant rijke vader *Cornelis de Jonge van Ellemeet* (1646—1721), die van 1674 tot 1707 ontvanger-generaal van de Unie was, „eene betrekking die naar men zeide wel vier en twintig duizend gulden 's jaars gaf en waardoor hij schatrijk werd" [5]). De volgende uittreksels uit het dagboek van zijn echtgenote *Maria Oyens* [6]) geven een indruk van de belangstelling, die er van vrijerszijde voor deze prille maar begeerlijke Haagse jonge dochter bestond, alsmede van de zorgen, die deze belangstelling bij haar moeder teweegbracht:

„Den 21 November 1704 quam Mylort *Norfh en Grey* onse doghter *Marya Margrita,* synde den 11 van dese maendt Ncv. 14 jaer geweest, ten huwelyck versoeke; het is een man man qualiteijdt, Peer van 't Koninkryck van Engelant, colonel van een riesjemendt te voet heeft den ... in de bataelie van Hoogstadt [7]) syn reghterhandt verlore.

... den 20 (December 1704) quam den Hartogh *van Maelburgh* weerom versoeke, dat mijn Man wat favorabel antwoordt aan Mylort *North en Grey* voor syn vertreck na Engelant wilde geve: Mylordt *Norfh en Grey* quam nademiddagh het selfde versoeke.

Mylordt *North en Grey* versoght seer dickwijls, dat syn matres [8]) een diejemant ringh van sijn WEds. soude neme, dat onse doghter niet wilde doen, en wij raden het haer Eds ock niet.

In de tijdt dat Mylordt *North en Gre* in Engelandt was, quamen der alle posttijde brieven, mijn Man en ick hadde veel bedynckinge of wij 't huwelyck toe soude staen of niet; aen de eene kant onse doghter nogh jong is en na Engelandt te stiere ver van ons ai, was aen de andere kandt Mylordt een Man van qualiteijdt en Paer van 't rijck, ick kan segge het myn mennigh naghie slapens kost,

In die tijdt weren er veel bale [9]) daer wij somtijst genoekt-saekt sijn te gaen, daer dan alweer ammoureuse heere ware: ieder prate metter.

Den 25 febrywary 1705 quam Mylordt *North en Gre* snaghs ten drie ure uit Engelant in den Hagh en stierde smiddaghs een pasy, wanneer mijn Man, mijn en de juffrouw kost sien; syn WEdts. quam na de middagh soo ammoureus als vertrocke was,"

Intussen waren er kapers op de kust verschenen, evenals Lord *North and Grey* van Engelse adel:

„Den 2 Maert 1705 versoght Mybrdt *Dalrimpel* ten twede mael of men niet sou kenne resolvere onse doghter aen sijn WEdts. te geve, waerop mijn Man antwoorde, dat den Hartogh *van Maelburgh* haer Edts. over eenygen tijdt gelede voor Mylordt *Norfh en Gre* versoght hadde en als wij resolveerde haer uit te trouwen, dat Mylordt *Norfh en Gre* de eerste was geweest.

Den 3 Maert quam de Chevalyé *Winsen,* een Engels Eedelman, die men sijde 50 of 60 dusendt gulde sjaers hadde, onse doghter *Marya Margriet* ten huwelijck versoeke.

Mylordt *Norfh en Gre* quam dagelicks syn matres oppasse, die haer seer weigerich hield en vrij indifferendt was, waerop wij dickmaels syde als sij geen sin en hadde om met Mylordt *Norht en Gre* te trouwe, dat haar Edts. maer sou segge, want dat ick haer liever hier wilde houwe als na Engelandt sien gaen."

Lord *North and Grey* wilde wat anders: maar ook zijn 'matres' gaf er blijk van, ondanks haar jeugd, al een grote mate van zelfstandigheid te bezitten:

„Nu in absensy van Mylordt quamen der gedurig brieven uit het leger, aen mijn Man en een aen de Matres, die met syn Edts eygen handt geschreeven was: haer Edts antwoorde altijdt weer sonder te seghe wat se schreef en wy vroghen het ook niet."

2) G. E. C (ockayne), The Complete Peerage, Vol. IX, London 1936, 659, noot e.

3) Ibid., noot f.

4) W. Wijnaendts van Resandt. Geschiedenis en genealogie van het geslacht *De "Jonge* uit Zierikzee van plm. 1420—heden, z. pl., 1924, 98. Gaarne betuig ik mijn hartelijke dank aan Mr. W. W. van Valkenburg, die op de kostelijke bijlage XII van dit werk (zie hierachter, noten 6-11) opmerkzaam maakte.

5) F. Nagtglas, Levensberichten van Zeeuwen, deel 1, Middelburg, 1890, 494.

6) Wijnaendts van Resandt, op. cit., 181-3.

7) Dit moet zijn: 13 augustus 1704 in de Slag bij Blenheim.

8) Hiermee wordt *Maria Margaretha* bedoeld.

9) bals.

Onverschillig of niet, op zondag 11 oktober 1705 trouwde *Maria Margrief* haar *William.* eerst in de „Fransse kerck", later thuis „op de Engelse manier". „Ten twee ure braght men de brudt in haer kamer en wierdt van de twe lydies *van Pordflandf,* juff. *van Baomonf* en juff. *van Kloetinge*[10]) omkladt" [11]). Toen zal ze voor het eerst haar blik op het kapitale zilveren toiletstel hebben laten vallen, en de wapenspreuk van haar bruidegom hebben gelezen in een versie, waarover hierachter de eerder beloofde poging tot uitleg volgt.

Cornelis de Jonge van. Ellemeef en zijn echtgenote *Maria Oyens* schijnen voor hun tijd vrij geavanceerde gedachten over de huwelijkse staat te hebben gehad — vandaar misschien die bezorgdheid voor de toekomst van hun dochter, die uit moeder's dagboek spreekt —, en die gedachten ook in daden te hebben omgezet; ook daarover wist men in Den Haag heel wat te vertellen en op te schrijven. Tekende *L. Saen* in zijn dagboeken aan: „De ontfanger *Ellemeef* in Den Haag hield a° 1696 huis met twee vrouwen" [12]), het Journaal van *Constantijn Huygens junior is* op dit punt nog iets uitvoeriger:

„7 Mey 1692 ... Naermidd. was met mijn vrouw tot broer *van St Annelandf;* ... De vrouw *van Ellemefen* was daer oock en joff. *van der Werven.*

Mijn vrouw seyde mij, dat men in 't huys of camer, daer de groote joff. *Haga* sliep [13]), men een mans slaepmuts gevonden hadde, met een ruycksackje daerin stekende van *Ellemete,* en dat hij somtijts met *Werfje* en die *Haga* en sijn vrouw op sijn huys buyten [14]) ging apparentel. savonts een van drie sijn neusdoeck toewerpende, gelijck de Groote Heer [15]) aen sijne dames" [16]).

Nu was het onder de welgestelden in de zeventiende en achttiende eeuw de gewoonte, dat op de bruiloftsdag een min of meer uitgebreid zilveren toiletstel werd geplaatst in de kamer, waar het nieuwe echtpaar de eerste huwelijksnacht zou doorbrengen. Dit „nagtgoet" hoefde niet per se door de bruidegom te worden, aangeboden: ook een vader of schoonvader, of iemand anders, die reden had om de bruid te eren of een genoegen te doen, kon op deze wijze van zijn welgezindheid doen blijken [17]).

Wat toute La Haye bezig hield, zal ook de aanstaande echtgenoot van *Cornelis de Jonge van Ellemeet*'s prille dochter niet geheel onbekend zijn gebleven: we mogen daarom aannemen, dat hij in dit geval de schenker van dit zilveren toiletstel is geweest, die voor deze wel zeer toepasselijke gelegenheid de wapenspreuk van zijn geslacht, door de verandering van slechts één letter, tevens als verzuchting (over de stand van zaken op dat moment) èn als hartewens (voor de toekomst van zijn huwelijksleven) heeft laten dienen.

En dat brengt ons terug tot de 'oorsprong van de wapenspreuken in het algemeen, die vaak eveneens bedoeld waren als een goede raad of wens, door de wapendrager aan zijn nageslacht gegeven.

10) De zestien jaar oude zuster van de bruid, *Magdalena Elisabeth,* die in 1707 trouwde met Jacob *Godefroy* baron *van Boetzelaer,* na de aanzoeken van o.a. graaf *Maurits van Nassau-Ouwerkerk* de heer *d'Aumale, de* graaf *van Erbach* (zwager van de graaf van *Hohenlohe*), de graaf *de* la *Marck,* de brigadier *van Spaen* en de heer *van 's Gravenmoer* te hebben afgewezen. Ook bij deze jongedame zullen zowel haar schoonheid, als haar bruidsschat (166.702 gulden) voor deze illustere stoet van trouwlustige jonkers aanleiding hebben gegeven.

11) Wijnaendts van Resandt, op eit., 183.

12) Het handschrift met *Saen's* aantekeningen bevond zich in 1879 bij de heer P. A. Tiele te Leiden, volgens R. Fruin, Aantekeningen op Coenraet Droste's Overblyfsels van Geheuchenis (1723). Leiden 1879, 306.

13) '11 October 1691 Miin vrouw sevde mii, dat *Ellemeten* met die groote joff. ***Haga huys*** hiel;' (Journaal van Constantijn Huygens, den zoon. Werken uitgegeven door het Historisch Genootschap gevestigd te Utrecht, Nieuwe Reeks no. 23, Utrecht 1576, 501-2; ook de rest van deze dagboeknotitie gaat over de buitenechtelijke avonturen, en deszelfds gevolgen, van de Ontvanger-Generaal) .

14) Duinrell.

15) Met „de Groote Heer" wordt hier, evenals elders in Constantijn Huygens' Journaal de Sultan van Turkije aangeduid; deze gewoonte van het aanwijzen van een favoriete door de vorst vinden we later terug aan het Hof van Versailles: 'Le mouchoir est jeté' klonk het in de Spiegelzaal, toen Lodewijk XV op deze Oosterse wijze Antoinette Poisson, de latere Madame de Pompadour, van zijn bijzondere genegenheid deed blijken.

16) Journaal van Constantijn Huygens, den zoon. Op. cit., no. 25, Utrecht 1577, 52-3.

17) Zie Fruin, op. cit., 421, waar hij een gedeelte van een brief uit 1655 aanhaalt van Mevrouw *van Zwijndrecht* aen haar broer, de Raadspensionaris de *Witt,* bij gelegenheid van zijn aanstaand huwelijk: „Ick hebbe in 't herwaerts reysen aan *Van der Made* (een Haagse zilversmid) gevraeght of hy wel een lampetje met een paer kandelaers ende poeyerdoos gereet soude hebben, gelyck men gewoon is op Bruydegom's nagtgoet te setten."

KORTE MEDEDELINGEN.

Een zerk voor Jr. Gijsbert van der Aa te Vreeland.

Reeds bij een bezoek in 1940 aan de Ned. Hervormde kerk te Vreeland gebracht, was het een van ons opgevallen, dat zich daarbinnen een XVIde-eeuwse grafzerk bevond van meer dan gewone betekenis, ofschoon alleen het allerondeste stuk van dit uit blauw hardsteen bestaande object zichtbaar was. In die onderrand bevonden zich twee kwartierwapens, die reeds toen zeer de aandacht trokken. Het rechtse bestond uit drie schaaktorens, 2 en 1. en het linkse vertoonde een dwarsbalk, waaroverheen, een in twee rijen geschaakte schuinbalk. Er waren indertijd voorts nog enkele gothische letters in de rand leesbaar, die al evenmin opheldering verschaften als de kwartierwapens. Naar de betekenis van de zichtbare onderste kwartieren viel slechts te gissen: 3. het rechtse van de twee, zou *Van Bemmel, Van Lunenburg* of *Van Praesf* kunnen zijn en in 4. zouden wij een Utrechts wapen van de *groep-Amstel,* mogelijk *Van Benskoop,* dan wel *Van Snellenburch* kunnen vermoeden [1]). Een voortgezet onderzoek in genealogische bronnen over deze families leverde evenwel niets op, waarna de zaak begrijpelijkerwijs bleef rusten.

Maar in 'het jaar 1965 kwam daarin verandering. Toen moest de kerk van Vreeland herstelwerkzaamheden ondergaan en bij die gelegenheid werden de houten planken verwijderd, die de steen bedekten. Een uitnemend bewaarde zerk kwam voor den dag, groot 123 bij 227 cm. Op het midden was binnen een rechthoekige lijst in een tamelijk vlak relief een vol wapen uitgehakt: een gedwarsbalkt schild van zes stukken, helm met wrong en sierlijk het vak om het wapen vullende, bandvormige dekkleden. Het helmteken bestond uit een antieke vlucht. Op de hoeken der zerk waren kwartierwapenschilden, elk binnen een vierpas te zien. Behalve de twee onderste, die wij reeds beschreven, was 1. zoals te verwachten, gelijk aan het hoofdwapen, terwijl 2. een overhoeks geplaatst vierblad tezamen met twee leeuwen, 2 en 1. vertoonde. Uitdrukkelijk zij nog vermeld, dat het vierblad hier niet binnen een schildhoek of vrijkwartier was geplaatst, ofschoon zulks mogelijk wel zo behoorde te zijn.

1) J. B. Rietstap „De Wapens van den Nederlandsehen Adel", Groningen 1890, respectievelijk bldz. 495 en 500.

Grafsteen Van der *Aa-Trinden,*
in 1965 te voorschijn gekomen in de Ned. Herv. Kerk te Vreeland.

Het randschrift, geheel in gothische karakters uitgevoerd, luidt aldus, aanvangende van boven:

I n t jaer XV^{c} ēn
1 ❑ deOdachjn □ sterfGhysbertvanderA
An^{o} XV^{c} ēn □ 1 □
dēdach ❑ sterfjoffer peterne1pet9trī
dë doc t9

Voor het overige mogen wij hier verwijzen naar de bijgevoegde foto van het stuk, welke wij danken aan Ds. H. J. Smalbrugge, destijds Ned. Hervormd Predikant te Vreeland.

De talrijke in het randschrift onuitgevoerd gelaten vakken bewijzen ten duidelijkste, dat het echtpaar *Van der Aa-Trinden* de steen gereed heeft laten maken, gelijk men meermalen vanouds placht te doen, zelfs vóórdat een van de echtelieden was overleden. En tevens staat vast, dat de zerk vervaardigd is ná het jaar 1550, immers in de voorlopige aanduiding van de sterfjaren staat in beide gevallen de letter „l" (voor *50).* Verhuizing naar elders, onverschilligheid van de kant van erfgenamen: er kunnen allerlei oorzaken aan te wijzen zijn, die de volledige afwerking van de onderhavige steen verhinderd hebben.

Maar -wat hiervan zijn moge: het is wel zeker, dat wij in dit geval te doen hebben met een vertegenwoordiger van het adellijke Utrechtse geslacht *Pijnssen van der Aa.* Het wapen van deze familie komt in verschillende gedaanten voor. Rietstap [2]) beschrijft het aldus: „gedwarsbalkt van goud en zwart van zes stukken. Helmteeken een zwart meerltje, tusschen een antieke gouden vlucht; of: eene gouden vlucht, de rechter vleugel beladen met drie zwarte linkerschuinbalken en de linkervleugel met drie zwarte rechterschuinbalken". Weer een andere voorstelling bevat het MS.-wapenboek afkomstig uit de collectie Jhr. Coenen van 's Gravesloot [3]), want daarin bestaat het helmteken uit een zwarte merlet tussen een gewonen vlucht, waarvan de voorste vleugel goud is en de tweede zwart. Terwijl men nu op de hierbeschreven zerk alweer een afwijkend helmteken ontdekt, bestaande uit een antieke vlucht zonder meer.

Tenslotte volge nog de verklaring van de namen en wapens, die in de zerk staan gegrift.

De befaamde Utrechtse boekjes van de genealoog Booth brengen ons hier volledig uitkomst [4]).

Op dinsdag na St. Victor (15 oktober) 1504 waren Frederick die Coninck, canonik St. Peters, Jan van Zij11 en Dirck Ruijsch getuigen bij het huwelijk van *Gijsbert van der Aa* en Joffr. *Peternelle Peter Trinden dochter,* terwijl op donderdag Scheijding der Apostelen, (disgregatio of divisio apostolorum; 15 juli) 1521 aan dit echtpaar de huysinge Blijensteyn te Utrecht [5]) werd getransporteerd door zijn zwager en (schoon-) zuster *Willem van Oostrum* en joffr. *Catrijn Peter Trinden dochter.* Op *25* april 1521 hebben zij de helft van de huijsinge den gulden Arm aan de Plaets „eijgen en heerlijck goedt" doen transporteren. De wederhelft daarvan kwam destijds toe aan hun neef (?) *Dirck Willemsz van Oostrum.* Voorts komt een *Gijsbert van der Aa* in 1528 wonende te Maarssen voor als broeder van *Elisabeth van Ruweel.*

Bij Booth treft men nu (bldz. 1021, hiervóór reeds aangehaald) de afstamming aan van het geslacht *Van der Aa,* waaruit blijkt, dat Jr. *Gijsbert* een zoon was van *Henric van der Aa Gijsbertszoon* en van „joffr. *Wendelmoet* sijn wijf dochter van *Willem van Zijl* anno 1477".

Insgelijks vindt men bij Booth (bldz. 761), maar nu in de genealogie *Trinde(n),* dat *Petronella Trinden* als moeder had een lid van een vrijwel onbekend geslacht *Slachbroeck,* namelijk *Agnese Slachbroeck.*

de

Van der Aa.	*Trinden.*
Van Zijll.	*Slachbroeck.*

en dit komt in zoverre uit, aangezien het wapen *Van Zijll volgens* het MS.-Engelen in het Utrechtse gemeente-archief drie zwarte bemmels (of schaaktorens) voerde op zilver [6]). Daarentegen is een wapen *Slachbroeck* onbekend, óók bij Booth, ofschoon hij over dit geslacht wel enkele notities heeft.

Aannemelijk lijkt het echter, dat het 4de kwartierwapen niet dat van *Slachbroeck* voorstelt, maar dat men ook hier weer om de een of andere duistere reden, het wapen *Slachbroeck,* het moge al dan niet hebben bestaan, heeft vervangen door een wapen, dat thuis behoort in een eerdere generatie. En in dit geval bepaaldelijk aan de manszijde van de *Trinden's,* zijnde de keuze gevallen op dat van *Petronella's* grootmoeder van vaderszijde Joffer *Lutgard* dochter van *Peter van Snellenberch.* Immers de omschrijving van dit wapen, mede bij Rietstap te vinden [7]) is: in goud een zwarte dwarsbalk en een in twee rijen van zilver en rood geschaakte schuinbalk over alles heen.

Jr. *Gijsbert van der Aa* bezat in het Nedersticht twee Utrechtse leengoederen: „op die Heemstede anderhalve hoeve lands" en „een hoeve lants, die gelegen is op die oosterzide van der Vechte bi den huze tot Vredelant bij der Veenbruggen streckende allanges bij der Vechte" [8]), waarvan het laatste misschien enigermate zijn voorkeur voor Vreeland verklaart. Uit de beleningen van deze beide goederen blijkt, dat hij het tweetal lenen aan zijn toen nog ongetrouwde jongste dochter *Anna* overdroeg op 7 maart 1547. Dit verduidelijkt Booth's mededeling, dat de (oudste) dochter Jof. *Petronella van der Aa* zich „mishij1icte... aen Mr. *Hector Jacobsz* schoolmeester waer over sy van haer vader alleenlijck in de legitima vanden roerende goederen geinstitueert is, en daerover proces had met haer suster. sententie civil 's Hofs van den lesten Julii 1551."

Anna van der Aa trouwde met jr. *Roelof van Baern van Schonauen* en zij moet overleden zijn, als weduwe, in 1577, volgens anderen in 1597, naar Booth tenslotte verzekerde, terwijl hij ook nog wist te vertellen, dat in zijn tijd de grafzerk van haar ouders op het koor der kerk van Vreeland lag, alsook, dat Jr. *Gijsbert van der Aa* in 1508 met zijn enige broeder in een proces gewikkeld was. ..

Er lijkt, in verband met de hier opgerakelde familieveten zeker reden te hebben bestaan voor de dochters om de grafsteen harer ouders maar te laten voor wat hij was.

DR. J. BELONJE.
DR. P. W. DE LANGE.

2) Loc. citat. bldz. 381.

3) In het bezit van een onzer; zeer nauwkeurig XVIIde eeuws-wapenboek, geveild blijkens de gedrukte catalogus-Coenen van 's-Gravesloot onder no. 14. Het onderschrift van het wapen luidt hier *„pijnsen van* der *aa."*

4) 's Rijks Archief te Utrecht; vgl. bldz. 761 en 768 alsmede „Varia", bldz. 219.

5) Dr. C. L. Temminck Grol1 „Middeleeuwse Stenen Huizen te Utrecht", 's-Gravenhage 1963. bldz. 39.

6) **Dr. M.** Niemeijer „De Roch als heraldische Figuur", Rotterdam, 1946, bldz. 26.

7) Loc. citat. bldz. 395. Ook Booth trouwens kwalificeert het vierde kwartierwapen als *Snellenberch.*

8) **Dr. A. J.** Maris „Repertorium op de Stichtse Leenprotocollen" I, 's-Gravenhage 1956, bldz. 116/71, 187.

Het wapen van het waterschap „Eastergoa's Sédiken".

Het wapen van het in de Friese gemeenten Oostdongeradeel, Westdongeradeel en Kollumerland c.a. gelegen zeewerende waterschap „Eastergoa's Sédiken" is opgebouwd met behulp van de wapens der hierboven genoemde gemeenten.

Combinatie van deze gemeentewapens was weinig aantrekkelijk. Oostdongeradeel immers voert in azuur een gewone linkerschuinbalk, Westdongeradeel eveneens in azuur een golvende rechterschuinbalk, Kollumerland c.a. een in drieën doorsneden schild: zilver, goud en groen, met een rode ster op de gouden baan. Op welke wijze ook samengevoegd, een esthetisch acceptabel geheel was hier niet van te verwachten. Om deze reden is de gouden baan van het Kollumerlandse wapen in verticale stand versmald opgenomen, aan de ene zijde vergezeld van het Oostdongeradeelse wapen, aan de andere zijde van het Westdongeradeelse, doch in gewijzigde kleuren, te weten blauwe schuinbalken op hermelijn. De rode ster is over en niet op de gouden staak geplaatst omdat dit een aantrekkelijker beeld geeft.

Om het wapen nog wat levendiger te maken is boven in het schild een herinnering aan de visserij opgenomen, die eertijds vanuit de dorpjes Paesens en Moddergat intensief werd bedreven. Tot 1883 visten er 22 schepen, maar in de stormnacht van 5 op 6 maart van dat jaar vergingen 17 van deze vaartuigjes, waarbij 83 slachtoffers vielen. De visserij heeft zich van deze slag nooit hersteld.

Onder het net met de drie vissen is een groen dwarsbalkje aangebracht: de zeedijk die het gebied beschermt.

De kroon op het wapen is slechts ter versiering toegevoegd. Enige andere betekenis heeft dit niet.

Het wapen is verleend bij Koninklijk Besluit van 10 augustus 1966, No. 37.

De officiële beschrijving luidt als volgt:

„G e d e e l d. Over de deellijn een staak van „goud, waaroverheen een zespuntige ster van „keel. Ter rechterzijde in hermelijn een linker„schuinbalk van azuur, ter linkerzijde in hermelijn „een golvende schuinbalk, eveneens van azuur. „Met een van sinopel ondersteund schildhoofd van „zilver, beladen met een net van sabel, waarover„heen drie dwarsbalksgewijs geplaatste vissen „van azuur, gelipt en gevind van keel, de voorste „en achterste slechts te halver lijve zichtbaar. Het schild ge„dekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee „paarlen."

MR. G. A. BONTEKOE.

Het wapen van Amsterdam in de Franse Tijd.

In het voortreffelijke gedenkboek van de Hoge Raad van Adel komt in het opstel over gemeentelijke heraldiek van Jhr. Mr. M. A. Beelaerts van Blokland een passage voor, die, naar het mij voorkomt, niet onweersproken mag blijven. Deze passage luidt:

„Hoewel Amsterdam bij de inlijving erkend was als de derde stad van het Franse Keizerrijk, heeft het gemeente-

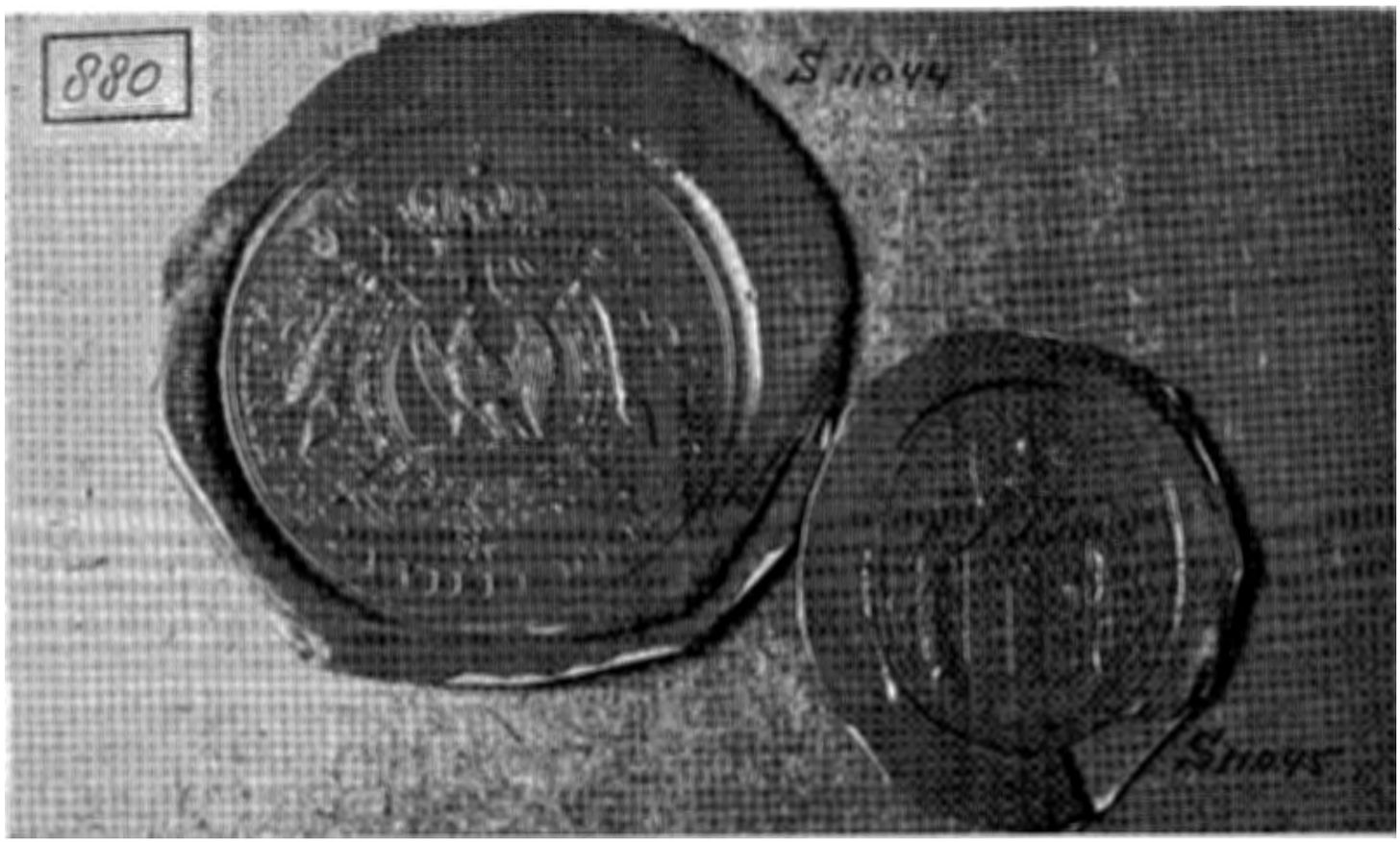

Zegels van de stad Amsterdam uit de Franse Tijd.

bestuur niet om een uitzonderingspositie gevraagd. Het gemeentezegel met de gekroonde Franse adelaar en het randschrift „Mairie d'Amsterdam (Zuiderzee)" is nog opgedrukt op een acte van 17 februari 1813. Formeel had Amsterdam het recht gehad, aan het wapen een schildhoofd met drie bijen toe te voegen en haar schild te dekken met een zogenaamde stedenkroon, beter gezegd een muurkroon. Uit welke motieven de stad dit uiterlijk teken van de Franse overheersing achterwege liet, laat zich alleen gissen; een feit is, dat zij nimmer een dergelijk wapen heeft gevoerd."

Tot zover de heer Beelaerts.

In mijn collectie bevindt zich een afdruk van een zegelstempel van Amsterdam, dat geheel aan de hierboven gegeven omschrijving beantwoordt (zie afb.). Het bekende wapen met de paal, beladen met drie St. Andrieskruisjes, is voorzien van een schildhoofd van keel, beladen met drie bijen. Op het schild ligt een mercuriusstaf, het boveneinde rechts, waaraan met linten een guirlande is vastgebonden, rechts van eikenloof, links van olijfbladeren. Het geheel wordt bekroond door een muurkroon en de uitkomende naar rechts (!) ziende Franse adelaar. Randschrift: Mairie de la ville d'Amsterdam [1]).

Daarnaast is nog een zegel in gebruik geweest, dat blijkbaar ook aan Oldewelt onbekend was. Het vertoont het Franse Keizerlijke wapen met hetzelfde omschrift als het vorige. De afbeelding is eveneens genomen naar een exemplaar in mijn verzameling.

Uit een en ander moge blijken, dat Amsterdam dus enerzijds het Keizerlijk Decreet van 6 Pluviose an XIII, bepalende dat alle gemeentelijke zeqels 's Keizers wapen met het randschrift „Mairie de ....." zouden vertonen, nauwgezet heeft opgevolgd, maar dat daarnaast ook gevolg is gegeven aan het Keizerlijk Decreet van 17 mei 1809, #bepalende dat de „bonnes villes de France", waarvan de „maires" bij 's Keizers kroning aanwezig mochten zijn, haar wapen zouden vermeerderen met een „chef de gueules, charge de trois abeilles d'or."

Als uitwendige versierselen worden voorgeschreven voor deze klasse steden: Couronne murale à sept créneaux d'or, sommée d'une aigle naissante pour cimier (sic!) traversée d'un caducée auquel sont suspendues deux guirlandes, l'une à dextre de chêne, l'autre à sénestre d'olivier, le tout d'or, nouées et attachées par des bandelettes de gueules [2]). Een blik op het zegel leert het: de Keizer is stipt gehoorzaamd,.

CORNEILLE F. JANSSEN.

1) Dit zegel wordt terloops' beschreven door Mr. W. F. H. Oldewelt in „De Stadszegels van Amsterdam",. Jb. Amstelodamum 1936, p. 22 en 23, maar was (ne fallo) nog niet eerder afgebeeld.

2) H. Gourdon de Genouillac, l'Art Héraldique. Parijs, z.j.; p. 1.90 sq. Het Amsterdamsc wapen afgebeeld door T. van der Laars in Wapens, Vlaggen en Zegels van Nederland, Amsterdam, 2. j., p. 10 vertoont een schildhoofd van lazuur; dit is onjuist. De arcering van het Amsterdamse zegel is duidelijk staand: dus keel.

Inhoud van buitenlandse boeken en tijdschriften.

Eigen Schoon en de Brabander, jrg. XLIX (1966), afl. 11/12.

P. Cnops, Ziekten en gezondheidszorg te Evere in vroeger tijden. (Wordt vervolgd.) Onder de (verwanten van) slachtoffers van versahillende epidemieën treft men de namen ***Baetens, Van den Inde, Van Nerom, De Vriendt*** en ***Van Wayenbergh*** aan.

Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis gesticht onder de benaming Société d'Emulation te Brugge, dl. CIII (1966), afl. 1-2.

Wederom een aflevering met gedegen studies. Het nummer wordt geopend door J. Sabbe met een publicatie over „De ondergang van twee Vlaamse adellijke geslachten in de 14e eeuw: de Heren van Wessegem en van Praet." De heerlijkheid Wessegem was in de 13de eeuw in het bezit van het geslacht ***De Moor,*** dat waarschijnlijk verwant was aan het geslacht van dezelfde naam uit Aardenburg. De ***Van Praet's*** — heren van Praet — ontlenen hun naam aan de heerlijkheid Praet: zij behoorden tot de aanzienlijkste en rijkste geslachten van het Vrije. — J. de Smet, Het Sint-Janshospitaal te Brugge rond 1550. — C. Denorme, De merken van het Iepers edelsmedengilde. Met afbn. Behandelt achtereenvolgens: I. Het stadsmerk; 11. De dekanaatsletters; 111. Het meesterteken: IV. Enkele families van zilversmeden. Hierin worden besproken: leden van de geslachten ***De Kien*** (ook genoemd ***De Hondt*** of ***Dhont), Van der Meersch, Van de Steene*** en ***De Somer;*** V. De „subalterne" steden van het Ieperse zilversmedengilde. Hieronder worden verstaan die steden, waar zilversmeden, die in het zilversmidsgilde van Ieper waren ingeschreven werkten. — M. Baelde, Onbekende bronnen over de stormvloed van 1530. Schrijver publiceert 13 brieven (of gedeelten daarvan) etc., die tussen. 6 (een dag nà de stormvloed) en 23 nov. 1530 door personen, die rechtstreeks bij het bestuur van het rampgebied — Vlaamse, Zeeuwse, Brabantse en Hollandse gewesten — waren betrokken, zijn geschreven. De bescheiden berusten in het Haus-, Hof- und Staatsarchiv te Wenen, reeks Politisches Archiv, nr. 23. — A. Viaene, Appoort. Een term uit de kerkelijke boekhouding in Vlaanderen 1300-1600. De schrijver geeft een chronologische lijst van teksten, waarin de term „appoort" voorkomt, betrekking hebbende op kerken in Brugge, Diksmuiden, Gent, Kortrijk, Menen en op dorpskerken. Conclusie van de onderzoeker: de term verandert van inhoud naar tijd en plaats. — A. Schouteet, Een oorkonde van 1259 betreffende de abdij van Ter Hagen. Deze originele oorkonde berust in het Stadsarchief van Brugge en betreft een acte van febr. 1259, waarbij de abten van Ter Duinen en Ter Doest bevestigen, dat de kloosterzusters van het convent „Domus Gaudii" nabij Axel (Z.-Vl.) geheel Vlaanderen door tolvrijdom bezaten.

Annales de la Société royale d'archéologie de Bruxelles, dl. LI (1962-1966).

Door tijdgebrek moeten we helaas volstaan met het geven van een opsomming van de in dit deel verschenen belangwekkende verhandelingen. F. Salet, La fête de la Toison d'Or de 1468. Met afbn. — R. H. Bautier, La place de la draperie brabançonne et plus particulièrement bruxelloise dans l'industrie textile du Moyen Age. — Mevrouw Moureaux-van Neck, Un aspect de l'histoire financière du Brabant au Moyen-Age: Les aides accordées aux ducs entre 1356 et 1430. — R. Wellens, L'intérêt des archives brabançonnes pour l'histoire des états généraux des Pays-Bas. — A. Meynart, Une source pour l'histoire sociale du Brabant au XVe siècle: Les comptes des officiers supérieurs de justice. — M. Risselin-Steenebrugen, Le Colbertisme et la dentelle de Bruxelles aux fuseaux. — P. Bonenfant, Qudques faux actes princiers interessant Bruxelles. La question des falsifications de ***Christophe Bufkens.*** -M. Martens, Une source perdue: Les listes ou les livres où l'on inscrivait le nom des échevins et leur appartenance ligna-

gère, antérieurement au XVIIe siècle. Met afbn. — Ph. Godding, La rédaction de la coutume de Bruxelles, — R. Pierard-Gilbect, Les procès devant le msgistrat de Bruxelles, au XVIIIe siècle. Leur apport à l'histoire de la ville. — C. Dickstein-Bernard, Les comptes bruxellois comme source pour l'histoire des finances urbaines avant le XVIe siècle. — A. M. Bonenfant-Feytmans, La valeur des manuscrits du XVIIe siècle pour le connaissance des plus anciens sceaux des échevins de Bruxelles. Met afbn. — J. de Sturler, Les ressources des archives anglaises du point de vue de l'histoire de Bruxelles au Moyen-Age. — L. Wellens-de Donder, Les sources de l'histoire de la médecine à Bruxelles pendant l'occupation française. — S. Schneebalg-Perelman, Les sources de l'histoire de la tapisserie bruxelloise et la tapisserie en tant que source. Met afbn.

Mededelingen van de Ver. voor Naamkunde te Leuven en de Commissie voor Naamkunde te Amsterdam, jrg. XLII (1966), afl. 2-4.

C. H. Edelman, A. W. Edelman-Vlam, De relatie tussen naam en, vorm van percelen in het Rivierkleigebied. — R. van Passen, Het toponiem Koppenol. — H. Buitenhuis, Familienamen en migratie in Nederland, Hierin wordt het probleem behandeld, of er verband bestaat tussen de familienamen en de demografische structuur van het Nederlandse volk. — J. K. de Cock, Scheveningen buiten en Scheveningen aan zee. Geeft een verklaring voor het voorkomen van een ingen-naam op de kuststrook. — A. P. de Bont, Noordbrabantse etymologieënt 3. De plaatsnaam Bladel. — H. J. Moerman, Het Oldambt vóór 300 jaar. Vestigt de aandacht op de namen van de eigenaren, evtl. bewoners van percelen en op de huistypen, die voorkomen op een kaart van de Westelijke Dollartinham, getekend door landmeter Cornelius Edzkens (± 1650).

Bulletin de l'Institut archéologique liégeois, dl. LXXVII (1964).

Hierin o.a.: 1. N. Rouche, Histoire d'une maison claustrale: l'hospice d'Oultremont à Huy. Met een genealogisch overzicht over de in deze verhandeling voorkomende leden van het geslacht *D'Oultremont;* 2. J. Philippe, Les artistes liégeois à Rome (XVIe—XIXe siècle). Noemt o.m. *Caffa, Del Cour, Damery, Deprez, Dusart, Goltzius, Latour.*

De Middelaar tussen de genealogische navorsers, jan. 1967.

E. Spelkens, Les bourgeois de Bruxalles notés par J. B. Houwaert (depuis le début du XIVe siècle jusqu'au milieu du XVIIe). (Supplément.) Geeft aanvullingen en verbeteringen op genoemd artikel, dat in jrg. 1956-1958 van het onderhavige tijdschrift is gepubliceerd. In dit supplement treft men aan: *De Bruyne, De Cruyningen, De Cuyck, De Glimes, Gelre. De Lalaing.* — A. de Lannoy, Denombraments nominatifs au XVIe siècle. (Vervolg.) Met de namen *Biesman, Sohier, De Winghene.*

Le Parchemin, sept.-okt. 1966.

De rubriek „Réponses" bevat het slot van het antwoord van ons lid M. Thierry de Bye Dolleman op de vraag *Hoon-Hoens.*

THA. J. VAN ALFF.

VRAGEN EN ANTWOORDEN+

van Achlum (van Achelen)-van Vierssen (LXXXIV 119). Uit mijn aantekeningen kan ik het volgende mededelen:

Ichram van Achlum, ged. Leeuwarden 13 mei 1629, bode Mindergetal 1651-1661, deurwaarder Staten van Friesland 1661-1680, tr. aldaar 7 okt. 1655 *Sara van Vierssen,* ged. Leeuwarden 21 augustus 1631, † aldaar 3 febr. 1689.

Hij was zoon van:

Claes van Achlum, goudsmidleerling te Leeuwarden 1615-1619, kamerbode Staten van Friesland, tr. Leeuwarden 6 juli 1628 *Antie Jansdr.,* van Leeuwarden.

en kleinzoon van:

Ichram Claesz. van Achium, tr. Leeuwarden 16 augustus 1595 *Doetke Wytses.*

Sara van Vierssen was dochter van *Dirck van Vierssen,* zijdelakenkoopman te Leeuwarden in 1628, schrijver 1629—1634, kamerbode 1644-1653, tr. Leeuwarden 25 juni 1615 *Jantgen Buttiga,* dr. van *Cornelis Buttinga.*

Dirck van Vierssen was een zoon van *Matthijs van Vierssen.*

Leeuwarden. H. G. VAN SLOOTEN.

van Eek-van Hattem (XXXV *254, 284:* XXXVI 29). De stamreeks van de Arnhemse burgemeester *Hendrick van Eck zou* volgens aantekeningen van Dr. C. Booth in zijn H.S. nr. 378, fol. 960, aangevuld met gegevens uit de Utrechtse archieven, als volgt moeten luiden:

1. *Hendrick van Eck Aerntssoon* (soo mij schepen van Eck gedicteert heeft, zoude sijn moeder geweest zijn *Lochorst* ende sijn grootmoeder *Bemmel,* huysvr. van *Henric van Eck den ouden*) had te wijve *Geertruid* dochter van *Henrick Aelbertssoon te* Maurik, voerende 3 swarte arenden in wit schild) (Zie Ned. Leeuw, 1920, k. 126).

11. *Aernt van Eck* sterft 1560, oudt 62 jaren, tr. juffr. *Otto van Wijck* (van Maurik) sijn huysfr. sterf 17 dagen na haer man: lieten na 9 kinderen (o.a.) [1]):

III. *Henrick van Eck Aernts* tr. 1° *Maria Grootveld* (die sterft met beyde haer dochters anno 1557 ex peste). Hij tr. 2" *Maria de Leeuw* (voerende een swarte leuwcop) overleden 1573: tr. 3° *Meken Lijsters,* overleden 1604, soir. Uyt het 2de bed:

IV *Aernt van Eck,* schepen te Utrecht vele jaren, sterft 25 juli 1648 seer subiet (overl. aangegeven te Utrecht 7 aug.). Hij tr. 1° *Weyntje Keysers,* sijn voorhuysvrouw, sterft 1614. Hij tr. 2° Utrecht 15 okt. 1616 (geref.), wonende aan de Smeebrug, *Margaretha Ram,* dochter van *Aert Ram* en weduwe van *Bartholomeus van Weede* (zie Ned. Leeuw 1951, k. 117).

1609 8 nov. nots. J. van Herwaarden, Utrecht:
test. van *Evert de Keyser,* burgemeester van Rhenen, op zijn zuster *Weyntje,* hui&. van *Aernt* van *Eck.*

1622 3 mei nots. J. A. Wttewaell, Utrecht:
test. van *Margaretha Ram,* huisvr. van *Aernt van Eck,* oud-schepen van Utrecht, op haar neef en nicht *Philips en Geertruid Ram.*

1640 april A. van Buchel, Notae Quotidianae, blz. 10s:

1) *Arnt* van *Eck Henricks en Peter van Lockhorst worden* 6 sept. 1534 vermeld als borgen (Verslag R.A. Gelderland 1924 Invent. collectie Hoff regest nr. 23 en andere regesten waarin *Hendrick van Eck* en *Roelanda* van *Hattem).*

„Verclaert schepen *Aernt van Eck in zijn* jonckheit gekent tot Lieden *Hendrick van Lockhorst,* secretaris aldaer ende mit sijn soon *Adam* school gegaen te hebben; ooek nog te hebben een schrift van *Peter van Lockhorst,* aldaer gewoont hebbende" [2].

V. ***Hendrick van Eck,*** burgemeester van Arnhem, tr. 1° *Alidt Everwijn Gijsbertsdr.;* tr. 2° Utrecht (ondertr. 9 okt. 1610 att. naar Arnhem: hij woont dan nog te Utrecht) *Naleke (Petronella)* ***Engelen,*** weduwe van ***Jacob*** *Everwijn;* hij tr. 3° Arnhem 1633 ***Roelanda van Hattem*** (1599-1665) (zie Ned. Leeuw 1917, k. 284, en 1918, k. 29), dochter van ***Arnt van Hattem*** en ***Christina van Hattem.***

Deze ouders ***Van Hattem*** kan ik op geen enkele wijze onderbrengen in mijn ***Van*** Hattem-fragmenten. ***Arnt*** voerde in zijn wapen 3 sterren (Muschart kan deze voorwerpen echter niet identificeren: het zijn vermoedelijk bloemen) ; hij was momber te Wiel, overleed vóór 1622 en komt bij zijn leven in geen enkele mij bekende akte voor, die enig aanknopingspunt kan bieden. Zijn weduwe *Christina* ***van Hattem*** (ik vermoed dat zij een schaar-***Van Hattem*** was) leefde nog 10 mei 1662 (R.A. Ned. Betuwe nr. 204). Ook omtrent haar afkomst en familie tast ik in het duister. Voor iedere aanwijzing (die mogelijk in familiearchieven te vinden kan zijn) over deze ***van*** *Hattem*'s zal ik zeer erkentelijk zijn.

Andere kinderen van ***Arnt van Eck*** (IV) blijken o.a. uit de testamenten van *Petronella* ***van Eck,*** die als j.d. van Rhenen, won. te Utrecht, 28 nov. 1615 te Utrecht (geref.) trouwt met *Herman* ***van Paemburg*** *Gerrits,* wedr. van ***Maria*** *Antonis* ***Bor*** [3]. *Petronella* ***van Eck*** voornoemd testeert 5 april 1648 en 4 okt. 1655 (nots. G. Houtman, Utrecht) op 'haar broeder ***Henrick*** *van Eck,* burgemeester van Arnhem, en o.a. ***Gerrit van Eck,*** jongste zoon van haar overleden broeder *Daniel* ***van*** *Eck.* Zij herroept de testamenten 8 aug. 1664.

Zie ook akte van 28 juni 1639 waarin ***Gerard van*** *Paemburch,* oud 20 jaar, enig erfgenaam genoemd wordt van zijn broeder ***Aart*** met *Petronella* ***van Eck*** zijn moeder en ***Aernt van*** *Eck,* schepen en raad, zijn grootvader (nots. G. Houtman).

De vraag in Ned. Leeuw 1918, k. 29, of de 9 april 1634 te Arnhem gedoopte zoon van ***Hendrick van*** *Eck* en *Roelanda* ***van Hattem,*** dezelfde is als Dr. ***Arnold van*** *Eck* die 23 nov. 1676 huwde met ***Anna Cathrina*** *ten* ***Behm (Bern),*** meen ik bevestigend te kunnen beantwoorden, als ik afga op het wapenbord van Mr. ***Johan van Brienen,*** zoon van Mr. *Reinier* ***van Brienen*** en ***Anna Catharina Op ten Noort.*** Laatstgenoemde was een dochter van ***Helena Hendrika van*** *Eck* (Ned. Leeuw 1908, k. 232), dochter van Dr. *Arnt* ***van*** *Eck* ***Hendrickszoon ex Roelanda van Hattem.*** Bloys van Treslong Prins, Gedenkw. Kerken Utrecht, blz. 313, omschrijft het wapen ***Van*** *Hattum* op dit bord als volgt: op goud drie rode, goud geknopte rozen. Het wapenbord geeft de 16 kwartieren van Mr. ***Johan van Brienen*** voorn. Mogelijk dat via kwartierstaten

[2] Van Buchel is 7 jnni 1639 op reis gegaan naar Lienden om daer te inquireren na het geslacht *van Grootvelt,* geallieert aen *Lockhorst* tot Lienden en heeft daer gesproken met *Hillebrant Vonck van Linden,* oud 60 à 70 jaren. Hij vond in de kerk te Lieden vele wapens *Vonck* en 1 *van Grootfelt,* maer gebroken (N.Q. bl. 92).

Van Buchel dacht vermoedelijk aan de alliantie *Adam van Lockhorst* t 1556, tr. *Johanna van Grootvelt (Ned.* Adelsboek 1915 en Ned. Leeuw 1947, k. 326).

[3] Zie het antwoord *Bor-van Haerlem* in Ned. Leeuw 1965, k. 62. Het huwelijk van *Herman Gerrits* en *Maeychje Antonis Bor werd* niet gesloten 25 nov. 1603, doch 16 0 0.

Van Brienen, die verder teruggaan, een oplossing bereikt zou kunnen worden van het probleem ***Arnt van Hattem x*** *Christina* ***van*** *Hattem* onder V genoemd.

Dr. *Arndt* ***van*** *Eck* treedt op namens zijn ouders ***Hendrick van*** *Eck* en *Roelandina* ***van Hattem,*** als naaste vrienden van ***Arnt van*** *Hattem,* die 22 maart zonder kinderen is overleden (Recht. arch. Ned. Betuwe nr. 202, fol. 15, 24 maart 1661) .

Ik heb niet kunnen vaststellen of en op welke wijze aan bovengenoemde ***Van Eck's*** verwant is ***Arnt van Eek,*** ambachtsheer van Uitwijck, burgemeester van Woudrichem, die, 'als weduwnaar van ***Cornelia van Zeventer, te*** Utrecht 'ondertrouwt 13 nov. 1614 (geref.) met *Catharina* ***van Hattem van*** *Rijnestein,* weduwe van ***Johan van*** *Loenresloot;* att. naar Worcum (dit mede ter aanvulling van de gegevens ***Van Seventer*** in De Brabantse Leeuw 1956, blz. 30).

Utrecht. W. ***A.*** WIJBURG JR.

Everts-van Oostbroek. Gevraagd personalia en ouders van het echtpaar ***Jan Everts-Magdalena Catharina van Oostbroek,*** uit wie 11 aug. 1762 te Scheemda een dochter ***Catharina Everts*** wordt geboren.

Lunteren. F. VAN HOOGSTRATEN.

Heereman. Het wapen der familie ***Heereman van (von) Zuydtwijck,*** thans gevestigd in Duitsland, is wel zeer uniek: „D'or au chevron losangé de gueule et d'argent de deux tires" (Rietstap, etc.). In het bezit van de heer Ph. J. van Alfen, huize „Moersbergen" te Doorn, bevindt zich een klein, zeer fraai getijdenboek, waar op één der eerste bladzijden een miniatuur is opgenomen met het portret van de eigenaar (?), in gebed tot de heilige Hieronymus. Het boekje, met Utrechtse kalender, is gedateerd 1498, en in november van dat jaar opgedragen aan de aartsbisschop van Riga. De huidige „freiherrliche" familie ***Heereman von*** *Zuydtwijck* stamt uit Amsterdam. Omstreeks 1500 huwde aldaar een *Gijsbert Pieters* met ***Maria Heereman(dr.).*** Hun kleinzoon noemt zich *Heereman.*

Welk verband kan er bestaan tussen de familie ***Heereman*** uit Amsterdam en de knielende kanunnik (?) uit het getijdenboek. De laatste is n.l. afgebeeld met een wapen, dat identiek is aan het bovengenoemde ***Heereman-wapen.***

Lisse. A. M. HULKENBERG.

Herten-Begemann. Gevraagd personalia en voorouders van het echtpaar *Wilhelm* ***Herten,*** (koopman uit Wiesbaden?)-***Lutgez-a Begemann,*** uit wie 29 aug. 1846 te Roermond een zoon Dr. ***Jacob Lodewijk Herten*** wordt geboren.

Lunteren. F. VAN HOOGSTRATEN.

Hoofd. Eén mijner bet-over-grootmoeders, *Brechtje* ***Hoofd,*** geb. te Krommenie 10 juli 1768, trad 6 augustus 1786 in het huwelijk met *Cornelis* ***Bek*** *Wzn.,* wijnkoper en regent van het Mennonieten-Weeshuis te De Rijp.

Volgens losse genealogische notities was *Brechtje* een dochter van ***Klaas*** *Jansz.* ***Hoofd.*** Deze was zoon van ***Jan*** *Jacobsz.* ***Hoofd*** en kleinzoon van ***Jacob*** *Klaasz.* ***Hoofd.***

Kan men mij meer bijzonderheden over de hier genoemde leden van dit geslacht ***Hoofd*** verschaffen?

Apeldoorn. H. H. MALLINCKRODT.

Jansen (Claesen) **-Peters.** Gevraagd nadere gegevens over en voorouders van ***Claes*** *Jansen* en *Jantjen* ***Peters,*** die op 18 nov. 1666 te Rouveen een dochter *Willemtjen* ***Claesen*** laten dopen.

Blaricum, MR. DR. E. TEN TOOREN.

Kamping -(Camping)-Pieters. Gevraagd nadere gegevens over en voorouders van *Hendrik Kamping (Camping(e))*, ged. Sleen 5 maart 1749 (zoon van *Lucas Camping* en *Marichien Camping)*, tr. Sleen 26 april 1772 *Grietien Piefers*, uit Vierhuizen (Gr.). Is zij verwant aan het geslacht *Piefers te* Vierhuizen, genoemd op blz. 138 van het Kwartierstatenboek ('s-Gravenhage 1958) ?

Blaricum. **MR. DR. E. TEN** TOOREN.

van **Kessel.** In 1620 leven nog in Schijndel *Andries* en *Anneke van Kessel*, kinderen van *Ambrosius Willemsz. van Kessel.*

Anneke van Kessel tr. 1° *Andries Cornelisse; tr.* 2° *Claes Hugo van Berckel*, zoon van *Hugo*, schepen van Schijndel, en *Mafhilde Mercelis*, kleinzoon van Mr. *Jan Claesz. van Berckel* en *Maike Elias Hamelberg* (Volgens Genealogie Otto de Mentock, deel 2).

Gevraagd worden nadere gegevens omtrent *Ambrosius* en *Willem van Kessel*, hun echtgenoten en verdere kwartieren.

Amsterdam. **MR.** E. H. IJ. VAN **HEES.**

Coninck-Baselman **(Baarselman).** Gevraagd nadere gegevens over en de verdere voorouders van *(Jan) Gerrit Coninck* tr. Hardenberg 15 april 1736 *Maria Baselman (Baarselman).* Zij vertrekken naar Ommen, waar hij commies was. Waarschijnlijk heette haar vader *Marcelis Baselman* en was hij commies te Hardenberg. In het Diaconieboek van de Herv. Kerk te Windesheim wordt vermeld: *Baaselman,* solliciteur. Is hier verband?

Blaricum, MR. DR. E. TEN **TOOREN.**

van Loon-van **Velthuysen** (LXXXII 350, 371; LXXXIII 172, 370, 442; LXXXIV 36). Bij notaris C. Verduyn te Utrecht komen voor de huw. voorwaarden, d.d. 22 nov. 1627, tussen *Johan van Loon* en *Mechfeltje Cornelisdr. van Velthuysen.* Als getuigen voor de bruidegom treden op zijn behuwdoom *Hans Bries*, borger te Utrecht, en als verzochte huwelijksvriend *François Sweerdt.* Voor de bruid zijn getuigen haar ooms *Jacob* en *Adriaen Wernaerts van Velthuysen* en haar behuwdoom *François Deckers.*

Hans Bries voornoemd was afkomstig uit Mechelen en werd burger van Utrecht 19 febr. 1593. Ook bij zijn overlijden, ingeschreven 6 nov. 1648, wordt hij vermeld als *Hans Bries*, van Mechelen. Hij tr. 1° Utrecht (geref.) 16 april 1594 *Margariet van Troostenberch* j.d. van Brussel, Zijn tweede vrouw was *Maeychje van Loon* (die dus een zuster van *Jaques van Loon* uit Hanau moet zijn), Dit tweede huwelijk vond ik te Utrecht niet; het is gesloten tussen ca. 1596 en 1600 (over welke periode er een hiaat is in de Utrechtse trouwboeken). Hij tr. 3" Utrecht 7 juli 1622 *Anneke Gijsberts.* Laatstgenoemde maakt 19 maart 1639 (notaris N. van Lostadt) legaten aan *Anfony* en *Anna Bries* uit het eerste huwelijk van *Hans Bries* en aan *Joannes, Maychje, Sara, Rebecca* en *Ysack Bries* geboren uit *Maechje van Loon.*

Hans Bries voorn. was koopman in gebreide hosen, evenals zijn schaonzoan *Gerrit Gerrifs van Aller*, die op 13 juli 1623 met *Maechje Bries* gehuwd was. In deze gegevens is het antwoord te vinden op de vraag *van Dompselaar-van Aller, gesteld* in Ned. Leeuw 1936, k. 61, 140 en 186. Zie ook Ned. Leeuw 1961, k. 325 en 327.

De getuige *François Deckers* was gehuwd met *Sara Wynters.* Hun dochter *Anna* tr. Utrecht (geref.) 24 febr. 1639 *Anthonis van Drielenburg Vincenfszn.* (zie ook acte van 22 april 1651 nots. G. Houtman). Hiermede is de relatie gelegd met de familie *Van Drielenburg,* behandeld in Ned. Leeuw 1954, k. 227, en de daar opgenomen verwijzingen,. De tot nu toe gepubliceerde gegevens over deze familie kunnen belangrijk aangevuld worden uit het sindsdien verschenen Repertorium op de Stichtse Lenen door Dr. A. Johanna Maris (1956).

De in Ned. Leeuw 1966, k. 370, genoemde *Assuerus van Borculo* (overl. 22 febr. 1663) — oom van *Egbert Cornelis van Velthuysen* — tr. Utrecht (geref.) 15 jan. 1604 *Hendrickje Wynfer Egberfs* (overl. 5 dec. 1651). Of zij een dochter is van *Egbert Wynter,* zoon van *Jacob Wynfer* en *Anna Egbertsdr.,* vermeld in transp. reg. Utrecht 11 april 1572, werd *nog* niet onderzocht.

Een wat uitvoerige beantwoording van de oorspronkelijke vraag leek mij welkom, omdat kennelijk — gezien de reacties op deze vraag — een aantal kwartierstaten van leden aangevuld kunnen worden.

Utrecht. W. A. WIJBURG JR.

Marsman (Keizer)-Spantman. Gevraagd nadere gegevens aver en de voorouders van *Michiel Marsman* of *Keizer* en *Fennigje Spantman,* die op 24 dec. 1769 te Heino een dochter *Susanna* laten dopen.

Blaricum. **MR. DR. E. TEN** TOOREN.

Pasmans-Wilmsen. Gevraagd nadere gegevens over de onderstaande echtelieden en hun voorouders: *Jurjen Pasmans* (belijdenis Hellendoorn 22 april 1734) tr. Hellendoorn 24 april 1744 *Geesje Wilmsen.*

Blaricum. **MR. DR.** E. TEN TOOREN.

de Perponcher. In tegenstelling tot het door mij eerder in dit maandblad (jrg. 1965, kol. 367) vermelde blijkt, dat de vader van Mr. *W. C. de Perponcher,* heer van Maisonneuve, Jonker *Isaaq de Perponcher* (1661—1708), de sterren in zijn wapen vijfpuntig voerde. Zijn zegel dd. 30 aug. 1680 in de Volmachten der Gelderse Leenkamer in het Rijksarchief te Arnhem vertoont gevierendeeld: 1 en 4 drie Toscaanse kolommen (zonder voetstuk) en een schildhoofd 'beladen met drie vijfpuntige sterren *(De Perponcher)*; 2 en 3, een kruis: en in een hartschild een pijlijzer *(Von Sedlnitsky).* Kan een der lezers mededelen welk geslacht het kruis uit het tweede en derde kwartier voert en hoe de kleuren zijn? Het kennen van dit geslacht kan wellicht de oplossing geven voor een wederopbouw van de stamreeks *De Perponcher!*

W assenaar. **MR.** H. W. B. WEFERS BETTINK.

van **Ruysenbergh.** Gegevens gevraagd over de voorouders van *Johanna van Ruysenbergh,* geboren omstreeks 1700 te Middelburg.

New-York (U.S.A.). P. C. ZWARTS.

INHOUD VAN DIT NUMMER.

Bestuursberichten. — Van Merlen te Antwerpen, door A. van der Marel. — Sola Nobilitat Virtus. Maria Magdalena Lady North and Grey, geboren de Jonge van Ellemeet, door K. A. Citroen. — Korte mededelingen: Een zerk voor Jr. Gijsbert van der Aa te Vreeland; Het wapen van het waterschap „Eastergoa's Sédiken"; Het wapen van Amsterdam in de Franse Tijd. — Inhoud van buitenlandse boeken en tijdschriften. — Vragen en antwoorden.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt maandelijks en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.

Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, gelieve men te richten tot de Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede", Backershaegenlaan* 70, Wassenaar.

De jaarlijkse contributie (abonnement) ad *f* 25,— gelieve men steeds vóór 1 februari te voldoen door storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap te 's-Gravenhage.

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot de Secretaris Dipl. Ing. A. CORTS, *Louise de Colignylaan 18; Oegstgeest.*

Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg* 5, *'s-Gravenhage.*

Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden op postrekening no. 487073, ten name van de Bibliotheek van het Genootschap te 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of de inhoud der ondertekende stukken.

No. 7 LXXXIVe Jaargang **juli 1967**

BESTUURSBERICHTEN.

Het bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van Mr. G. N. Schutter, sedert 1947 gewoon lid van het Genootschap.

Benoeming tot erelid.

Het Bestuur maakt met zeer veel genoegen bekend, dat op de laatstgehouden Algemene Vergadering bij acclamatie tot erelid van het Genootschap is benoemd de Heer J. K. H. de Roo van Alderwerelt, oud-voorzitter van het Genootschap.

Tot corresponderend lid is benoemd:

C. C. DANBY, Londen W.C. 1 (Engeland).
Secretaris van „The Heraldry Society", *59 Gordon* Square.

Tot lid zijn benoemd:

	Voorgesteld door:
H. J. F. M. DIRVEN, *Valdijk 2, Prinsenbeek (N.-B.).*	DE SECRETARIS VAN HET GENOOTSCHAP.
H. KORSWAGEN, Dr. *Schaepmanlaan 17, Driebergen.*	D. J. G. BUURMAN, *Velp* (Gld.).
J. M. F. J. LATOUR, Pan *Nijenrodeweg 606, Amsterdam - Buitenveldert.*	H. F. HEERKENS THIJSSEN, *Bloemendaal.*
Mevrouw A. W. VOORHOEVE geb. TIJSMANS, *Oosteinde 136, Voorburg.*	C. H. VOORHOEVE, *Voorburg.*
C. VAN WERMESKERKEN, *Sonderdankstraat* 10, 's-Gravenhage.	H. L. KRUIMEL, 's-Gravenhage.

Adreswijzigingen:

P. VAN AMELROOIJ,	Laren (N.-H.), *Klein Laren 28.*
L. Q. BAKKER,	's-Gravenhage. *Postbus 910.*
Jhr. J. J. G. BEELAERTS VAN BLOKLAND,	Oosterbeek, *Benedendorpsweg 191.*
A. J. L. VAN BOKHOVEN,	Schijndel, *Hoofdstraat 93.*
Mr. L. J. M. CORTEN,	Heer, *Vredeslaan* 12.
Mr. C. W. baron VAN DEDEM,	Bussum, *Boerhaavelaan* 12.
Mr. S. DOORENBOS,	's-Gravenhage, *Hofzichtlaan* 146.
Mr. Dr. J. P. W. A. SMIT,	's-Hertogenbosch, *Peperstraat 7.*
Mr. A. SNETHLAGE,	Amsterdam-Z., *Diepenbrockstraat 44.*
Ir. R. Ch. VISSER,	Voorburg, *Park Leeuwensteyn 36.*
Mr. Drs. L. J. F. WIJSENBEEK,	's-Gravenhage, Anna *Paulownastraat 74a.*

Van Merlen te Antwerpen,

door A. VAN DER MAREL.

(vervolg en slot van LXXXIV, kol. 200.)

Ter bespreking van de jongere takken van de Belgische ***Van Merlen's,*** keer ik thans terug tot de drie broeders van ***Theodore*** (IV), zonen van ***Theodore*** (111) en ***M. A. Huijbrechts:***

De tweede zoon van het laatstgemeld echtpaar, *Laurent Joseph,* werd ged, Antwerpen 27 sept. 1705 en † aldaar 25

januari 1783, tr. Antwerpen 30 sept. 1730 *Jeanne Cafhérine de Rochon,* geb. 21 febr. 1714, dochtervan *Jean Bapfisfe de Rochon* en *Anne van Kageloom.* Zij kregen tien kinderen, vijf zoons en vijf dochters. De oudste zoon *Joseph Theodore,* ged. Antwerpen 9 juli 1731, † 25 juli 1790, werd geestelijke, evenals zijn broer *Jean Pierre,* ged. Antwerpen 9 nov. 1745, van wie vermeld wordt in het familieregister, dat hij priester werd. Van de zonen *Charles Laurenf* en *Pierre Emmanuel* worden daar slechts de doopdata vermeld; n.l. resp. 9 aug. 1733 en 16 dec. 1735. De vijfde zoon, *Theodore Joseph, werd* ged. *4* mei 1738 en † 23 maart 1800, verder is er over hem niets bekend.

De derde zoon van *Theodore* (111), *Pierre Emmanuel van Merlen,* gedoopt te Antwerpen 27 april 1705 (zijn overlijden wordt niet vermeld), huwde te Antwerpen 3 januari 1741 *Thérèse Françoise Vermijlen,* gedoopt te Antwerpen 12 sept. 1709.

Hun kinderen waren *Simon Pierre,* ged. *18* nov. 1741, en *Jeanne Thérèse,* ged. 1 dec. 1743. *Simon Pierre van Merlen* trouwde te Antwerpen 3 febr. 1767 met *Jeanne Cafhérine Lambrechfs,* ged. te Antwerpen 18 januari 1750, dochter van *Pierre Lambrechts* en *Marie Cafhérine Wouters.* Zij kregen zeven kinderen, drie zoons en vier dochters, van alle worden slechts de doopdata vermeld. De zoons waren *Jean Godefroid,* ged, 27 aug. 1769, *Pierre Jacques,* ged. 11 april 1775, en *Theodore François,* ged. 25 okt. 1777, alle te Antwerpen.

Ten slotte de vierde en jongste zoon van *Theodore* (III), *Edmond Bernard van Merlen,* van wie o.a. de Nederlandse adellijke *Van Merlen's* stammen. Hij werd gedoopt te Antwerpen 2 juni 1709 en overleed aldaar 2 nov. 1752. Op 17 mei 1745 huwde hij met *Isabella Clara de Coninck,* dochter van *Joannes Franciscus de Coninck* en *Anna Maria Daniels. Zij* was geboren te Antwerpen 7 nov. 1712 en overleed aldaar 2 aug. 1763. Zij hadden één zoon en twee dochters. De zoon, *Bernardus Josephus Antonius van Merlen,* werd geboren te Antwerpen 24 april 1746 en overleed aldaar 28 of 29 febr. Hij trouwde te Antwerpen 6 juli 1765 *Isabelle Caroline Ligeois. Zij* werd geboren'in Brussel in 1747 en overleed te Antwerpen 19 maart 1795. Als zijn beroep vond ik vermeld: vice-président au tribunal de commerce de terre et de mer de la ville d'Anvers (vgl. „Un général belge de Napoléon: Jean Baptiste Van Merlen", par Albert Duchesne, blz. 6). Misschien was dat slechts één zijner stedelijke functies en was hij koopman. Ik heb dit niet verder kunnen achterhalen. Op pagina 7 van dit zelfde boekje vond ik: „Grand'Maman Van Merlen s'occupait du commerce des dentelles, lorsqu'un jour elle remettait à son fils *Jean-Bapfisfe* une somme d'argent pour remettre chez le messager de Tamise, où on faisait des dentelles, etc." Hieruit volgt dat deze grootmoeder Van Merlen identiek was met bovengenoemde *Isabelle Caroline Ligeois,* die dus een winkel in kant had.

Het echtpaar *Van Merlen-Ligeois* had veertien kinderen, zeven zonen en zeven dochters. Wat de dochter betreft, moge ik verwijzen naar het familieregister. (Zie bijlage.) De oudste zoon *Bernard François Jacques* werd te Antwerpen gedoopt 3 nov. 1767. Hij huwde aldaar 17 januari 1797 met *Marie Anne Josephe Veijdt,* ged. Antwerpen 21 juni 1759, en overleed aldaar 14 dec, 1810. Eventuele kinderen worden niet vermeld.

Van de tweede zoon *Pierre Josèphe* wordt slechts de doop, Antwerpen 2 okt. 1769, vermeld, evenals bij de derde zoon, *Josèphe Anfoine,* 19 januari 1771.

Dan volgt de vierde zoon *Jean Bapfisfe van Merlen,* ged. te Antwerpen 15 april 1773 '(volgens Albert Duchesne „naquit en mai 1772"). Deze *Jean Bapfisfe* is de grote man van deze familie geweest, de beroemde generaal van Keizer Napoleon 1, die sneuvelde in de slag bij Waterloo op 18 juli 1815.

In het Ned. Adelsboek van 1934 staat over hem: geb. Antwerpen 11 maart 1772, volontair in dienst van de Staten van Brabant 1788, 2e luitenant 1790, overgeplaatst in het le regiment Belgen in Franschen dienst 1792, le luitenant en ritmeester 1793, gaat 1795 over in de dienst van de Bataafse Republiek, majoor 1807, kolonel 1808, generaal-majoor der cavalerie 18 12, Baron de l'Empire 5 april 1814, gesneuveld bij Moat St. Jean, Waterloo 18 juni 1815, trouwt Sappemeer 27 juni 1799 *Reina Gesina Sfar Lichtenvoort,* ged. aldaar 16 okt. 1768, overleden Bergen op Zoom 9 januari 1841, dr. van *Cornelis Star Lichtenvoort* en *Maria Cock.*

In de kerk te Waterloo zijn twee gedenkborden te zijner ere opgehangen. Het opschrift van het ene luidt, als volgt:

A la mémoire du Général Major Baron Van Merlen, tué au champ d'honneur, le 18 juin 1815 à la Bataille de Waterloo à la tête de la Brigade de Cavalerie Légère belge no. 1
Dans ce champ belliqueux, où sa valeur succombe,
Sa gloire et nos regrets environnent sa tombe.

R.I.P.

De andere, marmeren plaat is opgericht in 'dezelfde kerk door de officieren van het 6de regiment huzaren, ter herinnering aan de generaal *Van Merlen,* hun brigade-commandant en hun talrijke wapenbroeders, evenals hij gevallen bij Waterloo. Ziehier de Nederlandse inscriptie:

De Heeren Officieren van het Regiment Huzaren no. 6 in dienst van:
Zijne Majesteit den Koning der Nederlanden.
Aangevoerd door den Colonel Boreel, Ridder der Militaire Willems Orde 3e Classe.
Aan hunne brave Wapenbroeders gesneuveld op den 18 junij bij de bataille van Waterloo.

Generaal-Majoor Van Merlen
Commandeerende de Brigade Ligte Cavallerie.

Zijn, bij dit artikel gereproduceerde, portret vindt men in het bovenaangehaalde boekje van de hand van Albert Duchesne.

Uit het huwelijk *Van Merlen-Star Lichfenvoorf* werd één kind geboren, n.l. *Bernaed van Merlen,* geb. Groningen 25 april 1800 en overleden te Haarlem 19 dec. 1890. Hij werd, evenals zijn vader, generaal-majoor der cavalerie en werd bij K.B. van 12 juni 1836 door Koning Willem 1 in de Nederlandse adelstand verheven met het praedicaat van Jonkheer. Daarbij werd het volgende wapen vastgesteld: 1 in goud een zwarte merel (het oude wapen *Van Merlen);* 11 in rood een zilveren zwaard met goud gevest naar beneden (kwartier verleend door Napoleon aan zijn militaire baronnen); 111 in rood drie gouden kandelaars (ontleend aan het wapen der familie *Star Lichfenvoorf);* IV in zilver een zwarte burcht, die open is aan de onderkant. Over het geheel een blauw hartschild met een vijfpuntige gouden ster (deze star of ster heeft vermoedelijk ook betrekking op de naam *Star Lichfenvoorf).*

Dit wapen is gewijzigd bij Kon. Besluit van 5 januari 1885 en toepasselijk gemaakt op de vermeende afstamming der Brielse Merula's, wier wapen als hartschild werd aangenomen. Blijkens latere onderzoekingen ten onrechte; men had er dus beter aan gedaan het oude wapen te behouden, Alle verandering is geen verbetering, zegt het oude spreekwoord.

Johannes Baptista van Merlen, Baron de l'Empire.
1772-1815.

Naar een afbeelding in „Un général belge de Napoléon: Jean-Baptiste Van Merlen" door Albert Duchesne.

Jhr. *Bernard van Merlen,* van wie wij nog niet vermeld hebben, dat hij ridder in de Militaire Willemsorde was en een zeer bekwaam officier moet zijn geweest, werd reeds cadet in 1814 en woonde de slag van Waterloo bij, deel uitmakende van het regiment lichte dragonders no. 5. In 1819 werd hij benoemd tot tweede luitenant bij de lanciers. Bij het uitbreken van de Belgische opstand trok hij naar Brussel en kreeg het bevel over een eskadron Luikerwalen. Voor zijn moedig gedrag tijdens de gevechten in België ontving hij bovenvermelde hoge onderscheiding. Van 1836-1842 was hij als ritmeester belast met de instructie der cadetten aan de Kon. Mil. Academie. Na achtereenvolgens benoemd te zijn tot majoor en tot luitenant-kolonel werd hij 15 jan. 1852 benoemd tot kolonel, commandant van het 2e reg. dragonders. In 1855 werd hij bevorderd tot generaal-majoor, commandant der 1 e brigade cavalerie en 6 nov. 1857 gepensioneerd. Deze *Van Merlen* muntte uit als ruiter-aanvoerder en was als zodanig zijn tijd verre vooruit. Ook schreef hij verscheidene boeken en artikelen op cavaleristisch gebied, zoals handleiding tot de rijkunst (1837). Rijkundig handboek voor Burger-rijscholen (1846). Proeve eener wet op de bevordering b/h Nederl. Leger (1848). Handleiding voor de evolutiën en manoeuvres met de 3 wapens vereenigd (1858). Kavallerie-evolutiën in en met de eskadrons-kolonne (1863). Hij was in 1827 te Deil gehuwd met *Gerigje Adriana van Everdingen, (1809-1887).*

Voor literatuur over hem moge ik verwijzen naar het „Nieuw Nederl. Biografisch Woordenboek", deel 11, 1901, waaraan bovenstaande bijzonderheden werden ontleend, „De Militaire Gids" van 1891, 60 en „Eigen Haard" van 1890, blz. 460 het artikel: „Jhr. B. van Merlen".

Uit Jhr. *Bernard van Merlen* stamde de Nederlandse adellijke tak van het geslacht, welke tak in 1950 in de mannelijke lijn uitstierf met zijn kleinzoon Jhr. Jean *Bapfisfe van Merlen.* Over deze tak treft men nadere gegevens aan in Nederl. Adelsboek, jrg. 1949 en 1963. Behalve het buitengoed Bosbeek bezat de familie in Heemstede ook de pradhtige buitenplaats Groenendaal, thans gemeente-park.

Na bespreking van de Nederlandse tak, ga ik nu terug naar de jongere broers van de generaal *Jean Baptiste van Merlen,* die in 18 15 bij Waterloo sneuvelde.

De vijfde zoon van het echtpaar *Van Merlen-Ligeois* heette *Simon Charles Joseph.* Van hem wordt slechts de doopdatum vermeld, t.w. Antwerpen 12 aug. 1778. Misschien is hij jong gestorven, Het zelfde geldt voor de zevende zoon, *François Herman,* ged. Antwerpen 5 april 1783.

De zesde zoon, *Philippe Pierre Joseph van Merlen,* geb. Antwerpen 17 aug. 1779 en † Straatsburg 9 jan. 1848, volgde — evenals zijn bekende broeder *Jean Baptiste* — een militaire carrière. Albert Duchesne zegt over hem in zijn meer aangehaalde biografie van de generaal, op blz. 6: *„Philippe Pierre Joseph* devint intendant aux armées de Napoleon; en 1808, notamment, nous le retrouverons à Berlin au titre de controleur liquidateur des vivres de la Grande Armée et de l'Armée du Rhin". Duchesne ontleende dit aan „Arohives Colonel Charles van Merlen, Compiègne. Deze kolonel was zijn kleinzoon, zoals straks zal blijken.

Philippe Pierre Joseph van Merlen, de intendant, huwde 21 nov. 1809 te Straatsburg met *Maria Anne Zaepfel.* Zij was dochter van *Louis Zaepfel,* président du Tribunal Civil te Straatsburg, en *Marie Elisabefh de Ville.* Zij hadden zeven kinderen, vijf dochters en twee zonen, van wie de jongste op jeugdige leeftijd stierf.

De andere zoon heette *Edouard Marie Philippe,* geb. Straatsburg 10 febr. 1814 en overleden aldaar 21 febr. 1899. Hij huwde in 1852 met *Anna Maria Saglio* en kreeg bij haar drie zoons, van wie de oudste jong overleed.

De tweede zoon, *Marie Louis Charles van Merlen,* was de bovengenoemde kleinzoon, die kolonel was te Compiègne, dus blijkbaar in Franse dienst. Hij werd geboren te Holzheim 31 aug. 1854 en huwde te Straatsburg 11 mei 1880 met *Marie Camille Ritleng* uit Straatsburg. Zij hadden drie dochters.

Zijn broer *Vicfor Philippe van Merlen,* geb. Straatsburg 5 jan. 1865, huwde in 1892 met *Louise Luglion Leroi.* Van hen worden geen kinderen vermeld.

Jhr. Mr. *B. J. van Merlen* te Bilthoven schreef mij 23 juni 1940 over deze Franse tak van zijn geslacht: „Mijn familie in Frankrijk, die ook het wapen *Van Merlen* voerde, heeft geen manlijke loten meer. Zij woonden in Compiègne en vroeger in de Elsas", Dat stemt dus overeen met het bovenstaande.

Het komt mij voor, dat dit geslacht *Van Merlen* aan het uitsterven is. De Nederlandse adellijke tak is in de mannelijke lijn uitgestorven en de Antwerpse behanger *Carolus Gabriel Antonius van Merlen* had geen kinderen. Of zijn broer kinderen heeft nagelaten betwijfel ik, anders zou dit wel zijn vermeld. Daar het familieregister van de heer Jacobs van Merlen te Antwerpen echter niet geheel volledig is — het wil mij voorkomen dat men de maatschappelijk wat afgezakte takken onvermeld heeft gelaten — is het zeer wel mogelijk, dat er in België of elders nog wel *Van Merlen*'s wonen, die tot deze famile behoren [2]).

Het meermalen in dit artikel aangehaalde familie-register *Van Merlen,* in het bezit van de heer Jacobs van Merlen te Antwerpen, bevat getekende wapens van de volgende geslachten:

Alewijns, Doems, Wiggers, Huijbrechts, Gerardi, De Rochon, de Coninck, Janssens, Follet, Hermans, Lambrechfs, Ligeois, Canfaerf, Merfens, Pas, de Graef, Le Bienvenu, Borrekens, Van der Taelen, Jacobs, Aerfs, Verjans, Van Bombergen, Veijdt, Van Merlen (oud), *Star Lichfenvoorf, Van Eeckhoven, Van Merlen* (nieuw), *Van Everdingen, Jacobs* (ander wapen dan van bomengenoemde gelijknamige familie), *D'Oberlin, Berchen, Ritleng Zaepfel.*

In het familie-register worden XVII generaties vermeld. Daar de eerste zes generaties (de *Maerle's)* moeten worden vervangen door drie generaties van de *Van Maerle*'s uit Grave, tels de stamreeks bij de huidige stand van het onderzoek in feite slechts veertien generaties.

Bijlage:

Transcriptie van de tekst der fotocopieën van het familieregister der Antwerpse Van Merlen's.

De generaties 1 t/m VI zijn niet overgenomen, omdat deze betrekking hebben op de Brielse *Van Maerle's (Merula's),* van wie volgens de nieuwste onderzoekingen de Antwerpse

2) In Thieme-Becker's Künstelerlexikon wordt nog melding gemaakt van: *„Johan Baptist Merlen,* Medailleur und Münzschneider, Niederl. Herkunft ; tätig *in* Brussel, Paris und London (seit ca 1820)", t omstr. 1837. Ofschoon daar van hem gezegd wordt, dat hij van Nederlandse afkomst was, betwijfel ik of dit wel juist is. Zijn naam en ook zijn beroep wijzen m.i. naar België.

Wanneer de medaillesnijder *Johan Baptist Merlen* tot de onderhavige familie behoorde, zou hij een zoon geweest kunnen zijn van een der broeders van de generaal, b.v. van *Bernard François,* gehuwd met *M. A. J. Veijdt.* In het familie register worden weliswaar geen kinderen vermeld uit dit huwelijk, maar dit zegt of bewijst niets. Immers ook de kinderen uit de huwelijk *Guillaume Alois Hyacinthe van* Merlen met *A. M. Th. Aerts* zijn niet vermeld.

Van Merlen's n i e t afstammen, evenmin zijn de gegevens over de adellijke tak overgenomen.

VII. *Thierry* ou *Dierick van Merlen,* né à Grave, fut procureur, devint bourgeois d'Anvers le 9 avril 1568 (Poortersboek der stad Antwerpen 1566—'71). mourut en 1607. En premières noces épousa en 1568 *Chrisfine van Mansdale,* † Anvers 1573.

Uit dit eerste huwelijk sproten 3 kinderen, die hier niet worden vermeld, nl. *Theodoricus, Johan* (of *Hans*) en *Eelken.*

Le 8 Décembre 1573 il a épousé à l'Eglise Notre Dame à Anvers en secondes noces, *Marguerite de Grande* ou *le Grande* dont il eut 5 enfants ci après.

Les deux époux sont enterrés dans le pourtour du choeur de l'église Notre Dame.

Leurs enfants furent, voir A. (notamment Abraham VIII).

A. *Béatrice,* baptisée le 25 février 1574 en l'église St. Jacques (parrain: Arnould Henert; marraine: Cornélie Clerckx).

A. *Josina,* née longue rue neuve, baptisée à St. Jacques le 14 novembre 1576 (parrain: Jean Weyer; marraine: Josina de Hase).

A. *Jonas,* né rue du Roi, baptisé à St. Jacques le 12 janvier 1578 (parrain: Gaspar Baseliers: marraine: Anna Baseliers): il fut peintre et épousa *Catherina Coninckxloo,* dont il eut: voir B.

A. *Cafherine,* épousa *Henri de Daems,* bailly de Burght et de Zwijndrecht.

VIII. A. *Abraham,* né en 1579 à Anvers, † 24 juin 1660, épousa 1608 *Constance Alewijns,* fille de *Jacques Alewijns* et d'*Elisabeth Hoefnagels.* Elle mourut le 23 ou 26 juillet 1657. Ils sont ensevelis tous deux dans le pourtour du choeur de Notre Dame sous une pierre tumulaire. *Abraham van Merlen* fut un maître habile dans l'art de la gravure. 11 demeucait rempart du lombard dans la maison appelée le Dragon commè il est constaté par un acte échivinal du 3 juin 1617,

En 1625 les deux epoux passèrent leur testament réciproque devant le notaire van den Berghe à Anvers.

En 1600 Abraham était entré dans la Gilde de St. Luc, † 1659 [3]).

Ses enfants furent: voir C.

B. *Constance,* baptisée à N. Dame le 2 février 1609, † 10 avril 1655 (parrain: Adrien Michielsens; marraine: Constance van Merlen).

In Amsterdam vond ik nog de doop van een zoon *Dierick* gedoopt aldaar 11 april 1604, † Antwerpen 5 nov. 1659, gehuwd Antwerpen 10 febr. 1628 *Cornélie van Tombelaer.* Uit dit huwelijk 7 kinderen, o.a. Théodore, die geestelijke werd en *Jonas, ged.* Antwerpen 9 nov. 1634.

IX. C. *Theodorus,* baptisé à Notre Dame le 14 octobre 1609, † 7 VII 1672 (parrain: Guillaume de Wilon Cleermont; marraine: Marguerite de Grande) ; épousa 1° *Cornelie van Tambeloo.*

dont il eut voir: D [4]).

2e. *Maria Wiggers* à Notre Dame Sud le 23 octobre 1643, fille de *Henri* et de *Suzanna Laureijssens,* baptisée à Notre Dame le 4 ou 7 janvier 1623, † 13 I 1698 (parrain: Corneille Huijsmans; marraine: Catherine Leijnaerts, témoins du mariage: Henri Wiggers et Abraham van Merlen).

leurs enfants furent: E.

C. *Suzanne,* baptisée à Notre Dame le 30 juin 1613 (parrain: Christian Hugo; marraine: Catherine van Merlen).

C. *Jacques,* baptisé à Notre Dame le 15 décembre 1615 (parrain: Jean van Houtzum: marraine: Elisabeth Aleweijns).

C. *Marguerite,* baptisée à Notre Dame le 20 janvier 1619 (parrain: Jules Zagel; marraine: Suzanne Jansen).

C. *Constance,* baptisée à Notre Dame le 6 juillet 1621 (parrain: Theodore Galle: marraine: Hélène Groenendael).

Ex prima:

D. *Jonas,* baptisé à Notre Dame le 9 novembre 1634 (parrain: Maurice Hartinag remplacant Jonas' van Merlen; marraine: Catherine van Lauduijte) .

Ex secunda:

E. *Theodore,* baptisé à Notre Dame 26 octobre 1648 (parrain: Lambert Wouters; marraine: Marguerite Ernegenborch).

E. *Constance,* baptisée à Notre Dame 8 septembre 1650 (parrain: Henri Wiggers; marraine: Constance van Merlen).

E. *Suzanne,* baptisée à Notre Dame 8 novembre 1652 (parrain: Jacques van Merlen remplacé par Corneille Galle; marraine: Maria Swilders).

E. *Corneille,* baptisé à Notre Dame 11 août 1654, † 10 avril 1723, enterré dans le pourtour du choeur de Notre Dame. Graveur et marchand d'insignes pieuses (parrain: Corneille Huijsmans; marraine: Elisabeth van Merlen) , epousa le 25 . . . . . 1687 *Sara Maria Huijbrechts,* fille de *Gaspar* et de *Sara Voet* (parrain: Nicolas Huijbrechts; marraine: Sara van der Steen), † 13 novembre 1735, enterrée dans le pourtour du choeur de Notre Dame.

leurs enfants voir: F.

E. *Françoise,* baptisée à Notre Dame 19 octobre 1656 (parrain: Jean Meijssens remplacé par Corneille Galle; marraine: Françoise Nijs).

E. *Marguerite,* baptisée à Notre Dame 18 novembre 1658 (parrain: Nicolas Vreendt; marraine: Marguerite van Merlen).

E. *Anne Cafharine,* baptisée à Notre Dame 11 juillet 1660 (parrain: Henri Franck; marraine: Anna Molso) .

X. E. *Theodorus* (111) *van Merlen,* baptisé à Notre Dame Sud 10 novembre 1661, † 5 IX 1748 (parrain: Jean van Dijck; marraine: Suzanne van Merlen).

11 épousa le 17 avril 1691 à Notre Dame Sud *Maria Anna Huijbrechts,* baptisée à Notre Dame le 5 avril 1668 (parrain: Alexandre Voet; marraine: Maria de Leeuw. *Anna Huybrechts* était fille de *Gaspar* et de *Sara Voet.* (Témoins: Cornelius van Merle, Paulus Everaerts.)

leurs enfants furent: G.

E. *François,* baptisé à Notre Dame le 31 mai 1663 (parrain: François Eijkens; marraine: Charlotte Hélène van Merlen).

E. *Hélène Charlotte,* baptisée à Notre Dame 21 janvier 1665 (parrain: François Eijkens; marraine: Charlotte van Merlen).

3) Dit sterfjaar (blijkbaar ontleend aan het gildeboek) klopt niet met het eerstgenoemde: 1660.

4) Dit eerste huwelijk is onjuist. *Cornélie van Tombeloo* (of *Tombelaer*) was de vrouw van zijn neef Théodore (of *Dierick*) *Jonaszoon van Merlen.*

E. Henri, baptisé à Notre Dame 21 janvier 1665 (parrain: Arabham Vermeirle (van Merlen); marraine: Catherine Morissens, remplacée par Jacqueline Gilles).

F. *Maria Anna*, baptisée à Notre Dame 31 octobre 1688 (parrain: Alexandre Voet, remplacé par Théodore van Merlen ; marraine: Maria Wiggers).

F. *Marie Angèle*, baptisée à Notre Dame 5 novembre 1689 (parrain: Théodore van Merlen; marraine: Marie Angèle de Roo), † 5 VII 1712, ensevelie dans le pourtour du choeur de Notre Dame.

F. *Caspar*, baptisé à Notre Dame le 17 avril 1692 (parrain: Gaspar Huijbrechts, remplacé par Edmond Huijbrechts; marraine: Marie Anna Huijbrechts).

F. *Constance*, baptisée à Notre Dame le 18 décembre 1694 (parrain: Corneille van Merlen; marraine: Constance van Merlen).

F. *Corneille*, baptisé à Notre Dame 12 janvier 1697 (parrain: Thomas Raijmackers; marraine: Maria Wiggers).

F. *Edmond François*, baptisé à Notre Dame 21 mars 1698 (parrain: Edmond de Trohy, licencié en médecine; marraine: Maria Anne Huijbrechts),

F. *Jean Jacques*, baptisé à Notre Dame 25 juillet 1699 (parrain: Edmond de Trohy, licencié en médecine; marraine: Anna Catherine Huijbrechts) .

F. *Joseph Bernard*, baptisé à Notre Dame 25 septembre 1700 (parrain: Edmond Huijbrechts; marraine: Angèle de Roo).

F. *Thérèse Josèphe*, baptisée à Notre Dame 13 octobre 1702 (parrain: Théodore van Merlen; marraine: Marie Anne van Merlen).

G. *Marie Anne*, baptisée à Notre Dame le 15 janvier 1692 (parrain: Corneille van Merlen; marraine: Maria Wiggers); *Marie Anne* épousa le Colonel Autrichien *Frisdrich Emerich* Freiherr *von Wetzel*, enterré 1721 à Boppard Marienberg (Vitraux) .

G. Théodore (Dirk), baptisé à Notre Dame 4 avril 1693 (parrain: Jean Baptiste Lijsens; marraine: Angèla de Roo) . 11 épousa le 26 avril 1721 à St. Georges (témoins Théodore et Charles van Merlen) *Catherina Thérèse Josephe van Diepenbeeck*, baptisée à St. Georges le 5 juin 1702, fille de *Philippe Jacques* et de *Marie Marguerite Knijff*.

Leurs enfants voir: H .

G. *Joseph Constant*, baptisé à Notre Dame le 6 février 1695 (parrain: Thomas Raijmaekers; marraine: Constance van Merlen).

G. Marguerite Françoise, baptisée à Notre Dame 20 août 1698 (parrain: Edmond de Cray, remplacée par Corneille van Merlen; marraine: Jacqueline Françoise de Bleer). *Marguerite Françoise* éponsa à Notre Dame le 12 nov. 1722 (témoins Théodore van Merlen et Corneille George) *Pierre Michel Gerardi*.

G. Thérèse Josèphe, baptisée à Notre Dame 1 septembre 1700 (parrain: Jean Baptiste van Diest; marraine: Josina Maria Huijbrechts).

G. Laurent Joseph, baptisé à Notre Dame 27 septembre 1705 (parrain: Laurent Lambellat; marraine: Anne Marie Calvart). Enterré 25 janvier 1783. 11 épousa à Notre Dame 30 septembre 1730 (témoins Théodore et Charles van Merlen) *Jeanne Cathérine de Rochon* (ou *le Rechouw*), baptisée à Notre Dame 21 février 17..., (parrain: Maximilien Lijzen et Jeanne Catherine Lijzen). *Jeanne Cathérine de Rochon* était fille de *Jean Baptiste* et d'*Anne van Kegeloom*.

Leurs enfants voir: 1.

G. *Pierre Emmanuel*, baptisé à Notre Dame 27 septembre 1705 (parrain: Pierre Rijsbroeck; marraine: Constance van Merlen, remplacé par Sara Maria Huijbrechts). 11 épousa à Notre Dame le 31 janvier 1741 (témoins Simon André de Ridder et Jean Bapt. Gérard) *Thérèse Françoise Vermijlen*, baptisée à Notre Dame 12 avril 1709 (parrain: François van der Haegen; marraine: Thérèse van der Haegen). *Thérèse Françoise Vermijlen* était fille de *François* et de *Marie Thérèse Coppeijn*.

Leurs enfants voir: K.

G. *Isabelle Albertine*, baptisée à Notre Dame le 28 mai 1707 (parrain: François Jean Albert van Hove; marraine: Isabelle Catherine del Campo).

x1. *G. Edmond Bernard*, baptisé à Notre Dame Sud le 2 juin 1709 (parrain: Eduard Huijbrechts; marraine: Sara Maria Huijbrechts). Enterré Notre Dame Sud 22 XI 1752. Il épousa le 14 mai 1745 (témoins Francois Henri de Coninck et Laurent Stuijck) *Isabelle Claire de Coninck*, baptisée à St. Jacques 7 novembre 1721 (parrain: Jean Francois de Coninck; marraine: Isabelle Claire Woensens). Enterrée Notre Dame (Sud) 1 VII 1763. *Isabelle Claire de Coninck* était fille de *Jean François* et d'*Anne Marie Daniels*.

Leurs enfants furent: L.

H. *Marie Catherine Josèphe*, baptisée à St. Georges 26 janvier 1722, décéde 25 juillet 1759.

H. *Isabelle Catherine Josèphe*, baptisée à St. Georges 7 juillet 1723,

H. *Théodore Charles Joseph*, baptisé à St. Georges 5 mai 1725, épousa 1° à St. Walburge le 13 novembre 1753 *Marie Catherine Janssens* [5]), † 22 mars 1768, dont il n'eut point d'enfants; 2° à St. Walburge le 28 novembre 1769 *Marianne Josèphe Follet*, baptisée à Notre Dame 29 mars 1746, fiile de *Pierre* et de *Marie Anne Jouret*. 11 mourut le 25 novembre 1805; elle le 2 octobre 1783.

Leurs enfants voir: M .

H. *Laurent André Joseph*, baptisé à St. Georges le 27 juin 1727, † 10 XII 1727.

H. *Bernard Marie*, baptisé à St. Georges 25 juillet 1732, † 5 mai 1734.

H. *Thérèse Marie*, baptisée à St. Georges 19 juillet 1736, † 30 avril 1780, religieuse à Anvers.

H. *Jean François*, baptisé à St. Georges 21 août 1735, † 6 sept. 1735.

H. *Guillaume Antoine Marie*, baptisé à St. Georges 3 nov. 1736, † 4 nov. 1736.

H. *Catherine Antoinette Josèphe*, baptisée à St. Georges le 28 février 1738.

H. *Jacques Constant Joseph*, baptisé à St. Georges 17 février 1740, † 7 avrii 1797, épousa à Notre Dame le 31 janvier 1769 *Marie Thérèse Jacqueline Hermans*, fille de *Jacques* et de *Anne Thérèse de Herdt*.

5) Volgens andere bronnen zou zij *Marie Cathérine* Martine *Cécile Janssens* geheten hebben.

Leur enfant voir: N.

2° à Notre Dame 2 juillet 1771 *Isabelle Marie Françoise Follet,* baptisée à Notre Dame le 18 septembre 1735, fille de *Pierre et* de *Anna Marie Jouret,* décédée à Capellen en juin 1815.

Leurs enfants voir: 0.

H. *Nicolas Joseph,* baptisé à Saint Georges le 31 octobre 1741 et né le 24, décédé le 12 août 1742.

1. 1. Joseph *Théodore, 9* juillet 1731 (parrain: Théodore van Merlen: marraine: Anne van Relecom), † 25 juillet 1790. Entré à l'abbaije de St. Michel le 4 juin 1752, fait proffession 16 avril 1754, Ière messe le 3 octobre 1756.

2. 1. *Charles Laurent,* baptisé à Rechem le 9 août 1733 (parrain: Charles van Merlen; marraine: Anne Catherine de la Rissauw).

3. 1. *Pierre Emmanuel,* baptisé à ..... le 16 décembre 1735 (parrain: Pierre van Merlen; marraine: Anne Thérèse Hacx).

4. 1. *Theodore Joseph,* baptisé à ..... le 4 mai 1738, † 23 mars 1800 (parrain: Théodore van Merlen; marraine: Anne Cathérine de Rochon ou le Rochouw).

5. 1. *Marie Anne Josephe, 21* septembre 1740, † 21 octobre 1765 (parrain: Bernard van Merlen; marraine: Maria Anna Huijbrechts).

6. 1. *Thérèsa Carolina,* 17 décembre 1742, † 3 octobre 1744 (parrain: Carel van Merlen: marraine: Thérèse van Merlen, veuve Oudenhoven).

7. 1. *Jean Pierre,* baptisé à ..... le 9 novembre 1745 (parrain: Pierre van Merlen; marraine: Thérèse van Merlen). Il fut prêtre et chapelain à Notre Dame d'Anvers. Le 23 septembre 1834 il fut enterré à St. Willibrord.

8. 1. *Isabella Anne,* baptisée à ..... le 27 juillet 1748 (parrain: Joseph Théodore van Merlen; marraine: Isabelle Claire de Coninck).

9. 1. *Jeanne Catherine,* baptisée à ..... le 17 juin 1750 (parrain: Charles van Merlen: marraine: Anne Catherine de Rochon).

10. 1. *Thérèse Catherine,* baptisée à ..... le 18 juin 1753, † 24 11 1810 (parrain: Pierre Emmanuel van Merlen; marraine: Anne Catherine de Rochon).

K. *Simon Pierre,* baptisé à ..... le 19 novembre 1741 (parrain: Simon André de Ridder; marraine: Marie Françoise Coppijn). 11 épousa à Notre Dame le 3 février 1767 (témoins Joseph van Merlen et Sara Dominique Verbist). *Jeanne Cathérine Lambrechts,* baptisée à ..... le 18 janvier 1750 (parrain: Philippe Rooms: marraine: ..... van der Eijnden). *Jeanne Cathérine Lambrechts* était fille de *Pierre* né à Lierre 1712 et de *Marie Cafherine Wouters.*

Leurs enfants furent: voir P.

K. *Jeanne Thérèse,* baptisée à Notre Dame le 1 décembre 1743 (parrain: Jean Cabis: marraine: Jeanne de Rousseau).

XII. L. *Bernard Joseph Antoine,* bapticé à Notre Dame Sud le 24 avril 1746 (parrain: Joseph Laurent van Merlen; marraine: Anne, Maria Daniels). 11 épousa à l'église de la Chapelle à Bruxelles 6 juillet 1765 *Isabelle Carolina Ligeois,* baptisée à St. Gudule à Bruxelles 1747.
11 mourut veuf le 28 ou 29 février 1819,

Leurs enfants: voir R.

L. *Marie Isabelle Françoise,* baptisée à Notre Dame le 21 octobre 1750 (parrain: François Joseph van de Landen; marraine: Marie Thérèse Jacobs).

L. *Thérèse Isabelle Françoise,* baptisée à Notre Dame le 30 août 1752 (parrain: Françis Henri de Coninck; marraine: Thérèse van Merlen).

M. *Théodore Joseph André,* baptisé à St. Walburge 13 avril 1771, épousa 1 ° le 2 avril 1799 *Anne Catharine Cantaert,* neé à Anvers de *Jean Baptiste et* d'*Anne Gertrude Vloeijen,* décédée le 31 mars 1803 (?).

Ses enfants, voir: S.

2° à Anvers le 22 prairial an XI (18 juin 1803) *Marie Jacqueline Thérèse Mertens,* née à Anvers de *Guillaume* et de *Marie Catherine Vloeijen.*
11 est mort à Anvers le 27 septembre 1844.

Ils eurent pour enfants: T.

M. *Jacques François Joseph,* né le *7* août 1772, épousa le 21 août 1795 à St. Walburge *Maria van der Taelen,* née à Bruxelles.

M. *Pierre Jean Joseph,* né le *27* mars 1774, épousa le 12 octobre 1802 à Anvers *Jeanne Elisabeth Judith Pas,* née à Anvers en 1774.

Ils eurent pour enfant: U.

M. *Guillaume Aloïs,* né le *23* juillet 1775, décédé le 13 décembre 1776.

M. *Maria Josina Josepha,* née le *12* mars 1777, épousa le 5 avril 1815 à Anvers *Joseph Jean de Graef,* né à Anvers le 15 mars 1768, veuf d'*Anne Gillaerts;* fils de *Jean* et d'*Ida Dier.*

M. *Josine Josèphe Antoinette,* née le *19* mars 1779, épousa le 8 février 1804 à Anvers *Nicolas François Le Bienvenu,* né à Alençon, fils de *Bertrand,* notaire, et de *Madeleine Borellay.* Elle mourut le 25 juin 1811.

M. *Jean Anfoine Joseph,* né le *3* juin 1780, épousa le 9 nov. 1802 à Anvers *Marie Cathérine Josèphe Borrekens,* née à Anvers le 3 juin 1771, fille de *Joseph Ignace* et de *Cathérine Josèphe Janssens.* Il mourut le 17 octobre 1837.

Ex prima:

N. *Jacques Louis Emmanuel,* baptisé à Notre Dame le 20 janvier 1771.

Ex secunda:

0. *Suzanne Theodora Maria,* née le *18* août *1772,* épousa à Anvers le 18 Thermidor an IV *Jean Antoine Jacobs,* né à Anvers le 30 juin 1768, fils de *Pierre Joseph* et de *Marie Françoise van Haveren.*

0. Jacques André, né le 7 février 1775.

0. *Pierre Joseph Antoine,* né le 14 juin 1777.

0. *Guillaume Alois Hyacinthe,* né le 3 juillet 1779, imprimeur, † 19 janvier 1872 à Anvers, épousa à Anvers le 30 janvier 1822 *Anne Marie Thérèse Aerts,* née le *9* février 1792, fille d'*Adrien* et d'*Elisabeth Jacobs,* † 15 mars; 1870.

Ils eurent pour enfant: V.

0. *Jeanne Alexandrine Jacqueline,* née le *6* juin 1781 épousa à Anverc le 7 février 1810 *Michel Joseph Vervoort,* né à Anvers le 17 juin 1774, fils de *Jean Michel et* de *Marie Thérèse Ducaju.*

0. Marie Thérèse Petronille, née le 4 novembre 1783.

0. *Joseph Jean Népomucène,* né le 3 février 1786, bapt. St. Walburge, épousa à Anvers le 14 juin 1824 *Anne Catherine Verjans,* née le 16 novembre 1789 à Stockem (Limbourg), fille d'*Egide* et d'*Anne Marie Troodern.* Elle mourut à Anvers le 10 octobre 1859.
Sa fille *Sophia Jacoba Catharina,* née à Anvers 31 octobre 1825, † 31 juin 1885, avait épousé le 18 janvier 1849 *François Alexandre Joseph van Raemdonck,* né à Lokeren le 12 mai 1814, † 1902.

0. *Alois Joseph Constant,* né le 24 novembre 1788.

P. *Marie Thérèse Josèphe,* baptisée à Notre Dame le 20 février 1768 (parrain: Pierre Emmanuel van Merlen; marraine: Marie Cathérine Wouters).

P. *Jean Godefroid,* baptisé à Notre Dame le 27 août 1769 (parrain: Godefroid Zacharias; marraine: Thérèse Vermijlen).

P. *Jeanne Marie Thérèse,* baptisée à Notre Dame le 23 décembre 1770 (parrain: Joseph Laurent van Merlen; marraine: Anne Marie Lambrechts) .

P. *Pierre Jacques,* baptisé à Notre Dame le 11 avril 1775 (parrain: Pierre Jacques Marc de Voijs: marraine: Jeanne Elisabeth Wouters).

P. *Thérèse Cathérine,* baptisée à Notre Dame le 6 juillet 1776 (parrain: Godefroid Pierre Lambrechts; marraine: Jeanne Cathérine de Rochon).

P. *Théodore François,* baptisé à Notre Dame le 25 octobre 1777 (parrain: Théodore Joseph van Merlen; marraine: Marie Anne Petronille Wouters).

P. *Anne Cornélie Josèphe,* baptisée à Notre Dame le 24 mai 1780 (parrain: Bernard Joseph van Merlen; marraine: Anne Cornélia Josèphe Schepmans).

R. *Isabelle Jacqueline Becnardine Josèphe,* baptisée à St. Georges 2 avril 1766 (parrain: Jacques Ligeois, grand père; marraine: Isabelle de Coninck, grand mère, veuve de Bernard van Merlen, de son vivant marguillier de cette église), épousa à Notre Dame le 27 ou 29 mai 1787 *Albert Jacques van Bombergen,* baptisé à St. Walburge le *23* décembre 1752, fils de *Guillaume* en d'*Elisabeth Begoden.*
11 mourut le 5 avril 1829, elle le 1 décembre 1858 à Berchem.

R. *Bernard François Jacques,* baptisé à Notre Dame le *3* novembre 1767 (parrain: Francois Henri de Coninck; marraine: Anne Marie van Meerbeek), épousa le 12 janvier 1797 à Anvers *Marie Anne Josèphe Veijdt,* baptisée à Notre Dame le *21* juin 1759, fille d'*Ambroise Josse* et de *Marie 'Cathérine Louise Solvijns.*
11 mourut à Bruxelles le *14* décembre 1810, elle à Anvers le .....

R. *Pierre Joseph Jean,* baptisé à Notre Dame le 2 octobre 1769 (partain: Pierre Jean Ligeois; marraine: Marie Anne de Mol).

R. *Joseph Antoine,* baptisé à Notre Dame le 19 janvier 1771 (parrain: Joseph Jacques de Braux; marraine: Anne Cathérine Ligeois).

R. *Jean Baptiste,* général, baron, baptisé à Notre Dame (Sud) à Anvers 15 avril 1773 (parrain: Jean Baptiste de Mol; marraine: Madeleine Ligeois), épousa en 1799 *Reina Gesina Star Lichtenvoort.*

11 mourut à la Bataille de Waterloo le 18 juin 1815. Baron de l'empire décret de 5 avril 1804.

Ils eurent pour enfant: voir X.

R. *Jeanne Batiste Eléonore,* baptisée à Notre Dame le 2 juin 1773, probablement 1774 (parrain: Jean Baptiste de Clerck; marraine: Marie Françoise du Monceau, remplaçant Eléonore Cathérine Ligeois).

R. *Marie Françoise,* baptisée à Notre Dame le 2 mars 1775 (parrain: Egide François de Pauw: marraine: Marie Cathérine Ligeois), épousa à Notre Dame le 2 mai 1795 *Laurent Xavier Veijdt,* baptisé à Notre Dame le 4 mai 1761, d'*Ambroise Josse* et de *Marie Cathérine Louise Solvijns.*
11 mourut le 4 octobre 1820, elle le .....

R. *Madeleine Françoise,* baptisée à Notre Dame le 29 mars 1776 (parrain: Franciscus Xavier Alphonsus van Veldriel; marraine: Magdalena Ligeois).

R. *Anne Marie Françoise,* baptisée à Notre Dame le 30 juin 1777 (parrain: Francois Xavier van Veldriel; marraine: Anne Marie van Merlen, veuve Ligeois).

R. *Simon Charles Joseph,* baptisé à Notre Dame le 12 août 1778 (parrain: Simon Pierre van Merlen: marraine: Anna Marie Ligeois).

X111. R. *Philippe Pierre Joseph,,* né le 17 août 1779 dans Ia maison de ses parents, rue des Tanneurs, baptisé à Notre Dame Sud le 18 (parrain: Pierre Ligeois de Bruxelles; marraine: Philippine de Mol de Bruxelles). 11 épousa à Strasbourg le 21 novembre 1809 Marie Anne *Zaepfel,* née le ..... de *Louis,* Président du Tribunal civil de Strasbourg, et de *Marie Elisabeth de Ville.*
11 mourut le 9 janvier 1848 à Strasbourg (Bas-Rhin).

Leurs enfants: Y.

R. *Jeanne Cathérine,* baptisée à Notrede Dame le 10 octobre 1780 (parrain: Jean Baptiste Ciriz de Bruxelles; marraine: Anne Cathérine Lambrechts).

R. *Cathérine Françoise,* baptisée à Notre Dame le 22 décembre 178 1 (parrain: Bernard François van Merlen; marraine: Isabelle Bernardine van Merlen) .

R. *François Herman,* baptisé à Notre Dame le 5 avril 1783 (parrain: Bernard François van Merlen; marraine: Isabelle Bernardine van Merlen).

S. Anne Marie Josèphe, née à Anvers le 25 décembre 1799, épousa le 20 avril 1825 *Jean Baptiste Krets,* né à Malines le 3 mai 1801, fils de *Lambert* et de *Cornélie Carmel.*

T. *Guillaume Théodore,* né à Anvers 1806, décédé le *12* janvier 1847.

T. *Josina Maria Jospha,* née à Anvers le 23 mars 1809, épousa le 29 avril 1829 *Jean Charles Aerts,* né à Anvers le 12 novembre 1801, fils de *Jean Baptiste* et d'*Anne Catherine Cornelie de Bruijn.*

T. *Anne Chrisfine,* née à Waelheese le 22 décembre 1816, épousa le 26 avril 1838 à Anvers *Barthelémi van Eeckhoven,* né à Anvers le 12 avril 1811, professeur, fils de *Melchior* et de *Catherine de Winter,* décédé à Anvers le 12 octobre 1881,

U. *Jean Pierre Joseph,* né à Anvers ..... 1804, décédé le ..... 1815.

V. *Guillaume,* né à ....., épousa le .....

X. Bernard, général au service de la Hollande, né à Groningen le 25 avril 1800, décédé à Haarlem 19 décembre 1890, épousa le 3 août 1827 à Deil *Gerardine Adrienne van Everdingen,* née *à* Deil le 9 février 1809, † Haarlem 25 mars 1887.

Leurs enfants furent W.

W. De in het familieregister verstrekte gegevens over de afstammelingen van Jhr. *Bernard van Merlen* treft men aan in Nederl. Adelsboek; zij zijn daarom hier weggelaten.

XIV. Y. *Elisabefh Marie-Anne,* née à Strasbourg ....1810, décédee en bas âge.

Y. *Marie-Anne,* née à Strasbourg le 1 juillet 1812, † St. Gilles *2* juin 1891, épousa le 12 août 1833 *Pierre Marfin Louis Jacobs,* avocat, membre du Congrès National Belge en 1830. Conseiller Communal d'Anvers. Bâtonnier de l'Ordre des Avocats en 1842 et 1843, né à Anvers le 23 juillet 1803, baptisé Notre Dame 20 juillet, † 20 janvier 1847.

Y. *Edouard Marie Philippe,* né à Strasbourg le 10 février 1814. † le 21 février 1899 à Strasbourg, épousa le 20 avril 1852 à Strasbourg *Anna Maria Saglio,* née à Strasbourg le 2 mars 1831, fille d'*Antoine* et d'*Eugénia Gast.*

Leurs enfants, voir: Z.

Y. *Elvire,* née *à* Montpellier le 13 mars 1817, épousa le 5 juillet 1842 *Louis Bercher,* né 1810, ingénieur.

Y. *Louis,* né à Strasbourg en 1818, décédé en bas âge.

Y, *Mafhilde,* ne à Strasbourg le 8 février 1820, épousa à ..... le 30 juin 1840 *Leon d'Oberlin de Miffersbach,* professeur à l'Académie de Strasbourg, né à Strasbourg le 30 juillet 1818.

Y. *Irmine,* née *à* Strasbourg le 25 novembre 1827, épousa le 5 juillet 1849 *Louis Piffard,* notaire à Molsheim, né le 18 octobre à Marlenheim.

Z. *Marie Antoine Albert,* né à Strasbourg le 22 juin 1853, décédé à Metz le 20 ou 22 mai 1869.

Z. Marie Louis *Charles,* Colonel Directeur des Stall. Hippiques d'Algérie et Tunésie, né à Holtzheim le 31 août 1854, † à Compiègne (Oise) le 15 avril 1934, épousa le 11 mai 1880 à Strasbourg *Marie Camille Ritleng,* née à Strasbourg le 2 mai 1859.

Leurs enfants, voir A¹.

Z. *Victor Philippe,* né à Strasbourg le 5 janvier 1865, † à Leyten le ....., epousa a ..... le ..... 1892 Strasbourg *Loaise Luglion Leroi,* improlis.

A¹. *Laure Marie-Anne,* née à Strasbourg le 10 février 1881, épousa à Lunéville le 5 décembre 1903 *Ludovic Etienne Gabriel du Tillet.*

A¹. *Marie Andreas Dierick,* lieutenant en 17 Rgt. de Chasseurs, né à Strasbourg le 9 avril 1886, † à Bois des Hayes 3 mars 1915.

A¹. *Jacqueline 'Louise Marie Françoise,* née à Dôle Jura le 25 avril 1896.

Genealogie en historische demografie,

door A. G. VAN DER STEUR.

Wanneer twee terreinen van onderzoek uitgaan van hetzelfde soort bronnenmateriaal, ontstaat er veelal een bepaalde vorm van samenwerking tussen de beoefenaars van deze beide terreinen. Het is echter opvallend dat dit nog niet, of slechts in zeer geringe mate, geldt voor de historische hulpwetenschappen, genealogie en historische demografie. Waarschijnlijk moet dit verklaard worden door de onbekendheid van beide groepen met elkaars werk. Wellicht is het daarom goed dit onderwerp hier aan te roeren. Daar komt bij dat er onlangs enige publicaties verschenen zijn op het terrein van de historische demografie, die voor de genealoog van groot belang zijn. Deze zullen hieronder ter sprake komen.

De historische demografie komt de laatste jaren bij de Nederlandse historici duidelijk meer in de belangstelling, voornamelijk door toedoen van de Afdeling Agrarische Geschiedenis van de Landbouwhogeschool te Wageningen, waar men, voor een meer exacte benadering van de agrarische historie, behoefte voelt aan het gebruik van kwantitatieve methoden in de geschiedwetenschap om daartegen de ontwikkeling van allerlei aspecten van de economische en sociale ontwikkeling af te wegen. In andere landen is men hiermee reeds langer bezig en gebruikt men de kwantitatieve methoden ook op andere historische terreinen [1]). De historische demografie is een dergelijke kwantitatieve maatstaf, In Frankrijk en in enige andere landen. is de historische demografie reeds verschillende jaren een belangrijk hulpmiddel gebleken om bepaalde ontwikkelingen aan te geven.

De resultaten van historisch demografisch onderzoek zijn bijvoorbeeld van belang voor het vaststellen van de verhouding tussen het aantal ingezetenen en de beschikbare cultuurgrond, voor vergelijking van de oogsten met de bevolking die daarmee gevoed moest worden, voor beschouwingen over het armwezen, voor het gezinspatroon, voor de plaats van de ongehuwden en weduwen en weduwnaars in de gemeenschap, voor de sexuele gewoonten, voor veranderingen in de werkelijke lonen, voor beschouwingen over de mate van urbanisatie, voor bepaling van de gemiddelde gezinsgrootte, voor het vaststellen van de invloed van rampen en epidemieën, etc. etc.

Doordat het grondmateriaal, waar men bij de historische demografie van uit gaat, in ieder land, en veelal in iedere landstreek, verschillend is, moesten ook in ons land eigen wegen gevonden worden.

Hieronder zullen een aantal van de meest toegepaste methoden van het historisch demografisch onderzoek kort besproken worden, met nadruk op de methoden die het meest met de genealogie verwant zijn.

1. Vergelijking van absolute bevolkingscijfers in verschillende jaren.

Men probeert hierbij absolute bevolkingscijfers te verkrijgen voor een bepaald gebied van onderzoek, op verschillende tijdstippen. Deze kan men in een grafiekje uitzetten en de mate van stijging en daling aflezen. Over de oorzaken daarvan valt natuurlijk niets te zeggen. Dit is de meest eenvoudige vorm, die echter toch reeds van groot belang is voor de geschiedenis van het onderzochte gebied.

Deze absolute aantallen kan men op verschillende manieren verkrijgen:

A. Door tellingen van het inwoneraantal die men in het verleden op verschillende tijdstippen voor verschillende doeleinden ondernam. Er zijn hiervoor verschillende bronnen, sommige landelijk (volkstellingen), sommige regionaal, sommige plaatselijk, maar het zijn er, althans in de periode van vóór 1800, slechts enkele.

1) Vgl. bijvoorbeeld William 0. Aydelotte, „Quantification in history", in The American historica1 review 71 (1966) nr. 3,. pag. 803—825.

B. Door eigentijdse tellingen van gezinshoofden, huizen, haardsteden, schoorstenen, lidmaten van kerkgenootschappen, communicanten, weerbare mannen etc. en deze cijfers te vermenigvuldigen met een z.g. reduktie-factor. Dit soort gegevens kan men echter het beste per groep vergelijken, dus de aantallen haardsteden in de verschillende jaren e.d. In de meeste gevallen zal men bij gebrek aan vergelijkbaar materiaal zijn toevlucht moeten nemen tot vermenigvuldiging met een reduktie-factor. De met behulp van een reduktie-factor verkregen gegevens zijn natuurlijk nooit zuiver, maar men kan er redelijke cijfers door verkrijgen.

C. Door berekening uit spatiale gegevens. Men gaat er dan van uit dat men voor elke *uniforme* oppervlakte, vooral oppervlakte stad — want voor het platteland gaat de methode maar slechts zeer ten dele op — een bepaald maximum aantal bewoners kan schatten. Men kan dan van een stad met een bepaald huizenpatroon en bepaalde woongewoonten, het aantal inwoners schatten, door vergelijking van de oppervlakte met een andere stad met hetzelfde huizenpatroon en dezelfde woongewoonten, waarvan het aantal inwoners bekend is. Voor Nederland heeft J. C. Ramaer een dergelijk onderzoek verricht naar aanleiding van de stadsplattegronden van Jacob van Deventer [2]).

D. Door berekening uit het maandelijkse of jaarlijkse aantal geboorten, huwelijken en/of sterfgevallen (dus uit de doop-, trouw- en begraafboeken). Men vermenigvuldigt deze cijfers dan met uniforme of variabele geboorte-, huwelijks- en sterftecijfers, die men uit vergelijking van een groot aantal gemeenten, waarvan zowel de absolute cijfers als deze aantallen bekend zijn, berekent. Struyck en Kersseboom pasten deze methode in de 18de eeuw reeds in ons land toe. In België heeft Van Werveke deze methode verbeterd en veel toegepast [3]). In Nederland paste G. A. Fokker deze methode toe voor Middelburg [4]).

11. Vergelijking van aantallen dopen, huwelijken en sterfgevallen in verschillende jaren.

Men gaat bij deze methode uitsluitend uit van maandelijkse of jaarlijkse tellingen van de aantallen geboorten (dopen), huwelijken, en sterfgevallen (begravenen) in een bepaald gebied. Zowel door onderlinge vergelijking als door vergelijking met absolute cijfers, kunnen oorzaken van daling of stijging worden verkregen. Een bevolkingsaanwas kan immers zowel ontstaan door een groter aantal geboorten, een minder aantal sterfgevallen of een grotere immigratie.

Een van de in de aanvang genoemde recente publicaties ligt op dit gebied. Het is het boek „De demografische ontwikkeling te Rotterdam en Cool in de 17e en 18e eeuw", door G. J. Mentink en A. M. van der Woude, in 1965 uitgegeven door het Gemeentearchief Rotterdam. Men heeft voor dit onderzoek ruim 700.000 posten uit de doop-, trouw- en begraafboeken van de verschillende Rotterdamse kerken en kerkgenootschappen geteld en deze verwerkt in jaarcijfers (gedoopten en begravenen) en maandcijfers (huwelijken).

2) J. C. Ramaer, „De middelpunten van bewoning in Nederland voorheen en thans", in T.K.N.A.G. 38 (1921) 1—38 en 174—200.

3) H. van Werveke, „Demografische problemen in de Zuidelijke Nederlanden in de 17e en 18e eeuw", in Med. Kon. Vlaamse Acad. v. Wetenschappen 17 (1955) nr. 1.

4) G. A. Fokker „Iets over de bevolking van Middelburg vóór 1795", in Archief, uitgeg. door het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen 3 (1878) 2e stuk, 81—100.

Voor het eerst zijn in Nederland de retroacta van de Burgerlijke Stand van een grote stad op deze wijze verwerkt. De auteurs beschouwen het werk als een experiment en tonen ermee aan dat ook in ons land het tellen van deze gegevens en de statistische bewerking daarvan tot belangrijke resultaten kan voeren. Door gebrek aan soortgelijke gegevens voor andere steden van de Republiek was het nog niet mogelijk vergaande conclusies aan het materiaal te verbinden, maar toch zijn ook zonder dat de resultaten van dit onderzoek zeer belangrijk. Men verwerkte de verkregen gegevens in een aantal tabellen:

1. jaarlijkse aantallen dopen 1604-1811 van de verschillende protestantse kerkgenootschappen (10 stuks) en de totale aantallen, inclusief de Joden
2. tienjaarlijkse totalen van het aantal dopen
3. de jaarlijkse aantallen R.K. dopen 1670-1810
4. de tienjaarlijkse totalen van deze R.K. dopen
5. de jaarlijkse aantallen dopen van onechte kinderen en vondelingen in de gereformeerde gemeente 1684-1811
6. de jaarlijkse aantallen ongedoopt begraven kinderen 1773-1811
7. percentages van het aantal dopen in de verschillende gezindten 1670-1809 in tienjaarlijkse perioden
8. jaarlijkse aantallen begravenen te Rotterdam (1645—1819) en Cool (1707—1811) exclusief de Joden
9. tienjaarlijkse totalen hiervan
10. jaarlijkse aantallen doodgeboren kinderen, in Rotterdam begraven, 1773-1819
11. idem te Cool 1707-1811
12. maandelijkse en jaarlijkse aantallen huwelijken in de geref. kerk 168 1-1795
13. idem in de Waalse, Schotse, Presbyteriaanse en Episcopaalse kerken 168 1-1795
14. idem van huwelijken gesloten voor burgemeesters van Rotterdam 1590-1810
15. aantallen gemengde huwelijken (Geref. x R.K.) voor burgemeesters van Rotterdam voltrokken 1755—1795
16. aantal huwelijken voor schepenen van Cool gesloten 1720-1809
17. totaal aantal huwelijken per maand en per jaar te Rotterdam en Cool 1720-1809
18. tienjaarlijkse totalen hiervan 1590-1809
19. aantal huwelijken in de R.K. Kerken 1655-1810
20. tienjaarlijkse totalen hiervan 1670-1809.

Ook zonder de mogelijkheid van vergelijking was het de schrijvers mogelijk een aantal conclusies te trekken uit deze tabellen.

Zo constateerde men een toename van de buitenechtelijke geboorten sedert 1750. Ook kon men gegevens over de laatdoop en over ongedoopt gestorven kinderen verkrijgen: de laatdoop bleek tot de Franse Tijd van slechts ondergeschikte betekenis, maar breidde zich na 1800 stormachtig uit. Waarschijnlijk geldt dit ook voor andere delen van de Republiek (Van der Woude wijst op een dergelijke uitkomst van een nog niet gepubliceerd onderzoek van Noord-Holland) en de schrijvers vragen zich af of er misschien correlatie zou kunnen bestaan tussen aanvang en intensiteit van deze laatdoop en (latere) onkerkelijkheid. Interessant is echter dat de snelle toename van de laatdoop niet samenvalt met een toename van

het aantal ongedoopt begraven kinderen, zodat men nog duidelijk waarde aan de doop blijkt te hechten.

De geboorteniveaus van de verschillende gezindten lopen duidelijk uit elkaar: die van de Katholieken en Luthersen waren relatief hoog, dat der Remonstranten bepaald laag.

De onderlinge verhouding van de gezindten is uiteraard ook interessant: sedert 1620 neemt het percentage Katholieken en Luthersen steeds toe, de Remonstranten, die rond 1650 nog op de tweede plaats staan in grootte, verdwijnen in een eeuw tijd vrijwel geheel! Het percentage Gereformeerden nam in anderhalve eeuw voortdurend langzaam af. Sedert het begin van de gegevens heeft het aantal gedoopte kinderen per gesloten huwelijk bij de Katholieken ver boven het gemiddelde van de gehele stad gelegen, voor welk interessant feit de schrijvers een aantal mogelijke verklaringen opgeven. Ook migratie-verschillen 'hebben uiteraard 'meegewerkt het percentage Katholieken te vergroten en dat der Protestanten te verkleinen. De schrijvers wijzen in dit verband op het opdrogen van de immigrantenstroom van het platteland.

Het belangrijkste resultaat achten de schrijvers het licht dat deze studie werpt op de economische ontwikkeling van Rotterdam: „Het onderzoek van de demografische ontwikkeling wijst op een grote en stormachtige bloei, die bijna zonder onderbreking tot het laatste decennium van de 17de eeuw aanhield en vermoedelijk die van alle andere Hollandse steden aanzienlijk overtrof. Daarna, begon een ernstige crisis, die niet vóór het midden van de 18de eeuw overwonnen werd. In deze neergaande ontwikkeling lijkt de periode van de Spaanse Successieoorlog als een katalysator gewerkt te hebben. Het reeds begonnen verval nam toen scherpe vormen aan. Na het midden van de 18de eeuw zette het herstel zich eerst schuchter in. Na omstreeks 1770 werd het tempo veel sneller. De Franse tijd — oude gegevens lopen slechts tot 18 10 — bracht hierin wel stagnatie, maar geen verval."

Ook wanneer men niet speciaal in Rotterdam is geïnteresseerd, verdient het aanbeveling kennis te nemen van deze studie vanwege de vele mogelijkheden die de historische demografie, op deze wijze beoefend, blijkt te bieden. De auteurs behandelen ook uitgebreid de verschillende problemen waarmee zij bij dit onderzoek te kampen hadden.

Op een bijeenkomst in mei 1965 van de Historisch Demografische Kring — opgericht in 1964 als onderafdeling van de reeds sinds 1928 bestaande Vereniging voor Demografie — hield Dr. S. Hart een inleiding, enige tijd later in stencilvorm verschenen, getiteld „Bronnen voor de Historische Demografie van Amsterdam in de 17e en 18e eeuw". Spreker deed hierin veel interessante mededelingen over de Amsterdamse doop-, trouw- en begraafregisters, in verband met historisch demografisch onderzoek. Voor de genealoog, die wel eens met Amsterdams materiaal te maken heeft, een leerzaam betoog! Zo deelde Dr. Hart mede dat de aantallen gedoopten te Amsterdam werden geteld als nevenwerkzaamheid bij het vervaardigen van een index op de doop-, trouw- en begraafboeken en in enige bijlagen geeft hij de resultaten. Een groot bezwaar voor een bewerking van dit materiaal als in Rotterdam geschiedde is het feit, dat in Amsterdam het materiaal veel minder compleet is. Zo zijn er van 1578-1628 geen R.K. doopboeken, van vóór 1578 zijn er alleen registers van de Oude Kerk. Ook van het belangrijke aantal Joodse inwoners is slechts weinig bekend: eerst in de 18de eeuw beginnen de besnijdenisboekjes, maar de aantallen geboren meisjes zijn ook dan nog niet bekend. De huwelijken in de periode 1578-1811 zijn eveneens tijdens het ficheren geteld, zowel de kerkelijke als die van de Pui. Ook de geboorteplaatsen (gesplitst bij eerste huwelijk en bij volgende huwelijken) en de beroepen zijn geficheerd. Dit materiaal is op het Amsterdamse Gemeentearchief voor bewerking beschikbaar. Drs. J. Verbeemen uit Mechelen bewerkt de plaatsen van herkomst van bruiden en bruidegoms, die zich voor een eerste huwelijk in Amsterdam lieten inschrijven.

Een ander interessant punt vormt de buitentrouw. Over de jaren 1730 tot en met 1734 berekende Dr. Hart, dat 8 % van de ondertrouwde echtparen niet voorkomt in de Amsterdamse trouwregisters en geen boete betaalde om buiten de stad te mogen trouwen. 3½% betaalde wel een dergelijke boete. In totaal ontbreekt dus 11½% van de ondertrouwden in de trouwregisters! Ook berekende Dr. Hart, dat in de 18de eeuw 76 % van de buitentrouw plaats vond in Buiksloot, Sloterdijk, Abcoude en Amstelveen; in deze plaatsen resp. 44, 21, 7 en 4 %. In 80 % der gevallen betreft dit Pro Deo inschrijvingen en in bijna alle gevallen woonde zowel bruidegom als bruid in Amsterdam, In vele gevallen zullen het R.K. geweest zijn, die niet voor Amsterdamse schepenen wensten te trouwen.

Vooral de begraafregisters zijn in Amsterdam zeer onvolledig bijgehouden, wat een belangrijk bezwaar betekent voor het historisch-demografisch onderzoek in de hoofdstad.

Bij de discussie na deze lezing van Dr. Hart bleek, dat het belangrijke punt van verschil tussen het Amsterdamse en het Rotterdamse materiaal de mate van centralisatie in het bijhouden vormt. In Rotterdam werd bijvoorbeeld vanaf het einde van de 16de eeuw een centraal, Nederlandstalig, Gereformeerd doopregister bijgehouden, naast de eigen doopboeken van de verschillende kerken. Betreffende de huwelijken had Rotterdam, in tegenstelling tot Amsterdam, slechts één serie huwelijksregisters waarin zowel ondertrouw, proclamatie en de voltrekking zelf werd opgetekend. Betreffende het begraven kende Rotterdam de vreemde situatie dat er één stedelijk college was voor alle publieke kerken en kerkhoven. Elk van de drie kosters had om de twee weken de gehele administratie te voeren van begravenen in alle kerken en op alle kerkhoven. De beide andere kosters waren verplicht de lijst van hun collega in het eigen register af te schrijven. Het resultaat is dat er in Rotterdam drie identieke en vrijwel complete begraafregisters bestaan. In Amuterdam had men bij iedere kerk en kerkhof een apart register dat veelal hiaten vertoont.

De raakpunten tussen deze methode van de historische demografie en de genealogie liggen, afgezien van het feit dat het voor de genealoog van groot belang is iets te weten over bevolkingstoe- en afname in de plaats van onderzoek, vooral bij de uitgebreide analyse van de bronnen. De doop-, trouw- en begraafregisters zijn zowel voor de historisch demograaf als voor de genealoog het punt van uitgang. Voor beiden is het van belang te weten hoe deze werden bijgehouden, welke consequenties er getrokken kunnen worden wanneer men tevergeefs een vermelding zoekt, etc.

111. Migratie.

Een andere methode, waarvan men het resultaat op zichzelf kan beschouwen, of in samenhang zien met andere methoden, is de nadere bestudering van de migratie, dus de aantallen vertrokken en ingekomen personen. Gemakshalve wil men de invloed van de migratie nog wel eens kleineren, maar deze is zeer belangrijk geweest zoals iedere genealoog zal weten.

Het materiaal voor de bestudering hiervan is echter zeer onvolledig. Het zijn de poorter- en burgerboeken van steden, de lidmatenlijsten en attestatieregisters van kerken, de plaat-

sen van herkomst van gehuwden, de — vaak slecht bewaarde — acten van indemniteit in Holland en nog enkele andere, meest plaatselijke, bronnen die ons hierover kunnen inlichten. Er bestaan slechts enkele detailonderzoeken, die op gegevens betreffende de migratoire beweging vóór 1800 berusten [5]).

IV. De methode der gezinsreconstructie.

Tot slot moet de aandacht gevestigd worden op een methode die in ons land nog niet is toegepast, maar die onder meer in Frankrijk tot opmerkelijke successen heeft geleid. Het is de methode van de gezinsreconstructie, waarbij men volgens de genealogische methode van ieder gezin in een speciaal gebied (dat vooral niet te groot gekozen moet worden!) kaarten maakt met de genealogische gegevens van dit gezin. Uit dit

5) W. 8. Unger, „De oudse Nederlandsche bevolkingsstatistiek", in De Eeonomist 62 (1913) 745-764; idem „De sociale en economische structuur van Dordrecht in 1555", in De Economist 64 (1915) 947—984; idem „Nieuwe bijdrage tot de oudste Nederlandsche bevolkingsstatistiek", in „De Economist" (1915) 475-506; L. van Nierop „De bruidegoms van Amsterdam van 1578 tot 1601", in Tijdschrift voor Geschiedenis 49 (1934) 151—160.

materiaal kan men dan tellingen verrichten betreffende gemiddelde leeftijd bij overlijden, kindersterfte, huwelijksvruchtbaarheid, de huwelijksduur, de tijd tussen het einde van het huwelijk en de hertrouw, de huwelijksleeftijd van de kinderen etc. Het is hierdoor mogelijk veranderingen in de samenstelling van de bevolking nader te verklaren, en dit op een veel duidelijker wijze dan bij een der bovengenoemde methoden.

Deze methode is in Frankrijk reeds verschillende malen toegepast, o.m. in de studie van E. Gautier en L. Henry, La Population de Crulai, in I.N.E.D. cahier 33 (1958), en door M. Fleury en L. Henry uitgebreid beschreven in een handboek: „Nouveau Manuel de Dépouillement et d'Exploitation de L'état civil ancien", eveneens een uitgave van het Institut National d'Etudes Démographiques te Parijs, verschenen in 1965.

In Engeland is de methode verder aangepast aan de daar heersende omstandigheden door Prof. E. A. Wrigley en door hem beschreven in -het onlangs verschenen werk „An Introduction to English Historica1 Demography Erom the 16th to the 19th century", de eerste publicatie van de Cambridge Group for the History of Population and Social Structure. In het hoofdstuk „Family Reconstitution", dat ruim 60 pagina's

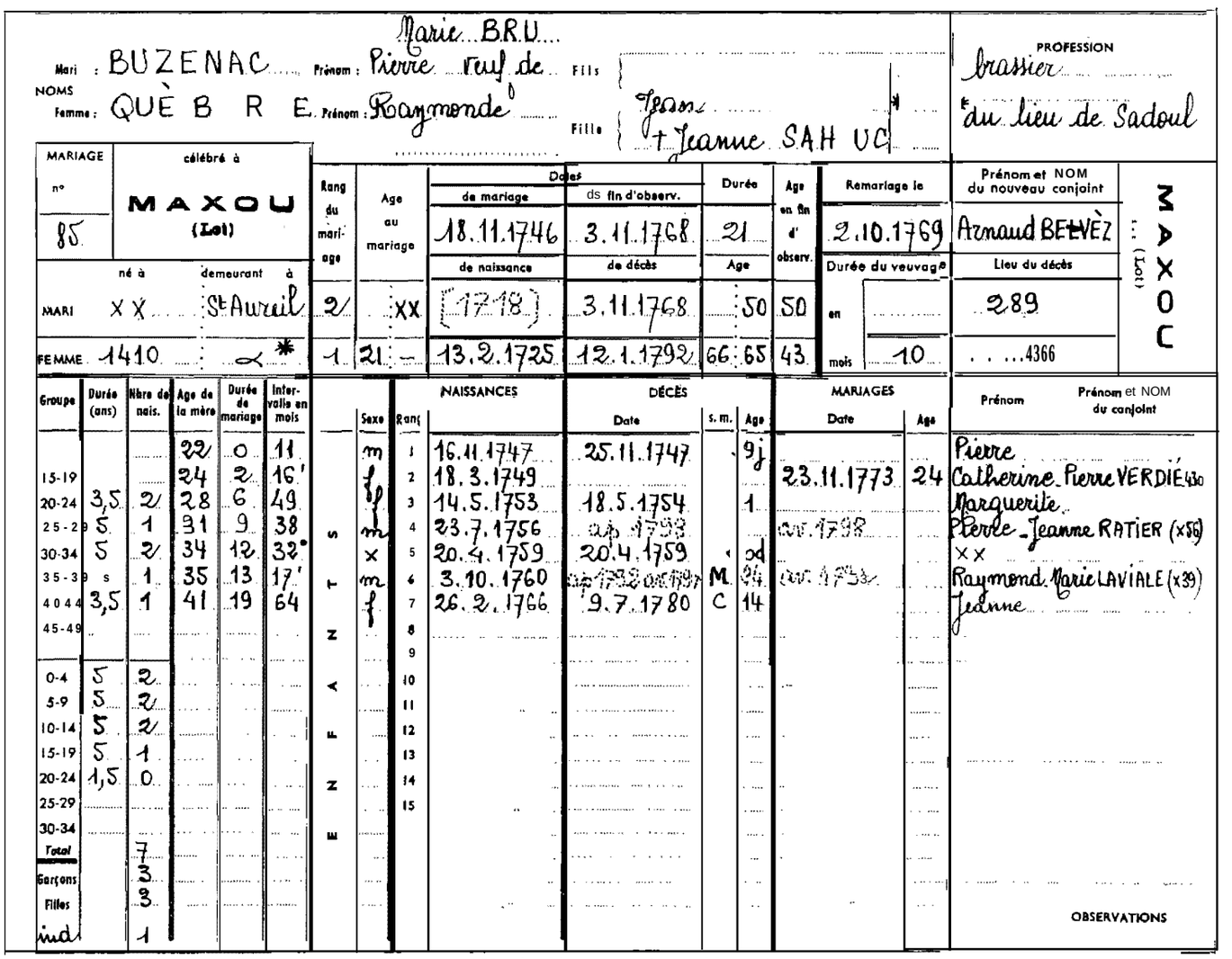

Voorbeeld van een ingevulde gezinskaart.
(Bijlage nr. 9 van het handboekje van Fleury en Henry).

HORS-TEXTE N° 9
FICHE DE FAMILLE - FORMAT 21 × 27 - PREMIER EXEMPLE

beslaat, geeft Wrigley het resultaat van zijn ervaringen"). De hoeveelheid werk verbonden aan deze methode bleek ca. 100 keer zoveel als die verbonden aan het tellen, zoals in het Rotterdams voorbeeld.

Voorwaarden voor een succesvolle toepassing van deze methode zijn:

1. een doorlopende reeks doop-, trouw- en begraafboeken met weinig of geen hiaten. Minstens 100 jaar, liefst 200 jaar.
2. het moet mogelijk zijn uit de inschrijvingen de personen te onderscheiden: dus geen overvloed van patroniemen en geen inschrijvingen als „gedoopt een kind van Jan Janszoon".
3. Een niet te grote en niet te kleine gemeente. Ideaal is volgens Wrigley een inwoneraantal van 1000 tot 2500, gecombineerd met een redelijk groot oppervlak.
4. niet te veel migratie, dus ge engrote bewoningskernen op de grens van de gemeente. Het is mogelijk dit bezwaar te ondervangen door een groep kleine op elkaar aangewezen gemeenten te kiezen, maar dan zal het moeilijk zijn een groep te vinden waar alle plaatsen aan de overige voorwaarden voldoen.
5. niet te veel laatdoop, buitentrouw, of gewoonte om elders te laten begraven.
6. tot slot een punt dat voor ons land van groot belang is: niet te veel verschillende kerkgenootschappen, waardoor een groep van de plaatselijke bevolking aan de aandacht ontsnapt!

Men gaat bij deze methode als volgt te werk: Na een analyse van de beschikbare registers begint men met tellingen van de maandelijkse aantallen dopen, huwelijken en begravenen, Deze gegevens gebruikt men later voor vergelijking van de uitkomsten. Daarna worden alle inschrijvingen overgenomen op strookjes, waarbij een aparte lijsten maakt van de aliasnamen, onechte geboorte e.d. Vervolgens worden de strookjes op naam gesorteerd en daarna per gezin. Dan volgt het belangrijkste werk, het overnemen van de gegevens van deze strookjes op de gezinskaarten. Een afbeelding van een zodanige ingevulde gezinskaart treft men hiernaast aan. Dan kunnen de tellingen verricht worden vanaf de gezinskaarten, waarna de interpretatie en uitwerking van deze tellingen volgt.

Los hiervan kan men gegevens verzamelen over verschillende interessante zaken als de afstand die men overbrugde bij het zoeken van een levenspartner, de mate van analphabetisme, beroepentellingen (wanneer deze althans in de registers genoemd worden).

Ter aanvulling van de gezinskaarten kan men uiteraard gebruik maken van andere genealogische bronnen, zoals lidmatenlijsten, belastingkohieren, gegevens uit rechterlijke of notariële archieven e.d.

De verkregen sets gezinskaarten van een bepaald dorp zijn uiteraard voor de genealoog van groot belang. Het verdient aanbeveling deze, na afloop van de bestudering voor demografische doeleinden te deponeren bij het archief waar de gebruikte doop-, trouw- en begraafregisters berusten.

In dit verband kan erop gewezen worden dat de indicering van de 18de eeuwse doop- en trouwboeken in de provincie Zuid-Holland reeds' een eerste stap voor een dergelijk onderzoek kan zijn. Men heeft daar namelijk per district de dopen per gezin gerangschikt en de huwelijksdatum erbij gezocht. Hieruit is ook duidelijk af te lezen hoe groot in Zuid-Holland de migratie was: van één gezin zijn soms de kinderen in drie of meer kerken in naburige gemeenten gedoopt!

Deze migratie zal een belangrijk bezwaar zijn voor het in ons land toepassen van deze methode. Een groter bezwaar zal zijn de relatieve late aanvangsdatum van de begraafregisters. Een groot aantal plaatsen, die deze bezwaren niet hebben, zullen moeten afvallen omdat een deel van de inwoners lidmaat was van een ander dan het heersende kerkgenootschap, van welk ander kerkgenootschap dan meestal geen complete registers zijn overgeleverd.

Mochten er echter lezers zijn die plaatsen kennen die aan genoemde voorwaarden voldoen, dan is schrijver dezes zeer verplicht met mededeling daarvan.

Wellicht zal t.z.t. in Nederland ook eens een onderzoek, gebaseerd op de methode der gezinsreconstructie, kunnen plaats vinden. Dit zou zowel voor het historisch demografisch, als voor het genealogisch onderzoek in, ons land, van groot belang blijken te zijn.

6) Het resultaat van een onderzoek op deze manier verricht in Colyton, verscheen onlangs: E. A. Wrigley „Family limitations in pre-industrial England" in The Economie History Review 19 (1966) 82—109.

Zwitserse adel,

door M. D. ARPEAU.

Onder het opschrift „Zwitsersche Adel" is in „De Nederlandsche Heraut", jaargang 1887, bladzijden 212 t/m 218, een interessant artikel opgenomen. De laatste alinea van dat artikel luidt:

„Niettegenstaande de door Baron d'Ablaing (op pag. 63) „gesignaleerde adelvrees en het verbod aan ambtenaren om „zich in te laten met onderzoekingen den adel betreffende, „schijnen alzoo Adel en Heraldiek in Zwitserland nog niet tot „het verleden te behooren. *)

„C. van Breugel Douglas.

„*) Later volgt welligt eene lijst van geslachten, die als „adelijk bekend staan."

In verband met door mij in Zwitserland opgedane ervaringen bij onderzoekingen betreffende adel en geslacht- en wapenkunde meen ik, dat het voor belanghebbenden van nut kan zijn op deze plaats met erkentelijkheid te gewagen van de grote medewerking, die zowel van de Cantonale- als van de Gemeentelijke Archieven en van de Bibliotheken in Pays de Vaud, Bern, Fribourg en Genève werd en nog steeds wordt ondervonden. Naar mijn mening kunnen belanghebbenden zich ten aanzien van vraagpunten op het gebied van de adel en geslacht- en wapenkunde dan ook zonder aarzeling tot de desbetreffende Zwitserse instanties wenden, alwaar rijk materiaal voorhanden is. Mogelijk ten overvloede zij nog opgemerkt, dat in Zwitserland vooral de heraldiek een ruime belangstelling geniet.

De lijst van de Zwitserse geslachten, die als adellijk bekend staan en, blijkens' de hierboven weergegeven mededeling van de heer van Breugel Douglas in „De Nederlandsche Heraut" wellicht later zou volgen, heb ik in de verdere afleveringen van „De Nederlandsche Heraut" niet kunnen vinden. Dat die lijst niet is gepubliceerd vindt wellicht mede zijn oorzaak in het feit, dat de adelsgeschiedenis in Zwitserland cantonaal genomen onderling verschilt. Een beknopte, doch duidelijke, uiteenzetting dienaangaande is opgenomen in het „Dictionnaire Historique et Biographique de la Suisse" onder het hoofd „Noblesse" (aanwezig in de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gra-

venhage en in de bibliotheek van het Kon. Nederl. Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde).

Tijdens een recent bezoek aan de „Archives Cantonales Vaudoises (ACV)" te Lausanne heb ik in de „Inventaire du Bureau ou Commissariat Romand de Berne" van 1731 (Cote: Bc 22/2), respectievelijk van 1743 (Cote: Bc 22/3) het „Nobiliaire du Pays de Vaud" aangetroffen.

Aangezien het dus destijds in de bedoeling blijkt te hebben gelegen een dergelijke lijst te publiceren volgt hieronder van het „Inventaire van 1743" de inleidende verklaring, de adelslijst en het protocol van overdracht van het archief aan de nieuwe Commissaris-Generaal in tegenwoordigheid van de „Magnifiques et très Honorés Seigneurs de la Commission des Archives".

Uiteraard beperkt de lijst van geslachten, die als adellijk zijn ingeschreven, zich tot Pays de Vaud, toentertijd onderworpen aan de „Illustres, Hauts, Puissants et Souverains Seigneurs de la Ville et République de Berne", kortweg aangeduid als „Leurs Excellences de Berne".

Page 1

Inventaire

des Livres, Papiers et Paquets, que Monsieur Jean Rodolph Lerber, ancien Commissaire-Général, a remis à Monsieur François Louis Lerber, moderne Commissaire-Général, dépendants de la dite charge.

Dressé en May & Juin 1743

Page 312

FAMILLES NOBLES

Layette No 114

No 1990 Titres de Noblesse de la Famille de *Cambiagues* de Geneve

1991 „ „ „ „ „ „ „ *De Senarclens*
1992 „ „ „ „ „ „ „ *la Flechière*
1993 „ „ „ „ „ „ „ *de Pemes*
1994 „ „ „ „ „ „ „ *Charrière*
1995 „ „ „ „ „ „ „ *de Montricher*
1996 „ „ „ „ „ „ „ *de Tornay*
1997 „ „ „ „ „ „ „ *Arpeau*
1998 „ „ „ „ „ „ „ *de Gingins*
1999 „ „ „ „ „ „ „ *de Cornillat*
2000 „ „ „ „ „ „ „ *de Chandieu*
2001 „ „ „ „ „ „ „ *de Metral*
2002 „ „ „ „ „ „ „ *de Tavel*
2003 „ „ „ „ „ „ „ *de Martines*
2004 „ „ „ „ „ „ „ *de Montet*
2005 „ „ „ „ „ „ „ *la Foge*
2006 „ „ „ „ „ „ „ *de Bons*
2007 „ „ „ „ „ „ „ *de Rolaz*
2008 „ „ „ „ „ „ „ *Constant de Rebeque*
2009 „ „ „ „ „ „ „ *Panchaud*
2010 „ „ „ „ „ „ „ *de Martignier*
2011 „ „ „ „ „ „ „ *Gaudard* de Vincy

Page 313

No 2012 Titres de Noblesse de la Famille de *Maillardoz*

2013 „ „ „ „ „ „ „ *Quisard*
2014 „ „ „ „ „ „ „ *de Joffrey*
2015 „ „ „ „ „ „ „ *De Melet*
2016 „ „ „ „ „ „ „ *Asperling*
2017 „ „ „ „ „ „ „ *Sacconnay*
2018 „ „ „ „ „ „ „ *De Blonay*

Layette No 115

2019 Titres de Noblesse de la Famille de *Hugonin*

2020 „ „ „ „ „ „ „ *Marquis*
2021 „ „ „ „ „ „ „ *Grenuz*
2022 „ „ „ ff ff „ „ *Du Gard*
2023 „ „ „ „ „ „ „ *Bourgeois*
2024 „ „ „ „ „ „ „ *d'Estiennes*
2025 „ „ „ „ „ „ „ *Polier*
2026 „ „ „ „ „ . . „ *Crinsoz*
2027 „ „ „ „ „ „ „ *Vuarney*
2028 „ „ „ „ „ „ „ *d'Arney*
2029 „ „ „ „ „ „ „ *Clavel*
2030 „ „ „ „ „ „ „ *Darbonnier*
2031 „ „ „ „ „ „ „ *Manlich*

Page 314

No 2032 Titres de Noblesse de la Famille de *des Bergeries*

2033 „ „ „ „ „ „ „ *de Gruffy*
2034 „ „ „ „ „ „ „ *Laurent*
2035 „ „ „ „ „ „ „ *Forneret*
2036 „ „ „ „ „ „ „ *Crouzaz* de Corsier
2037 „ „ „ „ „ „ „ *Dugué*
2038 „ „ „ „ „ „ „ *Morsier*
2039 „ „ „ „ „ „ „ *Saussure*
2040 „ „ „ „ „ „ „ *Rosset*
2041 „ „ „ „ „ „ „ *Bize*
2042 „ „ „ „ „ „ „ *Micheli* de Dullit

N.B. Leur arbre généalogique est au Buffet IV Sous le titre de Genève.

No. 2043 Production der Adels Brieffen deren in den Ämteren Neüws, Romainmotier und Morsee.

2044 Verschiedene Befelohen wegen Untersuchung des Adels und zu gebender Titulatur.

Pages 348 et 349

Je soussigné confesse que tous les Livres, Droits, Originaux et Paquets cy dessus mentionnés et inventorisés m'ont été remis par Monsieur le Commissaire-Général Jean Rodolf Lerber, mon prédécesseur en conformité des Ordres de Leurs Excellences, en présence des Magnifiques et très Honorés Seigneurs de la Commission des Archives soussignés; Donc quitte le dit Seigneur Ancien Commissaire-Général et les siens, promettant d'en rendre bon et fidelle compte à Leurs Excellences. Pour foy de ce atteste et me signe à Berne ce

5e Septembre 1743

V. Jenner
Fr: lud: Stürler Underschreiber
Rudolff Stürler Registrator
F L Lerber Ober Comissarius

Belanghebbenden, vooral de genoemde Zwiterse families en de Nederlandse families, geparenteerd aan de eerstgenoemde families, die hun genealogische en geschiedkundige gegevens

uit de aangegeven bron zouden willen aanvullen, moeten wel rekening houden met een reorganisatie van de archieven te Lausanne, welke in het jaar 1848 heeft plaats gehad.

De dossiers no.'s 1990 t/m 2044, welke zich in de layettes no's 114 en 115 bevonden, zijn zonder aanduiding waar zij thans gezocht moeten worden verstrooid geraakt over de verschillende codenummers: één codenummer omvat veelal meer dan een volume. Bovendien is mij gebleken, dat de inhoud van een bepaald dossier in de volumes van verschillende codenummers is verwerkt. Hierdoor is de zekerheid, dat onderzoekingen zullen leiden tot het terugvinden van de oorspronkelijke samenstelling van een bepaald dossier helaas komen te vervallen.

Niettemin kunnen ter zake zeker de volgende bronnen met min of meer succes worden geraadpleegd:

Archives de l'Etat de Berne

Teutsch- und Weltsch Spruch-Buch der Statt Bern (vanaf 1536 tot 13 november 1609).

Archives Cantonales Vaudoises

Ba 33 Weltsche Spruchbiicher
Décrets romands
(sedert 13 november 1609).
Ba 33/3 van 17/12 1642 t/m 22/5 1660 ontbreekt.

Bb Manual der Weltschen Venner Kammer der Statt Bern
Registres de la Chambre des bannerets romands.

Bb 3 Livres de Bailliages (Actes divers d'abergements, amortissements, délimitations, acquis, cessions etc. etc.).

Bl 23 Recueil des titres de noblesse de plusieurs familles rière Vevey — 1630.
(rière = dans le ressort de)

Bl 26 Productions des titres de noblesse faites par ceux qui portent et prétendent cette qualité
rière le Balliage de Morges — 1688.

Bl 27 Recueil des titres de noblesse de plusieurs familles dans les Bailliages de Nyon et de Romainmotier.

Bl 28 Recueil des titres de noblesse de plusieurs familles dans le Bailliage d'Yverdon.

Bl 30 Nobiliaire du Pays de Vaud, soit registre copies d'actes concernant les *Poliers, Seigneux, Cornillaf, Quisard, Mayor, Crinsoz, d'Illens, de Morsier, Gaudard, Vasserof, Constant*
1714 — 1 vol. de feuillets.

Inventaire blanc (Ib), AA 21-18, houdende:
Inventaire des Archives, Tome XXII,
Generalia G M L,

„Productions des titres de Noblesse faites du depuis et en „différents tems par ceux qui portent et prétendent cette „qualité au Pays de Vaud".

Hoewel de bovenstaande opgave de belangrijkste bronnen vermeldt, is deze echter geenszins uitputtend, aangezien mij is gebleken, dat stukken inzake adelsaangelegenheden eveneens terecht zijn gekomen in codenummers aangaande „Affaires féodales", „Correspondance baillivale" en „Anglets baillivaux".

Voor goed begrip diene, dat de „productions des titres de noblesse" plaats vonden in het kader van een onderzoek, dat door of vanwege LL.EE. de Berne van tijd tot tijd werd ingesteld om te beoordelen of de families in Pays de Vaud, die adellijke titels voerden, daartoe gerechtigd waren.

Een dergelijk onderzoek werd bij decreten van LL.EE. de Berne van 29 juli 1629 (Mandatenbuch 5, S. 348) en van 12 februari 1653 (Ratsmanual No 116, Seite 156-157, Staatsarchiv Bern) opgedragen aan de Baillif van de respectieve Bailliages. Na de laatstgenoemde datum werd het onderzoek, blijkens lastbrieven, opgedragen aan de „Commissaires renovateurs des fiefs nobles".

De desbetreffende passage uit de „Patentes de Commission pour les Sieurs *Jean Frédérick Steck* et *Matthieu De l'Harpe,* pour la renovation des fieds Nobles rière les bailliages de Morges, Nyon et Romainmostier, données à Berne par la Chambre du Thresaurier du Pays de Vaud, le *8* juin 1680 (ACV; Bb 3/33, fo. 398—401), luidt:

„...EN OUTRE seront lesdicts Sieurs Commissaires „chargez d'exiger de chasque seigneur vassal les droicts et „tiltres, en vertu desquels il pretend estre de qualité Noble, „et avoir la capacité de posséder des fieds Nobles, affin qu'- „estants icy examinez, en suitte des ordres pour ce receus de „L:E: il soit pourvue à ce qu'il ne s'y commette plus d'abus, „et que chascun puisse estre restrainct à se contenter du rang „et qualité qui luy peut de droict appartenir. FINALLE- „MENT la besogne estant mise en état, en la forme cy de- „vant prescripte, ils seront obligez d'en dresser et expédier des „volumes en belle escripture et forme probante, par distinction „de Bailliages, pour pouvoir estre remis, après deue revision „et examination precedemment faicte, aux Archives de L: „Excellences ...".

Zoals uit het vorenstaande blijkt, werden de overgelegde documenten geëxam.ineerd en geverifiëerd. Die documenten, dan wel ambtelijke afschriften daarvan, werden opgeborgen in de archieven van LL.EE. de Berne. Als gevolg van die procedure is het „Nobiliaire du Pays de Vaud" opgenomen in het „Inventaire du Bureau ou Commissariat Romand de Berne".

Tot slot lijkt het mij niet ondienstig de algemene mededeling, die ik door de welwillende medewerking van de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage mocht ontvangen, op deze plaats door te geven en te wijzen op de manuscripten, van de familie *de Mülinen,* die in de „Bibliothèque de Ia Bourgeoisie de Berne" te Bern worden bewaard. In die collectie bevindt zich namelijk een zeer grote serie genealogieën, die afkomstig zijn van *Jean Louis* baron *d'Estavayer (1746 -1823).* Deze verzameling genealogieën, omvat meer dan *20* verzamelmappen betreffende families uit het westen van Zwitserland. Een met de schrijfmachine vervaardigde inventaris van 20 bladzijden noemt meer dan 1000 verschillende familienamen.

Het „Dictionnaire Historique et Biographique de la Suisse" vermeldt over de genealoog *d'Estavayer* het volgende:

„no. 34. *Jean-Louis,* dit le Baron *d'Estavayer,* 1746-1823, „Sieur de Molinous et de Taberly. Au moment de la révo- „lution française il se refugia en Suisse et fut accueilli à So- „leure et à Berne par *Nicolas-Frédéric de Miilinen.* 11 se „consacra à des études généalogiques qui comprennent envi- „ron cinquante volumes manuscrits laissés à la famille *de „Mülinen".*

Familieaantekeningen van Dirck de Cock van Opijnen (zoon van Johan en Rembolda van Neringen), gehuwd met Hilbranda van Delen,

medegedeeld door MR. A. P. VAN SCHILFGAARDE.

De volgende aantekeningen komen voor in Huisarchief Nettelhorst-Heest (Inv. no. 38, fol. 39, 293 v en 326 v) in het Rijksarchief in Gelderland.

(fol. 326v).

1566 Augustus 27 geboren mijn dochter *Rembolda.* Gevaders *Henrick van Doern* en juffer *Hellegront* (sic) *Momme,* weduwe van *Gherif van Malsen,* joffer *Anna Cockx van Opijnen.*

1568 Maart 17 geboren joffer *Gherit Cockx van Oppijnen.* Gevaders *Johan Masschereill,* drost tot Oosterhout, en joffer *Remmit van Isendoorn,* joffer *Alith to Boecop,* weduwe Zweer *van Brakell.*

1570 Maart 12 gedoopt *Elizabeth Cockx,* dochter van *Jacop de Cock.*

1567 Januari 19 gedoopt *Gherif die Cock* b(astaard). Gevaders heer *Anfhuenis Spierinck,* vicarius tot Opijnen, *Aernt Otten* en *Alit Hacken.*

1572 October 20 geboren *Jan de Cock van Oppijnen Jacopssoon.* Peters *Johan van Wijhe, Dirck de Cock van Opijnen* en *Anna van Duern.*

1577 September 2 geboren mijn soon *Johan de Cock van Oppijnen.* Peters *Jacop de Cock van Oppijnen, Everdt van Delen* en joffrouwe *Cockx, Alidt van Brakell.*

1581 Maart 6 geboren mijn dochter *Anna Cockx.* Gevaders *Hanrick Collaerf, Johan van Bueren en* joffrouwe *Catharina van Catfenburch,* joffer *Rembolt van Duern.*

1583 Augustus 1 geboren mijn dochter *Elizabefh Cockx van Opijnen.* Peters *Jacop de Cock,* joffer *Evert van Heeckeren* die weduwe *van de Zant.*

1586 Augustus 15 geboren 2 soons: *Wynnalt de Cock.* Gevaders heer *Johan van Bonenburch genaemf Honsteyn,* commenduer tot Thiell. *Alert van Isendoren,* ioffrowe *Walraven van Wees* genaemt *Masschereel,* vrouwe tot Balgoy en Opijnen. Die andere soon *is* genaemt *Evert de Cock.* Gevaders *Willem Torck,* heer tot Aelst, *Aelbrecht van Delen* en joffrowe *Cafharina Spaen.*

1618 Februari 16 geboren 2 kinderen van mijn dochter *Anna de Cock,* gend. *Broeckhuyssen,* een dochter *Johanna* en een zoon *Wilt van Broeckhuyssen.*

1555 Januari 7 is gestorven mijn moeder *Remmit Cockx.*

1556 September 17 is gestorven mijn vader *Johan de Cock van Opppijnen.*

1560 Februari 7 is gestorven mijn broeder *Johan de Cock van Opijnen.*

1566 Juli 18 is gestorven joffer *Elizabeth Cockx van Opijnen.*

1574 Mei 16 is gestorven mijn zwager *Van Wijhe.*

1574 September 23 is gestorven mijn suster *Cockx, Walburch van Malsen.*

1574 October 8 is gestorven aen die peste mijn suster *Anna Cockx van Oppijnen,* en 9 weken daernae sterff aen die peste joffer *Elizabeth Cockx,* mijns broeders *Jacop de Cock* dochter.

1572 October 31 is gestorven mijn suster *Alif Cockx, Henderick van Duern* huysvrouwe,

1575 ..... is gestorven *Hanrick van Doern.*

1581 Augustus 19 is doot gesahooten voor dat huys Middeler *Johan van Wees.*

1586 Januari 30 stl. ant. is gestorven mijn zwager *Evert* van *Delen,* in den Hage.

1586 Mei 11 is gestorven *Alexander van Tellicht.*

1586 October 21 is qestorven ioffrouwe *Walraven van Wees* genaemt *Masschereels,* vrouwe tot Balgoy en Opijnen.

1587 Februari 6 is „aen haer kynt" gestorven joffrouwe *Alit van Brakell,* mijn broeder *Aernt de Cock* huysvrouwe.

1587 Maart 22 is gestorven mijn zoon *Wynalt de Cock.*

1587 Augustus 12 is gestorven mijn nicht joffrouwe *Elizabeth van Bronckhorst.*

1590 Februari 24 is gestorven joffrouwe *Otfa van Delen.*

1590 November 22 is gestorven joffrouw *Cafharina van Cattenburch.*

1590 December 10 is gestorven *Johanna van Caffenburch.*

1592 Juli 25 is qestorven jonker *Henrick Messchereell,* heer tot Oppijnen en Balgoye.

1592 November 6 is gestorven joffrowe *Alit to Boecop.*

1593 Januari 3 (stil. vet.) is gestorven mijn broeder *Jacop de Cock van Oppijnen.*

1593 Juli 2 is gestorven heer *Johan van Bonenborch genaemt Honsfein,* commandeur tot Thiel, en joffer *Catharina van Bronckhorsf* sterff op dach voorschreven.

1603 November 13 is gestorven *Jan de Cock.*

1613 September 13 is gestorven mijn nicht joffrouwe *Everharda van Hekeren.*

1615 April 4 (oude stijl) is gestorven *Dirck Vijgh,* heer tot Zoelen, ambtman in Nederbetuwe.

1616 Maart 13 is gestorven *Johannes Broeckhuyssen,* v.d.m. in Zoelen.

1616 Juni 3 is gestorven *Hanrick van den Steenhuys.*

1617 September 23 is gestorven *Aerndf van Bueren,* drost ter Lede.

1619 Juni 2 is gestorven joffrouw *Sara van Malsen,* weduwe van *Johan Masschereel,* drost tot Oosterhout.

1619 October 12 is gestorven *Gosen Torck,* oudste zoon van *Willem Torck,* heer tot Aalst.

KORTE MEDEDELINGEN,

De Nederlandse Gemeentewapens,

In De Nederlandsche Leeuw van april 1967 wijdt de heer F. J. van Ettro een bijzonder interessant en vakkundig artikel aan het boek „De Nederlandse Gemeentewapens" door C. Druif. Dit artikel gaat ver uit boven een gewone boekbespreking en behandelt eigenlijk alle vraagstukken, die zich bij de bestudering van deze wapens voordoen. Uiteraard roept het daardoor een aantal vragen op, waarop naar ik meen nog nooit een afdoend antwoord gegeven is en die daarom waard zijn in wijder verband verder te worden bezien. Dat hulde gebracht wordt aan vader en zoon *Van der Laars* voor hun uitstekende wapenteekeningen is een gebaar waarop wij al veel te lang hebben moeten wachten. Zij waren wapentekenaars van de eerste rang, die ten onrechte nog te vaak miskend worden. Wij hebben in het verleden ook andere uitstekende tekenaars gehad: *Van Leeuwen, Lion, Flugi van Aspermont, Linfveld, Van Alff,* om er slechts enkelen te noemen. Dat de tekeningen in het onderhavige boek hierop een vooruitgang zouden zijn, is een zaak van persoonlijke smaak. Als men echter kijkt naar de officiële wapentekeningen van het College of Arms, Lyon's Court en andere buitenlandse instellingen, en vooral naar die van de „Skandinavisk Vapen-

rulla", kan men het gevoel toch niet van zich afzetten, dat Nederland nog een grote achterstand in te halen heeft.

T. en S. G. *van der Laars* schreven werken die voor het grootst denkbare publiek bedoeld waren. Het was dus alleszins begrijpbaar, en zelfs noodzakelijk, dat zij hun wapen-, beschrijvingen aan dit publiek aanpasten zonder in vulgariteiten te vervallen. Het nieuwe boek valt echter in een geheei andere categorie. Zoals Van Ettro terecht zegt, zouden wij ons tot dit werk moeten kunnen wenden voor de feiten, zoals zij zijn, wanneer wij een nauwkeurige wapenbeschrijving van een gemeentewapen verlangen. Wat wij echter vinden zijn niet de officiële blazoeneringen van de Hoge Raad van Adel, doch „betere" beschrijvingen. In de meeste gevallen zullen zij ook inderdaad wel beter zijn, doch wij kunnen het niet beoordelen: zeker zijn wij pas als wij ook de officiële beschrijvingen voor ons hebben. Deze zijn voor een groot deel in de heraldische terminologie die in de dagen vóór *Van den Bergh* en *Rietstap* in Nederland gangbaar was, een ellendige terminologie mag men wel zeggen, noch Frans noch Nederlands. Niettemin was deze blazoenering officiëel en voor ieder, die een goede kennis van de heraldiek heeft, volkomen begrijpelijk. Mogen wij hier nu maar naar eigen inzicht onze „verbetering" voor in de plaats stellen?

Bij K.B. van 24 december 1814 werd bepaald dat de Hoge Raad van Adel alle steden enz. zou oproepen om een aftekening te krijgen van hun wapens, „opdat zij daarop 's Konings confirmatie zouden ontvangen". Het was dus de Koning die de wapens door middel van de Hoge Raad van Adel confirmeerde en die bevestiging is een officiëel stuk. Ik ben geen rechtskundige en ik kan mij vergissen, doch voor mij staat de formulering van de wapenbrieven hiermede op dezelfde lijn als die van wetten, waarvan de bewoording alleen maar veranderd kan worden door de instantie, die ze uitgevaardigd heeft, in dit geval dus bij Koninklijk Besluit. In het nieuwe boek zijn de veranderingen zelfs zo ver gegaan dat het omgekeerde gezegd wordt van wat in de officiële beschrijving staat, o.a. door invoeging van het woord „omgewend". Dit wordt gemotiveerd door er op te wijzen, dat een dergelijk verschil blijkt uit vergelijking van de beschrijving met de daarbij behorende wapentekening. Dit doet de vraag rijzen: waaraan heeft de betrokken gemeente zich nu te houden, aan de officiële blazoenering of aan de bijgevoegde tekening?

Nu zou men natuurlijk kunnen redeneren dat er eerst wapens en wapentekeningen moeten zijn geweest, voordat daarvan een beschrijving kon worden gemaakt en iedere heraldicus zal dan ook bij middeleeuwse onofficiële wapenbeschrijvingen door herauten e.a. proberen, een afbeelding van het wapen zelf onder ogen te krijgen. Toen sommige vorsten deze materie echter aan zich trokken en een wapen officiëel gingen verlenen, werd dan de situatie niet zó, dat de beschrijving in de wapenbrieven doorslaggevend is en niet de bijbehorende illustratie? Het is immers een. algemeen.. aanvaard principe in de heraldiek, dat men een wapen in elke denkbare stijl mag afbeelden, mits de tekening beantwoordt aan de gegeven beschrijving. Zou men hieruit niet kunnen afleiden dat in twijfel+ gevallen, of bij een afwijkende wapentekening, de beschrijving de doorslag geeft en niet omgekeerd? Indien de beschrijving dus alleen van een leeuw melding maakt, en de tekening een omgewende leeuw te zien geeft, is dus m.i. die tekening fout. Indien er dan al gevallen zouden zijn, waarbij men op historische of andere gronden van mening is dat de officiële beschrijving verkeerd is en de tekening goed, dan zou de betrokken instantie eerst op deze gronden een wapenverandering, of zo men wil „verbetering", bij de Hoge Raad van Adel moeten aanvragen, waarna een nieuwe wapenbrief zou uitgegeven kunnen worden [1]). Ik vrees, dat wij in een hopeloos moeras zullen raken indien ieder maar naar eigen inzicht óf de wapenbeschrijvingen óf de wapentekeningen gaat veranderen. Het zou interessant zijn hierover het oordeel van de Hoge Raad van Adel zelf te vernemen of beter nog, indien deze raad in de kwestie beschrijving versus tekening een bindende uitspraak zou willen geven.

Blijkens het artikel zouden dergelijke „verbeteringen" dan o.a. ook tot stand moeten komen als b.v. de kleuren van een gemeentewapen niet overeenstemmen met die van een ouder heerlijkheidswapen of het familiewapen van de oude ambachtsheren zelf. Hierover heeft de Hoge Raad van Adel zich echter in 1821 wel degelijk beraden en toen aan de Koning geadviseerd, dat „geen gemeente als wapen mag aannemen het wapen van het geslacht van haar voormalige heren" [2]). Men kan dus met kleurverbetering niet voorzichtig genoeg zijn, want er is geen enkele reden waarom men de kleurverandering niet als een afdoende breuk zou kunnen opvatten, waardoor het gemeentewapen inderdaad anders is dan dat der oude ambachtsheren. Er is trouwens nog een andere grond van voorzichtigheid. Het feit dat een gemeente een bepaald „foutief" wapen, of een wapen met „foutieve" kleuren in sommige gevallen al anderhalve eeuw zo heeft gevoerd, geeft m.i. aan het betrokken wapen evenveel historiciteit als wanneer men er een ouder „historisch beter verantwoord" voor in de plaats zou stellen. De Hoge Raad van Adel heeft m.i. in 1821 blijk gegeven van een zeer juiste opvatting, die in verschillende andere landen al eeuwenlang als een axioma aanvaard is, n.l. dat geen twee wapens eender mogen zijn. Deze regel is zelfs zo fundamenteel dat men zonder veel overdrijving zou kunnen zeggen, dat dit het grondprincipe is waarmede de heraldiek staat of valt omdat dit haar hele raison d'être is. Desondanks wordt hiertegen, niet alleen in Nederland, doch in geheel West-Europa, nog veel gezondigd, veelal door gebrek aan heraldische kennis en het ontbreken van een gezaghebbende heraldische instantie in de betrokken landen. De Hoge Raad van Adel zelf gaat hierin trouwens ook niet 'vrijuit en heeft herhaaldelijk een gemeente in het gebruik van het wapen van haar oudee heren bevestigd.

1) Is deze kwestie niet soortgelijk aan die van de z.g. onrechtmatige erkenning of verheffing van sommige geslachten in de Nederlandse adel? Het recht van de Koning is hierbij toch onaantastbaar en niemand zal toch de betrokken geslachten maar eenvoudig uit het adelshoek schrappen%

2) Vgl. Jhr. Mr. M. A. Beelaerts van Blokland, „Gemeentelijke Heraldiek" in „De Hoge Raad van Adel" (1966), p. 139.

C. PAMA.

De Saint Amant.

(LXX, kol. 34 e.v.)

In de nalatenschap van Jhr. Mr. G. A. A. Nahuys trof ik een 18de-eeuws genealogie *De Saint Amant* met alliantiewapens aan. Dit stuk geeft enkele aanvullingen op de belangrijke studie die de Heer A. H. Drijfhout van Hooff destijds (Nederl. Leeuw, jrg. 1953, kol. 34 e.v.) aan dit geslacht heeft gewijd. Gezien de moeilijkheid om genealogieën van officiersfamilies te completeren leek mij publicatie van deze gegevens niet ongewenst.

Aan de achterzijde van het perkamenten blad is vermeld: „Dese Geslagh Boom gemaekt tot Zutphen den 9 Aug. 1731 door Charles Constantijn de St. Amant".

Tot 1798 is de genealogie min of meer bijgewerkt. De samensteller heeft kennelijk hier en daar moeite gehad zijn bronnen te ontcijferen. Zo schrijft hij b.v. *Anne Chavertte de Bayard* in plaats van *Anne C h a r l o t t e de Bayard.*

Het blad geeft links boven het oude wapen *De Saint Amant,* nl. linksgeschuind a. in goud een omgekeerd zwaard van zilver met zwart gevest omstrengeld door een blauwe slang met afgewende kop: b. in blauw drie zespuntige zilveren sterren, geplaatst 1 en 2, met de navolgende tekst:

„Genealogie van de Famille van Saint Aman te weten zedert dat deselve uyt Vranckriick in dese Lande is gekomen. Beginnende met den Jaere 1568. Dit is het wapen van dese famille soo als het de eersten hier te landen hebben gevoert en soo als men het nog vind tot Gouda in de kerk Ao 1633. Het is na de hant verandert gelijck aen de andere zijde."

Aan de rechterzijde is het nieuwe wapen afgebeeld, zijnde: qedeeld, rechts in blauw een omgekeerd zilveren zwaard met gouden gevest omstrengeld door een slang van goud met afgewende kop, links in rood drie paalsgewijze qeplaatste vijfpuntige zilveren sterren, met de navolgende tekst:

„Dit is het wapen gelijck het verandert is en soo als het nu van de heele famille werd gevoert. Het hangt tot Tilburg in de kerck in dier voegen voor den generael Saint Amant en in verschijde andere plaetsen."

De genealogie vangt aan met *Pillet Theroude,* Heer van Saint Amant, tr. *Marguérite de Neufvillette.* Het lijkt mij niet onmogelijk dat *Pillet* een verkeerde lezing van *Pierre* is. De Heer Drijfhout van Hooff, die hun voornamen niet kende, begint de generatie-nummering met hun zoon. In het navolgende, waarin ik alleen de aanvullingen op het doos hem gepubliceerde geef, houd ik gemakshalve zijn nummering aan:

1. *Glaude Theroude,* Heer van Saint Amant, † Gouda 2 . . . febr. 1633 (vgl. Ned. Leeuw, jrg. 1953, kol. 82), tr. te Brussel *Suzanna Catharina Custode,* vrouwe van Vlieringe, dr. van *Hieronymus* en *Catharina de Herzelles.*
Herzelles.

1, 3. *Walrave Theroude de Saint Amant,* in 1640 als kapitein en ingenieur naar Indië in dienst der Compagnie. Overgegaan in Portugese dienst. Overlijdt als onderkoning van Goa. Trouwt aldaar N.N.

1, 4. *Agnes Theroude de Saint Atnant* tr. *Schipberge,* kinderloos.

IIA. (zoon van 1) *Floris Theroude de Saint Amant,* kapitein, † Hulst 18 dec. 1661, tr. Breda in 1647 *Anna Margriet van Wessem,* † Hulst 8 jan. 1702, dr. van *Godfried* en *Barbara Posson.*

IIA, 1. *Glaudine Suzanne Theroude.de Saint Amant,* † Hulst in 1694, tr. 1° in 1673 (Ned. Leeuw, jrg. 1953, kol. 45 geeft Utrecht 15 okt. 1674) *Valentin Oostwald,* † Hulst in 1679; tr. 2° in 1682 *Johan Wilhelm Blanche.*

IIA, 3. *Laurens Wessem de Saint Amant,* in de regering te Hulst, schepen ald. 1692 en 1699.

IIIA. (zoon van IIA) *Godfried Wessem de Saint Amant,* † 's-Gravenhage 11 jan. 1721, begr. Kloosterkerk, tr. *Maria van Beaumont,* † 's-Gravenhage 24 sept. 1708, begr. Kloosterkerk, dr. van *Aernout,* raadsheer van de Prins en president van de Raad van Brabant, en *Maria van Gogh Jansdr.,* wier vader, *Jan van Gogh,* thesaurier-generaal van Holland was.

IIIA, 1 *Godfried Anthonius Theroude de Saint Amant,* luit. kol. der inf., † Maastricht 21 aug. 1759, begr. Augustinerklooster aldaar.

IIB. (zoon van 1) *Jaques Theroude de Saint Amant,* kapitein der inf., † Sas van Gent 24 april 1649, tr. 's-Hertogenbosch in 1642 *Anne Chaverfte* **(lees:** *Charlotte) de Bayard,* enz.

IIIB. (zoon van IIB) *Philip Glaude Theroude de Saint Amant,* enz., tr. in 1671 *Elisabeth de Claer,* **enz.**

IIIB, 1 *Albertina Maurice Theroude de Saint Amant,* tr. in 1693 *William Murray,* gen. maj. der infanterie ten dienste dezer landen, † 's-Gravenhage 8 febr. 1733, begr. te Tilburg+ zn. van *William,* oudste ridder-baronet van Schotland, en *Jeni Murray* (volgens Brits gebruik zal hier de vrouw wel met de achternaam van haar echtgenoot zijn vermeld).

IV. (zoon van IIIB) *Charles Mathurin Theroude de Saint Amant,* gen. maj. der inf., † 1 dec. 1755, tr. *Maria de Dompierre,* † 7 juni 1744, dr. van *Louis,* heer van Bocanges, en *Constance de Béchevel.*

Iv, 1. *Philip Jaques Touroude de Saint Amant* (hij en de kinderen van zijn broer *Floris Aernout* zijn de enige *De Saint Amanf's* die in de genealogie worden vermeld als *Touroude* in plaats van *Theroude)* , vendrig in het regt. Van der Vorst, † Bergen op Zoom 5 juni 1719, oud 18 jaar, begr. in de familie-grafkelder te Tilburg.

Bovenstaande aanvullingen zijn niet aan de archieven ontleend. Men dient deze derhalve critisch te bezien. De nieuw bekend geworden plaatsnamen en data geven evenwel een leidraad voor verder onderzoek.

JHR. MR. C. C. VAN VALKENBURG.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Briët (LXXXI 414, 415). Ten gevolge van een toevallige vondst en het antwoord van de redactie op deze vraag kunnen de ontbrekende gegevens nu opgegeven worden:

a. *Charles Briët,* overleed te Batavia op 17 april 1872 en zijn echtgenote *Jacoba Catharina Maas* te Utrecht op 26 januari 1926, terwijl zij te Batavia geboren werd uit *Hendrik Maas* en *Martha Hermijn (zie* Ned. Patr., jrg. 53 (1967). p. 30).

b. *Pierre Henri Briët* was opzichter 2e klas bij het Departement van Waterstaat in Nederlandsch-Indië. Zijn echtgenote *Virginie Martherus* werd op 28 februari 1876 te Soerabaja geboren en was een dochter van *Sfephan Martherus* en *Christine Marie Julie Schlencker.*

c. *Maria Francisca Briët* overleed ongehuwd te 's-Gravenhage op 9 januari 1938.

d. *Paul Frederik Willem Briët* overleed ongehuwd te Utrecht op 12 maart 1884.

Leiden. C. P. BRIËT.

Chernac (Chernak). Volgens de op het Centraal Bureau voor Genealogie te 's-Gravenhage berustende zegelcollectie Muschart bevindt zich in de collectie Volmachten van de Gelderse Leenkamer op het Rijksarchief te Arnhem een lakafdruk afkomstig van *Ladislaus Chernac* met het volgende wapen:

Een leeuw, die een zwaard is de rechter voorpoot houdt. Helmteken: de leeuw van het schild uitkomend.

Van hem is het volgende bekend: *Ladislaus Chernac,* geb. in de omgeving van de stad Jawarzin (Hongarije) in 1742, † Deventer 7 mei 1816, zoon van *George Chernac,* in het Vesprimergespanschap onder de edelen beschreven en gewoon assessor in dit gespanschap, en van *Elizabeth Hervatti,* tr. Epe 9 sept 1777 *Elsabé Slichtenbree,* geb. Deventer omstreeks 1751, overl. Huize „de Borgel" onder Diepenveen 29 juni 1819, dochter van *Gerhard Slichtenbree,* lid van de Gezworen Gemeente te Deventer, en *Catharina Ribbius.*

Hij studeerde te Wenen, Bazel, Turijn, Utrecht en Groningen en promoveerde zowel in de medicijnen als in de wijsbegeerte. In 1775 (openbare les 27 febr. 1776) werd hij professor in de wijsbegeerte aan het Atheneum te Deventer en van 1779 tot 1782 en wederom van 1795 tot 1798 was hij daar rector.

Gevraagd wordt de exacte beschrijving van genoemd wapen en nadere gegevens over de familie *Chernac.*

Leiden. C. P. BRIËT.

Kanis (Canis). *Willem Hendrik Kanis,* uit Oosterholt (Overijssel), trouwde in 1738 met *Niele Willems,* uit Grafhorst. De doopboeken en trouwboeken van Oosterholt bestaan niet meer. De vader van de bruidegom zal dus vermoedelijk *Hendrik Kanis (Canis)* geheten hebben.

Wie kan mij gegevens verschaffen omtrent deze Overijsselse familie Kanis van vóór ±1713?

Het wapen van de familie is hetzelfde als dat van de Nijmeegse familie *Canis.*

's-Gravenhage. N. HULST-SMITH.

van Leeuwen (XXII 253, 317; LXXXIII 408; LXXXIV 78). Als zuster van *Barbara van Leeuwen,* gehuwd met de rentmeester van de graaf van Culenborg *Arnt van Hattem* (een voor mij nog steeds groot raadsel) stelde ik *Aletta Aert Hendricks van Leeuwen.* Deze *Aletta (Aeltje)* moet vervangen worden door degene, die voorkomt in een akte van 10 mei 1621 (fol. 46 sign. Ned. Betuwe nr. 203), mij medegedeeld door Ir. J. van Beynum t.w.:

„*Aernt van Hattum* en *Barbara van Leeuwen* E.L. lenen van de vier onmundige kinderen van *Gijsbert de Vrijse (de Vries?)* bij *Aeltgen van Leeuwen,* haar zuster zal., op 3 akkers, waaruit deze schuld door koop was gesproten, 3 morgen te Maurik in Neerwijcker maeth enz."

Met de correctie — waarvoor mijn dank — aangebracht in De Ned. Leeuw 1967, kol. 78, ga ik gaarne accoord. Ik verschreef mij. De onder 111, 2 genoemde *Adriaan Schipmans* werd door de Dom overluid 29 april 1622. Voor aanvullende gegevens *Van Herlaer* zie men het Jaarboek 1966 van het Centraal Bureau voor Genealogie, blz. 106.

Utrecht. W. A. WIJBURG JR.

Moecsken (Mörsgen, **Murssken**). Nadere gegevens gevraagd over dit geslacht, waartoe behoorden:

a) *Henrica Moersken,* dochter van *Wolter (?)* te Kleve, † kort vóór 1600: tr. *Johan van Hasselt:*
b) *Johan Moersken,* burger van Wesel 1542;
c) *Wolter Moersken,* trouwt te Moers 1642;
d) *Lück (Lucas)' Mörsgens,* te Keulen 1603;
e) *Evers Murssken,* burgemeester van Meurs 1530.

Arnhem. MR. J. C. WILHELMY VAN HASSELT.

van **Reede van Oudtshoorn-van** Panhuijs, Gezocht worden afbeeldingen en/of de verblijfplaats van portretten van het echtpaar: *Philippus Hermanus* baron *van Reede van Oudtshoorn (1790—1832)-Charlotte Jeanne Wilhelmine van Panhuys (1802-1855).* (Zie Nederl. Adelsboek, jrg. 1950, blz. 204.)

Rotterdam. JHR. H. S. VAN LENNEP.

Scheltens. Gevraagd personalia en voorouders van Ds. *Willem Scheltens,* geb. Groningen omstr. 1772, predikant te Oosterhesselen van 10 maart 1793 tot 1 jan. 1844, † Coevorden 16 sept. 1846. Bestaat er verwantschap met het geslacht *Scheltens* te Groningen, genoemd op blz. 207 van het Kwartierstatenboek ('s-Gravenhage 1958)?

Blaricum. MR. DR. E. TEN TOOREN.

van **der** Schilde(n) (LXXXII 270). Gegevens over *Abraham Adriaens. van der Schilde,* in 1659 gehuwd met *Barbara Willemsdr. van Rhijn* en hun nakomelingen zijn te vinden in: „Van Pannen. en estriken tot tegels en plastieken", een overzicht van 300 jaren productie der N.V. Faience- en Tegelfabriek „Westraven" te Utrecht 1961, blz. 3-21, en in „De Wapenheraut" 1907, blz. 302, 306 e.v., en 1908, blz. 56-63.

Wellicht zijn de dopen van *Abraham* voornoemd en zijn zuster *Barbara* te vinden in Oudshoorn of Alphen aan den Rijn

Zeist, E. J. C. KAMERLING.

Steenbergen-Harmens. Gevraagd de personalia en de voorouders van *Frerik Steenbergen* en *Jantje Harmens,* die op 4 okt. 1744 te Meppel een dochter *Fijckje* laten dopen,

Blaricum. MR. DR. E. TEN TOOREN.

de Sweeringe (lees: de Swesering) (LXXXIV 191). Aan deze vraag ligt ten grondslag een niet met de nodige zorgvuldigheid overgenomen inschrijving in het predikantstrouwboek van Bergen op Zoom. De inschrijving van ondertrouw luidt als volgt:

1 augustus 1699

Gerrit Johan van Bergeyk j(onge) m(an) geboortig uyt Rynsseveen, vaendrager onder de compagnie van de heer capiteyn Jonkheer, alhier in garnisoen, en *Maria Catarina de Swesering* j(onge) d(ochter) van Kuylenburg woonende alhier. (De gebruikelijke marginale aantekening betreffende de huwelijkssluiting ontbreekt).

Zowel de ondertrouwdatum als de naam van de bruid zijn dus foutief overgenomen, terwijl uit de acte bovendien haar geboorteplaats en het beroep van de bruidegom blijken.

Bergen op Zoom. J. H. VAN MOSSELVELD.

Toll. Gegevens gevraagd 'over de voorouders van *Robert Toll,* lakenreder van Colchester (Engeland), die 29 aug. 1656 op getuigenis van *Jacob Dirckszoon,* schoolmeester, en *Guilliame de Vos,* bailliu van de lakenhal, als poorter van Leiden werd aangenomen.

New-York (U.S.A.). P. C. ZWARTS.

INHOUD VAN DIT NUMMER.

Bestuursberichten. — van Merlen tc Antwerpen, door A. van der Marel (slot). — Genealogie en historische demografie, door A. G. van der Steur. — Zwitserse adel, door M. D. Arpeau. — Familieaantekeningen van Dirck de Cock van Opijnen (zoon van Johan en Rembolda van Neringen), gehuwd met Hilbranda van Delen, medegedeeld door Mr. A. P. van Schilfgaarde. — Korte mededelingen: De Nederlandse Gemeentewapens; De Saint Amant. — vragen en antwoorden.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN. PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt maandelijks en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.

Bijdragen en correspondentie, bestemd *voor* het Maandblad, gelieve men te richten tot de Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede", Backershaegenlaan* 70, Wassenaar.

De jaarlijkse contributie (abonnement) ad *f* 25,— gelieve men steeds vóór 1 februari te voldoen door 'storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap te 's-Gravenhage.

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot de Secretaris Dipl. Ing. A. CORTS, Louise de *Colignylaan* 18, *Oegstgeest*.

Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg 5, 's-Gravenhage*.

Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden op postrekening no. 457073, ten name van de Bibliotheek van het Genootschap te 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of de inhoud der ondertekende stukken.

No. 8/9 LXXXIVe Jaargang augustus/september 1967

BESTUURSBERICHTEN.

Tot lid zijn benoemd:	Voorgesteld door:
G. VAN BEVEREN, De *Rade* 81, *'s-Grnvenhagc.*	DE SECRETARIS VAN HET GENOOTSCHAP.
D. L. G. BOISSEVAIN, *Prins Hendriklaan 30,* Amsterdam. 7.	Mr. R. J. C. HOUBEN, *Amsterdam.*
H. H. J. KUILART, *Laan van Nieuw Oost Einde 20, Voorburg.*	B. CROISET VAN UCHELEN, *'s-Gravenhage.*
C. HILLE RIS LAMBERS, *Sweelincklaan 56,* Bilthoven.	Mr. G. J. J. VAN WIMERSMA GREIDANUS, Eindhoven.
W. STORM VAN LEEUWEN, *Witte Singel* 27 *F,* Leiden.	C. P. BRIëT, Leiden.
Ch. P. L. VAN DER MAST, Grotestraat 90, *Vierlingsbeek.*	DE SECRETARIS 'VAN HET GENOOTSCHAP.
J. W. POGGEMEIER, *Vossiusstraat 16,* Amsterdam. 7.	Mr. R. J. C. HOUBEN, Amsterdam.

Adreswijzigingen:

G. F. DE ROO VAN ALDERWERELT,	Eindhoven. 7 *Willem Klooslaan* 35.
L. Ch. J. E. J. ARPEAU,	Wassenaar, *Middelweg 89.*
Jhr. P. BEELAERTS VAN BLOKLAND,	Malaga, Spanje, *„La Sirena", Mesquitilla.*
Ds. H. J. L. A. COUVéE,	's-Gravenhage, *Joh. Bildersstraat 21.*
Mr. H. A. DAENDELS,	Amsterdam. 2, *Prinsengracht 586.*
Dr. W. J. FORMSMA,	Groningen. 6, *Van Houtenlaan 172* a.
Drs. C. 0. JELLEMA,	Groningen. 6, *Van Lenneplaan 205.*
Mr. J. J. VAN ZANTEN JUT,	Rotterdam. 16, *De Lairesselaan 193.*
E. J. C. KAMERLING,	Hilversum. 4, *Sweelincklaan 20.*
Mevrouw H. E. KAMERLING geb. LINTNER,	Hilversum. 4, *Sweelincklaan 20.*
Mevrouw A. E. M. LANDHEER geb. ROELANTS,	's-Gravenhage, Van *Alkemadelaan* 1154.
Mevrouw A. 1. MENALDA geb. VAN DER HOEVEN,	Breda. 4, *Montensbos* 18.
Mr. M. Th. MIJNLIEFF,	Oosterbeek, Nico *Bovenweg* G.

Notulen van de Algemene Lsdenvergadering, gehouden op zaterdag 17 juni 1967 in 'het Fries Museum te Leeuwarden.

Aanwezig zijn, volgens de presentielijst, de bestuursleden: J. K. H. de Roo van Alderwerelt, voorzitter, Jhr. Mr. C. C. van Valkenburg, onder-voorzitter, Ir. C. M. R. Davidson, secretaris, Mr. E. Idema Greidanus, penningmeester, Jhr. Mr. H. E. van Weede, Mr. J. H. de Vey Mestdagh, Jhr. Mr. W. L. M. van de Poll, de ere-leden: Mr. W. W. van Valkenburg en Mr. A. P. van Schilfgaarde, en de leden Mevrouw A. E. Korthals Altes geb. van Linden. Tol, Mejuffrouw F. A. van Beemen, 1. van Beemen, Mr. F. J. J. Besier, Mevrouw J. C. A. Besier geb. Thomassen à Thuessink van der Hoop, Mr. E. van Beusekom, Dr. L. A. Boeré, Mr. B. van Haersma Buma, B. J. Buma, J. P. ten Bruggencate, Drs. J. A. Coldewey, Ir. H. 1. da Costa, Mejuffrouw E. Crans, Mr. F. Daniëls, T. M. J. L. ridder de Decker, Mevrouw J. baronesse van Dedem geb. Weyschedé, A. B. Dull tot Backenhagen, Mr. E. A. Engelbrecht, Mr. Jos. M. F. Eskes, Jhr. Ds. C. van Eysinga, Drs. G. Fransen, Mejuffrouw G. Frowein, H. 's Graeuwen, Mr.

G. J. J. van Wimersma Greidanus, Ds. G. van Halsema, W. F. del Campo Hartman, J. Hendrickx, J. W. Heringa, J. P. C. van Hest, Mr. L. P. A. M. Hofstee, Mr. R. J. Chr. Houben, S. W. J. Kasse Zegel von Strzedulla, Mevrouw M. G. Kempees geb. van Hoboken, Mejuffrouw Mr. Ch. Kik, Mr. J. P. F. H. Kloppenborg, Mevrouw E. 1. Kok geb. Dijkhuis, Mevrouw M. H. de Lange geb. Kronenberg, Mr. N. H. de Lange, Mevrouw H. C. van der Lee geb. van Essen, Mevrouw Mr. E. C. M. Leemans geb. Prins, Dr. W. F. Leemans, Mevrouw M. A. L. van Lennep geb. van der Heijden, Jhr. Drs. M. J. van Lennep, Mejuffrouw Dr. A. J. Maris, Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambaeht, Ir. G. L. Meesters (vertegenwoordiger van de Nederlandse Genealogische Vereniging), Mevrouw A. S. Noë geb. Röthel, P. J. van Oosterom, Ds. Jac. Pannekoek, Mevrouw C. M. L. Pardede geb. baronesse van Boetzelaer, Mevrouw Drs. E. P. Polak geb. de Booy, J. A. Riel Czn., C. Roodenburg, Mr. R. A. Rueb, Jhr. Mr. G. F. Sandberg, Mr. J. van der Scheer, H. W. Smit Sibinga, F. W. Wegener Sleeswijk (begeleid door Mevrouw C. H. Wegener Sleeswijk), H. F. Heerkens Thijssen, E. J. Vinkhuyzen, Ir. Ch. C. van der Vlis, Mevrouw A. W. Voorhoeve geb. Tijsmans, C. H. Voorhoeve, Ir. P. M. Vrijlandt, Drs. E. J. Werkman, P. R. Th. Zander ter Maat, Voorts waren aanwezig: M. Mispelon, vertegenwoordiger van dè Vlaamse Vereniging voor Familiekunde en de heer Mr. H. Schootstra, voorzitter van het Fries 'Genootschap van Geschied-, Oudheid- en Taalkunde.

Te 11.20 uur opent de voorzitter de vergadering. Hij acht het een, bijzonder voorrecht, dat het Genootschap in het Fries Museum gelegenheid heeft verkregen te vergaderen.

Mr. H. Schootstra begroet de vergadering als voorzitter van het Fries Genootschap van Geschied-, Oudheid- en Taalkunde. Hij geeft uitdrukking aan het genoegen van het Fries Genootschap het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde te mogen ontvangen en hoopt dat de aanwezigen zullen terugkomen om het Museum te bezichtigen, Tenslotte wenst hij het Genootschap een geslaagde vergadering en excursie toe.

De voorzitter begroet in het bijzonder de vertegenwoordiger van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, de heer M. Mispelon, en de vertegenwoordiger van de Nederlandse Genealogische Vereniging, Ir. G. L. Meesters. Hij is verheugd over de goede en vriendschappelijke betrekkingen met deze beide verenigingen.

De notulen van de Algemene Vergadering van 19 november 1966 worden goedgekeurd nadat Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambacht heeft opgemerkt, dat de voorletter van het lid Haitsma Mulier moet zijn: G.

De secretaris leest het jaarverslag over 1966 voor, dat wordt goedgekeurd.

De penningmeester licht de jaarstukken toe. De staat van lasten en baten over 1966 eindigt met een nadelig saldo van *f* 417,75.

Namens de commissie tot nazien van de rekening van de penningmeester leest Mr. F. Daniëls het verslag van deze commissie voor. Alles is keurig in orde bevonden en de commissie stelt voor de penningmeester décharge te verlenen, waarmede de Algemene Vergadering accoord gaat.

De voorzitter dankt de leden van de verslagcommissie voor de door hen verrichte arbeid en beveelt in het bijzonder het Feith-fonds, bestemd voor de aankoop van boeken, in de aandacht van de leden aan. Hij doet het voorstel, dat elk lid daarin *f* 5,— zal storten.

De voorzitter zegt, dat hij het Genootschap in verschillende functies heeft mogen dienen, doch thans de tijd gekomen acht zijn functie als voorzitter neer te leggen, waarom hij zich niet herkiesbaar heeft gesteld. Hij deelt mede, dat het bestuur als voorzitter voordraagt Ir. C. M. R. Davidson, die bij acclamatie wordt gekozen.

De heer Davidson dankt voor het in hem gestelde vertrouwen en verzekert alles in het werk te zullen stellen om een goed opvolger van de huidige voorzitter te worden. Gebruikmakend van het feit dat hij het woord heeft, spreekt hij de hartelijke dank uit aan de aftredende voorzitter.

De heer J. K. H. de Roo van Alderwerelt is lid van het Genootschap sinds 1924 en heeft voor het eerst belangrijk werk gedaan voor het 'Genootschap in de Commissie voor de tentoonstelling naar aanleiding van het 50-jarig bestaan van het Genootschap in 1933. Kort daarop werd de heer de Roo van Alderwerelt bestuurslid en in 1940 toen de heer Valck Lucassen plotseling. overleed nam hij het redacteurschap van De Nederlandsche Leeuw op zich. Dit geschiedde in een moeilijke tijd, omdat de Duitse bezetter een Verwalter had aangewezen, die steeds weer in De Nederlandsche Leeuw wenste te publiceren, hetgeen de heer de Roo van Alderwerelt telkens wist te voorkomen. Na de oorlog voerden de werkzaamheden van de heer de Roo van Alderwerelt hem naar het buitenland, doch na zijn terugkeer in Nederland werd hij opnieuw bestuurslid en tenslotte voorzitter. Hij heeft al deze taken voortreffelijk vervuld, steeds een uitstekende sfeer in het bestuur weten te handhaven, en achter de schermen op het Bureau heel veel werk verzet. Het bestuur stelt derhalve aan de Algemene Vergadering voor, overeenkomstig Art. 5, lid 3 van de statuten, de heer de Roo van Alderwerelt tot ere-lid van het Genootschap te benoemen. De vergadering gaat hiermede met applaus accoord.

De heer de Roo van Alderwerelt dankt voor deze benoeming tot ere-lid, die een zeer aangename verrassing voor hem betekent. Vervolgens. dankt hij de aftredende bestuursleden, de secretaris voor het werk dat hij gedaan heeft en Jhr. Mr. H. E. van Weede voor de wijze waarop hij het bestuurslidmaatschap heeft vervuld gedurende enkele jaren als secretaris.

Bij acclamatie worden tot bestuursleden benoemd: Dipl. Ing. A. Corts en Drs. L. A. C. A. M. van Rijckevorsel. De secretaris deelt mede, dat beide nieuwe bestuursleden verhinderd zijn op deze Algemene Vergadering aanwezig te zijn, omdat zij hun vacantie reeds hadden vastgesteld, doch hij heeft zich ervan vergewist dat zij beiden, mochten zij benoemd worden, deze benoeming zullen aanvaarden.

Rondvraag: De voorzitter deelt mede, dat Jhr. Ds. C. van Eysinga niet alleen de excursie heeft voorbereid, doch ook zal leiden. Hij dankt reeds nu Jhr. van Eysinga voor het vele door hem verrichte werk en brengt eveneens de dank van het Genootschap over aan het Fries Genootschap in de persoon van zijn voorzitter, Mr. H. Schootstra, voor de geboden gastvrijheid. De heer Schootstra zal als tweede excursieleider optreden, waarvoor het Genootschap hem zeer erkentelijk is.

Hierop sluit de voorzitter te 12.00 uur de vergadering.

Vervolgens vond een zeer interessante excursie plaats naar Heringa-State, waar de voogden de deelnemers van de excursie een ontvangst aanboden, en de president-voogd, Mr. H. Kingma Boltjes de deelnemers hartelijk begroette. De fraaie State en het Popta-Gasthuis werden bezichtigd. De tocht werd voortgezet naar Franeker, waar de bezienswaardigheden in ogenschouw werden genomen. Daarop begaf het gezelschap zich naar Wommels, alwaar de Kerkvoogd, Dr.

H. W. Kuipers, de aanwezigen een toelichting gaf op het bezoek aan de kerk. Via Bolsward met zijn prachtige Martinikerk en stadhuis werd naar Ysbrechtum gereden. Hier vond een ontvangst plaats op Epema-State door Baronesse van Harinxma thoe Slooten geboren van Welderen Baronesse Rengers en Jhr. en Mevrouw van Eysinga-Baronesse van Harinxma thoe Slooten. Het fraaie huis met de prachtige portretten-collectie werd door de deelnemers dankbaar bewonderd.

Jaarverslag 1966.

In het bestuur van het Genootschap vond een wijziging plaats doordat Drs. L. A. C. A. M. van Rijckevorsel uit het bestuur trad en Jhr. Mr. W. L. M. van de Poll zijn plaats innam. Het is thans als volgt samengesteld:

J. K. H. de Roo van Alderwerelt, voorzitter,
Jhr. Mr: C. C. van Valkenburg, onder-voorzitter,
Ir. C. M. R. Davidson, secretaris,
Mr. E. Idema Greidanus, penningmeester,
Jhr. Mr. H. E. van Weede,
Mr. J. H. de Vey Mestdagh,
B. van der Feen de Lille,
Jhr. Mr. W. L. M. van de Poll.

Door verblijf in het buitenland van de voorzitter werden de vergaderingen gedurende enkele maanden gepresideerd door de onder-voorzitter.

De algemene ledenvergadering vond op 4 juni 1966 in het 400 jaar oude Willemstad plaats. De burgemeester van Willemstad, de heer P. B. Bouman, heette de aanwezigen welkom en bood iedere deelnemer o.a. een Poorterskaart aan. Na de vergadering in Hotel Bellevue werden onder leiding van de burgemeester het Raadhuis, de kerk en de wallen van Willemstad bezichtigd. De streekarchivaris van Brabants Westhoek, de heer H. Goulooze, had zich eveneens veel moeite getroost voor het doen welslagen van deze dag.

Tijdens de lunch werd het verleden van Willemstad door het lid Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambacht op bijzonder interessante wijze „opgedist".

Op het programma stond voorts een bezoek aan het renaissance-raadhuis van Klundert. Met een diner in Hotel Ponsen te Dordrecht werd deze dag besloten.

De najaarsvergadering werd op 19 november 1966 te 's-Gravenhage gehouden in „Het Oude Hof". Er was een ongekend grote belangstelling voor deze dag (meer dan 140 leden), die zijn oorzaak vond in de bezichtiging van het Koninklijk Huisarchief. De heer E. Pelinck, directeur van dit archief, hield een 'boeiende inleiding in verband met dit bezoek.

Tenslotte vond een diner plaats in de Nieuwe of Littéraire Sociëteit „De Witte'.

Aan de beschermheer van het Genootschap, Z.K.H. Prins Bernhard der Nederlanden werd een gelukstelegram verzonden ter ere van het huwelijk van H.K.H. Prinses Beatrix, van de volgende inhoud:

> „Het bestuur en de leden van het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde onder Uw beschermheerschap bieden U hun eerbiedige gelukwensen aan met het huwelijk van Hare Koninklijke Hoogheid Prinses Beatrix met de heer Claus von Amsberg."

Een speciaal nummer van De Nederlandsche Leeuw, waarvoor de redacteur grote lof toekomt, werd aan de genealogie Von Amsberg en de kwartieren van Z.K.H. Prins Claus gewijd.

Op 5 maart 1966 vierde de groep Gelderland van het Genootschap haar 50-jarig bestaan. De voorzitter v'an het Genootschap was hierbij uitgenodigd.

Bij het 80-jarig bestaan van de Familievereniging Van Oordt werd het Genootschap vertegenwoordigd door de bestuursleden Mr. E. Idema Greidanus en Mr. J. H. de Vey Mestdagh.

De opening van het nieuwe archiefgebouw van de gemeente Alkmaar op 8 juli 1966 werd door de heer de Vey Mestdagh bijgewoond als afgevaardigde van het Genootschap.

In verband met de conservering en inventarisering van zegels hebben het Genootschap, het Centraal Bureau voor Genealogie en de Nederlandse Genealogische Vereniging gezamenlijk een brief gericht aan de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk. Inmiddels is bericht ontvangen, dat de Minister advies heeft gevraagd aan de directeur van het Centraal Laboratorium voor onderzoek van voorwerpen van kunst en wetenschap te Amsterdam.

De oprichting van de Nederlandse Vereniging voor Vlaggenkunde (secretariaat: Mr. J. H. Rombach, Brouwerstraat 12, Alkmaar) is ter kennis van het Genootschap gebracht.

Wat het aantal aanwinsten betreft, dat het Genootschap in deze verslagperiode ten behoeve van de bibliotheek heeft verworven, kan worden vastgesteld, dat dit een stijging vertoont. Bedoelde aanwinsten zijn ten geschenke ontvangen van leden en niet-leden, van het Ministerie van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk alsmede van rijks- en gemeentearchieven. Bovendien zijn verscheidene werken aangekocht. Daarenboven zijn enige uitgaven ter recensie in het maandblad ontvangen. De titels van bovenbedoelde boeken, evenals die van de aanwinsten verkregen in voorgaande jaren, zijn in dit verslagjaar in het maandblad gepubliceerd.

Het ruilverkeer is met één genootschap t.w. Genealogiese Genootskap in Suid-Afrika te Kaapstad uitgebreid, daarnaast heeft het Genootschap zich geabonneerd op „Merlet", driemaandelijks orgaan van het streek-archivariaat Land van Cuyk te Cuyk.

De fichering van boeken en tijdschriften heeft geregeld voortgang gevonden. Alle fiches, iets minder dan 5000, zijn in de kaartenladen ingevoegd.

Het aantal bezoekers, dat op de daarvoor opengestelde dagen en uren de verschillende verzamelingen als boekerij, handschriften en familie-archieven heeft geraadpleegd is wederom met 10 % toegenomen. Uitlening van boeken en tijdschriften heeft in toenemende mate plaats gehad. Zowel aan leden als aan openbare instellingen zijn boekwerken en periodieken ter inzage afgestaan. In totaal zijn door de afdeling bibliotheek 565 banden uitgeleend.

Kon wat de voor de afdeling bibliotheek en voor het „bureau" in het vorige verslagjaar gevoerde correspondentie aangaat een toeneming van 30 % worden gemeld, zo kan voor dit verslagjaar voor deze tak van werkzaamheid wederom een stijging en wel van 25 % worden geconstateerd.

In het afgelopen jaar werden de familie-archieven overzichtelijker opgesteld en verspreide bestanddelen weer bij elkaar gevoegd. De archieven welke gedeponeerd zijn bij het Algemeen Rijksarchief moesten alle worden verplaatst, wegens reorganisatie van het depot aldaar. Bij die gelegenheid werden enkele archieven in dozen verpakt.

Behalve het familie-archief Rethaan Macaré was ook de zegel-collectie uit die familie in bewerking. De heer A. Porta

Bergadà beschreef de ca, 1000 nog te bewerken zegels en plakte vervolgens de gehele collectie (ca. 6700 stuks) op vellen papier, welke vervolgens in plastic hoezen in Multo-Esveha banden werden opgeborgen.

Voor de nieuw verworven handschriften moge verwezen worden naar de aanwinstenlijst in het maandblad. Enige stukken betreffende de familie Senn van Basel werden desgevraagd teruggegeven aan de eigenaar. Voorts werd een aantal stukken betreffende het Gereformeerde Weeshuis te Delft overgedragen aan het Gemeentearchief te Delft.

Het bezoek aan de afdeling ,,verzamelingen en archieven" nam toe. Door 77 bezoekers werden in 1966 153 bezoeken gebracht. (Het totaal aantal bezoeken aan het bureau bedroeg 416).

Ook het aantal schriftelijke verzoeken om inlichtingen nam toe. Van de 252 aanvragen was 6 % van de leden afkomstig, 2½ % van overheidsinstanties en 22 % uit het buitenland; 54 % van de vragen betrof heraldische gegevens.

Aan leden van het Genootschap, en Gemeente- en Rijksarchieven werden 23 maal handschriften uitgeleend. In één geval werden enige archiefstukken tijdelijk gedeponeerd.

Wat de financiën van het Genootschap (betreft, de lasten en baten stegen van ƒ 46.206,96 tot ƒ 52.411,92. De inkomsten uit contributies, extra contributies en abonnementen bedroegen ƒ 27.340,49, derhalve ƒ 1.200,59 meer dan in 1965, waarbij speciaal de belangrijke extra contributie ad ƒ 500,— van één der leden zij vermeld. Aan Rijkssubsidie werd ƒ 2.800,— meer ontvangen dan het vorige jaar, waartegenover staat dat de kosten van drukken en verzenden van het maandblad met ƒ 2.826,62 stegen tot ƒ 17.048,91 en de salarissen, sociale lasten en de post werk door derden ƒ 4.115,38 meer vergden dan in 1965 en toenamen tot totaal ƒ 26.375,52. Voor het Feith-fonds werd ƒ 15,— ontvangen. De bestaande reserve ad ƒ 1.500,— voor achterstallig onderhoud, vernieuwing meubilair etc. bleek niet voldoende voor de hoogst noodzakelijke voorzieningen, zodat hieraan ten laste van 1966 nog ƒ 289,— moest worden besteed.

De lasten en baten over 1966 vertonen een nadelig saldo van ƒ 417,75 en het vermogen, per ultimo 1965 ƒ 217,65 negatief, was aan het einde van het verslagjaar ƒ 656,65 negatief.

Het maandblad De Nederlandsche Leeuw bracht vele interessante artikelen. De redacteur komt grote dank toe voor al het werk, dat hij voor het verschijnen van het maandblad heeft verricht.

De verschijning van het Bijblad onder redactie van Mr. J. van Weel vond langzaam voortgang.

In de verschillende afdelingen werd het werk enthousiast voortgezet.

De staf van het Bureau komt een woord van lof toe voor het vele door hen verzette werk.

Op het afgelopen werkjaar kan met voldoening worden teruggezien en er is aanleiding de toekomst met vertrouwen tegemoet te treden.

Genealogie en geschiedenis van een strijdlustig geslacht, de graven en heren van Kuinre,

door Mr. A. N. baron de Vos van Steenwijk.

Voorwoord.

In De Nedenlandsche Leeuw van december 1938 heeft Jhr. Dr. Th. van Reineck Leyssius de mening geuit, dat het wapen van de geslachten ***Van Norch*** en ***(De Vos) van Steenwijck*** afkomstig moest zijn van dat der graven en heren ***van Kuinre.*** Het schild met de 5 rode schuinbalken van ***Kuinre*** wordt bij genoemde geslachten teruggevonden voorzien van een schildzoom (jongere linie) beladen met 8 penningen (het muntrecht der ***Kuinre's).*** Een andere band is te zien in het wapen van de genealogisch nog niet geplaatste *Volkier* ***van Dwingelo,*** die in 1316 zegelt met gedeeld rechts 5 schuinbalken, links een klimmende vos. Ook kan er op worden gewezen, dat zowel bij de ***Kuinre's*** als bij de ***Vos van Steenwijck***'s ***Johan*** en ***Hendrik*** leidende voornamen waren. (Ned. Leeuw 1938, k. 539 e.v. en idem 1959, k. 281 e.v.)

Een nadere studie van literatuur over het graafschap en de munten van Kuinre deed mij herhaaldelijk op de klacht stuiten, dat er geen genealogie van dit geslacht bestaat. Zo zegt b.v. P. C. Molhuysen aan het einde van zijn belangwekkend betoog ,,Geschiedkundige hermneringen omtrent Kuinre" (Overijsselsche Almanak voor Oudheid en Letteren 1853 p. 19 e.v.): ,,Het is eene moeyelijke onderneming, zich in den doolhof van het 'geslacht der heeren van Kuinre te wagen, teneinde hunne opvolging, hunne betrekking tot elkander en hunne verwantschap met andere geslachten tot helderheid en zekerheid te brengen. Er komen in een tijdvak van twee 'eeuwen schier geene andere namen voor dan Hendrik, Johan en Herman, wier sterfjaar zelden bekend wordt en die dus moeyelijk van elkander te onderscheiden zijn. Moge dit nog eens door eenen bekwamen genealoog geschieden".

Verre van mij een bekwaam genealoog te wanen, heb ik toch gemeend de handschoen te moeten 'opvatten en deze genealogie der graven en heren ***van Kuinre*** in zee te moeten zenden. Een eerdere ,,proeve" van deze genealogie, die ik in september 1963 aan een 40-tal adressen deed toekomen, komt hiermee te vervallen. Vele waardevolle reacties 'heb ik 'hierop mogen ontvangen, die vermeerderd met verder speurwerk tot zovele aanvullingen en verbeteringen leidden, dat ik de bezitters der proeve hiermede verzoek, deze wel te willen vernietigen. Mijn grote dank gaat uit naar hen, die zich de moeite gaven het eerste ontwerp van commentaar te voorzien. Ik besef, dat ook met deze studie het laatste woord over het geslacht ***Van Kuinre*** nog niet is gezegd.

Slaat men het onuitputtelijk vademecum ,,Van der Aa's Aardrijkskundig woordenboek der Nederlanden" na op Kuinre, dan leest men:

,,Kuinre of Land-van-de-Kuinder, voormalig graafschap in de tegenwoordige provincies Friesland en Overijssel, dat zijne bijzondere graven had, doch welks grenzen men niet meer juist weet op te geven: alleen weet men, dat het vóór den watervloed van 1170, eene aanmerkelijke uitgestrektheid moet gehad hebben, zijnde het 'buiten twijfel, dat de tegenwoordige eilanden Urk, Ens, Emmeloord en andere plaatsen, nu door de Zuiderzee overspoeld, daartoe behoorden en er aangehecht waren. De Graven van Kuinre hadden een uitgestrekte magt; zelfs hadden zij het regt verkregen om gouden en zilveren munt te slaan, maar hun eerste afkomst vindt men bij de schrijvers niet vermeld." (t.a.p. dl VI p. 685).

In hoeverre deze woorden juist zijn beoordele men zelve, aan de hand van de hierna volgende zakelijke gegevens over de leden van het geslacht,

Stamreeks.

1. ***Hendrik I*** graaf ***van Kuinre,*** alias ***Hendrik de Kraan*** (*Henricus Grus*) , vermeld 1195-1213.

Deze eerste graaf van ***Kuinre*** wordt genoemd door vele kroniekschrijvers en komt in enkele ooskonden voor. Het ver-

haal der kroniekschrijvers komt t.a.v. de aard der feiten overeen, de jaartallen en volgorde der feiten vertonen kleine verschillen. De gebeurtenissen in de periode 1195—1204 zijn de volgende.

Wanneer omstreeks 1195 Willem, jongere broer van graaf Dirk VII van Holland uit het Heilige Land terugkeert, begint hij aan het hoofd der West-Friezen zijn broer Dirk te beoorlogen. Bij het vredesverdrag, dat na enige tijd een einde maakt aan deze broedertwist, wordt bepaald, dat Willem het graafschap Oost-Friesland (toentertijd het Friesland tussen Vlie en Lauwers) van Dirk in achterleen zal ontvangen. Willem wordt door de Friezen als heer gehuldigd. Hij bouwt een kasteel bij Oosterzee (Lemsterland) en raakt al spoedig in strijd met Hendrik *de Kraan* graaf *van Kuinre*. Hij verslaat deze tenslotte, waarbij aan Kuinrese zijde het voor die tijd zeer grote aantal van 500 dolden valt. Hij slecht het kasteel Kuinre en onderwerpt het gehele gebied. Bij deze strijd wordt Willem geholpen door zijn oom Boudewijn, bisschop van van Utrecht. Deze oorlog moet hebben plaats gevonden in 1196.

Hendrik de Kraan moet hierop zijn land verlaten en zoekt toevlwoht bij Dirk VII van Holland, waar hij met eerbetoon wordt ontvangen. Enkele schrijvers menen, dat de graaf *van Kuinre* is losgekooht door de gunst van de bisschop, doch moest berusten in de gestelde voorwaarden. Een van die voorwaarden was, dat bij het ontbreken van mannelijke nakomelingen in de familie der graven, al het land aan het Utrechtse bisdom zou toevallen.

Omstreeks een jaar later wil graaf Willem zijn broeder bezoeken om hem geluk te wensen met een. overwinning op Gelre. Hiertoe trekt hij — ondanks een waarschuwing van zijn moeder — naar kasteel Ter Horst, waar hij onder het oog van zijn broer Dirk gevangen genomen wordt door zijn grote vijand *Hendrik de Kraan*. Hij weet echter uit zijn kerker te ontsnappen en vlucht naar graaf Otto van Gelre, wiens dochter hij later huwt (Chronica Johannis de Beka, ed. Buchelius 1643 p. 58 e.v.; Dumbar Analecta dl 11 p. 79, 81, 215 en 216; Ubbo Emmius, Rerum Frisicarum Historia L VII 1195 en 1196; Gouthoeven, Hollandsche Kronyk p. 291; De Klerk uit de laage landen bij der zee, Chronyk van Holland, ed. Scriverius p. 82, 85 en 100; Annales Egmundenses in Fontes Egmundenses door Oppermann p. 193 en 205 in Werken Hist. Genootschap 3e serie no. 61; Melis Stoke, Rijmkroniek 2e boek vers 1131-1143 en 1255-1290, 3e boek vers 480-485 in Werken Hist. Gen., nieuwe serie no. 40; Willem de Berchen, De nobili principatu Gelrie et eius origine p. 69 in Fontes Minores medii Aevi 11; Quedam Narracio de Groninghe, de Threnthe, de Covordia caput 13, ed. Pijnacker Hordijk 1888; Winsemius, Chronique van Vrieslant, fol. 146 en 147; Moonen, Korte chronyke der stadt Deventer, 2e druk 1714 (jaar 1196) ; Kluit, Historia critica comitatus Hollandiae et Zeelandiae deel 1 p. 162 e.v.; Vossius, Annales Hollandiae, Zeelandiaeque p. 87 e.v.; Wilhelmus Procurator in Matthaei Analecta T IV p. 56).

In 1200 ontbrandt wederom strijd in de Nederlanden, ditmaal tussen de bisschop van Utrecht en de hertog van Brabant enerzijds en de graven van Holland en Gelre anderzijds. De strijd loopt ongunstig af voor de laatsten. Bij het vredesverdrag van 22 jan. 1201 komen we o.m. de bepaling tegen, dat Otto van Gelre moet beloven zijn sahoonzoon Willem ervan te weerhouden de bisschop op de burcht K u i n r e en elders lastig te vallen (Heeringa, Oorkondenboek van het Sticht Utrecht (O.B.U.) deel 11 no. 554: Sloet, Oorkondenboek der

graafschappen Gelre en. Zutfen deel 1 no. 397; Ter Kuile, Oorkondenboek van Overijssel (O.B.O.) deel 1 no. 82).

De strijd tussen deze partijen begint opnieuw in 1202, waarbij *Kuinre* (wederom) aan de zijde van de bisschop staat. Bij de vrede van 1204 wordt o.m. bepaald, dat aan *Hendrik de Kraan* graaf *van Kuinre* teruggegeven zal worden wat hem ontnomen was. Onder de getuigen bij dit vredesverdrag: *Henricus de Cunre* (anderen hebben *„de Evere")* (Van den Bergh, Oorkondenboek van Holland en Zeeland deel 1 no. 200; Nagge, Historie van Overijssel deel 1 p. 66: „inter alia et C u n e r a e comiti ablata restituerentur"; Vossius, Annales p. 103: „et loca Orientalis Frisiae *Henrico Cranio* ademta restitueret"; Kluit, Historia critica deel 1 p. 163 en 208: „Processu vero temporis verbum pacis et reconciliationis factum est inter Episcopum et Comitem, et ad effectum usque deducturn, quod *Henrico Grus* extorserat, eidem restitueret"; Van Mieris, Groot Charterboek der Graaven van Holland, van Zeeland en heeren van Vriesland deel 1 p. 140, echter zonder vermelding van de teruggave van Kuinre).

In rustiger omstandigheden komen wij *Hendrik van Kuinre* in 1204 tegen als getuige van bisschop Dirk van der Aare, wanneer deze aan de bewoners van Holtpade (Weststellingerwerf) vergunt een parochiekerk te stichten. Hendrik volgt hier als eerste edele na een aantal geestelijken. Na hem worden genoemd Herman van Voerst, Arend van Ruinen e.a. (Blok, Oorkondenboek van Groningen en Drente (O.B.G.D.) deel 1 no. 42; O.B.U. 11 no. 568 en O.B.O. 1 no. 85).

In 1211 is hij getuige als bisschop Dirk een schenking doet aan het klooster te Ruinen. Na een aantal geestelijken worden genoemd de „nobiles" Volkier van Koevorden en *Hendrik van Kuinre* (O.B.G.D. 1 no. 52; O.B.U. 11 no. 601 en O.B.O. 1 no. 98).

Wanneer in 1213 Otto van der Lippe, gekozen bisschop van Utrecht, een aantal inwoners van Wilsum en Zalk uit de horigheid bevrijdt, zijn hierbij getuige, na enkele geestelijken: *Hendrik van Cuynre,* Gijsbert en Egbert van Amstel, Herman van Voerst, Wolter van Isselmuden e.a. (O.B.U. 11 no. 613 en O.B.O. 1 no. 103).

Terwijl de historici het er wel over eens zijn, dat deze *Hendrik de Kraan (Heinricus Grus)* dezelfde is als *Hendrik van Kuinre,* is men het er minder over een of het *„Crane"* een verbastering is van *Cunre,* dan wel een daadwerkelijke bijnaam van deze graaf.

Citeren we tenslotte van de kroniekschrijvers alleen Melis Stoke, die zijn Rijmkroniek schreef eind 13de begin 14de eeuw voor Floris V en Willem 111:

Een here sat den Vriesen ane,
Die gheheten was *Heinric de Crane*
Die hadde gheweest den Vriesen zwaer.
Willem quam metten Vriesen daer
Ende slechte hem in den gront
Sine veste in corter stont,
Ende drevene uten lande.
Al die scade ende die acande,
Die hi den Vresen hadde ghedaen,
Wrac hi op hem sonder ofstaen
Ende alle de Vresen nam Willam,
Die hi bedwonghen hadde, an hem (nam Willam an hem = nam Willem in zijn hoede)
Int jaer van Gods ghebornesse XIhondert neghentich ende zesse starf Boudin, bisscop van Utrecht. Enz. enz.

Over de gebeurtenis op kasteel Ter Horst:
Grave Willem van Oestvrieslant,
Als hij sijn goet hadde in de hant,
Alst hem 'hiervoeren gaf de broeder.
Kerde hi hierover tsiere moeder,
Gravinne Ade, diene wel ontfinc.
Maer soe riet hem ene dinc,
Also lief alse hi hevet sijn ere,
Dat hi ten, broeder niet ne kere:
Hi war ghevanghen sonder vorst (= uitstel),
Doe lach sijn broeder toter Horst,
Als de noch hielt over recht
De voghedie van Utrecht
Ende was int selve jaer dat doot bleef
Keiser Heinric, als ic screef.
Maer so wat dat men hem riet,
Dat ne diedde algader niet,
Hine woude sinen broeder sien.
Ter Horst quam hi toe mettien,
Daerne de broeder op dien dach
Niet lieflike ane sach:
Want sijn viant, *Heinric de Crane*,
Vinghene daert de broeder sach ane,
Diere teghen niet en zeghet,
Hi heeften int prisoen gheleget.
Doch soe is hi ontlopen dane,
Ende quam den grave van Gelre ane,
Daer hi seker onthout vant,
Al ware hi des bnoeder viant;
Ende van daer es hi ontslopen
In Oestvrieslant en de oncropen
Die (= de Oost Friezen) bliscap dreven menichfout
Van sijnre coemste, om sijn behout.
Hierna nam hi te wive te hant
Sgraven dochter van Gelrelant,
Ende hi dede sijn feeste mede
Tote Staveren inde stede.

Verder over het vredesverdrag van *1204:*
Maer de grave most altezamen
Den heer *Henrijc den Crane* keren (= vergoeden)
Dat hi hem hadde ghedaen tonneren,
Doe hi grave van Vrieslant wert:
Wan hi swaer hadde beswaert.

11. *Hendrik II van Kuinre*, ridder, vermeld 1263—'65.

In een oorkonde van 11 september 1263 is hij getuige, als de Utrechtse bisschop, Hendrik van Vianden, een voorziening treft t.a.v. goederen van het klooster te Ruinen. Na vier geestelijken getuigen Hendrik van Almelo, Herman van Voerst, Hendrik van Overberch, Hendrik van Essen, Egbert van Groningen, Mewekinus van Ruinen, *Hendrik van Kuinre,* Elyas van Rininge, Volkier van Echten en Hendrik Scultinc van Eelde, ridders (Driessen, Monumenta Groningana deel 1 p. 40: O.B.G.D. 1 no. 134; O.B.U. 111 no.. 1594 en O.B.O. II no. 278).

Op 21 april 1265 staat bisschop Hendrik aan Zwolle toe een jaarmarkt te houden op Sint Bonifacius. Onder de getuigen komen we tegen Gijsbert van Amstel, Filip van Rininge, Gijsbert van Goye, de maarschalk, Willem van Rijswijk, Hendrik van Almelo, Herman van Voerst, Gijsbert van Buchorst, Hendrik van Overberg, Hendrik van Hervethe, Pelgrim van Putten, *Hendrik van Kuinre,* Egbert prefect van Groningen, Gerard Clenke, Hacko kastelein van Coevorden en Mewekinus van Ruinen, „milites et ministeriales nostros" (O.B.U. 111 no. 1657 en O.B.O. 11 no. 290).

Vermoedelijk is deze *Hendrik* de kleinzoon van *Hendrik I.* Alhoewel hij — blijkens zijn plaats in de getuigenrij — van minder aanzien geweest moet zijn dan *Hendrik I,* moet in hem anderzijds toch wel de heer van Kuinre worden gezien.

IIIA. *Hendrik III* graaf *van Kuinre*, ridder, vermeld 1294—'97 en ? 1304: kinderloos overleden vóór 1 aug. 1318.

Op 21 maart 1294 sluiten een aantal edelen een overeenkomst met de steden Deventer, Zwolle en Kampen tot gemeenschappelijke handhaving hunner rechten. Onder deze edelen treffen wij aan: Egbert heer van Almelo en Boudewijn genaamd Hako, ridders, Steven van Rutenberg, *Hendrik van Kuinre*, Gijsbert van Buchorst, Adolf van Groningen, Johan van Ruinen, Johan en Arnold Radinc, zonen van Frederik, knapen (O.B.U. V no. 2622). Op de dinsdag na Pinksteren 1297 sticht de bisschop van Utrecht vrede tussen de gebroeders van Voerst, Sweder en Herman met hunne vrienden en de heren van Almelo, Rutenberg, Isselmuden, Groningen, *Kuinre,* Buchorst, Ruinen en. de burgers van Deventer, Kampen en Zwolle. Herman en Sweder worden veroordeeld; zij mogen geen schout van Salland meer zijn (Van Voorst tot Voorst. Het geslacht van Voorst p. 14).

Wij komen hem tegen onder de „bloedverwanten en vrienden" van Egbert heer van Almelo, als deze op 6 juni 1297 een verdeling van goederen maakt tussen zijn kinderen, uit eerste en tweede huwelijk. Hij komt hier voor als „famulus" (knape). Zijn zegel vertoont 5 rechter schuinbalken en een lambel zonder hangers: van het randschrift is alleen nog het „muli" van „famuli" zichtbaar. (Huisarch. Almelo; O.B.U. V no. 282 en O.B.O. 11 no. 471; zie ook sub 111 F). Dit wapen komt ook voor op een munt, welke het opschrift draagt DE CUNREH of misschien moet gelezen worden H DE CUNRE. Het is een obulus met aan de voorzijde (vz) het <genoemde wapen, terwijl de 'keerzijde (kz) een versierd gelijkbenig kruis vertoont.

In de inleiding werd vermeld, dat de graven en heren. *van Kuinre* het recht hadden eigen munt te slaan. Bushelius zegt van hen in een noot op het Chronicon van Johannes de Beka (p. 60 k): „et jus cudendi monetam habebant". Brumanus maakt het sterker door te vermelden: „jus insuper aureae argenteaeque monetae cudendae impetraverant" (Res Transisalanae in Dumbar, Analecta 11 p. 79).

Prof. van der Chijs behandelt in een uitgebreide studie in totaal 46 Kuinrese munten (P. 0. van der Chijs, „De munten der voormalige Heeren en Steden van Overijssel" uitgegeven door Teyler's Tweede Genootschap, 1854). In de Revue de la Numismatique Belge worden nog 5 andere munten genoemd (jaarg. 1859, 1867 en 1873) (zie ook A. Engel en R. Serrure, Traité de numismatique du Moyen Age en Jaarboek voor Munt- en Penningkunde 1959).

De meeste Kuinrese munten zijn — zoals alle munten van kleinere machthebbers in die tijd — gedeeltelijke nabootsingen van gangbare munt van belangrijker vorsten. De grote massa des volks kon immers toch niet lezen en het was dus voordelig vreemde munt na te bootsen, natuurlijk van iets minder gehalte. Dat zij overigens een goed afzetgebied vonden, blijkt uit het feit, dat de thans bekende vindplaatsen der Kuinrese munten zich uitstrekken van Rijnsburg in Holland tot Haagendrup in Denemarken.

Een aantal imitaties van munten van de Engelse koningen Hendrik 111 (1216—'72) en Eduard 1 en 11 (1272-1327) geven de opschriften. HENRICUS COMES, HENS COMES

D CONRE (kz MONETA CONREH) en HENS COMES D CUNRE. Op numismatische gronden wordt aangenomen, dat deze munten dateren van het einde der 13de eeuw. Zij zullen dus afkomstig zijn van deze ***Hendrik van Kuinre*** (deze en andere geqevens omtrent de Kuinrese munten zijn verkregen van Dr. Enno van Gelder, directeur van het Kon. Kabinet van Munten, Penningen en gesneden Stenen, zie ook diens werk ,,De Ned. Munten" p. 184-185 (Aula-serie 213).

In een stuk van 8 augustus 1304 (O.B.G.D. 1 no. 224) wordt genoemd een ***Henricus,*** ridder, ***de Kunresile,*** die als scheidsrechter optreedt in een geschil tussen de abdij te Ruinen en het St. Maria Convent in Bordengo (Oldeboorn?). Getuigen hierbij zijn: Laurencius domicellus in Rune, en Henricus de Ancen. De naam ,,*Kunresile*" komt nog eenmaal in de oorkonden voor en wel in die van 1 november 1277, hierna vermeld bij ***Vofrad van Kuinre.*** Men krijgt niet de indruk, dat hier van een afzonderlijk geslacht sprake is en is daarom geneigd in deze ridder ***Hendrik van Kunresile*** dezelfde te zien als de famulus ***Hendrik van Kuinre*** van 1294 en 1297. Kunresyl als plaatsnaam komt men nergens tegen, behalve in een falsum van 1243 (O.B.U. 11 no. 992, O.B.O. 1 no. 188).

Hendrik moet vóór 1 aug. 1318 zijn overleden, daar zijn neef ***Johan*** zich dan ,,domicellus ***de Kunre***" noemt en als zodanig ook munt.

Zeer belangrijk is een leenakte van 17 juli 1331, waarin Willem 111 graaf van Holland heer ***Jan van Kuinre,*** ridder, beleent met al het goed, dat zijn neef ***Hendrik van Kuinre*** van hem (Willem) te leen hield, Uit deze akte blijkt, dat ***Hendrik III*** te leen had van de graaf van Holland: de hoge en lage rechtsmacht te Kuinre. Emmeloord en Urk, de rechtsmacht te Veenhuysen en Monnike-Kuinre (Stellingwerf), de strandvond en de opbrengst van boeten te Espelo (in het land van Urk), de gruit te Kuinre (= het monopolie om gruit te leveren, een giststof benodigd voor het bierbrouwen; een recht dat de landsheren toekwam), alsmede een aantal landerijen en de ,,aldeberch", de oude burcht (Schwartzenberg 1, p. 186; Van Mieris 11, p. 520). De akte vermeldt, dat ***Jan van Kuinre*** dit leen zal mogen nalaten aan zijn zoons *Herman* en ***Jan,*** en het leen houden ,,ten rechten liene" d.w.z. slechts te vererven in de mannelijke nederdalende lijn, een z.g.n. ,,recht leen".

De vraag rijst wanneer deze leenband tussen Kuinre en Holland is ontstaan en wat deze waard was. Het is de enige belening van Kuinre, die in het Hollandse Leenregister voorkomt en ook van andere banden tussen de Kuinrese heren en de Hollandse graven blijkt in dit tijdperk niets. Hadden deze banden bestaan, dan 'hadden we de ***Kuinre's*** toch zeker menig maal als getuigen van de Hollandse graven zien optreden. Daarentegen ziet men hen regelmatig aan de zijde van de Utrechtse bisschoppen. Een antwoosd op deze vraag zou kunnen schuilen in hetgeen Ubbo Emmius vermeldt in zijn ,,Rerum Frisicarum Historia" (p. 115) n.l. dat het vredesverdrag van 1196 inhield, dat bij het ontbreken van mannelijk oir in de familie der graven, al het land aan het Utrechtse bisdom zou toevallen. Heeft ***Hendrik*** moeilijkheden van de kant van de bisschop voelen aankomen en op deze wijze zijn neef ***Johan*** in het bezit, van de heerlijkheid gesteld?

IIIB. *Herman van* ***Kuinre,*** zie sub IV A en 111 C (akte van 19 mei 1315).

IIIC. *Volrad* ***van Kuinre,*** ridder, vermeld 1275—'89, trouwt ***Lutgard N.***

Hun kinderen: ***Johan*** en *Volrad*.

De naam *Volrad* komt men in 'het begin van de 13de eeuw tegen in het geslacht ***Van Isselmuden.*** In 1217 wordt een

Ertngard dochter van *Volrad* ***van Isselmuden*** genoemd. Zij zou de moeder van *Volrad* ***van Kuinre*** kunnen zijn.

In 1275 bezegelt *Volrad* de stadsbrief van Genemuiden. De bisschop van Utrecht verheft het dorp Genemuiden tot een vrije stad en geeft het de rechten van Deventer, Zwolle en andere steden van Sallant. Deze oorkonde zegelen de steden Deventer en Zwolle, de ridders Hendrik van Borculo, Arend van Almelo, Haco (van Rutenberg), *Volrad* ***van Kuinre,*** Frederik Radinc en de knapen Sweder van Voerst en Willem van Buchorst, elenmannen van de bissohop (O.B.U. IV no. 1882 en O.B.O.. 11 no. 328).

Op 8 juli 1276 staat de bisschop aan schepenen en burgers van Zwolle toe om een weg aan te leggen, tussen Zwolle en Lente en tot bestrijding van de kosten daar een tol te heffen. Onder de getuigen zijn: Gosewinus, proost van Deventer, Hendrik heer van Borculo, Arend van Almelo, Hako van Rutenberg, *Volrad* ***van Kuinre,*** ridders, verder Willem van Buchorst, Rudolf van Ese, en Hendrik van Almelo (O.B.U. IV no. 1907 en O.B.O. 11 no. 334). In 1277 is hij getuige van Willem en Gerard van Buchorst als deze goederen in Zalk en het Mastenbroek verkopen aan het klooster te Staveren. Hij wordt hier genoemd ***Folradus*** Miles ***de Kunre***. Zijn medegetuigen zijn Reigerus de Yselmuden, ***Jacobus*** en zijn broer ***Gerardus de Kunresile*** (O.B.U. IV no. 1953 en O.B.O. 11 no. 344).

Zijn vrouw en kinderen worden genoemd in een akte van 29 april 1284. Op deze dag verkopen ***Volradus de Kunre,*** ridder, zijn vrouw ***Luthgardis*** en hun kinderen ***Johannes*** de oudste zoon en ***Volradus,*** ten overstaan van *Gosewijn* proost van Deventer, tienden te -Bathmen aan de kerk te Deventer (O.B.U. IV no. 2183 en O.B.O. 11 no. 379). Deze gegoedheid in het zuiden van Overijssel doet een huwelijk met een dochter uit deze streken vermoeden, De genoemde. tienden hadden eertijds aan ***Willem van*** *Wederehorne,* knape, behoord. Wederehorne = Weddehoen = Wiene komt als geslachtsnaam niet voor. De voornaam ***Willem*** doet aan het geslacht ***Van Vorden*** denken. Uit een later stuk zal blijken, dat hij in het Mastenbroek onder Ysselmuden 42 morgen land bezat.

In 1285 is hij getuige van Hendrik van Essen, wanneer deze tienden onder Raalte schenkt aan de kerk te Deventer (O.B.U. IV no. 2222 en O.B.O. 11 no. 391). Tesamen met de proost van Oldenzaal is hij in 1287 scheidsman bij een geschil tussen ***Gosewinus*** proost van Deventer en diens dienstman Dirk van Epse (O.B.U. IV no. 2300 en O.B.O. 11 no. 401). Wederom blijken zijn belangen in zuid-Overijssel, wanneer ten overstaan van hem in 1289 twee burgers van Groenlo goederen verkopen 'aan het klooster Ter Hunnepe (O.B.U. IV no. 2406 en O.B.O. 11 no. 413). *Volrad* blijkt ook bezittingen nabij Elburg te hebben gehad. Op 2 dec. 1295 geeft Reinald graaf van Gelre enige inkomsten aan de kapel te Staveren, waaronder ,,de decima nostra in Elburg, de decima videlicet domini ***Volradi de Kunre*** militis, quinque maldra ordei" (Nijhoff, Gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van Gelderland deel 1 no. 49).

Een ***Johan Hermanszoon*** (1317—'37) erft de heerlijkheid Kuinre van zijn neef ***Hendrik III*** (1294-1304). ***Volrad's*** oudste zoon heet ook ***Johan.*** De mogelijkheid bestaat dus, dat de vader van *Volrad* ***en*** *Herman* (IIIB) ***Johan*** heette en dat zij broers waren van ***Hendrik III*** voornoemd. ***Volrad's*** oudste zoon ***Johan*** komen we nog eenmaal tegen in een akte van 19 mei van omstreeks 1315, waarin Herman van Voerst erkent met ***Johan heren Volradszoon*** en enige andere scheidslieden een uitspraak te hebben gedaan in een geschil tussen Johan

van der Ese en *Herman van Kuinre* (Muller, Regesten van het archief der bisschoppen van Utrecht deel 1 no. 382).

„Heren Volradesgoed" in het Mastenbroek (42 morgen lands) vinden we in het jaar 1371 terug bij *Herman I van Kuinre* (Van Doorninck, Tijdrekenkundig register op het oud-provinciaal achief van Overijssel (T.R.O.) A 84). Hieruit zou af te leiden zijn, dat de beide zoons van ridder *Volrad* kinderloos overleden.

IIIF. *Gosewijn (van Kuinre).* vermeld sedert 1244 als priester te Deventer, sedert 1263 als kanunnik aldaar en sedert 1277 als proost van Deventer, overleden 18 januari 1303 (Dumbar, Kerkelijk en Wereldlijk Deventer deel 1 p. 375).

Hij komt in vele 'oorkonden voor, zonder dat wij daarmee over zijn persoon en het geslacht waartoe hij behoort veel te weten komen. Volgens Lindeborn (Historia sive notitia episcopatus Daventriensis p. 64) behoort hij tot het geslacht *Van Kuinre.* Waarop Lindeborn dit baseert is niet bekend. Onwaarschijnlijk is deze mededeling echter niet, hetgeen uit een akte van 6 juni 1297 zou kunnen blijken. Op genoemde datum zien we hem tesamen met *Hendrik van Kuinre* onder de „bloedverwanten en vrienden" van *Egbert* heer *van Almelo,* ridder, als deze een beschikking maakt over de verdeling van zijn goederen tussen de kinderen uit zijn huwelijk met wijlen *Agnes van Sulen* en de kinderen uit zijn 'huwelijk met *Mechteld van Lymhorch.* De „consanguinei et amici" zijn: heer *Gosewijn* proost van Deventer, *Dirk* edele heer *van Lymborch,* en *Frederik Radinc* (gehuwd met ene *Almelo*), ridders', *Johan van Sulen, Johan van Ruinen, Gosewijn van Gemen, Adolf van Groningen,* en *Hendrik van Kuinre,* knapen (O.B.U. V no. 282 en O.B.O. 11 no. 471).

Ook vinden we proost *Gosewijn* in enkele oorkonden tesamen met *Volrad van Kuinre,* ridder. Uit Lindeborn's werk blijkt verder, dat hij goederen te Wesep en Olst vermaakt aan de kerk te Deventer. Het betreft de tienden van Westerwyck in Wesepe, de grome en smalle tienden in Dumiscoten in Olst en de huizen Grotenhusen en Overdyck in Wesepe (idem Dumbar, Deventer. p. 375). Lindeborn vermeldt tenslotte: „*Goswinus de Cuynre:* de quo Necrologus XV Kal. Feb. Anno 1303 obiit Ven. Vir Dominus *Goswinus* Praepositus Daventriensis etc." (zie ook Pijnacker Hordijk, Lijsten der Utrechtsche prelaten vóór 1300. Ned. archievenblad 191 1—'12).

IIIK. *Gosewijn van Kuinre,* vermeld 4 december 1299, wanneer de abdis van het klooster Uberwasser te Münster aan hem en zijn vrouw *Petronella van Vorden* overdraagt het huis Beesbeke in de parochie Eibergen, op de zelfde voorwaarden als Petronella's oom *Willem van Vorden,* ridder, en vader *Steven van Vorden,* ridder, dit van het Stift gehouden hebben.

IIIS. *Nanno van Kuinre.* Op 25 april 1304 verklaren raden en burgers van Tremonia (Dortmund) de verzoening te bekrachtigen, die schepenen van Kampen hebben bewerkstelligd tussen *Nanno de Cuenre* c.s. en Renekinus, burger van Tremonia, over goederen die bij Kuinre zijn achtergehouden (O.B.O. 111 no. 518).

IIIW. *Alfert van Kuinre.*

In 1303 is *Alphrandus de Cuynre* met vele andere edelen onder de getuigen van bisschop Guido van Henegouwen, als deze enige landhoeven schenkt aan de kerk van Kamerijk (van Mieris 11 p. 38). De voornaam *Alfert zou* afkomstig kunnen zijn van *Alfert van Isselmuden,* ridder, voorkomende van 1223—'33.

IV A. *Johan I* heer *van Kuinre,* ridder, vermeld 1317, overleden 1337. Hij trouwt vermoedelijk N. *van Voerst,* dochter van *Roderik* en *Beatrix van Keppel* (zie sub V B de oorkonde van 1 aug. 1363. Van Mieris 111 p. 154).

Zij hebben drie kinderen: *Johan, Herman* en *Aleid* (volgen VA, VB en VC).

Het is mogelijk dat zijn vader *Herman* heet. Hij is dan de *Johan Hermanszaon van Cunre,* die op het jaar 1329 voorkomt in het „Oudste Burgerboek van Kampen" en evenzo in een akte van 27 januari 1327 die later volgt.

Op 22 november 1317 verklaren „*Johannes de Kunra*", Pelgrim van Putten e.a. dat zij geld schuldig zijn en bij niet betaling zullen leisten binnen Kampen (Kossmann-Putto, Kamper Schepenacten no. 104). Op 1 aug. 1318 belooft „*Johannes* domicellus *de Kunra*" aan Gerard van A goederen terug te geven, die de Friezen hem ontnomen hebben (idem no. 23). Dat *Johan* zich hier van de titel „domicellus" bedient, wijst er op, dat hij heer van Kuinre is geworden, doch nog geen ridder is.

Als „Dominus *Johannes de Cunra*" komen we hem tegen op 28 december 1325, wanneer hij voor schepenen te Kampen met heer Johan Radinc, Willem van Buchorst, Haco van Rutenberg, Syno van Dorth en anderen verklaart geld schuldig te zijn en bij niet-betaling te zullen leisten (idem no. 239 en Register van Charters en Bescheiden in het Oude Archief van Kampen 5e deel no. LIX). Hieruit blijkt dat hij inmiddels de ridderslag heeft. ontvangen. Op 8 februari 1326 beloven *Jan van Kunre,* ridder e.a. aan Haco van Rutenbergh een som van 455 zwarte Tornoys te betalen, die de bisschop van Utrecht hem schuldig was van zijn laatste rekening van het schoutambt van Sallant (zegels vermeld) (Berkelbach van der Sprenkel, Regesten van oorkonden betr. de bisschoppen van Utrecht no. 692)[1]). Hij wordt op 16 februari van dit jaar benoemd tot schout van Sallant voor de tijd van een jaar. Bisschop Jan van Diest belooft hem 200 pond zwarte Tornoys voor zijn dagelijkse kost en vergoeding van zijn buitengewone uitgaven, terwijl hij hem niet zal ontslaan voor hij de 400 pond zwarte Tornoys heeft terugontvangen, welke hij aan de bisschop heeft geleend (idem no. 693). Op 19 april 1326 verklaart de bisschap dat hij Bernd, heer van Ahaus voor een jaar heeft belast met het bestuur over het land aan deze zijde van de IJssel, op voorwaarden dat:

a. hij de schouten van Vollenhave, Sallant en Twenthe zo nodig te hulp komt:

b. hij bij een aanval, die hij niet keren kan, overleg zal plegen met de heer van Bucstel of de heer van Borculo en mocht de bisschop zelf in het land komen met deze;

c. de schouten, als de bisschop 'onverhoopt sterft, hun voorschotten zullen terugnemen en 'overschot aan de heer van Ahaus afdragen.

De heer van Ahaus, heer *Jan van Cuinre,* schout van Sallant en heer Johan Radinc, schout en rentmeester van Vollenhove, verbinden zich hun ambten weer aan het Sticht op te leveren (idem no. 709). Tevens beveelt de bisschop zijn schouten, de heren Johan Radinc en *Johan van Kuinre,* om heer Bernd van Ahaus te gehoorzamen (idem no. 710).

Ten overstaan van een aantal geestelijken en edelen w.o. „*Johannes de Cunre,* ridder" bevestigt de bisschop op 21 augustus 1326 de verkoop van enige tienden aan het klooster St. Mariënberg (idem no. 725 en TRO - A 43).

1) Regesten van deze en volgende oorkonden thans ook te vinden in het Oorkondenboek van Overijssel deel IV met volledige bronvermelding.

Op 27 januari 1327 danken de burgemeesters van Hamburg de stad Kampen voor de grote weldaad de stad Hamburg bewezen, door bij de bissohop van Utrecht te spreken over de zaak „*Johans sone Hermens van Kuinre*". Kampen had te kennen gegeven, dat ***Johan*** verklaard had tot midwinter e.k. zich te willen beraden: ze nemen daarmee genoegen, doch verzoeken Kampen hen van de uitslag van 't beraad mededeling te doen (Charters en Bescheiden Kampen 5e deel no. LXIII). Waarover het conflict gaat, wordt niet medegedeeld. Het zal echter wel de handelsoorlog op zee betreffen. Uit dit charter leren we de naam van *Johan's* vader kennen.

Hij blijkt in dit zelfde jaar een groot bedrag geleend te hebben aan bisschop Jan van Diest. Althans op 5 februari 1327 belooft de bisschop om heer Wouter van Keppel e.a. schadeloos te houden voor hetgeen zij zullen, uitgeven ter zake van hun borgtocht voor de bisschop bij heer ***Jan van der*** *Cunre* (Berkelbach, no. 744). Op hun beurt beloven Wouter van Keppel c.s. aan heer ***Johan*** te zullen [betalen 442 pond zwarte Tornoys op straffe van leisting met een paard in een „heerlijke" herberg te Deventer, door heer ***Johan*** aan te wijzen (Muller, Regesten van het archief der bisschoppen van Utrecht dl 1 no. 541). Vermoedelijk hield deze geldlening verband met de aankoop van heerlijkheid en slot Diepenheim door de bisschop.

Enige maanden later blijkt hij in België te zijn, daar de bisschoppelijke klerk Hubert van Budel op reis in genoemd land noteert: „Recepi a domino *Johanne* ***de Cunre*** 10 marc. Brab." (Muller, De registers en rekeningen van het bisdom Utrecht 1325—'36 p. 171). Uit de bisschoppelijke rekeningen van de periode 1325—'36 blijkt verder, dat hij in leen houdt de grove en smalle tienden van Elburg (zie bij *Volrad*), het goed Scherpenzeel in het kerspel Olst, het goed ter Maet bij Ekelenboam in het kerspel Terwolde, het goed Jurdenink, het goed ter Dusse, het goed Bruenshuys en de Brukenkamp, gelegen te Holten, de tienden te Holten, alsmede hoeven in de mark Tongeren bij Wijhe (idem).

Met de graaf van Holland onderhoudt ***Johan van Kuinre*** goede betrekkingen. Wij lezen, dat op 11 december 1328 Willem 111 zijn baljuwen en schouten beveelt om heer *Jan* ***van Cuneren,*** ridder, te laten begaan en ongemoeid te laten, wanneer hij 'enig goed nam van zijn vijanden, de Oost-Friezen, enige Friezen ving of wanneer hij hun goederen of personen in 's graven land bracht (Schwartzenberg. Groot placcaat- en charterboek van Vriesland I p. 184 en van Mieris 11 p. 473). Mogelijk betreft het hier de strijd tegen de Likedelers.

Het is in 1329 dat ***Johan Hermanszoon*** *van* ***Cunre*** als burger te Kampen wordt ingeschreven. Wij zien dat in de eerste helft van de 14de eeuw meer edelen uit de omtrek het burgerschap van de stad verwerven, vermoedelijk omdat zij aldaar een huis bezitten en er regelmatig vertoeven (Nanninga Uiterdijk. Het oudste burgerboek van Kampen, in Versl. en Mededelingen Overijsselsch Regt en Geschiedenis, 1 8e stuk, p. 25).

Van ***17*** juli 1331 dateert de reeds onder Hendrik 111 genoemde leenakte, waarin Willem 111 van Holland heer ***Jan van Kuinre,*** ridder, beleent met al het goed dat zijn neef ***Hendrik*** te leen hield. De akte besluit met de woorden: „Van wilken goede voirsz. wi Haren (Heren) *Janne* Voirsz. zulke gratie ghedaen hebben, dat na zierre doid comen zal op ***Hartnan*** ende op *Janne,* zinen kinderen, ghezamerderhand, in manieren, dat ***Harman*** van ons ontfaen zal, ende hi zalre ***Jan*** uyt verzien bi vrienden dat alze weseliken (behoorlijk) es, ende dat zal ***Jan*** van ***Harman*** houden. Ende al dat goid voirsz. zullen zi van ons houden ten rechten liene" (Van Mieris 11, p. 520 en Schwartzenberg. Charterboek van Vriesland, dl. I, p. 186).

'Later in het zelfde jaar lezen we, dat de bisschop van Utrecht verklaart, dat hij aan Pelgrim van Putten, knape, in eigendom gegeven heeft een aantal goederen gelegen in het land van Vollenhove, die deze voordien in leen hield. De bissohop geeft deze goederen in ruil voor andere, terwijl ***Johan van Kuinre,*** ridder, de eerstgenoemde goederen blijkt te hebben gekocht van Pelgrim van Putten en. nu het recht' krijgt hier vrij over te beschikken (Berkelbach no. 1023). 26 Maart 1336 maken de gemeenten van Paaslo en Dodeveen bekend, dat zij beloven bepaalde rechten te eerbiedigen, nu de bisschop van Utrecht hun vergund heeft een kerk bij Paaslo te bouwen; getuigen zijn: ***Johannus*** *de* ***Cuinre,*** Henricus de Esa, miles, Conradus in dien Gore, famulus e.a. (Arch. St. Clemenskerk te Steenwijk fol. 190 in Versl. en Med. Ov. Regt en Gesch. 39e stuk 1922 p. 103).

In 1336 ziet bisschop Jan van Diest zich genoodzaakt om bijna geheel Overijssel aan Reinald 11 van Gelre te verpanden. In de pandbrief van 27 maart erkent de bisschop schuldig te zijn aan Reinald 43000 pond zwarte Tornoysen, welke hij besteed had voor de aankoop van het huis en, de heerlijkheid Diepenheim en het graafschap Dalen en voor betaling van oorlogskosten. De bissohop verbindt voor de terugbetaling het huis en land van Vollenhove, Sallant, het huis te Goor met het land van Twenthe. Tevens verzoekt hij de volgende edelen de graaf van Gelre als hun landsheer te aanvaarden: Roderik van Voorst, Engelbert van Gerner, Everard van Bevervoorde, Godfried van Goor, ***Johan*** *van* ***Cuynre*** en Hendrik van der Eze, ridders, Egbert van Almelo, Herman van Lage, Sweder van Rechteren, Johan Radinc, Steven van Rutenberg, Willem van Buchorst e.a. knapen (Muller. Cat. Archief b.v.U. Inv. 384: Dumbar Analecta 11 253 e.v.); ***Johan van Cuynre*** heeft deze oorkonde echter niet bezegeld.

Reinald van Gelre, thans meester van Vollenhove, tracht ook de Friezen aan zich te onderwerpen. Hij maakt aanspraak op Friesland uit hoofde van een giftbrief van keizer Rudolf van 1290. De Friezen waren hem echter voor en liepen het land van Vollenhove af. Reinald trok hierop zijn legers samen en behaalde bij Baarlo een overwinning, waar meer dan 2000 Friezen zouden zijn gesneuveld (Dumbar. An. 11 p.121; Heda p. 240; Nagge. Historie van Overijssel. 1 p. 124-138). Kuinre heeft van deze oorlog sterk te lijden, hetgeen blijkt uit het volgende stuk. Op 6 mei 1337 roepen de bestuurders der landgoederen van het klooster Mariendal te Hemelum (Friesland) en de burgers van K u i n r e en Veenhuysen de bescherming in van graaf Willem IV van Holland tegen de graaf van Gelre. Zij klagen over het gevangen nemen, van hun mensen, over de zware brandschattingen en over de vreselijke moorden. Zij verzoeken de graaf van Holland hen onder zijn bescherming te nemen, daar het graafschap van K u i n r e, gelijk de overlevering der oudheid meldde, onder zijn gebied (heerschappij) behoorde, met het aanbod hem als hun wereldlijk heer te gehoorzamen. Zij voegen 'hieraan toe: „Sicut servivimus sub dicto hoc Domino *Johanne* sancte memorie quod praedictum Comitatum a dominatione vestra tenuit in feudum". Zij vragen voorts naar hun geboortegrond in K u i n r e terug te mogen keren en ook hun rivier de Kuinder vrij te maken, zodat schepen veilig in en uit kunnen varen. Zij vragen Bet graafschap K u i n r e op te heffen en een schout aan te stellen. Bij gemis van zegel, gebruiken zij dat van de abt van Stavoren, hun geestelijke vader, die in hun kerken de zielzorg waar-

nam (Van Mieris 11 p. 590). Uit dit verzoekschrift van een aantal vluchtelingen blijkt, dat heer *Johan van* ***Kuinre*** op 6 mei 1337 niet meer in leven was en dat zijn oudste zoon niet in staat was de macht in het graafschap in handen te nemen.

De graaf van Gelre heeft af moeten, zien van zijn plan Friesland te onderwerpen. In 1346 werd Overijssel weer door de bisschop ingelost.

Uit de periode dat ***Johan*** *I* ridder en heer ***van Kuinre*** was, zijn verschillende munten bewaard gebleven. Allereerst zijn er nabootsingen van de halve groten van de Vlaamse gravin Margaretha (zwarte Margriet) (1244—'80) met aan de vz een dubbelkoppige adelaar en IOHANS DOM1 DE CUNRE, aan de kz een kruis en IOHS MOTA (moneta) CNRE (Cunrensis) I.OMI (in nomine) DOM1 (Domini). Een imitatie van een zilveren 'groot van hertog Jan 1 van Brabant (1261—'94) vermeldt aan de vz IONES DI (GRA?) IN CUNRE, aan de kz MONETA IOHANES IN CUNRE. Verder noemen wij de navolgingen van de deniers of zilveren penningen van hertog Jan 1. De opschriften luiden: vz MONETA TOHANNIS kz MILITIS DE CUINRE of vz MONETA DOMINI JOHANNIS kz MILITIS DE CUINRE. Ook zijn er nog een aantal ruitermunten of cavaliers met de afbeelding van een ridder te paard in volle wapenrusting. De vz geeft IOHANI DNI DE CUNRE, de kz MONETA 1 CURE 1 OM1 DOMI. Tot slot moet nog worden genoemd een munt geslagen in Emelwaard (Emmeloord). Het is een obulus en nabootsing van een denier van Floris V van Holland (1266—'96). De vz geeft M(ONET)A EMELVVAR, de kz M(ONET) CUNREN. Dar er een muntatelier op het toenmaals veel grotere Schokland heeft gestaan, wordt bevestigd door de naam van enkele percelen grond aldaar, destijds „gheheten in de munte".

Het zegel van ***Johan*** *I* aan de oorkonde van 27 maart 1336, vertoont een schild met 5 rechter schuinbalken; het helmteken is een uitkomende vlucht.

V A. ***Johan*** *II* heer van ***Kuinre,*** vermeld 1331—'55, overleden vóór 1 augustus 1363.

We kwamen deze ***Johan (Jan)*** reeds tegen in de belening van 1331. Vreemd genoeg wordt daaruit de indruk verkregen, dat ***Johan*** de jongste van de twee broers was. Evenwel wordt uit een akte van 1355 en uit een munt, die de titel „domicellus" draagt en van later datum dan 1325 is (het jaar dat ***Johan*** *I* ridder werd), aangetoond, dat deze ***Johan*** vóór zijn broer *Herman* aan het bewind is geweest.

In de eerste moeilijke jaren van het bestuur van bisschop Jan van Arkel (1340—'64) staat de heer ***van Kuinre*** aan diens zijde („praefectis de Voerst et ***Cuynre*** episcopo adhaerentibus", aldus Heda p. 244 en Brumanus p. 124). In 1349 verklaren de hertogen Reynout en Eduard van Gelre aan de bisschop (reeds in strijd met Holland) de oorlog en valt Gijsbrecht van Bronckhorst met zijn troepen het Oversticht binnen. We vinden voor deze gebeurtenis het volgende vermeld: „Doe beval Bisscop Jan, Heren Vrederic van der Eze Zallant en Diepenem, mitter Cunren, dat hi oerloghe voeren zoude ende dat lant bewaren teghens den Hertoch van Gelre ende den Heer van Bronchorst. Ende des Bisscops hulpers waren die Heer ***van Cunre,*** ende die Heer van Vorst. In 't jaer XLIX wart dat orloghe ghevoert ende opgheset tusschen dezen Princen" (Een Hollandse kroniek, samengesteld door Beyeren in 1409. Handschrift letterkunde no. 676 in de Universiteitsbibliotheek te Leiden: Nagge dl 1 p. 142). De kroniek van Arent toe Boecop (Codex Diplomaticus Neerlandicus. Uitg. Hist. Gen. Utrecht 2e serie 5e deel) zegt, dat anno 1348 op Nativ. Marie (8 sept.) hertog Eduard en Reynolt van Gelre op verzoek van hertog Willem van Beyeren, de bisschop van Utrecht hebben ontzegd. Bisschop Jan van Arkel heeft hulp gekregen van „heer Swer van Vorst ende dye herre ***van Cundere***" en heeft aan Frederik van der Ese bevolen het land van Sallant, Twenthe en Diepenheim te beschermen tegen de Geldersen en heer Gijsbert van Bronckhorst. Deze oorlog is in 1349 gezoend (op. cit. p. 280). Deze strijd was de voortzetting van een reeks twisten en kleine oorlogen, die uiteenlopende oorzaken hadden en die de geschiedenis, ingaan als de strijd tussen de Heeckerens en de Bronckhorsten. Men kan dus stellen, dat de voornaamste edelen van de Heeckerenpartij op dit moment waren Frederik van Heeckeren van der Ese, ***Johan*** *II* ***van Kuinre*** en Sweder van Voerst.

In de Cameraarsrekeningen van Deventer van 1347 t/m 1353 vinden we deze heer ***van Kuinre*** genoemd. Zo wordt in nov. 1349 bodeloon betaald aan de dienaar van de heer ***van Kuinre,*** die een brief brengt met diens klachten tegen de bisschop (dl. 1, p. 303). Op 14 aug. 1351 gaan enkele schepenen naar een gerechtsdag tussen de heer ***van Kuinre*** en de Kampenaren (dl. II, p. 107). Voor een verzoeningsdag tussen de burgers, van Kampen en *Henric* (lees *Herman*) ***van*** *Kuinre* doen op 3 mei 1353 schepenen van Deventer zekere uitgaven' (dl. 11, p. 181). In aug.-sept. van dit jaar loopt er een geschil tussen de heer ***van*** *Kuinre* ***en*** de burgers van Brugge en Sluis over Vlaamse goederen, die eerstgenoemde heeft genomen (dl. II, p. 177, 183, 208-9). Op 17 november 1360 zendt de stad een bode met een brief naar Hardenberg, waar de bisschop vertoeft, die handelt over de kooplieden die op zee bij Kuinre zijn aangerand (spoliatis) (Cam. rek. 1 p. 303, II p. 90, 107, 177, 183, 208, 209, 735).

Op 6 juli 1355 vragen twee jongere neven hem een overeenkomst te bezegelen. Deze akte eindigt met de woorden: „dit stuk is mede bezegeld door heer *Johan* heer ***van Kuinre*** onze neef, Johan Sloet e.a." (O.B.G.D. no. 439).

Eén munt is van hem bekend; het is een nabootsing van een zilveren groot van de Vlaamse graaf Lodewijk van Nevers Crecy (1322—'46). De munt vertoont aan vz MONETA CUNRENSIS, aan kz JOHANNIS DOMICELLUS DE KUNRE.

VB. *Herman I* graaf en heer ***van Kuinre,*** vermeld 1331, gedood 1376, trouwt ***Mechtelt van der Ese,*** dochter van *Boldewijn,* heer van de Eeze.

Hun kinderen: zoon, gedood in 1376; *Herman,* volgt VIA; *Aleyd* en ***Lutgard,*** volgt VIB.

Hij wordt voor het eerst vermeld in de leenbrief van 1331 (zie bij Johan 1). Ook in 1337 wanneer de burgers van K u i n r e en Veenhuysen hun eerder vermeld verzoek tot de graaf van Holland richten, moeten hij en zijn broer ***Jan*** nog ***jong*** zijn geweest. Dit valt te concluderen uit het feit, dat zij in die brief in het geheel niet genoemd worden.

Het is niet bekend, wanneer ***Johan*** *II* is overleden en deze ***Hetman*** heer van Kuinre is geworden. Ook kan niet gezegd worden welke rol de broers gespeeld hebben in 1361 bij de opstand van de bewoners van Stellingwerf en Steenwijkerwolt. De bisschop is tot twee maal toe tegen deze Onderdanen te velde getrokken en heeft de rebellie bloedig onderdrukt (Nagge 1 p. 147: Dumbar An. 11 p. 125 e.v., p. 294; Kroniek Arent toe Boecop p. 296). Volgens Molhuysen (in Overijsselsche Almanak 1853) was de heer ***van Kuinre*** in deze opstand betrokken, daar hij in Stellingwerf bezittingen had en omgekeerd Friezen van Stellingwerf, Schoterwerf en Ooster-

zinnigerland landerijen van zijn heerlijkheid in het kerspel Ysselham in erfpacht hadden (Dumbar. Kerkelijk en Wereldlijk Deventer 11 p. 36). Deze schrijver vermoedt, dat de heer ***van Kuinre*** de opstand heeft aangestookt en verwondert zich niet, dat kort na de verovering van het machtige kasteel van Sweder van Voorst, *Herman* ***van Kuinre*** zijn ,,huys ende veste" aan de bisschop in dienstleen opdraagt (1 aug. 1363). Het kan echter ook zijn, dat dit de prijs was die *Herman van* ***Kuinre*** moest betalen voor zijn steun aan de lastige partij der Heeckeren's. Immers in oktober 1361 doet Sweder van Voerst vanuit Rechteren een aanval op Zwolle. In juni 1362 weten de Zwollenaren tesamen met de troepen van de bisschop het zeer sterke slot Voorst in te nemen en te verwoesten. Frederik van Heeckeren ziet kans zich nog tijdig met de bisschop te verzoenen en bespaart daarmede zijn slot Rechteren het lot der verwoesting.

De bewuste oorkonde (Van Mieris 111 p. 154) luidt: ,,Allen lulden, die desen brief zullen zien of horen lezen, doe wi te weten *Herman* Here ***van Kuynre,*** ende bekennen openbaer, dat die borghe, ende hofstat tot K u y n r **e ,** daer ons huys, ende veste op staet, mit den erve, dat daer toebehoert, ende daer om gheleghen is, also alst ons bi Heren ***Johannes,*** Heren ***van Kuynre,*** ons vaders, ende *Johans van* ***Kuynre,*** ons broeders dode, daer God die zielen of hebben moet, aengekomen is, des Bisscops, ende der kercken van Utrecht hoer recht eygen tafel goet is: ende wi ende onse erfghenamen, of so wie den berghe huys ende goet voersz bezit in der tyt, hem ende sinen nacomelinghen, Bisscoppen t'Utrecht, daer of schuldich zyn van rechter pachte vier emmer boteren, te betalen, ende te leveren up den huse tot Vollenho, alle jaer op alre Gods heylighen dach. Weert sake, dit wi desen voersz. pacht nyet en betaelden als voerscreven is, zo mach ons die Bisscop van Utrecht, die is in der tyt of zyn ghewaerde boden dien voersz. pacht alle jaer uut doen panden aen alle goeden, zo waer hy wil, dat wi, of onse erfghenamen hebben in des Bisscops lande van Utrecht sonder enigherhande vertrec, of wedersegghen van ons, of van onsen erfghenamen. Voert so bekennen wi Herman voersz., dat wi, ende onse erfghenamen alle huyse ende veste, die opten voersz. berch nu ter tyt zyn, of namaels ghetymmert werden moghen, mit horen voerborchten, graven ende toebehoren van den Bisscop van Utrecht holden tot enen rechten erflene in dienstman staat, beholdelyc den Bisscop van Utrecht vorgesz. zyns vorghenoemden pachts. Ende wat huse, of veste, dat daer nu op syn, of namaels comen moghen die zyn des Bisscops van Utrecht, zo wie hy is in der tyt, opene huyse ende slote. Ende die zoelen wi, of onse erfghenamen, of zo wie den bergh, huyse ende veste voersz. besit in der tyt volcomelyk openen, hem mede te behelpene teghen alle dieghene die hi wil, in zynre kerken, ende zyns Ghestichts oerbaer van Utrecht, wanneer wi of ons erfghenamen, of zo wie 'den bergh, huys ende goet bezit in der tyt, van hem des vermaent warden, of van sinen ghewaerden boden. Voert so en soelen wi, of onse erfghenamen mit desen voersz. huyse, noch daer of, noch daer toe, nummermeer des Bisscops, of zyns Ghestichts van Utrecht archste doen, of laten doen, of ghescien heymelyc, noch openbaer, bi onsen weten, of toedoen, sonder arghe list. Ende van allen desen voerscr. punten, ende vorwaerden zoelen wi den Bisscop van Utrecht indertyt also menichwerven, ende also dicke nywe brieven gheven, als dit voersz. huys comet, ende vererret aen nywen erfghenamen. Alle dese voerscr. punten hebben wy *Herman,* Heren ***van Kuenre*** voersz. voer ons ende voer onse erfghenamen ghesekert, ende gesworen ten heylighen, wettelyc ende wael vol, ende al te holden, ende te voldoen (ende) nyet te verbreken. Ende in kennissen der waerheyt aller vorwaerden, ende punten voerscr. hebben wi onsen zeghel aen desen 'brief ghehanghen ende hebben ghebeden om die meerre zekerheyt, ende vastenisse wille ***Roederic*** Here ***van Voerst,*** ende ***van*** *Keppel,* onsen lieven neven, Heren ***Vrederic van der Eze,*** Onsen lieven swager, Heren *Dirc* ***van Voerst,*** onsen lieven Oem, ende Haren *Johanne* ***van Kuenre,*** onsen lieven neven, desen brief mit ons te beseghelen mit horen zeghellen. Ende wi *Roederic* Here ***van Voerst*** *ende* ***van Keppel,*** Knape, ***Vrederic van der Eze, Dirk van Voerst*** ende ***Johan van Kuenre,*** Ridders vorghencemde, hebben om bede wille *Hermans,* Here ***van Kuenre,*** ons neven, ende zwagers voersz. desen brief mit hem beseghelt mit onsen zeghellen tot enen orconde. Ghegheven tot Zwolle int jaer ons Heren dusent driehondert drie ende tsestich op sinte Peters dach ad Vincula".

We zien uit dit stuk, dat deze Kuinrese burcht reeds bestond ten tijde van ***Herman's*** vader, en dat *Herman* zijn burcht met alles wat daartoe behoorde aan de bisschop opdroeg en zou houden als recht erfleen in dienstmansstaat.

Dit was de tweede maal, dat de bisschop een zekere invloed op de heer ***van Kuinre*** kreeg. De eerste maal was in 1201 (zie bij ***Hendrik I***), toen bij het vredesverdrag graaf Otto van Gelre beloofde zijn schoonzoon Willem van Holland te zullen vermanen, om de bisschop niet meer lastig te vallen op de burcht K u i n r e of elders (O.B.U. dl 11 no. 554). We noteren tevens, dat blijkens deze akte op 1 aug. ***1363 Herman's*** broer ***Johan*** overleden was, dat hij ***Frederik van*** *Heeckeren* ***van der Ese*** zijn zwager noemt, ***Dirk van Voorst*** zijn oom en ***Johan van*** *Kuinre* en *Roderik* heer ***van Voorst en Keppel,*** zijn neven.

De Cameraarsrekeningen van Deventer laten enkele flitsen zien van de activiteiten van *Herman I,* die zich op zijn munten trots noemt ,,*Herman* bij de gratie Gods graaf en heer ***van Kuinre".***

Op 5 april 1366 trekken twee schepenen van Deventer naar Vollenhove voor een rechtdag aldaar van de burgers van de stad Hamburg tegen *Herman* ***van Kuinre*** (III - 1 p. 632). 24 Maart 1370 vertrekken twee schepenen naar Kampen op verzoek van *Herman* ***van Kuinre*** vanwege diens rechtdag tegen de burgers van Staveren (111-2 p. 303). Hij komt voor in de zoen tussen Holland en Utrecht van 15 juni 1371, waarbij de hertog van Gelre een verzoening bewerkt in een twist tussen de burgers van Amsterdam en de bisschop van Utrecht en *Henric* ***van Kuynre.*** Vermoedelijk moet hier voor *Henric* ,,*Herman*" gelezen worden (Van Mieris 111 p. 259). 13 Juli 1372 wordt bodeloon betaald aan een dienaar van jonker Ludolf van Ahaus, die een klaagbrief brengt aan de stad over *Herman* ***van Kuinre (111-2*** p. 451). In juni 1373 trekken twee schepenen te paard naar Zwolle om te spreken met *Herman* ***van Kuinre*** over de Deventer burgers die op Holland varen (IV p. 27). Op 13 juli 1373 varen twee schepenen naar Zwolle en. Vollenhove om met *Herman* ***van Kuinre*** te spreken over de Deventer burgers, die hij belet op Holland te varen (IV p. 73). Begin mei 1374 is *Herman* tussenpersoon bij een vrede tussen Gherbert van den Holte en Johan van Echten en de stad Deventer (IV p. 157). Eind mei gaat een bode van *Herman* ***van Kuinre*** naar Deventer met de mededeling, dat hij bezwaar heeft tegen de dag beraamd tussen hem en ,,zijn knechten" (lees helpers) en de stad (IV p. 159). 7 Augustus 1374 bericht hij de stad, dat hij de dag uitstelde, die de schepenen waren overeengekomen te houden te Zwolle (IV p. 109). Medio augustus worden door Deventer nieuwe

klachten over hem naar Zwolle gezonden en gesproken over een rechtdag tegen hem (IV p. 164 en 184). 13 november 1375 gaat een bode van de stad naar *Herman,* omdat deze bereid was een vrede te 'sluiten met die van Hamburg (IV p. 211). Eind september van dit jaar wordt een brief verzonden aan de burgemeester van Groningen, die te Kampen vertoeft, zeggende dat Deventer op zich wil nemen met de andere steden recht te spreken tussen *Herman van Kuinre* en die van Groningen (IV p. 214). Op 9 mei 1376 vertrekken twee schepenen naar Kampen voor de rechtdag van de Hamburgers tegen *Herman van Kuinre; ze* blijven daar drie dagen (IV p. 354)"). Van enkele weken later is een aantekening dat *Herman* op zee een ,,deel" (schip?) beroofd had (IV p. 335). Op 27 juni 1376 rijden vier schepenen naar Zwolle voor een dag tegen *Herman van Kuynre* en zijn gezellen, die kooplieden op zee beroofd hadden (IV p. 355). In oktober wordt een bode van Stavcren ontvangen, die de stad een brief bracht vragende dat de schepenen afgevaardigden naar Kampen willen zenden voor een rechtdag van Staveren tegen *Herman van Kuinre* (IV p. 299) en zien we een week later twee schepenen daarheen gaan (IV p. 315).

Tot zover de Cameraarsrekeningen van Deventer. Mag het verbazing wekken het volgende te lezen in de ,,Overijsselsche Kronijk" op het jaar 1376: ,,is de Heere *van de Cuynre* buyten landts vermoordt, 't welk sijn soon *Harmen van Cuynre* op die van Hamborch wilde wreecken, doch is door gesanten bijgelecht" (Dumbar. Analecta 11 p. 306). In de Historie van Overijssel van W. Nagge (uitgave Nanninga Uitterdijk dl 1 p. 169 en 170) lezen we: ,,Omtrent het jaer 1376 waren die Here *van die Cuiner* in Over-Yssel, met sijn soone, ende ettelicke van sijne bloedtverwanten, buitenslants doodtgeslagen, ende men konde seeckerlich niet weten wie dat gedaen hadde. Maer sijn soone *Harmen van die Cuinder* die na sijns vaders doodt aldaer Here worde, heeft het daervoor geholden, dat die van Hamborg daer schuldig an waren: verbond sich derhalven mit sijne vrunden om sulcks te wreecken op die van Hamborg ende hare borgeren, te water ende te lande, waer sij het selve konden te wege brengen: twelcke haer menonge sij den van Hamborg hebben toegeschreven, oock terstont op haer toegepast, ende haer borgeren allent halven beschadigt. Waeromme die van Hamborg hare gesanten als Heer Georgen Holstein indertijdt borgemeester derselver stadt, ende H. Volcker Goldersson Raedtsman, in Over-Yssel hebben gesonden, ende van die steden Deventer, Campen en Swolle versocht, datse doch hare Gecommitteerden, behulpelick wilden wesen, om tot verdrag mit den Here *van de Cuiner* te geraecken, alsoo sij geen schult tot sijns vaders doodt en hadden. Die steden voorseit willig sijnde het versoeck van die van Hamburg te voldoen, hebben haer gesanten anden selven Here gesonden, ende soo wijt tusschen beiden gehandelt, dat hij verstont die van Hambong onschuldig te wesen, waerme hij oock die selve opten 7 Martij anno 1376 van die doodtslag sijnes vaders heeft verlaten ende quijt gescholden, insgelijcken sijne vrunden voor haer ende nakomelingen, waervan hij haer segel ende brieven heeft gegeven, diè van dese navolgende onderteekent waren. Heer *Harmen van die Cuiner, Jan van de Cuiner,* Ridder, Henrick van Essen, die olde, Henrick van Essen, die jonge, Coop Wijnkens soone, Jan Hagen, ende Hugo vander Halle die jonge."

Over een 'meer vreedzame zijde van *Herman's* leven spreken de volgende oorkonden:

2) Het is mogelijk,' dat deze en de volgende vier vermeldingen in de Cameraadsrekeningen betrekking hebben op de zoon, *Herman* II.

Op *26* oktober 1364 beleent hertog Albrecht, graaf van Holland, *Herman's* neef *Roderik van Voorst,* zoon van de bekende *Sweder,* met al hetgeen de laatste van Holland te houden placht, dat is ,,Orc, Emelwaerde en de hof te Tollebeke" (leenkamer Holland Req. Liber. IV Albrecht fol. 87 verso). Mogelijk verkreeg *Sweder* deze landjes als achterleen van de heer *van Kuinre* als pand voor een geldlening.

Op 16 september 1370 verklaart Johan, heer van Ruinen, dat voor hem in het gerecht *Herman* heer *van Kuinre,* zijne vrouw *Machteld* en *Herman van der Eze,* haar voogd, een jaarlijkse opbrengst uit een goed te Haakswolde (nabij Ruinen) hebben verkocht (O.B.G.D. no. 583). Met zijn vrouw *Mechtelt,* dochter van *Boldewijn van der Eze,* en *Herman van der Eze* verzocht hij op 4 november 1370 aan Johan heer van Ruinen de vorengenoemde koopakte te bezegelen, terwijl hij belooft de overdracht later te doen plaats vinden (O.B.G.D. no. 586). Het zegel van *Mechtelt* onder deze akte vertoont: gedeeld, rechts de schuinbalken van *Kuinre,* links een klimmende ezel. Uit twee oorkonden van 1374 blijkt, dat hij twee boterpachten te Haakswolde kerspel Blijdenstede heeft verkocht (O.B.G.D. 11 nrs. 623 en 627). In mei 1371 verkopen ,,*Herman* here *van Kuenre,* Joncfer *Mechtelt,* sijn echte witlicke wijf, en Joncfer *Alijd,* sijn suster" als vrij edeleigen goed aan Johan van Putten de 42 morgen lands, die hun in het Mastenbroek onder Ysselmuden waren toebedeeld ,,wegens herenVolrad's *goed*". (T.R.O.-A 84, met zegel van Herman). Indien wij uit deze akte moeten opmaken, dat *Herman* en zijn zuster tot de erfgenamen, van ridder *Volrad van Kuinre* behoorden, leidt dit tot de conclusie dat diens zonen *Johan* en *Volrad* kinderloos zijn overleden. In hetzelfde jaar zien we *Herman* en zijn vrouw vestigen, krachtens verkoop voor-de schout en-buren van Vollenhove en t.b.v. Egbert van Hesselen, kanunnik te Steenwijk (een broer van Johan de Vos van Steenwijck) een erfpacht van 4 emmers boter 's jaars op twee goederen onder Muggenbeek (Cartularium van het kapittel der St. Clemenskerk te Steenwijk in Archief voor de geschiedenis van het Aartsbisdom Utrecht deel 45).

Er zijn verschillende muntten van graaf *Herman I* bekend, welke worden gedateerd 1360—'70; ik noem slechts een z.g. boddrager, nabootsing van een munt van de Vlaamse graaf Lodewijk van Male (1346—'84). Deze geeft aan vz HERMANNUS DEI GRA COMES Z DNS KUINDRIE, aan kz MONETA DE KUINDRIA.

VC. *Aleyd van Kuinre,* vermeld 1371—'87, trouwt *Willem de Rode van Hekeren,* vermeld 1348—'82.

Op Hemelvaartavond 1371 doet de schout van Ysselmuiden kond, dat *Herman* heer *van Cuenre* met echtgenote Joncfer *Mechtelt* en zuster Joncfer *Aleit* voor hem en keurnoten hebben erkend aan Johan van Putten 42 morgen land in het Mastenbroek te hebben verkocht, geheten Heer Volraets goed (T.R.O.-A 84). Op 12 maart 1380 neemt de weduwe Beatrix van Hartwick een pandbrief tegen de Vrouw *van Cunre,* echtgenote van *Dirk* (moet zijn *Willem) de Rode van Hekeren* voor 5 Brugse schilden wegens verdiend loon (T.R.O.-F 9). Jonkvrouw *Aleyd van Kuynre* kiest op 28 juni 1385 Hendrik van Haersolte tolt voogd, voor een belening door de bisschop met het goed Ter Hulset in Olsterkerspel (T.R.O.-F 127). In 1387 wordt vermeld dat *Aleyt,* de vrouw van *Willem de Rode,* het goed Ter Hulset in Olsterkerspel in leen houdt (T.R.O.-F 156).

Willem de Rode van Hekeren stamt uit een Cleefs adellijk geslacht. Hij was gegoed te Emmerik en in Gelre. In de Ca-

meraarsrekeningen van Deventer komen, we hem in de periode 1365—'82 veelvuldig tegen. Men krijgt de indruk, dat het echtpaar te Zwolle woonde, Evenals zijn aangehuwde neef *Johan van Kuinre,* op wiens huis „Baerlo" hij regelmatig te vinden is, zien we hem vaak optreden aan de zijde van het stadsbestuur. Toch neemt ook hij deel aan diverse twisten, althans in 1371 meldt Deventer aan de bisschop van Utrecht, dat ***Willem de Rode*** een aantal lieden uit Veluwe heeft gevangen op de Yssel (Cam. rek. Dev. 111 b-p. 380). In 1374 klaagt de stad Utrecht over ***Willem*** *de Rode* en Henric van Essen (id. IV p. 177).

Het echtpaar heeft twee zonen, die zich minder rustig gedragen. Het zijn *Evert* en ***Berend.*** Op 8 juni 1371 klaagt Dirk van Kemenaede over de zoon van ***Willem de Rode. Evert*** is met Herman van Engehuysen in 1373 in oorlog met de stad Deventer; in 1375 wordt vrede gesloten (id. IV p. 66, 69, 76, 97, 98, 102, 154, 205, 208). In januari 1380 worden „de kinderen ***de*** Rode" gevangen gehouden door de burgers van Hasselt. Zij zijn partijgangers van Event van Essen, die het zo bont maakt, dat zijn slot Eerde in 1380 belegerd en verwoest wordt door de bisschop (Negge dl 1, p. 176). In 1385 is ***Evert*** in krijgsdienst van de stad Deventer (Cam. rek. Dev. dl VI p. 237 en 264). Hij trouwt dit jaar te Deventer met *Bertha* ***van Ampsen,*** dochter van ***Derk*** en ***Aleyd*** *van Steenbergen* (Heraldieke Bibl. 1883 p. 340 e.v.) en laat ter ere hiervan de pijpers van Wolter van Voerst naar Deventer overkomen. Hij is in 1387 huwelijksvriend van Sweder van Rechteren en Fye van Gruysbeke (Huisarch. Almelo). In 1393 zit hij weer gevangen (Cam. rek. Dev. VII p. 358 en 361). Hij is in 1396 voogd over de erfgenamen van *Johan Rodenkoc* ***van*** *Isselmuden,* hetgeen op een familiebetrekking wijst. In 1400 is hij magescheidsvriend van ***Johan*** en *Wolter,* gebroeders ***de Rode van*** *Hekeren* (m.s. Van Spaen). Hij overlijdt in 1401.

Zoon ***Berend*** gedraagt zich minder opvallend. Hij bouwt een huis (slot?) te Hellendoorn.. Men gaat hier in 1384 heen om zijn „timmering" te bezien. In 1405 sticht hij met enkele anderen het klooster Sibculo (Dumbar. An. 11 p. 382).

Een ***Willem de Rode*** wordt in 1397 genoemd bij de vrede tussen de bisschop van Utrecht en Reynolt heer van Coevorden en wel als gevangene bij de bisschop. Hij wordt onder oorvede vrij gelaten. Hij heeft aan deze strijd deelgenomen aan de zijde van Reynolt, meer in het bijzonder als helper van Giesbert van Bronchorst, heer van Borculo. Of deze ***Willem*** de man van ***Aleyd*** is, is niet zeker. Er leven in deze eeuw meerdere *de Rode's* ***van*** *Hekeren* met dezelfde voornamen.

VIA. *Herman II* graaf en heer ***van Kuinre,*** vermeld 1376, overl. 1411/'12, trouwt vóór 1387 mogelijk *Hillegonda* ***van*** *Heeckeren gen.* ***Rechteren alias van der Ese.***

Hun kinderen: ***Johan,*** vermeld 1394—'99; *Herman,* volgt VIIA; ***Hendrik,*** volgt VIIB, en mogelijk ***Cunegonda,*** volgt VIIC.

Zoals reeds geciteerd uit Nagge's Historie van Overijssel (dl 1 p. 169 en 170) neemt deze *Herman* aan, dat het de Hamburgers zijn geweest, die zijn vader, broer en helpers gedood hebben. Hij besluit dit op de Hamburgers ter zee en te land te verhalen en voegt de daad bij het woord, door hen aan te vallen waar hij kan. De Hamburgers zenden twee vooraanstaande burgers naar Overijssel, die de hulp van de drie grote steden inroepen, teneinde de heer ***van Kuinre te*** overtuigen, dat zij geen schuld aan de dood van diens vader hebben, De (besprekingen leiden, tot een verzoening, waarbij *Herman* de Hamburgers de dood van zijn vader kwijt scheldt, evenals zijn vrienden dit voor zich en hun nakomelingen doen.

Het stuk wordt gezegeld door „*Herman* here ***van*** *Cuenre,* ***Johan van*** *Cuenre* ridder, Henris van Essen de olde, Evert van Essen, Henric van Essen die junghe, Coep Wynkenssoene, Johan Haghen ende Hughe van der Halle die junghe". De datum van deze akte is zondag in mei 1376 (Don. Arch. gem. Kampen no. 7).

Het lot van de vader schrikt de jonge *Herman* niet af om in diens voetsporen te treden en zijn vijanden op zee schade te berokkenen. Er is wrijving met Kampen, welke stad hem schrijft, dat hij. zeerovers die onder Engeland een schip met wol en vachten genomen hadden, in zijn heerlijkheid had toegelaten. Zij drukken hun verwondering uit, dat hij zulke lieden, die naar recht nergens vrede mochten hebben, ontvangen had. Zij vreesden, voor beide partijen grote schade, daar hun burgers naar Engeland en westwaarts gezeild zijn. Zij willen om dit te voorkomen, het goed aan de kooplieden die er recht op hadden ,teruggeven en verzoeken hem zich met zulke zaken niet meer in te laten (Charters en Besch. Oude arch. Kampen dl. I p. 59 no. 194).

Het volgend jaar schijnt *Herman* op betere voet met Kampen te zijn, althans hij verklaart op 12 februari 1377 dat de burgers van Kampen van geen goed, dat zij in zijn heerlijkheid te C u e n r e brengen of daaruit voeren te land of te water, andere tol verschuldigd zijn dan roedertol (een tol voor vaartuigen die een roer bezaten), t.w. van elk schip dat in C u e n r e komt, een halve oude konings tournoois. Tevens scheldt hij bij akte van 13 februari 1377 raad en schepenen van Kampen 1000 oude Frankrijkse schilden kwijt, die ze beloofd hadden te betalen aan Herman van Rechteren en Godert van Oostenwolde, waarvan 500 ten behoeve van jonkvrouwe ***Aleyd van Cuenre,*** zijn zuster en 500 aan ***Johan van den Thorne Johanszoon*** (aan deze stukken hangt het zegel van *Herman II:* een schild met 5 schuinbalken gedekt door een helm met afhangend helmkleed, op de helm een enkele vlucht, als schildhouders twee leeuwen). Deze 1000 schilden waren zij hem schuldig namens de burgers van Stavoren „alse van der soene, die tusschen ons en hem ghegaen en ghedaen is van doede onses vader dies heren ***van*** *Cuenre,* onses broeders en onser vrient en maghe (Don .Arch. gem. Kampen dl 1 R 113 en 114). Uit deze stukken blijkt, dat de burgers van Stavoren zijn broer en vader hebben gedood en dat tot de vrienden en bloedverwanten, die mede gesneuveld zijn, een ***Van den Toerne*** behoorde. Het geslacht ***Van den Toerne*** behoorde tot de machtigste borgmansgeslachten van Bentheim. Het stamslot lag zuid van de kerk van Ulsen, een torenachtige burcht (Vom Bruck. Die Rittersitze des Emslandes, p. 181).

De Cameraarsrekeningen van Deventer vermelden, dat eind februari 1376 te Kampen een verzoening tot stand komt tussen die van Staveren en *Herman* ***van Kuinre,*** daar zij *Herman* aanspreken voor de schuldvordering die Deventer en Zwolle op hem hadden vanwege de schattingen opgelegd aan Sallant (dl. IV, p. 359). In april 1377 is er te Deventer een bespreking op het stadhuis tussen schepenen en de heren Arend van Keppel, *Herman* ***van Kuinre,*** Henric van Essen de jonge over zaken waarover onderhandeld werd; de bespreking wordt met een maaltijd besloten (dl. V, p. 54). Juni 1377 gaat een bode naar K u i n r e om *Herman* uit te nodigen bij de bisschop te Deventer te komen om te spreken over het geschil dat de stad met hem had (dl. V, p. 60). In september is van een Deventer burger het schip „i n d e r K u y n r e" genomen (dl. V. p. 69). Op 28 januari 1378 arriveert een bode van Hamburg met een brief zeggende dat *Herman* ***van Kuinre*** de Hamburgers verboden had op Amsterdam te varen (dl. V, p. 115). Mei

van dit jaar gaat' een bode naar Kampen met een brief handelend over „de timmering" (mogelijk uitbreiding of vernieuwing van het slot K u i n r e) van ***Hetman van Kuinre*** en met de mededeling, dat schepenen van Deventer het wenselijk vinden hier iets meer op te treden (dl. V, p. 139). In augustus 1379 rijden twee schepenen naar Vollenhove naar *Herman van* ***Kuinre*** „vanwege de Hollander" (dl. V, p. 233): in september is er een rechtdag tegen *Herman van* ***Kuinre*** in Vollenhove (dl. V, p. 234) en vraagt Kampen aan Deventer te schrijven aan Brugge en Hamburg over „*Herman*s zaken ***van Kuynre"*** (dl. V, p. 191); ook gaan 'twee schepenen naar Vollenhove naar *Herman* ***van Kuinre*** „alse van der Hollander weghen" (dl. V, p. 258). Op 12 oktober gaat een bode naar *Herman* met verzoek bij de Deventer schepenen te Vollenhove te komen (dl. V, p. 236). Op het jaar 1380 weten genoemde rekeningen te melden, dat op 21 september een bode van Kampen arriveert met de mededeling, dat *Herman* ***van*** *Kuinre* op zee roofde (dl. V, p. 333). Op 14 oktober gaat een bode van Deventer naar Zwolle en Kampen en voorts, naar K u i n r e om *Herman* ***te*** vragen naar Genemuiden te komen bij de schepenen van de steden van Sallant (dl. V, p. 335); enkele dagen later gaan schepenen van de drie steden naar Genemuiden op een dag tegen *Herman* ***van Kuinre*** (dl. V, p. 303). Op 17 oktober varen twee schepenen naar Werven naar de schepenen van Kampen en Zwolle „alse van *Herman* ***van*** *Kuunre* -dat hi up der zee rovede" (dl. V, p. 344). Ook in april 1381 is er weer een dag van de drie steden te Vollenhove tegen *Herman van* ***Kuinre*** (dl. V, p. 401).

Het in dit jaar dat hertog Albrecht van Beyeren, graaf van Holland, toeslaat en aan *Herman* zijn heerlijkheid Urk en Emmeloord ontneemt en deze schenkt aan de Hollandse edelman Dirk van Zwieten. Dirk van Zwieten wordt beleend met de 2 landekens of kerspelen Urk en Emelwaerd met alle toebehoren hoge en lage gerechte te houden te erfleen binnen achterzusters kind niet te versterven (Schwartzenberg. Charterb. dl. 1, p. 243).

De Cameraar van Deventer weet verder te melden, dat op 23 september 1382 een stadsbode met een brief gelopen is naar Vollenhove, waar de bisschop was, handelende over de zaken van *Herman* ***van Kuinre*** en de Friezen van de Lemmer (dl. VI, p. 12). Op 13 augustus 1383 rijden twee schepenen naar Vollenhove naar de bisschop voor een rechtdag tegen de Friezen van Merden (Mirdum) en *Herman* ***van Kuinre,*** met wie zij onderhandelen over een verzoening (dl. VI. p. 81) . Medio december 1383 wordt door de bisschop te Vollenhove een verzoening tot stand gebracht tussen Deventer en *Herman* ***van Kuinre*** (dl. VI, p. 111 en 125). Op het jaar 1384 lezen we nog „van enen Vriesen die *Hermanne* ***van Kuynre*** toebehoerde dien onser stad knechte ghevanghen hadden" (dl. VI, p. 137). In dit 'zelfde jaar wordt hij ingeschreven in het Burgerboek van Vollenhove (Bijdr. Gesch. Overijssel, dl. IV).

Tijdens zijn bondgenootschap met de Friezen deed *Herman* ***van Kuinre*** het oude recht van zijn heerlijkheid herzien, vaststellen en bezegelen. Dit blijkt uit een stuk van het jaar 1385 (Overijsselsche Almanak voor Oudheid en Letteren 1847, p. 201 e.v., en 1853, p. 33). Boven de reeds eerder genoemde hoogheidsrechten als de wereldlijke jurisdictie, recht op belasting, recht van gruit, van tol en van munt, blijkt uit dit stuk, dat de heren of graven ***van Kuinre*** een schout benoemden, die de lagere jurisdictie waarnam, terwijl de graaf ***van Kuinre*** zelf de hoge jurisdictie uitoefende en als zodanig het „greveding" voorzat. De schepenbank voorgezeten door de schout telde drie schepenen, van wie één benoemd werd door

de heer ***van Kuinre,*** een door de schout en een door de burgerij. Een ander regaal recht van de graaf was het recht op een derde deel van het door zijn onderdanen gevonden „drijfgoed". Tenslotte noemen we nog het stedegeld (belasting op uitstallen of opslaan van koopwaren), het marktregaal (recht van een marktvergunning te verlenen) en het recht op heervaart. Geconcludeerd kan worden, dat de heren of graven ***van Kuinre*** een complex landsheerlijke rechten bezaten, overeenkomende met die van de grote landsheren (De Monté ver Loren. Het ontstaan van een kleine landsheerlijkheid, de vorming van het graafschap Kuinre, Versl. en Med. tot uitgave der bronnen van het Oud Vaderl. Recht, deel XI, no. 1-3, p. 51 e.v.).

In 1386 zien we *Herman* ***van Kuinre,*** knape, optreden als getuige van de bisschop, als deze een verdrag sluit met heer Splinter van Loenersloot (Arch. St. Jan te Utrecht N 8). In 1387 is hij getuige wanneer de bisschop gemene gronden verdeelt in de marken Ane en Anewede in het kerspel Nyenstede (Hardenberg) (Racer. Overijsselsche Gedenkstukken, dl. VII, p. 249). Op 26 oktober van dit jaar sluit hij voor zich, voor zijn kinderen en onderzaten, vrede met de stad Amsterdam (Gem. archief Amsterdam. Secr. archief lade 1). Op 19 september 1388 is hij onder de aanwezigen als de bisschop een uitspraak doet in een geschil tussen Johan van Buchorst en Henric Stelling (T.R.O.-F 170). Tevens komt er dit jaar een einde aan zijn strijd met Holland, er wordt een wapenstilstand gesloten, die daarna nog vele malen verlengd wordt. Bij dit bestand, beloven de Friezen van Oostergo en Westergo de vrede te bewaren. Zij zijn tevens gemachtigd om dit te beloven namens *Herman* ***van Kuinre,*** diens kinderen, het huis te Ku in re en het land van K u in r e ten aanzien van Dirk van Zwieten, het -huis van Urk en het land van Urk en Emel waard. Zij beloven tevens voor zich en voor *Herman* ***van Kuinre,*** diens kinderen en onderzaten, dat zij de schepen en kooplieden, van waar zij ook komen, en die Holland willen bezoeken, geen overlast zullen aandoen (Leenkamer Holland Inv. no. 303 folio 39, 39 verso, 61 verso, 121 en 148). In de laatste bestandsverlenging van 23 juli 1396 worden Kuinre en Urk niet meer genoemd (idem folio 156 verso). Op 26 juli van dit jaar 'krijgt *Herman* van de hertog een vrijgeleide geldig tot 1 oktober (idem, folio **157).**

Keren we terug naar de Cameraarsrekeningen van Deventer, dan lezen we dat op 19 april 1390 twee schepenen naar Zwolle gaan om aldaar met de schepenen van Kampen en Zwolle en *Herman* ***van Kuinre*** tot overeenstemming te komen over het recht dat zij zouden spreken tussen de bisschop en de Friezen (dl. VII, p. 127). Op 17 juli betaalt de Cameraar 11 pond 16 stuiver voor een maaltijd waarbij de schepenen als gasten hebben „den greve ***van*** *Kuynre",* Dirk van Keppd en de schepenen van Kampen en Zwolle (dl. VII, p. 150). Een bode gaat op 13 maart 1391 naar *Herman* toe met verzoek een stadsbrief verder te zenden aan de Friezen, handelend over hun onderhandelingen met de bisschop (dl. VII, p. 228). Op 12 mei wordt een brief ontvangen van Dirk van Wisch, zeggende dat *Herman* ***van Kuinre*** en andere goede lieden wensten, dat men de berechting van de gevangenen zou uitstellen (dl. VII, p. 232). De gevangenen waren Steven van Horstlo met twee gezellen, die na verhoor onthoofd worden. Het waren partijgangers van Dirk graaf van der Marck en ridder Evert van Ulft, met wie Deventer van 1391—'94 oorlogde. Eind april van dit jaar moet *Herman* bij de bisschop komen van „den Lochchere" (?) (dl. VII, p, 192). Op 12 augustus 1393 rijden twee schepenen naar Vollenhove om te onderhan-

delen met de twee andere steden van Sallant tegen *Herman van Kuinre* over de goederen, die hij de kooplieden op zee ontnomen had (dl. VII, p. 337).

Op 7 januari 1392 wordt daor de bisschop uitspraak gedaan in een geschil tussen *Herman* en Hendrik van der Eze. De bisschop beslist, dat Hendrik's voorouders altijd gehad en gehouden hebben de heerlijkheid in de gehele marke van Havelte en Westerhesselen, gelegen in Drenthe, te weten de grove tienden van het land dat men, bebouwt of ontgint en de smalle tienden van de huizen, die men zet (O.B.G.D. no. 825).

Belangrijk voor de genealogie is een akte van 20 februari 1393, waarin *Herman* heer ***van Cuynre*** zijn eerste wasteken neemt tegen vrouw *Lutgard van Vyanen,* zijn zuster, en vrouw ***Henrica*** hare dochter, voor 2000 oude schilden (T.R.O.-F 208).

Inmiddels is er weer strijd ontstaan met Hamburg. Het blijkt, dat ***Herman's*** zoon ***Johan*** „dien van Hamborch oere velicheyt opgeseghet hadde". De vrede wordt echter getekend op 21 oktober 1394 en is gesloten tussen Hamburg en *Herman van Kuinre* met zijn zoon (Don. De arch. der gem. Kampen nr. 7. Collectorium. De electione magistratus, folio 34). Op 30 oktober daaraanvolgende bedankt Hamburg de stad Kampen voor haar tussenkomst. Hamburg begrijpt niet, wat zij tegen ***Johan van Kuinre*** en diens vriend heeft misdaan en herinnert aan de vrede destijds gesloten met *Herman van* ***Kuinre*** (Ch. en Besch. Kampen, dl. V, no. CCCLXVIII).

Deze ***Johan*** zal wel dezelfde zijn als die optreedt in een akte van 3 juli 1396 waarin *Herman* zijn eerste wasteken neemt tegen de Proost van het klooster te Haske wegens 20000 oude Franse schilden en waarbij hij zijn zoon ***Johan*** tot momber kiest (T.R.O.-B 44).

De jaren 1396-1401 staan in het teken van de oorlog van Albrecht van Beyeren tegen de Friezen (Verwijs. De oorlogen van Hertog Albrecht van Beieren met de Friezen in de laatste jaren der XIVe eeuw. Werken Hist. Genootschap. Nieuwe serie no. 8). In 1395 heeft n.l. een verzoening plaats gehad tussen Albrecht en diens zoon Willem van Oostervant, die na de moord op Aleid van Poelgeest met vele andere Hoekse edelen de wijk naar het buitenland had genomen. Er wardt besloten tot een veldtocht tegen de Friezen, teneinde Friesland, waar Holland aanspraken op kan doen gelden, te onderwerpen en tevens de dood van Willem 11, wiens lijk nog steeds op Friese bodem rust, te wreken. De hertog van Gelre raadt dit krijgsplan af met de woorden: „que Frisons sont gens sans honneur et sant connoissance, ni en eux il n'y a nul merci; ni ils ne prisent ni aiment nul seigneur du monde, tant soit grand. Et ont un trop fort pays, car il est tout environné de la mer et formé d'îles, de crolières et de marécages; ni on ne s'y savoit comment avoir ni gouverner, fors ceux qui sont de la nation" (Verwijs p. XXVII) .

Januari 1396 worden Willem van Oostervant en de heer van Brederode met de leiding der veldtocht belast. Het moment is gunstig: Friesland wordt verscheurd door twisten tussen Schieringers en Vetkopers en lijdt onder de zeeroof van de Likedelers. Schepen en. troepen worden samengetrokken te Enkhuizen. Er is grote opkomst van edelen uit Holland, Zeeland en Henegouwen: er komen boogschutters uit Engeland en troepen uit Frankrijk. De steden Utrecht, Kampen, Zwolle en Deventer worden gewaarschuwd hun schepen niet in zee te zenden. Kampen wordt uitgenodigd de hertog te helpen, de graaf ***van Kuinre*** krijgt brieven van geleide om naar 's-Gravenhage te komen, daar hij verzocht had de hertog bijstand te verlenen. Op 27 juli gaan brieven uit naar Amsterdam en

Leiden vragende, dat zij *Herman van Kuinre* niets zullen misdoen, daar hij geleide had (Verwijs p. 53). Op 9 augustus wordt iemand gezonden om ***Hetman*** te geleiden naar het Huis van Uitermeer (Verwijs p. XXXI, XXXVIII, 53 en 55). Omstreeks deze tijd zal ook plaats gevonden hebben zijn missie naar de 'bisschop van Utrecht. Op 22 september n.l. krijgt *Herman van Kuinre* kosten vergoed voor zijn verteringen „als hi gezent wordt van mijns heren wegen van Hollant ende van Oistervand mit brieven van gelove, om te spreken mitten biscop van Utrecht roerend vanden Oistvriezen" (Verwijs p. 46). De bisschop had bij verdrag van 18 april 1395 de Friezen, beloofd, geen steun aan Holland te zullen verlenen in een tegen hen gevoerde oorlog (Verwijs p. LXXIII, Van Mieris 111, p. 625).

27 Augustus gaan de Hollanders scheep. De hertog heeft het voor hem gevorderde vaartuig doen uitrusten met de vorstelijke wimpels en banieren en met een tent, voorzien van de Beyerse kleuren. Toch was dit vlaggeschip niet groot: het telde 9 koppen bemanning. De landingsplaats was voor de Friezen geen geheim gebleven en vele duizenden slecht bewapenden trakken ***samen*** naar de dijk bij Kuinre. Dit geschiedde tegen de raad van edelen als Juw Juwinga, Fye van Dockum alias Heemstra en Gerrit Camminga, die aangeraden hadden de vijand het land te laten binnentrekken en hem in het open moeilijk begaanbare veld zich zelf te laten uitputten, terwijl zij zelf goed verschanst bleven in hun steden en versterkingen (Verwijs p. XL). De grote slag vindt 29 augustus plaats te Schoterzijl. Het wordt een grote overwinning voor de Hollanders, voornamelijk te danken aan de goed geordende scharen der hand- en voetboogschutters (Verwijs p. XLVI). Omstreeks 1400 Friezen sneuvelen. Onder hen die worden gevangen genomen behoorde ook de Heer ***van Kuinre,*** die zich nog de vorige dag bij Albrecht had bevonden, en die met zijn twee zonen onder de Friezen streed. Zij worden naar Holland verbannen, althans beide zonen zien we lange tijd verblijven bij hertog Albrecht en graaf Willem, zowel in Holland, Zeeland als in Henegouwen (Verwijs p. XLIX). Hertog Albrecht heeft reeds op 31 augustus „het heer (= leger) voor K u i n r e" verlaten. Willem van Ooatervant trekt derwaarts, alle dorpen en gehuohten plat brandend (Verwijs p. L). Toch wordt deze tocht geen volledige overwinning voor de hertog; in feite wordt weinig bereikt, geen enkele sterkte veroverd. Een staat van oorlog met de Friezen blijft bestaan (Verwijs p. LX).

Het jaar 1397 toont alleen een handelsoorlog op zee. Jan van Heenvliet en Gerrit van Egmond worden tot 's hertogen „admiraals" benoemd, met opdracht de Oostfriezen schade te doen te water en te land. Er wordt ook veel schade geleden door de Noord-Duitse en Ysselsteden. Van zijn leenman Dirk van Zwieten, heer van Urk, krijgt de hertog vrijheid om te Luttelgeest op Urk een kasteel te bouwen ter beteugeling van de roverijen van de Friezen (Verwijs p. LXIII-LXV). Op 3 november gaat er een oproep uit om klaar te staan voor een volgende veldtocht tegen de Friezen. Het valt op, dat onder de Hollandse leenmannenbuiten Holland woonachtig, die opgeroepen worden, wederom geen *Hervan van Kuinre* voorkomt (Van Mieris, p. 674 en 675). Ondanks, de leenakte van 1331 werd de heer ***van Kuinre*** toch blijkbaar niet tot de leenmannen van Holland gerekend. Met een vloot van 800 à 900 schepen en omstreeks 20.000 man troepen wordt op 17 juli 1398 geland bij Lammermeet, opgerukt door Gaasterland en Staveren veroverd. Oostergo en Westergo geven zich over en huldigen hertog Albrecht als hun landsheer. Het lijk van Willem 11

wordt naar Holland vervoerd. De strijd gaat evenwel voort nabij Dokkum, terwijl Staveren een sterke en kostbare Hollandse bezetting blijft vragen (Verwijs, p. LXXXIX en XC). In het kader van de toezeggingen die de hertog aan de Friezen doet, moeten we zien de brief van 25 september 1398 waarin de hertog aan de bewoners van K u i n re, Stellingwerf en Schoterwerf belooft, dat zij niet meer geregeerd zullen worden door *Herman van Kuinre,* diens zonen of nakomelingen en dat dezelven geen toestemming zullen krijgen in K u i n r e te komen, te wonen of te vertoeven. De bewoners van genoemde Friese landen zullen geregeerd worden door ambtlieden, baljuwen en rechters, gelijk in Oostergo en Westergo. *Herman van Kuinre en* zijn nakomelingen zullen eohter mogen behouden de landerijen die hun toebehoren en die mogen gebruiken als elke andere eigenaar, zonder enige heerlijke rechten te water of te land (Verwijs, p. 495 en 496). De benoeming van de pastoor te K u i n r e „permitteert" hertog Albrecht aan de bisschop van Utrecht (Driessen. Momumenta Groningana 4e stuik).

Uit de rekeningen blijkt, dat „de kinderen *van Kuinre"* n a hun gedwongen verblijf in Holland, in 1398 naar Staveren zijn gegaan, vermoedelijk als schildknapen van graaf Willem. Op 15 augustus 1399 worden er betalingen gedaan aan „mijns heren der jonckeren, die tot Staveren gelegen hadden, alse ***Jan*** ende *Herman van Kuynre,* Jan van Huekelem en Hans Wemger, te hulpe horen cost mede te betalen, die sij tot Staveren gedaen hadden ende noch doen souden" (Verwijs, p. 176, 177 en 196).

De zorgen van de graaf voor vader *Herman* zijn niet minder groot. Op 5 april 1399 wordt een betaling gedaan „item tot Staveren, als mijn here te Dockem waert toich, den grave ***van Cuunre*** gegeven bij mijns heren bevele, hem uter herberge t e qwijten, XX scilde, fac." (Verwijs, p. 240). Op 9 mei lezen wij onder de uitgaven voor levensmiddelen „mids een recepte voir *Herman van* C u y n r e, ende een ander voir een mijns heren koc, gelikerwijs als hi in eenre cedule overgegeven heeft, X X V gouden H o l l a n s c e scilde ende 29 gr. fac." (Verwijs, p. 168). Op 17 mei „item bi heren Jan van Heemsteden bi mijns heren bevelen *Herman van* ***Cuynre*** gegeven, van Staveren thuis mee te trecken 4 dub. cronen fac." Op 16 juni wordt door Jan van Heemstede geld betaald aan de graaf ***van Kuinre*** „ende hi sonderlinge zaken mede bedriven soude, V Holl. scilde, fac. mits enen ouden gulden, die here Jan vooirscr. om Gode gegeven heeft, tsamen XIX s. IX p.gr." Welke bijzondere zaken het betrof, wordt niet vermeld (Verwijs, p. 249).

Op 6 juni 1399 huldigen „de gemeene luiden" van Stellingwerf, K u i n r e en Oostzingerland hertog Albrecht als hun heer (Van Mieris 111, p. 680).

Intussen, gaat het de Hollanders slecht in Friesland. Steden en leenmannen wordt hulp gevraagd om de opstand in Achtkerspelen te dempen, Dokkum moet ontzet worden, Staveren wordt door de Friezen belegerd (Verwijs, p. CII, CVII). Eind 1399 worden dan ook maatregelen getroffen voor een nieuwe veldtocht tegen de Friezen: op 30 november zendt de hertog een bode naar Hattem om *Herman van Kuinre* te vragen bij hem te komen (Verwijs, p. CXX en 198). Leenmannen en steden worden wederom opgeroepen om te Enkhuizen te verzamelen op 27 juni 1400, teneinde „uptie Vriesen te varen" (Verwijs, p. 401 en 402). De tocht wordt echter uitgesteld. Intussen krijgen de Schieringers de overhand op de Vetkopers. Verschillende Friese edelen vluchten; ze krijgen van de hertog jaargelden uitbetaald. Ook blijkt dat de Hamburgers de zijde der Friezen hebben gekozen en dat er een handelsoorlog gaande is tussen Friezen en Engelsen (Verwijs, p. CXXXVI en CXXXVIII). 0p zee oorlogt Gerrit van Heemskerck nog steeds met de Likedelers; Staveren wordt ontzet, doch de Hollanders komen geen stap verder. Na langdurige onderhandelingen wordt dan ook op 30 september 1401 de vrede gesloten. In de vredebrief van hertog Albrecht aan de Friezen wordt vermeld. dat de hertog de stad Staveren zal houden en mag versterken m.u.v. klooster en werf St. Odulf. De vrede geldt ook voor die van Terschelling, Ameland, Griend en andere Friese eilanden, de Friese helpers en aldiegenen die binnen de Friese grenzen wonen van de Weser tot de Lenne. De Hollanders zullen slechts varen op Harich (Gaasterland), Harlingen en Holwert, de Friezen slechts op Amsterdam, Hoorn en Enkhuizen en door Muiden de Vecht op (Verwijs, p. 550).

Bisschop Frederik van Blankenheim is geen onverschillig toeschouwer van deze gebeurtenissen 'gebleven. Wat Albrecht van Beyeren met oorlogsgeweld poogde te bereiken, poogde hij langs andere weg tot stand te [brengen. We lezen hierover in de „Res Transisalanae" van Brumanus (D u m b a r. Analecta 11, p. 152-3), dat de bisschop in zijn onverzadelijke begeerte om te heersten en na de onderwerping van Reynolt van Coevorden (1397), zijn zinnen zette op het graafschap K u in re. Als voorwendsel voerde de bisschop aan, dat *Herman van Kuinre* een tyran was en dat er ernstige klachten van zijn onderdanen waren. Hij wil gewapend optreden z.g.n. om de buren van deze lastige {heerser te bevrijden. *Herman* die de storm ziet aankomen begint onderhandelingen over de verkoop van de heerlijkheid. Tot zover Brumanus.

De verkoop vindt plaats op 13 augustus 1407. De oorkonde (Dumbar. An. II p. 385 e.v. en Muller. Reg. b.v.U. 11, no. 1795) vermeldt, dat ten overstaan van schout en schepenen van K u i n r e, *Herman van Kuinre* en zijn zonen *Herman* en ***Hendrik*** verkopen en opdragen voor zich en hun erfgenamen, aan Frederik van Blankenheim, bisschop van Utrecht „dat Huys mitten Berge en die Heerlicheit tot K u y n r e, hoe ende waer dat die gelegen is, in hogen in legen, te water ende te lande, als die hoer olders voer ende sij na tot desen dage toe gebruijct ende geholden hebben, om eene summa gelts, als ses dusent ende twee hondert olde Frankrixe schilde" enz. Zij vragen de navolgende verwanten en vrienden mede te zegelen: Johan van Voerst, Johan van Buchorst, Johan van den Clooster, Diederik de Zure, Hendrik en Sweder van der Eze, Hendrik en Herman van Haersolte.

Op 27 september oorkondt de bisschop, dat hij ten behoeve van Sticht en Kerk van Utrecht heeft gekocht „dat Huys mytten Berge toe K u y n r e, dat up uns taffel-goet steet, ende die Herlicheyt van K u y n re" enz., teneinde het Sticht te versterken aan zijn grenzen daar waar de gevaren het grootst zijn, tegen zijn vijanden te beschermen, de last van kwade naburen te weerstaan, alsmede de grenzen van het Sticht uit te breiden; tenslotte omdat hij vernomen had, dat de heerlijkheid Kuinre anders in andere handen gekomen zou zijn. Hij vermeldt dat de koopsom is bijeengebracht met behulp van de steden Deventer, Kampen en Zwolle. Hij belooft deze steden „Huys, Borch, Herlicheyt, ende veste van K u y n r e" goed te zullen bewaken en er een ambtman te zullen plaatsen, die afkomstig is uit Sallant of het Land van Vollenhove en dit slechts na overleg met de steden. Voorts zal deze ambtman tot taak hebben Sallant en Vollenhove te beschermen tegen roof, brand en alle geweld, en evenzo de burgers van genoemde steden te beschermen op zee en op het water. Voorts zullen deze burgers in de heerlijkheid K u i n r e

te water en te land tolvrij en van weggeld ontslagen zijn (Dumbar. An. 11, p. 387 e.v.).

De koopsom wordt in termijnen uitbetaald. Voor het laatst zien we *Herman* geld in ontvangst nemen op 10 maart 1411 (Don. Arch. gem. Kampen dl 1, Inv. 2476, Reg. 181). Hij moet niet lang daarna overleden zijn, althans vóór 6 april 1412, daar dan zijn zoon *Herman* met de heerlijkheden Urk en Emelwaard beleend wordt.

Over deze twee heerlijkheden vermeldt het leenregister van de 'graven van Holland het volgende. Op 13 oktober 1404 „Aelbrecht etc. 'doen cond allen luden, dat wy behoudelic ons ende enen ygeliken siins rechts verliet hebben ende verlien mit desen brieve onsen gemynden *Harman van Kuynre grave Harmanszoon* alsulke lande ende goed als hier na gescreven staen etc. etc. welk land voirscr. gelegen is op Emelrewairt (Emmeloord, Schokland) ende *Harman* grave *van Kuynre* siin vader voirscr. ende anders siin olders van ons te houden plagen." Etc. (Leenk. Holland inv. no. 53, folio 63). Op 31 juli 1405 „Hertogh Willem verleydt *Harman van Kuynre* bij opdrachte van Vrouwe van Voorst, van Keppel en van Asperen met haren wettigen man en voogd met de Heerlijkheeden en goederen Orck aan de Zuidzijde van de Kerke, dat geheeten is de Delff, en half Emelwaerde met allen haren toebehooren" (Gousset Leenk. 394 in voce Urk). Op 8 februari 1407 stelt Otto van Asperen, echtgenoot van Johanna van Voerst, een actie in voor het leengerecht van de graaf van Holland tegen Dirk van Zwieten, ridder, „roerende van alsulken hengoeden, als Orck an die Zuytside van der Kercken, dat geheten is die Delff, ende half Emelwairde mit hoeren toebehoeren. Welke liengoeden voirscreven man altois van onsen voirvaderen, Graven te Hollant, te lyen gehouden heeft, ende nu ter tyt noch van ons hout". Het gericht [besliste: „aengesien dat die Heren van Voerst in der oudster hen (leenbezit) syn, ende dier lienweer niet utgegaen en syn, als recht is, dat die Vrouwe van Voerst voirschreven in desen lien goeden, dair si om twisten, ende recht wesen sal, ende Heere Dirk van Zwieten dair ut" (Van Mieris IV, p. 48). Er rijzen vele vragen naar aanleiding van deze beleningen, maar zoveel is wel zeker, dat Johanna van Voerst en Keppel, die gehuwd was met Otto van Polanen heer van Asperen, deze leengoederen geërfd had van haar oom Roderik of vader Wolter van Voerst. We zagen eerder, dat Roderik in 1364 beleend werd met Urk, Emelwaard en de hof te Tollebeek. Verder is duidelijk, dat met de dood van hertog Albrecht in 1404 ook de begunstiging van de Kabeljauwse edelman Dirk van Zwieten voorbij was.

Uit de laatste jaren van *Herman II* zijn nog de volgende gegevens bekend. In twee vrijgeleides van het jaar 1404 worden deze gegeven aan „den goeden luden van K u y n re ende van Veenhuisen ende anders den onderzaten *Hermans* Grave van *Kuynre"* (Leenk. Holland Inv. no. 305 folio 80 verso en no. 306 folio 30 verso). Op 4 juni 1404 is er een zaak tussen Cise van der Schuren en Hendrik van Haersolte. We lezen (T.R.O.-B 118, 120 en 121) „Dit orde1 mede aan den Graaf *van Cuinre* besteed, doch komen partijen tevens in tegenwoordigheid van den Landsheer overeen, dat bij gebreke van den Graaf op den Rigtdag de ordelen aan eenen anderen goeden man overgegeven zullen worden. De Graaf neemt echter op 14 juni te Vollenhove de ordelen in schrift tot zich." In een grafelijke rekening van 16 december 1404/5 lezen we, dat aan graaf Willem van Holland en *Herman* graaf *van Kuinre* geld wordt uitgekeerd om „mitten vrouwen te verseilen", een soort van kaartspel toen zeer in zwang (Van Wijn. Historische Avondstonden, 2e boek, p. 106).

Herman II wordt nergens met zijn vrouw genoemd. Uit oorkonden van 1415 en 1422 (zie sub VII A) rijst een vermoeden, dat hij gehuwd was met een dochter van *Frederik van Heeckeren van der Ese* en *Lutgard van Voerst,* vrouwe van Rechteren. In 1415 toch treden op als verwanten en neven van zijn zoons, *Frederik van Heeckeren gen. Rechteren* en *Dirk van Voerst;* in 1422 verleent zijn zoon *Herman* met *Jacob van der. Ese* en *Herman van Rechteren* bijstand aan de weduwe van *Sweder van Heeckeren gen. Rechteren,* bij het maken van een boedelscheiding met haar kinderen.

Als *Herman's* vrouw zou dan in aanmerking kunnen komen *Hillegonda* (zie Graswinckel. Arch. Rechteren). Deze dochter komt voor op 7 oktober 1389 wanneer *Sweder van Rechteren* voornoemd verklaart een scheiding van goederen te hebben gemaakt met zijn zuster *Hildegund,* waarbij deze o.a. wordt toegewezen het erf en goed te Holthuysen. Scheidslieden zijn zijn oom *Evert van Heeckeren,* heer van Almelo, zijn neef *Herman van Voersf heer Dyrx zoon,* zijn broer *Frederik van der Ese heer Fcederik's zoon* en zijn neef *Frederik van der Ese heer Jacob's zoon* (Huisarch. Almelo).

Echter geeft de grafsteen van *Herman's* kleindochter *Aleyd,* met haar man begraven te Rhenen, als kwartier van deze onbekende grootmoeder: het wapen *Van der Ese (zie* sub VIII). Noemde *Hillegonda* zich evenals haar broer *Frederik* (zie hiervoor) *„Van der Ese"* en is dit de verklaring van het Ese-wapen op de grafsteen?

VIB. *Lutgard van Kuinre,* vermeld 1368-94, trouwt 1° *Hendrik van Vernenburg alias van Endenich,* overleden in 1368; zij tr. 2° *Hendrik van Vyanen,* ridder, vermeld 1381—'94.

Uit het eerste huwelijk een dochter *Henrica,* vermeld 1368—'93, die vermoedelijk trouwt met *Arent ten Brincke,* vermeld 1371-1404.

Wanneer op 27 -oktober 1368 bisschop Johan van Vernenburg op het kasteel te Goor door een aantal Twentse edelen wordt overvallen, sneuvelt daarbij een zekere *Hendrik van Endenich (Nagge* dl. 1, p. 156). Hij blijkt een bastaardzoon van de bisschop te zijn. Hij heeft een bastaardbroer *Johan van Endenich,* vermeld 1381-1416. Het is met deze zwager *Johan,* dat *Lutgard* van 1381—'85 processen voert over de voogdij en goederen van haar uit eerste huwelijk geboren dochter *Henrica van Vernenburg.*

Op 6 juni 1381 stelt *Lutgard,* echtgenote van *Hendrik van Vyanen,* ridder, tot procurator Herman van der Ese, Johan Hagen en Henrick Hermanszoon van Rossem, om haar te verdedigen in de zaak tegen *Johan van Endenich* (T.R.O.-F 31). Huge van der Halle wijst 3 augustus 1382 tussen *Johan van Endenich en* de vrouw van heer *Hendrik van Vyanen* het volgend ordel: „zoo Mijn Heer erkende, dat het Jans „steemmelijke" dag was, dat hij de tegenpartij met regt „vorgewonnen" had en dat het Mijns Heeren regte regtdag was, zal *Johan* het gevorderde goed gewonnen hebben, indien zij niet bij schijnende zonne verschijnt." De deding wordt met goedvinden van Mijn Heer en beide partijen uitgesteld tot de eerste claring (T.R.O.-F 67). Op 24 augustus 1382 stelt Huge van der Halle de eis uit, die hij ingesteld heeft tegen het kind van *Hendrik van Vernenburg* en diens momber, die hij meent verwonnen (veroordeeld) te hebben (T.R.O.-F 69). Jonkvrouwe *Henric,* dochter van *Hendrik van Vernenburg* wordt op 4 februari 1383 opnieuw veroordeeld. Op 3 maart 1385 wijst Gerijt van Bevervoerde een orde1 tussen *Johan van*

Endenich en de vrouw van heer ***Hendrik van Vyanen*** met haren momber: heeft de Keizer ***Van Endenich zo*** geadeld en gevrijd, dat Mijn Heer van Utrecht dunkt ,,dat hij met recht voermundel (voogd) zijn mag, zoo zal hij dit met regt genieten". Dit orde1 bestrijdt Gerijt Hacke die voor beter wijst: ,,dat de Keizer ***Johan*** niet zoo geadeld heeft, dat het hier iemand onstade (nadeel) doen mag aan zijn goed, zijn regt of zijn erfenis; dat hij geen voogd over hun kind mag zijn, omdat hij een 'onecht kind van de zwaardzijde is en het hier geen regt is, dat men voogd is vanwege de moeder". Bij het eerste orde1 zijn Mijn Heer en de goede luden (ridderen en knapen) gebleven, zoodat ***Johan*** voogd mag zijn. Boven deze ordels staat ,,Memoriale de bonis ten holte" (T.R.O.-F 121).

Op ***28*** juni 1385 zien we Jonkvrouw *Henric* dochter van ***Henrick van Vernenborch,*** Elyaes Baers tot momber kiezen, om voor haar te winnen of te verliezen en haar goed te verwaren (behouden). Hierbij zijn tegenwoordig Heer Goessen van Rossem, heer *Johan van* ***Kuynre*** en Godert van Oestenwolde (T.R.O.-F 127). Op dezelfde dag komen ***Johan van*** *Endenich* t.e.z. en vrouw ***Lufgard*** met haar momber t.a.z. in deding, waarbij Wolter Stelling een ordel wijst: ,,aangezien ***Johan*** de tegenpartij aanspreekt voor 2000 oude schilden met een slichte clage (actie zonder aanbod van bewijs), zijn zij nader om hunne onschuld te doen dan ***Johan*** om hen met slichte woerden (eenvoudige woorden) eenig goed af te winnen, omdat zij welgeboren dienstluden zijn". Dit orde1 bestrijdt Dirk van Hacfort, die voor recht wijst: ,,aangezien een kind, een blijkende schijn ('tastbaar bewijs) aanwezig is, dat onmondig aan ***Van Endenich*** ontvoerd is, Waarvan hij in regte momber was, gelijk hem toegeklaard is, zoo zullen zij geen onschuld doen (vrijpleiten) voor het kind en voor den blijkenden schijn., noch voor het goed, door dat kind van zijn vader georven, noch voor het voordeel hieruit voor ***Van Endenich*** voortspruitende". Het eerste is gevolgd (T.R.O.-F 127). Voor wat betreft de voogdij wordt gewezen: ,,dat Mijn Heer ***Johan van Endenich*** handhaven zal in de momberschap, totdat hij met regt daaruit wordt gesleten" (T.R.O.-F 126). Op 21 maart 1386 wordt een orde1 gevraagd vanwege heer *Henric* ***van Vyanen,*** vrouw ***Lufgard zijn*** vrouw en haar momber, of, daar hun toegeklaard was, dat zij hunnen, onschuld doen mogten van den eisch, door *Johan* ***van Endenich*** tegen hen ingesteld, en daar deze bij het oplezen van dat orde1 tegenwoordig was, zij, indien ***Johan*** niet bij zittende zon verscheen, verder eenige aanspraak in geestelijk of wereldlijk regt van *Johan* behoefden te lijden? Dit orde1 wordt besteed aan heer Reynold van Lage, die voor recht wijst, dat zij dan verder geen nood zullen lijden. Voorts magtigt Mijn Heer hen om heen te gaan, zullende het gelden als of zij gewacht hadden totdat de zon onder was (T.R.O.-F 141).

In de jaren 1387—'90 zijn er processen tussen ***Lufgard*** t.e.z. en Roelof van Ansen, Roelof Wevel en Otto Hageman t.a.z. over de pacht van de goederen de Maenbeke en de Kelre. ***Lutgard is*** hierbij beurtelings vergezeld van haar man, haar dochter en ***Arnd ten Brincke.*** Ook treedt *Arend* ***fen Brincke*** uit eigen hoofde in deze zaak op (T.R.O.-F 165, 169, 184 en 188). Alhoewel hij nergens als zodanig genoemd wordt, is het niet gewaagd te veronderstellen, dat hij de echtgenoot is van ***Henrica van Vernenburg.*** Het laatst dat we hiervan horen is op 24 november 1390, wanneer Van Ansen en Wevel hun zaak uitstellen tot de volgende rechtdag te Vollenhove ,,An Mijns Heren, willen van Utrecht en des Greven ***van*** *Cuynre"* (T.R.O.-F 189 en 192).

Teaen haar broeder *Herman* procedeert ***Lufgard*** op 28 februari 1393. Op deze dag neemt *Herman* zijn eerste wasteken tegen vrouw ***Lufgard van*** *Vyanen,* zijn zuster, en vrouw ***Hen'-rica*** hare dochter, voor 2000 oude schilden (T.R.O.-F 208). ***Lufgard*** kiest op 1 mei 1394 wederom mombers (T.R.O.-B 8). Arnd ten Brincke komt in 1404 voor met zijn zoon *Klaas* (T.R.O.-B 118).

Van Rhemen weet te vermelden, dat ***Lutgard*** vrouwe *van* ***Dusterenberg,*** zegelde met rechts ***Vyanen,*** links ***Kuinre (5*** schuinbalken) (collectie Van Rhemen in R.A. Arnhem, dossier Freyse van Cuynre).

VIIA. *Herman III* ***van Kuinre,*** vermeld 1387, overleden 9 september 1438, trouwt in 1415 ***Oda van*** *Wilp,* overleden in 1459, dochter van ***Evert*** en *Oda* ***N.***

Uit dit huwelijk een dochter *Aleyd,* volgt VIIIA.

Sub VIA zagen wij in een akte van 26 oktober 1387 kinderen van *Herman II* vermeld. Ik neem aan, dat *Herman III* hiertoe behoorde. Bij name genoemd wordt hij op 15 augustus 1399, wanneer hij bij de Hollandse bezetting van Staveren is en vergoeding van kosten voor levensonderhoud ontvangt.

In 1404 verklaren *Herman* ***van*** *Cuenre* d e j o n g e en zijn broer *Henric* voldaan te zijn van de verkoop van zekere goederen, door wijlen hun overgrootvader *Boldewin* ***van der Eze*** verkocht aan de buren van Eesveen (Graswinckel, Archief Rechteren R 94; er staat ,,grootvader").

Op 22 augustus 1407 tekent hij met zijn vader en broer ***Hendrik*** de akte van verkoop en opdracht van huis en heerlijkheid K u i n re aan de bisschop.

Hij staat blijkbaar in aanzien bij graaf Willem VI van Holland. Deze verleent hem voor zijn verdiensten op 12 juni 1407 een jaarlijkse rente van 50 Frankrijkse kronen uit de accijns te Staveren. Hij zal ze op St. Odulphus dag ter plaatse in ontvangst mogen nemen (Leenk. Holland Inv. no. 54, folio 38 verso). De juiste bewoording luidt: ,,Willem etc. doen cond allen luden dat wy, om menigen dienst wille die ons *Herman* ***van*** *Kuunre* ***onse*** knaip gedaen heeft ende oft God wil noch doen sal, den selven gegeven hebben ende geven mit desen brief vijftich Vranc (rijksche) cronen tsiaerts van ons te leen te houden siin leven lang, die wy hem bewiist hebben upte bueren ende te ontfaen ute onse exiinse binnen Staveren". Enz.

Op 6 november 1407 verklaart hij met zijn vader en broer ***Hendrik,*** dat de koopsom van de heerlijkheid, die in jaarlijkse termijnen van 400 Frankrijkse schilden uitbetaald wordt, losbaar is met 5250 schilden met de verschenen renten (Dumbar. An. 11, p. 221 e.v.; Van Mieris IV, p. 89).

Op 13 november 1411 ontvangt hij een rente van 60 kronen 's jaars uit het dijkgraafschap de Oostwatering op Walcheren (Leenk. Hoiland).

Hij wordt 6 april 1412 beleend met de heerlijkheden Urk en Emelwaard met al hun toebehoren. Graaf Willem ontneemt deze landjes dan aan Dirk van Zwieten en geeft ze aan Herman ,,als hi voirtijds die vercreech van Grave ***Harman van Kuynre,*** *Harmans* vader, behoudelic altois ons, der Vrouwen van Voirst ende enen yegelicken sijns rechts" (Van Mieris IV, p. 196). Op 31 juli van dit jaar staat Johanna van Voerst met haar man Otto, heer van Asperen, haar rechten op half Urk en half Emelwaard af aan *Herman van Kuinre,* die hiermee door de graaf van Holland beleend wordt (Van Mieris IV, p. 210).

Harman van Haersolte verklaart op 19 mei 1413 Henric van Haersolte schadeloos te zullen houden ter zake van de 100 kronen, die hij met Johan van den Clooster, Johan van Haer-

solte geheten Holleken aan de gebroeders ***Harman*** en *Henric* ***van Cuenre*** heeft toegezegd, te betalen op ***22*** februari ***1414;*** een en ander met belofte van leisting te Vollenhove in den Camp in geval van wanprestatie (Ter Kuile, Arch. van Haersolte inv. no. 10, reg. no. ***12).***

Het blijkt, dat de [broeders *Herman* en ***Hendrik*** in 1412 geen eigen huis hebben, daar zij geld, kleinoden en brieven in een kist besloten, in bewaring geven bij de stad Kampen (Ch. en Besch. Kampen dl 1, no. 405). In 1415 trouwt *Herman* met ***Oda van*** *Wilp* en vestigt een lijftocht voor zijn vrouw aan de tijnsen van Emelwaard en Monnikeland op Urk (Gld. Volksalmanak 1872, p. 9: Leenk. Holland). In hetzelfde jaar legt hij de rechten vast van zijn onderdanen van Urk en Emelwaard, Dit stuk leert, dat er een „huis te Orck" was, waar recht gesproken werd, dat de beide landjes meerdere dorpen telden, elk met hun eigen schepenen (Versl. en Med. Ov. Regt en Gesch. 1862, p. 89 e.v.; Bijdr. Gesch. v. Overijssel 1879, p. 143-154, en 368: Ch. en Besch. Kampen dl. I, p. 133 no. 422). *Herman* wordt in1415 benoemd tot ambtman (drost) van Sallant, welke hoge functie hij blijkbaar tot 1417 'bekleedt, daar hij dan het slot Arkelstein, zetel van de ambtman, overdraagt aan Dirk van Keppel (Ov. Almanak 1853, p. 49). Aan zijn broer *Hendrik* draagt hij op 7 maart 1415 over als het erfdeel hem van vaders- en moederszijde toekomend, alle goederen liggende in „den lande van Vollenhoe" roerende en onroerende, verder „de heerlichet de Eeze met den eygenen luden en allen toebehoren", uitgezonderd zijn „manscap" en de leenrechten behorende tot de Eeze. ***Hendrik*** wordt hiermee door hem beleend. Hierbij zijn tegenwoordig als verwanten en neven ***Frederik van*** *Heeckeren* ***gen. Rechteren*** en ***Dirk van*** *Voerst.* (Versl. Rijks Oude Arch. XLI 2e dl. p. 321). Op 22 februari 1416 maken Frederik van Rechteren, *Herman* ***van Kuenre,*** Egbert Hake van Rutenberge, Roloff van Rutenberge, Alef van Haren en Herman van Rechteren huwelijkse voorwaarden tussen Dyrc van Voerst en Johanna van Verneborch (Arch. Rechteren, R 106). Johanna van Verneborch is een dochter van Robert en Margaretha van Heeckeren gen. Rechteren, dus een eigen nicht van Frederik van Rechteren voornoemd (Arch. Rechteren R 96 en 97). Zouden we in *Herman van* ***Kuinre*** dan ook niet een neef moeten zien, doordat zijn vader getrouwd was met een dochter van ***Frederik van*** *Heeckeren* ***gen. Rechteren*** en ***Lutgard 'van*** *Voerst?*

Eveneens in 1416 belooft *Herman* aan Willem van Holland de sterkte op Urk altijd voor hem open te houden en nimmer van daaruit de Hollanders schade te zullen toebrengen (Wagenaar, Amsterdam enz. dl. 111, p. 87). In dit verband kan nog een uitspraak van 30 november 1413 vermeld worden, welke zegt, dat geschillen tussen de heer van Voerst en Dirk de Zure over diens kasteleinschap van het huis te Orck gearbitreerd zullen worden (Muller. Reg. b.v.U. no. 1906).

In 1417 beleent Jacoba van Beyeren haar „geminde" *Herman van* ***Cuynre*** met de heerlijkheid Urk en Emelwaard (Van Mieris IV, p. 428).

Dat het slot K u i n r e in 1407 bij de overdracht in niet te beste staat verkeerde, blijkt uit een akte van 1 juni 1420, waarin bisschop Frederik van Blankenheim goederen verpandt om de kosten te bestrijden van de versterking van zijn sloten, o.m. voor de kosten besteed aan het slot K u y n r e, dat hij „van nys uten gronde doen maken heeft" (T.R.O.-F 231). De bewapening van dit slot omvat in 1413: 12 steenbussen, 2 camerbussen, 5 loetbussen, tonnen met kruit, salpeter en zwavel, 800 bussen steen, 13 armborsten ('hand- en voetbogen) en 5 tonnen pijlen. Uit een inventaris van 1427 leren we de vertrekken van het huis kennen: de bussenkamer, de bottelarij, de kelder, de bakkerskelder, de keuken, het vangenhuis (gevangenis), de „kamer", de „zael", de stallen (waakhuis) en het „bouhuys" (Hoefer. Eenige mededelingen omtrent Kuinre. Versl. en Med. Ov. Regt en Gesch. 25e stuk 1909).

Op 20 januari 1422 maakt Sophia, weduwe van Sweder van Heeckeren gen. Rechteren, bijgestaan door *Herman van Kuinre,* Jacob van der Eze en Herman van Rechteren, een boedelscheiding met haar kinderen Frederik, Zeger en Dirk (Arch. Rechteren Inv. 10, R 117). Op 5 apnil 1424 is hij met Evert van Wilp de jonge,' getuige van Aelbert Haveken de jonge, als deze verklaart met de hertog van Gelre en de stad Zutphen verzoend te zijn (Smelt. Het Oud-arch. Zutphen Inv. 780, Reg. 527).

In 1425 staat *Herman* evenals vrijwel alle andere edelen van Overijssel en Drenthe aan de zijde van Rudolf van Diepholt tegenkandidaat van Sweder van Culenborg voor de bisschopszetel. De ridderschappen van Sallant, Vollenhove, Twenthe en Drenthe beloven elkaar de zijde van Rudolf van Diepholt niet te verlaten. Namens de ridderschap van Vollenhove zegelen *Herman* ***van Kuinre,*** Geert van Buchorst en Alfert van Isselmuden; namens Drenthe o.a. Arent van Steenwijck (Huisarch. Almelo). Rudolf van Diepholt behaalt de overwinning; in het zelfde jaar verpandt hij aan Herman het slot en het schout- en rentambt van Vollenhove voor 1500 oude Franse schilden, waarmede deze aan zijn voorganger Pelgrim van Rutenberg 's bisschops pandschuld betaald heeft (Muller. Reg. b.v.U. no. 2450). *Herman* zweert aan schepenen en raden van de drie steden, het huis en slot Vollenhove aan niemand te zullen overleveren zonder hun goedvinden en zijn ontslag niet te zullen nemen, alvorens aan zijn verplichtingen voldaan, te hebben. Hij krijgt jaarlijks 500 oude schilden, de pachthoenders, ganzen en schapen, doch hij moet een bezetting van 32 man op het huis de kost geven (T.R.O.-F 240 en 241). Hij blijft schout van Vollenhove vermoedelijk tot aan zijn dood. In 1436 komt hij nog als zodanig voor (Muller. Reg. b.v.U. no. 2915). In de stichtingsbrief van de Kleine Kerk te Vollenhove van 14 mei 1423, is sprake van de woonstede van *Herman van* ***Kuinre*** even buiten de stad bij „Benthet" (Westra van Holthe. Vollenhove en haar havezathen, p. 113).

In 1429 heeft zijn eohtgenote ruzie met de vrouw van Gerrit van Buchorst over het „vóórofferen" in de kerk te Vollenhove (= het recht om na de mis het eerst gaven op het altaar te mogen leggen). De zaak loopt zo hoog, dat de bisschop uitspraak moet doen. Op 22 november beslist hij, dat hoewel de dames het gebruiksrecht van stoelen en plaatsen in de kerk van Vollenhove bezitten, zij elkander het „vóórofferen" niet mogen verbieden, tenzij een van beiden kan bewijzen, dat zij patrones is of haar ouders of voorouders de kerk gesticht of bijzonder verrijkt hebben (Muller. Reg. b.v.U. 11 no. 2625: Westra van Holthe, Vollenhove, p. 77).

Op 18 septemmber 1433 'doet *Herman* met Jan van Buchorst, Gerrit van Hacfort en een aantal Utrechtse edelen als scheidslieden uitspraak over de verdeling van de nalatenschap van Jan heer van Asperen en van Voerst. Partijen in het geding zijn Jan, heer tot Langerak en Rutger van Boetzelaer, optredend voor hun dochter en vrouw Elborch, en Frederik van Rechteren, optredend voor zichzelf en zijn vrouw Cunegonda van Polanen. Twistappel tussen partijen was Asperen (Arch. Rechteren R 147 en p. XXIII).

In het zelfde jaar verklaart Rudolf, elect van Utrecht, aan het klooster Ter Hunnepe, dat het goed te Bernekaeten een

leengoed was en geen schatbaar goed. Hierbij zijn als „gestichtsmannen" aanwezig de edele Everwijn graaf van Bentheim, Johan van Buchorst, Symon van der Schulenborch, *Herman van Cuynre,* Segher van Rechteren e.a. (Racer. Ov. Gedenkst. II, p. 223). Evenzo is *Hetman* aanwezig bij de belening op 6 november 1433 van Hendrik de Vos van Steenwijck met Batinge en andere goederen te Dwingelo (Leenboek Rudolf van Diepholt).

Op 13 april 1436 zien we *Herman* wederom beleend met Urk en Emelwaard, dit maal door hertog Philips van Bourgondië (Leenk. Holland). In 1437 komt hij nog als getuige van de bisschop voor (idem).

Hij is op 9 september 1438 overleden, daar hetNecrologium van het klooster St. Janskamp bij Vollenhove de volgende aantekening bevat: „G. Gorgonius martyr. -Jonker Harmen *van Cuenre,* onse sonderlinghe (= bijzondere) vrent, die ons oec gaf toe een testament hondert arnemsche gulden, MCCCCXXXVIII." (Arch. Gesch. Aartsbisdom Utrecht dl. 36, p. 76 en 82). Op 10 juni van dit jaar zien we, dat zijn neef *Hendrik* de hem toekomende voogdij over *Aleyd, Herman's* dochter, overdraagt aan *Evert van Wilp* (Muller. Reg. b.v.U. no. 2997). Op 4 oktober 1438 wordt Wolter Morriaen vermeld als bewaarder van het schoutambt van Vollenhove (T.R.O.-F 274).

Zijn weduwe *Oda van Wilp* zien we nog genoemd in 1439 en 1447 (T.R.O.-F 278 en 300). In laatstgenoemd jaar doet de bisschop uitspraak in een geschil tussen haar en haar dochter *Aleyd* enerzijds en *Dirk van der Schulenborch* en diens vrouw *Henrica van Kuinre* anderzijds. Laatsten krijgen o.a. 8 dagmaten land in de Eze (Muller. Reg. b.v.U. dl. 11, no. 3345; Arch. Rechteren R 199 is fout). In 1456 zien we de weduwe beleend met een zeer lange lijst van goederen in de kerspelen Vollenhove, Oostenwolde, Baarlo, Zuurbeek en Leeuwte (T.R.O.-D 9).

VIIIA. *Aleyd van Kuinre,* vrouwe van Urk en Emelwaard, vermeld 1438, overl. in 1505, trouwt *Evert Freyse van Stroowijck,* vermeld 1449—'63, zoon van *Hendrik* en *Hillegonda van Stroowijck.* Hun kinderen zijn:

Hendrik, vermeld 1453, overl. in 1474.

Adriaan, volgt IX.

Oda, non in St. Servaas.

Hermana, vermeld in 1473 als echtgenote en in 1476 als weduwe van *Hendrik van Gimmich,* zoon van *Johan* en N.N.

Zie voor het geslacht *Freyse:* Nederl. Leeuw 1907, kol. 116-119.

Aleyd, enige dochter van *Herman III,* wordt voor het eerst vermeld, wanneer in 1438 de voogdij 'over haar wordt overgedragen door haar neef *Hendrik van Kuinre Hendrikszoon* aan haar oom *Evert van Wilp* (Muller. Reg. b.v.U. dl. 11, no. 2997). op 17 maart van dat jaar wordt zij, bij dode van *Herman van Kuinre* haar vader en onder voogdij van *Evert van Wilp,* beleend met de hoge en lage heerlijkheid van Urk en Emelwaard en de familiegoederen aldaar (Leenk. Holland Inv. no. 255 folio 401 e.v.).

In 1447 doet de bisschop uitspraak in een aantal geschillen tussen de weduwe van *Herman van Kuinre* en haar dochter *Aleyd* enerzijds en *Dirk van der Schulenborch* met diens vrouw *Henrick* anderzijds. Het betreft geschillen omtrent erfenissen, voogdijen, inkomsten, uitgaven en afrekeningen. De bisschop beslist dat *Dirk* en zijn vrouw zullen behouden de Achte Mamat in de Eeze en de helft van twee ghene lands

gelegen bij de dijk tot Bairle (Muller. Reg, b.v.U. dl. 11, no. 3345).

In 1453 blijkt zij gehuwd te zijn met *Evert Freyse van Stroowijck,* een edelman uit het Nedersticht. *Evert Freyse* komt voor als getuige van de bisschop in 1449, 1450 en 1457, als maarschalk van Amersfoort in 1457, als raad van de bisschop in 1458. Hij geeft kwijting van het maarschalkambt en kasteleinschap van kasteel ter Horst in 1459 (Muller. Reg. b.v.U. 111, nrs. 3865 en 4061). Hij wordt in 1460 pandheer van het slot ter Lede c.a. en drost van Lienden, Ommeren en de Weerd (Van Schilfgaarde, Arch. Culemborg, dl. 11, R 1610). Wanneer zij gehuwd zijn is niet bekend, doch op 19 november 1456 zien we hun oudste zoon *Hendrik Freyse van Cuenre,* nog onmondig, beleend worden met een groot aantal goederen. Getuigen zijn hierbij: Jan van Zuylen van Natewisch en Jan van Renen (T.R.O.-D 17). Hij staat hierbij onder momberschap van zijn vader *Evert:* bij de goederen is o.m. de Eeze met toebehoren, de hof te Tonningen in het kerspel Havelte, die hij in 1469 overdraagt aan Herman Hagen (T.R.O.-D 214), het halve goed te Hoving op Steenwijkerwold. dat hij in 1469 overdraagt aan Gerrit van Isselmuden (T.R.O.-D 206).

Op 29 mei 1459 wordt *Aleyd,* na dode van haar moeder *Oda van Wilp,* en onder hulderschap van haar man, beleend met vele goederen in het drostambt Vollenhove (T.R.O.-D 9 en 102). *Aleyd* en *Evert* verkopen in 1460 een aantal goederen in het land van Vollenhove aan het Franciscaner tertiarissen-klooster St. Janskamp (Muller. Reg. b.v.U. no. 3900: T.R.O.-D 133). In 1461 komen we *Evert* tegen als heer van Urk en Emelwaard (Arch. Kerkvoogdij Ned. Herv. Gem. Vollenhove in Versl. 's Rijks Oude Arch. 2e deel 1922, R 42). In het arch. Middachten komt een aantekening voor, dat in 1470 *Aleyd van Kuinre,* vrouwe van Urk en Emelwaard, weduwe, met haar zoon *Hendrik Freyse van Kuinre* huis en hofstede te Kernhem (nabij Ede) verkoopt aan haar zwager *Albert van Bemmel.* Met dit huis en de goederen Doesborch en Kreyel enz. enz. was *Hendrik Freyse van Kuinre,* onmondig, in 1463 beleend bij transport van Johan van Hueckelom (Reg. Leenaktenboeken van Gelre en Zutphen. Kwartier Arnhem, p. 76).

Zoon *Hendrik* blijkt vóór 18 januari 1474 te zijn overleden: de bisschop verleent zijn broer *Adriaan Freyse* uitstel tot half mei met de verheffing der lenen, hem aanbestorven van zijn broer *Hendrik Freyse* (T.R.O.-D 256).

Op 17 december 1475 heeft *Aleyd* de heerlijkheid Urk en Emelwaard verkocht aan heer Evert Soudenbalch, proost te Maastricht. Deze geestelijke uit een aanzienlijk Utrechts stedelijk geslacht wordt door de hertog van Bourgondië in 1476 mat deze heerlijkheid beleend bij overgifte van jonkvrouw *Aleyd van Kuinre* (Leenk. Holland Inv. no. 255, folio 401 e.v.). Omtrent deze tijd heeft evenwel Gerrit Entszoon, burgemeester van Enkhuizen zich in het bezit van de heerlijkheid gesteld, Hierover volgt een proces tot in hoogste instantie voor de Groote Raad te Mechelen, welke proces gevoerd is tussen Evert Soudenbalch en Gerrit Entszoon en waarbij laatste buiten bezit wordt gesteld. De Groote Raad bevestigt de uitspraak van het Hof van Holland. Gerrit Entszoon beroept zich op een schenking van wijlen vader en schoonvader van de hertogin en van de laatste hertogin zelve, Doch Hof en Raad wijzen, dat de bewuste brieven „ondeugdelijk, surreptievelijk en opreptievelijk" zijn verkregen (uitspraak Raad te Gent 17e dag van Sporkele, in 't jaar 1477) (Ov. Almanak Oudheid en Letteren 1855, p. 226 e.v.). Urk en Emelwaard

blijven gedurende vier generaties in het geslacht Soudenbalch om dan te vererven op het geslacht Van der Werve. Van dit geslacht wordt de heerlijkheid gekocht door de stad Amsterdam (Wagenaar, Amsterdam enz. dl. 111, p. 87).

Aleyd van Kuinre overlijdt in 1505, waarop haar kleindochter beleend wordt met de vele goederen, genoemd in de belening van 1456 (T.R.O.-E 217). Zij ligt met haar man begraven in de Cunera-kerk te Rhenen. Het echtpaar heeft vermoedelijk op Stroowijck onder Rhenen gewoond. De grote grafsteen vertoont het wapen der *Freyse's van Kuinre, gedeeld*, rechts *Freyse* (in blauw een gouden schildhoofd beladen met drie zwarte ruiten), links *Kuinre* (in goud vijf rode schuinbalken) alsmede acht kwartieren. Deze zijn:

Freyse	klimmende leeuw met blokjes (c.f. *Wijhe*)	*Kuinre*	*Wiîp*
links gewende klimmende leeuw of hond	*Van Zuylen*	klimmende leeuw (*Buchorst?*)	*Van der Ese* (haive ezel of wolf)

(Belonje in Versl. en Med. Ov. Regt en Gesch. 1958, p. 110, die stelt dat de kwartieren van zowel mans- als vrouwszijde kruiselings moeten worden afgelezen: Collectie Snouckaert van Schauburg bij Hoge Raad van Adel, dossier Kuinre; Collectie de Groot bij Kon. Ned. Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde, p. 45; Rietstap, De wapens van de Ned. adel).

IX. *Adriaan Freyse van Kuinre*, vermeld 1472, overl. in 1477, trouwt in 1472 *Hadewich van Ysselstein*, dochter van *Frans* en *Aleyd Soudenbalch* (ms. Van Spaen).

Hun dochter: *Aleyd Freyse van Kuinre*, volgt X.

In 1472 ontvangt *Adriaan* van zijn moeder bij zijn huwelijk de hoge en lage heerlijkheid van Urk en Emelwaard (m.s. Van Spaen).

Sub VIII A werd *Adriaan* genoemd bij de belening in 1474 met de goederen van zijn overleden broer *Hendrik*. Ook hem is geen lang leven beschoren. Op 1 februari 1477 wordt wederom een uitstel van leenverheffing verleend, ditmaal aan de erfgenamen van *Hendrik* en van *Adriaan Freyse* (T.R.O.-D 295).

X. Aleyd Freyse van Kuinre, vrouwe van Wilp, vermeld 1478, overl. in 1550, trouwt 13 februari 1488 *Nicolaas van Assendelft*, ridder, zoon van *Willem* en *Maria van Adrichem;* zij trouwt 2° *Johan van Renesse van Wulven*, ridder, overl. in 1530, zoon van *Johan* en *Margaretha van Culemborch tot Renswoude*.

Op 10 december 1478 wordt *Aleyd Freyse van Kuinre*, na dode van haar oom *Hendrik* en vader *Adriaan Freyse van Kuinre*, onder hulderschap van Hendrik van Alendorp beleend met een lange lijst van goederen waaronder de Eeze met alle toebehoren (T.R.O.-D 334). Van Spaen vermeldt, dat in 1479 bij haar moeders dood, Heer Evert van Soudenbalch haar voogd wordt. Haar man, heer *Klaas van Assendelft*, ridder, leren wij kennen uit een akte van 11 augustus 1489, waarin hij namens zijn echtgenote hulde doet wegens de hof te Loedekinck enz. (T.R.O.-D 506). Op 21 oktober 1495 komt zij voor als gehuwd met *Johan van Renesse van Wulven* (T.R.O.-D 636).

In 1505 wordt zij beleend met het huis te Wilp, na dode van haar neef *Evert van Wilp*, ridder, en van haar nicht *Oda van Wilp*, weduwe van *Arent van Middachten*, ridder, en zuster van *Evert van Wilp* voornoemd (T.R.O.-E 217). In hetzelfde jaar overlijdt grootmoeder *Aleyd van Kuinre* en wordt zij beleend met de vele goederen van de belening van 1456 (T.R.O.-E 217). Op 24 december 1522 beleent *Johan van Renesse*, ridder, mede namens zijn vrouw en na opdracht door Hendrik van Isselmuden, diens zoon Gerrit met het goed de Eeze (Arch. Rechteren, Inv. 973, Reg. 423).

Aleyd Freyse heeft uit haar tweede huwelijk een zoon *Johan van Renesse* junior, aan wie zij, op 27 maart 1527 in aanwezigheid van haar man, het huis te Wilp, de tienden van den Holte en de tienden van Weelde vermaakt (Muller. Reg. b.v.U. 111, no. 5568).

Van Renesse overlijdt in 1530, *Aleyd* in 1550 (m.s. Van Spaen).

VIIB. *Hendrik van Kuinre*, vermeld 1400, overl. in 1421, trouwt N. *(Hadewich* of *Lutgard?) van Almelo.*

Uit dit huwelijk:

Hendrik, volgt VIIIBA.
Henric(a), volgt VIIIBB.
d o c h t e r, overl. vóór 1443.

Het is niet duidelijk of hij meegestreden heeft in de oorlog van Albrecht van Beyeren tegen de Friezen. Er wordt in 1396 van twee zonen van *Herman II* gesproken: in 1399 worden de voornamen *Jan* en *Herman* gegeven. Deze broer *Jan* moet dan tussen 1399 en 1404 overleden zijn.

Op 21 maart 1400 verklaart bisschop Frederik van Blankenheim met enige dienstmannen t.w. heer Egbert van Almelo, heer Boldewijn Hake, ridders, Steven van den Rutenberg, *Henric van Cuinre*, Gisebert van Buchorst, Aleff van Groningen, Johan van Ruinen, Laurens Geusing, Johan en Arend Rading en de drie steden, een verbond te hebben aangegaan tot handhaving van orde en rust in het land over de Yssel (O.B.G.D. no. 1063).

Hendrik wordt vervolgens genoemd in 1404 (zie sub VII A). Op 22 augustus 1407 tekent hij met zijn vader en broer *Herman* de akte van verkoop en opdracht van huis en heerlijkheid K u i n r e (idem).

Van 1415 tot 1421 is hij ambtmanvan Diepenheim. In 1415 krijgt hij van zijn broer *Herman* in leen goederen gelegen, in het land van Vollenhove en de heerlijkheid de Eeze. Bij deze oorkonde treden als getuigen op de verwanten en neven *Frederik van Heeckeren geheten Rechteren* en *Dirk van Voerst* (zie sub VII A). Als zodanig zien we hem 'oorkonden in 1417 en 1421 (Arch. Ter Hunnepe Inv. 342, 554, 394 en Reg. 280, 281 en 295 met zijn zegel).

Op 10 december 1421 blijkt hij overleden te zijn, daar dan het ambtmanschap van Diepenheim uit de hand gelost wordt van de erfgenamen van *Hendrik 'van Kuinre* (Racer. Ov. Gedenkstukken dl. VI, p. 316). In 1427 wordt vermeld, dat zijn kinderen een vordering hebben vän 300 schilden op het huis Diepenheim. Hun oom *Herman* voert hierover een langdurig proces met Mattheus van Gravestorp, die sedert 1424 ambtman aldaar is en die daarvoor in 1433 met 3 paarden in Deventer in leisting ligt (Ov. Almanak 1853, p. 49).

Voor de veronderstelling, dat zijn vrouw *Hadewich of Lutgard van Almelo zou* zijn geweest, zie sub VIII BB.

VIIC. *Cunegonda van Kuinre*, vermeld 1432, trouwt *Gerrit van Arnhem*, vermeld 1424, overl. in 1436, zoon van *Wynant* en *Udela van den Gruyfhuis.*

Gerrit van Arnhem komt voor met zijn vader in 1424, is

schepen van Arnhem 1429 en 1430, overlijdt 12 april 1436 en werd begraven in het klooster Mariendaal te Arnhem.

Het echtpaar heeft een zoon *Wynant,* vermeld 1438 (onmondig), schepen van Arnhem 1459 en 1462, burgemeester van Arnhem 1475, overleden in 1486. Hij huwde in 1461 *Sophia van Rechteren van Voerst,* vermeld 1460, overl. in 1509, dochter van *Frederik* en *Cunegonda van Polanen.* Zij zijn begraven in het St. Agnieten klooster te Arnhem met hun beider 4 kwartieren

Van Rhemen weet te melden, dat *Cunegonda* zegelde met de 5 schuinbalken, hetgeen de mogelijkheid opent, dat zij een dochter is van *Hetman II.*

Volgens Van Spaen is er nog een ander *Kuinre-Arnhem* huwelijk geweest. Het betreft *Wynant van Arnhem,* vermeld 1366—1387, enkele malen burgemeester van Arnhem, zijn echtgenote wordt in 1387 vermeld als *Lysbeth N.* De zoons van dit eohtpaar zijn *Hendrik* en *Wynant van Arnhem van Cuynre* (sic). Laatste zou getrouwd zijn met een dochter van N. *van Baer,* heer van Lathem. Een kleindochter van dit echtpaar wordt vermeld als *Aleid Hendriks van Arnhem van Cuynre echte dochter,* die trouwt 1437 *Gert van Keppel van Wedderden* (met de ruiten). (D'Ablaing van Giessenburg. De Ridderschap van Veluwe: coll. Van Spaen bij Hoge Raad van Adel; collectie Van Rhemen in R.A. Arnhem). Deze *Lysbeth zou* een dochter van *Hendrik van Kuinre,* ridder, (VQ) kunnen zijn.

VIIIBA. *Hendrik van Kuinre,* vermeld 1427, overl. in 1478.

In 1427 hebben de kinderen van *Hendrik van Kuinre* (VIIB) een vordering op het huis Diepenheim (zie sub **VIIB)** . Wij komen deze *Hendrik* tegen als *Henric van Cuynre Henrix soene,* wanneer hij de voogdij over zijn nicht *Aleyd* overdraagt aan *Evert van Wilp* (Reg. b.v.U. dl. 11, no. 2997). Hij is in 1478 overleden, daar op 10 december van dat jaar zijn nicht *Ateyd Freijse van Cuinre* met zijn goederen beleend wordt. Onder deze goederen wordt genoemd de Eeze met alle toebehoren (T.R.O.-D p. 334).

VIIIBB. *Henric(a) van Kuinre,* vermeld 1427-1493, trouwt in 1443 *Dirk van der Schulenborg,* ridder, vermeld 1443, overl. in 1492, zoon van *Symon* en *Dierika van Dorth* (Arch. Rechteren R 121 en 189).

Voor het geslacht *Van der Schulenborg* zie Vening Meinesz. „Het kasteel Schulenborg bij Hellendoorn vroeger Ter Molen geheten" (Versl. en Med. Ov. regt en gesch. 1958, p. 123 e.v.).

In 1427 hebben de kinderen van *Hendrik van Kuinre* (VIIB) een vordering op het huis Diepenheim (zie sub VIIB) .

Bij de huwelijkse voorwaarden van 31 juli 1443 treden op voor de bruidegom: Reynt van Coevorden en Henrick Schaep, voor de bruid: Jacob van Hackfort, ridder, en diens -broer Gerrit van Hackfort; Bepaald wordt, dat *Henrica* zal aanbrengen al het goed dat zij van haar ouders of haar zuster heeft geërfd en dat het jonge paar zijn intrek zal nemen op het huis Ter Molen bij *Dirk*'s ouders, tot tijd en wijle, dat hun die samenwoning begint te bezwaren, als wanneer de ouders hun huis geheel zullen ontruimen en hun een rente van 200 rijnsche gulden 's jaars zullen moeten verstrekken (Arch. Rechteren R. 189).

Van haar successiegeschil met haar tante *Oda* en nicht *Aleyd van Kuinre* in 1447 werd reeds melding gemaakt sub VIIA.

Dirk van Schulenborg wordt in 1470 door bisschop David van Bourgondië benoemd tot drost te Lage en kastelein van het bisschoppelijk slot Lage (enkele kilometers zuid van Neuenhaus). Hij blijft dit tot 1488; hij is tevens raad van de bisschop (T.R.O.-F 378).

In 1488 oorkondt de bisschop, dat *Dirk* aan zijn vrouw het vruchtgebruik vermaakt van het huis Ter Molen (later de Schulenborg), benevens van de helft van de goederen die hij van de bisschop te leen hield (Arch. Rechteren R 350). In hetzelfde jaar erkent het echtpaar de Eeze bij Steenwijk verkocht te hebben aan Gerrit van Isselmuden en wel voor 1000 Rijnsche guldens en beloven dat zij „*Aleyd Freyse anders geheten van Kuenre*" schadeloos te zullen houden wegens de aanspraken, welke zij harerzijds op de Eeze maakt. Dit hield in, dat Van Isselmuden de belening met de Eeze zou vragen aan *Aleyd. Zo* zien we dan ook, dat wanneer haar kleindochter *Aleyd Freyse* de heerlijkheid Wilp erft, de Eeze leenroerig wordt aan het huis Wilp (Arch. Rechteren R 348 en Belonje „De Eeze en het geslacht van die naam", in Versl. en Med. Ov. Regt en Gesch. 1958, p. 107 e.c.).

Op 3 juli 1491 „in castro ter Moelen" maken *Dirk* en *Henrica* hun testament. Zij vermaken hierbij aan hun zoon Heer *Hendrik van der Schulenborg,* kanunnik te Munster en Deventer, het vruchtgebruik van het huis Ter Molen c.a. en het goed Catenhorst te Hellendoorn, welke goederen na diens dood zullen komen in volle eigendom aan hun dochter *Hadewiga,* gehuwd met *Sweder van den Boetzelaer,* ridder (Arch. Rechteren R 358).

Behalve genoemde twee kinderen *Hendrik* en *Hadewiga* was er nog een zoon *Symon* en een dochter *Lutgard. Symon van der Schulenborg* was ridder en had gestudeerd in de beide rechten. Hij overlijdt op 13 september 1487 op de terugreis van een pelgrimstocht naar het Heilige Land. De dochter *Lutgard* was non in het klooster Claerenwater (Vening Meinesz t.a.p. p. 142).

In 1492 is *Henric(a)* weduwe en wordt Meester *Hendrik van Schulenborg* beleend met Ter Molen, de Katenhorst enz. enz. Hij overlijdt in 1504 en op 1 oktober 1505 wordt zijn zuster *Hadewich,* weduwe *Van den Boetzelaer,* met die goederen beleend. *Hadewich van Schulenborg* overlijdt in 1532 en is te Hellendoorn begraven.

De grafsteen van *Sweder van den Boetzelaer,* overleden 5 juli 1505, zoon van *Rutger* en *Elborch van Langerak,* te Marienbaum (Westfalen) vertoont als kwartieren van zijn vrouw *Hadewiga: Schulenborg, Kuinre, Dorth, Almelo* (14 ruiten) (m.s. Van Spaen, Inv. 75, afd. 1 folio 18). Men komt althans tot deze conclusie, wanneer men de nodige onnauwkeurigheden van deze grafsteen ter zijde stelt.

Wij zien haar op 11 februari 1493 als *Henrick van der Kuenre van der Sculenborch* voor het laatst vermeld, als zij een proces voert over een pacht (Arch. Rechteren Inv. 1103 Reg. 368).

VP. *Johan van Kuinre (van Baerlo),* ridder, vermeld 1343-1394, trouwt N.N., vermeld 1376-1382.

Hun kinderen:

Hendrik, vermeld 1364-1366.
Johan, volgt VIPA.
Hildegond, volgt VIPB.

In 1343 verschijnt een *Johan van Kuinre* met de toevoeging „ridder" en wel in een stuk in het archief van Het Domkapittel te Utrecht. Deze *Johan* is iemand geld schuldig. Aan het stuk hangt zijn zegel: een klimmende leeuw (Coll. Snouckaert bij Hoge Raad van Adel). Dit kan niet *Johan II* heer *van Kuinre* (VA) zijn, die geen ridder was.

De stichtingsbrief van een kapellanie in Wageningen van 1344 vermeldt, dat de stichters zijn: Eduard van Gelre, Walram van Valkenburg, Luef van der Heyden, Rogier van Rechteren, Jacob van Heeteren, Herman van Keppel, Gijsbert van Starkenberg, Johan van Doornic, *Johan van Kuinre*, ridders, e.a. Zij noemen zich ,,socii nunc consortium invicem habentes, vulgariter nominati,, die ghesellen van den craen" ". De betekenis van deze laatste uitdrukking zoekt Mr. S. Muller Fz. in zijn artikel ,,de Stapel van Rijswijk" in een gilde van hefkraandrijvers. De samenstelling van dit gezelschap in ogenschouw nemend, doet mij eerder zoeken bij de betekenis ,,kraan van een wijnvat" (Gelre. Bijdr. en Med. VIII, p. 65 en Verdam, Middel-Nederlandsch Handwoordenboek).

In oorkonden van 1346 en 1351 wordt gesproken over een goed van heer *Johan van Kuenre*, ridder, in het kerspel Varchten (Vorchten) (T.R.O.-A 64 en 67). Op 22 oktober 1347 verkoopt Gerrit van Aeswijn, ridder, zijn goed Wijnvoerden met de daarbij behorende veerboot gelegen in het kerspel Varchten, aan het klooster Ter Hunnepe. Hij verzoekt zijn leenheer, *Johan van Cuinre*, ridder, daarmee de abdis en het convent te willen belenen (T.R.O.-A 64, Arch. Ter Hunnepe Inv. 411, R 137). Dezelfde dag beleent *Johan van Kuenre*, ridder, abdis en convent met het goed Wijnvoerden ,,ten Zutphensche regte" tegen betaling van een pond, bekennende met dit laatste, dat hij Gerrit van Aeswijn niet schuldig is hem of zijn erfgenamen enige dienst te bewijzen ter zake van dat goed (T.R.O.-A 65, Arch. Ter Hunnepe Inv. 446 R. 136).

Reynoud, heer van Coevorden belooft op 20 maart 1347 aan de bisschop van Utrecht het schoutambt van Twenthe en het kasteel van Goor voor hem te bewaren en te zijner tijd weer op te leveren. Zijn getuigen zijn: Hendrik heer van Borculo, *Johan van Kuinre*, ridders, en Johan van den Clooster, knape (O.B.G.D. no. 394).

Johan van Kuinre blijkt in 1353 bezig te zijn met een slot te bouwen bij Baerlo. Op 18 jumi 1353 gaan enkele schepenen van Deventer naar Baerlo om er de grachten te bezien (Cam. rek, Dev. 11, p. 208). Het erve Baerlo in de buurschap Linde noord-oost van Deventer heeft nog overblijfsels van grachten en andere bewijzen, dat er eens een kasteel heeft gestaan.

Op 6 juli 1355 verklaren *Johan* en *Henric van Ktinre*, broedere, ridders, met het klooster te Haske (Friesland) een overeenkomst te hebben gesloten tot afstand van rechtten op goederen onder Staphorst en Meppel, in ruil voor de tienden te Bullingerslag. Zij vragen de brief mede te bezegelen aan ,,heren *Johan*, here *van Kunre* onsen neven, Johanne Sloet e.a." (O.B.G.D. no. 439).

Op 3 augustus 1356 gaan schepenen van Deventer naar Baerlo om ,,het gebouw" te bezichtigen (Cam. rek. Dev. 11, p. 414). In 1356 staat heer *Jan van Cuynre*, ridder, over een gift van Herberen van Putten (Arch. Elburg, lade 7 no. 56). In de Cameraarsrekeningen van Deventer zien we hem veelvuldig aan de zijde van het stadsbestuur optreden. Zo gaat begin april 1357 een bode naar Baerlo om heer *Johan van Kuinre* te verzoeken naar Dorth (Gld.) te komen voor een gerechtdag van de schepenen tegen de burgers van Vorden (Cam. rek. Dev. 11, p. 461). De schepenen van Kampen verklaren op 6 juni 1357, als scheidslieden tussen *Johan van Kuinre*, ridder, en de stad Hamburg wegens de doodslag op zijn knaap Jacob Vlanderman gepleegd, dat de stad Hamburg onschuldig is en door haar geen vrede aan de heer *van Kuinre is* gebroken. Zij schelden de elkander toegebrachte schade kwijt en bevelen voortaan vrede en vriendschap (Ch. en Besch. Oude Arch. Kampen dl. 1, p. 125). Een bode loopt 6 november 1360 naar Baerlo naar heer *Johan van Kuinre* met verzoek naar Wijhe te gaan voor de gerechtdag, waar de heren van Voerst en Rechteren en andere ,,ministeriales terre" zullen komen (Cam. rek. Dev, 11, p. 734). Begin september 1361 loopt een knecht naar het slot Arkelstein naar heer *Johan van Kuinre* ,,als van zijn interdicte" (id. IIIa, p. 21). Deze aantekening doet de vraag rijzen of hij in dit jaar schout van Sallant is. In april 1362 gaan er bestuurders van de stad naar de gerechtdag van *Johan van Kuinre* (id. p. 157). In december laten de schepenen bij Stakedertoren en bij de molen van heer *Johan van Kuinre* het water stoppen (dit in verband met de (belegering van het kasteel de Voorst) (id. p. 116). Eind augustus 1363 gaan personen naar Baerlo ,,om die tymmeringhe te besien" (id. p. 223). Ditzelfde jaar wordt hij vermeld als heer *Johan van Baerlo* (id. p. 248). Onder VB zagen wij, dat hij getuige is van zijn neef *Herman*, als deze in 1363 zijn burcht awn de bisschop opdraagt (Van Mieris 111, p. 154). Begin oktober 1364 gaat een bode naar heer *Johan van Baerlo* met verzoek om te Zwolle te komen (Cam. rek. Dev. IIIa, p. 389). Op 13 juli 1364 betaalt de Cameraar 10 stuivers aan de messelgier (bode) van de stad uit, omdat hij gelopen was naar Borch (Terborg) naar *Hendrik van Baerlo* met een vredebrief van Oelric ton Spykerhues (id. p. 326). Dezelfde *Hendrik van Baerlo* dedingt met Ghelmer Reynerszoon, schepen van Deventer, en Velric ton Spykerhues enkele weken voor Pasen 1366 (id. p. 601 en 603). Oelric en Velric ton Spykerhues waren tevens in strijd met de stad Deventer, met de heren van Coevorden en van Wisch.

Wie is deze *Hendrik van Baerlo?* Het kan niet de broer van heer *Johan* zijn, daar deze sedert 1355 ridder was en dit, naar het streng gebruik van die tijd, zeker aangegeven zou zijn. Ik vermoed, dat hij een zoon van heer *Johan* is, die dan vroeg overleden moet zijn.

In de jaren 1365 en 1366 wordt 'heer *Johan* verzocht op rechtdagen te komen te Dorth tegen Berend Hadeking (van Hacfort), te Borculo, te Nyenbeek tegen de heer van Bronchorst, te Deventer tegen Albert van Almelo, te Warnsveld, te Deventer tegen Evert van den Damme (id. p. 538, 540, 545, 550, 559). Aan een oorkonde van 26 juli 1367 hangt zijn zegel. Hierin verklaart hij met Evert van Essen, Ghelner Splitof, ridder en Albert van den Lare, dat hij voor het klooster Ter Hunnepe waarborgt het erf to Loen in de buurschap te Loen in het kerspel to Bathmen (Arch. Ter Hunnepe, Inv. 330 R 165).

Op 2 januari 1368 betaalt de Cameraar 25 pond 17 stuiver 6 penning voor een diner (cost ende wijn) van schepenen en raad met de heer van Coevorden, heer *Johan van Kuinre*, heer Henric van Dodingweerd, heer Ghelmer Splitof en de priester van Besten (id. IIIb, p. 39). In 1369 staat aangetekend, dat schepenen en raad op 13 april na de middag op het stadhuis 4 taken wijn opdronken tesamen met de heer van Coevorden, heer *Johan van Kuinre* en heer Ghelmer Splitof; de kosten 35 stuiver (id. p. 225). Op 26 juli 1371 gaat hij naar Dorth om bijstand te geven. aan een burger van Deventer (id. p. 323) ; even eerder bezichtigt hij met schepenen de ,,lantweren" (verdedigingswerken) (id. IIIb, p. 367). In 1372 zit een *Johan van Kuinre* in de regering van de stad (Dumbar. Kerk. en Wereldl. Deventer 1, p. 72). Belangrijk is de oorkonde van 7 mei 1376, waarin *Herman* heer *van Kuinre*, *Johan van Kuinre*, ridder, Henric van Essen, de oude, Henric van Essen, de jonge, e.a. betuigen, dat zij voor zich, hun erfgenamen en nakomelingen, mage, hulpers, ondersaten en knechten alinge (geheel) gesoent hebben van allen twisten, zaken en schelin-

gen, de her to ghewest hebben mit den Ersamen luden borghemeisteren, raet en ghemeine burgers, ondersaten en knechten der stad Hamborch (Ch. en Besch. Kampen 1, p. 61: Nagge 1, p. 169 en 170).

In een rekening van begin april 1376 komt de aantekening voor: „Gosen der vrouwen knecht van Baerlo 3 pond." Hieruit mag geconcludeerd worden, dat er in 1376 een vrouwe van ***Baerlo*** was (Cam. rek. Deventer IV, p. 277). In 1377 en 1378 is ***Johan*** op een rechtdag te Deventer en naar ter Ooy (Gld.) op een dag tegen Aernt van den Gruythues (id. V, p. 67 en 80). Hij is bij de besprekingen over het graven van een landweer tussen het slot Arkelstein en Deventer op 28 maart 1378 (id. p. 136) en de zelfde dag over een landweer, die men graven wilde van Baerlo landinwaarts (id. p. 137). In juni 1379 is hij met schepenen op een rechtdag te Nijenbeek tegen Daem Voghel (id. p. 256). Op 6 mei 1380 gaat een bode naar Baerlo naar ***heer Johans wijt'*** (id. p. 280). In september 1381 is hij met schepenen op een rechtdag op Arkelstein (id. p. 425). In 1381 procedeert hij tegen Evert van Langen en tegen alle goederen van Bevervoerde welke deze bezit, tegen Ecbert van den Grymberge, Albert Morriken, Gerijd van Bevervoerde, Conrad van Tije en Gerard Keije voor 800 Volmarssche marck (T.R.O.-F 36, 37 en 42). Moet hieruit worden afgeleid, dat hij aanspraken kon maken op een erfenis van Bevervoerde?

Op 30 oktober 1381 neemt Dirk van Selwert zijn eerste wasteken tegen heer ***Johan van Kuinre,*** ridder, diens vrouw en hun zoon ***Johan,*** voor ***200*** oude schilden (id.-F 43). Eveneens met zijn zoon ***Johan*** komt hij voor in ordelen van 1382 en 1385 (id. F 47, 53 en 123).

Hij onderhandelt op 2 maart 1383 met schepenen, heer Henric van Dorth en Berend Hadeking over zaken tussen de stad en de broers van Keppel (Cam. rek. Dev. VI, p. 96). Op 19 augustus 1383 is hij als leenheer aanwezig bij een uitspraak over het goed Wijnvoerden te Varchten (zie sub VQ). Aan deze oorkonde hangt zijn zegel. Als gerichtsman komt hij voor op 2 februari 1384 (Van Doorninck. Cat. der arch. van het Groote en Voorster Gasthuis te Deventer: met zegel). Hij neemt op 1 december 1385 zijn eerste wasteken tegen Henric van Essen, de oude, Cyse van der Schuren, Evert de Rode Willemszoon en Jacob van Creyenscote genaamd Coep Holle voor 1000 oude schilden en tegen de erfgenamen van Henric van Essen, de jonge en anderen voor 400 oude schilden (T.R.O.-F, p. 135). Op 20 maart 1386 wordt de zaak tussen heer ***Johan van Kuinre*** q.q. en Lutgard, weduwe van Henric van Essen en anderen tot de eerste rechtdag van St. Jan uitgesteld (T.R.O.-F 141). Op 16 april 1387 scheldt hij voor zich en zijn erfgenamen de abdis en het convent van Ter Hunnepe kwijt, alle aanspraken en rechten, welke hij en zijn rechthebbenden mochten hebben op het goed en het veer te Wijnvoerden. Medezegelen: zijn zoon *Johan* en schoonzoon ***Pelgrim Sticke van Diepenheim*** (T.R.O.-A 100 en Arch. Ter Hunnepe Inv. 411 R 205). Kort na Pasen 1394 gaat de stads messelqier naar heer ***Johan van Kuinre*** en voorts naar andere „welgeboren lieden" met verzoek in Zwolle te samen te komen met de schepenen van de drie steden (Cam. rek. Dev. VII, p. 313).

VIPA. ***Johan van Kuinre,*** vermeld **1381,** overl. in 1411, trouwt vermoedelijk *Geertruida (Trude) van Gherner,* vermeld 1408 en 1410, dochter van ***Arend van Almelo van Gherner*** en ***N. van Eme,***

Het huwelijk blijft kinderloos.

Op 3 oktober 1381 neemt Dirk van Selwert zijn eerste wasteken tegen heer ***Johan van Kuinre,*** ridder, diens vrouw en hun zoon *Johan,* voor 200 oude schilden (T.R.O.-F 43). Hij komt verder voor als zoon van heer ***Johan van Kuinre*** in ordelen van 1382 en 1385 (T.R.O.-F 53 en 123).

Op een rechtdag te Deventer op 28 juni 1385 zien we hem optreden als momber van ***Pelgrim*** *Sticke.* Deze was gehuwd met *Johan's* zuster *Hildegond.* Het proces betreft een geschil van *Pelgrim Sticke* met de gebroeders Evert en Hendrik van Essen (T.R.O.-F 125). Aan een ordel van 27 januari 1387 hangt *Johan's* ***zegel:*** een links gewende leeuw (T.R.O.-F 158).

In de leenakten van bisschop Frederik van Blankenheim lezen we, dat op 1 mei 1394 „'t Gued toe Jordening to Holten ende Bruens huys to Holten ***Johan van Cuynre heren Johanssoen*** verzocht en ontving". Achter deze belening komt een aantekening voor „habet *Hillegont* eius soror". Met genoemde goederen zien we op 27 juni 1410 beleend Gheryt Borren na opdracht door *Johan* ***van Kuynre heer*** *Johanssoon.* Op 23 april 1411 wordt beleend *Hildegunt heren* ***Johansdochter van Kuynre*** onder hulderschap van ***Johan*** *Sticke* haar zoon. „Nota ista bona sunt inpheodata post mortem ***Johannes de Ku ynre*** fratris ipsius."

In 1395 is hij samen met *Hilgond* ***van Cuinte,*** echtgenote van ***Pelgrim*** *Sticke,* gewikkeld in een proces tegen Hugo van den Laer (T.R.O.-B 31 en 37). Blijkens een lijst van dienstmannen van de bisschop van Utrecht van ca. 1385 komen voor „In de buurschap van Letloe (Lettele), Lvnloe en Ockenbroec, ***Johan van Cuenre*** en Huge van den Laer (Ov. Alm. 1850, p. 182).

In 1400 heeft hij een proces met Herman van Loe (T.R.O.-B 71). In 1408 wordt beleend „*Jan* ***van Kuenre*** sijn vrou *Trude*" met het huis te Baerlo met de (tienden grof en smal qelegen bij Deventer in Colmschaten, zijnde een leen van de Proosdij van Deventer (m.s. Van Rhemen in Rijks-Archief te Arnhem). Dit leen komt in 1415 aan Herman de Wilden en wordt in 1417 door *Hillegonde* ***van Kuenre*** verkocht aan de stad Deventer (idem).

Op 10 december 1410 wordt een ordel gewezen tussen ***Albert van Eme*** en Hein Obelding. Voor recht wordt gewezen: „dat, daar het proces over het goed van ***Johan van Cuenre*** en van *Albert's* zuster begonnen was voor de Rigter te Holten, onder wiens regtsgebied het quaestieuse goed lag enz." (T.R.O.-B 18 1) . Deze ***Albert van Eme*** is ten rechte ***Albert van Gherner geheten van Eme,*** vermeld van 1370-1420. Hij is een zoon van *Arend* ***van Almelo,*** die van zijn moeder Gherner erft (Ter Kuile. Het geslacht Van Almelo, in Versl. en Med. Ov. Regt en Gesch. 1959, p. 17 e.v.). Albert's moeder zal ***Van Eme geheten*** hebben. Naar de inhoud van dit vonnis te oordelen, was ***Johan van Kuinre*** met ***Albert's*** zuster getrouwd.

VIPB. ***Hildegond van Kuinre,*** vermeld 1395-1425, trouwt ***Pelgrim*** *Sticke* ***(van Diepenheim),*** vermeld 1378-1406, overl. in 1408, zoon van ***Arend*** en N.N.

Hun kinderen waren:

1. ***Arend,*** vermeld 1409, overl. 1458, tr. ***Soete van*** *Appelthoern,* dr. van ***Hendrik*** *van Appelthoern.*
2. ***Berend,*** vermeld 1406, overl. 1457, tr. *Bertha* ***N.***
3. ***Johan,*** vermeld 1406, overl. 1468, in 1457 beleend met vele goederen, die voordien door het geslacht Van Sebelingen van het Sticht in leen werden gehouden, beleend met het Weldam (T.R.O.-D 62 en 63).
4. ***Pelgrim,*** vermeld 1409—'56.
5. *Margaretha,* vermeld 1406—'50, tr. ***Frederik van*** *Twicke-*

Zegels van de graven en heren van Kuinre.

1. *Hendrik III* graaf *van Kuinre*
6 juni 1297

2. *Johan, I* heer *van Kuinre,* ridder
27 maart 1336

3. *Herman I* graaf *van Kuinre*
16 mei 1371

4. *Herman 11* graaf van *Kuinre*
12 febr. 1377

5. *Herman III van Kuinre*
20 jan. 1422

6. *Hendrik van Kuinre*
5 maart 1417

7. *Johan* van *Kuinre,* ridder
26 juli 1367

S. Johan *Johansz.* van *Kuinre*
16 april 1387

9. *Hildegond* van *Kuinre*
6 aug. 1398

10. *Mechtelt* van der *Ese,*
echtgenote van
Herman I graaf *van Kuinre*
4 nov. 1370

lo, zoon van *Heaman (coll.* Van Rhemen in R.A. Arnhem, p. 469-472).

Heer *Johan van Kuinre* is op 10 juni 1385 getuige van *Pelgrim Sticke* als deze zijn eerste wasteken neemt tegen een aantal personen. Op 28 juni kiest *Pelgrim* tot momber *Johan van Kuinre Heer Johanszoon* en draagt hem de brieven op van Evert en Henric van Essen, gebroeders, om daarin te doen en te laten, te winnen of te verliezen, alsof hij het zelf ware (T.R.O.-F 123 en 125). Op 1 december 1385 treedt heer *Johan van Kuinre* op als momber voor *Pelgrim* (T.R.O.-F 135). Met dezelfde bezegelt *Pelgrim* op 16 april 1387 een oorkonde. waarin *Johan van Kuinre,* ridder, alle rechten op het goed Wijnvoerden overdraagt aan het klooster Ter Hunnepe. Hij heet hier *Pelgrim Sticke van Diepenheim* (T.R.O.-A 100). In 1394 zien we *Pelgrim Sticke* in een proces met *Alberf van Gherner geheten* van Eme.

Op 12 mei 1395 neemt Hugo van den Laer zijn eerste wasteken tegen *Johan* van *Kuinre heren Johans zoon, Hilgond van Kuinre,* echtgenote van *Pelgrim Sficke,* en Herman Stael van Coevorden, elk wegens 1000 gulden. Op 23 juni krijgt Van den Laer pandbrieven tegen *Pelgrim Sficke* en *Hildegonf van Kuinre,* diens echtgenote (T.R.O.-B 31 en 33). *Pelgrim* en *Hildegonf* bekennen op 6 augustus 1398 ten behoeve hunner zielen aan het klooster Ter Hunnepe geschonken te hebben een stuk land bij de Hornt aan de Nederberg (met zegel van *Hildegonf:* een klimmende leeuw) (T.R.O.-B 61; Arch. Ter Hunnepe Inv. 319 R 239). Enkele dagen later schenkt *Pelgrim van de Redamme* aan dit klooster eveneens een stuk land van de Nederberg bij de Hornt, hetwelk aan *Pelgrim Sficke,* zijn neef, en hem tezamen toebehoorde (T.R.O.-B 62).

In 1406 is er een proces gaande over de erfenis van *Arend Sficke van Diepenheim; Pelgrim* behoort tot de erfgenamen (T.R.O.-B 140, 141, 147). Na dode van zijn vader wordt 7 oktober 1408 *Arend Sficke* beleend met de goederen Wanynck en Langhkencking in Markelo (Leenakten Fred. van Blankenheim). Op 29 augustus 1409 verklaren de gebroeders *Arend, Berend, Johan* en *Pelgrim Sficke,* dat zij het goed in de Hornt tot een recht testament voor de zielen van wijlen hun vader *Pelgrim* en van hen zelven geschonken hebben aan de kelnarij en het convent van het klooster Ter Hunnepe (T.R.O.-B 177).

Op 21 januari 1411 wordt vermeld, dat *Hildegond van Kuinre* niet verschenen is op de haar tegen de erfgenamen van Goyer marke gestelde termijn; de landsheer besluit daarover te spreken o.a. met de markerigter door wie de ontruiming is gelast (T.R.O.-B 187).

In de registers en rekeningen van het bisdom Utrecht wordt vermeld, dat Jonkvrouwe *Hildegonf heren Jans dochter van Cuenre* houdt het goed te Scherpenzeel met al zijn toebehoren, zoals dat gelegen is in het kerspel Olst. Hulder voor haar is Jan Spitolf. *Hildegond* heeft het huis te Baerlo geërfd van haar broer *Johan,* die kinderloos is overleden. In 1417 verkoopt zij dit met de tienden grof en smal aan de stad Deventer (coll. Van Rhemen Inv. no. 22 in R.A. Arnhem). Sub VIPA zagen we dat zij op 23 april 1411 van haar broer erfde het goed Jordening en Bruenshuis te Holten: zij wordt er dan mee beleend onder hulderschap van haar zoon *Johan* (Leenakten Fred. v. Bl.).

Op 8 april 1425 schenken *Johan Sficke* en *Hillegond* zijn moeder een molder rogge uit hun erf de Duessche bij het dorp Holten aan het klooster Ter Hunnepe, om te bidden voor hen en hunne ouders (T.R.O.-C 8: Arch. Ter Hunnepe R 310).

Terwijl de voornamen *Arend* en *Johan* van de zoons *Sficke* afgeleid zijn van de beide grootvaders, rijst de vraag waar de namen *Berend* en *Pelgrim* vandaan komen. Het feit, dat *Pelprim Sficke* een neef *Pelgrim* heeft maakt het aannemelijk dat *Pelgrim*'s grootvader deze voornaam droeg. Indien *Pelgrim* junior naar zijn overgrootvader werd genoemd, is dit mogelijk ook het geval met zoon *Berend.* Daarmee zou dan *Berend van Kuinre,* ridder, vermeld 1313 als houdende de hof Overcinge en het goed Cotland te Havelte en de tiende in Ysselham c.a. van Herbert van Putten, de vader zijn van *Johan* (VP) en de grootvader van *Hildegond* (Van Doorninck en Molhuysen. Staat der bezittingen van Herbert van Putten en andere leden van zijn geslacht omstreeks 1313).

VQ. *Hendrik van Kuinre,* ridder, vermeld 1349—'87, trouwt *Hildegard van Sebelingen,* dochter van *Berend,* knape en *Ida N.*

Op 24 augustus 1349 zijn borg bij een verkoop door Hendrik van Wullen: Herman heer van Ahaus, *Hendrik van Kunre,* Robert van Burze, de broers Johan en Mathias van Rammesberg en Nicolaas van Siidwich, famuli. *Hendrik van Kuinre* zegelt met een leeuw (Inv. der nichtstaatliche Archive des Kreises Warendorf, p. 145 no. 3).

Interessant is een aantekening in de Rekeningen van Deventer van 3 mei 1355: „joculatoribus, missis civitati per dominum *Henricus de Kuenre* de sua militia XX soldi", welke ons vertelt van het feest dat *Hendrik* gaf ter ere van het feit, dat hij de ridderslag had ontvangen (Cameraars rekeningen Deventer, dl. II, p. 335).

Reeds eerder zagen wij, dat hij op 6 juli 1355 met zijn broer *Johan* een overeenkomst sloot met het klooster te Haske (Friesland), waarbij de broers ontvingen de tienden te Bullingerslag (Staphorst) in ruil tegen hun aanspraken op andere goederen. Zij verzoeken o.m. heer *Johan* heer *van Kuinre,* hun neef, mede te zegelen (O.B.G.D. no. 439).

Op 11 september 1357 belooft *Henrick van Kunre,* ridder, een som gelds te betalen (Inv. der nichtstaatl. Arch. des Kreises Ahaus, p. 16 X no. 3). Het zegelrestant vertoont een leeuw.

Heer Henric van Borculo, ridder, erkent op 29 november 1365 van Gijsbert van Borculo een som gelds te hebben ontvangen, waarvoor borg hebben gestaan de heer van Coevorden, heer *Henric* van *Kuinre* en Johan van der Zande (Van Schilfgaarde. De Graven van Limburg Stirum enz. dl. III, 2e stuk, R 121).

Uit de Cameraarsrekeningen van Deventer lezen we, dat op 1 november 1365 een bode werd gezonden naar Enschede, naar heer *Henric van Kuenre* met het verzoek te komen op het slot Arkelsteyn voor een rechtdag. In september 1366 is hij aanwezig bij de rechtdag van Berend Hadeking te Colmschate. Op 28 juli 1368 declareren 3 schepenen onkosten gemaakt met heer *Henric van Kuynre* „die zij 's nachts in de stad lieten" (Cam. rek. Dev. dl. 111-1, p. 444 en 551 en dl. 111 2, p. 77).

Het leenboek van de bisschop van Munster geeft op het jaar 1370 de mededeling „Dominus *Henricus de Kunre* est infeodatus cum curte to Cosvelde (Coesfeld) quod dicitur Twelflingegut sita in Tuencia" (Merten. Entstehungs und Rechtsgeschichte der Burgmanschaften in Westfalen, p. 127). Het betrof hier een twaalflingengoed tot de Nyenborg (Snuif. Verz. Bijdr. tot de Gesch. van Twenthe).

Op 15 mei 1372 verkopen *Hendrick van Kuenre,* zijn vrouw *Hille* en zijn dochter *Locke* (= *Lufgard)* aan hun edelen heer

Overzicht.

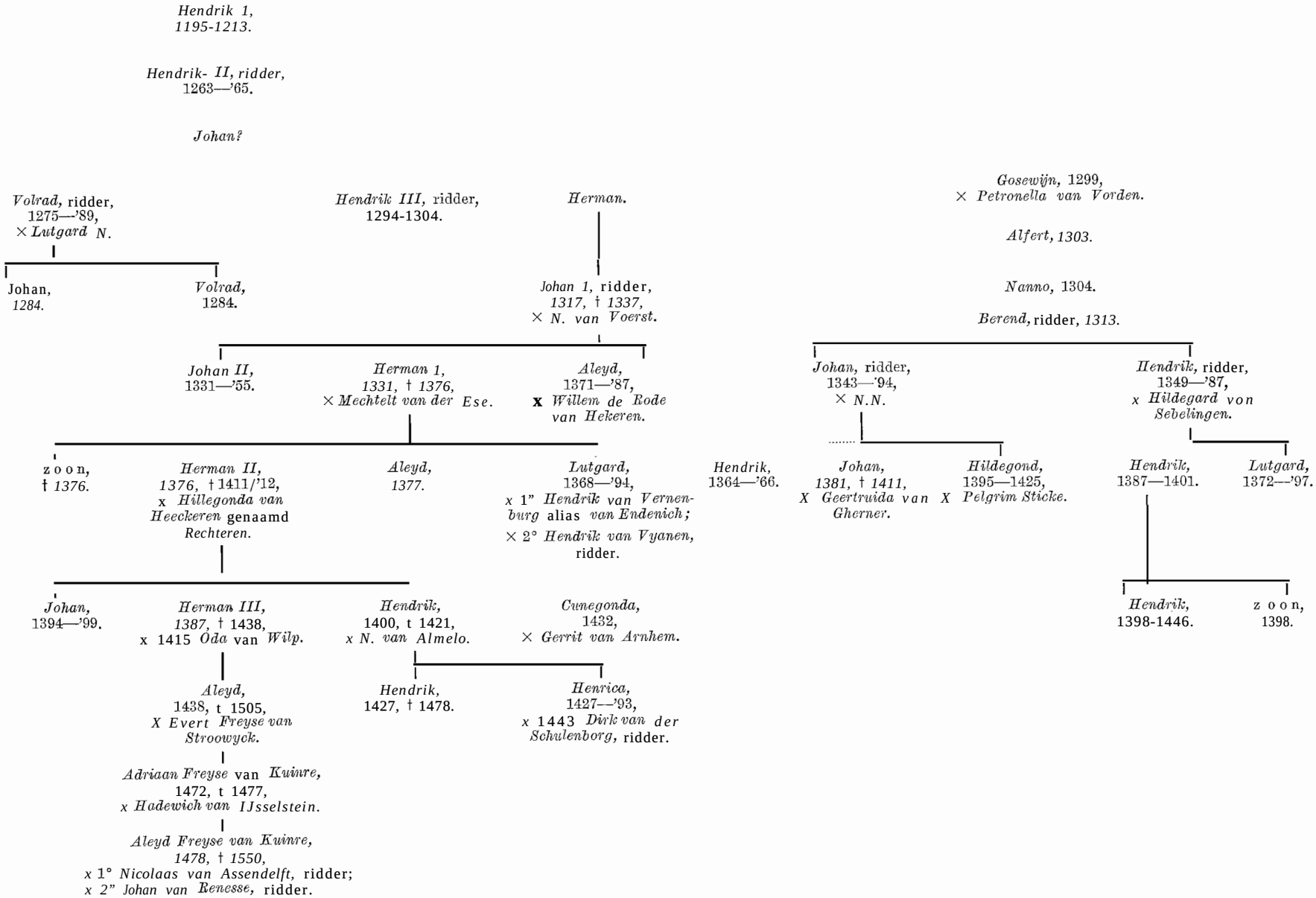
Hendrik 1, 1195-1213.
Hendrik- II, ridder, 1263—'65.
Johan?
Volrad, ridder, 1275—'89, × Lutgard N.
Johan, 1284.
Volrad, 1284.
Hendrik III, ridder, 1294-1304.
Herman.
Johan 1, ridder, 1317, † 1337, × N. van Voerst.
Johan II, 1331—'55.
Herman 1, 1331, † 1376, × Mechtelt van der Ese.
Aleyd, 1371—'87, x Willem de Rode van Hekeren.
z o o n, † 1376.
Herman II, 1376, † 1411/'12, x Hillegonda van Heeckeren genaamd Rechteren.
Aleyd, 1377.
Lutgard, 1368—'94, x 1° Hendrik van Vernenburg alias van Endenich; × 2° Hendrik van Vyanen, ridder.
Johan, 1394—'99.
Herman III, 1387, † 1438, x 1415 Oda van Wilp.
Hendrik, 1400, t 1421, x N. van Almelo.
Cunegonda, 1432, × Gerrit van Arnhem.
Aleyd, 1438, t 1505, X Evert Freyse van Stroowyck.
Hendrik, 1427, † 1478.
Henrica, 1427—'93, x 1443 Dirk van der Schulenborg, ridder.
Adriaan Freyse van Kuinre, 1472, t 1477, x Hadewich van IJsselstein.
Aleyd Freyse van Kuinre, 1478, † 1550, x 1° Nicolaas van Assendelft, ridder; x 2° Johan van Renesse, ridder.
Hendrik, 1364—'66.
Gosewijn, 1299, × Petronella van Vorden.
Alfert, 1303.
Nanno, 1304.
Berend, ridder, 1313.
Johan, ridder, 1343—'94, × N.N.
Hendrik, ridder, 1349—'87, x Hildegard von Sebelingen.
Johan, 1381, † 1411, X Geertruida van Gherner.
Hildegond, 1395—1425, X Pelgrim Sticke.
Hendrik, 1387—1401.
Lutgard, 1372—'97.
Hendrik, 1398-1446.
z o o n, 1398.

Berend graaf van Bentheim de hof Sebelingen in de kreis Scuttorpe (Schüttorf, Westfalen) (Arch. Westfalen Band I, p. 655x no. 8). Deze hof was als borgmansgoed enkele generaties in het bezit geweest van het geslacht *Van Dolre* (*Dulder* in Twenthe), dat zich sedert 1265 *Von Sebelingen* noemde. Dit geslacht stierf uit met *Henrick (Heino) von Sebelingen,* zoon van *Bernhard,* welke eerste in 1351 en 1365 als borgman voorkomt. De borglenen gingen over in het geslacht *Van Kuinre.* Daar *Hendrik van Kuinre* reeds in 1349 in het Bentheimse optreedt, vermoed ik dat hij met een dochter *Von Sebelingen* gehuwd was, vermoedelijk een dochter van Bernhard en een, zuster van *Heino.*

In 1380 zien we *Hendrik* aanspraken maken op het goed Wijnvoerden te Vorchten (Arch. Ter Hunnepe, inv. 410) en bij een koop te Schüttorf (Bentheim) (Jungius. Historia Antiquissima Comitatus Benthemiensis, p. 374 app. no. 11).

In een lijst van leenmannen van het Sticht van ca.. 1382 komt voor een aantekening „Item her Reynolt van Coevoerde ridder houdt van mijnen here van Utrecht. .. in den kerspel Aldenzale (Oldenzaal) ... de tienden van dat huys to Brunyng bij heren *Hendrikes* huys *van Kuynre* (O.B.G.D. no. 699). Op 19 augustus 1383 oorkondt Floris, bisschop van Utrecht na beraad met zijn ridderen, knapen en schepenen van Deventer en Zwolle, dat *Henrick van Kuenre,* ridder, geen recht heeft op het goed Wijnvoerden in het kerspel Varchten, maar dat het aan het klooster Ter Hunnepe behoort (met zegels van de bisschop en *Johan van Cuenre,* leenheer van het goed) (Arch. Ter Hunnepe, inv. 411 reg. 196). Met zijn vrouw *Hille* doet hij op 19 maart 1384 afstand van alle aanspraken op de tienden in het kerspel Bramsche (kr. Lingen) ten gunste van het klooster Gravenhorst (Arch. Gravenhorst R 165. Copie in S.A. Munster onder MSC I, no. 97 S. 84). Hij zegelt op 30 november 1387 met andere Bentheimer borgmannen een, door graaf Bernhard van Bentheim opgestelde oorkonde, waaruit blijkt dat hij in leen had de Herberg te Vogelsang (Vom Bruch. Rittersitze des Emslandes, p. 170) (In 1346 had *Bernhard von Sebelingen,* knape, als borgleen ontvangen de Herberg te Vogelsang gelegen voor het slot Bentheim, en de hof Sebelingen).

VIQ. *Hendrik van Kuinre,* vermeld 1387-1401, tr. N.N.

Hij heeft een zoon *Hendrik,*

Hendrik wordt niet genoemd in 1372 bij de verkoop van de hof Sebelingen door *Hendrik van Kuinre,* ridder. Indien hij het echter is, die op het slot Brunynck door de bisschop van Munster belegerd wordt, mogen, we in hem toch wel de zoon van *Hendrik* (VQ) zien. Zeker is dit echter niet.

Op 30 november 1387 geven *Hinric van Kunre,* Arnd van Schoneveld en Johan Voet vidimus van de brief van 29 juni 1387, waarin Bernd graaf tot Benthem, Boldewijn heer tot Steynvorde, Ludolph van Stenvorde, zijn zoon, Johan van Solmisse heer van Guterswijck, Wolter heer tot Vorst en tot Keppel en Evert van Heker heer tot Almelo, knape, elkander wederkerig bijstand beloven (Huisarch. Almelo: zegel van *Hendrik van Kuinre:* een klimmende leeuw).

In 1392 wordt het slot Brunynck verwoest door bisschop Otto IV van Munster op verzoek van de borgmannen van de Nyenborg. De tekst in een oude Munsterse bisschopkroniek luidt: „da na hadde he (Otto, IV van Munster) vele orleges und heft alwege herliken segevechtet. Und hyr na in dat erste yaer sijnes byschoppdomes umme bede wyllen der van der Nyenborch hadde he orlege myt *Heijnrike van Kunern,* wonnende in der Twente, und belach sijn sloet geheijten Bruninck

und wan dat und verbrande dat". *Hendrik van Kuinre was* eveneens borgman van de Nyenborch (bij Heek). Hij was n.l. beleend met de hof te Coesfeld en wel als een twaalflingengoed (twaalfling = heergewaad, dat bij belening moet worden betaald? Zie Snuif. Verz. Bijdr. tot de Gesch. van Twenthe, p. 81 en 88). Tijdens de regeringsperiode van deze Otto IV (1392-1424) leefde er ook een *Reynolt van Kuinre* (Ficker. Die Geschichtsquellen des Bisthums Munster, erster Band, p. 173 und 175).

Op 29 september 1398 verkopen *Hinric van Kuenre* en zijn zoons een horige aan de gebroeders van Gheesteren (Inv. nichtstaatl. Archive Westfalen, Band I, p. 313x no. 92).

Op 4 juli 1400 geven *Hinrich van Cunren,* knape, en zijn zoon *Hinrich* als leenheer hun toestemming tot de verkoop van een rente uit de erven Holthus en Spakeborch in de kerspel Borghorst, buurschap Willemesberge (idem, Beiband I, Heft II, p. 381 R 59; een zegel behouden).

Hinric van Kunre de oude en zijn zoon *Hinric van Kunre* de jonge alsmede *Arnd Sticke van Lechtenhorst* verkopen op 23 juni 1401 het goed Vrendikenshues in het kerspel Nordhorn, buurschap Vrendestorpe (Westfalen) aan Johan Voet (met zegels van beide *Kuinre's* welke een klimmende leeuw vertonen: arch. klooster Frenswegen, eigendom Fürst von Bentheim-Steinfurt te Burgsteinfurt).

Op 1 december 1446 treedt een *Henrick van Kuenre* op als gerichtsman te Borculo (Schilfgaarde. De graven van Limburg Stirum dl. 111, 2e stuk R 470; het zwaar beschadigde zegel laat voldoende duidelijk een leeuw herkennen).

Met de hof te Brunynck onder Enschede zien wij in 1470 beleend Mattheus van Gravestorp, zoon van Mattheus van Schoneveld alias van Gravestorp, en wel als een twaalflingengoed tot de Nyenborch.

Een onderzoek van de oorkondenverzameling Bentheimkerk in het Staatsarchief Osnabrück en andere Westfaalse archieven zal ongetwijfeld nog meer gegevens over deze tak der *Kuinre's* opleveren.

Nabeschouwing.

Verschillende schrijvers hebben zich uitgesproken over de herkomst der graven *van Kuinre.* Brumanus zegt, dat zij van origine Frankische gouwgraven zijn geweest (Dumbar. Analecta II, p. 88). Andere schrijvers beweren, dat zij Stichtse ministerialen waren, die zich zelfstandig hebben weten te maken. Het eerste lijkt meer waarschijnlijk dan het laatste. De titel „graaf" werd in de middeleeuwen in deze gewesten toch wel uitsluitend op grond van historische rechten gevoerd. Ook het recht van munt wijst op een (belangrijker voorgeschiedenis, dan die van een tot grote zelfstandigheid geraakte edelman.

Alhoewel de naam *„Van Kuinre"* niet in oorkonden van vóór de 13de eeuw voorkomt, treden er reeds veel eerder graven in het betreffende gebied op. Zo schenkt keizer Otto I in 966 aan het klooster St. Panthaleon te Keulen de helft van een eiland in Almere (Zuiderzee), dat Urch heet, alsmede het land tussen de rivier de Nakale (Nagel) en Vunningham, hetwelk vroeger door zekere graaf Gardolf in leen werd gehouden en gelegen is in het graafschap van graaf Egbert (Van den Bergh. Oork.boek Holland en Zeeland dl. I, no. 39; O.B.O. I, no. 17). Ook kan gewezen worden op de Friese graafschappen Oostergo, Westergo, Staveren en Iselgo, die van Middel-Friese- op Brunswijkse graven vererven in het begin der 11de eeuw. In 1077 en 1086 ontneemt de keizer deze graafschappen aan de opstandige markgraaf Egbert II en schenkt deze aan het bisdom Utrecht (Van Mieris, p. 73;

Charterboek van Vriesland, p. 67-71. Jaekel, Die Grafen von Mittelfriesland aus dem Geschlechte König Ratbods). Na de dood van deze graaf Egbert in 1090, treedt diens zwager graaf Hendrik de Vette van Nordheim in diens, rechten. Hij wordt in 1101 vermoord, waarna de graafschappen wederom langs vrouwelijke lijn komen te vallen binnen de aanspraken van de graven van Zutphen, later van Gelre, en de graven van Holland (Niermeyer. Het staatsgezag in Midden-Friesland voornamelijk in de 12e eeuw: in Bijdr, voor Vad. Gesch. 7e reeks VIII, 1937). Geen van de genoemde partijen verwerft in Friesland veel invloed. In 1165 beslist de keizer, dat Holland en Utrecht er tesamen het gezag zullen uitoefenen.

Het graafschap Iselgo verdwijnt na 1086 uit de geschiedenis om plaats te maken voor een graafschap, dat zich uitstrekt van Urk tot in Stellingwerf en naar zijn hoofdplaats „Kuinre" zal gaan heten. De band met de andere Friese graafschappen blijft gehandhaafd: dit volgt uit vele oorkonden. In een akte van 1132 lezen we, dat de kapel van Kuinre onder de kerk van St. Odulphu's te Staveren behoort, tesamen met die van Oosterzee, Ruthne, Ysselham, Marknesse, Urk en Emelwaard. Omstreeks 1165 bouwt bissohop Godfried van Rhenen te Vollenhove een slot tegen de Friezen (Dumbar. An. 11, p. 214). Het 20 km noordelijker gelegen K u i n r e werd dus blijkbaar als Fries beschouwd. Onwaarschijnlijk is het dan ook, dat er reeds toen een dienstverhouding tussen de bisschop en de graaf van *Kuinre zou* hebben bestaan. Men krijgt dan ook de indruk dat het graafschap K u i n r e is voortgekomen uit het graafschap Iselgo, dat de oude monden van de Yssel zal hebben omvat, een gebied dat voor de grote overstromingen globaal zal hebben samengevallen met de huidige Noordoostpolder. Dat Iselgo hetzelfde zou zijn als Salland, zoals wel beweerd is, lijkt minder waarschijnlijk, daar dit laatste gewest voorkomt met de namen Salahom (815), Salalant (959), Salo (968), Salon (973, 996, 1040), terra Sallandie (1187) en Sallandia (1223). Het zullen de grote overstromingen van de 12de en 13de eeuw zijn geweest, die het meest hebben bijgedragen tot de ondergang van het graafschap. Brumanus vertelt in zijn „Brevis descriptio Isalae" (Dumbar. An. 11, p. 205), dat de grote veranderingen van 1222 dateren. Niet lang voor zijn tijd (parentum nostrorum memoria) werden tussen Urk en Friesland nog bossen gezien, uit esdoorns, eiken en dennen bestaande. Het verlies van land rond het Flevo-meer is in de Romeinse tijd al gaande, daar de Romeinen spreken van drijvende eilanden met bomen erop. De grote landverliezen in de 12de en, 13de eeuw zijn waarschijnlijk als een voortzetting van dit proces te beschouwen, zij het dan na een tijdelijke onderbreking in een vroeg-historische regressiefase (Van der Heiden, in Bulletin Kon. Ned. Oudheidk. Boad 15 juni *1950,* p. *83* e.v.). Wanneer precies de verschillende plaatsen in dit gebied verloren gingen is niet bekend. Espelo, Tollebeke, Nagele, Ruthne, Marknesse en Veenhuysen zijn verdwenen. Van Urk en Emelwaard zijn grote stukken weggeslagen. De plaats van Nagele is teruggevonden; van Veenhuysen weten we, dat het in 1331 nog bestond en dat de kerktoren nog eeuwen boven water heeft uitgestoken.

Ook in de geschiedenis van het slot K u i n r e tekent zich het opdringen van de zee af. In de zomer van 1943 worden in de Noordoostpolder, ongeveer een kilometer zuidwest van het huidige K u i n r e, de resten van een burcht gevonden en opgegraven. Dr. P. J. R. Modderman, die het opgravingswerk verrichtte, vertelt hiervan in zijn proefschrift: „*Over* de wording en beteekenis van het Zuiderzeegebied" (Groningen 1945) (zie ook Van der Heiden op. cit.). Het was een ronde burcht met een middellijn van 30 meter, gelegen op een hoogte en omgracht, kortom het oudste type stenen burcht, dat het Europa van de middeleeuwen kende. Zoals, vermeld werd deze burcht 'in 1196 door de Friezen verwoest. 'Bij het uitgraven van de grachtmodder werden dan ook takkebossen en stukken hout met brandsporen teruggevonden. Aardewerk, aangetroffen in de gracht, wees op een bouwperiode in de tweede helft van de 12de eeuw. Aangenomen kan worden, dat deze burcht weer is opgebouwd, doch omstreeks 1300 is verlaten wegens het veld winnen van de zee. In 1331 spreekt men althans van de „alde bergh" (oude burcht). De restanten van deze oude burcht vindt men thans terug in het Kuinderbos. De gracht is uitgegraven en de grachtmodder benut om de kasteelheuvel te hervormen. De omtrek der voormalige burcht is gemarkeerd door populieren, die geplant zijn op de plaatsen waar de steunberen zijn gevonden.

Het nieuwe slot wordt op veiliger grond gebouwd, Het is teruggevonden in 1951 uit geallieerde luchtfoto's, even buiten de huidige kustlijn. (Van der Heiden in Berichten, van de Rijksdienst voor het oudheidkundig bodemonderzoek in Nederland, jaargang 111, jan. 1952). Ook dit tweede slot was nog een ronde burcht, ditmaal met een binnen- en buitengracht.

Wanneer in 1407 met het graafschap ook het slot K u i n r e aan de bisschop van Utrecht komt, blijkt dit in minder goede staat te verkeren. We hebben nu met een derde slot te maken, daar althans bekend is, dat dit een langwerpig gebouw was, op de hoeken van ronde torens voorzien (Hoefer: „Eenige mededeelingen omtrent Kuinre" in Versl. en Med. Ov. Regt en Gesch. 1909, p. 90 e.v., en Klijnsma. Geschiedk. herinneringen aangaande de voormalige vestingen Steenwijk, Kuinre en Blokzijl). De sporen van de bouwvallen van dit kasteel waren in het begin der vorige eeuw bij zeer lage waterstanden nog te zien. Dit zou de „timmering" van *Herman II* kunnen zijn van 1378, waar de steden zich ongerust over maken *(zie* sub VIA). In 1416 gaat een commissie naar K u i n r e „om te besien dat slot op een ander stede te setten". Dit is waarschijnlijk niet geschied. Wel is het geheel herbouwd, hetgeen blijkt uit een brief van 1 juni 1420, waarin bisschop Frederik van Blankenheim spreekt van „onse slote Cu y n r e, dat wy vannyes uten gronde doen maken hebben". De bisschop benoemt in overleg met de drie steden een kastelein van K u i n r e. Zo zien we in 1423 Willem Tyaesen benoemd tot kastelein en burggraaf, met het bevel huis, slot, heerlijkheid en alle goederen en rechten, voor de bisschop getrouwelijk te bewaren. Hij verplicht zich 24 mannen op het huis te houden. Inventarissen van het slot zijn bekend van 1413, 1427 en andere jaren, een indeling van 1427 (Bijdr. Gesch. Overijssel dl. XI, p. 368 e.v.) (zie ook bij *Herman III*). In 1492 is het huis gedeeltelijk vervallen; in 1508 worden huis en vlek K u i n r e door de troepen van Karel van Gelre belegerd en veroverd, Voor het herstel blijkt de kastelein Herman Hagen in 1512 de som van 2167 goudgulden te hebben uitgegeven (Versl. Rijks oude arch. dl, XLI, Ze dl., p. 326). Een zending naar Brussel in 1531 vraagt om herstel van het slot. Kort daarop wordt het verlaten en adgebroken. De laatste kastelein die vermoedelijk is Johan Stelling in 1538; daarna wordt het ambtman- en kasteleinschap van Kuin re verenigd met dat van Vollenhove.

Voor wat betreft de stamreeks van het geslacht zijn het allereerst de hiaten in de 13de *eeuw,* die de aandacht vragen.

Munten van de graven en heren van Kuinre,

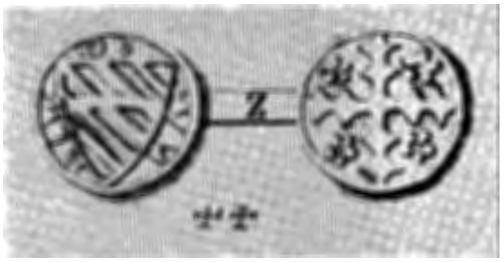

1. *Hendrik III* graaf *van Kuinre*
penning naar tekening in Van der Chijs

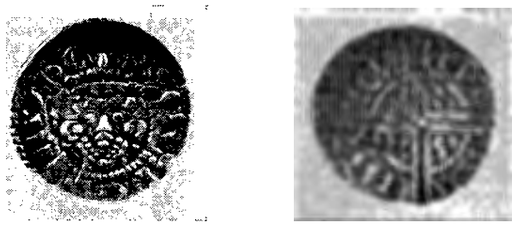

2. Hendrik *III graaf van Kuinre*
sterling type Hendrik 111 van Engeland

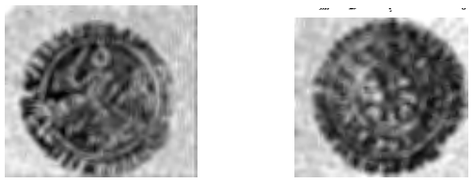

3. *Johan I* heer *van Kuinre,* ridder
halve groot type Margaretha van Henegouwen

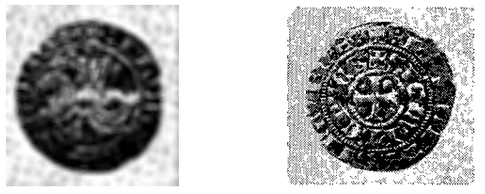

4. *Johan I* heer van *Kuinre,* ridder
halve groot type Jan 1 van Henegouwen

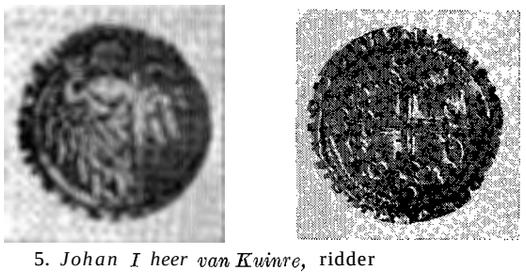

5. *Johan I heer van Kuinre,* ridder
halve groot type Jan 1 van Brabant

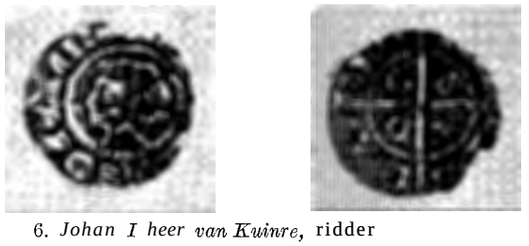

6. *Johan I heer van Kuinre,* ridder
penning type Floris V van Holland

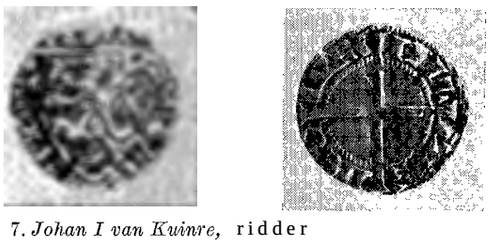

7. *Johan I van Kuinre,* ridder
kwart groot type Reinald 11 van Gelre

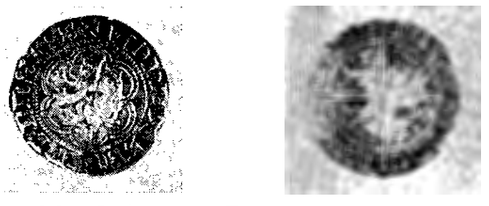

S. *Johan II* heer *van Kuinre*
halve groot type Lodewijk 1 van Vlaanderen

9. *Herman I* graaf *van Kuinre*
botdrager typo Lodewijk 11 van Vlaanderen

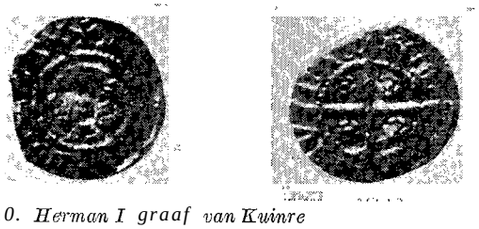

10. *Herman I graaf van Kuinre*
penning type Floris V van Holland

Tussen *Hendrik I (1196-1213)* en *Hendrik II (*1263—'65) liggen 50 jaren. Dit is vreemd als men bedenkt, dat er in deze periode een goed aantal vermeldingen zijn van leden van andere riddermatige geslachten uit dat deel des lands. Zo komen we de naam Van Voerst 23 maal tegen, Radinc 17 maal, Van Buchorst 14 maal, Van Coevorden 12 maal, Van Ruinen 12 maal, Van Putten 11 maal, Van Norch 7 maal. Van Isselmuden 7 maal en Van Steenwyck 5 maal. Terwijl *Rudolf van Norch*, ridder, vermeld 1219—'56, zeer wel als missende schakel tussen *Hendrik I* en *Hendrik II* dienst kan doen, en daarmee de overgang van het Kuinre-wapen naar *Van Norch* verklaard zou zijn, zijn er toch weinig andere bewijzen aan. te voeren dan de omstandigheid, dat *Rudolf van Norch* veel in zuidwest-Drenthe en in Overijssel optreedt. Zo is hij in 1230 getuige van de bisschop als deze stadsrechten aan Zwolle verleent en in 1233 getuige bij de stichting van het klooster Mariënberg te Zwartewater (O.B.O. 1, nrs. 146 en 157). Een andere theorie is, dat ,,*Van Norch*" oorspronkelijk ,,*Van Orch (= Urk)*" zou zijn geweest waarmee de band *Kuinre-Norch* evenzo verklaard zou zijn (De Groot, Nieuwe gezichtspunten aangaande de oorsprong van het geslacht de Vos van Steenwijk, in Ned. Leeuw 1937, k. 385 e.v.).

In ieder geval is het duidelijk, dat ,,*Van Kuinre*" als geslachtsnaam niet door alle nakomelingen van *Hendrik I* gevoerd is. Zoekend naar andere namen die wel de schakel zouden kunnen vormen, valt de aandacht op *„Kunresile"* (Kuinderzijl) en *van (der) A. Hendrik III van Kuinre* komt waarschijnlijk in 1304 voor als *Hendrik van Kunresile,* in 1277 zijn er broers, *Jacob* en *Gerard van Kunresile,* in 1208 zijn er broers *Jacob en Gerard van A,* welke twee namen zich in de volgende eeuw herhalen. Met *„A"* zal voor dit geslacht bedoeld zijn het riviertje (Steenwijker-) A, dat bij Blokzijl in zee stroomt. Nog interessanter wordt dit alles, wanneer men in het manuscript Snouckaert (bij Hoge Raad van Adel) leest, dat in 1242 de Groningse heren Rudolf en Egbert van Groenenberg toevlucht zoeken bij hun neven (patrueles) *Rudolf van Norch* en diens broer *Menso ter A* (geen bronvermelding). En wie kan tenslotte zijn de omstreeks, 1313 genoemde ,,filius comitis Jacobi de Kampen" (Staat der bezittingen van Herbertus van Putten omstreeks 1313, p. 3)?

Een andere vraagt betreft de verwantschap tussen de oudere tak (wapen 5 schuinbalken) en de jongere tak (wapen een klimmende leeuw). Hierop valt te antwoorden, dat die verwantschap niet ver geweest kan zijn. Dit blijkt uit verschillende oorkonden waarin de *Kuinre's* van beide takken tesamen optreden of elkaar neven noemen. Ook het patroon der voornamen in beide takken is vrijwel gelijk.

Zelfs kan men de vraag stellen of de broers *Johan* (V P) en *Hendrik* (V Q) geen zoons waren van *Johan I* (IV A). Hoe anders te verklaren, dat de goederen Jordenink, Bruenshuys en ter Dusse te Holten en Scherpenzeel in het kerspel Olst, alle #leengoederen van *Johan Z* (IV A), een zestig jaar later teruggevonden worden bij de kinderen van *Johan* (V P) ? Als eerder gezegd, het laatste woord over de genealogie *Van Kuinre is* met deze studie nog niet gesproken.

Behalve het hier beschreven geslacht *Van Kuinre* is er een Deventer regentengeslacht ,,*Van Kuinre*" bekend. De Deventer *Van Kuinre's* worden vermeld van 1452 tot 1595. Niet minder dan vijf schepenen van de naam *Van Kuinre* komen we in deze periode tegen. Deze regenten zegelden met een springend ree al of niet vergezeld van 3 sterren, geplaatst 2-1, dan wel met een huismerk.

Evenmin als een band tussen het beschreven geslacht en de Deventer regenten gevonden werd, geldt zulks voor vele *Van Kuinre's,* die in Kampen voorkomen van 1318—'42, in Dordrecht van 1386-1413 en in Elburg van 1414—'74. Toch rijst het vermoeden, dat althans verschillende der Kampense *Van Kuinre's* schildboortig waren.

Hiermede moge deze studie worden, beëindigd.

De graven of heren *van Kuinre* waren souvereinen, die alle landsheerlijke rechten bezaten. Men krijgt uit de kronieken de indruk, dat zij vóór de oorlog van 1196 onafhankelijk waren: nadien blijken ze wel zeer zelfstandige dienstmannen van Utrecht en leenmannen van Holland te zijn. Hun kracht school voor een groot deel in de gunstige ligging van hun burcht, gelegen aan de open zee en aan de monding van de toen belangrijke riviertjes de Kuinder en Tjonger. Het was deze strategisch gunstige ligging, die in de 14de eeuw de *Kuinre's* de zee onveilig deed maken. De onrust, die velen van hun verwanten en vrienden te land zaaiden, zaaiden zij ter zee.

Het werd de ondergang van dit strijdlustig geslacht.

Inhoud van buitenlandse boeken en tijdschriften.

Tablettes du Brabant, dl. VI.

Bevat o.a.: ,,Généalogie de la famille *Maurissen*" door Baron Holvoet. Van belang voor hen, die (Ned.) Limburgse kwartieren Ihebben. Volgens Schrijver vangt de genealogie aan met *Paul van Nuth, dit Maurissen,* overl. Bilsen (B.) 27 mei 1618, oud 82 jaar. De Maastrichtse tak stamt uit *Gérard Maurissen,* overl. Wijk-Maastricht 22 nov. 1757, getr. aldaar 5 okt. 1711 *Aleide Souvereyns (Severeijns),* geb. Wijk-Maastricht 9 nov. 1692, overl. aldaar 1 sept. 1755. In dezen tak allianties *Coenepracht, Van Duyn, Van Hees, Kerens, Lenaerts, Schrammen, Tielens* (deze gegevens stemmen niet immer overeen met die in N.P. 1933/34, vullen laatstgenoemde hier en daar ook aan), *De Vadder* en *Van der Vrecken.* De onderhavige genealogie is tot het einde der vorige eeuw, op een enkel punt echter tot heden uitgewerkt.

W. Conring, Die Stadt- und Gerichtsverfassung der ostfriesischen Residenz Aurich bis zum übergang Ostfrieslands an Preussen im Jahre 1744. Aurich, 1966.

Voor hen, die genealogische belangen in Aurich hebben zal deze dissertatie stellig van nut kunnen zijn. De 11 hoofdstukken behandelen: 1. Einführung, 2. Das Stadtprivileg aus... 1539, 3. Einrichtungen und Ämter unter städtischer Verwaltung, 4. Die Gerichtsverfassung, 5. Die gräfliche und fürstliche Hofhaltung, 6. Das fürstliche Militär in Aurich, 7. Die Auswirkungen der Hofhaltung auf die Wirtschaft und die Finanzen der Stadt, 8. Der Auricher Postverkehr, 9. Die Auricher Zünfte, 10. Die Auricher Märkte, ll. Schlussbetrachtung. Na een opsomming van geraadpleegde bronnen volgen lijsten, die chronologisch gerangschikt de opeenvolgende burgemeesters, geestelijken vermelden. Aan het slot is opgenomen, bewerkt door H. Ramm, „Die ältesten Abbildungen von Aurich."

Het Oude Land van Loon, dl. XXI (1966).

J. Behets, De jaar- en voogdgedingen in het graafschap Loon en het omliggende. In drie hoofdstukken worden behandeld: De oorsprong en de evolutie van het jaarding tot het einde der XIVe eeuw. Het jaarding in het graafschap Loon

en het omliggende van af het einde der XIVe eeuw en De vorming der wijsdommen op het jaarding. — R. Enckels, De familie De *Fraiture* in Rummen en in Herk-de-Stad. Stamvader van dit uit het Luikse afkomstige geslacht is *Winandus Antonius de Fraiture*, geb. Luik 28 maart 1652 als zoon van *Gielis* en *Gertrudis de Lerneux*. In België is het geslacht uitgestorven met *Winandus Antonius de Fraiture*, burgemeester van Rummen 1813-1818 en 1836-1842, overleden aldaar 22 jan. 1873 op bijna 90-jarige leeftijd. *Joannes Wilhelmus de Fraiture* (IVB) tr. St.-Truiden 24 aug. 1809 *Maria Chrisfina Gertrudis Fabry*. In 1811 vertrok dit echtpaar naar Breda, waar *Joannis Wilhelmus* een zoutziederij, gelegen op de Haagdijk B 20, kocht. Uit het huwelijk *De Fraiture x Fabry* zijn 14 kinderen geboren, die allen in Nederland zijn gebleven. Eén van de achterkleinzonen van genoemd echtpaar t.w. *Francis Petrus Wilhelmus de Fraiture*, geb. Breda 5 juli 1889 en thans woonachtig te Aalst (N.-Br.), heeft den auteur vele gegevens over zijn familie ter beschikking gesteld. In het artikel zijn enige portretten en wapenafbeeldingen opgenomen. — Tr. J. Gerits O. Praem., Aantekeningen over Zutendaal uit de tijd van pastoor *Gerard vander Scaeft* (1490—1501). Pastoor *Van der Scaeft* is geb. in Hogeloon (Meijerij van 's-Hertogenbosch) uit *Hendrik* en *Katharina van den Dale*. — J. Grauwels, Registers op de delen 1-20 (1946-1965) van het Oude Land van Loon.

De Middelaar tussen de genealogische navorsers, maart 1967.

Hierin o.a. „Les 16 quartiers d'*Adolphe Max*, bourgmestre de Bruxelles (1869~1939) door E. van Win. Betovergrootvader van vaderszijde van de bekende burgemeester is *Antoine Max*, geb. Maastricht 28 april 1737, overl. Budingen 28 sept. 1813.

De Middelaar tussen de genealogische navorsers, mei 1967.

L. A. Bouly de Lesdain, Essai critique sur la généalogie classique. — P. van Butsele, Lijst van poorters van Pamele-Oudenaarde in het laatst decennium der XIIIe eeuw. — E. Stas-Reyniers, Sources généalogiques aux archives de l'état à Anvers. Le fonds *de Cock de Rameyen*. Volgens de lexicografische naamlijst bevat bedoelde collectie gegevens over o.a. *Van Aken, Bacx, Becx, Blondel, De Bourgogne, Elsevier, Van Gorop, De Hertoghe, De Rebecque*. — Entraide généalogique dans le Courtraisis. De Heer G. vander Ghinst (cave de Kbara, B.P. 18, Zahle, Libanon), heeft in de loop van vele jaren aantekeningen over geslachten te Kortrijk en omgeving bijeengebracht en is bereid aan geïnteresseerden nadere inlichtingen te verstrekken. Op de afgedrukte lijst van familienamen treft men o.m. aan: *Baert, Del Campo, Felhoen, Van Malfeyt*, — E. Raepsaet, Que devinrent les descendants de la branche belgo-hollandaise de la famille *Fleuriot de Langle*? Behandeld worden levenslcop, gezin en kinderen van *Jean Marie Jérôme Fleuriot de Langle* (geb. 13 dec. 1749, overl. Vlissingen 1808) en *Jeanne Hélène Donart*. In 1791 vestigde het echtpaar zich in Venlo, alwaar zes kinderen werden geboren. Twee zoons t.w. *Constantin* en *Théodore* waren resp. majoor en kapt. in het Ned. leger. Behalve deze zes kinderen had het echtpaar nog een zoon *Charlemagne*, ged. Seraing 16 sept. 1786 en een dochter *Marie Félicie Hélène*, ged. 6 febr. 1789. De gepubliceerde gegevens wijken op sommige punten af van de aantekeningen in „De Ned. Leeuw", 1928, k. 316. In deze kolom stelt de Heer J. Verzijl de vraag, welk wapen de familie *Fleuriot de Langle* voert. Een vraag, die uit het artikel van de Heer Raepsaet kan worden beantwoord, — F. en F. Seumois-Stienlet, Mariages de personnes d'origine belge à Versailles (an 11 à an V de la Révolution française). Met vermelding van de namen *Dom, Duval, Fournier, Loudon*.

Le Parchemin, mei-juni 1966,

J. d'Anethan, Un monument héraldique belge à Djakarta. Le cénotaphe du gouverneur des Indes Néerlandaises (1825—1830). Betreft de cenotaaf van *Leonard Pierre Joseph* Burggraaf *du Bus de Gisignies* (1780-1849) . Met afb. — De rubriek „Réponses" bevat drie antwoorden w.o. een uitvoerig van ons lid M. Thierry de Bye Dólleman op de vraag *Hoon-Hoens*.

Le Parchemin, dec. 1966.

X. de Ghellinck Vaernewyck, Propos généalogiques autour de nos beaux ex-libris. Aanleiding tot deze publicatie is het ex-libris van kanunnik *Emmanuel Auguste Hellin* (1724—*1803)*. Kanunnik *Hellin*, bekend genealoog en heraldicus, heeft vele manuscripten nagelaten. Een lijst van deze handschriften, voorzover aanwezig in „Cabinet des Mss." (Bibl. de Bourgogne) te Brussel, „Fonds général" en „Fonds Goethals", is in het artikel opgenomen. Ook voor Nederland van belang. — Th. de Hennin de Boussu Walcourt, Lettres et titres de noblesse aux archives générales du royaume. Mede voor Nederland van belang.

Le Parchemin, april-mei 1967.

X. de Ghellinck Vaernewyck, Propos généalogiques autour de nos beaux ex-libris, Wijdt aandacht aan het 17de eeuwse heraldische ex-libris van de Antwerpse familie *Bosschaert*. Het wapen is gevierendeeld: 1 en IV *Bosschaert*, 11 en 111 *Van Valckenborch*. Met: Note sur les *Valckenborch* van de hand van C. C. van Valkenburg. Betreft het geslacht, waartoe het Bestuurslid van ons Genootschap Jhr. Mr. C. C. van Valkenburg behoort.

Annalen van de Oudheidkundige Kring van het Land van Waas, dl. LXIX afl. 3-4.

R. van Goethem, De charters' van de Oudheidkundige Kring van het Land van Waas te St. Niklaas. (Lijst I) (Wordt' vervolgd.) Het oudste charter van de charters, die op deze eerste lijst voorkomen, is van 1360 mei 12 en het jongste (nr. 155) van 1755 aug. 8. Met vermelding van de namen *Halfhuys (1473*, 1510), *Hulsbosch* (1610), *De Mompere* (1440), *Van der Noot* (1457), *Van de Putte* (1440), *Ruys* (1391), *Verbiest* (1655), *Van Waesberge* (1516,1521) en *Wiericx (1443, 1436)*. — A. van Geertsom, pr., De hoofdcijnsboeken van de St. Baafsabdij te Gent (1461 en 1475). (St. Pauwels, Kemseke, Stekene, St. Niklaas, Moerbeke en samenvatting per gemeente,) Met aantekeningen *Van Haesdonc, Van der Mortere, Ongena, Van Polfliet*. — A. Buvé, Het vorstelijk en hertogelijk huis van *Arenberg*.

Annalen van de Oudheidkundige Kring ván het Land van Waas, dl. LXX (1967), afl. 1 en 2.

Hierin o.a.: R. van Goethem, De charters van de Oudheidkundige Kring van 't Land van Waas te St.-Niklaas. (Lijsten 11 en 111.) (Vervolg.) Geeft de namen: *Bigot* (nr. 253), *De Gaule* (nr. 293), *Van Huffel* (nr. 208), *De Stoppelaere* (nr. 285).

Gaesdoncker Blätter, jrg. 1967, afl. XX, 1.

In de rubriek „Gaesdoncker Köpfe" beschrijft G. Hövelmann het leven van: *Robert Scholten* (1831-1910). — Das Kloster Gaesdonck im 15. Jahrhundert. Aus den Schriften des Xantener Stiftsdekens *Arnold Heymerick*. Dit artikel bevat een uittreksel — in het Duits vertaald door W. Kerstiens — uit de geschriften van *Arnold Heymerick*, die als deken van het St. Viktorstift te Xanten 30 juli 1491 is overleden. De verhandeling, waaraan het uittreksel is ontleend, komt voor op blz. 66 vv. van het in het Stiftsarchief Xanten onder signatuur H 1 berustend handschrift en draagt tot titel: „Ad *Iohannem Siuferum* canonicum Arnhemensem Colonie studentem eius nepotem persuasio de cappata religione non ineunda puberes annos" en is gedateerd 1 april 1476. — J. A. M. van der Loo, Gaesdoncker „Hände". Neues über Gaesdoncker Konventualen. Op blz. 116 vv. van Scholten's werk over Gaesdonck komt een „Verzeichnis von Kanonichen, Konversen sowie Haus- und Tischgenossen" voor. Sedert de verschijning van dit boek — ruim 60 jaar geleden — zijn nieuwe gegevens omtrent bewoners van Gaesdonck — tot ± 1800 een Augustijnerklooster met een vrijwel geheel Nederlandse bevolking — aan het licht gekomen. Deze publicatie van het lid van ons Genootschap kan derhalve als een aanvulling op eerdergenoemd boek worden gezien. In het artikel worden o.m. genoemd: *Hermen van Arnhem, Derick van der Borch, Derick van Devenfer* verm. identiek met *Theodorus Huegynck* uit Deventer, *Wyllem Holfsnyder, Bartoldus van Nijmegen* waarsch. dezelfde als *Barfoldus Dynyf* uit Nijmegen, *Claes van Veynraede* verm. identiek met *Nicolaus van den Boshusen* uit Venray, *Thomas van Holfum* uit Sittard, *Petrus Loyens, Pefer van de Wal* uit Amsterdam.

Zeitschrift für Niederdeutsche Familienkunde, jrg. XLI (1966). afl. 6.

In de rubriek „Hinweise und Kurzberichte": H. G. Bleibaum, Ein Hamburger wurde Stadtgründer in Südwest-Afrika. Enige maanden geleden is het 100-jarig bestaan van de stad Keetmanshoop — voordien: Swartmodder — herdacht. Keetmanshoop ontleent haar naam aan *Johann Keetman* — nakomeling van het Edammer geslacht van die naam — firmant in het bankiershuis *Wichelhaus* te Elberfeld, 1843-1865 voorzitter van de „Rheinische Missionsgesellschaft". Heeft in deze functie de zending in Afrika bevorderd en geldelijk gesteund. Zijn grote activiteiten op zendingsgebied in Zuidwest-Afrika zijn aanleiding geweest *Johann Keetman* blijvend te gedenken door zijn naam aan Swartmodder te geven.

Norddeutsche Familienkunde, jrg. XVI (1967), afl. 1.

B. Fischer, Die Pastoren und ihre Familien in Hann. Münden von der Reformation bis 1800. Er zijn drie evang. kerken in Münden t.w. de St. Blasiikirche, de St. Aegidiikirche en de „reformierte Kirche." Bij de — genealogisch — behandelde predikanten treft men de namen *Bake* (geb. en overl. *Bremen)* en *Passavanf* (jeugdvriend van *Goefhe)*.

Oldenburger Jahrbuch, dl. LXIV (1965).

H. Schieckel, Mitteldeutsche im Lande Oldenburg. Schrijver heeft zich bij zijn uitgebreid onderzoek, dat met het jaar 1945 is afgesloten, beperkt tot de immigranten uit Midden-Duitsland. In het eerste deel van zijn studie heeft de auteur betrokken „Ehepartner des Hauses *Oldenburg*, Beamte, Offiziere, Geistliche, Lehrer und Ärzte." De verkregen gegevens zijn in tabelvorm met kolommen, die resp. vermelden: „Name, Herkunft, Lebensdaten, Tätigkeit, Quelle" verwerkt. Een lijst van geraadpleegde bronnen en litteratuur benevens een lexicografische naamlijst besluiten het geheel. Genoemd worden: *Bake, Büchner, Grimm, Kiihne, Luther, (Von) Nafhusius, Neander, Schuberf.*

Quellen und Forschungen zur ostfriesischen Familien- und Wappenkunde, jrg. XV (1966), afl. 10-12.

O.a.: Ahnen *Dirksen-Wieben*. Moeder van *Johann Heinrich Numidius Dirksen (1824-1860)* is *Anna Catharina Afferheide (op fer Heede)*, geb. Amsterdam. Laatstgenoemde is dr. van *Heinrich op fer Heede*, wonend te Amsterdam.

Archiv für Sippenforschung, jrg. XXXIII (1967), afl. 25.

Das Ahnenerbe im Licht der Wissenschaft und am Beispiele *Goethe*. Aus einem von Prof. Dr. J. A. von Bradish, New York, ... gehaltenen Vortrag. — G. Schmidt, Strafgerichtliche Urteile als genealogische Quelle. (Wordt vervolgd.) Na een lezenswaardige inleiding en nabeschouwing geeft de auteur in lexicografische volgorde een naamlijst van personen, levende tussen 1797 en 1801. Deze namen komen voor in dl. 1 van „Magazin der Rechtsgelehrsamkeit in den Preussischen Staaten, herausgeg. von Christian Ludewig Paalzow," verschenen in 7 banden van 1801-1804 en in 1816 bij Ferdinand Dümmler, Berlijn, herdrukt „in einer Wohlfeilen Ausgabe hauptsächlich bestimmt für die Neu-Preussischen Provinzen." Deze uitgave bevat hoofdzakelijk „Merkwürdige Rechtsfälle" en „Merkwürdige Medicinisch-Gerichtliche Gutachten" en geeft niet alleen de volledige namen der verdachten, getuigen, medici, enz., doch tevens de gehele levensloop, familiebetrekkingen enz. Voor de genealogische speurder dus een niet te verwaarlozen bron. O.a. de namen *Arnold, Chabof, Collignon, Fauché, Hoppe, Roloff* en *Zander* komen op de lijst voor. — W. Beuleke, Die Neu-Isenburger Stadtgründer. (Vervolg.) Genoemd worden: *Breton, Corniquef (Joseph*, kousenwever uit Haarlem), *Gallois, Joly, Renaud, Rousseau, Savary, Very (Jacques,* bakker uit Courcelles, overl. Roermond 10 nov. 1710).

Archiv für Sippenforschung, jrg. XXXIII (1967). afl. 26.

H. E. v. Groll, Zur Verlobung des Erbprinzen *Richard Casimir zu Sayn- Wiffgensfein-Berleburg* mit der Prinzessin *Benedikte von Dänemark*. Met de kwartierstaten (8) en een overzicht van de gemeenschappelijke afstamming van beiden van 1. *Karl III Wilhelm* Markgraf *von Baden* (1679-1738) en van 2. *Friedrich II* Landgraf *von Hessen-Kassel* (1720—1785). — W. Beuleke, Die Neu-Isenburger Stadtgründer. (Vervolg.) Noemt: Gosset, *Lebeau, Pellefier, Vidal.* — G. Schmidt, Strafgerichtliche Urteile als genealogische Quelle. (Vervolg.) Met de namen *Breton, Ries.*

Mitteilungen der Westdeutschen Gesellschaft für Familienkunde, bd. XXIII (1967), afl. 1.

H. Schünemann vervolgt: Die Matrikel der kurfürstlichen Universität Bonn." Met inschrijvingen *Hoynck, De Raesfeldt, Raitz de Frenz, De Weichs, Westerholt.* — E. Brohl, Einwohner aus Alstädten, Berrenrath und Knapsack. (Wordt vervolgd.) De gegevens voor deze naamlijsten zijn ontleend

aan archiefstukken, 'aanwezig in het archief Gracht, welk archief berust op slot Vinsebeck in bezit van Graf *von Wolff-Metternich*. Op de lijst komen voor: *Aussem, Esser, Fassbender.. Metternich* en *Vianden*. — Th. Wingens, Die ersten Mitglieder der Ritterschaft des Herzogtums Limburg bei deren Neukonstituierung durch Kgl. Dekret vom 8. Mai 1842, Nr. 1. (Wordt vervolgd.) Na een inleiding publiceert de Schrijver de als bijlage bij genoemd K.B. verschenen lijst van benoemingen in bedoelde Ridderschap. Na deze lijst worden in beknopte vorm de biografieën van de leden van die Ridderschap met litteratuur-opgave gegeven. — Onder het hoofd „Nachrufe" wordt het heengaan van onze leden *R. Angerhausen* en *J. J. Hooft van Huysduynen* herdacht.

Mitteilungen der Westdeutschen Gesellschaft für Familienkunde, bd. XXIII (1967), afl. 2.

O.a. Th. Wingens, Die ersten Mitglieder der Ritterschaft des Herzogtums Limburg bei deren Neukonstituierung durch Kgl. Dekret vom 8. Mai 1842, Nr. 1. (Vervolg.) — H. Schünemann, Die Matrikel der kurfürstlichen Universität Bonn. (Vervolg.) Noemt *Clouth, De la Hamaide, De Keverberg, Kronenberg, Mengelberg, De Weichs*.

The coat of arms, jrg. IX (1966), nr. 65.

O.a. 1. A.R.W., The modern use of heraldry; 2. G. Walker, Genealogical sources and material in New Zealand. (Vervolg.)

Bulletin [de la] Société de l'histoire du protestantisme français, okt.-dec. 1966.

C. Martin, Réfugiés et galériens protestants de l'Agenais, du Périgord et du Condomois. Interessant artikel met lijsten o.a. betreffende 1. „Premier réfugiés huguenots de la Basse-Guyenne au XVIe siècle" (noemt *Affre, Boissonnet, Faure, (De) Félix*), 2. „Fugitifs de la Basse-Guyenne pris à Sarlat et condamnés aux galères pour avoir voulu quitter le royaume contre les ordonnances du roi" (noemt *Dupuy, Martineau, Pichot*), 3. „Pasteurs de la Basse-Guyenne bannis du royaume" (noemt *Frescarode, Philippot*). — P. Romane-Musculus, Baptêmes de peintres *Degas, Sisley, Bazille*. Met uiterst beknopte biografische en genealogische mededelingen. — F. Delteil, Arohives du consistoire de l'église réformée de Paris déposées à la Société de l'histoire du protestantisme français.

Adler. Zeitschrift für Genealogie und Heraldik, jrg. LXXXV (1967), afl. 13/14.

O.a. H. Jäger-Sunstenau, Auswärtige in einem Wiener Totenbuch 1687-1690. Is een uittreksel uit het sterfregister van in het „Bürgerspital" te Wenen opgenomen zieken, die niet uit Wenen afkomstig zijn. Hierin zijn vermeld datum van opname in het ziekenhuis, naam van de patient, beroep, plaats van herkomst en leeftijd. In het originele register is de aard van de ziekte mede aangegeven. Uit Nederland afkomstig zijn de volgende personen: a. 9 dec. 1688 „*Anna Maria*, Frau des Wachtmeisters *Johann Wellens*, Dorth, Niederlande, 32 J.;" b. 22 dec. 1688 „*Johann Adam*, Bäckerjung, Comburg (sic!), Niederlande, 22 J.;" c. 31 maart 1689 „*Anton Isagg*, Trommelschläger, Groningen, 17 J." — In de rubriek „Buchbesprechungen worden twee in Nederland verschenen uitgaven besproken t.w. Recueil du septième Congrès international des sciences généalogique et héraldique en Genealogisch Repertorium, dl. 11.

The New York genealogical and biographical record, vol. XCVIII, (1967), afl. 2.

J. C. Hartman, *Francis Blanchard* of New York City and some of his descendants. (Vervolg.) Met nakomelingen *McLean*. — K. Scott, New York marriage licences, 1639-1706. (Slot,) Tussen april 1699 en april 1706 vermelding van de namen *Blydenburgh, Bolen, De Foreest, Van der Heule, Provoost, Ravestein, De Riemer, Schepmoes, Schut, Stoutenburg, Van Tright, Van Winckel*. — Baptisms of the German Reformed Church of Rhinebeck, now St. Paul's Lutheran Church Red Hook, N.Y. (Vervolg.) In de periode van 5 jan. tot 26 dec. 1777 verschijnen de namen *Hop, Stikkel, Weijdman*. — W. V. Ledley, The *Van Waters* of New York. The first five generations. (Vervolg.) Geeft het nageslacht van de kinderen van *Beniamin van de Water* en *Engeltje Lieverse* en van *Cornelius van de Water* en *Dorothea Losee*. Met alliantie *Van de Voort*. — K. Scott, Genealogical data from The New York Mercury. (Vervolg.) Behandelt het jaar 1763 en bevat aantekeningen *Beekman, Hoogeland, Van der Water*. — Baptisms in the Lutheran Church, New York City, Erom 1725. Bij de dopen tussen 6 okt. 1734-1736 komen voor: *Van Boskerk, Van Hoorn, Middeler, Schutte, Waard*.

Arma, maart 1967.

C. Pama, The protection of coat of arms in South Africa. (Vervolg.) — H. B. Pereira, Indian heraldry. Met afbn. — R. Th. Cheevers, Assumed arms, are they valid or invalid? Dit artikel is overgenomen uit: Augustan Society Information Bulletin, juli 1966. — Armorial South Africans. (Vervolg,)

Familia, jrg. IV (1967) afl, 1.

C. Pama, Thoughts on genealogy. — Kwartierstaat (16) van *Christoffel Coetzee de Villiers (1850-1887)*. Met portret. Heeft kwartieren *Bruijns*, Dójema en *Potgieter*. — *C. G. S.* de Villiers, Lig op die Wellingtonse verblyf van *Christoffel C. de Villiers*. — *C.* Pama, Another publication by C. C. de Villiers. Betreft een verhandeling (29 pag. omvang) getiteld: Notes on Huguenot Families at the Cape of Good Hope, verschenen in 1895 (na het overlijden van de auteur). — *Susanne de Villers* 1743 en *Jan Wiebrandusseun Dojema* 1717. Handelt over de kwartieren 18 en 19 van *Chr. C. de Villiers*. — C. Pama, Probleme in verband met die nuwe uitgawe van De Villiers se „Geslacht-register." — C. G. S. de Villiers, Die nageslag van 'n „verlore" broer van *Christoffel C. de Villiers*. Betreft *Jan Daniel Karnspek Reitz de Villiers (1858—1931)*, getrouwd met *Barbara Johanna Theunissina Uys*. — Die *De Villiers*'s van Elsbaai en Noordhoek. Onder de aangehuwden *Bosman, Van der Byl, Louw, Swart*. — J. A. Heese, Families wat nie in die „Geslacht-register der oude Kaapsche familiën" opgeneem is nie. Op deze alfabetische lijst verschijnen o.a. de geslachtsnamen *Baard, Buyskes, Hiddingh, Schonegevel*. — S.A. Buro vir Genealogie. Deze publicatie is een uittreksel uit de „Nuusbrief" van de S.A. Akademie vir Wetenskap en Kuns (1966, no. 4).

Familia, jrg. IV (1967), afl. 2.

P. H. van Molle publiceert. overgenomen uit „Vlaamse Stam", sept. 1966: De afstamming van *Maria van Riebeeck*. — *C.* Pama publiceert de „Kwartierstaat van *Jan van Riebeeck*", samengesteld door P. J. W. Beltjes en opgenomen in „*Jan van Riebeeck*, zijn voor- en nageslacht." — Nederlandse immigranten afkomstig van Groningen en Drente. (Wordt vervolgd.) De gegevens hebben voor Groningen betrekking

op de jaren 1859-1861 en 1884—1900 en voor Drente op de jaren 1884, 1886, 1887, 1888. Met de namen: *Damsté, Van der Haer, Hommes, Kloppenborg, Menninga, Posthumus Meyjes, Olthof, Schuijt van Castricum, Sormani, Van Til, Vierman, De Waal.* — *C.* Pama, The *Battenbergs* of Swellendam: supposition and fact. Aanleiding tot deze publicatie is geweest een in „Personality" van 15 sept. 1966 verschenen artikel van Bee Montague, dat hoofdzakelijk is gebaseerd op E. H. Borrows boek „Overberg outspan." Blijkens een door de Heer Pama gegeven uittreksel uit dit artikel wordt daarin de vraag opgeworpen. of *Jean Henri Battenberg* die zich in 1850 met zijn vrouw in Swellendam vestigde, „was ... a castaway of the Royal House of *Hesse?*" Behalve „naamsovereenkomst" heeft vermeende uiterlijke gelijkenis de Schrijvan het artikel in „Personality" op een dwaalspoor gebracht. Uit het onderzoek van de Heer Pama is naar voren gekomen, dat *Jean Henri Battenberg* bovenvermeld 8 dec. 1830 in Utrecht is geboren als *Jan Hendrik*, zoon van *Johannes Battenberg,* zilver- en kopersmid, en van *Willemiena Lamberta Makkink*. Ouders van *Johannes Battenberg* zijn: *Jacob,* overl. Utrecht 18 maart 1817, en *Alida Dop,* overl. Utrecht 1 aug. 1849. In zijn overlijdensacte wordt deze Jacob genoemd *Johan Jacob Battenberg,* geb. in „Nijkirchen".

THA. J. VAN ALFF.

BOEKBESPREKING

Kalender över Ointroducerad Adels, Förening 1967.

Het onderhavige boekje is de dertiende jaargang van een serie, waarin onder de naam van „niet geïntroduceerde adel" genealogische gegevens worden verstrekt over Zweedse geslachten, behorende tot de vier volgende categorieën, t.w.:

1. thans in Zweden gevestigde geslachten, die in hun land van herkomst tot de adel behoorden:
2. oorspronkelijk Zweedse geslachten, wier adel berust op een buitenlands diploma:
3. geslachten, aan wie een Zweeds adelsdiploma is verleend, doch die niet zijn geïntroduceerd in het Zweedse „Riddarhuset";
4. wapenvoerende, patricische geslachten, wier eventuele adel niet vaststaat.

Tot de eerste categorie behoren o.m. de in dit boek behandelde prins *Bernadotte* en de graven *Bernadotte af Wisborg,* die hun titels danken aan Belgische resp. Luxemburgse diploma's, de hertogen *d'Otrante* sedert meer dan een eeuw in Zweden gevestigde nakomelingen van de Franse minister *Joseph Fouché,* de graven *von der Groeben* voortkomende uit de Pruissische adel, de graven *Moltke-Huitfeldt* Mecklenburgse „Uradel" en Deense graven, *(De) Neergaard* een oorspronkelijk Deens adellijk geslacht, *(De) Roubetz* en *Tolstoy,* beide Russische adellijke geslachten, een tak van de Nederlandse familie *Quarles van Ufford* (Jhr. *W. C. A. Quarles van Ufford;* zie Ned. Adelsboek 1963, blz. 316, onder XV).

De tweede categorie wordt vertegenwoordigd in deze jaargang o.m. door het geslacht *Von Baumgarten* Duitse rijksadel sedert 1787, *(Beez) von Beezen* Duitse rijksadel sedert 1734, *(Von) Löwenadler* Duitse rijksadel sedert 1781 en de Pauselijke markiezen *Lagergren.*

Tot de derde categorie behoren o.m. de geslachten *Ekestubbe* en *Gentzschein.*

Ten slotte vertegenwoordigen o.m. de geslachten *Grill, Von Horn, Kennedy, Murray, Seaton* de vierde categorie.

Behalve bij het reeds gemelde geslacht *Quarles van Ufford* blijkt van banden met de Nederlanden bij de hier na te noemen geslachten:

De Champs, afkomstig uit Flémalle in het bisdom Luik.

Grill een Augsburgs geslacht. waartoe behoorde de in 1675 overleden *Anthony Grill* die via Holland naar Zweden kwam. Elias noemt in zijn „Vroedschap... Amsterdam" p. 857 de firma Anthony Grill en Zoonen in 1770, mogelijk was dit echter een Zweeds bankiershuis.

Von Horn, uit Bremen afkomstig en stammende uit *Paridon van Hoorn,* die uit Amsterdam naar Zweden zou zijn gekomen. Over *Paridon van Hoorn* verscheen een onbeantwoorde vraag in dit maandblad (jrg. 1924, kol. 348). Volgens de mededelingen in het onderhavige boek zou het hier hetzelfde geslacht betreffen als de laatstelijk in Nederl. Patriciaat 1956 opgenomen *Van Hoorn's.* De vraag dringt zich op of ook de in de 19de eeuw in ons land gevestigde en uit het toenmalige Zweeds Pommeren stammende officiersfamilie *Von Horn* — met allianties *Piper, Bruyns, Hubrecht, Marcella* — *tot* dit Zweedse geslacht behoorde. Oplossing van al deze vragen is mogelijkerwijs te vinden in de publicatie van P. von Gebhardt, Die ältere Genealogie des aus dem Erzstift Bremen stammenden schwedischen geschlechts von Horn (Leipzig 1938), hetwelk ook in het Repertorium Van Beresteyn staat vermeld.

Treschow, een Deens geslacht, sedert 1812 tot de 'Deense adel behorende en kennelijk van één stam met in Elias' „Vroedschap ... Amsterdam" genoemde familie *Treschouw,* afkomstig uit Kopenhagen en aangehuwd aan de geslachten *Van Marselis, Schagen, Clifford* en *Du Peyrou.*

Op bladzijde 271 wordt voorts vermeld de Nederlandse *Elisabeth Looren de Jong.* geb. in 1897 en in 1950 gehuwd met *B. K. J. Schöneman;* mogelijk is ook een Nederlandse de op blz. 218 vermelde *Cora van Millingen,* geb. in 1910, in 1940 gehuwd met G. *A. B. A. P. A. J. S. D. P. Ouchterlony.*

In het op de blz. 10 e.v. voorkomende „Register", een lijst van in eerdere publicaties opgenomen niet-geïntroduceerde geslachten, vallen o.m. op de in Nederland niet onbekende namen *De Besche, Indebetou* en *In de Betou.*

W. W. VAN VALKENBURG.

Deutsches Geschlechterbuch Band 141, Niedersächsisches Geschlechterbuch Neunter Band. Verlag C. A. Starke (Inh. Hans Kretschmer), Limburg an der Lahn 1966.

Het „Deutsches Geschlechterbuch" omvat langzamerhand een respectabel aantal delen; van de hiervan aan het gebied Niedersachsen gewijde delen vormt het onderhavige boek al weer het negende.

Hoewel Niedersachsen aan Nederland grenst en onder meer van ouds zeer met ons land verbonden gebieden als Oost-Friesland, Bentheim en Lingen omvat, hebben slechts zeer weinige van de in dit boek behandelde geslachten banden met de Nederlanden.

Een van zeer talrijke afbeeldingen vergezelde genealogie van het uit Quedlinburg afkomstige, uitgebreide geslacht *Bauer* opent de rij van de in dit deel behandelde geslachten. Sedert het midden van de 17de eeuw kwamen uit dit geslacht vele predikanten en andere academici voort: de bijlagen op de genealogie verstrekken gegevens — en wel vaak zeer uitvoerige — over de voorouders van aangehuwden en over de nako-

melingen van vrouwelijke leden van het geslacht. Het geslacht *Erhardt* is afkomstig uit Hardegsen in Hannover; tot dit geslacht behoorde *Johann Christoph Heinrich Ehrhardt* (1833-1912), die zich als koopman te Deventer vestigde en 3 augustus 1880 als Nederlander werd genaturaliseerd. Ir. *H. Ehrhardt te* Leeuwarden, kleinzoon van deze stamvader van deze Nederlandse tak, is de inzender van de genealogie. Als bijlagen zijn o.m. aan de genealogie toegevoegd de kwartierstaten van *Maria Vervoort* (1841—1917), de uit Deventer afkomstige echtgenote van voornoemde *J. C. H. Ehrhardt,* en de #kwartierstaat van diens schoondochter *E. J. Steenbergen,* echtgenote van *J. Ehrhardt.* Eveneens uit Hannover afkomstig is het geslacht *Hagen,* waartoe behoorde *Dora Elise Marie Hagen,* die in 1931 met de Amsterdamse werkman of goudsmid *H. W. van Bakelen (1887-1943)* huwde.

Uit Celle stamt het geslacht *Rautenberg;* ook uit dit geslacht kwamen sedert het begin van de 18de eeuw een groot aantal predikanten en andere academici voort.

Uit Rethmar bij Lehrte in Hannover is ten slotte afkomstig het geslacht *Strauss,* waarvan een tak onder de naam *Von Strauss und Torney* in 1852 in de Oostenrijkse adel werd opgenomen.

De bij vrijwel elke genealogie opgenomen „Anhang" verschaft gegevens over voorouders van aangehuwden en/of over descendenten in de vrouwelijke lijn.

Het ruim 565 bladzijden tellende boek, dat voorzien is van een zeer groot aantal illustraties, is voor de prijs van DM. 48,50 in de handel.

W. W. VAN VALKENBURG.

De geschiedenis van het kasteel Duivenvoorde en zijn bewoners, door E. A. Canneman en L. J. van der Klooster. Staatsuitgeverij, 's-Gravenhage 1967.

De restauratie van het kasteel Duivenvoorde te Voorschoten onder leiding van de architect E. A. Canneman vormde de aanleiding tot het opstellen van een bouwgeschiedenis van dit interessante huis, hierbij werd echter mede aandacht besteed aan de verschillende bewoners in de loop ter tijden en de wijze, waarop deze deze bouwgeschiedenis hebben beïnvloed en hebben bijgedragen aan de rijkdom vaa kunstschatten, die het kasteel thans herbergt. De daaraan verbonden genealogische en archimalische onderzoekingen werden verricht door de heer L. J. van der Klooster.

In het onderhavige boek, waarin het resultaat van deze samenwerking is neergelegd, volgt men de geschiedenis van Duivenvoorde en zijn bewoners sedert de eerste vermelding van het huis in 1226 tot heden. Gedurende zeer lange tijd en wel tot 1771 bleef het huis in het geslacht *Van Wassenaet,* dat dan ook in grote mate zijn stempel op het interieur van het kasteel heeft gedrukt. De imposante, uit 1717 daterende grote zaal met haar zeer rijke Louis XIV betimmering, waarin een reeks portretten van de opeenvolgende bewoners uit het geslacht *Van Wassenaer* met hun gemalinnen zijn aangebracht, is #hiervoor wel het duidelijkste bewijs. In de 19de eeuw bracht de toenmalige eigenaar Jhr. Mr. *H. A. Steengracht* nog wel de nodige wijzigingen aan zowel binnen als buiten het gebouw, doch het oorspronkelijke karakter van het huis werd daardoor niet op ingrijpende wijze aangetast. Het kasteel is steeds vererfd in de nakomelingschap — zij het dan ten slotte in de vrouwelijke lijn — van de bezitter in 1226, *Philips van Wassenaer.*

Aan de hand van zeer talrijke afbeeldingen is het mogelijk

na te gaan hoe het kasteel Duivenvoorde in de loop der tijden van uiterlijk is veranderd. Thans — na de restauratie — is het huis voor het publiek toegankelijk; van het met zorg en smaak gemeubileerde interieur en van een groot gedeelte van de zeer uitgebreide portretten-collectie bevat het boek een zeer groot aantal fraaie fotografische afbeeldingen.

Het bijzonder goed verzorgde, 115 bladzijden en meer dan honderd afbeeldingen tellende boek is voor de prijs van ƒ 7,60 verkrijgbaar,

W. W. VAN VALKENBURG.

Dr. A. J. Tevchiné Stakenburg, Gijsbert Karel van Hogendorp. N.V. Uitg. Nijgh en Van Ditmar, Rotterdam-'s-Gralvenhage 1963.

Dit boekje, vanwege het Historisch Genootschap Roterodamum uitgegeven als nr. 21 van in de serie Roterodamum, de reeks boekjes over Rotterdam in heden en verleden, verschaft een beknopte levensbeschrijving van de vooral door zijn rol in 1813 aan een ieder bekende Mr. G. *K.* graaf *van Hogendorp,* door de schrijver in de ondertitel genoemd een „wegwijzer naar nieuwe tijden".

De schrijver heeft daarbij gebruik kunnen maken van het archief der familie *Van Hogendorp,* dat zich nog op Huize Beukenhorst te Driebergen bevond en talrijke documenten betreffende het privé-leven van *Gijsbert Karel van Hogendorp* en zijn nakomelingen bevat. Schrijver heeft gemeend, dat het hem daardoor geïnspireerde beeld van *Gijsbert Karel* aan deze laatste meer recht doet wedervaren dan de traditionele geschiedschrijving hem pleegt toe te delen.

De beknoptheid van het boekje (86 bladzijden) heeft de schrijver niet belet om diep op de persoon van deze nationale figuur in te gaan. Ook voor degeen, die de voortreffelijke biografie van de hand van Henriëtte de Beaufort heeft gelezen, bevat dit boekje nog nieuws.

Het boekje is versierd met acht, uitstekend uitgevoerde illustraties en is voor de prijs van ƒ 3,50 (gebonden) in de handel.

W. W. VAN VALKENBURG.

Dr. J. van der Schaar, Woordenboek van voornamen. Uitg. Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen 1964.

Deze „inventarisatie van doop- en roepnamen met hun etymologie", zoals de ondertitel van het boek luidt, is verschenen als nummer 176 van de serie Aula-boeken, van welke wetenschappelijke pocketboeken reeds eerder enige in dit maandblad zijn besproken.

Ten aanzien van vijftien- à twintigduizend voornamen worden in dit boek behandeld de daarvan afgeleide varianten, de streek waarin deze namen het meeste voorkomen, de betekenis van de grondvorm, de etymologie van de naam en de eventuele samenhang met andere namen. Tevens worden beknopte bijzonderheden vermeld over bekende dragers (heiligen, vorsten, helden e.a.) van die naam. Een achter in het boek opgenomen register van namen en naamsvormen verwijst naar de daarbij behorende grondvormen, zodat deze voor een ieder zeer gemakkelijk zijn na te gaan.

Voor de velen, die voor beroep, hobby of naamgeving meer over voornamen wensen te weten, vormt deze uitgave een beknopt en handig naslagwerk. De achterin het boek 'opgenomen „Bibliografie" verwijst naar de litteratuur op dit gebied.

Het 336 bladzijden tellende boek is voor de prijs van ƒ 3,90 in de handel,

W. W. VAN VALKENBURG.

Duisburger Konsistorialakten 1635—1660, herausgegeben von Hans Schaffner unter Mitarbeit von Rudolf Löhr. Verlag Degener und Co., Inhaber Gerhard Gessner, Neustadt/Aisch 1964.

In dit tweede deel van de serie „Duisburger Geschichtsquellen", onder verantwoording van de Stadtarchivdirektor Dr. Günter von Roden door het Stadtarchiv Duisburg uitgegeven, is in druk vastgelegd het oudste „Protokoll" van het Presbyterium (Konsistorium) van de „Reformierte" gemeente van Duisburg over de jaren 1635 tot en met 1660. Een ieder, die de met deze „Protokolle" vergelijkbare notulen van een (Hervormde) kerkeraad in ons land heeft geraadpleegd, zal zich kunnen voorstellen welk een schat van gegevens dit „Protokoll" 'over Duisburg en zijn inwoners in het behandelde tijdperk bevat.

Het zeer uitvoerige namen- en zakenregister, noemt een indrukwekkend aantal familienamen. Sommige dezer namen betreffen Nederlanders, andere hebben in ons land een bekende klank. Wij noemen hier de volgende: *Bachmann, **Von** Beeck, **Biben, De Blécourt,** Böninger, **Boone*** (uit Middelburg), ***Von Byland, Von Diest, Du Fay, Gobius,** Graevius, **De** Greve, **Ter** Haer **of** Terhaarius* (uit Amsterdam), ***Ab Hasselt,** Heldevir, Keuchen **(ius), Craanen,** Krauthofen **en** Kruithoff(en), **Von Lehnhoff, Lohman (Meinardus L.,*** iur. stud. 1659), *Muntz, Ross, Smalhuijsen* (uit Leiden), *Vonck* (uit Haarlem), ***à Weiler,** Wintgens.*

Hoewel de gegevens zich vaak beperken tot een simpele opgave van de naam onder de 'als lidmaten aangenomen personen, bevatten deze notulen toch ook wel eens veel uitvoeriger gegevens, zoals het op blz. 169 op de datum 16 oktober 1658 medegedeelde (zie ook de noot 282), waaruit blijkt, dat de uit Keulen afkomstige monnik ***Friedrich** Illuminatus **Gobius,*** 24 jaren oud, uit het Minoritenklooster te Munster (Westfalen) naar de universiteit te Duisburg kwam, protestant werd en kort vóór 13 november 1658 met geweld door monniken werd „weggeschlepfet". Kennelijk is hij identiek met de in de 39ste jaargang van Nederl. Patriciaat, blz. 100, genoemde stamvader van het Nederlandse geslacht ***Gobius (zie** aldaar* generatie III).

In het 242 bladzijden tellende boek zijn een negental platen opgenomen, waaronder de afbeeldingen van Prof. Dr. *Christoph **Wittich*** (1625—1687), hoogleraar te Leiden, Prof. Dr. ***Theodor** Craanen* (1635—1688), hoogleraar te Leiden, en Prof. *Johann Georg **Graevius*** (1632—1703), hoogleraar te Utrecht.

Voor de prijs van DM. 32,— is het boekwerk verkrijgbaar,

W. W. **VAN VALKENBURG.**

W. H. Keikes en Mr. H. T. Obreen, Workum, inventaris der archieven. Uitg. A. J. Osinga N.V., Bolsward 1966.

In onze tijd mag de speurder naar gegevens over personen en families uit vorige eeuwen er zeker erkentelijk voor zijn, dat dankzij de goede organisatie van het Nederlandse archiefwezen, de bij de overheid bewaarde archieven steeds beter raadpleegbaar worden. Niet weinig draagt daartoe bij, dat vooral na de laatste wereldoorlog een stroom van archiefinventarissen in druk is verschenen. Op dergelijke inventarissen mag in dit blad wel eens bijzonder de aandacht gevestigd worden.

Deze inventaris van Workum geeft zelfs veel meer dan men zou verwachten. De inleiding bevat onder andere een uitvoerig overzicht van de geschiedenis van deze Friese stad. Niet alleen zijn de bij de gemeente bewaarde archieven bewerkt, maar tevens de archieven betreffende Workum, die buiten de gemeentelijke archiefbewaarplaats voorhanden zijn. Ter illustratie van wat voor de genealogische onderzoeker onder meer van belang kan zijn, zij hier uit de inhoud vermeld, dat de burgerboeken sedert 1637 aanwezig zijn, inwonersregisters sedert 1637, huis- en woonregisters sedert 1632.

Deze belangrijke uitgave is voor rekening van de gemeente Workum uitgegeven.

L. J. VAN DER KLOOSTER.

J. Don, De archieven der gemeente Kampen, Deel 1, Het Oud-Archief, en Deel 11, Gedeponeerde archieven. Uitgave Gemeente Kampen 1963 resp. 1966.

Van niet gering belang is ook de onderhavige, in twee delen verschenen inventaris van de oude Hanze-stad Kampen van de hand van de gemeentearchivaris J. Don. Het eerste deel bevat het eigenlijke 'archief van het stadsbestuur (het oudste charter is van 1251) . In een bijlage is de inventaris van het rechterlijk archief opgenomen. Het tweede deel betreft de archieven van 'kerken, kloosters, geestelijke instellingen, gasthuizen, weeshuizen etc. In Kampen vangen de burgerboeken reeds in 1302 aan, zij het dan, dat er over de jaren 1470-1659 een hiaat is. Genoemde inventarissen zijn voorzien van regestenlijsten en uitvoerige indices. Dit en de rijke archiefschatten, waarheen deze inventarissen 'onmisbare wegwijzers zijn, maken ze tot belangrijke hulpmiddelen bij het onderzoek in het verleden van -de stad Kampen,

Alle lof voor de kundigheid en ijver van de samensteller.

L. **J. VAN DER KLOOSTER:**

Dr. W. J. Formsma en Mr.B.van 't Hoff, Repertorium van inventarissen van Nederlandse archieven. Tweede druk herzien en bijgewerkt door J. Mei n em a. Uitg. Erven B. van der Kamp, Groningen 1965.

Een handig boek om het bestaan van in Nederland in druk verschenen archief-inventarissen te leren kennen is deze uitgave, waarvan in 1947 de eerste druk was verschenen. Bevatte de eerste druk 1162 nummers, thans is het aantal inventarissen opgeklommen tot 1612. Een index vergemakkelijkt het gebruik van deze overzichtelijk ingedeelde gids. In de boekenkasten van de lezers van dit blad mag deze uitgave zeker niet ontbreken.

L. J. VAN DER KLOOSTER.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

van Achlum (van Achelen)-van Vierssen (LXXXIV 119, 212). In zijn antwoord (kol. 212) deelt de heer H. G. van Slooten mede, dat *Dirck **van Vierssen*** een zoon was van *Matthijs **van Vierssen.*** Dit is in strijd met het door de heer A. L. Heerma van Voss vermelde in De Nederl. Leeuw 1938, kol. 565: hieruit zou blijken, dat *Dirck **van Vierssen*** een klein zoon was van ***Matthijs van Vierssen.***

's-Gravenhage. **J. H. BRUIJN.**

vant Belech (van Beleg). Wie kan nadere inlichtingen verschaffen over de Haarlemse loodgieter ***Floris Aelbertse***

vant Belech (van Beleg)? In 1647 huwt hij te Haarlem met *Adriaentje Claesdr.* Hij wordt begraven in de Grote Kerk te Haarlem op 4 okt. 1679, zijn vrouw op 17 nov. 1678.

Lisse. A. M. HULKENBERG.

van Bodeghem (Bodegom), In de kartotheek van het Iconografisch Bureau te 's-Gravenhage wordt bij de naam *Van Bodeghem (Bodegom)* verwezen naar een schilderij van C. Jansse van Ceulen uit 1657, voorstellende *een* krijgsman met daarbij het wapen *Van Bodeghem.* Dit schilderij bevond zich tot ± 1920 in het Aartsbisschoppelijk Museum te Utrecht, dat het toen heeft overgedaan aan de restaurateur Willem van den Heuvel te Bilthoven, die inmiddels is overleden.

Is het een van de leden misschien bekend waar dit schilderij zich op het ogenblik bevindt?

Amsterdam. P. J. VAN OOSTEROM.

Everts-van Oostbroek (LXXXIV 214). *Magdalena Catharina van Oostbroek* werd gedoopt in de A-kerk te Groningen op 23 september 1739. Haar (tweede) huwelijk met *Jan Euerts* (ged. in nov. 1732) werd te Groningen gesloten (Grote Kerk) op 2 september 1759. Zij stamt uit een predikantengeslacht, waarvan verschillende leden te Groningen studeerden.

's-Gravenhage. G. D. CORNELISSEN DE BEER.

Herten-Begemann (LXXXIV 214). Het huwelijk van *W. Herten* met *L. Begemann* werd gesloten te Roermond op 9 juni 1840.

's-Gravenhage. G. D. CORNELISSEN DE BEER.

Heuving (LXXXIV 78). *Wycher Heuuing* (zoon van *Jan Jannis H.* en *Albertjen Jans Hille Bollinge,* die huwden Rolde 3 okt, 1712), ged. Grollo 29 juni 1734, landbouwer te Gieten, † Borger 31 juli 1809, tr. aldaar 18 mei 1777 *Jantien Roelofs,* ged. aldaar 3 okt. 1751, † Gieten 20 okt. 1807, dr. van Roelof *Jansen* en *Annigjen Egberts* (die te Borger huwden 16 juni 1743).

Uit dit huwelijk:

1. *Jan,* ged. Gieten 29 maart 1778, boerenarbeider, † Stadskanaal (het gedeelte vallende onder de gemeente Onstwedde) 18 mei 1862, tr. Wildervank 9 sept. 1813 *Hinderkien Jans Leever,* ged. aldaar 26 juni 1796, † Stadskanaal (gem. Onstwedde) 30 juli 1866, dr. van *Jan Jansz. L.* en *Willemina Blink.*
2. *Annegien,* ged. Gieten 27 mei 1781, leeft volgens de overlijdensakte van haar vader nog in 1809, verder mij niets bekend. Een eventueel huwelijk van haar staat niet in de huwelijksklappers 181 l-'42 van de provincies Groningen en Drenthe, hetgeen t.a.v. die van laatstgenoemde provincie niet alles zegt, daar de bewerking daar niet geheel voltooid is.
3. *Roelf,* ged. Gieten 1 febr. 1784, leeft ook nog in 1809. Ten aanzien van hem geldt hetzelfde als verder bij de voorgaande werd medegedeeld.
4. *Albert,* ged. Gieten 4 maart 1787, † in of vóór 1790.
5. *Albert,* ged. Gieten 7 febr. 1790, boerenarbeider, † Wildervank 31 juli 1834, tr. aldaar 3 maart 1814 *Hilgien Pronk,* ged, aldaar 3 aug. 1783, † aldaar 12 juli 1871, dr. van *Arent Jans. P.* en *Trijntje Klaassens.*
6. *Geesien,* ged. Gieten **25** nov. 1792, † Zuidlaren 18 dec. 1878, tr. aldaar 8 mei 1824 *Steven Bussemaker,* geb. Emlenkamp 17 april 1788, smid, laatst te Zuidlaren, † aldaar 14 januari 1867, weduwnaar van *Diegje Karsten,* zn. van *Berend Harmen B.,* kastelein te Emlenkamp, † aldaar in 1813, en *Sophia Dannebroek,* † Emlenkamp 8 febr. 1802 en kleinzoon van vaderskant van *Hendrik B.,* † Emlenkamp 22 sept. 1756, en *Geesjen Winkelink,* † aldaar 24 dec. 1763.

Groningen. J. W. F. baron VAN WASSENAER.

Cateau, *Maria Cateau,* van Vlissingen, huwde op 28 juli 1742 met *Dingenus van Rosevelt,* afkomstig van Middelburg. Een zoon, *François Adriaan,* die de familienaam *Van Rosevelt Cateau zou* dragen, werd te Ravenstein (N.-B.) gedoopt op 5 januari 1756. Het echtpaar *Van Rosevelt-Cateau* was waarschijnlijk vanuit Zeeland op reis, geweest met bestemming Nijmegen: als doopgetuigen te Ravenstein traden op *Francoys Cateau* en *Debora van de Velouw,* beide uit Nijmegen.

Noch het Nijmeegse archief, noch de Bibliothèque Wallonne heeft echter inlichtingen omtrent een *François Cateau.* Wel komt voor een *Mathijs Cateau,* die in 1754 lid der Waalse kerk te Nijmegen werd en daar op 10 oktober van hetzelfde jaar trouwde met genoemde *Debora van de Velouw.*

Het geslacht *Cateau,* waarover weinig of nooit geschreven blijkt te zijn, was een familie van o.a. kooplieden in hout en wijn, respectievelijk in Vlissingen en Middelburg woonachtig. Een *Abraham Cateau,* „sticklijffmaker", geboren te Marq in Frankrijk, werd 9 november 1655 poorter van Middelburg. Verscheidene personen van de naam *Benjamin Cateau* waren schepen en raad van Vlissingen gedurende de achttiende eeuw.

Gevraagd wordt wie de ouders en voorouders van *Maria Cateau* waren. Vermoedelijk was haar vader *François Cateau* en was *Mathijs* haar broer. *Maria Cateau* overleed, kennelijk in het kraambed, te Ravenstein en werd daar 15 januari 1756 in de Nederlands Hervormde kerk begraven.

Dexter, Michigan (U.S.A.) F. R. VAN ROSEVELT.

Kroef(f). *Catherina Elisabeth Kroef* huwde te Vlissingen 7 april 1781 met Mr. *François Adriaan van Rosevelt Cateau. Zij* werd 21 febr. 1793 te Vlissingen begraven. Wie waren haar ouders en voorouders?

Bij de benoeming van Nicolaas Lambrechtsen tot rentmeester bij besluit der Staten van Zeeland van 5 dec. 1752 wordt medegedeeld, dat „zijne borgen waren juffrouw *Sara Davidsen van den Driessche,* wed. van *Abraham Kroef* te Vlissingen, en *Adriaan Kroef,* koopman aldaar." *Adriaan Kroef,* schepen te Vlissingen, wordt genoemd als zwager en de wettelijk gemachtigde van *F. A. van Rosevelt Cateau,* woonachtig te 's-Gravenhage, in het notariëel archief van 's-Gravenhage. J. Bellamy, in een brief uit Utrecht, 15 april 1782, groet de heer en mevrouw *Lambrechtsen* en de heer en mevrouw *Kroef.*

Dexter, Michigan (U.S.A.) F. R. VAN ROSEVELT.

INHOUD VAN DIT NUMMER.

Bestuursberichten. — Notulen van de Algemene Ledenvergadering, gehouden op zaterdag 17 juni 1967 in het Fries Museum te Leeuwarden. — Jaarverslag 1966. — Genealogie en geschiedenis van een strijdlustig geslacht, de graven en heren van Kuinre, door Mr. A. N. baron de Vos van Steenwijk. — Inhoud van buitenlandse boeken en tijdschriften, door Tha. J. van Alff. — Boekbespreking. — Vragen en antwoorden.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt maandelijks en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.

Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, gelieve men te richten tot de Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede", Backershaegenlaan* 70, Wassenaar.

De jaarlijkse contributie (abonnemen t) ad *f* 25,— gelieve men steeds vóór 1 februari te voldoen door storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap te 's-Gravenhage.

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, *gelieve* men le richten tot de Secretaris Dipl. Ing. A. CORTS, *Louise de Colignylaan 18, Oegstgeest.*

Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg* 5, *'s-Gravenhage.*

Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden op postrekening no. 457073, ten name van de Bibliotheek van het Genootschap te 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of de inhoud der ondertekende stukken.

No. 10 **LXXXIVe Jaargang** **oktober 1967**

BESTUURSBERICHTEN.

Het bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van Dr. P.J. van Breemen, Dr. A. M. Lorentz de Haas, de Heer Th. H. de Meester en Mr. W. C. Wendelaar, respectievelijk sedert 1942, **1935, 1951** en 1912 gewoon lid van het Genootschap.

J. A. F. S. VAN ALPHEN	Ottawa, Ont. (Canada), *16 Mackinnon Road, Rockcliffe Park.*
Mr. F. DE TOURTON BRUYNS	's-Gravenhage, *Valeriusstraat 20.*
Ir. J. A. VAN DER GIESSEN	's-Gravenhage, *Mozartlaan* 499.
Jhr. H. J. P. HOOFT GRAAFLAND	Zeist, *Lyceumlaan 26.*
1. H. A. E. HARSHAGEN	Hoogerheide (N.-Br.), *Canadalaan* 10.
C. F. JANSSEN	Assen, *Zonnedauwstraat* bl.
Jhr. Mr. M. N. VAN LOON	Chicago, 111. 60610 (U.S.A.), *12 East Scott Street.*
D. G. E. MIDDELBURG	New York 17 (U.S.A.), *Neth. Mission to the United Nations, 711 Third Avenue, Room 1803.*
J. J. C. baron TAETS VAN AMERONGEN	Utrecht 2501, *Vredenburg 8bis A.*
W. A. WIJBURG Jr.	Utrecht 2505, *Argentiniëdreef 69.*

Sterling — Nebbens Sterling — Uyfwerf Sterling,

door B. J. BUMA EN MR. W. DE VRIES.

I. Inleiding.

§ 1. In 1574 verscheen te Delft een (blijkens de daarin geplaatste, in het Frans gestelde opdracht d.d. Delft 10 april 1574) door *„Pierre Sterlincx* d'Anvers" geschreven boekje, getiteld: „Een Corte waerachtige Beschrijvinghe/ van alle Gheschiedenissen/ Aenslaghen/ Stormen/ Schermutselingen/ ende Schieten voor de vrome Stadt Haerlem in Hollandt gheschiet. Mitsgaders hoe/ en(de) met wat conditien deselve den alghemeynen Viant Ducque d'Albe overghelevert is/ oock hoe hy met den Soldaten/ ende Burgheren ghehandelt heeft/ ende dat tot den XII Septembris Anno MDLXXIII". H. Brugmans, die aan de schrijver van dit verhaal een korte beschouwing heeft gewijd in het in 1921 verschenen Vde deel (kol. 813) van het Nieuw Nederlandsch Biographisch Woordenboek, wist van hem verder niets meer mede te delen, dan dat hij „stellig ooggetuige" van het beleg van Haarlem moest zijn geweest. Inderdaad krijgt de lezer van het boekje [1]) de overtuiging, dat daarin iemand aan het woord is geweest, die alles uit eigen ervaring heeft opgetekend. Maar Brugmans, die zijn korte mededeling beëindigde met de zeer laconieke opmerking: „verder is van hem niets bekend", had blijkbaar geen kennis genomen van hetgeen anderen reeds lang vóór 1921 over genoemde *Pieter Sterlincx* gepubliceerd hadden.

1) Exemplaren van de „Corte... Beschrijvinghe" bevinden zich in de Koninklijke Bibliotheek te 's-Gravenhage en sedert kort op het Gemeente-archief te Delft.

Zo had de Gentse hoogleraar C. P. Serrure in het in 1863 verschenen Vde deel van het Vaderlandsch Museum (blz. 337-355) reeds betwijfeld of de schrijver van de „Corte . . . Beschrijvinghe" wel zelf het beleg van Haarlem meegemaakt had. Die schrijver zèlf immers zegt dit nergens en Serrure heeft dan ook ondersteld, „dat hij van iemand, die te Haarlem was, deze zoo nauwkeurige inlichtingen had bekomen" (t.a.p. blz. 340). Voorts had Serrure ook al medegedeeld, dat de auteur van de „Corte ... Beschrijvinghe" in het jaar, volgende op de verschijning van dit verhaal, te Delft een ander boekje heeft laten drukken, getiteld: „Een ghedencweerdighe historie van de stadt van Sancerre in Vranckrijck. Inhoudende de aenslaghen, belegheringhe, beschieten, bestormen ende andere gewelden vande vyanden daer voore ghedaen; mitsgaeders den wederstandt, de cloecke mannelicke daden, den honghernoot ende wonderlicke verlossinghe van de belegherde: desghelycx in onsen tijden noyt ghehoort noch gesien. Altesamen getrouwelijck versaemt ende gheschreven door Jean de Lery wesende doen ter tijt inde voorsc. stede: ende nu getrouwelick overgeset in onse Nederlandtsche sprake, door *Pieter Sterlinck* Franchoys Schoolmeester tot Delft".

Het boekje was een vertaling van het in 1574 te Genève verschenen ooggetuige-verhaal van de predikant Jean de Léry, die zelf van januari tot juli 1573 het beleg van Sancerre had medegemaakt, en wij weten nu, dankzij die vertaling, dat de auteur van de „Corte ... Beschrijvinghe" in 1574/1575 franse schoolmeester in Delft is geweest. Kennelijk tengevolge van een verschrijving deelde Serrure, na (op blz. 341) op Sterlings verblijf te Delft in 1575 te hebben gewezen, op blz. 342 mede: „In 1574 en 1575 zien wij dus onzen Sterlincx als fransch schoolmeester te Haarlem gevestigd". In plaats van „Haarlem" zal „Delft" moeten worden gelezen, maar deze schrijffout heeft helaas ongelukkige gevolgen gehad. In het Biographisch Woordenboek der Noord- en Zuid-Nederlandsche Letterkunde (1 e uitgave (Deventer 1875—1878), blz. 547/548; 2de uitgave (Amsterdam 1890-1898), blz. 757) door J. G. Frederiks en F. Jos van den Branden wordt van „*Peter Sterlincx*" medegedeeld, dat hij, geboren te Antwerpen („welke stad hij waarschijnlijk onder het schrikbewind van Alva ontweek"), „in 1574 woonde te Delft en in datzelfde en het volgende jaar te Haarlem, waar hij het ambt van Fransche schoolmeester uitoefende". In werkelijkheid bleef *Pieter Sterlincx* in Delft het beroep van franse schoolmeester uitoefenen, totdat hij op 25 november 1577 met terugwerkende kracht tot 1 november 1577 als zodanig in Brielle aangesteld werd [2]).

Merkwaardig is, dat het aan Brugmans ook geheel is ontgaan, dat *Sterlincx* voorts nog een verre van onverdienstelijk dichter en rederijker is geweest. Hierover en over de moeilijkheden, waarin hij (doordat hij zijn leerlingen toneelstukken liet opvoeren) met de kerkeraad van de Brielse Gereformeerde Gemeente geraakte, zijn uitvoerige gegevens te vinden in een bijdrage van W. van Eeghem in de Biographie Nationale, dl. XXIII, van E. Bruylant (Brussel, 1921-1924, kol. 810 vlg.). Na bij beslissing van de kerkeraad d.d. 5 juli 1578 te zijn „vermaand" en bij beslissing van 13 sept. 1578 voor éénmaal van het H. Avondmaal uitgesloten te zijn (hij had nota bene tijdens de preek toneel laten spelen !), weigerde de kerkeraad hem blijkens de acta van 22 juli 1580 attestatie. Daarop heeft de burgerlijke

2) H. de Jager, De Brielsche Archieven (1883), Iste stuk, blz. 189—193 (blz. 190).

overheid hem op 29 oktober 1580 een verklaring van goed zedelijk gedrag verleend [3]).

Vermoedelijk had hij de door hem gewenste bewijsstukken nodig in verband met zijn voorgenomen vertrek naar Mechelen, waar hij het volgend jaar als schoolmeester werd aangesteld. Aldaar verscheen in 1582 een derde boekje van zijn hand onder de titel: „Diversche Refereynen ende Liedekens, wt Hollant ende Zeelant van verscheyden beminders der Consten ghelesen, ende gesonghen in de Heerlicheyt van Heenvliet, ten versoeck van *Peter Sterlinx,* den derden September 1580 (etc.)" [4]). Van Eeghem eindigde zijn bijdrage met de opmerking: „On ignore ce qu'il advint de Sterlinckx après le 19 juillet 1585, jour où Malines se rendit au duc de Parme". Blijkens een door Van Eeghem aangehaalde, en door Serrure in facsimile weergegeven, eigenhandige kwitantie (d.d. 7 juli 1585) van Sterlincx oefende deze in de belegerde stad de functie uit van controleur der levens; middelen. Kennelijk is *Sterlincx* — gebruik makende van één van de voorwaarden van overgave d.d. 19 juli 1585 — er in geslaagd een goed heenkomen naar de Noordelijke Nederlanden te vinden, want in de Haagse archieven komt hij sinds 1589 herhaaldelijk voor. Daaruit blijkt, dat hij in Mechelen ook opgetreden is als „griffier van de superintendanten"; in 's-Gravenhage schijnt hij zijn oorspronkelijke beroep van schoolmeester geheel te hebben laten varen. Hij was daar „tafelhouder" en handelde er in onroerend goed; met anderen verkavelde hij gronden in de omgeving van het tegenwoordige Algemeen Rijksarchief en liet daar wegen aanleggen, die naar hem de „Sterlingstraat" (nu Casuariestraat) en „Sterlingspad" (nu: Bleijenburg) werden genoemd [5]). Sinds 21 juli 1607 komt hij voor als „*Pieter Sterling(s)* d e 0 u d e", zulks ter onderscheiding van zijn gelijknamige zoon, die overigens al bij zijn ondertrouw op 2 september 1595 te Amsterdam (met de uit Mechelen afkomstige *Janneken van Horick*) *Pieter Sterling* d e J o n g e" werd genoemd. Laatstgenoemde woonde toen (evenals zijn vader), „in de Haeghe"; de akte noemt hem „oudt XX jaren" en (geboren) „van Delfft" [6]).

Blijkbaar was *Pieter Sterlincx,* de auteur van de „Corte ... Beschrijvinghe", dus reeds in 1575 gehuwd, toen hij in Delft nog het beroep van „Franchoys schoolmeester" uitoefende.

In dit verband keren wij terug tot de vraag of de schrijver van die „Corte . . . Beschrijvinghe" ook ooggetuige van het beleg van Haarlem zal zijn geweest, Nu wij weten, dat hij uit Antwerpen kwam en in of vóór 1575 moet zijn getrouwd, is het verleidelijk hem te identificeren met de „*Pieter Sterlincx* van Antwerpen", die evenals zijn vrouw „*Leentgen Steerlincx,* huisvrouw van *Pieter Sterlincx* van Antwerpen", blijkens het lidmatenregister van de Ned. Herv. Gemeente te Delft op 4 oktober 1573 toetrad tot de Delftse Gereformeerde Gemeente (Lidmatenregister nr. 201). Dit echtpaar zou dan, na het beleg van Haarlem te hebben overleefd, in Delft een woonplaats kunnen hebben gevonden.

Maar uit niets blijkt, dat deze *Pieter Sferlincx* het beroep van schoolmeester uitoefende. Daarentegen werd al op 20 mei 1573 — dus terwijl Haarlem nog ononderbroken belegerd

3) De Jager, a.w. blz. 190.
4) Exemplaren bevinden zich in de Stadsbibliotheek te Mechelen en de Bibliotheek van de Maatschappij van Ned. Letterkunde te Leiden. Zie Van Eeghem, t.a.p. kol. 812/813.
5) Zie jaarboek „Die Haghe" 1911, blz. 194 en 195.
6) Oorspronkelijk stond er „van Antwerpen"; dit is doorgehaald en „Delfft" is er boven geschreven.

werd — een „Mr. *Pieter Sterlyncx* schoolmeester" lidmaat van de Delftse Gereformeerde Gemeente. Er moeten dus in 1573 twee naamgenoten te Delft hebben gewoond. Van de schoolmeester blijkt evenwel niet of hij reeds was gehuwd; hij kan echter eventueel na 20 mei 1573 in het huwelijk getreden zijn. Bij zijn dood *(vóór* 1 mei 1615 [7])) schijnt *Pieter Sterling* d e 0 u d e een vrouw nagelaten te hebben, die blijkens een acte van 21 april 1649 [8]) *Margarefha Muttinck* heette, maar de mogelijkheid is zeker niet uitgesloten, dat zij niet zijn éérste vrouw is geweest [8a]). Toch lijkt het ons het meest voor de hand liggend de „Franchoyse schoolmeester" te Delft uit de jaren 1574/1575, die in 1577 naar Brielle verhuisde, vandaar naar Mechelen ging en ten slotte te 's-Gravenhage zijn laatste levensjaren sleet, te identificeren met de op 20 mei 1573 tot de Delftse Gereformeerde Gemeente toegetreden schoolmeester Mr. *Pieter Sterlyncx*. In dat geval zal hij dus geen ooggetuige van het beleg van Haarlem zijn geweest, maar al zijn gegevens opgetekend hebben uit de mond van een, tijdgenoot, dan wel diens „dagboek" hebben bewerkt.

De wetenschap, dat er in 1573 tegelijkertijd twee *Pieter Sterlyncx*-en te Delft hebben gewoond, moet er toe leiden ook een vraagteken te stellen achter de mededeling van Van Eeghem (t.a.p. kol. 810), dat onze „publiciste et rhétorien flamand", die in 1574 zijn „Corte ... Beschrijvinghe" in het licht gaf, zich reeds in 1568 te Londen moet hebben bevonden „parmi ceux qui ont été persécutés pour la religion". Van Eeghem moet deze mededeling hebben. ontleend aan K. J. Riemens, die in zijn in 1919 te Leiden verschenen werk „Esquisse historique de I'enseignement du français en hollande du XVI-X1X siècle" (blz. 30) blijk gaf van de overtuiging, dat onze Delftse schoolmeester, vóórdat hij zich te Delft vestigde [9]), vanuit Antwerpen naar Engeland zou zijn gevlucht. Riemens ontleende dit „gegeven" aan de „Publications of the Huguenot Society of London", Vol. X, Part 1: „Returns [10]) of aliens dwelling in the City and Suburbs of London [11]). De daar gepubliceerde lijst van „uitwijkelingen" vermeldt op blz. 387 een in 1568 te Londen vertoevende „*Pieter Sterlinckes*". Maar deze laatste kan evengoed identiek zijn met de eerst ná het beleg van Haarlem [12]) naar Delft gekomen 'echtgenoot van *Leentgen Steerlincx*, Een aanwijzing daarvoor zou kunnen zijn, dat op 7 mei 1569 nog te Antwerpen een „*Peeter Steerlincx*" (wonende op de Bredestraat, naast het „Stroyenhuys" — nu de Keyserstraat, tegenover de Coninexstraat) toegelaten werd tot het Antwerpse St. Ambrosiusgilde (schoolmeestersambacht)[13]), hetgeen medebrengt, dat wij de in 1568 te Londen gesignaleerde „vluchteling wegens het geloof" toch wel zullen moeten onderscheiden van zijn Antwerpse naamgenoot. Deze betaalde zijn contributie aan het gilde rustig door tot en met het jaar 1573, doch is toen — in de loop van laatstgenoemd jaar — zijn naamgenoot uit 1568 gevolgd.

Immers na de vermelding van zijn contributie-betaling in 1573 volgt de mededeling [14]) „Relinquit. Woont nu ao. 73 in Engelandt". Het ligt nu wel erg voor de hand de in mei 1573 te Delft opduikende franse schoolmeester „*Pierre Sterlincx* d'Anvers" te holen voor de pas in datzelfde jaar vanuit Antwerpen naar Engeland overgestoken *Peeter Steerlincx*, die van 1569 tot het begin van) 1573 het schoolmeestersambt te Antwerpen uitgeoefend had. Zijn verblijf in Engeland moet dan echter van zeer korte duur zijn geweest en spoedig weer zijn gevolgd door een oversteek naar de Noordelijke Nederlanden, terwijl aldaar nog het beleg van Haarlem in volle gang was.'!

Hierboven werd al medegdeeld, dat uit de inschrijving in het Delftse lidmatenboek nit blijkt, dat de Delftse schoolmeester *Pieter Sterlincx* in me 1573 al was gehuwd. Mede gezien het feit, dat zijn gelijhamige zoon omstreeks 1575 te Delft moet zijn geboren, kunnen wij de geboorte van de Delftse schoolmeester (de autur dus van de „Corte ... Beschrijvinghe") stellen op omsreeks 1550, een onderstelling, die niet in strijd is met het feit, at hij tussen 23 sept. 1614 [15]) en 1 mei 1615 [16]) (m.a.w. — is onze suppositie juist is — op ongeveer 64-jarige leeftijd overleden moet zijn, en in 1569 (dus — volgens ons vermeden — omstreeks 19 jaren oud) voor het eerst als schooheester te -Antwerpen wordt vermeld. De oudste Antwerpse loopregisters vangen pas aan met het jaar 1560, zodat zij oer zijn geboortejaar (doop) geen uitsluitsel kunnen geven.

Als zijn in 1595 te Amsterdar gehuwde gelijknamige zoon, die zijn vrouw misschien reed: als kind in Mechelen had leren kennen (*Janneken van Hrick* was daar volgens haar ondertrouwacte, in of omstreeks 1576 geboren en de Delftse schoolmeester verliet in 1580 Brille om in Mechelen de jeugd te gaan onderwijzen), de oudte zoon van de auteur der „Corte ... Beschrijvinghe" was, dan kan worden vermoed, dat ook deze auteur- een *Pieftr Sterlincx* tot vader moet hebben gehad. Immers zoals uit de hierna volgende genealogie zal blijken, was het vele generaties een hardnekkige traditie in de familie *Sterling* de oudste zoon naar de vaders-vader te noemen.

Voortgaande op deze weg, kaa derhalve weer worden voorondersteld, dat de Delftse schoolmeester het eerste kind (althans de eerste mannelijke telg) uit het huwelijk van zijn ouders is geweest. De vraag rees derhalve, 'of er mogelijk. na 1560 nog andere kinderen van een *Pieter Sterlincx* te Antwerpen waren geboren (gedoopt). Deze vraag klemde te meer, omdat archief-onderzoek aan het licht bracht, dat er in het begin van de XVIIde eeuw (en daarvóór) te Amsterdam nog twee andere *Sterlings*-en hebben geleefd, die circa 1565/66 te Antwerpen geboren moeten zijn, en mogelijk jongere broers waren van onze Delftse schoolmeester,

7) Notarieel archief Amsterdam. Inv. nr. 378. fol. 271 (nots N. Jacobs).
8) Loofsignaat Tuil 1647-1653 (Rijksarchief Arnhem,' inv. nr. C 186), fol. 126 vso. Zie de hierna volgende § 2 en de genealogie.
8a) Het feit. dat deze *Maraaretha Muttinck* ***in 1649*** nog leefde, kan aanleiding geven om haar geboorte op circa 1560 of later te stellen. In dat geval kan zii bezwaarlijk de moeder van een omstreeks 1575 geboren-zoon zijn geweest. Er is dus inderdaad aanleiding om haar voor een tweede of latere vrouw van de Delftse franse schoolmeester te honden.
9) Dat hij ook franse schoolmeester te Haarlem zou zijn geweest trok Riemens — terecht — al in twijfel (a.w. blz. 31, aant. 1).
10) Dat is „officieel rapport".
11) Door R.E. G. en Ernest F. Kirk (Aberdeen, 1900), blz. 386 en 387.
12) Daarmede willen wij niet suggereren, dat deze Pieter *Sterlings* (de man van *Leentgen*) dat beleg van Haarlem wél meegemaakt heeft. Toch is het denkbaar, dat de auteur van de „Corte ... Beschrijvinghe" de stof voor zijn merk ontleend heeft aan deze ***Pieter*** *Sterlings* ***(een*** familie-lid?) . Het werkje was opgedragen aan „Monseigneur Balfort, capitaine de l'enseigne des Escochois, qui ont esté dedans Harlem". Had Pieter *Sterlings* misschien Haarlem bereikt in het gevolg van deze kapitein en was hij identiek met de Londense uitgewekene uit 1568 ?
13) Stadsarchief Antwerpen, Gilden en Ambachten, Inv. nr. 4528, fol. 195vso en 198vso (P. S woonde -toen in de Keizerstraat in „Onze-Lieve-Vrouwe"); Inv. nr. 4550, blz. 47.
14) Stadsarchief Antweerpen, Gilden en Ambachten, Inv. nr. 4550, blz. 47.
15) Alg.. Rijksarchief, Resolutiën Staten-Generaal, nieuw Inv. nr. 3172, fol. 704/05.
16) Zie nout 7.

t.w. een *Joris* (op 3 december 159[illegible] in de Oude Kerk te Amsterdam gehuwd met een circa 1576 te Antwerpen geboren *Susanna Aertsdr. van der Viort*) en een, *Paulus* (in 1616 gehuwd met een meisje uit Middelburg, *Elisabefh Cousaerts* of *Lysbeth Coesaerts*). Maar een onderzoek in de Antwerpse doopboeken, waarvan die van de Onze-Lieve-Vrouwe-parochie nog lacunes vertaen over de jaren 1560—1562 en 1566-1570, bracht geen licht over de geboorten (dopen) van *Joris* en *Paulus*, en daarenboven bleken daar in de jaren 1560—1573 in de parochies van de St. Jacob-, Onze-Lieve-Vrouwe- en St. Walburg-kerk verschillende *Pieter Ste(e)r(e)linck(x)-en* als vaders van ten doop gehouden borelingskes te zijn vermeld [17]). Onder hen bevond zich ook een „*Mr.*" *Peefer Steerlinck*, wiens titulatuur doet vermoeden, dat ook hij schoolmeester was; tij wordt genoemd als vader van een op 28 april 1573 in de St. Jacob ten doop gehouden dochter *Esther*. Weinig aannemelijk lijkt, dat deze (school?-) meester identiek zou zijn geweest met zijn reeds op 20 mei 1573 via Engeland (?) in Delft opduikende naamgenoot, al blijft het natuurlijk mogelijk_ dat laatstgenoemde op een gegeven moment hals-over-kp het vege lijf heeft moeten redden en voor de, inquisitie naar Engeland is gevlucht onder (gedwongen) achterlating van zijn, een spoedige geboorte verwachtende vrouw. Uiteraard zou, als dit laatste vermoeden juist zou zijn, geen reden meer zijn om te onderstellen, dat hij pas na 20 me 1573 in de Noordelijke Nederlanden (Delft?) is gehuwd.,

Uit het bovenstaande vogt zonder meer de onjuistheid van de reeds zeer oude familie-overlevering, dat — gezien de naam *Sterling* — het gelacht van Engelse afkomst zou zijn, en de Nederlandse stamrader met Leicester naar Holland zou zijn gekomen. De schrijfwijze „*Ste(e)rling*" wijst op een uitspraak, die het midden hild tussen een „ee"- en een „è"-klank, en die — wat de eerste klinker(s) betreft — mogelijk zweemde naar de „eu". In het wapen [18]) (in blauw een golvende zilveren dwarsbalk, beladen met -een zwemmende vis van natuurlijke kleur („steur"?), en vergezeld van 3 gouden 8-puntige sterren; helmteken: een gouden 8-puntige ster) komt deze (z.g. Engelse ?) uitspraak vermoedelijk mede tot uiting. Muschart vermeldt ook nog een ander *Sterling*-wapen, t.w.: in zilver een zwarte schuinbalk, beladen met 3 gouden gespen, in de richting van de balk geplaatst en met de tongen (schuinrechts) omhoog gericht; helmteken: een zwarte moore- of neger(inne) kop zonder haarband (al dan niet met kralen oorhangers en halsketting). Hij ontleende deze laatste gegeevens aan o.m. het Wapenboek van Schulerus (Bibliotheek vaa de T.H.S. te Delft: dl. 1, fol. 72, en dl. 5, fol. 116), volgens hetwelk dit wapen was gevoerd door een *Anna Sterling*, vrouw van *Daniel Schardinel*, en wel Ao. . . . Ongetwijfeld *is* hier bedoeld: *Anna Sterlincx*, geb. Amsterdam omstreeks -1636, die aldaar op 9 dec. 1670 in de Nieuwe Kerk huwde met de koopman *David Schardinel* en, na diens dood, in 1680 hertrouwde (ondertr. Amsterdam 7, febr. 1680) met *Hendrick Scholten*. Volgens haar eerste ondertrouwacte heette haar moeder *Anna Bastiaens*. Mogelijk was zij verwant aan de op Archangel varende [19]), Amsterdamse koopman *Paulus Sterlinx*, die in de Nieuwe Kerk te Amsterdam (op 25 nov. 1636) is gehuwd [20]) met de uit Grave afkomstige, aldaar (als dochter van *Johanna van Wamel*) omstreeks 16 18 geboren *Catharina Munni(n)x* [21]). Deze *Paulus Sferlinx* was, volgens zijn ondertrouwacte (Amsterdam 1 nov. 1636), omstreeks 1604 te Londen geboren en vermoedelijk hebben we hier met een inderdaad wèl uit Engeland afkomstige familie te doen, want Muschart vermeldt het wapen met de schuinbalk en gespen (ditmaal boven vergezeld van een roos) ook als dat van *William* (of *Willem) Stirling*, koopman te Rotterdam (1716—1796), echtgenoot van *Johanna Maria van Rijckevorsel* (1718—1808) [22]), die zelf nog als weduwe op 14 januari 1797 een voor de Rotterdamse notaris Isaac Valeton verleden acte met dit wapen bezegelde.

Archief-onderzoek bracht behalve een groot aantal gegevens, die betrekking hadden op de familie (*Nebbens-*, en *Uytwerf-) Sterling*, ook vele gegevens aan het licht met betrekking tot andere personen, die de naam *Sterling* (dikwijls zeer verschillend gespeld) gevoerd bleken te hebben. Van deze andere families, waarvan de samenhang met de familie *(Nebbens-, Uytwerf-) Sterling* niet kon worden aangetoond, konden enige fragmenten-genealogie samengesteld worden. Om niet al te veel plaatsruimte in beslag te nemen worden zij echter hier niet gepubliceerd. Om dezelfde reden is bij het weergeven van de genealogie der familie *(Nebbens-, Uytwerf-) Sterling* de publicatie beperkt tot omstreeks het midden van de vorige eeuw. Alleen de tak waarvan thans nog naamdragers in Nederland leven is nog enigszins (zij het zeer summier) uitgewerkt.

§ 2. Tussen het beoefenen van de genealogie en het invullen van een kruiswoord-puzzle bestaat in zoverre overkomst, dat men er in beide gevallen naar streeft door het „invullen" van onbekende gegevens een logisch en aaneensluitend 'geheel te verkrijgen. Bij de genealogie is het in de eerste plaats te doen om z.g. „personalia" (namen, geboorte.- (of doop-) plaatsen en -data, gegevens over beroepen, huwelijken, overlijden (begraven) en eventueel de namen van de ouders van de aangehuwde personen). Maar — afgezien van het feit, dat het verzamelen van deze 'gegevens in de meeste gevallen een zeer uitvoerig archief-onderzoek vereist — is er nog een belangrijk verschil: de kruiswoord-puzzle is „af", indien alle „hokjes" ingevuld zijn, terwijl de genealoog eigenlijk nimmer „klaar" is. Niet alleen is het door hem in te vullen aantal „hokjes", al naar gelang hij dieper graaft, telkens weer voor uitbreiding vatbaar (veel hangt hier af niet alleen van de omvang der door hem te raadplegen archiefstukken, maar ook van zijn „feeling", wáár hij nog verder kan zoeken), doch zelfs als hij tot de overtuiging is gekomen, dat alle voor invulling vatbare „hokjes" inderdaad ook juist ingevuld zijn, dan is hij — als hij een goed genealoog is — nog niet bevredigd: immers een genealogie, die aan alle te stellen eisen voldoet, moet niet alleen een opsomming bevatten van namen van personen en plaatsen, data en beroepen, maar voor de deskundige lezer zo veel gegevens bevatten, dat door die gegevens de in de genealogie vermelde personen als het ware gaan leven. Men moet uit die gegevens een aaneenschakeling van levensge-

17) Zie bijv. doopboek (St. Jacob: 25 febr. 1568, kind *Lycretia;* 20 juli 1565, kind *Maria;* Onze-Lieve-Vrouwe: 31 mei 1565, *Peeter,* zn. van *Pieter Sterrenlinck en Josynken;* 15 aug. 1570, *Adriaen,* zn. van *Pieter Sterlinc* en *Lysken.*

18) Collectie-Muschart op het Centraal Bureau voor Genealogie te 's-Gravenhage.

19) Notarieel archief Amsterdam, Inv. nr. 1058, fol. 3vso (nots ***van de Ven'.***

20) Uit dit huwelijk twee malen een zoon *Casper (Gasparis, Kasparis), eed.* resp. ***Nieuwe*** Kerk 12 aug. 1640 en Oude Kerk 6 febr. 1642.

21) Ondertrouwacte en de ***in*** aant. 19 vermelde bron.

22) Ned. Patriciaat XXII (1935/36), blz. 298. Zie voor genoemd wapen: notaris J. P. de Superville te Rotterdam, 23 okt. 1781.

schiedenissen kunnen aflezen, waarin de hoofdpersonen als mensen van vlees en bloed in het kader van hun tijd naar voren komen, niet alleen in hun maatschappelijke successen (beroepen, functies op kerkelijk- of overheidsgebied) , maar ook in hun falen, — alles gezien in het raam van hetgeen hun door de omstandigheden, waaronder zij leefden, als mogelijkheden tot levensontplooiing was geboden.

Pieter Sterlincx, die zich als „franchoys schoolmeester", auteur van historische werken en rederijker een grote bekendheid had weten te verwerven, heeft in zijn laatste levensperiode te 's-Gravenhage echter wel eens minder gelukkig gegrepen. Volgens de op het Haagse Gemeente-archief berustende transportacten kocht hij er op 26 april 1589 als *„Pieter Staerlincx* van Antwerpen" voor de eerste maal een huis: in de jaren 1603 en volgende koopt en verkoopt hij daar ter plaatse talrijke panden (soms door tussenkomst van zijn zoon *„Pieter Sterlings* de Jonge, hebbende procuratie van *Pieter Sterlings* de Oude, zijn vader"). Hij moet — zoals hierboven al medegedeeld is — overleden zijn tussen 23 sept. 1614 en 1 mei 1615; volgens de zo even genoemde transportacten was zijn boedel echter op 31 mei 1630 nog niet afgewikkeld; die afwikkeling zou daarna zelfs nog minstens tien jaren in beslag nemen, hetgeen blijkt uit een transportacte van 27 maart 1640 met betrekking tot een door hem op 27 sept. 1612 aan de Nobelstraat gekocht huis [23]). De oorzaak van deze vertraging blijkt uit die acte van 1640: *Pieter Sterlings'* boedel was „desolaat".

In diezelfde transportacten komt hij op 21 juli 1607 voor de eerste maal voor als *Pieter Sterlings* „den Oude". Die toenaam zal hij echter al eerder hebben gevoerd, gezien het feit, dat zijn gelijknamige zoon reeds in 1595 „de Jonge" werd genoemd, toen hij te Amsterdam ondertrouwde met *Janneken van Horick*. Ofschoon deze zoon volgens die ondertrouwacte „in de Haeghe" woonde, lieten hij en zijn vrouw toch hun eerste kind — een zoon *P(i)eter* — op 5 januari 1596 in de Oude Kerk te Amsterdam dopen. Volgens de zo even genoemde Haagse transportacten woonde *Pieter Sterlings* de Jonge op 26 maart 1615 in Voorburg; mogelijk is hij daarheen na het overlijden van zijn vader verhuisd in verband met de weinig rooskleurige toestand, waarin zijn vader zijn aardse bezit had achtergelaten. Vermoedelijk was hij enig kind, want elk spoor van broers en zusters ontbreekt, en het „desolaat" zijn van zijns vaders boedel nog in maart 1640 wordt dan des te verklaarbaarder: immers een ondertrouwacte van 11 juni 1626 in het trouwboek van de Gereformeerde Gemeente te Buren onthult ons, dat hij inmidddels naar Emmerik was verhuisd. Volgens die acte toch ondertrouwden te Buren toen *„Peefer Steerlincx* den Oude, weduwnaer van *Jenneken van Horick*, tot Emmerik, ende *Wyborchgen Adriaens* J.D., geboren te Sommelsdijck, woonende tot Buren". De toenaam „de Jonge" had hij dus inmiddels voor „de Oude" verwisseld, hetgeen bewijst, dat er ondertussen met een derde *Pieter Sterlings* weer een nieuwe generatie op het tapijt verschenen moet zijn. Naar deze „derde" Pieter behoeven wij ook niet lang te zoeken: hij komt als „getuige" voor in de Burense ondertrouwacte van *Peeter Steerlincx* den Oude, want een aantekening onder die acte vermeldt:

„Testes: eenen brief van den Bruydegom aen mij geschreven ende van (de) bruyt van Frederick ... [24]), mitsgaders van beyde te samen Peeter Pleunis ende *Peter Steerlincx* de Jonge.

Is dese een briefken gegeven van 2 proclamatien gedateert den 9 Julio nieuwe stijl; het derde noch mede sonder verhinderinge geschiet".

De mogelijkheid besaat, dat *Pieter Sterlings*, de man van *Jenneke (Janneke) van Horick*, nog tussen zijn verblijf in Voorburg en zijn vertek naar Emmerik korte tijd in Buren heeft gewoond. Aldaar werd immers op 9 juli 1624 een *Jenneke* gedoopt, „'tkint van Mr. *Pieter Sterlincx* als vader". Zou dit vermoeden juist zijn, dan ligt het ook voor de hand, dat er behalve de in 1596 te Amsterdam gedoopte zoon *Pieter* en genoemde *Jenneke* nog wel meer kinderen uit het huwelijk van *Pieter Sterlings* en *Janneke van* Horick geboren zullen zijn. Het is uiteraard zeer verleidelijk die in Amsterdam gedoopte zoon *Pieter* te identificeren met de in de ondertrouwacte van **11** jmi 1626 als getuige vermelde *Peter Steerlincx de Jonge*, maar toch moet het niet uitgesloten worden geacht, dat eirstgenoemd kind spoedig is overleden en genoemde *Peter Steerlincx* de Jonge een later (na 1596) geboren zoon is geweest. De (onder)trouwacte van deze *Peter Steerlincx* de Jonge — Buren 30 april/21 mei 1626 — met *„Teuntje Jans, Jan Hermensz de* Keysersdochter, J. D. tot Buren" ktn zelfs aan laatstvermeld vermoeden enige steun geven, want de bruigom wordt erin vermeld als *„Peter Sfeerlinck*, J.M. geboren in den Hage". Het in 1596 te Amsterdam gedoopte kind zal aldaar ook wel geboren zijn en niet te 's-Gravenlage het levenslicht hebben aanschouwd. Toch zouden wij aan die mededeling in de ondertrouwacte van 30 april 1626 niet al te veel waarde willen hechten: het is immers overbekend, dat men herhaaldelijk oudtijds maar aannam, dat de woonplaats van de ouders ten tijde van de geboorte van een kind ook de geboorteplaats van dat kind was, en dat men toen nog niet te werk ging met die nauwkeurigheid, die men tegenwoordig bij het opmaken van acten van de Burgerlijke Stand pleegt te betrachten, Dat er meer kinderen geweest zullen zijn, dan de in 1596 gedoopte *Pieter* (en de *Jenneke* uit 1624?), vindt ook nog steun in het feit, dat bij de doop van een kind van de op 21 mei 1626 voor de eerste maal gehuwde *Pieter Sterlings* (hij hertrouwde in januari 1637 met *Maeyken Lijsters)* op *31* mei 1640 een *Jacob Sterlingh* als getuige optrad. Wij menen deze *Jacob Sterling* voor een broer van de doopvader te mogen houden, en hem te mogen identificeren met de *Jacobus Sterlinck,* die als echtgenoot van *Margriet Pefers de Vlaminge* op 21 april 1649 zijn testament heeft opgemaakt [25]); in dit document maakte hij melding van zijn „schoonbestemoeder" *Margaretha Muttinck.*

§ *3.* Van de hierboven genoemde *Pieter Sterlings* (de man van achtereenvolgens *Teuntje Jans de Keyser* en *Maeyke Lijsters)* — *Pieter* 111 dus — weten wij dat hij, evenals oorspronkelijk zijn grootvader, het beroep van schoolmeester uitgeoefend heeft [26]). Na als zodanig van 1624-1637 te Buren, van 1637-1638 te Rhenen, en daarna weer te Buren te hebben gefungeerd, is hij in 1645 naar Emmerik vertrokken.

23) Gem. Archief 's-Gravenhage, Transportacten Inv. nr. 363, volgnr. 604/120; Inv. nr. 375, volgnr. 41/55v. In eerstgenoemde acte verschijnt hij als „voormalig griffier van de superintendenten van Mechelen".

24) De tweede naam is onleesbaar.

25) R.A. Arnhem, Loofsignaat Tuil (1647—1653), Inv. C 156, fol. 126vso. Deze laatste acte gaf ons aanleiding tot het vermoeden, dat de Delftse schoolmeester *Pieter Sterlings* gehuwd is gen-eest met deze *Margaretha Muttinck.* Immers *Jacobus Sterlinck* bestemde toen zijn gehele nalatenschap voor zijn vrouw, daaronder begrepen het versterf, dat hem aangekomen was van zijn nicht *Susanna Weckerle,* waarvan zijn schoonbestemoeder de lijftocht genoot.. „Schoonbestemoeder" kan in dit geval dus niet betekend hebben: aangehuwde grootmoeder (schoonfamilie in onze tegenwoordige zin).

26) Daaraan dankte hij ook zijn „titel" Mr.

Overzicht.

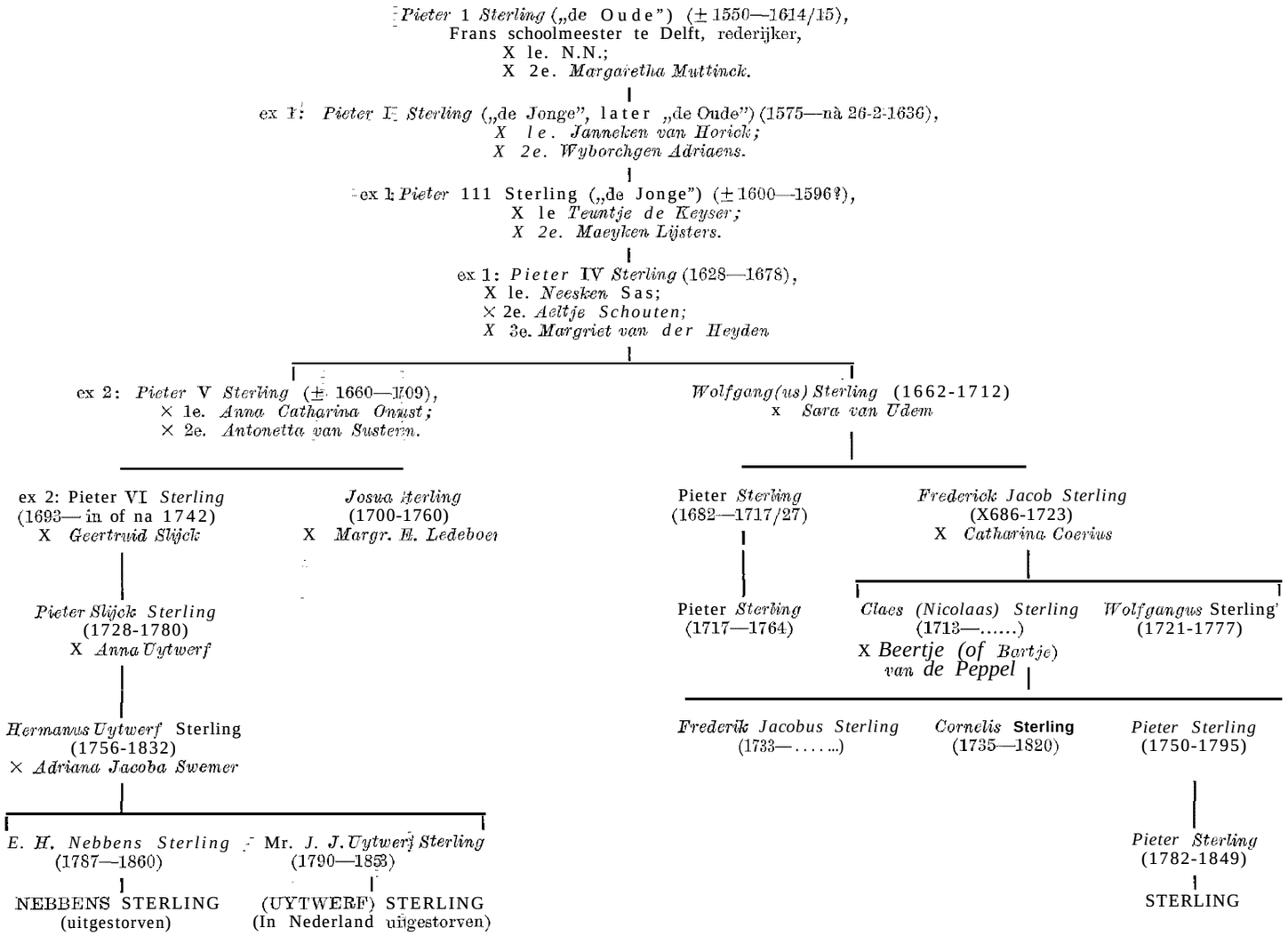

Daar woonde — naar wij al weten — in 1626 reeds zijn vader. Als deze inderdaad de vader is geweest van het in 1624 gedoopte kind *Jenneke,* dan kan uit de „titel" Mr. voor de vadersnaam afgeleid worden, dat ook hij nog (te Buren ?) als schoolmeester werkzaam is geweest. Is zijn gelijknamige zoon hem ook als zodanig- te Emmerik opgevolgd? Een archief-onderzoek in Emmerik (Düsseldorf) zou misschien antwoord op die vraag kunnen geven. Voorshands kunnen wij alleen mededelen, dat wij „*Pieter Sterlincx* den Ouden" — *Pieter* II — voor; het laatst tegenkwamen in een Haagse transportacte van *26* februari 1636. Hij moet dus nadien zijn overleden. Dat hij — al dan niet onder invloed van zijn vaders financiële debâcle — inderdaad het schoolmeestersambt weer opgevat heeft, is niet onwaarschijnlijk: het onderwijzersbloed was kenmerkend voor de eerste generaties van de hier besproken familie *Sterling.* Na het vertrek van *Pieter Sterlings* de Jonge — *Pieter* III — naar Emmerik in 1645 is het schoolmeestersambt te Buren nog uitgeoefend door zijn gelijknamige zoon — *Pieter* IV — en zijn kleinzoon *Pieter* (tot diens vertrek naar Amsterdam omstreeks 1685) en *Wolfgang(us) Sterling.*

Laatstgenoemde' *Pieter* — *Pieter* V — huwde twee malen; zijn twee oudste zonen uit het tweede huwelijk (beiden *Pieter* genaamd), zijn jong overleden, maar zijn tweede vrouw, de uit Zaltbommel afkomstige *Antonetta van Susteren,* schonk hem zowel in 1693 als in 1700 een zoon, die 'beiden de meerderjarige leeftijd bereikten, *Pieter* (IV) en *Josua* genoemd. *Josua* kreeg alleen dochters, maar *Pieter* VI werd de stamvader van de families *Nebbens Sterling* en *Uytwerf Sterling.* Na de dood van *Pieter* V in de laatste dagen van de maand oktober 1709 hertrouwde zijn weduwe in september 1712 met de Amsterdamse notaris *Johannes Slijck,* die uit een vorig huwelijk een dochtertje *Geerfruid* medebracht. Zij werd de vrouw van haar stiefbroer *Pieter* VI. De eentonigheid van het verhaal met betrekking tot de namen van de oudste zonen wordt enigszins doorbroken door het feit, dat de oudste zoon van *Pieter* VI en *Geerfruid Slijck* — natuurlijk weer *Pieter* geheten — zich later *Pieter Slij(c) k Sterling* noemde. Zijn in

1756 geboren zoon *Hermanus* nam de naam *Uyfwerf Sterling* aan (de eerste naam ontleende hij aan zijn moeder, *Anna Uytwerf*), die overgenomen werd door zijn jongste zoon, de latere procureur-generaal bij het Provinciaal Gerechtshof in Noord-Holland (te Amsterdam), Mr. *Jacobus Johannes Uytwerf Sterling (1790-1853).* Diens op 5 juli *1883 te* 's-Gravenhage geboren achter-kleinzoon, *Johannes Alexander Richard Uytwerf Sterling* [27]) vestigde zich als farmer in de Verenigde Staten (Redwood City, Californië). Hij huwde op 1 augustus 1915 *Anna Maria Cafharina Ermerins* [28]); hun op 24 oktober 1917 geboren zoon *Johannes Alexander Richard* en zijn nakomelingen lieten echter de naam *„Uytwerf"* weer varen, en noem (d)en zich „tout court" weer *„Sterling".* Ter wille van de plaatsruimte en bij gebrek aan nadere gegevens is deze thans Amerikaanse tak door ons niet verder uitgewerkt.

In tegenstelling met de jongste zoon van *Hermanus Uyfwerf: Sterling* nam de oudste zoon *Eliza Herman* (1787-1860) de naam *Uytwerf* niet over. *Hermanus* (zijn vader) was in 1784 gehuwd met *Adriana Jacoba Swemer* (geb. okt. 1727, † Dordrecht 26 juli 1801), dochter van *Aarnouf Swemer* en *Sara Nebbens. Eliza Herman* noemde zich naar deze grootmoeder van moederskant *Nebbens Sterling.* Doordat de huwelijken van zijn enige twee kleinzonen *Herman Adriaan (1863-1917) en Adriaan Hetman (1869-1949)* kinderloos bleven, is deze dubbele geslachtsnaam thans uitgestorven.

§ 4. Behalve in de Verenigde Staten van Noord-Amerika leeft de naam *Sterling* thans nog voort in de nakomelingschap van de Burense schoolmeester *Wolfgang* (of *Wolfgangus*) *Sterling,* de tweede zoon van *Pieter* IV. „Natuurlijk" (zouden we haast zeggen) had ook *Wolfgang* een oudste zoon *Pieter,* maar diens enige gelijknamige zoon overleed kinderloos in 1764. Wel werd het geslacht voortgezet door *Wolfgang*'s derde zoon *Frederick Jacob,* die vermoedelijk kort na 24 maart 1723 tengevolge van een ongeval [29]) stierf. Zijn vrouw *Cafharina Coerius* had hem tussen 1708 en 1721 tien kinderen geschonken, van welke er acht jong overleden, o.a. twee oudste zonen *Pieter.* Bij het overlijden van haar man bleef *Cafharina* achter met een bijna tien-jarig zoontje *Claes* (later 'deftiger ook wel *Nicolaas* genoemd) en een nog geen twee-jarig zoontje *Wolfgangus.* Anders dan haar aangehuwde tante *Antonefta van Susteren,* die, eveneens bij de dood van haar man achtergebleven met een paar nog zeer jonge kinderen, binnen enkele jaren hertrouwde met een niet-onbemiddelde weduwnaar, was aan *Cafharina Coerius* geen tweede huwelijk beschoren. Uit het feit, dat niet lang na 1723 de naam *Sterling* verdwijnt uit de Burense rechterlijke archieven, kan afgeleid worden, dat door het overlijden van *Frederick Jacob* op nog betrekkelijk jonge leeftijd (hij was toen nauwelijks 36 jaren oud) een moeilijke tijd voor zijn gezin aangebroken is. Van zijn jongste kind *Wolfgangus* werd ons bekend, dat hij als kantoorbediende kinderloos overleed (vermoedelijk tijdens een kort verblijf) in Leiden (want hij huwde en werd begraven te Rotterdam, waar ook zijn vrouw geboren en overleden was). Van zijn broer *Claes is* ons het beroep en overlijden onbekend gebleven; zijn vrouw *Beertje* (of *Bartje) van de Peppel* overleed als weduwe in 1798 hoogbejaard in Buren.

Uit het huwelijk van *Claes* en *Beertje* (of *Barfje) van de Peppel* sproten o.a. drie zonen: *Frederik Jacobus, Cornelis* en *Pieter.* De laatste werd de stamvader van een tak, waarvan thans nog leden in ons land woonachtig zijn. Met één hunner, *Willem Sterling* (geb. 1921) , directeur van chemische wasserijen en wassalons in Hilversum, kwamen wij bij ons onderzoek in contact, doordat hij tegelijk met ons een onderzoek instelde naar zijn voorouders. Bij zijn naspeuringen was hij juist opgeklommen tot *Pieter Sterling,* de jongste zoon van *Claes,* toen wij, afdalend, die *Pieter* teruggevonden hadden in Amsterdam, maar daar zijn spoor bijster geraakt waren. Onze vondsten pasten dus keurig in elkaar. Aan hem danken wij vele inlichtingen over de latere generaties; alleen terwille van de plaatsruimte onthouden wij ons van een volledige weergave van alle gegevens.

§ 5. Op één tak van de hier besproken familie *Sterling* zij nog de aandacht gevestigd. De Burense schoolmeester *Pieter Sterlings* d e J o n g e *-Pieter* 111 — had uit zijn eerste huwelijk met *Teuntje Jans de Keyser,* behalve een zoon *Pieter* IV, ook nog een zoon *François,* ged. 1 januari 1629. Vermoedelijk dankzij de protectie van Philippus van Steelandt, heer in Grijsenoort en in den Oudenhoorn, die drost van Buren was (hij overleed in 1668) is deze *François* schout en secretaris van Oudenhoorn (op Voorne) geworden, Hij huwde met *Catharina (van) Borrevelf,* een dochter van *Jan van Borrevelf,* majoor op het kasteel van Buren [30]). Zijn oudste zoon *Johannes* (kennelijk naar zijn grootvader van moederszijde genoemd) volgde zijn vader als schout en secretaris van Oudenhoorn op, maar door financiële debâcles (mogelijk mede ten gevolge van ziekten) zag hij zich genoopt deze functies op te geven. Hij vertrok in of vóór 1685 naar Amsterdam, in dezelfde tijd dus als zijn neef, de Burense schoolmeester *Pieter* V. Van nakomelingschap van zijn zoons is ons niets bekend geworden.

(Slot volgt).

27) Hij was een zoon van Mr. J. *J. Uytwerf Sterling* en *Joh. Ges. Burgering* (zie de hierna volgende genealogie onder XIa).
Zijn zuster Johanna *Jacoba Uytwerf Sterling,* geb. Nieuwer-Amstel 6 okt. 1891, † 's-Gravenhage 13 okt. 1965; tr. le Apeldoorn 5 febr. 1914 (huw. door echtsch. ontbonden, ingeschr. Apeldoorn 13 maart 1920) Ir. *Paul Louis Elize Happé,* geb. Soekaboemi (N.O.I.) 10 juli 1887, civ. ing., hoofd-ingenieur Burgerlijke Openbare Werken in Ned. Indië, hoogleraar aan de Hogeschool te Bandoeng, † Kamp Angkong (Semarang) — als echtgenoot van *Fredrika Louise Wilhelmina Visscher, met wie* hij op 1 maart 1930 te 's-Gravenhage was hertrouwd — 22 maart 1945, zn. van Cornelis *Frederik Willem Karel* en *Henriette Philippine Lambertine Kruseman;* tr. 2e 's-Gravenhage 10 jan. 1921 *Peter Bezoet de Bie,* geb. Batavia 18 april 1587, afd. chef Bat. Import Mij tc 's-Gravenhage, † ald. 26 febr. 1958, zn. van *Peter* en *Annie Read.*

28) *Anna* Maria Catharina *Ermerins,* geb. Gorinchem 9 dec. 1878, † Redwood City (Cal., U.S.A.). was een dr. van *François Ermerins* en Jkvr. *Anna Maria Catharina van Thije* Hannes.

29) Recht. Archief Buren (R.A. Arnhem), Inv. nr. 99, fol. 272.

30) Zie Bijdr. en Mededelingen der Ver. Gelre, dl. XXXIII (1930), blz. 181/182, waar ook zijn vrouw wordt genoemd. Voor Ph. van Steelandt zie ald. blz. 154.

Doopsgezinde Dantziger takken van het geslacht De Veer,

naar gegevens van M. R. H. Calmeyer en J. H. de Veer bewerkt en aangevuld door Mr. J. F. van West de Veer.

1. *Gijsbert Jansz. de Veer,* geb. Schiedam 14 mei **1556, koopman in** granen **te** Dantzig en Amsterdam, poorter van Amsterdam 1601, † Dantzig 17 mei 1615, tr. Amsterdam in 1580 *Debora Harnasveger,* geb. aldaar, † Dantzig 14

aug, 1627, dr. van ***Claes Jacobsz. Harnasveger*** en *Weyn* ***Piefers.***

Anneke de *Veer* — hieronder vermeld onder 1, 3 — assisteert als „meuje" bij het huwelijk van *Harman de Veer, geb.* Dantzig in 1608, die derhalve een kleinzoon is van *Gijsbert Jansz.* (1556—1615), weshalve zijn gegevens worden opgenomen onder IIId, hoewel het niet duidelijk is wie zijn ouders zijn.

Uit dit huwelijk:

1. *Nicolaes de* ***Veer; zie*** voor hem en zijn nageslacht Nederl. Patriciaat 1968, jaargang 54.
2. ***Abraham, volgt*** IIa.
3. ***Anneke de Veer,*** geb. Dantzig in 1588, tr. Amsterdam (ondertr. Amsterdam 6 maart) 1612 ***Abraham van Amersfoort,*** geb. Dantzig 30 april 1565, zn. van ***Hans van*** *Amersfoort* en ***Cecilia*** *Fijans* en weduwnaar van ***Elisabeth*** *Rijkaerts.*
4. ***Hans,*** volgt IIb.
5. *Cornelius,* volgt IIc.
6. ***Jacob,*** volgt IId.
7. *Gijsbert,* volgt IIe.

IIa. ***Abraham de Veer,*** koopman in granen en Oostzeevaarder te Amsterdam en Dantzig, † waarschijnlijk Dantzig vóór 1652, tr. ***Cafharina*** *Pasch,* † vóór ***1652.***

Uit dit huwelijk:

1. ***Jacob de Veer,*** † Dantzig 14 aug. 1693, tr. *Jannetje* ***Harmans,*** † Dantzig 20 jan. 1694.
2. ***Cornelis de Veer,*** tr. ***Catharina*** *Krickert.*
3. ***Hans,*** volgt IIIa.
4. ***Debora de Veer,*** † 18 juni 1677, tr. in 1650 *Herman* ***Momber,*** geb. in 1621, † 16 sept. 1669, zn. van *Anthony* ***Momber*** en ***Barhara N.N.***
5. ***Anna de Veer,*** tr. ***Hans de Veer,*** zn. van ***Abraham de Veer*** en *Anna* ***van Dijck*** (vide IVc).
6. ***Elisabeth de Veer,*** † ***18*** nov. ***1681,*** tr. Dantzig 12 april 1671 ***Cornelis van*** *Almonde,* † ***30*** juli 1706: hij hertr. 9 nov. 1682 ***Elisabeth*** *Eggeraeth* ***(Elscke*** *Egraets),* wede. van 1° ***Carel*** *Mundt,* 2° ***Isaac van*** *Beuningen,* 3° *Berend* ***de Veer*** (vide IIIf).
7. *Gijsbert* ***de Veer;*** zie voor hem en zijn nakomelingen' Nederl. Patriciaat 1968, jaargang 54.
8. ***Pieter de Veer; zie*** voor hem en zijn nakomelingen Nederl.Patriciaat 1968, jaargang 54.
9. *Abraham,* volgt IIIb.
10. ***Isaac,*** volgt IIIc.

IIIa. ***Hans de Veer,*** ged. Dantzig 17 juli 1672, † aldaar 18 april 1698, tr. *Agatha* ***van*** *Dijck.*

Uit dit huwelijk:

Hans de Veer.

IIIb. ***Abraham de Veer,*** geb. Dantzig in 1634, makelaar, begr. Amsterdam 13 dec. 1691, tr. 1° (ondertr. Amsterdam 11 dec. 1659) ***Sara*** *van der* ***Meersch,*** geb. aldaar in 1634, begr. Amsterdam 22 aug. 1675, dr. van *Arent* ***van der Meersch*** en ***Sara de Veer;*** tr. 2° (ondertr. Amsterdam 8 nov.) 1675 *Lysbeth Vijgh,* geb. Rotterdam in 1637, begr. Amsterdam 30 maart 1716, dr. van ***Willem*** *Vijgh.*

Uit het eerste huwelijk:

1. *Aernout,* volgt IVa.

2. ***Abraham de Veer,*** geb. Amsterdam omstreeks 1667, † voor ***6*** sept. 1698, tr. (ondertr. aldaar 23 april) 1689 *Hillegonda* ***Jansdr. Brouwer,*** geb. Amsterdam in 1664.
3. *Christina* ***de Veer,*** tr. ***Gerhard van Dijck.***
4. ***Sara de Veer,*** geb. Amsterdam in 1665, begr. Amsterdam 14 febr. 1717, tr. (ondertr. aldaar ***23*** april) 1689 ***David*** *Laurenz,* geb. Amsterdam omstreeks 1666, grijnwerker, † na 1717.

Uit het tweede huwelijk:

5. ***Lijsbeth de Veer,*** geb. Amsterdam omstreeks 1676, begr. aldaar 5 nov. 1700, tr. Amsterdam 31 maart 1696 ***Frans Hendriksz. Nieuwenhoven,*** geb. Amsterdam 29 nov. 1669, gouddraettrekker, zn. van ***Hendrik Jacobsz. Nieuwenhoven*** en *Annetje* ***Hendriksdr. Jonk.***

IVa. *Aernout* ***de Veer,*** geb. Amsterdam omstreeks 1663, gouddraettrekker, † aldaar omstreeks 1669, tr. (ondertr. Amsterdam 2 aug.) 1692 *Barbertje Pietersdr.* ***Texel,*** geb. Amsterdam 18 maart 1671, dr. van *Pieter Willemsz.* ***Texel*** en *Susanna* ***Reyniers.***

Uit dit huwelijk o.m.:

1. ***Abraham de Veer,*** ged. Amsterdam 13 aug. 1695.
2. ***Cafharina de Veer,*** geb. Amsterdam omstreeks 1699, † aldaar 3 okt. 1751, tr. 1° Amsterdam 20 april 1725 ***Arnoldus Laurens fen*** *Bos(ch),* geb. 30 nov. 1689, begr. Amsterdam 13 juni 1742, zn. van *Samuel* ***ten*** *Bos(ch)* en ***Aaltje Lijnen*** *(Hijnen);* tr. 2° Amsterdam 17 juli 1744 ***Jan*** *Coops,* geb. Rouveen in 1714; hij hertr. Amsterdam 6 april 1759 *Geesje* ***van der*** *Horst,* geb. te Staphorst, weduwe van ***Warnar van der*** *Voort.*

IIIc. ***Isaac de Veer,*** † Dantzig 20 mei 1691, tr. aldaar 23 sept. 1668 ***Anna*** *Agneta* ***de Veer*** (vide IIIf,1), geb. Dantzig 11 juli 1645, † aldaar 13 febr. 1713, dr. van ***Berend Cornelisz. de Veer*** en ***Magdalena*** *Grauwert.*

Uit dit huwelijk:

Deborah de Veer, ged. Dantzig 17 juli 1703, † aldaar 28 juli 1717, tr. Dantzig in 1703 ***Cornelis*** *Mohr,* geb. Dantzig 12 jan. 1682, † 9 febr. 1761, zn. van ***Cornelis Mohr*** en ***Cafharina Claassen;*** hij hertr. Dantzig 26 dec. 1719 ***Magdalena van Beuningen.***

IIId. (zie de aantekening bij I) ***Harman de Veer, geb.*** Dantzig in 1608, makelaar en koopman in granen, † Amsterdam in okt. 1664, tr. Amsterdam 5 juli 1637 *Jannetje Stas,* geb. Aken in 1612/1613, begr. Amsterdam 29 okt. 1664, dr. van ***Willem*** *Stas* en *Geertje* ***Dircx,***

Blijkens de aantekening bij I was hij een kleinzoon van *Gijsbert Jansz.* de Peer (zie 1), doch is onbekend wie zijn ouders waren.

Uit dit huwelijk:

1. *Geertgen* ***de Veer,*** ged. Amsterdam 8 dec. 1658.
2. *Trijntie* ***de Veer,*** ged. Amsterdam in juli 1662.
3. *Abraham,* ***volgt*** IVb.

IVb. ***Abraham de Veer,*** geb. Amsterdam omstreeks 1651, zijlakenwerker, distillateur en wijnkoper, begr. aldaar 21 febr. 1715, tr. 1° Amsterdam 22 febr. 1671 ***Sara*** *Bosijn,* geb. Amsterdam in 1645/1646, begr. aldaar 8 dec. 1688, dr. van ***Lucas Bosijn*** en ***Maycke van de Rijp;*** tr. 2° (ondertr. Amsterdam 8 mei) 1693 ***Marieke de Vijver,*** geb. Amsterdam in 1665, dr. van ***Lucas Harmensz. de*** *Vijver*

en *Annetje Hendricks Cloddertsz.;* zij hertr, Amsterdam 12 april 1722 *Kornelis van der Sijs,* weduwnaar van *Sara Schrijver.*

Uit het tweede huwelijk:

1. *Harmanus de Veer,* geb. Amsterdam 3 maart 1695, zeepzieder.
2. *Abraham,* volgt Va.

Va. *Abraham de Veer,* geb. Amsterdam 26 jan. 1697, wijnkoper, † aldaar vóór 1736, tr. Amsterdam 4 dec. 1721 *Johanna van der Sijs,* geb. Amsterdam omstreeks 1700, dr. van *Kornelis van der Sijs* en *Sara Schrijver* (vide IVb); zij hertr. Amsterdam 23 maart 1736 Ds. *Petrus Schregardus,* predikant te Naarden en in 1753 te Batavia, weduwnaar van *Catharina van der Hiel.*

Uit dit huwelijk:

1. *Maria de Veer,* geb. Amsterdam 7 aug. 1725, tr. Amsterdam 29 juni 1753 *Jan Elders,* geb. omstreeks 1730, zn. van *Hendrik Elders.*
2. *Cornelis,* volgt VIa.

VIa. *Cornelis de Veer,* geb. te Amsterdam, ged. ald. 15 febr. 1750, boekhandelaar, † Amsterdam in 1770, tr. 1° Amsterdam 23 febr. 1753 *Anna fer Beek,* geb. Amsterdam in 1728, † aldaar 14 juni 1760, dr. van *Jacob ter Beek* en N.N.: tr. 2° aldaar 25 febr. 1763 *Wilhelmina van Nieuwenhoven,* geb. Amsterdam 7 juli 1739, † aldaar 12 juni 1778, dr. van *Hendrik van Nieuwenhoven* en *Elisabeth de Graeff* en weduwe van *Jacob Salm.*

Uit het tweede huwelijk:

Abraham de Veer, geb. Amsterdam 1 febr. 1765, als korporaal overl. aan de kust van Guinee 25 juli 1792.

IIb. *Hans Gijsbertsz. de Veer,* geb. omstreeks 1590, tr. N.N.

Uit dit huwelijk:

1. *Abraham,* volgt IIIe.
2. *Gerrit de Veer.*
3. *Hans de Veer.*
4. *Peter de Veer.*
5. *Philip de Veer.*
6. *Oeselia de Veer.*

IIIe. *Abraham de Veer,* geb. omstreeks 1605, prediker Doopsgezinde Gemeente te Dantzig, tr. *Anna van Dijck,* † *21* jan. 1683.

Uit dit huwelijk:

Hans, volgt IVc.

IVc. *Hans de Veer,* geb. omstreeks 1640, tr. *Anna de Veer,* dr. van *Abraham de Veer* en *Catharina Pasch* (zie IIa, 5).

Uit dit huwelijk:

1. *Abraham,* volgt Vb.
2. *Catharina de Veer,* geb. omstreeks 1666, tr. *Hendrik Goosz.*

Vb. *Abraham de Veer,* ged. Dantzig 23 juni 1686, koopman aldaar, † aldaar 24 sept. 1726, tr. Dantzig 12 okt. 1686 *Sara Harmsen (Hermansz),* geb. Haarlem, † Dantzig 21 april 1729, dr. van *Jacob Harmsen* en *Maria van der Meersch.*

Uit dit huwelijk:

1. *Anna de Veer,* † jong.

2. *Maria de Veer,* † jong.
3. *Abraham de Veer,* † jong.
4. *Sara de Veer,* † jong.
5. *Anna de Veer,* tr. te Elbing *Zacharias Jantzen,* passementmaker aldaar, † vóór 1755.
6. *Herman de Veer,* † jong.
7. *Abraham,* volgt VIb.
8. *Jacob,* volgt VIc.
9. *Cornelis, volgt* VId.

VIb. *Abraham de Veer,* tr. te Elbing *Sara Sprunk.*

Uit dit huwelijk:

Susanna de Veer, zij woont 1755 te Riesenburg (W. Pruisen).

VIc. Jacob de Veer, ged. Dantzig 23 juni 1719, † aldaar 14 maart 1738, tr. 1° Dantzig 3 dec. 1719 *Sara de Veer,* geb. Dantzig 18 sept. 1697, † aldaar 7 febr. 1732, dr. van *Zsaac de Veer* en *Sara Siemens* (vide IVf, 1); tr. 2° Dantzig 14 sept. 1732 *Anna Reincke,* † kinderloos, dr. van *Giesbert Reincke.*

VId. *Cornelis de Veer,* geb. te Dantzig, ged. aldaar 28 juni 1722, theehandelaar en predikant bij de beide Vlamingen, armenmeester te Amsterdam, † Amsterdam 3 aug. 1755, tr. 1° Rotterdam 18 april 1717 *Johanna van Stolck,* geb. te Rotterdam: tr. 2° Amsterdam 18 maart 1723 *Maria Valck,* geb. Amsterdam in 1699, dr. van *Jan Claasz Valck* en *Marike Dircx van Greuningen:* tr. 3° Amsterdam 22 maart 1726 *Hester de Sitter,* geb. te Rotterdam.

Uit het eerste huwelijk:

1. *Cornelia de Veer,* geb. Amsterdam in 1720, tr. aldaar 15 mei 1739 *Dirck Jansz,* geb. te Dantzig.
2. *Agatha de Veer,* geb. Amsterdam in 1717, tr. aldaar 30 dec. 1746 *Pieter Boudewijns,* geb. te Haarlem, weduwnaar van *Hermina Eijnthoven.*
3. *Zsaac de Veer,* geb. Amsterdam 1 febr. 1722, † 1 maart 1733.

IIc. *Cornelius de Veer,* geb. omstreeks 1592, tr. *Emerentia van Bargen,* dr. van *Abraham van Bargen.*

Uit dit huwelijk:

1. *Hedwig de Veer,* geb. Dantzig 22 aug. 1618, † aldaar 18 febr. 1679, tr. 1° Dantzig 21 juni 1638 *Hans Beulke,* geb. Amsterdam 8 jan. 1615, † 13 juli 1649, zn. van *Johann Beulke* en *Maria Bollart;* tr. 2° Dantzig 27 dec. 1650 *Carl Simons,* † *27* sept. 1669.
2. *Berend,* volgt IIIf.

IIIL *Berend de Veer,* geb. Dantzig 4 febr. 1621, koopman aldaar, † Dantzig 10 okt. 1683, tr. 1° Dantzig in 1642 *Magdalena Grauwert,* geb. Dantzig 9 okt. 1621, † aldaar 26 jan. 1679, dr. van *Cornelius Grauwert* en *Anna van Dijck:* tr. 2° Dantzig 3 aug. 1681 *Elisabeth Eggeraeth (Elscke Egraets),* geb. in 1652, ged. Dantzig 16 juli 1673, † 3 dec. 1725, weduwe van 1° *Carel Mundt* en 2° *Isaac van Beuningen.* Zij hertr. 9 nov. 1682 *Cornelis van Almonde,* weduwnaar van *Elisabeth de Veer (zie* IIa, 6).

Uit het eerste huwelijk:

1. *Anna Agneta de Veer,* geb. Dantzig 11 juli 1645, † aldaar 13 febr. 1713, tr. Dantzig 23 sept. 1668 *Zsaac Abrahamsz. de Veer,* † Dantzig 20 mei 1691, zn. van *Abraham de Veer* en *Catharina Pasch* (zie IIIc).

2. *Magdalena de Veer,* geb. Dantzig 18 juli 1654, tr. aldaar 12 aug. 1675 *Jacob Joost.*
3. *Maria de Veer,* geb. Dantzig 28 mei 1661, † aldaar 21 nov. 1742, tr. Dantzig 4 febr. 1680 *Abraham Motnber,* geb. Dantzig 5 okt. 1650, † aldaar 20 mei 1712, zn. van Isaac *Momber en Sara de Veer.*

Uit het tweede huwelijk:

4. *Berend,* volgt IVd.
5. *Cornelius de Veer,* † Dantzig 3 okt. 1721.

IVd. *Berend de Veer, geb.* Dantzig 5 aug. 1682, koopman en diaken der Doopsgezinde Gemeente aldaar, † Dantzig 31 maart 1755, tr. *Catharina' Engmann,* † aldaar 13 april 1758.

Uit dit huwelijk:

1. *Cornelius de Veer,* geb. Dantzig 1 juli 1713, † ongehuwd aldaar 3 dec. 1795.
2. *Elisabeth de Veer,* geb. Dantzig 2 aug. 1717, † aldaar 15 sept. 1776, tr. Dantzig 12 april 1739 *Peter Schreder,* geb. 17 maart 1712, † Dantzig 7 april 1791, zn. van *Herman Schreder* en *Christine van Almonde.*
3. *Catharina de Veer,* geb. Dantzig 30 maart 1721, † aldaar 5 okt. 1791, tr. Dantzig 24 maart 1761 *Cornelius Moor, geb.* Dantzig 6. sept. 1708, † aldaar 27 jan. 1784, zn. van *Cornelis Moor* en *Deborah de Veer (zie* IIIc), en weduwnaar van *Magdalena Schreder.*
4. *Anna de Veer,* geb. Dantzig 5 juni 1726, † (bij de geboorte van haar eerste zoon) Dantzig 22 maart 1755, tr. Dantzig 20 jan. 1754 *Isaac Momber,* geb. Dantzig 25 aug. 1716, † aldaar 21 okt. 1763, zn. van *Jacob Momber* en *Susanna Gleistein.* Hij hertr. Dantzig 7 dec. 1760 *Caecilia de Veer,* dr. van *Jacob de Veer* en *Caecilia van Dijck* (zie IVg, 3).
5. *Berend de Veer,* geb. Dantzig 23 sept. 1729, † ongehuwd aldaar 3 april 1770.

IId. Jacob *Gijsbertsz de Veer,* geb. Dantzig 4 maart 1594, † vóór 11 april 1673, tr. Dantzig 15 nov. 1615 *Apeta van Dijck,* geb. aldaar 2 april 1594, † aldaar 18 maart 1673, dr. van *Philipp van Dijck* en *Marie N.N.*

Uit dit huwelijk:

1. *Abraham,* volgt IIIg.
2. *Jacob,* volgt IIIh.
3. *Isaac de Veer,* geb. Dantzig, † ongehuwd aldaar 17 juni 1687.

IIIg. *Abraham de Veer,* geb. Dantzig in 1621, koopman te Amsterdam, †1682/1684, tr. (ondertr. Amsterdam 21 dec.) 1645 *Hendrikje Verbeeck,* geb. te Utrecht, † Amsterdam in 1692, dr. van *Hendrick Jacobsz. Verbeeck* en *Kniertje Willems,* en weduwe van *Jan van der Meersch.*

Uit dit huwelijk:

1. *Agnietje de Veer,* geb. omstreeks 1648, tr. Amsterdam 28 nov. 1675 *Reijnier van der Schagen,* geb. Amsterdam in 1652, † vóór 1684, zn. van Dr. *François van der Schagen* en *Rijkje Ansloo.*
2. *Jacob de Veer,* verbleef in 1684 in het buitenland,
3. *Hendrikje de Veer,* was in 1682 ongehuwd.

IIIh. *Jacob de Veer,* geb. Dantzig in 1624, boekhouder aldaar, † Dantzig in 1683, tr. (ondertr. Amsterdam 29 **aug**) 1654 *Kuniera van der Meersch,* geb. Amsterdam in 1633, dr. van *Jan van der Meersch* en *Hendrikje Verbeeck* (vide IIIg).

Uit dit huwelijk:

1. *Apeta de Veer, geb.* in 1656, † ongehuwd 3 jan. 1717.
2. *Jan de Veer,* † ongehuwd Alkmaar 29 juni 1731.
3. *Hendrina de Veer,* † ongehuwd.
4. *Jacobus,* volgt IVe.
5. *Willem de Veer,* † ongehuwd in 1709.
6. *Abraham de Veer,* geb. omstreeks 1670, zilversmid te Amsterdam, tr. Alkmaar 19 sept. 1704 *Josina de Poorter,* geb, Alkmaar 13 april 1672.

IVe. *Jacobus de Veer,* geb. Amsterdam in 1661, zijdegrijnwerker, soldaat O.I.C., † als matroos in Oost-Indië, tr. Amsterdam 19 jan. 1685 *Willemijntje Outshoorn,* geb. Amsterdam in 1666, dr. van N. en *Jannetje Willems.*

Uit dit huwelijk:

1. *Aernout de Veer,* geb. 1691.
2. *Jan de Veer,* geb. 1694, † kinderloos, tr. Amersfoort 23 maart 1714 *Alida van Elsen.*

IIe. *Gijsbert de Veer,* geb. Amsterdam 7 nov. 1600, † Dantzig 16 febr. 1646, tr. 1° aldaar 2 febr. 1625 *Anna van Buygen, geb. 8* juni 1589, † Dantzig 15 febr. 1627, dr. van N. en *Janneke N.;* tr. 2° Dantzig 7 mei 1628 *Maria van Dijck,* geb. Dantzig 31 juli 1606, † aldaar 30 aug. 1676, dr. van *Philip van Dijck* en *Maria Grauwert.*

Uit het eerste huwelijk:

1. *Gijsbert de Veer,* geb. Dantzig 26 jan. 1626, † aldaar 23 dec. 1634.

Uit het tweede huwelijk:

2. *Philipp de Veer,* geb. Dantzig 1 mei 1629, makelaar, † aldaar 26 april 1683, tr. *Magdalena von Rise,* † Dantzig 9 maart 1683.
3. *Anna de Veer, geb.* Dantzig 14 okt. 1630, † aldaar 11 juli 1671, tr. *Jacob Jansz. Bachdach.*
4. *Maria de Veer,* geb. Dantzig 16 febr. 1632, † ongehuwd aldaar 22 jan. 1690.
5. *Jacob de Veer,* geb. Dantzig 19 juli 1633, passementmaker, † Amsterdam 17 juli 1688.
6. *Cornelius de Veer,* geb. Dantzig 26 okt. 1634, † aldaar 1 juni 1635.
7. *Cornelius,* volgt IIIi.
8. *Karel de Veer,* geb. Dantzig 30 juli 1638, † aldaar 16 febr. 1663.
9. *Gijsbert de Veer, geb.* Dantzig 23 febr. 1640, passementmaker, † aldaar 20 aug. 1693, tr. Dantzig 17 nov. 1669 *Catharina von Roy,* geb. Dantzig in 1646, † aldaar 27 okt. 1718, dr. van *Richard von Roy* en *Elisabeth Niklassen.*

   Uit dit huwelijk een bloeiende tak in Rusland, Canada en Mexico, waarvan de leden de naam *Fehr* dragen.
10. *Debora de Veer,* geb. Dantzig 7 aug. 1642, † aldaar 10 jan. 1683, tr. Dantzig 8 mei 1672 *Cornelius Kauenhoven,* ged. Dantzig 7 juni 1671, † aldaar 28 maart 1687, zn. van *Abraham Jansz Kauenhoven* en *Mechelina Wiebe.*
11. *Apeta de Veer,* geb. Dantzig 18 juli 1644, † aldaar 10 sept. 1680, tr. Dantzig 11 mei 1669 *Peter Johann*

von Roy, geb. aldaar in 1644, koopman in zijde te Amsterdam en Dantzig, † Neugarten 6 dec. 1698, zn. van *Richard von Roy* en *Elisabeth Niklassen*. Hij hertr. Dantzig 19 okt. 1681 *Catharina Kröcker*, ged. Dantzig 18 juli 1682, † Neugarten 4 mei 1708.

IIIi. *Corneiius de Veer*, geb. Dantzig 13 april 1636, passementwerker en koopman, † Neugarden 27 nov. 1699, tr. 1° Alt-Schottland (Dantzig) 19 jan. 1671 *Suzanna van Beuningen*, geb. Dantzig 21 juli 1650, † Neugarten 7 sept. 1673, dr. van *Isaac van Beuningen* en *Suzanna van Eyck;* tr. 2° Dantzig 25 dec. 1675 *Magdalena Grauwert*, geb. aldaar 7 aug. 1653, † Alt-Schottland 4 dec. 1685, dr. van *Cornelis Grauwert* en *Christina N.;* tr. 3" Dantzig 16 nov. 1687 *Elisabeth Lambert, geb.* Dantzig 31 jan. 1666, † aldaar 26 april 1737, dr. van *Daniel Lambert* en *Elisabeth Reimer*. Zij hertr. in 1704 *Gerhard Moor*.

Uit het eerste huwelijk:

1. *Suzanna de Veer*, geb. Dantzig 5 okt. 1671, † aldaar 1 nov. 1672.
2. *Isaac*, volgt IVf.

Uit het tweede huwelijk:

3. *Cornelia de Veer,'* geb. Neugarten 1 okt. 1676, † aldaar 3 maart 1677.
4. *Gijsbert de Veer*, geb. Neugarten 6 jan. 1678, † aldaar 20 juni 1690.
5. *Cornelius de Veer*, geb. Neugarten 15 maart 1680, † aldaar 7 sept. 1700.
6. *Christina de Veer*, geb. Alt-Schottland 8 juni 1683, † aldaar 7 sept. 1684.

Uit het derde huwelijk:

7. *Karel de Veer*, geb. Alt-Schottland 31 jan. 1688, † Dantzig 6 dec. 1723, tr. Dantzig 16 jan. 1718 *Chatarina Harms*, geb. Dantzig in 1697, † aldaar 14 aug. 1771, dr. van *Aernout Harms* en *Magdalena Goosz*.
8. *Jacob*, volgt IVg.
9. *Elisabeth de Veer*, geb. Alt-Schottland 28 april 1693, † Dantzig 4 sept. 1718, tr. aldaar 13 okt. 1715 *Hans Schreder*, geb. 6 febr. 1689, † Dantzig 29 mei 1746.

IVf. *Zsaac de Veer*, geb. Neugarten 10 febr. 1673, passementmaker, diaken, leraar en oudste der Doopsgezinde Gemeente aldaar, † Alt-Schottland 6 okt. 1745, tr. 1 ° aldaar 3 jan. 1696 *Sara Siemens*, geb. Marienburgerwesder 4 nov. 1671, † Dantzig 4 dec. 1699, dr. van *Dirk Siemens* en *Sara Conwentz*, en weduwe van *Hans Wölke;* tr. 2° Dantzig 28 febr. 1700 *Magdalena Sudermann*, geb. Alt-Schottland 26 jan. 1677, † aldaar 2 juli 1710, dr. van *Abraham Sudermann* en *Elisabeth Kauenhoven*, en weduwe van *Dirk Conwentz;* tr. 3° Dantzig 12 okt. 1710 *Maria Kempner*, geb. aldaar 15 febr. 1686, † aldaar 16 aug. 1716, dr. van *Friedrich Kempner* en *Anna Sudermann*, en weduwe van *Willem Reincke;* tr. 4° Dantzig 8 nov. 1716 *Sara Jantzen*, ged. aldaar 28 juni 1716, † Dantzig 14 juni 1718, dr. van *Willem Jantzen* en *Maria Seeman;* tr. 5° Dantzig 6 nov. 1718 *Maria Danielsen*, geb. Dantzig 9 mei 1697, † aldaar 25 jan. 1756, dr. van *Daniel Danielsen* en *Anna Friederichsen*.

Uit het eerste huwelijk:

1. *Sara de Veer*, geb. Dantzig 18 sept. 1697, † aldaar 7 febr. 1732, tr. Dantzig 3 dec. 1719 *Jacob de Veer*, ged. Dantzig 23 juni 1719, † aldaar 14 maart 1738, zn. van *Abraham de Veer* en *Sara Harmsen (Hermansz)* (vide VIc).

Uit het tweede huwelijk o.a.:

2. *Heinrich de Veer*, geb. Dantzig 5 dec. 1700, † aldaar 13 jan. 1701.
3. *Cornelis de Veer*, uit wie een tak in Amsterdam, zie voor hem en zijn nageslacht Nederl. Patriciaat 1968, jaargang 54.
4. *Elisabeth de Veer*, geb. Dantzig 30 aug. 1703, † aldaar 5 maart 1704.
5. *Elisabeth de Veer*, geb. Dantzig 14 aug. 1706, † aldaar 24 aug. 1709.
6. *Heinrich de Veer*, geb. Dantzig 6 dec. 1707, † aldaar 13 nov. 1708.
7. *Isaac*, volgt Vc.
8. *Magdalena de Veer*. geb. Dantzig 27 jan. 1709, † aldaar 1 juni 1765, tr. 22 okt. 1736 *Jacob Lambertsz*, geb. 26 okt. 1703, 'oudste van de Mennonieten-gemeente, † 29 okt. 1747.

Uit het derde huwelijk:

9. *Friedrich de Veer*, geb. Dantzig 24 juni 1714, † aldaar 5 nov. 1715.
10. *Anna de Veer*, geb. Dantzig 24 dec. 1715, † aldaar 1 sept. 1717.

Uit het vierde huwelijk:

11. *Anna de Veer*, geb. Dantzig 7 juni 1718, † aldaar 7 juni 1718.

Uit het vijfde huwelijk:

12. *Marie de Veer*, geb. Dantzig 16 sept. 1719, † aldaar 2 aug. 1770, tr. Dantzig 4 febr. 1742 *Gerhard Ludwigs*, ged. Dantzig 2 juli 1741, † aldaar 8 mei 1764, zn. van *Hans Ludwigs* en, *Anna Kröcker*,

Vc. *Zsaac de Veer*, geb. Dantzig 23 febr. 1705, † aldaar 19 jan. 1745, brandewijnstoker aldaar, tr. 1° Dantzig 4 jan. 1728 *Sara Guenther*, geb. Dantzig 11 nov. 1708, † aldaar 6 mei 1737, dr. van *Daniel Guenther* en *Anna Druden;* tr. 2° Dantzig 27 juli 1738 *Catharina Boehm, geb.* Amsterdam 13 mei 1717, † Dantzig 20 maart 1775, dr. van *Adam Boehm* en *Maria Kauenhoven*.

Uit het eerste huwelijk:

1. *Zsaac de Veer*, geb. Dantzig 27 sept. 1728, jenever-stoker, verkreeg het burgerrecht te Koningsbergen op 14 sept. 1761, † aldaar in 1780, tr. aldaar in 1761 N.N.
2. *Daniel*, volgt VIe.
3. *Maria de Veer*, geb. Dantzig 5 maart 1733, † aldaar 23 juli 1780, tr. Dantzig 16 mei 1756 *Anton Woelke (Wilcke)*. geb. Schönfeld bij Dantzig 14 sept. 1730, † aldaar 14 jan. 1800, zn. van *Dirck Woelke (Wilcke)* en *Cäcilia Jantzen*. Hij hertr. 1° 22 okt. 1782 *Christina Kauenhoven* en hertr. 2° 8 nov. 1796 *Anna Hamm* (dr. van *Michael Hamm* en *Anna Foht; zij* hertr. als weduwe 26 juni 1800 *Isaac Kauenhoven)*.

Uit het tweede huwelijk:

4. *Jacob*, volgt VIf.
5. *Catharina de Veer*, geb. Dantzig 28 maart 1742, † Alt-Schottland 22 febr. 1785, tr. Dantzig 26 jan. 1766 *Abraham Mahl*, geb. Alt-Schottland 20 nov. 1744, koopman aldaar, † Alt-Schottland 12 febr. 1788.

6. *Magdalena de Veer,* geb. Dantzig 3 aug. 1743, † aldaar 16 sept. 1794, tr. Dantzig 13 nov. 1768 *Johann Bachdach,* geb. Dantzig 20 dec. 1717, † aldaar 9 april 1791, zn. van *Johann Bachdach* en *Magdalena Kröcker,* en weduwnaar van 1° *Agneta Utesch* en 2° *Magdalena Utesch.*

VIe. *Daniel de Veer,* geb. Dantzig 3 maart 1731, oudste en diaken van de Doopsgezinde Gemeente aldaar, † aldaar 7 dec. 1794, tr. Dantzig 2 dec. 1753 *Sara Woelke (Wilcke),* geb. Dantzig 14 okt. 1723, † aldaar 3 jan. 1794, dr. van *Dirck Woelke (Wilcke)* en *Cäcilia Jantzen,* en weduwe van *Abraham Kauenhoven.*

Uit dit huwelijk:

1. *Daniel,* volgt VIIa.
2. *Dirk de Veer,* geb. Dantzig 23 febr. 1757, vermogend kassier en diaken der Doopsgezinde Gemeente aldaar, † Dantzig 14 aug. 1828, tr. Dantzig 29 juni 1790 *Susanna Kauenhouen,* geb. Dantzig 16 febr. 1766, † kinderloos aldaar 24 jan. 1834, dr. van *Zsaac Kauenhoven* en *Susanna Kröcker.*
3. *Wilhelm de Veer,* geb. Dantzig 25 juli 1760, † aldaar 4 juli 1778.
4. *Zsaac de Veer,* geb. Dantzig 30 maart 1762, † aldaar in juni 1764.
5. *Jacob de Veer* (tweelingbroer van Isaac), geb. Dantzig 30 maart 1762, † jong.
6. *Abraham de Veer,* geb. Dantzig 15 dec. 1765, verdronken aldaar 5 okt. 1805, tr. aldaar 13 dec. 1796 *Catharina Hamm,* geb. Dantzig 2 febr. 1760, † kinderloos aldaar 28 aug. 1799, dr. van *Michael Hamm* en *Anna Foht.*
7. *Johann,* volgt VIIb.

VIIa. *Daniel de Veer,* geb. Dantzig 24 juni 1755, handelaar in galanterieën, † aldaar in het Doopsgez. ziekenhuis 17 nov. 1830, tr. Dantzig 5 nov. 1782 *Maria van Kampen,* geb. Alt-Schottland 29 okt. 1759, † aldaar 27 aug. 1809, dr. van *Heinrich van Kampen* en *Magdalena Siemens.*

Uit dit huwelijk:

1. *Daniel de Veer,* geb. Dantzig 11 maart 1784, winkelier, † aldaar 5 dec. 1802.
2. *Heinrich de Veer,* geb. Dantzig 15 jan. 1786, † aldaar 20 dec. 1786.
3. *Jacob Friedrich de Veer,* geb. Dantzig 13 okt. 1787, koopman, burger en kassier, † ongehuwd aldaar 26 okt. 1837,
4. *Magdalena de Veer,* geb. Dantzig 26 juli 1791, † aldaar 7 maart 1795.
5. *Heinrich,* volgt VIIIa.
6. *Johannes de Veer,* geb. Dantzig 18 aug. 1794 (tweelingbroer van Heinrich), † aldaar 28 aug. 1794.
7. *Johann de Veer,* geb. Dantzig 19 aug. 1796, koopman, tr. aldaar niet-Doopsgezind; in 1824 vertrokken naar Brazilië.
8. *Wilhelm de Veer,* geb. Dantzig 26 febr. 1800, † aldaar 11 dec. 1802.

VIIIa. *Heinrich de Veer,* geb. Dantzig 18 aug. 1794, zijdehandelaar, † aldaar 14 jan. 1854, tr. 1° Dantzig 26 okt. 1826 *Maria Anna Krissin,* geb. 12 dec. 1795, † Dantzig 29 aug. 1833; tr. 2° aldaar *Wilhelmine Weber,* geb. Elbing 20 april 1804, † 8 april 1868, dr. van *Gottlob Weber* en *Caroline Feyerabendt.*

Heinrich de Veer trad in 1828 uit de Doopsgez. Gem. en werd „reformiert".

Uit het eerste huwelijk:

1. *Gustav Heinrich de Veer,* geb. Dantzig 27 juli 1827, † aldaar 30 aug. 1874.
2. *Richard Hermann,* volgt IXa.
3. *Julius Bernhard de Veer,* geb. Dantzig 25 juni 1831, † aldaar 11 aug. 1842.
4. *Marie Emilie de Veer,* geb. Dantzig 12 aug. 1832, † aldaar in 1899, tr. *Christoph Ludwig Borkat,* geb. in 1821, koopman, † 10 april 1860.
5. *Ottilie Anna de Veer,* geb. Dantzig 24 aug. 1833, † Elbing 8 febr. 1859.

Uit het tweede huwelijk:

6. *Ida Marie de Veer,* geb. Dantzig 26 okt. 1836, † aldaar 5 nov. 1836.
7. *Ida Wilhelmine de Veer,* geb. Dantzig 10 nov. 1837, † aldaar 2 jan. 1910, tr. aldaar 4 nov. 1866 Otto *Albert Samuel Suppliek,* bakker.
8. *Clara Antonie de Veer,* geb. Dantzig 15 april 1839, † aldaar 13 maart 1840.
9. *Otto Friedrich de Veer,* geb. Dantzig 30 sept. 1840, † aldaar 22 mei 1861.
10. *Ludwich Eduard,* volgt IXb.

IXa. *Richard Hermann de Veer,* geb. Dantzig 25 april 1829, accountant, † aldaar 24 juni 1901, tr. *Marie Rochlin,* geb. Elbing 2 febr. 1839, † Schöneberg in mei 1926.

Uit dit huwelijk:

1. *Margarete de Veer,* geb. in 1867, † in 1902.
2. *Hermann,* volgt Xa.

Xa. *Hermann de Veer,* geb. Dantzig 13 mei 1872, koopman, † Tiegenhof 3 dec. 1937, tr. in 1898 *Emma Lasch,* geb. Marienburg 5 febr. 1875, † Tiegenhof 7 april 1933.

Uit dit huwelijk:

Walther Hermann, volgt, XIa.

XIa. *Walther Hermann de Veer,* geb. 7 sept. 1899, tr. in 1924 *Anna Stangenberg,* geb. 5 febr. 1894.

Uit dit huwelijk:

Lothar Werner de Veer, geb. Schöneberg 2 april 1925.

IXb. *Ludwich Eduard de Veer,* geb. Dantzig 1 juli 1842, handelaar in galanterieën, † Dantzig 3 juli 1891, tr. 3 mei 1870 *Antonie Amalie Ernestine Werner,* geb. 14 juli 1847, † 8 maart 1923, dr. van *Carl August Werner* en *Mathilde Richter.*

Uit dit huwelijk:

1. *Ernst Ludwich de Veer,* geb. 10 febr. 1871, † 6 mei 1871.
2. *Max August de Veer, geb.* 19 mei 1872, † 21 maart 1890.
3. *Helene Margarete de Veer,* geb. 16 juli 1874, † 23 juni 1875.
4. *Walther Hans de Veer,* geb. 16 juli 1874, † Hamburg 27 jan. 1945 (kinderloos), tr. *Anna Marie Raben,* weduwe van N. *Tauber.*

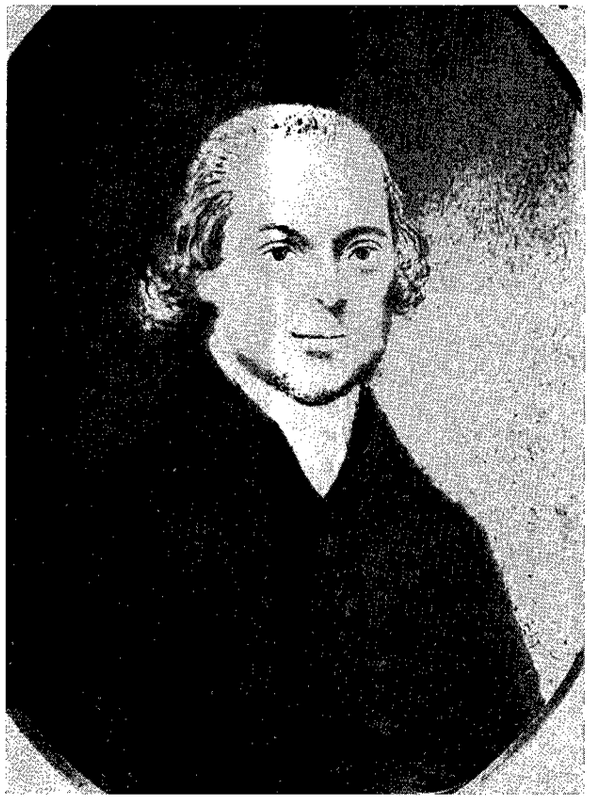

JACOB DE VEER,,
(1739—1807).
Pastel, waarvan de huidige verblijfplaats onbekend is.

ABRAHAM DE VEER
(1769-1855).
Daguerreotype (1847/'49), waarvan de huidige verblijfplaats onbekend is.

JOHANN HEINRICH DE VEER
(1800-1874).
Fotografie.

5. *Margarete Antonie de Veer,* geb. *15* nov. 1876, lerares, † 24 sept. 1902.
6. *Doris Louise de Veer,* geb. 11 sept. 1878, † 15 nov. 1928.
7. *Friedrich Leo de Veer,* geb. 3 maart 1880, zakenman te Berlijn, tr. N.N.
8. *Meta Mathilde Wilhelmine de Veer,* geb. 9 febr. 1882, † 9 nov. 1882.

VIIb. *Johann de Veer,* geb. Dantzig 5 mei 1768, distillateur, † ald. 15 april 1817, tr. 1° Dantzig 12 maart 1799 (ontb. door echtsch. 1808) *Susanna Wiebe,* geb. 11 nov. 1778, † Dantzig 11 febr. 1853, dr. van *Heinrich Wiebe en Anna Kauenhoven;* zij hertr. Dantzig *Paulus Wendt;* tr. 2° *Catharina Elisabeth Schultz,* geb. Koningsbergen in 1778, † Dantzig 4 okt. 1829, dr. van *Gerhard Schultz.*

Johann de Peer en zijn tweede echtgenote moesten wegens de echtsch. de Doopsgez. Gem. verlaten en werden „reformiert".

Uit het tweede huwelijk:

1. *Catharina Elisabeth de Veer,* geb. Dantzig 12 juni 1818.
2. *Maria Magdalena de Veer,* geb. Dantzig 24 jan. 1820.
3. *Anna Wilhelmina de Veer,* geb. Dantzig 30 nov. 1821.
4. *Johanna Emilie de Veer,* geb. Dantzig 19 mei 1823.

VIf. *Jacob de Veer,* geb. Dantzig 2 juni 1739, brandewijndistillateur, diaken, leraar en oudste van de Doopsgez. Gemeente aldaar, schrijver van Mennonitische religieuse geschriften en gezangboek, † Dantzig 23 juli 1807, tr. aldaar 20 mei 1764 *Magdalena Zimmermann,* geb. Oliva (bij Dantzig) 6 jan. 1740, † Dantzig 19 juli 1783, dr. van *Wilhelm Zimmermann* en *Maria Bachdach.*

Uit dit huwelijk:

1. *Abnaham de Veer,* geb. Dantzig 20 sept. 1765, † aldaar 2 sept. 1766.
2. *Wilhelm de Veer,* geb. Dantzig 6 nov. 1767, † aldaar 1 juli 1783.
3. *Abraham,* volgt VIIc.
4. *Cafharina de Veer,* geb. Dantzig 3 aug. 1771, † aldaar 28 mei 1811, tr. Dantzig 27 dec. 1808 *Johann Klein,* geb. Dantzigerwender 13 mei 1750, garenhandelaar, † aldaar 17 jan. 1826, zn. van *Johann Klein* en *Maria van Diihren.*
5. *Magdalena de Veer,* geb. Dantzig 13 jan. 1773, † aldaar 24 aug. 1853, tr. Dantzig 22 dec. 1799 *Peter Claassen,* geb. Dantzig 14 dec. 1773, brandewijnstoker, † aldaar 12 nov. 1848, zn. van de diaken der Friese gemeente te Neugarten *Gerhard Claassen* en *Anna Böse.*
6. *Jacob de Veer,* geb. Dantzig 23 okt. 1775, † aldaar 30 jan. 1782.
7. *Maria de Veer,* geb. Dantzig 16 nov. 1777, † aldaar 10 okt. 1852, tr. Dantzig 2 sept. 1810 *Bernard Thiessen,* geb. aldaar 17 maart 1783, distillateur te Dantzig, † aldaar 3 juni 1826, zn. van *Johann Thiessen* en *Sara Wiens.*
8. *Anna de Veer,* geb. Dantzig 12 juli 1780, † aldaar 20 febr. 1782.

VIIc. *Abraham de Veer,* geb. Dantzig 15 sept. 1769, brandewijnstoker, burger van Dantzig en oudste der Vlaamse Doopsgezinde Gemeente aldaar, † Dantzig 3 mei 1855, tr. aldaar 7 nov. 1797 *Anna Mahl, geb.* Alt-Schottland 29 dec. 1779, † Dantzig 5 maart 1833, dr. van *Abraham Mahl* en *Cafharina de Veer* (vide Vc, *5).*

Uit dit huwelijk behalve 5 jong overleden kinderen:

1. *Jacob Theodor,* volgt VIIIb.
2. *Johann Heinrich,* volgt VIIIc.
3. *Anna Annette de Veer,* geb. Dantzig 19 dec. 1801, † aldaar 26 juli 1813.
4. *Abraham Gusfav de Veer,* geb. Dantzig 4 febr. 1804, † aldaar 17 sept. 1804.
5. *Friederike Emilie de Veer,* geb. Dantzig 25 juli 1811, † Dantzig na 1855, tr. 1° Dantzig 16 maart 1830 *Peter Thiessen,* geb. Dantzig 11 april 1800, † aldaar 13 juli 1831, zn. van *Peter Thiessen* en *Magdalena Mahl;* tr. 2° Dantzig 26 juni 1834 *N. Chaussée,* opzichter te Maagdenburg,

Friederike Emilie de Peer is 8 april 1834 overgegaan naar de Lutherse kerk te Graudenz.

6. *Abraham Gustav,* volgt VIIId.

VIIIb. *Jacob Theodor de Veer,* geb. Dantzig 7 nov. 1798, belastingambtenaar, † aldaar 24 mei 1853, tr. Dantzig 23 april 1832 *Juliane Henriette Nothwanger,* geb. Dantzig 30 maart 1798, † aldaar 12 jan. 1872, dr. van *Johann David Nofhwanger* en *Christina Henriette Grasz,* en weduwe van N.N. *Butnerer.*

J. H. Nothwanger behoorde niet tot de Doopsgez. Gemeente; zij was Luthers.

Uit dit huwelijk:

1. *Oskar Achill de Veer,* geb. Dantzig 3 april 1834, † aldaar 14 aug. 1849.
2. *Egmont Cäsar,* volgt IXc.
3. *Thekla Tusnelda de Veer,* geb. Dantzig 18 mei 1836, † Berlijn 27 juli 1909, tr. Dantzig 27 aug. 1861 *Carl Wilhelm Eduard Tuchel, geb.* Kunzendorff 29 febr. 1822, Evang. ged. 5 jan. 1823, hotelhouder, † Dantzig 6 nov. 1883.
4. *Max Arthur de Veer,* geb. Dantzig 18 aug. 1840, † Oliva 14 sept. 1840.

IXc. *Egmont Cäsar de Veer,* geb. Dantzig 20 maart 1835, muziekleraar, † te Berlijn, tr. omstreeks 1860 N.N.

Uit dit huwelijk:

Achill, volgt Xb.

Xb. *Achill de Veer,,* geb. te Berlijn, kunstschilder en fotograaf aldaar, † Berlijn in 1924, tr. *Meta Tuchel,* dr. van *Carl Wilhelm Eduard Tuchel* en *Thekla Tusnelda de Veer* (vide VIIIb, 3).

Uit dit huwelijk:

Elisabeth de Veer, geb. Berlijn 8 jan. 1893, pianiste aldaar.

VIIIc. *Johann Heinrich de Veer,* geb. Dantzig 9 sept. 1800, landbouwer, hotelier, rentenier, † Dantzig 4 jan. 1874, tr. aldaar 4 april 1831 *Henriette Amalie Bachdach,* geb. Mähleng 15 juni 1809; † Neuschottland 11 juli 1833, dr. van *Isaac Bachdach* en *Marie Focking.*

Uit dit huwelijk:

1. *Abraham Heinrich de Veer,* geb. Dantzig 24 dec.

1831, koopman in confectie, † aldaar 26 april 1884, tr. Dantzig 31 maart 1865 *Therese Neudeck*, geb. 16 dec. 1832, † 27 sept. 1924.

2. *Julius Theodor*, volgt IXd.
3. *Maria Amalie de Veer*, geb. Dantzig 7 april 1834, † in. het Doopsgez. ziekenhuis te Dantzig 9 nov. 1876, tr. Dantzig 26 okt. 1858 *Peter Entz*, geb. Elbing 4 maart 1834.
4. *Wilhelm Eduard*, volgt IXe.
5. *Gustav Hermann*, volgt IXf.
6. *Johann Ferdinand de Veer*, geb. Dantzig 21 sept. 1838, † aldaar 26 febr. 1839.
7. *Anna Cäcilie de Veer*, geb. Dantzig 7 jan. 1840, houdster van een papierhandel aldaar, † ongehuwd Stolp (Pommeren) 10 okt. 1922,
8. *Johann Rudolf de Veer*, geb. Dantzig 31 jan. 1841, † aldaar 19 jan. 1859.
9. *Auguste Louise de Veer*, geb. Dantzig 8 aug. 1842, † aldaar 16 aug, 1842.
10. *Carl Otto*, volgt IXg.
11. *Louis August*, volgt IXh.
12. *Albert Emil*, volgt IXi.
13. *Pauline Henriette de Veer*, geb. Dantzig 24 maart 1851, † aldaar 18 jan. 1852.

IXd. *Julius Theodor de Veer*. aeb. Dantzia 6 maart 1833, eigenaar van een lederwarenhandel, † Stolp 2 1 aug. 1905, tr. 1 ° Stolp 27 dec. 1863 *Veronika Johanna Tampe*, geb. Stolp 1 maart 1843, † aldaar 16 nov. 1865: tr. 2° Dantzig 29 jan, 1869 *Caroline Wilhelmine Sophie Taeterow (Tateron)*, geb. Stolp *2* maart 1841, † aldaar 22 maart 1883.

Wegens huwelijk met een niet-Doopsgezinde verliet *Julius* **Th. de Veer de** Doopsgezinde Gemeente in 1563.

Uit het eerste huwelijk:

1. *Johannes Julius Franz de Veer*, geb. Stolp 4 nov. 1864, † aldaar 4 okt. 1864.
2. *Veronika Marie Anna de Veer, geb.* Stolp 26 okt. 1865, † in juni 1945, tr. Stolp 12 mei 1887 *Constantin Decker*, geb. Stolp 28 aug. 1859, meubelfabrikant aldaar, † Stolp 18 jan. 1927.

Uit het tweede 'huwelijk:

3. *Paul Carl Heinrich, volgt* Xc.
4. *Margarethe Marie Helene de Veer*, geb. Dantzig 7 febr. 1871, † 14 febr. 1947, tr. Dantzig 13 april 1896 *Ernst Neumann*, geb. Strijckershagen (W. Pruisen) 8 jan. 1868, apotheker te Tütz (W. Pr.), † 19 juli 1923, zn. van *Heinrich Adolf Neuman* en. *Ottilie Wilhelmine Mix.*
5. *Gerhard Friedrich Wilhelm*, volgt Xd.
6. *Anna Amalie Elisabeth de Veer*, geb. Dantzig 16 aug. 1879, † 3 april 1948, tr. aldaar 5 okt. 1899 *Hermann Sawallich*, geb. Dantzig 6 dec. 1871, postambtenaar, † Köslin 9 maart 1937.

Xc. *Paul Carl Heinrich de Veer*, geb. Stolp 21 nov. 1869, koopman, † aldaar 6 jan. 1945, tr. Stolp 26 april 1900 *Jenny Kalff, geb.* aldaar 2 mei 1881.

Uit dit huwelijk:

1. *Arnold William Julius de Veer*, geb. Stolp 11 febr. 1901. † 7 iuni 1926.

2. *Erika Marie Margarethe de Veer*, geb. Stolp 14 april 1902. [Marburg-Hessen] .
3. *Ernst Moritz Weldemar*, volgt XIb.
4. *Ulrich Herbert Wiihelm*, volgt XIc.

XIb. Dr. *Ernst Moritz Weldemar de Veer*, geb. Stolp 4 sept. 1907, tandarts, tr. 1° Stolp 11 juni 1937 *Gisela Heldt*, geb. 30 sept. 1915; tr. 2° Schojow 28 mei 1943 (door echtsch. ontb.) *Christa Sigrid Margarethe* Gräfin *von Schwerin*, geb. Stolp 16 maart 1922, dr. van *Axel Karl Ulrich* Graf *von Schwerin* en *Margarete von Radetzky-Mikulicz;* tr. 3° *Elisabeth Brandmeyer*, geb. 16 juni 1920, weduwe van N. *Soboll. [* Hannover-Buchholz] .

Uit het tweede huwelijk:

1. *Bärbel de Veer*, geb. 25 maart 1944.

Uit het derde huwelijk:

2. *Volker de Veer*, geb. Hannover' 24 mei 1948.
3. *Zmmo de Veer*, geb. Hannover 31 maart 1958,

XIc. *Ulrich Herbert Wilhelm de Veer*, geb. Stolp 31 jan. 1912, tr. 1 ° *Ruth Paepke*, geb. *25* sept. 1921, † 23 maart 1957: tr. 2° *Ellen Lüth*, geb. 22 juli 1924, weduwe van *N. Meyer. [Hannover].*

Uit het tweede huwelijk:

1. *Kirsten de Veer*, geb. 21 okt. 1958.
2. *Anke de Veer*, geb. 10 nov. 1961.

Xd. Ir. *Gerhard Friedrich Wilhelm de Veer*, geb. Stolp 2 jan. 1878, chemiker, † Dresden 31 maart 1940, tr. Stolp 18 febr. 1906 *Auguste Aloysia Podeschewa*, geb. 20 okt. 1868.

Uit dit huwelijk:

Hertha de Veer, geb. Stolp 2 juli 1910, tr. 25 mei 1935 Ir. *Paul Mathias Claudius*, geb. Chemnitz 26 aug. 1912.

IXe. *Wilhelm Eduard de Veer*, geb. Dantzig 25 mei 1835, koopman en hotelhouder, † aldaar 15 april 1909, tr. Dantzig 8 nov. 1863 *Catharina Nickel*, geb. aldaar 11 juli 1841, † Dantzig 6 okt. 1906, dr. van *Johann Nickel* en *Helene Bestvater.*

Uit dit huwelijk:

1. *Eduard Arthur de Veer*, geb. Dantzig 12 juli 1864, † aldaar 23 ok.t. 1864.
2. *Albert Hugo*, volgt Xe.
3. *Clara Lina de Veer*, geb. Dantzig 23 okt. 1866, † aldaar28 juli 1935, tr. aldaar 28 aug. 1893 *Franz Rösler*, geb. Neufahrwasser 3 juli 1869, slager, † 24 juni 1922.
4. *Laura Catharina de Veer*, geb. Dantzig 7 dec. 1867, † aldaar 2 okt. 1868.
5. *Anna Marie de Veer*, geb. Dantzig 25 nov. 1868, tr. aldaar in nov. 1899 *Henri Kreienheder*, geb. 12 okt. 1862, eigenaar van een farm te Hastings (Nebraska, U.S.A.).
6. *Otto Willy*, volgt Xf.
7. *Meta Tekla de Veer*, geb. Dantzig 10 dec. 1870, verdronken aldaar in 1945, tr. Dantzig 10 dec. 1911 *Arthur Meyer, geb.* Dantzig 23 aug. 1860, koopman, † Göthen 25 aug. 1924.
8. *Heinrich Gustav*, volgt Xg.
9. *Frieda Amalie de Veer*, geb. Dantzig 9 febr. 1873, † aldaar 20 jan. 1881.

10. *Johannes Eduard, volgt* Xh.
11. *Irma Tusnelda de Veer,* geb. Dantzig 1 mei 1875, tr. aldaar 20 maart 1904 *Conrad Holz,* geb. Emaus 24 jan. 1871, meestersmid te Emaus.
12. *Paula Ella de Veer.* geb. Dantzig 12 nov. 1877, † aldaar 5 april 1892.
13. *Kurt Emil,* volgt Xi.
14. *Erich Felix de Veer,* geb. Dantzig 21 okt. 1879 (tweelingbroeder van Kurt Emil), † aldaar 17 febr. 1880.
15. *Helene Marie Alme de Veer,* geb. Dantzig 23 maart 1881, † aldaar 15 juli 1881.
16. *Elsbeth Margarete de Veer,* geb. Dantzig 8 sept. 1882, verpleegster te Stettin.
17. *Melitta Helene de Veer,* geb. Dantzig 20 jan. 1884, verpleegster te Elberfeld.

Xe. Dr. *Albert Hugo de Veer,* geb. Dantzig 8 okt. 1865, arts te Giersleben, † Halle 14 dec. 1908, tr. 1° Giersleben 4 aug. 1894 *Martha Gerlach,* geb. 23 jan. 1886, † Giersleben 16 juli 1898; tr. 2° aldaar 16 sept. 1899 *Ursula von Schmidt,* geb. Görlitz 20 febr. 1864, † 16 sept. 1921.

Uit het eerste huwelijk:

1. *Armin Wilhelm,* volgt XId.
2. *Egbert de Veer,* geb. Giersleben 26 sept. 1897, † aldaar 22 sept. 1899.

Uit het tweede huwelijk:

3. *Eva de Veer,* geb. Giersleben in sept. 1900, † aldaar in jan. 1901.

XId. Dr. *Armin Wilhelm de Veer, geb. Giersleben 15 mei* 1895, chef-arts Districtsziekenhuis te Schwerin, † aldaar 5 dec. 1965, tr. 1° 20 juli 1925 *Elfriede Hoffmann,* geb. Halle a.d. S. 1 juni 1897, † 17 aug. 1936; tr. 2° 29 sept. 1938 *Esta Gottlieb.*

Uit het eerste huwelijk:

1. *Wilfried Albert Armin de Veer, geb.* Jena 26 april 1926, apotheker te Hohen-Limburg-Westfalen, tr. Kiel 18 aug. 1958 *Jutta Kuthe.* [Düsseldorf].

Uit het tweede huwelijk:

2. Dr. *Ute de Veer,* geb. Beelitz 31 okt. 1939, kinderarts te Parchim (Mecklenburg),
3. *Rolf de Veer,* geb. 22 juni 1943, leraar.

XE. *Otto Willy de Veer,* geb. Dantzig 4 dec. 1869, kruidenier te Ohra, tr. Dantzig 28 aug. 1904 *Franziska Piernitzki,* geb. aldaar 10 juli 1869, † Ohra 5 febr. 1934.

Uit dit huwelijk:

1. *Margarete de Veer,* geb. Dantzig 9 okt. 1905, tr. 11 mei 1940 *Otto Jahnke,* geb. 17 dec. 1893, ambtenaar gasbedrijf.
2. *Kurt de Veer, volgt* XIe.

XIe. *Kurt de Veer,* geb. Dantzig 3 nov, 1907, koopman, tr. 8 sept. 1936 *Gertrud Amy de Veer* (vide Xi. 3). geb. Dantzig 8 maart 1908, † (door voltreffer op haar huis) aldaar in 1945.

Uit dit huwelijk:

1. *Eleonore de Veer,* † in 1945 (door voltreffer op huis).
2. *Sigrid de Veer,* † in 1945 (door voltreffer op huis).

Xg. *Heinrich Gustav de Veer,* geb. Dantzig 7 jan. 1872, † in het Rijnland in 1947, tr. Dantzig 22 juli 1900 *Martha Fuhlbrügge,* geb. aldaar 16 maart 1876

Uit dit huwelijk:

Herbert Gustav Heinrich de Veer, geb. Dantzig 16 sept. 1903, bakker, tr. Berlijn 18 april 1935 (ontb. door echtsch.) *Hildegard Milewski.*

Xh. '*Johannes Eduard de Veer,* geb. Karczemken bij Dantzig 28 mei 1874, eigenaar van een stalhouderij, † aldaar 16 juni 1942, tr. Emaus 3 aug. 1904 *Eveline Holz,* geb. aldaar 6 mei 1880, † Karczemken 2 nov. 1934.

Uit dit huwelijk:

1. *Erich Karl Wilhelm,* volgt XIf.
2. *Charlotte Ida de Veer,* geb. Karczemken 1 juli 1906, tr. in 1943 *Hermann Dahlke.*
3. *Erwin Heinrich,* volgt XIg.

XIf. *Erich Karl Wilhelm de Veer,* geb. Karczemken 13 mei 1905, vrachtrijder, tr. Dantzig 19 nov. 1940 *Maria Noetzel.*

Uit dit huwelijk:

Inge de Veer, geb. 1 okt. 1943, studente in de medicijnen.

XIg. *Erwin Heinrich de Veer,* geb. Karczemken 18 dec. 1907, landbouwer en vervoerder, tr. Schönfeld bij Dantzig 12 febr. 1945 *Sofie Cieschinski,* geb. Schönberg 27 aug. 1925 [Schkopau-Merseburg] .

Uit dit huwelijk:

1. *Roman Hubert de Veer,* geb. Mischau bij Dantzig 4 dec. 1945, monteur.
2. *Siegried Eveline de Veer,* geb. Schkopau bij Merseburg 10 mei 1952.
3. *Anett Christina de Veer,* geb. Schkopau 7 dec. 1963.

Xi. *Kurt Emil de Veer,* geb. Dantzig 21 okt. 1879, koopman en hoteleigenaar te Karczemken, † aldaar 25 dec. 1940, tr. Dantzig 1 mei 1904 *Antonie van Duhren,* geb. aldaar 15 okt. 1881, † (door voltreffer op huis) in 1945.

Uit dit huwelijk:

1. *Ilse Käthe Magdalena de Veer,* geb. Dantzig 16 nov. 1905, † (door voltreffer op huis) in 1945.
2. *Siegfried Hermann,* volgt XIh.
3. *Gertrud Amy de Veer,* geb. Dantzig 8 maart 1908, † 1945, tr. 8 sept. 1936 *Kurt de Veer* (vide XIe).

XIh. *Siegfried Hermann de Veer,* geb. Dantzig 27 april 1907, tr. *Grete Dombrowski.* [Wedel-Holstein].

Uit dit huwelijk 5 kinderen.

IXf. *Gustav Hermann de Veer, geb.* Dantzig 10 aug. 1836, eigenaar van een confectiemagazijn te Dantzig, † aldaar 30 nov. 1893, tr. Dantzig (niet Doopsgez.) 19 okt. 1862 *Emilie Johanna Louise Henff,* geb. Dantzig 27 dec. 1836, † aldaar 29 juni 1912.

Wegens zijn huwelijk is *Gustav Hermann de Veer* uit de Doopsgez. Gem. getreden.

Uit dit huwelijk:

1. *Walter Heinrich Gustav de Veer,* geb. Dantzig 9 sept. 1863, † aldaar 2 okt. 1863.
2. *Clara Beate Florentine de Veer,* geb. Dantzig 20 juni 1865, hoofdonderwijzeres te Dantzig.
3. *Franz Hermann Julius de Veer,* geb. Dantzig 1 maart 1867, boekhouder aldaar, † Dantzig 27 sept. 1942.

IXg. *Carl Otto de Veer,* geb. Dantzig 19 jan. 1844, lederhandelaar te Zoppot en Dantzig, † Zoppot 2 nov. 1931, tr. Dantzig 31 jan. 1871 *Rose Ernestine Brzoskowicz,* geb. aldaar 3 maart 1848, † Zoppot 6 juni 1927, begr. te Dantzig, dr. van *Otto Wilhelm Eduard Brzoskowicz* en *Wilhelmine Hornin.*

Uit dit huwelijk:

1. *Otto Alfred,* volgt *Xj.*
2. *Heinrich Walter, volgt* Xk.
3. *Anna Margot de Veer,* geb. Dantzig 20 juli 1875, tr. aldaar 18 okt. 1904 *Max Liipke,* geb. Berlijn 28 febr. 1864, procuratiehouder, † 6 okt. 1944.

Xj. *Otto Alfred de Veer,* geb. Dantzig 27 febr. 1872, leerhandelaar te Güstrow (Mecklenburg), tr. Dantzig 30 nov. 1901 Selma *Metzke,* geb. aldaar 12 juni 1879.

Uit dit huwelijk:

1. *Selma de Veer,* geb. Dantzig 11 maart 1902, tr. 22 mei 1929 *Paul Senser.*
2. *Kurt de Veer,* geb. Dantzig 27 sept. 1903, leerhandelaar te Güstrow (Mecklenburg), tr. 11 okt. 1930 *Elise Stoll,* geb. 9 mei 1907.
3. *Heinz de Veer,* geb. Dantzig 6 juni 1909.

Xk. *Heinrich Walter de Veer,* geb. Dantzig 7 juli 1873, procuratiehouder, † Beelitz 22 okt. 1937, tr. Erfurt 9 april 1907 *Johanna Kerber,* geb. Erfurt 15 jan. 1876, † Halle 19 okt. 1948, dr. van *August Kerber* en *Caroline Gruber.*

Uit dit huwelijk:

1. *Werner Otto de Veer,* geb. Halle 18 juni 1908, † 6 dec. 1917.
2. *Günther August,* volgt XIi.

XIi. *Günther August de Veer,* geb. Halle 23 jan. 1910, kassier, later chef-econoom bij een bank te Halle, tr. Halle 9 april 1936 *Liesbeth Klara Glossmann,* geb. Hahnlichen bij Niesky 18 jan. 1911, dr. van *Paul Glossmann* en *Selma Kuscher* [Merseburg] .

Uit dit huwelijk:

1. *Erika Selma de Veer, geb.* Merseburg 7 febr. 1937, verpleegster, tr. aldaar 5 dec. 1959 Dr. Ir. *Horst Beine,* geb. 26 febr. 1936, zn. van *Richard Beine* en *Helene Dembeck* [Zeuthen-Berlijn] .
2. *Sigrid Johanna de Veer,* geb. Merseburg 11 febr. 1938, bankemployée, tr. Merseburg 11 juni 1964 *Rolf Bartmuss,* geb. 24 juni 1937, bouwkundig ingenieur, zn. van *Hans Bartmuss* en *Gertrud Grassmann* [Merseburg].
3. *Helga Liesbeth de Veer,* geb. Merseburg 14 maart 1940, laborante, tr. Merseburg 24 maart 1962 *Armin Jarkusch,* geb. 4 april 1939, bankwerker, zn. van *Walter Jarkusch* en *Helene Lützel.*
4. *Guenther Paul Walter,* volgt XIIa.

XIIa. *Guenther Paul Walter de Veer,* geb. Bleichenau bij Niesky 16 april 1944, landmeter, tr. Merseburg 5 dec. 1964 *Rita Hoffmann,* geb. 14 jan. 1945, dr. van *Richard Hoffmann* en *Hedwich Maehnert.*

Uit dit huwelijk:

Frank de Veer, geb. Merseburg 13 juni 1965.

IXh. *Louis August de Veer,* geb. Dantzig 18 mei 1845, groothandelaar in leerwaren, † Krimmitschau 21 febr. 1903, tr. aldaar 18 mei 1875 *Lina Rockstroh-Lincke,* geb. Krimmitschau 10 dec. 1848, † aldaar 3 febr. 1906, dr. van *Friedrich Wilhelm Rockstroh* en pleegdochter van *Ernst Friedrich Lincke.*

Uit dit huwelijk:

1. *Elsa Lina de Veer,* geb. Krimmitschau 19 sept. 1877, Evang. Luthers ged., † Maagdenburg 18 jan. 1942, tr. Krimmitschau 13 juni 1899 *Franz Kröcker,* geb. Tiegenhof (Dantzig) 5 juli 1871, eigenaar van een groothandel in leerwaren, † Maagdenburg in mei 1940.
2. *Hanna Maria de Veer,* geb. Krimmitschau 20 juli 1879, † in 1940, tr. aldaar 13 juni 1899 *Ernst Seidel,* geb. Johanngeorgenstadt 14 nov. 1861, postdirecteur, † (door oorlogsgeweld) Döbeln 1940—1945.
3. *Dora Cäcilie de Veer,* geb. Krimmitschau 16 okt. 1881, † aldaar 8 mei 1897.

IXi. *Albert Emil de Veer,* geb. Dantzig 1 mei 1849, eigenaar van een manufacturenhandel te Leipzig, † aldaar 8 febr. 1931, tr. Leipzig 28 juli 1881 *Johanna Wilda,* geb. Dantzig 1 jan. 1863, † Leipzig 31 juli 1940.

Uit dit huwelijk:

1. *Gertrud Helene de Veer,* geb. Leipzig 3 okt. 1882, † Bad Hersfeld-Hessen 6 febr. 1960, tr. Leipzig 27 sept. 1902 *Kurt Haustein,* geb. Marienberg 15 sept. 1867, Evang. Luth. predikant, † Krimmitschau 22 nov. 1947.
2. *Edith Johanna de Veer,* geb. Leipzig 8 jan. 1886, † aldaar 26 aug. 1912.
3. *Paula Sophie de Veer,* geb. Leipzig 25 oht. 1890, tr. aldaar 6 okt. 1913 Dr. *Curt Julitz,* geb. Berlijn 26 mei 1883, tandarts, † aldaar 16 april 1950 [Bad-Nauheim].
4. *Arno Emil de Veer,* geb. Leipzig 3 febr. 1897, decorateur en textielkoopman te Berlijn, tr. Leipzig 11 dec. 1919 (door echtsch. ontb.) *Gertrud Helene Arnold.*

VIIId. *Abraham Gustav de Veer,* geb. Dantzig 28 aug. 1815, predikant van de Doopsgez. Gemeente te Neuwied a.d. Rijn, lid van de Portugese Academie van Wetenschappen op Madeira, hulp-predikant te Dantzig, † aldaar 16 sept. 1876, tr. Neuwied 20 aug. 1855 *Helene Hamilton,* geb. St. Emaus 2 maart 1831, dr. van *John Hamilton* en *Mary Rose.*

Uit dit huwelijk:

Gustav Hamilton de Veer, geb. 18 aug. 1856, op jeugdige leeftijd vertrokken naar familie van zijn moeder in Engeland, † in 1872,

IVg. *Jacob de Veer,* geb. Dantzig 2 febr. 1690, passementmaker, † aldaar 29 mei 1753, tr. Dantzig 20 febr. 1718 *Caecilia van Dijck,* geb. Dantzig 19 mei 1696, ged. aldaar 27 juni 1717, † Dantzig 18 aug. 1759, dr. van *Hans Gerhardsz van Dijck* en *Catharina Utesch.*

Uit dit huwelijk:

1. *Elisabeth de Veer,* geb. Dantzig 10 maart 1719, † aldaar 1 maart 1772, tr. Dantzig 11 okt. 1744 *Abraham Dirksen,* geb. Dantzig 15 aug. 1714, bankier aldaar, † Dantzig 11 aug, 1790, zn. van *Abraham Dirksen* en *Elisabeth van Almonde.*
2. *Jacob,* volgt Vd.
3. *Caecilia de Veer,* geb. Dantzig 16 april 1723, † aldaar

11 jan. **1767,** tr. Dantzig **7** dec. 1760 *Isaac Momber,* geb. Dantzig 25 aug. 1716, oudste van de Doopsgezinde Gemeente aldaar, † aldaar 21 okt. 1763, zn. van Jacob *Momber* en *Susanna Gleistein,* en weduwnaar van *Anna de Veer* (zie IVd, 4).

4. *Zsaac,* volgt Ve.

5. *Abraham de Veer,* geb. Dantzig 16 maart 1728, † Amsterdam 25 sept. 1799, tr. Amsterdam (Waalse Kerk) 15 juli 1764 *Judith* van Ommering, geb. aldaar in 1741, † kinderloos Amsterdam 15 jan. 1801, dr. van *Jan van Ommering.*

6. *Debora de Veer,* geb. Dantzig 15 febr. 1733, † aldaar 16 juni 1762, tr. Dantzig 18 jan. 1756 *Heinrich Focking,* geb. Dantzig 2 juli 1723, † aldaar 3 mei 1783, zn. van *Berend Focking* en *Barbara Reincke,* en sinds 1746 weduwnaar van *Catharina* Conwenfz. Hij hertr. *Susanna Engmann,* weduwe van *Anfon Jantzen.*

Vd. *Jacob de Veer,* geb. Dantzig 8 juli 1721, winkelier aldaar, † Dantzig 11 juni 1786, tr. 1° Dantzig 19 april 1751 *Magdalena Woelke (Wilcke).* geb. in 1717, † aldaar 19 jan. 1752, dr. van *Wilhelm Woelke (Wilcke)* en *Sara Siemens;* tr. 2° aldaar 5 nov. 1758 *Caecilia Schreder,* geb. Dantzig 13 sept. 1730, † aldaar 4 jan. 1765, dr. van *Hans Schreder* en *Elisabefh van Dijck.*

Uit het tweede huwelijk:

1. *Jacob de Veer,* geb. Dantzig 20 maart 1762, koopman en distillateur, † ongehuwd aldaar 15 okt. 1832.
2. *Johan de Veer,* geb. Dantzig 25 maart 1763, † aldaar 21 april 1765.
3. *Caecilia de Veer,* geb. Dantzig 26 dec. 1764, † aldaar 25 okt. 1807, tr. Dantzig 19 mei 1789 *David Jantzen,* geb. aldaar 1 maart 1760, † aldaar 16 april 1812, zn. van *Anfon Jantzen* en *Susanna Engmann.*

Ve. *Isaac de Veer,* geb. Dantzig 29 maart 1725, distillateur en passementmaker, † aldaar 5 nov. 1790, tr. Dantzig **11** dec. 1769 *Catharina Focking,* geb. Dantzig 25 maart 1746, † aldaar 29 april 1795, dr. van *Heinrich Focking* en *Cafharina Conwenfz* (vide IVg, 6).

Uit dit huwelijk:

1. *Cafharina de Veer,* geb. Dantzig 18 jan. 1771, † aldaar 15 nov. 1834, tr. 1° Dantzig 18 okt. 1796 *Johann Woelke (Wilcke),* geb. Dantzig 24 juli 1761, brandewijnstoker, † aldaar 3 dec. 1798, zn. van *Johann Woelke (Wilcke)* en *Margaretha Lepp;* tr. 2° Dantzig 26 sept. 1799 *Johann Busenitz,* geb. Marienburg 17 jan. 1774, koopman, † Dantzig 5 april 1849, zn. van *Johann Busenitz* en *Anna Penner.*
2. *Heinrich de Veer,* tweelingbroer van Catharina, † Dantzig 21 juni 1772.
3. *Caecilie de Veer,* geb. Dantzig 24 april 1773, † aldaar 9 mei 1773.
4. *Zsaac,* volgt VIg.

VIg. *Isaac de Veer,* geb. Dantzig 6 nov. 1774, koopman, grootburger en houthandelaar aldaar, † Dantzig 24 dec. 1832, tr. aldaar 20 okt. 1801 *Elisabeth Friedrichsen,* † in 1813, dr. van *Gerhard Friedrichsen* en *Elisabeth Wilcke.*

Bij zijn huwelijk is *Isaac de Veer* uit de Doopsgez. Gemeente getreden en zijn hij en zijn echtgenote „reformiert" geworden.

Uit dit huwelijk:

1. *Auguste Emilie Wilhelmine de* Veer, geb. Dantzig in 1803, tr. de Amtmann ..... *Wüsfh.*
2. *Laura 'Johanna de Veer,* geb. Dantzig in 1805, † ongehuwd.
3. *Wilhelmine Pauline de Veer,* geb. Dantzig in 1806, † 21 juli 1823.
3. *Alexandrine Roseffe de Veer,* geb. Dantzig in 1811, tr. *Philipp Wilhelm Blech,* predikant te Dantzig.

VRAGEN EN ANTWOORDEN.

Muller-van **Ommeren** (LXXXIV '159). Op 6 mei 1750 werd te Grave gereformeerd gedoopt *Johan Coenraaf,* zoon van *Johan Willem Muller* en *Anna Elisabefha Frederichin* E.L.; getuigen waren *Coenraaf Schöffer* en *Anna Cafharina Beilin.* (Afd. handschriften van het Genootschap, fiches A. Merens.)

Willem Hendrik van Ommeren, geboren te Bakel in Peelland, zoon van de weduwe *Francina van Ommeren,* geb. *Tempelaer,* die toen te Bakel woonde, testeerde 28 februari 1783 te Paramaribo: in dit testament wordt als legataris genoemd zijn broeder *Jacob Hendrik van Ommeren* (A.R.A., Test. Suriname 83).

Woerden. N. PLOMP.

Rochel. Wie weet nadere informatie omtrent *Joannes Rochel* ook genoemd Sinjeur *Johan Rochel?* Hij koopt het Keukenhof te Lisse in 1662, verkoopt het weer in 1665 en is dan woonachtig te Mechelen. In de Mechelse doopboeken komt de naam *Rochel* veelvuldig voor.

Lisse. A. M. HULKENBERG.

van Rosevelt. *Dingenus van Rosevelf* was van 1739 tot 1753 notaris te Middelburg (H. M. Kesteloo, Stadsrekeningen) en komt in 1757 het laatst in de Naamwijzer van Middelburg voor. Op 28 juli 1742 trouwde hij te Vlissingen met *Maria Cafeau;* deze vrouw werd op 15 januari 1756 te Ravenstein begraven in de Ned. Herv. kerk aldaar. In margine van het Lidmatenregister van deze kerk staat: „*D. Rosevelf is* met attestatie na elders vertrocken den 30 sept. 1757." Gevraagd wordt wie de ouders van *Dingenus van Rosevelf* waren, en wat de plaatsen en data van zijn geboorte en overlijden waren.

Dexfer, Michigan (U.S.A.) F. R. VAN ROSEVELT.

van Rosevelt Cateau. *François Adriaan van Rosevelf Cafeau* werd 5 januari 1756 te Ravenstein gedoopt als zoon van *Dingenus van Rosevelf* en *Maria Cafeau.* **Hij** promoveerde te Leiden in de rechten en was te Vlissingen reder, schatbewaarder van het Zeeuwsch Gen. van Wetenschappen, pensionaris en burgemeester (1795 tot 1802). Hij was tevens representant in de Tweede Nationale Vergadering en werd op 12 juni 1798 als voorzitter der Eerste Kamer.gearresteerd.

Gezocht wordt een afbeelding van deze man en gevraagd worden inlichtingen omtrent de datum, plaats en omstandigheden van zijn dood.

Dexfer, Michigan (U.S.A.) F. R. VAN ROSEVELT.

de **Swesering (LXXXIV 192, 252).** In verband met het opgemerkte in kolom 252 (LXXXIV) is onderstaande doopinschrijving uit het R.K. doopboek van Cluemborg waarschijn-

lijk die van genoemde *Maria Catharina* „Feb. (1678). *Maria Catharina Theresia*, Fil. Dns. *Sweserijn et Cuijpers.* Suscepit Dⁿ. *Catharina van Stemborgh.*" De voornamen der ouders zijn niet genoemd. De namen *Swesering, Sweserengh, Sweserijn(en)* variëren geregeld in Culemborgse en Utrechtse doopboeken.

Blijkens een akte van 24 april 1737 uit het recht. archief van Schalkwijk (Rijks Arch. Utrecht, no. 1303) vestigen erfgenamen van Heere *Christiaen de Cupere,* heer van Ammersen, Bergambacht en 's Heeraertsbergen, en Vrouwe *Maria Magnus,* een plecht op 3 morgen land te Schalkwijk, die op 27 november 1651 op hem getransporteerd waren. Genoemd worden:

1. Vrouwe *Catharina Elisabeth de Cuijpere van Bergambacht,* geassisteerd met haar man Mr. *Gerard van Bercheijck,* schepen van Rhenen; zij is voor 1/8 part erfgename van haar ouders en voor 1/4 part erfgename van haar broeder, Heere *Joris de Cupere,* Heer van Ammersen(die ook voor 1/8 part erfgenaam van zijn ouders was geweest).

2. Vrouwe *Cornelia de Cupere,* huisvrouw van de Heere Capiteijn *Sweserengh.*

Het volgende is ontleend aan de Schepenhuwelijken der stad Utrecht:

d'Heer *Antonius Sweserengh* ende Jov. *Cornelia de Cupre.* Gesolemniseert 1 sept. 1666.

Johan A. de Sweserengh ende *Aleijdis Catarina de Weijs,* beijde woonende alhier. Gesolemniseert 25 novemb. 1645.

Mr. *Adriaen Gerritz. van Sweserengen,* Licentiaet in den **rechten,** ende *Cristina Anfonis van Daelensdr,* beijde woonende binnen deser stadt Utrecht. (Misschien de ouders van bovengenoemde Johan A.?)

Schalkwijk. **A. Pastoors.**

Zegerius. Gevraagd worden de kwartieren van *Anna Helena Zegerius,* geb. 28 april, ged. Epe 1 mei 1757, † Deventer 5 dec. 1827, tr, Epe **17** mei 1775 *Christiaan Slichtenbree.*

Uit de collectie „Blauwe Huzaren", van het Centraal Bureau voor Genealogie konden de volgende kwartieren opgespoord worden:

1. Anna Helena Zegerius voornoemd.

Ouders:

2. Ds, *Zeger Johannes Zegerius, geb.* Oldebroek 16 nov. 1720, **predikant te** Epe sinds 1752, † Deventer 14 okt. 1794, tr.

3. Geertruid Lamberts, „dochter van een koopman te Deventer".

Grootouders:

4. Ds. *Lambertus Zegerius,* predikant te Oldebroek, † aldaar 20 nov. 1774, tr. in 1717

5. *Catharina Aarts.*

6 en 7 onbekend.

Overgrootouders:

8. Ds. *Zegerus Zegerius,* predikant te Oldebroek, † aldaar in 1713, tr.

9. *Grietje Jochems.*

10 tot **en** met 15 onbekend.

Leiden. C. P. Briët.

Tortel-Brouwer. Gevraagd personalia en verdere voorouders van *Lubbertus Tortel* en *Helena Egberts Brouwer.* Zij

laten op 16 oktober 1698 te Meppel een dochter *Jacomijne* dopen.

Blaricum. Mr. Dr. E. ten Tooren.

van der Wielen-de Behaut. Aanvullingen' gezocht op onderstaande kwartieren:

1. *Johan Fransz. van der Wielen,* woonde te Hamburg, tr. Hamburq 4 maart 1649 (ondertr. Haarlem 28 febr. 1649) *Margaretha van der Camer,* ged. Haarlem 19 juni 1624, dr. van *Johan* en *Sara van der Voort.*

Ouders:

2.' *François van der Wielen,* tr.

3. N.N. de Behaut.

Rotterdam. **Jhr.** H. S. **van Lennep.**

Enkhuizer geslachten (Blauhulck, Heinsius; Huygh, Maelson, Schram, Semeyns, La Via, De Vries, Tjallis).

Enige nakomelingen van bovenstaande en andere Enkhuizer geslachten zijn gekomen tot een uitwisseling van qegevens uit de doop-, trouw- en begraafboeken, het notarieel- en het rechterlijk archief van Enkhuizen,

Wanneer andere geïnteresseerden willen deelnemen aan deze uitwisseling of aan coördinatie van speurwerk, dan wordt het op prijs gesteld indien zij zich in verbinding stellen met ondergetekende.

Bussum, Meerweg 41. **J. Th. A. Peskens.**

Keukenhof, Wie bezit of weet archieven, acten, afbeeldingen van Jhr. *Goll van Franckenstein* of kaarten (van Jan Dou, 1662!), etc., die rechtstreeks of zijdelings betrekking hebben op de buitenplaatsen Keukenhof en Santvliet (Zandvliet, het huidige tentoonstellingsterrein)? Zij zouden zich kunnen bevinden tussen de nagelaten papieren van de volgende personen of echtparen, eigenaren of huurders: *Van der Laan (Adriaan: Gerard; Catrina,* tr. *Adriaan Block; Maria,* **tr.** *Claes Corn. Clenting; Magdalena* en haar erfgenaam Mr. *Ysbr. de Bije* **te** Leiden) ; *Pochel: Hendrik van Hoven,* **tr,** *Johanna Groenhout: Johan Henry, van Heemskerck* (Amsterdam), Prof. *Willem Röell* (Amsterdam, 1750), *Frederik Kaal, Jan Nieuland* en *Hendrik Nieuland* (Amsterdam, 1770/'80), *Frans Gerard Eyssink,* **tr.** *Anna Scheltes* (Amsterdam, 1800), *Simon P. Joosten,* tr. *Sara van Hoboken* (Amsterdam, 1800), *P. J. Eyma,* **tr.** *Laurence Roux* (1830), *Hugo Gevers,* tr. *P. G. L. van Bleiswijk* (1830), *Jeronymus Coymans* (Amsterdam, 1650), *Constantin Sohier de Vermandois, Adriana Sohier, Hendrik van Hoorn* (1752), *Jacob Adr. du Tour* (1766), *Matthijs Ooster* (Amsterdam, 1800), *L. Boon* (Rotterdam, 1800), *Arnoldus* **en** *Levinus de Groot* (Dordrecht, 1800), Jhr. *Johan Steengracht* ('s-Gravenhage, eerste directeur van het Mauritshuis), e.a.

Lisse, A. M. **Hulkenberg.**
Von Bönninghausenlaan 33a.

INHOUD VAN DIT NUMMER.

Bestnursberiehten. — Sterling - Nebbens Sterling - Uytwerf Sterling, door B. J. Buma en Mr. W. de Vries. — Doopsgezinde Dantziger takken van het geslacht De Veer, naar gegevens van M. R. H. Calmeyer en J. H. de Veer bewerkt en aangevuld door Mr. J. F. van West de Veer. — Vragen en antwoorden.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt maandelijks en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.

Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, gelieve men te richten tot de Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede", Backershaegenlaan 70, Wassenaar.*

De jaarlijkse contributie (abonnement) ad *f* 25,— gelieve men steeds vóór 1 februari te voldoen door storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap te 's-Gravenhage.

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot de Secretaris Dipl. Ing. A. CORTS, *Louise de Colignylaan 18, Oegstgeest.*

Alle overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg 5,* 's-Gravenhage.

Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden op postrekening no. 487073, ten name van de Bibliotheek van het Genootschap te 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of de inhoud der ondertekende stukken.

No. 31 **LXXXIVe Jaargang** **november 1967**

BESTUURSBERICHTEN.

Het bestuur geeft met leedwezen kennis van het overlijden van Mr. Dr. A. A. Reepma ker en de Heer M. C. Sigal, resp. sedert 1951 en 1919 gewoon lid van het Genootschap.

Adreswijzigingen:

D. VAN BAALEN,	Zoelen, *Achterstraat 19 F.*
Jhr. Mr. H. P. VAN BERESTEYN,	Rotterdam 2. Joost *Banckertsplaats 88.*
F. A. VAN DAM,	Rottterdan-21, *353 Zuidplein-flat.*
Ir. H. EHRHARDT,	Leeuwarden 2, *De Bird 164.*
Drs. J. F. JACOBS,	Voorburg, *Schellinglaan 9.*
W. H. J. KAMERLING,	Brummen, *„De Hartstede," Marten Putstraat 9.*

Arnold van der Sluis, ridder, zijn afkomst en nageslacht (± 1245 – 1296),

door DRS. J. A. COLDEWEIJ.

1. Het Land en de Heren van Heusden.

Arnold van der Sluis (van der Sluse, de Sluza) was de eerste en de laatste mannelijke telg van die naam, maar niet van zijn familie. Ongetwijfeld behoorde hij tot het geslacht van de heren *van Heusden,* die evenals o.a. hun buren, de heren van *Altena* (na 1242 van *Altena - Home),* in delen van de aloude gouw Teisterbant hun macht hebben uitgeoefend. Verschillende plaatsnamen in „het Land van Heusden" zijn al van heel oude datum. Nu is het bepaald opvallend, dat bij deze opsomming de naam Heusden ontbreekt [1]). De huidige stad Heusden zal ontstaan zijn in de tweede helft van de 12de eeuw rondom het kasteel van die naam, de zetel van de heren *van Heusden.* Waarschijnlijk heeft het geslacht *Van Heusden* zijn naam op het kasteel overgedragen. Merkwaardig is in dit verband, dat het „slot" Heusden bij de latere verwikkelingen om de leenhoogheid tussen Holland en Brabant buiten schot blijft [2]).

Zoals bij zovele oud-adellijke geslachten (nobiles) het geval is, is de oorsprong van de heren *van Heusden* onbekend. Wanneer zij uit het duister van de middeleeuwen plotseling in oorkonden opduiken, blijken zij echter al dadelijk van hoge rang te zijn. Dit ziet men dan o.a. aan hun plaats tussen de getuigen b.v. voor de bisschop van Utrecht, de graven van Holland, Gelre, Brabant en Kleef. Hun rang is dan kennelijk hoger dan die van geslachten als Egmond en Amstel, waarvan de opkomst uit de ministerialiteit duidelijk

1) D. Blok, Teisterbant. Mededelingen der Kon. Ned. Akademie van Wetenschappen, Afd. Letterkunde. Nieuwe reeks, Deel 26, no. 72 (1963) blz. 15.

2) C. Butkens, Trophées de Brabant etc. (1641). Dl. 1. Preuves, blz. 152/153 Ao. 1318, St. Margriet: ... (esepto castro dicti loei de Heusden) ..
Idem: blz. 153/154 Ao. 1319, 25 september: . quod castrum de Hoesden (de quo tamen inter partes non est quaestio) ...
Zie ook J. Sassen, Charters Den Bosch (1865), no. 39.

is te volgen [3]). De *Van Heusden's* daarentegen zijn niet uit een dergelijk geslacht gesproten en zij worden in oorkonden uit de 13de eeuw ook wel als „nobiles viri" aangeduid.

Het is reeds lang bekend, dat het Land van Heusden een Kleefs leen was, dat de graaf van Kleef op zijn beurt van Brabant hield. Dit feit is op zichzelf niet zo verwonderlijk, omdat tot in de 14de eeuw delen van het oude Teisterbant, b.v. de stad Tiel, ook „Brabants" waren. Men zou hier de veronderstelling kunnen opperen, dat de hertogen van Brabant, uit het huis der graven van Leuven, hier opperleenheer waren, omdat zij sinds 1106 tevens erfelijk hertog van Neder-Lotharingen waren, tot welk gebied Teisterbant sedert 923/925 behoorde [4]). Omdat Heusden een leen van de graaf van Kleef was, hebben oudere genealogen steeds verkondigd, dat de heren *van Heusden* een jongere tak van het huis Kleef waren. Het is misschien mogelijk, doch allerminst bewezen. Het feit, dat omstreeks 1200 bij beide geslachten de voornaam *Arnold* voorkomt, zegt op zichzelf natuurlijk niets.

Daar het Land van Heusden grensde aan Holland en Brabant, zal het geen verwondering wekken, dat deze machtige buren in de loop der tijden getracht hebben het geheel en al onder hun invloed te brengen. De eindfase van het conflict, dat om het Land van Heusden was ontstaan, begon in 1290 toen *Jan III van Heusden* Heusden aan Holland opdroeg ofschoon het een Kleefs leen en een achterleen van Brabant was [5]). Later, na zijn overlijden omstreeks 1316, werd de familie verdeeld in een Hollands- en een Brabantsgezinde partij,

Ofschoon *Jan IV* bij het overlijden van zijn vader nog minderjarig was, was hij toch de wettige opvolger [6]). Zijn halfzuster *Sofia*, in tweede echt gehuwd met *Jan* heer *van Saffenberg*, pretendeerde echter een beter recht te hebben. Zodoende schonken zij de stad Heusden in 1318 privileges als „heer en vrouwe van Heusden" [7]). Enige tijd later probeert nu *Jan IV*, gesteund door zijn oom *Jan van Elshout* en zijn verwant *Jan van Cranendonk*, Heusden aan Brabant op te dragen. Dit stuitte natuurlijk bij zijn zuster *Sofia* en haar man en bij *Jan van Drongelen* op tegenstand [8]).

3) **Een** goed voorbeeld van een „nobiles" geslacht zijn de heren *van Kuyc*. **Het** Land van Kuyc was eeuwenlang (tot 1356) een rijksonmiddellijk leen. De eerste controleerbare *Van Kuyc* is *Hendrik I*, die in 1096 als getuige wordt vermeld in een charter van Ida van Boulogne, de moeder van Godfried van Bouillon, die kort tevoren vertrokken was voor de eerste kruistocht,. De aard van de transactie wekt het vermoeden, dat vele getuigen tevens familieleden waren. Toch was het Land van Kuyc niet het stamland van dit geslacht. Hun allodia lagen in het oude gedeelte van de gouw Teisterbant, vooral rondom Meteren en Malsen. Twee generaties noemen zich afwisselend *Van Kuyc* en *Van Malsen*. *Andreas van Kuyc*, broeder van *Hendrik 1*, werd bisschop van Utrecht (1128—1139), terwijl een vermoedelijke derde broer, *Godfried*, elect *van Keulen* is geweest in 1132. Het is niet onmogelijk, dat clc *Van Kuyc*'s nazaten zijn geweest van graven in Teisterbant en als zodanig vermant aan het geslacht der *Ansfried's* en/of *Balderik*'s. Dit probleem vormt nog een onderwerp van studie.

4) J. Niessen, Geschiehtliehe Handatlas der deutschen Länder am Rhein, Mittel- und Niederrhein (1950), blz. 4.

5) H. van den Bergh, Oorkondenboek van Holland en Zeeland (na deze geciteerd als O.B. Holland) 11 (1873) no. 712 d.d. 31 mei 1290 (vgl. no. 930).

6) P. Muller, Regesta Hannonensia (1881), blz. 69, d.d. 13 januari 1317.

7) F. van Mieris, Groot Charterboek Holland etc. 11 (1754), blz. 197. d.d. 14 juli 1318.

8) *De* verstandhouding tussen de rechtmatige heer, Jan *IV* en zijn halfzuster *Sofia* is op den duur op een koude oorlog uitgelopen. Op 5 mei 1329 legt *Sofia* vrouwe *van Saffenberg* de eed af, 'dat het gerucht, dat zij haar broer *Jan van Heusden* zou hebben willen vergiftigen, onwaar is.

Toen *Jan IV* in 1334 zonder mannelijke erven overleed, begon de strijd opnieuw, *Jan van Saffenberg* en *Sofia* proberen nu Heusden aan Brabant te verbinden. Wanneer dat niet lukt, verkopen zij hun vermeend recht aan Holland'! Daar *Saffenberg* zich toen van Hollandse steun verzekerd achtte, viel hij Brabant binnen. Ter vermijding van verdere oorlogsdaden kocht toen de hertog van Brabant hem af en deed dus in feite afstand van zijn recht op Heusden. Maar dit strookte niet met de wensen van *Jan van Drongelen*, die als Heusdens erfgenaam ook aanspraken had. Ook hij eist Heusden bij Brabant op, maar zonder succes. Een poging bij de graaf van Holland vond ook geen willig oor, want graaf Willem IV van Holland was getrouwd met Johanna, dochter van hertog Jan 111 van Brabant. Tenslotte heeft graaf Willem V van Holland, gebruik makende van de rivaliteit tussen Lodewijk van Male en hertog Wenceslaus van Brabant, in 1357 definitief het bezit van Heusden verkregen. Als arbiter in dit conflict zou hij de woorden: „Mechelen dijn, Heusden mijn" hebben gesproken [9]). Pas in 1805 is Heusden weer Brabants geworden.

II. Arnold van der Sluis, ridder, en zijn plaats in de genealogie Van Heusden.

Er bestaat nog geen betrouwbare genealogie van de heren *van Heusden*. De fantasieën van o.a. Van Gouthoeven, Teschenmacher, Van Oudenhoven en Butkens zijn genoegzaam bekend. Latere kritischer genealogen zoals Van Rhemen, Van Spaen, Polvliet en De Groot blijken wel de kennelijke fantasie over boord te hebben gezet, maar vallen toch de oudere genealogen niet af — vooral wat de 12de, 13de en 14de eeuw betreft —, indien hun van de onjuistheid niet is gebleken+ Pas met Obreen, De Fremery en Wagner begint men alles aan bestaande bronnen te toetsen. Zo is het De Fremery geweest, die in zijn Supplement op het Oorkondenboek Holland en Zeeland uit een charter van omstreeks 1200 [10]) en een van 1212 [11]) de kop van de genealogie *Van Heusden* heeft opgesteld. Daaruit blijkt, dat de oudste heer *van Heusden Arnold* heette en een broeder en twee zusters had. *Arnold* is in 1200 al overleden.

Miraeus vermeldt hem in 1173 [12]). Dit is dan tevens de

C. Hermans, Charters van Brabant (1844), blz. 94. Tekst bij van Mieris 11. blz. 481.
Voor *Jan van Drongelen* zie verder in de tekst.

9) Van der Aa, Aardrijkskundig Woordenboek der Nederlanden (1841), deel V, blz. 544 e.v.

10) J. de Fremery, Xuppl. O.B. Holland (1904), no. 24.

11) O.B. Holland 11, no. 228.

12) A. Miraeus, Opera Dipl. 1 (1723), blz. 709/710. N.B. Miraeus geeft de volledige tekst van de oorkonde. Een origineel berust in het archief van de Abdij Postel (België). Het jaartal 1173 komt inderdaad in het charter voor. De akte zelf, die een *opsomming* geeft van door Postel verkregen goederen, is echter niet gedateerd en moet van later datum, n.l. rond 1200 zijn. De inhoud valt duidelijk in twee delen uiteen. Na de eerste opsomming, waaronder een op 1173 gedateerde aankoop door Postel van een allodium van Dirk van Herlaer, volgen de getuigen: Henric (us) de Breda, T (heodoricus) de Altena, Gerard (us) de Bucstel et f (rate) r suus Wilelm (us), *Arnold(us) de Hosden*. Hierna begint, het tweede gedeelte, weer met vermelding van enige verkrijgingen. Dr. P. C. Boeren *in* „De Heren van Breda en Schoten" (1965) vermoedt (blz. 103), dat de feiten wel op 1136-1145 zullen teruggrijpen. Toch geven de namen van enige getuigen wel houvast voor een datering. Hendrik van Breda is gestorven tussen 1187 en 1192; Dirk van Altena tussen 1172 en 1187.
Arnold von *Heusden* is in 1200 zeker en in 1184 misschien al dood, Gerard van Boxtel in 1158. Allen worden omstreeks 1165—1170 voor het eerst vermeld. Dat dus een *Arnold van Heusden in* 1173 getuige voor Postel is geweest is zeer goed mogelijk.

Overzicht 1 Verkorte genealogische staat der heren *van Heusden*.

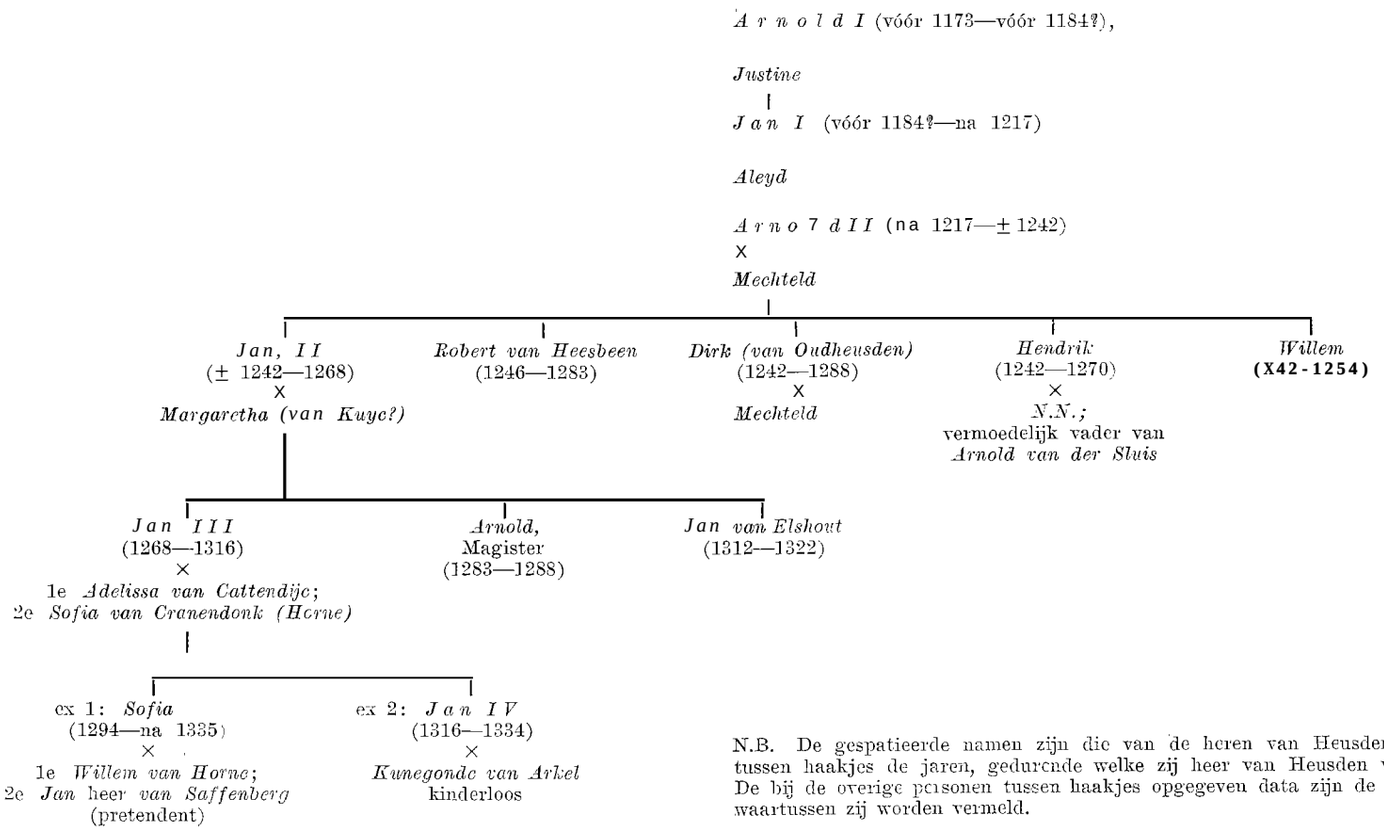

N.B. De gespatieerde namen zijn die van de heren van Heusden met tussen haakjes de jaren, gedurende welke zij heer van Heusden waren. De bij de overige personen tussen haakjes opgegeven data zijn de jaren, waartussen zij worden vermeld.

vroegste Nederlandse vermelding van het geslacht, die min of meer controleerbaar is. Van de oude nummering van de heren van *Heusden* kan men dan ook maar beter afstappen. De afkomst van deze *Arnold* (de eerste ?) heer van *Heusden is* onbekend. Nu was er reeds veel vroeger een geslacht *Van Heusden*, genoemd naar het gelijknamige kasteel vlak bij Gent aan de Schelde. Reeds in 1067 wordt een *Anselmus van Heusden* vermeld, Een kleinzoon (?) van hem, wederom een *Anselmus*, leefde omstreeks 1150. Zijn vrouw was *Angelina de Candanève*, gravin *van Saint-Paul*. Van dit echtpaar zijn de zonen *Robert* en *Hugo* bekend. Een erfdochter *Beatrix* was omstreeks 1200 de echtgenote van *Zeger III van Gendt*. Daarna erfden deze burggraven de titel van heer *van Heusden*. Deze *Van Heusden's* waren echter nog niet uitgestorven. Jongere takken worden nog in de 13de eeuw vermeld. Nog moet worden opgemerkt, dat M. J. Wouters in zijn werk over de Abdij van Averbode in 1149 de gebroeders *Boudewijn* en *Hendrik van der Sluse* vermeldt, vermoedelijk zoons van een *Arnulfus de Sclusa* uit 1120 [13]).

Voor zover van belang voor dit artikel wordt een verkorte stamreeks van de heren *van Heusden* toegevoegd (zie overzicht 1).

Zoals bij de meeste genealogieën van middeleeuwse geslachten het geval is, staan de vrouwen, wanneer zij al genoemd worden, slechts met de voornaam aangeduid. Een enkele keer ook met de toevoeging „mulier nobilis". Toch trouwden de *Van Heusden's* ongetwijfeld met vrouwen uit dezelfde stand der „nobiles". Bewezen zijn huwelijken van *Van Heusden's* o.a. met *Horne* en *Brederode*, terwijl zij vermoedelijk ook verwant waren aan *Kuyc, Altena, Tilburg en Arkel*. Uit deze stand van „nobiles" is ongetwijfeld *Arnold van der Sluis* gesproten.

De eerste vraag, die zich voordoet, is waarom een *Van Heusden* zich *Van der Sluis* noemt. Nu is het een bekend feit, dat in vroeger tijden jongere zoons vaak een andere naam voerden dan de drager van de hoofdstam. Men denke b.v. aan Arkel uit Lede en uit Arkel weer o.a. Berghe, Noordeloos, Asperen, Heukelom etc. Ook bij de *Van Heusden's* is dit het geval. Dit gebeurde naar alle waarschijnlijkheid voor het eerst in de generatie van *Arnold II van Heusden* met diens jongere broer *Robert*, die vermoedelijk de stamvader van het geslacht *Van Drongelen* werd, waaruit een jongere tak *Van Crayesfein* te Sliedrecht [14]). In de generatie van *Jan II* zien wij *Robert van Heesbeen*, waaruit de tak *Van Heesbeen* stamt. Dan had *Jan III* nog een broeder, eveneens *Jan* genaamd, wiens toenaam *Van Elshout* was.

Van *Arnold van der Sluis* staat vast, dat hij in *1296* is overleden, tweemaal getrouwd is geweest en, voor zover bekend, slechts dochters uit zijn tweede huwelijk naliet. Opvallend is. dat het niet bekend is naar welk goed „Sluis" in het Land van Heusden (?) hij genoemd werd. De hierboven vermelde jongere takken dragen daarentegen alle namen van bekende plaatsen in het Land van Heusden [15]).

13) A. Havenith, Recherches historiques sur le château et Seigneurie de Heusden (1900).

14) De Nederlandsche Leeuw, 1950, kol. 220, noot 480. Zie ook de tekst in hoofdstuk 11 van dit artikel.

15) Zie Noot 1.

Foto Rijksmuseum Amsterdam.

Graftombe van *Arnold van der Sluis* († 1296).
Afkomstig uit de Norbertijner Abdijkerk te Berne bij Heusden,
thans in het Rijksmuseum te Amsterdam.

Uit de akte van dispensatie in 1291 [16]) blijkt alleen, dat *Arnold van der Sluis* vóór dat jaar reeds voor de tweede maal was getrouwd en dat er uit dat huwelijk één of meer kinderen waren geboren. In 1310 [17]) moeten deze kinderen ruim volwassen en merendeels getrouwd zijn geweest, Zelf wordt hij in 1274 [18]) voor het eerst in een charter vermeld. Zijn geboortejaar kan dus, voorzichtig geschat, rond 1245 worden gesteld. Zijn vader valt dan in de generatie van *Jan II* en diens broeders. Ofschoon vele andere genealogen ons willen doen geloven, dat *Arnold* een zoon van een „heer" *van Heusden* was, kan dit *Jan II* niet geweest zijn [19]). Deze liet wel een „magister" *Arnold* na, die in de slag bij Worringen in 1288 een stuk van zijn neus kwijt raakte. De kroniek beschrijft dit als volgt:

„. . . Dies heren broeder *van Noesdinen*
volgede mede, al was hi clerc,
maar ridderlike was sijn werc,
want grote porsse ende meswinde (tegenspoed)
liet hi: daer bleef oec een inde (eindje)
van sinen nese, dat hi verkochte (kwijtraakte)
eerlike, daer hi den strijt sochte . . . [20]).

Dit kan onze *Arnold* echter niet zijn, 'daar hij apart bij deze gelegenheid als dapper strijdend ridder wordt vermeld:

„. . . Maer gevaen (gevangen) was in den beginne
her *Jan van Hoesdinne* met gewout (geweld)
van der Sluus oec her *Arnout*
doet daer wale in den beginne
ende her *Dideryc van Hoesdinne* . . . [21]).

De beide *Arnold*'s zullen volle neven geweest zijn, beiden genoemd naar hun grootvader *Arnold II*. Als tweede zoon in de generatie *Jan II* vinden wij *Robert van Heesbeen*, ridder. Daar zijn nageslacht zich steeds *Van Heesbeen* noemde, valt hij als mogelijke vader van *Arnold van der Sluis* af [22]). De derde zoon is *Dirk van Heusden*, ridder; hij was met een *Mechteld* [23]) uit een onbekend geslacht getrouwd en noemde zich ook *Van Oudheusden* [24]). Ook hij moet echter wel afvallen. Ten eerste noemt *Arnold* geen enkele van zijn zes dochters *Mechteld*. Voorts doet de tekst van het charter van 1283 [25]), waarbij *Arnold* o.a. als voogd van *Mechteld* optreedt, niet aan een moeder-zoon verhouding denken. Kinderen van *Dirk* en *Mechteld* zijn niet bekend, De jongste broer is *Willem van Heusden*, ridder. Hij wordt slechts drie keer vermeld tussen 1242 [26]) en 1254 [27]). Een huwelijk en

16) Zie Bijlage A.
17) Zie Bijlage B. Zie noot 36.
18) Suppl. O.B. Holland, no. 174, dd. 24 juni 1274.
19) J. van Oudenhoven, Beschrijving der wijdvermaarde frontierstad Heusden etc. (1651), blz. 22 : „Arent Heere van der Sluys, Ridder/ was sijnen oudsten Broeder (n.b. van Jan VI X Catharina van Loon !) daar 't Geslacht Van' der Sluyzen van afkomen/ voerende voor een Wapen een silveren Rat in een geel Veldt".
20) Lodewijk van Velthem, Spiegel Historiaal of Rijmspiegel. Uitg. 1. le Long (1737), IIIe Boek, Kap. VI.
21) Idem, kap XVIII.
22) Vermeld van 1246 tot 1283.
23) Vermeld van 1242 tot 1288.
24) Suppl. O.B. Holland. no. 224 d.d. 17 sept. 1284.
25) Suppl. O.B. Holland, no. 221 d.d. 20 juli 1283.
26) L. Sloet, O.B. Gelre, no. 626 d.d. 25 april 1242.
27) W. Tschenmacher, Annales Cliviae, etc., ed. Dithmans (1721). Cod. Dipl. no. 38, blz. 26 en 27, d.d. 1 maart 1254/55.

nakomelingen van hem vindt men niet. Gezien het feit, dat de later optredende „ *Willem" van Hedikhuizen* achteraan in de getuigenlijsten verschijnt, kan deze zijn bastaard zijn [28]).

Nu zijn er enige belangrijke aanwijzingen, die in de richting van de vierde zoon, *Hendrik van Heusden,* ridder, wijzen als mogelijke en zelfs waarschijnlijke vader van *Arnold van der Sluis.* Hij komt voor van 1242 [29]) tot 1270 [30]). Zijn echtgenote is onbekend, maar het is zeker, dat hij in 1270 [31]) nageslacht heeft. Daar komt nog bij, dat uit een oorkonde van 1260 blijkt, dat hij gegoed was in Doveren [32]). En nu is het opvallend, dat later de kinderen van *Wolter* heer *van Keppel,* ridder, schoonzoon van *Arnold,* daar ook goederen blijken te bezitten (1330) [33]).

De vrouw van *Hendrik van Heusden,* dus *Arnold's* moeder, wordt helaas nergens vermeld. Nu staan op de voetplaat van *Arnold's* graftombe, die vroeger prijkte in het koor van de Norbertijner Abdijkerk te Berne bij Heusden en die sinds 1886 wordt bewaard in het Rijksmuseum te Amsterdam, twee wapens, waartussen een biddende vrouwenfiguur [34]). Het rechter (heraldisch linker) wapen vertoont een gekroonde, dubbelstaartige leeuw, terwijl het andere „blanco" is [35]). Tijdens de studie over *Arnold van der Sluis is* gebleken dat deze, zoals alle leden van het geslacht *Van Heusden,* zegelde met het z.g. (meestal zes-spakige) rad van Heusden [36]). Wat nu de reden is, dat men het linker, vaderlijke wapen blanco heeft gelaten dan wel het heeft afgekapt, is niet <duidelijk [37]). Toch is het echter hoogstwaarschijnlijk, dat het rechter wapen dat van *Arnold's* moeder is. Het bovenomschreven „leeuw"-wapen wordt o.a. gevoerd door het geslacht *Heinsberg.* Wanneer dit hier het geval zou zijn, dan was *Arnold's* moeder dus van aanzienlijke adel.

Nu *Arnold's* afstamming wel niet bewezen is, maar toch *Hendrik van Heusden* als zijn vader aannemelijk is gemaakt, keren wij terug naar *Arnold van der Sluis* zelf. Wat weten wij nu uit de bronnen met zekerheid van hem? [38]). Zijn vermoedelijke vader *Hendrik* wordt voor het laatst in 1270 [39]) vermeld.

Arnold van der Sluis treedt ons voor het eerst tegemoet in een charter betreffende de Abdij Berne in 1274 [40]). Hij is dan medegetuige, als zijn neef (cousin) *Jan III van Heusden* en diens ooms *Robert* en *Dirk* oorkonden in een zaak, die de familie aanging. Ridder is *Arnold* dan nog niet; het wordt

28) Zie noot 25.
29) Zie noot 26.
30) Stadsarchief Keulen, no. 339 d.d. 30 oktober 1270: „. dm. Robcrturn, dm. Henricum, fratres de Heusden et ipsorum liberos . .".
31) Zie noot 30.
32) O.B. Holland, 11, no. 66.
33) Baron van Keppel, De Bannerheren van Keppel, in : Bijdr. en Meded. Gelre, dl. 19.
34) Prof. Dr. B. H. Stolte doet in zijn artikel (zie noot 35) een gissing naar de persoon, die het beeldje zou mocten voorstellen: één van *Arnold's* echtgenoten of zijn dochter *Jchanna,* norbertines van Bedburg. Volgens archivaris H. van Bavel is het echter onpersoonlijk; een pleurant of eerder nog een figuur, die het gebed van voorspraak symboliseert, waarover het grafschrift uitdrukkelijk spreekt („Gaudeat in coelis, ut hoc orat quisque fidelis").
35) Zie de nevenstaande afbeelding van de graftombe. Zie ook Prof. Dr. B. H. Stolte, Varia Historica Brabantica 11 (1966), blz. 357 e.v.
36) J. Sinninghe in Met Gansen Trou, jrg. VIII (1958), blz. 110 e.v., geeft een korte beschrijving van *Arnold* en zijn dochters. Het door hem vermelde „zegel" zal wel op het wapen van de graftombe slaan.
37) Zie noot 35.
38) Zie noot 36.
39) Zie noot 30.
40) Zie noot 18.

tenminste niet vermeld. De tweede maal treffen wij hem aan in een charter van 1283 [41]). Hierin treedt hij in drie kwaliteiten op, als zijn reeds genoemde neef *Jan III* oorkondt. Ten eerste als diens leenman, ten tweede als voogd voor zijn tante *Mechteld* en tenslotte als borg voor zijn neef *Jan III* en zijn oom *Dirk;* hij is dan ridder.

De voigende akte, waarin hij voorkomt, is uit 1287 [42]). Hierin is hij zelf oorkonder en verklaart vijf gemeten land in Oostkapelle (Zeeland) verkocht te hebben aan broeder Heynen van Rensburgh (Rijnsburg) ten behoeve van de abdij van die naam.

In het voorjaar van 1288 [43]), treedt *Arnold van der Sluis* als één der borgen op voor Herman heer van Woerden in verband met diens twist met de elect van Utrecht, Jan van Nassau, en graaf Floris V van Holland.

Het jaar 1288 is in de geschiedenis bekend door de slag bij Worringen. In juni van dat jaar stond de bloem van de Brabantse en Gelderse edelen tegenover elkaar. De inzet van de strijd, die Brabant won, was het bezit van Limburg, waarop beide partijen aanspraak maakten. De *Heusden's* streden aan Brabantse zijde onder, het vaandel van Jan 1 van Kuyc. Behalve *Arnold van der Sluis* vochten er zijn neef *Jan III van Heusden en* diens broer „magister" *Arnold.* Jan van Heelu, die ooggetuige was van de slag [44]), beschrijft de rol van *Arnold van der Sluis* en *Dirk van Heusden* aldus (er is sprake van het gevangen nemen van *Jan III van Heusden):*

„. . . dan si vingen. Maer sine baniere
al sint dat hi ghevaen was
bleef gehouden in den tas (bande)
ontploken, met gheninde (dapperheid)
eerlijc ende wale, toten inde;
Want daer waren bi bleven,
vromighe ridderen, sinen neven,
dese hilden met ghewout:
Van der Slues her *Arnout,*
dire vroemster ridder een
van de conroete (gevolg), dat wale sceen
aen groete daden, die hi dede;
Maer daer was sijn neve mede
heer *Diederic van Hoesdinne,*
die men te Coelne inne
vueren moeste na den strijt
daer hi sterf in corten tijt;
Want hem corse sijn leven
vromicheit, die hi gedreven
hadde in den strijt, met groeten daden,
Die ziele moet varen te genaden
soe dat si hemelrike vercrighe !"

Blijkbaar heeft *Arnold van der Sluis* de strijd wel goed doorstaan, want eind maart 1290 [45]) treffen wij hem aan als borg voor Jan 1 van Kuyc (1254-1308) en diens oudste zoon Hendrik, beiden ridder. Met Arnold zijn borgen: Willem heer van Horne en de genoemde Hendrik van Kuyc.

41) Zie noot 25.
42) O.B. Holland, 11, no. 615, d.d. 26 juli 1257.
43) F. Ketner, O.B. Sticht Utrecht, IV (1954), no. 2333 dd. 21 maart 1288.
44) Jan van Heelu, Rijmkroniek, uitgave J. Willems (1836). Versregels 8256—8278.
43) O.B. Holland, 11, no. 769 en 770 met foutieve datum 19 april 1291. S. Muller Fzn. heeft aangetoond, dat hier de jaardagstijl is gebruikt, zodat de datum 31 maart 1290 wordt. Zie: Je Maintiendrai, een boek over Nassau en Oranje, 1 (1906), blz. 56, noot 2 en 3.

Overzicht **11**

Arnold van der Sluis, ridder,
× 1e ± 1275
Aleydis van Roistelle (Boxtel?);
× 2e ± 1280/85
Agnes van der Leck.

ex 2: *Johanna van der Sluis*, 1310, 1330, non.

Jutta van der Sluis, 1310, † 1331, × ± 1300 *Wolter* heer *van Keppel*.

Elisabeth van der Sluis, 1310, × *Rudolf Cocq* heer *van Weerdenburg*.

Beatrix van Keppel, × *Roderik* heer *van Voorst en Keppel*	*Agnes van Keppel*, × *Johan van Lienden (Lynden)*	*Ermgard van Keppel*, × *Dirk* heer *van Lienden (Lynden)*	*Arnolda van Keppel*, × *Willem de Cocq van Isendoorn*	*Johanna van Keppel*, non	*Elisabeth van Keppel*, × *Willem van Doorninck*	*Lutgardis van Keppel*, × *Gijsbert van Bronckhorst*

Als „overborg" fungeert Jan 11 hertog van Neder-Lotharingen, Brabant en Limburg.

Vervolgens komt hij begin maart 1291 [46]) voor in de reeds genoemde akte betreffende de pauselijke dispensatie wegens huwelijksbeletsel voor zijn tweede vrouw, *Agnes van der Leck*. Het beletsel bestond uit de aanverwantschap (affinitas) tussen *Arnold en Agnes*, ontstaan door bloedverwantschap (consanguinitas) tussen haar en zijn overleden vrouw *Aleydis* [16]).

Volgens zekere Kleefse kroniek is *Arnold* in 1291 medegetuige bij het stichten van het dominicaner klooster te Wezel [47]). Vervolgens ontmoeten wij hem in 1293 weer als borg. Ditmaal voor graaf Floris V van Holland, die een verdrag met de elect van Utrecht sluit, Zes en dertig ridders, knapen en Utrechtse burgers zijn hier borgen, onder wie *Arnold van der Sluis*. Van de zes en dertig zegelaars bleven 21 zegels min of meer beschadigd bewaard; dat van *Arnold* ontbreekt echter [48]).

De laatste maal, dat *Arnold* in de bronnen als levend wordt vermeld, is op 3 juli 1294 (als getuige in een charter van Dirk heer van Meurs en wel na Jan 1 van Kuyc, Jan 111 van Heusden, Frederik van Meurs en Jan van Heesbeen [49]). Dit stuk, dat in originali in het Hauptstaatsarchiv te Düsseldorf berust, toont ons het enige thans bekende zegel van *Arnold van der Sluis*. Het gave zegel is pas bij deze studie aan het licht gekomen en staat dus niet vermeld in het Corpus Sigillorum Neerlandicorum, noch in de Raadt 's, Sceaux armoriés etc., onder *Heusden* en draagt het randschrift: „S. *Arnoldi de Slusa* militis" (zie foto), Het is naar de vorm gelijk aan de vele andere zegels van het geslacht *Van Heusden* (zie afbeelding).

Wat *Arnold*'s sterfdatum betreft: zoals uit een artikel van Prof. Dr. B. Stolte is gebleken, is hij overleden op 28 november 1296 [50]). Dag en maand komen precies overeen met een aantekening in het Necrologium van de Abdij van Berne, dat de namen van abdijleden, ordegenoten en weldoeners op dag en maand, als regel zonder jaar, vermeldt. Op 28 november wordt *Arnold* als weldoener aangeduid, zonder dat de gift nader wordt bepaald: „Gedachtenis van heer *Arnoldus van der Sluis*, ridder, die ons heeft gegeven ..." (niet ingevuld) [51]). Op 26 augustus wordt van hem een royale jaarlijkse gift vermeld van een pond, d.i. de som van 240 zilveren penningen: „Gedachtenis van *Arnoldus van der Sluis*, ridder, die ons heeft gegeven een pond jaarlijks tot onthaal" [52]).

Tot slot het door Stolte uit het Latijn vertaalde grafschrift, dat als volgt luidt:

„Hij die geliefd was bij allen, ligt hier begraven: geboren uit het bekend Heusdens geslacht, genaamd *Arnoud van der Sluis*, ridder. Hij wist hier lage daden te verachten en hield valse handelingen verre van zich.

Hij was sterk, schoon, behoedzaam en onverschrokken, rechtvaardig, vredelievend, steeds een vriend van rechtschapenheid.

Hij beëindigde zijn leven, gesierd door (de) waardigheid van (zijn) levenswandel,

op de vierde dag voor de kalenden van de maand december (28 nov.)

In het jaar des Heren duizend en negen maal negen en tweemaal honderd en drie met twaalf (1296).

Moge hij zich in de hemel verheugen, zoals ieder gelovige dit 'smeekt.

---

46) Zie Bijlage A.

47) W. Teschenmacher, Annales Cliviae, etc. (1638), blz. 206: „(Theodoricus VIII, comes Clivensis 24.) anno 1291, a capitnlo Lubecensi fratribns impetratis, arcaque, ad aedificandum monasterium apta, Gualtero Stechio, Suedero ab Alpen, Arnholdo a Slusen et Wilhelmo a Kervenheim, equestris dignitatis viris praesentibus, concessa, Wezaliae conventum Dominicanorum sive Praedicatorum instituit". De notitie in het 17de-eeuws ms. Groen (Bibl. Prov. Gen. te 's-Hertogenbosch, ms. no. 496, blz. 152), als zon Arnold getuige geweest zijn bij de stichting van het minorietenklooster te Kleef, berust onzes inziens op verkeerd lezen van de alinea, waarvan genoemd citaat, deel uitmaakt.

48) O.B. Sticht, V, no. 2557 d.d. 7 mei 1293.

49) T. Lacomblet, U.B. Niederrhein 11 (1840), no. 946 d.d. 3 juli 1294.

50) Varia Historica. Brabantica 11 (1966), blz. 319.

51) Bisschoppelijk Archief Mechelen. Necrologium Bernense, door Arnold van Vessem vernieuwd in 1574: „Quarto kalendas decembris commemoratio domini Arnoldi de Slusa militis, qui dedit nobis ..."

52) „Septimo kalendas septembris commemoratio Arnoldi de Slusa militis, qui dedit nobis talentum annuatim ad pitanciam."

Agnes van der Sluis, 1307, † na 1321, × *Witte van Haemstede.*

Beatrix van der Sluis, 1310, † vóór 1322, × *Jan van der Dussen.*

Arnoldina van der Sluis, 1310.

Floris **heer** *van Haemstede*, x Goede *van Bergen*

Arnold heer van *Moermont*, x *Margaretha van Cats*

Jan van van Haemstede, kinderloos

Jan van der Dussen, × *Baerte van Dorpe*

Arnold van der Dussen, 1331

Elisabeth van der Dussen, × 1326 *Philips van Wassenaer*, burggraaf *van Leiden*

Dit geve de Vader en de Heilige Geest en de Zoon, Amen." [53]).

Niet onvermeld mag blijven, dat *Arnold* een zuster *Jutta* had, die 7 september 1294 wordt vermeld. Zij was de echtgenote van *Arnold* heer *van Wachfendonk* [54]).

III, De echtgenoten en het nageslacht van Arnold van der Sluis.

Uit de dispensatieakte van 1291 [55]) blijkt, dat men er voordien achter gekomen was, dat *Arnold's* tweede vrouw, *Agnes van der Leck,* in de vierde graad (dus als achterachternicht) verwant was aan zijn overleden eerste vrouw, *Aleydis van Roistelle.* Over het tijdstip van beide huwelijken zegt ons dit helaas niets. Het is slechts, duidelijk, dat het tweede huwelijk enige jaren vóór 1291 moet zijn gesloten, omdat er in dat jaar al nageslacht uit was geboren. Deze kinderen, zes dochters, worden allen vermeld in een charter van 1310 [56]); hierbij sluit de (oudste ?) dochter *Johanna van der Sluis,* norbertines te Bedbur bij Kleef, een overeenkomst met haar zusters in verband met de erfenis van haar moeder, *Agnes van der Leck,* die dus tussen 1291 en 1310 moet zijn overleden.

Uit de reeds meermalen genoemde akte van dispensatie van 1291 [57]) bleek reeds, dat *Arnold's* eerste vrouw *Aleydis van Roistelle* heette. Een fotokopie van de pagina van het Vatikaans Register, waarin de dispensatie werd aangetekend, laat geen twijfel omtrent de spelling van het woord *Roistelle* [58]). Een geslacht van die naam is echter in die tijd niet aan te wijzen. Het is waarschijnlijker, dat in de aanvraag om dispensatie Boicstelle of Bocstelle heeft gestaan en dat dit woord in Rome in de akte van dispensatie zelf tot *Roistelle is* verminkt. Helaas zijn suppliek en uitgegane akte niet bewaard gebleven. Een vrouw uit het geslacht van de heren *van Boxtel,* een rijksonmiddellijk leen, zou zeer wel als echtgenote van *Arnold* qua afkomst gepast hebben. Het is echter zonder meer niet uit te maken of deze *Aleydis,* gesteld dat zij werkelijk een *Boxtel* was, tot het geslacht *Randerode* behoorde of tot dat van *Kuyc,* dat de *Randerode's* omstreeks het midden van de 13de eeuw als heren van Boxtel is opgevolgd.

Blijkens de akten van 1291 [59]) en van 1310 [60]) was *Agnes van der Leck Arnold's* tweede echtgenote. Ook zij was van aanzienlijke afkomst, n.l. een dochter van *Hendrik* heer *van der Leck,* ridder, en *Jutta van Borssele* [61]). Haar huwelijk zal omstreeks 1280-1285 kunnen zijn gesloten. Uit deze echtverbintenis werden zes dochters geboren, zodat *Arnold van der Sluis* de eerste en de laatste mannelijke *Van der Sluis* was. Behoorden zijn beide echtgenoten tot de aanzienlijkste families van die tijd, ook zijn dochters huwden met leden van geslachten, waarvan enkele namen nog tot in deze tijd doorklinken. Deze dochters laten wij hier volgen:

1. *Johanna van der Sluis,* vermeld sedert 1310, † na 1330.

In het voormelde charter van 1310 [62]) is zij de ene partij en haar vijf zusters vormen tezamen de andere. Het is dus onmogelijk vast te stellen, wie de oudste was. Johanna was non in het norbertinessenklooster Bedbur en is dat nog in 1330 [63]), wanneer zij vermeld wordt in een charter, waarin o.a. haar zuster *Jutta* vrouwe *van Keppel* voorkomt. Ofschoon er in het oudste necrologium van Berne niet minder dan

53) Het tussen haakjes geplaatste gedeelte van de onderstaande Latijnse tekst ontbreekt thans geheel op het monument en wordt gegeven naar de lezing van J. B. Gramaye, Antiquitates Brabantiae (1610), cap. VII. De gespatiëerde woorden zijn verbeteringen van Prof. Dr. Stolte, mede op grond van het metrum der hexameters.
(Qui fuerat gratus cun) ctis iacet hic tumulatus,
Husdensi natus ex clara stirpe, vocatus
Arnoldus miles de Slusa. Spernere viles
actus hic norit falsos a seque removit.
(Fortis, formosus, prudens crat a t q u e animosus)
(Justus, pacificus, probitati sempcr amicus).
(Finiit is vitam morum gravitate p) olitam
quarto reddendas a mense decembre kalendas
ano milleno Domini noviesque noveno
et bis centen0 terno qoque cum du0 d e n 0.
Gaudeat in c(oelis ut h o c o r at) quisque fidelis;
hoc Pater et Flamen Sacrum Natusque (det. Amen.)

54) R.A. Gelderland. Archief Doornenburg, Inr. no. 194, regest 7. Vidimus d.d. 23 juli 1322 van een charter van 7 september 1294. Vriendelijke mededeling van de heer Vermeulen te Halsteren.

55) Zie Bijlage A.

56) Zie Bijlage B.

57) Zie Bijlage A.

58) Vatic. Reg., tomus 46, fol. 3 verso.

59) Zie Bijlage A.

60) Zie Bijlage B.

61) O.B. Holland II, no. 224 d.d. 26 oktober 1271.

62) Zie Bijlage B.

63) R.A. Gelderland. Archief Huis Keppel, Inr. no. 913, anno 1330, zonder datum. Zegel *Johanna van der Sluis* verloren.

7 proosten, 38 zusters en 3 conversen vermeld worden, welke gebedsgemeenschap een nauwe band tussen Berne en Bedbur aanduidt, toch is daarin *Johanna niet* met zekerheid nawijsbaar, zoals er b.v. op 4 augustus zekere Johanna van Bilant voorkomt. Zeer typisch is overigens wel, dat er onder de overige 37 zusters slechts één *Johanna* overblijft, zodat men op 2 juni bij de ,,gedachtenis aan *Johanna,* zuster in Bedbuer" van Berne uit gezien toch onwillekeurig aan *Arnold's* dochter moet denken ! Tenzij het hier *Arnold's* kleindochter *Johanna van Keppel* betreft.

Tenslotte wordt *Johanna* nog genoemd in een ongedateerd stuk uit de eerste helft van de 14e eeuw [64]).

2. *Jutta van der Sluis,* vermeld sedert 1310, † na 1330.

Zij was vermoedelijk de oudste dochter en zal zijn genoemd naar haar grootmoeder van moederskant, *Jutta van Borssele. Zij* huwde omstreeks 1300 met *Wolter* heer *van Keppel, zoon* van *Dirk* heer *van Keppel* en *Beatrix* (*van Meurs* ?). Deze *Wolter* is in 1302 nog knape. Tussen 1310 en 1312 moet hij ridder zijn geworden, daar zijn vrouw *Jutta* in de akte van 1310 ,,Joncvrouwe" en geen ,,Ver" *van Keppel* wordt genoemd. Zij komt in verschillende akten van Keppel voor [65]). D*eze Jutta* is de enige dochter van *Arnold,* die ons haar zegel heeft nagelaten. In de akte van 1330 vertoont dit een schild met het rad van *Heusden,* geflankeerd door twee leeuwen als schildhouders, vergezeld van de *Keppel*-se schelpen [66]). Haar man, *Wolter* heer *van Keppel,* moet omstreeks 1330 zijn gestorven.

Hun kinderen (allen dochters !) trouwden met telgen uit aanzienlijke geslachten. De oudste, *Beatrix,* de erfdochter, met *Roderick* heer *van Voorst,* ook uit een geslacht van nobiles. De tweede, *Agnes,* met *Johan van Lienden* (*Lynden*). De derde, *Ermgard,* met *Dirk* heer *van Lienden (Lynden).* De vierde dochter, *Arnolda,* met *Willem (de Cocq) van Zsendoorn.* De volgende dochter, *Johanna,* was vermoedelijk naar haar tante *Johanna van der Sluis* genoemd en was evenals zij non te Bedbur. Dan volgt *Elisabeth,* die met *Willem van Doornick* trouwde en tenslotte *Lutgardis, gehuwd* met *Gijsbrecht van Bronckhorst* [67]).

3. *Elisabeth van der Sluis,* vermeld in 1310.

In de meergenoemde akte van 1310 [68]) wordt zij Vrouwe (Ver) *van Weerdenburg* genoemd. Haar man was dus ridder. Het staat vast, dat de toenmalige heren *van Weerdenburg* (Waardenburg, oudtijds Hien) tot het geslacht *Cocq* behoorden. De genealogie van het geslacht *Cocq* is echter nog nooit met zekerheid vastgesteld. Daar echter *Gerard de Cocq,* vermoedelijk als opvolger van zijn vader, in 1317 voor het eerst heer van Weerdenburg wordt genoemd, moet men aannemen, dat *Elisabeth van der Sluis* met zijn voorganger, *Rudolf Cocq,* ridder, gehuwd is geweest. Van Doorninck zegt, dat deze *Rudolf* in 1299 weduwnaar is van *Margaretha van Batenburg,* dochter van *Gerard* [69]). Kort vóór 1317 moet *Rudolf* dus zijn opgevolgd door (zijn zoon?) *Gerard,* die

64) Staatsarchiv Düsseldorf. Klev.-Märk. Archive XI-A. 81. Register redditunm Comitatns Clivensis, fol. 7: ...domicella ter Sluzen, drie mal(der)...
65) Zie noot 33.
66) Zie afbeelding 2.
67) Zie noot 63.
68) Zie Bijlage B.
69) P. v. Doorninck, Geldersche Kronieken 1 (1904), Kroniek der Heren van Weerdenburg.

net *Johanna van Buren* was getrouwd [70]). De ouders van *Rudolf Cocq* zijn niet met zekerheid vast te stellen. Het is ook onzeker of uit het huwelijk van hem en *Elisabeth* kinderen zijn geboren.

4. *Agnes van der Sluis,* vermeld sedert 1307, † na 1321.

Alweer uit de akte van 1310 [71]) blijkt, dat zij de vrouw was van *Witte van Haemstede.* Het is algemeen bekend, dat deze *Witte* een bastaardzoon van graaf *Floris V van Holland* was. Meer bekend nog is hij door zijn leiding in de slag bij Haarlem in 1304 tegen de Vlamingen. Men neemt aan, dat hij circa 1280 is geboren. Zijn overlijden valt in het jaar 1321 [72]). Vrijwel alle oude genealogen zeggen, dat zijn moeder een dochter *(Anna, Isabella ?)* van de ,,heer *van Heusden*" was [73]). Dit is beslist onwaarschijnlijk, indien *Arnold's* plaats in het geslacht *Heusden* inderdaad zo moet zijn als hierboven aannemelijk werd gemaakt. In dit geval toch zouden *Witte en Agnes* via hun Heusdense afstamming te nauw verwant zijn geweest.

De kinderen van Agnes en Witte waren: *Floris* heer van Haemstede, *Arnold* heer *van Moermont* en *Jan van Haemstede.*

5. *Beatrix van der Sluis,* vermeld in 1310, † vóór 1322.

Als vijfde dochter wordt in de akte van 1310 [74]) *Beatrix* genoemd als ,,Ver" *van der Dussen.* Haar echtgenoot was *Jan van der Dussen,* ridder en rentmeester van Zuid-Holland [75]). Hij was de oudste zoon van *Jan van der Dussen,* ridder, en *Elisabeth N.* [76]). Na de dood van *Beatrix* hertrouwt hij met *Agnes van Boechorsf Florisdr.* (*1322)* [77]).

De kinderen van *Jan van der Dussen,* vermoedelijk uit zijn eerste huwelijk met *Beatrix van der Sluis,* waren: *Jan, Arnold,* en *Elisabeth,* [78]). De laatste werd de tweede echtgenote van van *Philips van Wassenaer,* burggraaf *van Leiden* (huwelijkse voorwaarden 1326) [79]).

6. *Arnoldina van der Sluis,* vermeld in 1310.

Deze dochter van *Arnold* en *Agnes* wordt in de akte van 1310 [80]) als laatste genoemd en was toen ongetrouwd. Ver-

70) Hierover heerst bij alle genealogen eenstemmigheid.
71) *Zie* Bijlage B.
72) F. van. Mieris, Groot Charterboek van Holland, etc. 11, blz. 270 d.d. 26 december 1321 en Reg. Hann., blz. 103 d.d. 16 januari 1321.
73) Zelfs het wapen is bij hen „Heusdens", n.l. een leeuw met een raadje op de schouder. Het enige bekende zegel van Witte staat vermeld in het Corpus Sigillorum Neerlandicorum, blz. 54, no. 541. Het heeft niets van Heusden, maar toont de leeuw van Holland met een smalle linker schuinbalk, hetgeen duidelijk op bastaardij wijst. 'Zijn nazaten voerden echter wel de leeuw met het rad van Heusden (zie J. de Raadt, Sceaux armoriés des Pays-Bas etc. sub Haamstede). Dat is ook logisch, omdat hun voormoeder Agnes van der Sluis ex Heusden stamde ! Zonder tegenbewijs moet dan ook een Heusdense moeder van Witte uitgesloten morden geacht.
74) Zie Bijlage B.
76) H. Smit, De Rekeningen der graven en gravinnen uit het Henegouwsche Huis, dl. XIII, blz. 136.
76) O.B. Sticht V, no. 2882 1298. n.b Obreen, Geschiedenis van geslacht Wassenaar (1903), blz. 55 noemt baar. z opgave van bron, *Elisabeth van Polanen.* Zijn vermelding op blz. 21 en 55 dat *Jan, van der Dussen* met *Jacoba van Drongelen* was getrouwd
77) A.R.A., Repertorium op de leenregisters van het Graafschap Holland, llo. 230, 68.
78)
79) A.R.A.,
80)

Zegel van
Arnold van der Sluis, ridder.
Randschrift: „S. ARNOLD1 DE SLUSAMILITIS"; groene was, ware grootte.
(Akte dd. 3 juli 1294, Staatsarchiv Diisseldorf).

Zegel van *Jutta van der Sluis*, vrouwe *van Keppel*.
Randschrift onleesbaar; groene was, ca. 2 x vergroot.
(Akte dd. . . 1330, Rijksarchief Arnhem).

Knape-zegel van *Jan 11 heer van Heusden*.
Randschrift: „S. IOHANNIS DOMINI DE HOS DINNE MILITIS; gele was, nare grootte.
(Akte dd. 20 juli 1283, Archief Abdij Berne).

Ridder-zegel van *Jan 111 heer van Heusden*.
Randschrift: „SIGILLUM . . . MI . . ."; gele was, ware grootte.
(Akte dd. 29 februari 1304, Archief Abdij Berne).

Geheimzegel van
Jan III heer van Hemden.
Randschrift: „S. SECRET . . DMI IOHIS DE HUSDEN"; gele was, mare grootte.
(Tegenzegel van het nevenstaande zegel; Akte dd. 29 februari 1304, Archief Abdij Berm).

moedelijk was zij de jongste dochter en genoemd naar haar vader.

Samenvattend kan men wel zeggen, dat het voor- en nageslacht van *Arnold van der Sluis* op hetzelfde hoge niveau lagen. Al is zijn plaats in de genealogie *Van Heusden* niet met zekerheid vast te stellen, toch is de hierboven ontwikkelde hypothese niet alleen mogelijk, maar ook waarschijnlijk.

Gaarne breng ik aan het slot van dit artikel dank aan archivaris H. van Bavel o. praem. te Heeswijk en aan de heer H. J. J. Vermeulen te Halsteren, die beiden belangrijke gegevens voor dit artikel hebben verschaft.

Bijlage A

REGEST:

Paus (Nicolaus IV) gelast de kerkelijke rechters, de prior der Predikheren en de gardiaan der Minderbroeders te Utrecht, om het huwelijk tussen do edelman Arnoldus de Slusa en edelvrouwe Agnes de Lecka, beiden van het bisdom Utrecht, geldig te maken en de door hen reeds verwekte nakomelingschap wettig te verklaren, door hun dispensatie te verlenen in het huwelijksbeletsel van aanverwantschap in de vierde graad, ontstaan door de bloedverwantschap in de vierde graad (achterachternichten) van genoemde Agnes met wijlen Aleydis de Roistelle van het bisdom Luik, Arnoldus' eerste echtgenote.
Orvieto, 3 maart 1291.

Het verzoek van onze geliefde zoon de edele heer Arnoldus gezegd van der Slusen en van onze in Christus beminde dochter de edelvrouwe Agnes van der Leek, beiden van het bisdom Utrecht, dat wij ontvangen hebben, vermeldde. dat zii indertiid zonder te weten, dat er tussen hen enige aanverwantschap" bestond, die een huwelijk in de weg stond, samen publiek voor de Kerk een huwelijk hebben gesloten en vervolgens na voltrekking ervan ook nakomelingschap hebben verwekt.

Maar omdat hun pas later ter ore kwam, dat wijlen Aleydis van Roistelle van het bisdom Luik. eerste echtgenote van genoemde Arnoldns. bij leven met deze Agnes bloedverwant was in de vierde graad, hebben zij hieromtrent de welwillendheid van de Apostolische Stoel ingeroepen en, aanvoerende, dat tengevolge van een scheiding van dit huwelijk ernstige ergernis zon ontstaan bij hun ouders, bloedverwanten en vrienden, tot ons het nederig verzoek gericht, dat wij genadig zonden willen besluiten, hun welwillend de gunst van de vereiste dispensatie te verlenen.

Welnu, wij zoeken aller heil en bezorgen graag onze gelovigen de voordelen van gewetensrust; en omdat wij de genoemde ergernis en risico's willen vermijden en met vaderlijke zorg het zieleheil van genoemde Arnoldns en Agnes in deze zaak willen verzekeren en bovendien onder Gods ingeving groot vertrouwen stellen on uw voorzichtigheid, dragen wij U, Hooggeleerde Heren, bij deze brief op en gelasten U, dat gij, indien pij na een zorgvuldig door U hieromtrent in te stellen onderzoek zeker zijt over de gestelde feiten, waartoe wij U in geweten verplichten, voor de voornoemde Arnoldus en Agnes met ons gezag aldus beschikt, dat zij niettegenstaande het beletsel van deze aanverwantschap in dit huwelijk geoorloofd kunnen voortleven, hierbij hun reeds verwekte en nog te verwekken nakomelingschap voor wettig verklarende.

Een eventueel privilege, aan u en aan uw orden door de Apostolische Stoel verleend, inhoudende, dat gij niet gehouden zijt u te mengen met welke zaken dan ook, welke U bij brieven van deze Stoel worden opgedragen, tenzij daarin dit indult en de orden volledig en uitdrukkelijk vermeld worden, is hierbij geen beletsel.

Latijnse tekst: **G.** Brom, Bullarium Trajecteuse 1 (1591) no. 387.
Vertaling en regest van archivaris H. van Bavel o. praem.

Bijlage B

REGEST: 14 juni 1310.

De schepenen van Heusden getuigen, dat de jonkvrouw Johanna van der Sluis ten behoeve harer zuster en harer erfgenamen, afstand heeft gedaan van de erfenis harer ouders.

Wi Arnout Cameren en Bernart van Litte, scepenen in Haesdene, orconclen onder onse seghele,
dat joncvrowe Johanne van der Sluse met haren manboer hevet verteghen te harer susteren boef enn te haren rechten erfghenamen, dat es te wetene te joncvrowe Jntten boef van Keple, ver Lisbetten, vrowe van

Werdenberghe, vrowen Beatrisen van der Dussen, vrowe Agnesen, vrowen van Amestede, en te joncvrowen Arnouden boef van der Sluse, up al dat. goet, dat hare eerst verstorven was van here Arnoude van der Sluse, haren vader, en dar na van vrowe Agnesen harre moeder, daer God die zielen af moete hebben. In orconde desen brieve ghegheven int jaer ons Heren dertien hondert en tiene, up den achtende dach van Sincsen.

Naar een afschrift van Van Spaen van het oorspronkelijke met aftekening van het wat geschonden zegel van Arnout Cameren.

L. Sloet, Het hoogadellijk, vrij wereldlijk stift te Bedbur bij Kleef en zijne juffers (1879).

Sterling — Nebbens Sterling — Uytwerf Sterling,

door B. J. Buma en Mr. W. de Vries.

(vervolg en slot van LXXXIV, kol. 338).

11. Genealogie.

1. *Pieter Sterlings* (*Ste(e)rlinck, Ste(e)rlincx* etc.) („de Oude"), geb. omstreeks 1550, schoolmeester te Antwerpen 1569-1573, vanwaar hij in laatstgenoemd jaar via Engeland, uitweek naar Delft, lidmaat van de Gereformeerde Gemeente aldaar (20 mei 1573), Frans schoolmeester aldaar (tot nov. 1577), te Brielle (tot 1580) en te Mechelen (tot 1585) ; auteur van twee historische werken over het beleg van Haarlem (1574) en dat van Sancerre (1575), bekend rederijker; griffier der superintendanten te Mechelen en tijdens het beleg van die stad (1584-1585) controleur der levensmiddelen; week na de overgave van Mechelen (19 juli 1585) weer uit naar de Noordelijke Nederlanden; „tafelhouder" en exploitant van huizen en gronden te 's-Gravenhage, † tussen 23 sept. 1614 en 1 mei 1615; tr. le (in of vóór 1575) N.N.; tr. 2e *Margaretha Muttinck*, † na 21 april 1649.

   Uit het eerste huwelijk:

   Pieter, volgt onder 11.

II. *Pieter Sterlings* (*Sterlincx* etc.) „de Jonge" (sinds 1595), later „de Oude", geb. Delft omstreeks 1575, woonde in 1595 te 's-Gravenhage, in 1615 te Voorburg, in 1624 (als schoolmeester ?) te Buren en in 1626 te Emmerik, † na 26 febr. 1636; tr. le Amsterdam 24 sept. 1595 *Janneken van Horick (Horich)*, geb. Mechelen omstreeks 1576, † in 1624/'25, dr. van *Cornelis en Maeyken Peuters;* tr. 2e (ondertr. Buren 11 juni 1626) na 9 juli (n.s.) 1626 *Wyborchgen Adriaens*, geb. Sommelsdijk en in 1626 wonende te Buren.

   Uit het eerste huwelijk:

   1a. *Pieter*, ged. Amsterdam (Oude kerk) 5 jan. 1596, vermoedelijk identiek met:

   1b. *Pieter*, volgt onder 111.

   en waarschijnlijk:

   2. *Jacob Sterlinck*, doopgetuige te Buren 31 mei 1640, testeerde voor de Bank van Tuil 21 april 1649, tr. vóór 1649 *Margriet Petersdr. de Vlaminge.*

   3. *Jenneke Sterlings*, ged. Buren 9 juli 1624.

   4. *Cornelis Pietersz. Sterlincx*, geb. te 's-Gravenhage, ruiter onder ritmeester Eynhout, † vóór 31 oktober 1627, tr. te Arkel (ondertr. Gorinchem 25 juli 1624) *Lysbeth Abrahams Brieving(* geb. Gorinchem, dr. van *Abraham Simonsz.* en (vermoedelijk) *Mayken*

Jans. Zij hertr. te Vianen (ondertr. Gorinchem 31 okt. 1627) *Jan Fasen,* weduwnaar, ruiter in de comp. van Van Brederode.

5. *Cornelia Sterlincx,* geb. omstreeks 1615 (of eerder), tr. vóór 23 nov. 1639 [31]) *Henrick Ariens van Riemsdijck,* gerichtsnabuur te Varik, schepen en burgemeester (28 april 1610) aldaar, buurmeester, † 23 nov. 1639 en 1 nov. 1646, weduwnaar van Geritgen *Bernts.*

111. Mr. [32]) (= schoolmeester !) *Pieter* (of: *Peter,* ook wel *Petrus) Ste(e)rlincx* (*„de Jonge"),* geb. te 's-Gravenhage omstreeks 1600, schoolmeester te Buren (1624) en te Rhenen (1637); teruggekeerd te Buren (1638), lidmaat der Geref. Gemeente aldaar (1638), vertrok in 1645 naar Emmerik, tr. le te Buren 21 mei 1626 (ondertr. aldaar 30 april) *Teuntje de Keyser,* † omstr. 1635, dr. van *Jan Hermans de Keyser:* tr. 2e te Rhenen (ondertr. aldaar 1 jan. 1637) *Maeyken Lijsters,* † na 6 april 1645 [33]).

Uit het eerste huwelijk:

1. *Peter* (of *Pieter),* volgt onder IVa.
2. *François,* volgt onder IVb.
3. *Hermen Steerlincx,* ged. Buren 10 juli 1631, begr. aldaar 27 oktober 1642.
4. *Jenneken Steerlincx,* ged. Buren 9 febr. 1634, † jong.

Uit het tweede huwelijk:

5. *Cornelis Sterlingh,* ged. Buren 31 mei 1640 (get. Jacob Sterling), mogelijk identiek met zijn naamgenoot, die als j.m. op 7 dec. 1670 voor de eerste maal deelnam aan het Avondmaal van de Geref. Gemeente te Oudenhoorn tegelijk met Johan Sterling *(zie* Vc) en die ald. van 1671-1680 klerk ter secretarie en als zodanig substituut schout en schepen was.
6. *Jenneken Sterlingh,* ged. Buren 31 mei 1641.
7. *Teuntje Sterlingh,* ged. Buren 14 jan. 1644, doopget. aldaar 24 dec. 1682.

IVa. Mr. *Pieter* (of *Petrus) Steerlingh* (of *Sterlincx),* ged. Buren 26 jan. 1627, als lidmaat der Geref. Gemeente te Buren aangenomen 1649, schoolmeester ald., begr. Buren 20 nov. 1678, tr. le Buren 29 jan. 1651 *Neeske Sas,* in 1651 wonende te Buren, begr. aldaar 28 nov. 1651 [34]); tr. 2e Buren (ondertr. aldaar 29 jan. 1653) *Aeltje Schouten,* † in 1677; tr. 3e Buren 5 mei 1678 *Margriet Otten van der Heyden,* weduwe van N.N., bij haar huwelijk in 1678 wonende te Zoelen.

Uit het eerste huwelijk:

1. kind, begr. Buren 12 dec. 1651 [34]).

Uit het tweede huwelijk:

2. *P(i)eter,* volgt onder Va; mogelijk dezelfde als:
3. k i n d, ged. Buren 12 febr. 1660.

Dit kind kan óók identielr zijn geweest met de dochter *Aeltje,* wier doop niet is gevonden, en die in 1677 te Buren begraven werd.

31) R.A. Arnhem, Loofsignaat Tuil, fol. 108vso (23 nov. 1639).
32) Recht. Archief Buren (R.A. Arnhem), Inv. nr. 76, fol. 85, 192vso, en Inv nr. 77, fol. 245.
33) Recht. Archief Buren (R.A. Arnhem), Inv. 77, fol. 245.
34) Recht. Archief Buren (R.A. Arnhem), Inv. 78, fol. 270.

4. *Wolfgangus, volgt* onder Vb.
5. *Cornelia Sterlingh* (of *Sterlincx),* ged. Buren 9 april 1665, † (aangegeven 's-Gravenhage 23) juli 1707; tr. le Amsterdam (Oude Kerk) 5 dec. 1702 *Harmanus Langkamp,* ged. 's-Gravenhage (Kloosterkerk) 24 april 1676, † (aangegeven. 's-Gravenhage 8) okt. 1756, zn. van *Roeland* en *Haesgen (Haasje) Frericx de Loos.*
6. *Anna Margrita Sterlingh,* begr, Buren 8 jan. 1673.

alsmede (volgorde onbekend):

7. *Catharina Sterlingh* (of *Sterlincx)* (als zuster van Cornelia (onder 5) vermeld bij de ondertrouw van deze laatste op 20 okt. 1702 te Amsterdam), geb. te Buren, † na 4 juni 1729 [35]), tr. le 's-Gravenhage (Hoogduitse Kerk) 11 nov. 1696 *Frederick Langkamp,* ged. 's-Gravenhage (Grote Kerk) 11 nov. 1668, zn. van *Roeland* en *Catharijne de Loos;* tr. 2e Buren 5 maart 1713 *Hendric Koster,* geb. te Wilsum (0), schoolmeester te Buren, † na 4 juni 1729 [35]).

Bij de doop van *Pieter Sterlincx* (hierna te vermelden onder VIc) te Buren op 24 dec. 1682 trad als doopgetuige op : *Catharina Sterling.* Indien deze doopgetuige identielr was met bovengenoemde naamgenote, clan moet deze laatste vóór 1665 geboren ziin en dus ouder zijn geweest clan de onder 5 genoemde *Cornelia.* Ook deze *Catharina,* vermeld onder 7, kan dus te Buren gedoopt zijn op 12 febr. 1660' (zie hierboven onder 3).

en mogelijk:

8. *Antonetta Sterling,* geb. te Buren, (als weduwe vermeld bij de doop van een kind van Harmanus Langkamp te 's-Gravenhage op 9 maart 1707), tr. 's-Gravenhage (Hoogduitse Kerk) 10 juni 1696 *Valentijn Jaerlach Dorp,* geb. te Koningsbergen, in 1696 wonende te 's-Gravenhage, † vóór 9 maart 1707.

Va. Mr. *Pieter Sterlincx,* geb. Buren in of omstreeks 1660, schoolmeester te Buren 1678-1682, verhuisde omstreeks 1685 naar Amsterdam, begr. aldaar (Nieuwe Kerk) 1 nov. 1709, tr. le 's-Gravenhage in febr. 1680 (met attestaties van Buren en Voorburg van resp. 9 febr. (o.s.) en 24 febr. 1680) *Anna Catharina Onrust,* in febr. 1680 wonende te Voorburg, † na 24 dec. 1680; tr. 2e (ondertr. Amsterdam 4 jan. 1687) *Antonetta van Susteren,* geb. Zaltbommel omstreeks 1667, begr. Amsterdam (Nieuwe Kerk) 21 mei 1745 (dr. van *Josua van Susteren* ?). Zij hertr. (ondertr. Amsterdam 20 aug. 1712) *Johannes Slijck,* geb. te Utrecht, notaris te Amsterdam (1692—1722), weduwnaar van *Cornelia Buys.*

Uit het eerste huwelijk:

1. *Lodevic Henrick Sterling,* ged. 's-Gravenhage (Nieuwe Kerk) 24 dec. 1680.

Uit het tweede huwelijk, behalve drie jong overleden kinderen:

2. *Aletta Willemina Sterlincx,* ged. Amsterdam (Nieuwe Kerk) 22 okt. 1687.
3. *Pieter,* volgt onder VIa.
4. *Maria Sterlincx,* ged. Amsterdam (Westerkerk) 7 sept. 1696, begr. aldaar (Nieuwe Kerkhof) 28 juni

35) Recht. Archief alsvoren, Inv. 100, fol. 27.

1730, tr. Amsterdam (Oude Kerk) 4 aug. 1729 *Pieter Heinius*, geb. te Eberfeld, in 1729 wonende te Keulen, weduwnaar van *Catharina Stok*. Hij hertr. Amsterdam (Oude Kerk) 19 maart 1732 *Anna Elisabeth van Geel*.

5. *Aletta Sterlincx*, ged. Amsterdam (Oude Kerk) 26 sept. 1698.
6. *Josua*, volgt onder VIb.
7. *Al(l)ardus Sterling*, ged. Amsterdam (Noorderkerk) 19 juli 1702, begr. aldaar (Nieuwe Kerk) 19 nov. 1722.

VIa. *Pieter Sterlincx*, ged. Amsterdam (Noorderkerk) 15 nov. 1693, zijdeverver in de Doelenstraat te Amsterdam, † in of na 1742, tr. Amsterdam (Oude Kerk) 11 juni 1724 *Geertruid Slijck*, ged. Amsterdam (Zuiderkerk) 31 mei 1696, begr. aldaar (Nieuwe Kerk) 29 juli 1747, dr. van *Johannes* en *Cornelia Buys*.

Uit dit huwelijk:

1. *Petronella Johanna Sterling*, ged. Amsterdam (Nieuwe Zijds-kapel) 15 nov. 1726.
2. *Pieter*, volgt onder VII.
3. *Johannes Sterling*, ged. Amsterdam (Oude Kerk) 4 dec. 1729.

VII. *Pieter Slij(c)k Sterling* (of *Sterlinx*), geb. Amsterdam 26 jan., ged. ald. (Noorderkerk) 28 jan. 1728, schout en secretaris van Streefkerk, procureur te Oss, stadhouder van Colijnsplaat, † Colijnsplaat 2 maart, begr. aldaar 8 maart 1780, tr. Broek in Waterland 14 nov. 1747 *Anna Uytwerf*, geb. Amsterdam 20 juli, ged. ald. (Oude Kerk) 23 juli 1728, begr. Amsterdam (Zuiderkerk) 22 juli 1783, dr. van *Hermanus* (begr. Amsterdam (Zuiderkerk) 3 jan. 1754) en *Elisabeth van Amelonse* (begr. Amsterdam (Zuiderkerk) 29 sept. 1773).

Uit dit huwelijk, behalve twee levenloos geboren kinderen:

1. *Petronella Geertruida Sterling*, geb. Vianen 8 jan., ged. ald, (Franse Kerk) 10 jan. 1751, begr. Amsterdam (Zuiderkerk) 29 april 1809, tr. Amsterdam (Oude Kerk) 30 mei 1784 *Albertus Reinking*, geb. Groningen omstreeks 1754, † vóór 29 april 1809.
2. *Elisabeth Sterling*, geb. Vianen 21 dec., ged. ald. (Herv. Kerk) 24 dec. 1752, † Streefkerk in febr. 1753.
3. *Elisabeth Hermina Sterling*, geb. Streefkerk 28 febr., ged. ald. 2 maart 1754, † Amsterdam 19 febr. 1835.
4. *Hermanus*, volgt onder VIIIa.
5. *Meinaart Sterling*, geb. Oss 29 dec., ged. aldaar 31 dec. 1758, † Oss 15 sept., begr. aldaar (Grote Kerk) 19 sept. 1760.
6. *Antonetta Johanna Sterling*, geb. Oss 15 maart, ged. aldaar 22 maart 1761, † Amsterdam 17 sept., begr. aldaar (Oosterkerk) 23 sept. 1799, tr. Amsterdam (Oude Kerk) 9 mei 1784 *Jacobus Johannes van der Meulen*, geb. Amsterdam 7 juni, ged. aldaar (Oosterkerk) 9 juni 1765, † Amsterdam 3 juni 1843, zn. van *Leendert Anthonie* en *Cornelia van den Bergh*.
7. *Anna Meinardina Sterling*, geb. Oss 29 juni, ged. aldaar 3 juli 1763, † jong.

8. *Anna Meinardina Sterling*, geb. Oss 29 juni, ged. ald. 12 juli 1765, begr. Amsterdam (Oude Kerk) 23 febr. 1792, tr. te Amsterdam Mr. *August Hendrik de Melander*, geb. op Curaçao 1759/'60, notaris te Amsterdam, † Amsterdam 4 jan., begr. aldaar (Oude Kerk) 10 jan. 1825, zn. van *Isaac de Melander*.

   Uit dit huwelijk een dochter: *Anna Maria de Melander*, gehuwd met Mr. *Jacobus Johannes Uytwerf Sterling* (zie onder IXb).

9. *Anna Geertruida Sterling*, geb. Goch 22 juni, ged. ald. (Geref. Kerk) 1 juli 1770, † Amsterdam 22 maart 1820, tr. Amsterdam 15 dec. 1805 *Jacobus Johannes van der Meulen*, weduwnaar van haar zuster Antonetta Johanna (zie onder 6).
10. *Christina Frederika Sterling*, geb. Colijnsplaat 10 juni, ged. aldaar 13 juni 1773, † Zierikzee 21 april 1821, tr. Amsterdam (Oude Kerk) 21 maart 1793 *Cornelis Tromp*, geb. Zierikzee 31 jan. 1771, wijnkoper, president der Centrale Directie van Schouwen, Burgh en Westland (1812), lid van de raad van Zierikzee (1816—'51), † Gent (België) 12 nov. 1853, zn. van *Cornelis* en *Sara Soetelinck*.

VIIIa. *Hermanus Uytwerf Sterling*, geb. Streefkerk 10 april, ged. aldaar 25 april 1756, raad en rentmeester-generaal van de Rijksdomeinen onder Zuid-Holland, Voorne en Beyerland (1810), vervolgens agent der Domeinen, † Dordrecht 19 jan. 1832, tr. Colijnsplaat 7 juni 1784 *Adriana Jacoba Swemer*, geb. Colijnsplaat 3 januari, ged. aldaar 7 jan. 1759, † Dordrecht 12 januari 1844, dr. van *Aarnout* en *Sara Nebbens*.

Uit dit huwelijk behalve één jong overleden dochter:

1. *Anna Sara Sterling*, geb. Amsterdam 21 sept. 1785, † Dordrecht 25 jan. 1831, tr. Dordrecht 22 dec. 1810 Mr. *Jacob Evera*, geb. Middelburg 17 sept. 1790, oud-rijksontvanger, † Delft 29 mei 1875, zn. van *Cornelis* en *Catharina Hochart*. Hij hertr. *Catharina Cornelia van Hoecke* [36]).
2. *Ardina Petronella Sterling*, geb. Dordrecht 2 dec. 1786, † aldaar 12 aug. 1876.
3. *Eliza Herman*, volgt onder IXa.
4. *Josina Antonia Sterling*, geb. Dordrecht 9 mei 1789, † aldaar 5 sept. 1853, tr. Dordrecht 20 mei 1812 *Johannes Hendrik Brand*, ged. Maassluis 4 jan. 1784, ijzerhandelaar, † Dordrecht 16 jan. 1854, zn. van Ds. *Simon* en *Johanna Jacoba van Hees* [37]).
5. *Jacobus Johannes*, volgt onder IX b.

IXa. *Eliza Herman Nebbens Sterling*, geb. Dordrecht 31 dec. 1787, ged. aldaar 6 jan. 1788, ontvanger der registratie en domeinen te Ridderkerk, † Dordrecht 25 jan. 1860, tr, Leiden 22 sept. 1813 *Maria Cornelia Hartevelt*, geb. Leiden 2 aug. 1792, † Dordrecht 9 jan. 1846, dr. van *Adrianus* en *Helena Johanna van Niel*.

Uit dit huwelijk, behalve twee jong overleden kinderen:

1. *Adriana Hermina Nebbens Sterling*, geb. Dordrecht 18 juni 1824; † aldaar 9 mei 1889.
2. *Hermanus Adrianus*, volgt onder Xa.
3. *Helena Johanna Adriana Nebbens Sterling*, geb. Dordrecht 26 jan. 1830, tr. aldaar 30 juli 1856

36) Zie Ned. Leeuw 1960, kol. 15.
37) Zie Gens Nostra, jg. 20 (1965), blz. 74 en 76.

Arnold de Koning, geb. ald. 30 juni 1825, koopman, † ald. 3 juli 1893, zn. van *Jacobus* en *Johanna Cornelia Rouffaer*.

Xa. Mr. *Hermanus Adrianus Nebbens Sterling*, geb. Dordrecht 26 febr. 1828, burgemeester van Dordrecht (1884-1899), lid Prov. Staten van Zuid-Holland, lid 1 e Kamer der Staten-Generaal, regent Krankzinnigengesticht te Dordrecht, † aldaar 3 nov. 1908, tr. Amsterdam 23 sept. 1852 *Marguérite Anna Schallig*, geb. ald. 4 dec. 1829, † Dordrecht 15 nov. 1913, dr. van *Jan Anthonie* en *Margaretha Anna Catnbier*.

Uit dit huwelijk, behalve de jong-overleden jongste zoon:

1. *Elisabeth Hermina Nebbens Sterling*, geb. Dordrecht 18 juni 1855, † Utrecht 3 juni 1932.
2. *Jan Anthony Nebbens Sterling*, geb. Dordrecht 7 aug. 1857, gep. generaal-majoor der genie, † Utrecht 31 dec. 1926.
3. *Ardina Petronella Nebbens Sterling*, geb. Dordrecht 21 juli 1859, † Hilversum 8 mei 1925.
4. *Maria Hendrika Elisabeth Nebbens Sterling*, geb. Dordrecht 8 juni 1861, † Utrecht 18 dec. 1927.
5. *Herman Adriaan Nebbens Sterling*, geb. Dordrecht 26 sept. 1863, directeur der Vereeniging tot Landverbetering, enz., † Dordrecht 3 juni 1917, tr. ald. 25 april 1901 *Petronella Wilhelmina Gerarda de Kat*, geb. Dordrecht 30 juni 1881, † Haarlem 26 juni 1942, dr. van *Herman Pieter de Kat van Hardinxveld* en *Aletta Rens*.
6. Mr. *Adriaan Hetman Nebbens Sterling*, geb. Dordrecht 14 aug. 1869, agent Nederl. Bank, † Aerdenhout, gem. Bloemendaal, 1 juli 1949, tr. Dordrecht 26 april 1900 *Maria Magdalena de Kat*, geb. aldaar 25 nov. 1877, † Aerdenhout 14 mei 1965, dr. van *Herman Pieter de Kat van Hardinxveld* en *Aletta Rens*.

IXb. Mr. *Jacobus Johannes Uytwerf Sterling*, geb. Dordrecht 4 aug., ged. aldaar 18 aug. 1790, procureur-generaal bij het Provinciaal Gerechtshof in Noord-Holland, lid der 2e Kamer der Staten-Generaal, † Amsterdam 4 mei 1853, tr. 1 e Amsterdam 30 dec. 1810 *Anna Maria de Melander*, geb. Amsterdam 21 jan. 1792, ged. ald. (Zuiderkerk) 25 jan. 1792, † Amsterdam 28 dec. 1835, dr. van Mr. *August Hendrik* en *Anna Meinardina Sterling* (zie onder VII, 8); tr. 2e Amsterdam 29 okt. 1840 *Maria Agnes Ameshoff*, geb. ald. 22 dec. 1818, † ald. 30 mei 1874, dr. van *Hermanus* en *Sophia Charlotte Scheidius*.

Uit het eerste huwelijk, behalve twee jong overleden kinderen:

1. *Adriana Hermina Uytwerf Sterling*, geb. Amsterdam 25 nov. 1812, † Arnhem 19 aug. 1883, tr. Amsterdam 31 mei 1838 Ds. *Jesaias Wildschut*, geb. De Bilt 21 aug. 1810, Ned. Herv. predikant, laatstelijk te Brummen, † Arnhem 4 jan. 1,879, zn. van Dr. *Dirk Hendrik* en *Geertruy van Beuningen*, en weduwnaar van *Gesiena Jacoba Haverkamp*.

Uit het tweede huwelijk:

2. *Jacobus Johannes*, volgt onder Xb.

Xb. Mr. *Jacobus Johannes Uytwerf Sterling*, geb. Amsterdam 5 sept. 1841, directeur der Nederl. Rijnspoorweg mij., lid Gemeenteraad (1875) en wethouder (1889-1893) van Utrecht, † Driebergen, huize Bornia, 9 sept. 1893, tr. Koudum, gem. Hemelumer Oldephaert en Noordwolde, 16 nov. 1866 *Elisabeth Dodonea Buma*, geb. Weidum, gem. Baarderadeel, Bornia State, 2 maart 1847, † Driebergen 24 mei 1882, dr. van Mr. *Wybo Bernhardus* en *Johanna Elisabeth* barones *van Haersolte;* tr. 2e Utrecht 13 sept. 1883 Jkvr. *Wilhelmina Jacoba Henriette van den Bosch*, geb. 's-Gravenhage 4 dec. 1842, † Utrecht 2 sept. 1931, dr. van Jhr. *Hendrik* en Jkvr. *Elisabeth Jacoba Lucia Junius van Hemert*, en weduwe van Mr. *Cornelis Justinus Geisweit van der Netten*.

Uit het eerste huwelijk, behalve en jong overleden zoon:

1. *Johannes Jacobus*, volgt onder XIa.
2. *Wibo Bernhardus Uytwerf Sterling*, geb. Utrecht 14 dec. 1878, tr. Winnipeg (Canada) 12 aug. 1903 *Annie Charlotte Bull*, dr. van *Manlius Bull*.

XIa. Mr. *Jacobus Johannes Uytwerf Sterling*, geb. Utrecht 20 sept. 1867, adv. en proc. te Apeldoorn, † 's-Gravenhage 2 okt. 1931, tr. Amsterdam 21 dec. 1898 *Johanna Gesina Burgering*, geb. Amsterdam 10 nov. 1863, † Heemstede 6 jan. 1945, dr. van *Hieronimus* en *Anna Raboda Buissing*.

Hieruit nageslacht o.a. in de Verenigde Staten van Noord-Amerika.

VIb. *Josua Sterlincx*, ged. Amsterdam (Noorderkerk) 6 juni 1700, koopman in sitsen (winkelier)' te Amsterdam, begr. Haarlem 2 dec. 1760, tr. 1 e Amsterdam (Oude Kerk) 19 dec. 1723 *Margaretha Elisabeth Ledeboer*, geb. Gildehaus omstr. 1699, begr. Amsterdam (Nieuwe Kerk) 27 juli 1737, dr. van Ds. *Abraham en* (zijn tweede vrouw) *Aleyda Wernink;* tr. 2e (ondertr. Amsterdam 5 okt. 1737) *Wilhelmina van Seevenhoven*, geld. Amsterdam (Westerkerk) 9 juli 1702, begr. aldaar (Oude Kerk) 12 nov. 1749, dr. van *Nicolaes* en *Catharina Pas*.

Uit het eerste huwelijk, behalve 3 jong-overleden dochters:

Petronella Alida Sterling, ged. Amsterdam (Nieuwe Zijds-Kapel) 31 juli 1729, begr. Haarlem (Zuiderbegraafplaats) 30 juni 1775, tr. Amstelveen (ondertr. Haarlem 2/16 mei) 1751 *Jan Nieuwkerk*, ged. Haarlem 28 febr. 1696, begr. aldaar (Zuiderbegraafplaats) 4 febr. 1780, zn. van *Nicolaes* en *Marijtje Barlo*.

Vb. Mr. (= schoolmeester) *Wolfgangus Sterlincx*, ged. Buren 21 sept. 1662, schoolmeester en voorzanger te Buren (1682), vervolgens, schepen aldaar (1703—1711), begr. Buren 8 sept. 1712, tr. Buren 2 april 1682 *Sara van Udem*, geb. vóór 1665, begr. Buren 29 jan. 1707.

Uit dit huwelijk, behalve nog minstens 4 jong overleden kinderen:

1. *Pieter*, volgt onder VIc.
2. *Hermen Sterlincx*, ged. Buren 3 febr. 1684, † jong.
3. *Frederick Jacob*, volgt onder VId.
4. *Berent Sterlincx*, ged. Buren 24 mei 1688, † jong.

VIc. *Pieter Sterlincx*, ged. Buren 24 dec. 1682, woonde afwisselend te Amsterdam en Buren, † tussen 1717 en 1 nov. 1727 [38]), tr. Buiksloot 6 mei 1708 *Levina Verroer*, ged. Amsterdam (Noorderkerk) 26 okt. 1687, begr.

8) Recht. Archief Buren (R.A. Arnhem), Inv. 90, fol. 66 vso.

aldaar (Nieuwe Zijds-Kapel) 12 jan. 1731, dr. van *Willem* en *Anfoneffa Becius* (ook wel genoemd *Antoneffa Beseyn). Zij* hertr. Buren *14* maart 1728 *Jo(h)an (van) 's Gravenweert.*

Uit dit huwelijk:

1. *Wilhelmina Sferlincx,* ged. Amsterdam (Noorderkerk) 1 april, begr. aldaar (Noorderkerk) 20 juni 1709.
2. *Willem Sferlincx,* ged. Amsterdam (Noorderkerk) 6 april 1710, begr. Buren 17 juli 1711.
3. *Sara Sferlincx* (of *Sferling),* ged. Buren 10 mei 1711, begr. Amsterdam (Nieuwe Zijds-Kapel) 23 aug. 1761, tr. 1 e Amsterdam (Oude Kerk) 28 nov. 1731 *Johannes Ledeboer,* geb. te Gildehaus omstreeks 1705, apotheker op de Keizersgracht te Amsterdam, † 2 april, begr. Amsterdam (Westerkerk) 8 april 1748, zn, van Ds. *Abraham* en (zijn derde vrouw) *Geertruy fer Horsf;* tr. 2e Amsterdam (Nieuwe Kerk) 8 april 1749 *Adrianus Fredericus Stumphius,* geb. Puiflijk 18 okt., ged. aldaar 27 okt. 1719, apotheker te Amsterdam, zn. van Ds. *Johannes* en. *Dina Boeseken.* Hij hertr. Amsterdam 10 febr. 1771 *Jacoba Margaretha Folié.*
4. *Wilhelmina Sferlincx* (of *Sterling),* ged. Buren 7 mei 1713, begr. Amsterdam (Oude Kerk) 30 juli 1791, tr. Amsterdam (Oude Kerk) 9 sept. 1733 *Jo(h)annes Sfeyger,* ged. Amsterdam (Nieuwe Zijds-Kapel) 19 jan. 1703, † vóór 30 jan. 1787, zn. van *Cornelis* en *Suzanna Elisabef de Ree,* en weduwnaar van *Geertruy Dylius.*
5. *Antoneffa Sferling,* ged. Buren 30 dec. 1714, begr. Kampen (Buitenkerk) 27 mei 1749; tr. Amsterdam (Nieuwe Kerk) 10 april 1743 *Albertus Tebbefman,* ged. Kampen (Broerenkerk) 20 jan. 1715, begr. Kampen (Buitenkerk) 23 maart 1778, zn. van *Joost* en *Cafrina Kannemans.*
6. *Pieter Sferlincx* (of *Sterling),* ged. Buren 17 dec. 1717, poorter van Rotterdam 1 april 1740 [38a]), lakenkoper [39]) aldaar, begr. Rotterdam (Franse Kerk) 7 febr. 1764, tr, Rotterdam (Franse Kerk) 17 mei 1741 *Theodora Boel,* ged. Rotterdam 14 jan. 1721, begr. aldaar (Franse Kerk) 20 april 1756, dr. van *Yman* en *Jacoba van Doorn.*

Op 5 sept. **1727** werd in de Nieuwe Kerk te Amsterdam begraven een niet bij name genoemd kind van *Pieter Sterlingx.* Misschien een 7de kind van *Pieter en Levina Verroer?*

VId. *Frederick Jacob Sterling* (of *Sferlincx),* ged. Buren 10 nov. 1686, † (na 24 maart [40])) 1723, tr. Buren 5 febr. 1708 *Cafharina Coerius,* ged. aldaar 10 april 1687, dr. van *Nicolaes en Josyntje Allerfs.*

Uit dit huwelijk, behalve 8 jong overleden kinderen:

1. *Claes* (later: *Nicolaas),* volgt onder VIIb.
2. *Wolfgangus Sterlinx* (of *Sferling),* ged. Buren 28 sept. 1721, kantoorbediende, † te Leiden, begr. Rotterdam (Grote Kerk) 3 okt. 1777, tr. Rotterdam 15 jan. 1747 *Hillegonda Tijkmaker,* ged. Rotterdam '(Rem. Kerk) 23 Sept. 1714, begr. aldaar 5 okt. 1759, dr. van *Abraham* en *Marija Borman.*

VIIb. *Claes* (later: *Nicolaas) Sterling,* ged. Buren 30 april 1713, † na 26 april 1754 en vóór 26 april 1776 [41]), tr. Buren 19 april 1733 *Beertje* (of *Barfje) van de Peppel,* geb. te Heusden (doop aldaar niet gevonden), in 1733 wonende te Buren, begr. aldaar 20 dec. 1798.

Uit dit huwelijk:

1. *Frederik Jacobus,* volgt onder VIIIb.
2. *Cornelis,* volgt onder VIIIc.
3. *Cafharina Sterling,* ged. Buren 8 juni 1738.
4. *Mefje Sterling,* ged. Buren 25 sept. 1740.
5. *Josina Sterling,* ged. Buren 28 juli 1743, † na 30 juli 1797, tr. Buren 1 dec. 1771 *Jacobus Putters,* geb. te Leerdam, ged. (R.K.) Rhenoy 19 dec. 1736, zn. van *Henricus* en *Maria Lemmens.*
6. *Pieter Sterling,* ged. Buren 1 nov. 1747, † jong.
7. *Pieter,* volgt onder VIIId.

VI Ib. *Frederik Jacobus Sferlincx* (of *Sferling),* ged. Buren 20 dec. 1733, † in of na 1764 (in of na 1771 ?), tr. Amsterdam (Nieuwe Kerk) 12 mei 1754 *Maria van de Beverwijk,* geb. Haarlem omstreeks 1730 (doop ald. niet gevonden), † Amsterdam (Oude Mannen- en Vrouwenhuis) 11 jan. 1805, dr. van N.N. en *Geerfruy Janze.*

Uit dit huwelijk:

1. *Hendrina Sterling,* ged. Amsterdam (Noorderkerk) 10 nov., begr. aldaar (K.K. Kerkhof) 25 nov. 1754.
2. *Antje Sferlincx,* ged. Amsterdam (Westerkerk) 11 jan. 1756, † jong.
3. *Barentsen* (sic) *Sterling* (tweeling met het voorgaande kind) ged. Amsterdam (Westerkerk) 11 jan. 1756.
4. *Cornelis Sferlincx,* ged, Amsterdam (Westerkerk) 19 febr. 1758.
5. *Anna Sferling,* ged. Amsterdam (Noorderkerk) 1 juni 1760, begr. ald, (S.A.K.H.) 20 juni 1786.
6. *Willemina Sterling,* geb. Amsterdam omstr. 1763 (doop aldaar niet gevonden), tr. Amsterdam (Stadhuis) 19 mei 1782 *Bernardus Reers,* geb. Amsterdam omstr. 1755, zn. van *Jan* en *Elisabeth Woorfman.*
7. *Geerfruy Sferling,* ged. Amsterdam (Noorderkerk) *28* nov. *1764.*

Git de verbintenis van een *Frederik* Jacobus *Ster*Zing niet een *Catharina van* der *Leye* werden geboren:

a. *Johanna Sterling, ged.* 's-Gravenhage (Nieuwe Kerk) 7 juni 1768, † aangegeven aldaar) 30 jan., begr. Rijswijk (Z.H) (kerkhof) 31 jan. 1769.
b. *Gerrit Sterling, ged.* 's-Gravenhage (Grote Kerk) 5 nov. 1769.
c. *Hanna Sterling,* ged. 's-Gravenhago 5 aug. 1772.

38a) *Zie Gens* Nostra, jg. 20 (1965), blz. 185.

39) *Na de dood* van *Pieter Sterling* (1717—1764) *werd* zijn zaak voortgezet door zijn compagnon *Lambertus Vincentius Ledeboer* (1738—1818; zie Ned. Patriciaat 1945, blz. 166 vlg.). Hieruit ontwikkelde zich de firma L. V. Ledeboer & Zonen, lakenkopers te Rotterdam, later lakenfabrikanten te Tilburg.

40) Recht. Archief Buren (R.A. Arnhem), Inv. 99, fol. 272.

41) *Claas* (of *Nicolaas) Sterling* leefde nog ten tijde van de ondertrouw van zijn zoon *Frederik Jacobus* (Amsterdam 26 april 1754). Toen zijn zoon *Cornelis* op 18 maart 1757 te Amsterdam in ondertrouw ging met de S jaar oudere, gescheiden vrouw *Maria Brugman,* gaf hij op, dat zijn beide ouders „dood" waren. In werkelijkheid leefde echter in elk geval nog zijn moeder *Beertje van de Peppel.* Mogelijk heeft *Cornelis* dus ook met betrekking tot het reeds overleden zijn van zijn rader onwaarheid gesproken.

VIIIc. *Cornelis Sterling,* geb. te Buren, ged. aldaar 23 okt. 1735, timmerman, † 's-Gravenhage 18 jan. 1820, tr. le Amsterdam (Nieuwe Kerk) 3 april 1757 *Maria Brugman,* ged. Amsterdam (Nieuwe Kerk) 30 april 1727, begr. aldaar (Eil. Kerk) 31 maart 1781, dr. van *Johannes* en *Barber Olofs,* en gescheiden echtgenote van *Adolf Glans; tr. 2e* Delft 15 okt. 1780 *Maria van Rijn,* ged. 's-Gravenhage (Nieuwe Kerk) 2 jan. 1745, † aldaar 13 mei 1820, dr. van *Johannes* en *Sara van Wijlant.*

Uit de tweede verbintenis sproten:

1. *Barendina Helena Sterling,* geb. te 's-Gravenhage, ged. aldaar (Grote Kerk) 1 okt. 1769, tr. 's-Gravenhage (Scheveningse Kerk) 11 maart 1792 *Johannes Andries Sneyders,* geb. te 's-Gravenhage, ged. aldaar (Kloosterkerk) 19 aug. 1763, hoboïst dienstdoende onder het Regt. Oranje-Nassau-Gelderland (1793), zn. van *Johannes en Johanna Koelant.*
2. *Johannes Sterling,* ged. 's-Gravenhage (Kloosterkerk) 20 sept. 1771, † (aangegeven aldaar 24 dec.) 1771, begr. Rijswijk (Z.H.) (Geref. kerk) 26 dec. 1771.
3. *Johannes Sterling,* geb. in 1772, † (aangegeven 's-Gravenhage 17) sept. 1773.
4. *Nicolaes Sterling,* geb. omstr. 12 nov. 1776, † (aangegeven 's-Gravenhage 25) nov. 1776.

VIIId. *Pieter Sterling* (of *Steerlings, Steerlinck*), ged. Buren 15 febr. 1750, † Amsterdam (St. Pietersgasthuis) 26 nov. 1795 [42]); tr. 1 e Amsterdam (Nieuwe Kerk) 14 mei 1776 *Anna* (later ook: *Johanna) Geesing* (of *Geessink* en — minder juist — *Gessink),* ged. (als *Anna Geesink)* Doetinchem 6 juni 175 1, begr. Amsterdam (Westerkerkhof) 14 nov. 1787, dr. van *Jan en Derske Slotboom* [43]); tr. *2e* Amsterdam (Nieuwe Kerk) 23 dec. 1787 *Margaretha van den Broek,* ged. Amsterdam (Ev. Luth. Kerk) 18 sept. 1757, dr. van *Christoffel* en *Teuntje van Enst.*

Uit het eerste huwelijk:

1. *Jan Sterling,* ged. Amsterdam (Noorderkerk) 29 maart 1780.
2. *Pieter,* volgt onder IXc.
3. *Johanna Steerlinck,* ged. Amsterdam (Nieuwe Kerk) 9 april 1786.

Uit het tweede huwelijk:

4. *Dirkie Steerlinck,* ged. Amsterdam (Zuiderkerk) 9 juli 1788.
5. *Christoffel Steerlinck,* ged. Amsterdam (Oude Kerk) 30 dec. 1791.
6. Jacobus *Harmanus Steerlinck,* ged. Amsterdam (Westerkerk) 4 juli 1794, begr. aldaar (Westerkerkhof) 12 aug. 1796.

IXc. *Pieter Sterling,* geb. Amsterdam 22 nov., ged. aldaar (Nieuwe Kerk) 27 nov. 1782, winkelier (1814), vervolgens magazijnmeester (1815) en timmerman (1820) te Deventer, † Deventer 20 sept. 1849, tr. le te Deventer (ondertr. aldaar 19 maart 1809) *Christina Rouwenda(a)l,* geb. Deventer 7 sept. 1788, † omstreeks 1813, dr. van *Frederik en Louisa van Bommel;* tr. 2e Deventer 15 juli 1814 Gardiena Vooring, geb. Diepenveen 16 okt.. ged. Deventer 26 okt 1794, † Deventer 2 maart 1835, dr. van *Jan en Janna Twenhaars* [44]).

Uit het eerste huwelijk twee jong overleden kinderen.

Uit het tweede huwelijk behalve één jong overleden dochter:

1. *Pieter Sterling,* geb. Deventer 18 sept. 1816.
2. *Jan Sterling,* geb. Deventer 4 nov. 1818 [45]).
3. *Hendrikus Sterling,* geb. Deventer 15 nov. 1820.
4. *Albertus Sterling,* geb. Deventer 31 jan. 1824.
5. *Willem,* volgt onder X c.

Xc. *Willem Sterling,* geb. Deventer 30 maart 1830, smyrnawever, † Deventer 9 aug. 1898, tr. le *Maria Berghuis* (1817—1864), tr. 2e Deventer 15 sept. 1864 *Maria Wouters,* geb. Deventer 2 jan. 1829, † aldaar 16 april 1881, dr. van *Pieter* en *Griefje Steendijk;* tr. 3e *Gerritdina Smit (1824-1886).*

Uit het tweede huwelijk:

1. *Willem,* volgt onder XIb.
2. *Karel Sterling,* geb. Deventer 1 juni 1867, fraiser, † Ede 11 okt. 1944, tr. Arnhem 13 febr. 1889 *Johanna Barendina Boswinkel,* geb. Arnhem 17 sept. 1863, † aldaar 14 aug. 1940, dr. van *Gerhardus* en *Gijsbertje van Beek.*

Uit dit huwelijk nageslacht.

XIb *Willem Sterling,* geb. Deventer 17 maart 1865, smyrnawever, † aldaar 12 dec. 1927, tr. Deventer 25 mei 1892 *Dirkje Bomhof,* geb. Zwollerkerspel 28 dec. 1867, † Schalkhaar 7 juli 1951, dr. van *Barend* en *Hendrica Kos.*

Uit dit huwelijk:

1. *Hendrika Sterling,* geb. Deventer 3 mei 1893, tr. Leiden 27 sept. 1916 *Jan Giethoorn,* geb. Dedemsvaart 22 juni 1892, † Hilversum 3 juni 1963, zn. van *Arend* en *Roelofje Otter.*
2. *Barend,* volgt onder XIIb.
3. *Marinus Hendrikus Sterling,* geb. Deventer 12 jan. 1897, hoofd-assistent Dir. Belastingen, † Arnhem 25 juli 1962, tr. Voorst 12 juli 1924 *Gerritdina Schimmel,* geb. aldaar 6 febr. 1895, dr. van *Willem en Gerritje Meyerink.*
4. *Willem Sterling,* geb. Deventer 19 aug. 1900, † aldaar 1 febr. 1925.
5. *Dirk Sterling,* geb. Deventer 30 sept. 1902, hoofdverpleger bij het St. Elisabethsgasthuis aldaar, tr. Deventer 5 juli 1933 *Johanna Hendrika Preusterink,* geb. aldaar 9 sept. 1900, dr. van *Jan Hendrik* en *Lucretia Lankkamp.*

   Hun geadopteerde zoon *Barend Sterling,* geb. Groningen 17 aug. 1941, tr. Deventer 23 nov. 1964 *Nell Verhage.*
6. *Maria Sterling,* geb. Deventer 20 april 1905, tr. ald. 11 jan. 1934 *Gijsbert van der Horst,* geb. Lisse 26 april 1902, zn. van *Jan* en *Wijntje van der Bijl.*

42) Huwelijksbijlagen van zijn zoon Pieter (1782-1849) te Deventer 15 juli 1814 (B.A. Zwolle).

43) Jan *Ge(es)sink* en *Derske Slotboom* tr. Doetinchem 12 juli 1744. Zij was afkomstig uit Varsseveld.

44) Aldus blijkens de trouwacte en bijlagen van het huwelijk van *Gardiena Vooring.* Deze laatste komt, ook voor als *Gardiena Voorink.* In haar overlijdensacte komt zij voor als een dochter van *Jan en* Johanna *Broekers.*

45) De moeder heet in de geboorteacte: *Gerhardina Broekers.*

XIIb. *Barend Sterling,* geb. Deventer 9 okt. 1894, ambtenaar van gemeentepolitie te Hilversum, tr. Hilversum 12 mei 1920 *Dina Peters,* geb. Winterswijk 21 febr. 1899, dr. van *Gerrit* en *Anna Margarefha Sikking.*

Uit dit huwelijk:

1. *Willem, volgt* onder XIIIa.
2. *Gerrit, volgt* onder XIIIb.

XIIIa. *Willem Sterling,* geb. Hilversum 27 maart 1921, directeur van chem. wasserijen en wassalons, tr. Hilversum 23 april 1946 *Anfonia Hendrika de Vries,* geb. Weesp 15 maart 1921, dr. van *Thomas* en *Hendrika van den Berg.*

Uit dit huwelijk:

1. *Saskia Sterling,* geb. Hilversum 27 juli 1947.
2. *Marion Sterling,* geb. Hilversum 21 juli 1951.

XIIIb. *Gerrit Sterling,* geb. Hilversum 31 dec. 1926, bedrijfsleider' chem. wasserijen en wassalons, tr. Heemstede 22 aug. 1951 *Meta Diederika van Ravesfein,* geb. Vijfhuizen 22 juli 1922, dr. van *Machiel* en *Maria Elisabeth Landweer.*

Uit dit huwelijk:

1. *Barend Sterling,* geb. Hilversum 1 juni 1952.
2. *Maria Elisabeth Sterling,* geb. Hilversum 11 april 1955.
3. *Dina Sterling* (tweeling met het voorafgaande kind), geb. Hilversum 11 april 1955.
4. *Machiel Sterling,* geb. Hilversum 5 juli 1957.
5. *Sylvia Sterling,* geb. Hilversum 5 nov. 1958.

IVb. *François Sfeerlincx* (of *Sterling),* ged. Buren 1 jan. 1629, schout en secretaris van Oudenhoorn op Voorne (1653 -1669) [45a]), ouderling te Oudenhoorn (13 maart 1668), dijkgraaf aldaar (24 sept. 1668), tr. 's-Gravenhage (Loosduinse Kerk) 18 juni 1651 *Catharina (van) Borrevelt,* geb. te Buren (doop aldaar niet gevonden), † vóór 24 sept. 1668 [46]), dr. van *Jan* en *Maeyken van Homborch.*

Uit dit huwelijk:

1. *Johannes,* volgt onder Vc.
2. *Petronella Sterling,* ged. 's-Gravenhage (Grote Kerk) 29 juni 1653, † vóór 24 sept. 1668 [46]).
3. *Maria Sterling,* geb. Oudenhoorn 4 sept. 1655, † omstr. 1677, tr. Oudenhoorn 8 nov. 1676 *Dirk Huygensz Klapmuts,* geb. aldaar, † (vermoedelijk te Geervliet) na 30 okt. 1684, zn. van *Huygen Dirksz.* en *Trijntje Jacobs.* Hij tr. 2e Geervliet in 1678 *Adriaenfje Compeer,* j.d. uit Geervliet, en 3e Geervliet 8 maart 1682 *Alida Pickvelf,* j.d. uit Geervliet.
4. *Antoneffa Sterling,* geb. Oudenhoorn 20 maart, ged. aldaar 26 maart 1662, † jong [46]).
5. *Jacobus Sterling,* geb. Oudenhoorn 19 aug., ged. aldaar 24 aug. 1664, † vóór 24 sept. 1668 [46]).
6. *Anfonefte Sterling* (tweeling met de voorgaande), geb. Oudenhoorn 19 aug., ged. aldaar 24 aug. 1664, † vóór 24 sept. 1668 [46]).

45a) Vermocclelijk dank zij de protectie van Philippus van Steelandt, heer in Grijsoort, in den Oudenhoorn en van Vreedensteyn, drost van Buren, † in 1.668. Zie A. 1. J. M.' Schellart en Th. de 'Vries, Woonsteden der Oranjes, bladz. 128.

46) Weeskamerarchief Oudenhoorn, Inv. no. 1 (acte van uitkoop der kinderen). Vermoedelijk is *François Sterling* dus in het najaar 1668 hertrouwd.

Vc. *Johannes* (ook wel: *Johan* of *Jan*) *Sterling (Sferlings* of *Steerlingh),* geb. 6 aug., ged. 's-Gravenhage (Grote Kerk) 9 aug. 1651, nam, tezamen met Cornelis Sterling (mogelijk identiek met zijn naamgenoot, vermeld onder III, 5) op 7 dec. 1670 voor de eerste maal deel aan het H. Avondmaal van de Geref. Gemeente te Oudenhoorn, schout en secretaris van Oudenhoorn (1669-1683), vertrok ± 1684 naar Amsterdam, † na sept. 1709, tr. le vóór 7 maart 1677 (vermoedelijk in Zaltbommel) *Johanna van Meurs* geb. omstr. 1657 [47]) (vermoedelijk in Zaltbommel), dr. van *Tieletnan* en [48]) *Anna Margarefha Misselingh* (of *Mislich);* tr. 2e (ondertr. Amsterdam 30 okt.) 1693 *Maria van der Heyde,* weduwe van *Nicolaes de Beer.*

Uit het eerste huwelijk:

1. *François Sterling,* geb. Oudenhoorn 22 nov., ged. ald. 27 nov. 1678.
2. *Tieleman Sterling,* geb. Oudenhoorn 28 nov., ged. ald. 1 dec. 1680, varentman, † vóór 4 jan. 1721, tr. Amsterdam (Nieuwe Kerk) 29 aug. 1706 *Willemina van Veen,* geb. Amsterdam omstr. 1675 (doop ald. niet gevonden), begr. Amsterdam (Zuiderkerk) 4 jan. 1721.
3. *Machtelfje Sterling,* geb. Oudenhoorn 26 juli, ged. ald. 1 aug. 1683, tr. Amsterdam (Nieuwe Kerk) 22 sept. 1709 *Jurriaan Pieferse Star,* geb. Koningsbergen omstreeks 1675, varentman, † vóór 1724.

   Machteltje Sterling ging als weduwe op 17 maart 1724 te Amsterdam in ondertrouw (de geboden werden op verzoek van de bruidegom op 30 maart 1724 opgehouden) met *Pieter Jansz Klijn,* geb. Amsterdam circa 1699, zn. van *Jan Pieterse Klijn.*
4. *Catharina Margrieta Sterling,* ged. Amsterdam (Nieuwe Kerk) 26 sept. 1685.
5. *Geerfruy Sterling (Sferlincx)* , ged. Amsterdam (Zuiderkerk) 9 juli 1688.

47) Zij wordt in het. Loofsignaat van Zaltbommel (R.A. Arnhem) in een acte van 30 jan. 1682 vermeld als 25 jaren oud en dochter van bovengenoemde ouders. Zie ook Loofsignaat von Zuilichem (R.A. Arnhem), acte d.d. 8 febr. 1684.

48) Zij tr. Buren 5 nov. 1654.

KORTE MEDEDELING.

Van Essen.

(jrg. LXXXVIII, kol. 2-23, 44-76, 85—108.)

Naar aanleiding van de door mij in deze jaargang van De Nederlandsche Leeuw gepubliceerde genealogie van het riddermatige geslacht *Van Essen* heb ik enkele waardevolle reacties ontvangen; ook zijn enkele storende drukfouten in de tekst gebleven. Beide zal ik in de volgorde van de genealogie hier bespreken:

Id. *Henric van Essen;* in 1330 vermeldde ik hem als borg voor bisschop Jan *van* Arkel. Mr. G. J. ter Kuile wees mij erop, dat deze borgstelling niet voor 1342 kan hebben plaatsgehad, aangezien Jan van Arkel pas op 20. november van dat jaar elect werd; ook is er van de verkoop van Lage pas sprake in 1346 en 1347. Van Spaen (bij de Hoge Raad van Adel) geeft als jaar van deze borgstelling 1342 en zegt verder: „sommige stellen hem Drost van Salland". Hoe de genealogieën in het

dossier bij het Centraal Bureau voor Genealogie en van Var Spaen aan deze (foutieve?) jaartallen gekomen zijn, blijft dus alsnog onduidelijk. Ik stel derhalve liever in de genealogie:

Id. *Henric van Essen,* ridder, drost van Salland?, vermeld 1330?, sinds 1345, † kort vóór 27 maart 1356, tr. N.N.

VIe. *Johan van Essen,* tr. *Sophia van den Clooster.* De **zegelt** op 6 dec. 1463 — drie ruiten in de richting van de balk

VIe. *Johan van Essen,* tr. *Sophia van den Clooster.* De heer L. J. van der Klooster deelde mij mede, dat de moeder van *Sophia van den Clooster* heette *Sophia Mulert. Nu* deze grootmoeder en een dochter uit het huwelijk *Van Essen-van den Clooster* reeds *Sophia* heten, kan dit voor latere samenstellers van de genealogie verwarring hebben opgeleverd: bovendien noemt de enige bron, waar zij met voornaam voorkomt, haar *Elisabeth,* reden waarom ik aanneem dat zij inderdaad *Elisabeth van den Clooster* geheten heeft.

VIe, 2. *Geertruid van Essen.* Lees: 7 febr. 1574 komt *Geertruid van Essen* voor met de kinderen van haar broer (zie hieronder sub VIIe).

VIIIf. *Lucas van Essen,* tr. *Judith van der Capellen:* hun gekleurde alliantiewapen bevindt zich in het familie-archief Van Dedem op De Colckhof te Laag-Zuthem (vriendelijke mededeling van Dr. F. S. Sixma baron van Heemstra).

IXf, 4. *Theodora Judith Margaretha van Essen,* tr. *Hendrik van Isselmuden:* hun testament uit 1696 in het familie-archief Van Dedem (id.).

XE. *Lucas Wilhem van Essen,* burgemeester van Harderwijk 1686-1701.

XE, 1. *Theodora Margareta van Essen,* tr. *Johan van Isselmuden:* hun testament in het familie-archief Van Dedem (zie boven).

IXg. *Lucas Willem van Essen,* stud. te Leiden 1707.

IXh, 2. *Swane Pense van Essen,* tr. *Willem Joseph van Gent,* ged, Winssen in plaats van Vianen.

MR. **O.** SCHUTTE.

VRAGEN EN ANTWOORDEN

Box.

A. *Johannes Box,* schoolmeester te Heeze, tr. *Bartha van Dresseling (Dreteling).* Hun kinderen waren:

1. *Willem,* ged. Heeze 2 okt. 1735, begr. aldaar 9 dec. 1735.
2. *Anthonie,* ged. Heeze 2 dec. 1736.
3. *Willem,* ged. Heeze 26 okt. 1738.

B. *Baltus Box,* schoolmeester te Dommelen, tr. *Hendrina Zijnen,* geb. Mierlo 11 aug. 1698, dr. van *Petrus* en *Catharina Petersdr. Trompetters.* Hun kinderen waren:

1. *Margaretha,* ged. Valkenswaard sept. 1731.
2. *Catharina,* ged. Valkenswaard 4 juli 1734.
3. *Antonetta,* ged. Valkenswaard 11 dec. 1735.
4. *Pieternella,* ged. Valkenswaard 25 maart 1738.
5. *Anna Maria,* ged. Valkenswaard aug. 1741.
6. *Johanna Elisabeth,* ged. Valkenswaard 16 okt. 1743.

C. *Cornelis Box,* schoolmeester te Maasheeze.

D. *Catharina Box,* begr. Tilburg 1 juli 1747, tr. *Jacobus Zijnen,* geb. Vessem 8 mei 1711, schoolmeester te Wintelre (1740), te Tilburg (1746), † Tilburg 28 mei 1783. zn. van *Petrus* en *Catharina Petersdr. Trompetters.*

E. *Margaretha Box.*

Zijn de hierboven onder A t.e.m. E genoemde personen kinderen van *Willem Box,* schoolmeester te Heeze, en *Lysbet Eweraet,* die aldaar laten dopen: *Joannes (9* maart 1692) en *Helena (5* april 1693) ? Zo niet, kan iemand mij dan helpen aan de ouders?

Amsterdam. *S.* A. C. DUDOK VAN HEEL.

Bucquoy. Uitwisseling van gegevens gevraagd met geïnteresseerden in het geslacht *Bucquoy* (in alle spellingen), dat in Nederland voorkwam in Amsterdam en in Utrecht (17de eeuw).

Zijn er nog naamdragers van deze familienaam in Nederland?

Parijs IXe (Frankrijk). M. DUBUQUOY.
91 rue Taitbout.

Granier (LXXXIII 171). De ouders van *Alida Granier* (± 1758-1828) blijken te zijn: *Joseph Granier,* begr. Rotterdam 12 aug. 1769, tr. *Alida van der Sluys,* ged. Amsterdam 27 maart 1726, begr. Rotterdam 29 juli 1784, dr, van *Jan* en *Hendrina Duym.*

Waar is genoemd echtpaar gehuwd? Zij hebben enige tijd in Londen gewoond (Islington/Middlesex), waar hun dochter *Alida* geboren zou zijn, doch er werd door mij 'geen spoor van hen gevonden in de archieven van de Parish Church of St. Mary's aldaar.

Amsterdam. *S.* A. C. DUDOK VAN HEEL.

Hagen (LXXX 40, 118/119; LXXXIII 232). *Catharina van Almelo,* de echtgenote van *Everhard Hagen,* werd 5 mei 1753 (als „*Catrina*") te Nordhorn gedoopt. Zij had de volgende broeders en zusters:

1. *Evert,* † Nordhorn 26 nov. 1747;
2. *Gesina,* tr. Nordhorn 18 sept. 1774 *Arnold Henr. Nortwyn:*
3. *Catrina,* ged. Nordhorn 24 juli 1751, † aldaar 6 febr. 1752:
4. *Lubbertus Cosmus,* ged. Nordhorn 19 juli 1755, burgemeester en „Kirchenprovisor" aldaar, † Nordhorn 31 mei 1806, tr. aldaar 8 okt. 1789 *Gesina Tegelar,* uit Schüttorf.

   Uit dit huwelijk nakomelingen:

6. *Christina Everdina,* ged. Nordhorn 8 nov. 1760, † aldaar 14 febr. 1828.

Of ook *Hubert van Almelo',* „denatus" 9 juni 1764, een broeder van haar was, weet ik niet.

De inschrijving van het huwelijk van *Jan van Almelo en Frederika Weerning* heb ik te Nordhorn, waar de trouwregisters in 1749 aanvangen, niet kunnen vinden. *Frederika Weerning* wordt echter als moeder van de overledene genoemd in de overlijdensakte van *'Catharina van Almelo* te Gildehaus en in die van *Everdina Christina van Almelo* te Nordhorn. Wellicht was zij een dochter van *Lubertus Werning,* wiens dochter *Johanna Hermina* („na zael. *Jan Herman van Dorsten")* op 26 juli 1712 en wiens zoon *Evert* op 2 juli 1713 te Nordhorn werden gedoopt. *Lubertus Wqrnink,* van „Gilhuis", verwierf 13 febr. 1712 het burgerrecht te Nordhorn; hij onder-

„Kirchenrechnungen" bij de contrôle daarvan.

Jan van *Almelo,* als burgemeester van Nordhorn vermeld in 1760, '68, '71 en '77, „Provisor der Kirche" 1747, '48, overleed te Nordhorn 27 nov. 1777 („Borgemr. *Jan van Almelo* van d'Solder dood gevallen"): zijn vrouw stierf aldaar in april 1797 („wed. van *Almelo").*

Op 12 november 1759 stierf te Nordhorn de „oude *van Almelo";* hij was waarschijnlijk de vader van de voornoemde *Jan van Almelo* en identiek met *Evert van Almelo,* die in 1726 als „Provisor" de „Kirchenrechnung" ondertekent. Daarvoor verstrekt het „Bürgerbuch" van Nordhorn de volgende aanwijzing: „Anno 1684, den 28. Februar, Iss erschienen *Hindrich von Almelo,* Sone von *Evert von Almelo von* Niehaus, vor sick dy Borgerschap gewonnen und sal nu vordaen unse vrye mitborger sein und genieten gleioh andere Bürger; den leeren Emmer und Rode stradt unbedungen". Deze *Hindrich van Almelo* uit Neuenhaus was de stamvader van de Nordhornse *Van Almelo*'s; hij zou de grootvader van voornoemde *Jan van Almelo* kunnen zijn.

Benfheim (Dld.). **Dr. H. B. Voort.**

Ledeboer-Hagen, (LXXII 229, 260, 322; LXXVII 150) . *Gerd Hagen* (de vader van *Christina Hagen* gehuwd met *Lambert Ledeboer)* werd in 1689 te Gildehaus „konfirmiert"; hij zal dus omstreeks 1671 geboren zijn. „Am Dom. 9. Trin. 1671" werd „*Hindrick Hagens* Kind" gedoopt. Daar onder de dopelingen tussen 1666 en 1676 geen ander kind van de naam *Hagen* voorkomt, zal de inschrijving wel de doop van bovengenoemde *Gerd Hagen* betreffen.

Voornoemde *Gerd Hagen* overleed te Gildehaus 26 mei 1728 en was aldaar in 1702 (dag en maand zijn niet vermeld) in het huwelijk getreden met Gese *Peters,* die in 1699 „konfirmiert" was. Zij was in 1681 gedoopt als dochter van *Hermen Pieters* (of *Peters).*

Hermen P(i)eters, overleden in juli 1682, was sedert 1672 (de eerste huwelijksinschrijving van dat jaar) gehuwd met *Greetjen Barens Euerwyns,* Deze laatste hertrouwde als zijn weduwe in 1688: „*Bernt Stemborg* und *Greta Everwyns* wittibe von salige *Herm Peters* copuliert". Zij overleed in mei 1680: „*Berent Everwyns* wed. *Grete*".

Geertruy ter Horst (in 1704 gehuwd met Ds. *Abraham Ledeboer* en moeder van bovengenoemde *Lambert Ledeboer)* was een, dochter van de burgemeester en „Kirchrat" *Berent ter Horst* († in 1706, 76 jaren oud) en diens echtgenote *Christina Bours* († in 1710). Van dit laatste echtpaar werden tussen 1664 en 1686 in totaal acht kinderen gedoopt, van welke kinderen drie jong overleden, t.w.: in 1671 een dochter, in 1671 een zoon *Lammert* en in 1707 nogmaals een zoon *Lammert.* Van de overlevende kinderen huwde *Christine* in 1694 met *Lübbert Hagen* (procl. 12 sept., cop. 4 nov.), *Sara* in 1700 met *Lamberdt Werning, Geertruyd* in 1704 met Ds. *A. Ledeboer,* en *Ursula Margarita* in 1718 (procl. 19 juni, cop. 7 juli) met Ds, *Alexander Jacobus Ambten.* Vermoedelijk was ook de in 1717 als burgemeester van Gildehaus genoemde en 29 maart 1724 overleden *Jan ter Horst* een zoon van bovengenoemde *Berent ter Horst* en *Christina Bours.*

De vader van *Berent ter Horst* was *Lambert zur Horst,* die in 1631 en in 1665 genoemd wordt en in 1666 stierf. In 1631 wordt *Lambert* met zijn broeder *Wilhelm* vermeld, welke laatste nog in 1637 en 1643 in akten genoemd wordt. De naam van *Lambert*'s vrouw is mij niet bekend. Zij overleed in 1680. Kennelijk had dit echtpaar ook een dochter *Sara,* die in 1675

met *Henrich Froen* te Denekamp trouwde. *Henrich Froen* wordt in 1684 uitdrukkelijk als mede-erfgenaam van *Lambert zur Horst* vermeld.

Benfheim (Dld.). **Dr. H.** B. **Voort.**

de Waal Malefijt. De stamvader van het 'geslacht *De Waal Malefijt* in Bloemendaal, Overveen en Haarlem is:

Cornelis Malefijt, ged. Bloemendaal 18 maart 1703, linnenbleker, schout en schepen van de Banne van Tetterode, begr. Bloemendaal 3 dec. 1756, tr. 'Haarlem 30 april 1724 *Margaretha de Waal,* ged. Haarlem 8 nov. 1702, begr. Bloemendaal 24 aug. 1763, dr. van *Adriaan* en *Cornelia van O(t)s.* Zoon:

11. *Adriaan de Waal Malefijt,* ged. Overveen 25 mei 1739, makelaar te Haarlem, † Haarlem 29 nov. 1806, tr. le *Cornelia van IJzen,* geb. . . . , † . . . ; tr. 2e Haarlem 7 januari 1781 *Geertruyd van Aardenburg,* ged, Haarlem 14 dec. 1755, † Haarlem 25 sept. 1831, dr. van *Willem* en *Janneke Wildschut.*

Vraag: Is er omtrent de kwartieren *Malefijt, De Waal* en *Van IJzen* nog meer bekend dan hetgeen in „Gens Nostra", jg. 21, no. 5/6 (mei/juni 1966) in de kwartierstaat van Prof. Dr. *Nicolaas Beets* werd gepubliceerd ?

Ik zoek verder portretten van leden van de onderhavige familie. In mijn verzameling bevindt zich uitsluitend een portretje van *Margaretha Catharina de Waal Malefijt* (1770 —1819), echtgenote van *Jan van den Bergh,* schout en secretaris van Bennebroek. Zij was een tante van *Nicolaas Beets.*

's-Gravenhage. P. R. **Th. Zander ter Maat.**

Manger. De Heer *J.* G. *Manger,* denkelijk wonende Oude Molstraat te 's-Gravenhage, geeft in een brief, gedateerd 6 maart 1760, aan een neef een uitvoerige beschrijving van de plechtigheden ter gelegenheid van het huwelijk van Prinses Carolina van Oranje. Die neef is wellicht Mr. *J. H. de Vlieger* te Utrecht.

Ten einde een inzicht in eventuele familieverhoudingen te krijgen worden inlichtingen gevraagd omtrent het voorgeslacht van voornoemde J. G. Manger en zijn eventuele echtgenote.

Amsterdam. **Mr.** D. DUNLOP.

Ploos (van Amstel)-van Sante. *Abraham Willemse Ploos,* tr. 1° *Maria Gijsberth van Sante,* † Herwijnen 4-14 mei 1690: tr. 2° (ondertr. Gravenhage 13 april 1692) *Jenneke de Gier,* bet. begr. aldaar 20 dec. 1718, dr. van *Jan Woutersz.* en *Jenneke Willems.*

Uit het eerste huwelijk:

1. *Willem,* ged. Herwijnen 11 febr. 1687.
2. *Catharina Ploos van Amstel,* ged. Herwijnen 12 aug. 1688, tr. 's-Hertogenbosch 17 sept. 1713 *Hendrik Hey,* ged. Herwijnen 17 januari 1684, zn. van *Jan Hendriksz.* en *Catharina Steenbergen.*
3. *Marieken,* ged. Herwijnen 4-14 mei 1690.

Wie kan mij helpen aan verdere gegevens en de herkomst van dit echtpaar *Ploos-van Sante?*

Amsterdam. *S.* **A. C. Dudok van Heel.**

Reimer. Wie weet waar het deel van de zegelcollectie „Van Beurden-Roermond" gebleven is, waarin het volgende lakafdrukje voorkomt:

Gelderland - 1794 *J. H. G. Reimer,* „een stappend schaap", helmteken: het schaap.

Rotterdam. G. H. M. REYMER.

Reymers. Nadere gegevens gevraagd omtrent *Reymers* van Swanenburg genoemd (Nederl. Leeuw, jrg. 1965, kol. 2).

Waar stamt *Reymers* vandaan en wie waren zijn wederhelften?

Tevens gevraagd de ouders etc., c.q. de streek van herkomst van *Jan Reynhout Reymers.* Deze was in 1775 eigenaar van een huis met erf en een plantage, genaamd „Haat, Nyt en Jalousie", groot 2.000, later 3.000 akkers, gelegen in Berbice aan de Rio Canjen (het latere Brits Guyana). Een deel van de plantage had hij gekocht van Jan Godfried Mollwitz, die in 1755 moet zijn gestorven. Een buurman was (tijdelijk) Frederik Christoffel Willem Lodewijk graaf van Byland (geb. 8 aug. 1688, † Nijmegen 23 febr. 1768).

Jan Reynhout Reymers schreef in 1756 enige malen aan de „Heeren Directeuren deezer Geoctrojeerde Colonie de Berbice Resideerende tot Amsterdam". Op het couvert komen 2 lakzegels voor: een adelaar; helmteken: een antieke vlucht.

Rotterdam. G. H. M. REYMER.

Reymersz, *Willem Jan Reymersz* wordt 9 maart 1492 als schepen van Dordrecht vermeld. Als zodanig komt n.l. zijn zegel (wapen: 5 ruiten 3-2, helmteken: een baniervlucht; randschrift: *„ Willem Jan")* voor aan een acte in de Boedelpapieren der Haagse Weeskamer (portefeuille 1937-1970, Gem. Archief 's-Gravenhage).

Wie weet iets meer over de ouders, nakomelingen en geografische herkomst van deze *Willem Jan Reymersz. ?*

Rotterdam. G. H. M. REYMER.

Sonnemans (LXX 31; LXXIII 291). Het huwelijk van *Freddrick ten Hagen,* j.m. van Woudrichem, met juffr. *Anna Maria Sonnemaens,* j.d. van Dordrecht, werd (met attestatie van Woudrichem en Dordrecht) 10 november 1680 door Ds. *Johannes le Roy,* predikant te Rijsoord, aldaar ingezegend. Haar vader, *Arent Sonnemaens,* ambachtsheer van Rijsoord, woonde te Dordrecht.

Bovengenoemde Ds, *Johannes le Roy* was te Rijsoord op 5 september 1667 (kort na zijn intrede als predikant aldaar) gehuwd met haar zuster *Catharina Sonnemaens.*

Te Rijsoord zijn nog de volgende kinderen van het echtpaar *Arent Sonnemaens-Catharina de Carpentier* gehuwd en wel:

6 sept. 1665 *Josina* met Mr. *Roeland de Carpentier;*
24 febr. 1666 *Johanna* met *Jan Halling;*
7 nov. 1666 *Aernout* met *Johanna Aardenne;*
29 mei 1672 *Maria* met *Hendrick Thomasz:*
29 jan. 1674 *Magdalena* met *Jacob Sonnemaens;*
12 nov. **1674** *Elisabeth* met *Jasper Hoflant;*

voor de geboortedata van deze kinderen zie men De Nederl. Leeuw XLIV (1926), kol. 39/40.

's-Gravenhage. Ir. J. C. Deknatel.

Medische instrumenten als wapenfiguren? Wie kan mij nader inlichten omtrent de beroepen en het voorgeslacht van *Herman Schoonvogel,* rond 1656 schepen te Doetinchem, en van *Abraham Sondervan,* in 1741 capitaine d'armes van de schutters van wijk No 584 te Amsterdam ? Hun wapens worden volgens de Collectie Muschart, nu berustend op het Centraal Bureau voor Genealogie, als volgt beschreven:

Schoonvogel: twee schuingekruiste voorwerpen als in fig. A, van boven vergezeld van een kroon en ter weerszijde van een niet te identificeren stuk: helmteken: een bloem op een steel met twee bladeren (Lakafdruk aan stuk d.d. 2 juli 1656, volmachten Gelderse Leenkamer, Rijksarchief te Arnhem),

Sondervan: in rood twee schuingekruiste zilveren voorwerpen als in fig. B. (Collectie Schutterswijkkaarten van het Gemeente-Archief te Amsterdam).

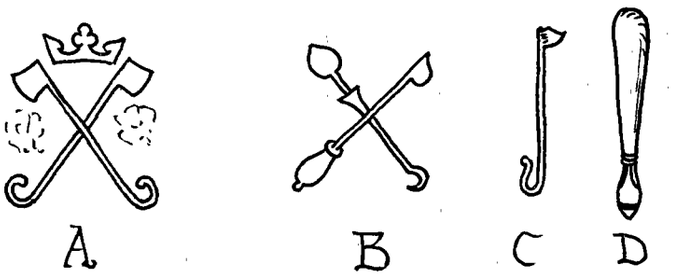

Is het mogelijk dat zij of één van hun voorvaders het beroep van chirurgijn uitoefenden ? In dat geval zouden de voorwerpen mogelijk aderlaatvlijmen en een spatel kunnen zijn. Vergelijk de aderlaatvlijm en spatel uit de 15de eeuw uit het Wellcome Historica1 Museum te Londen (resp. fig. C en D).

Als heraldieke stukken komen deze voorwerpen o.a. voor in het gildewapen van de Barbiers en Chirurgijns te Zürich volgens een gebrandschilderd raam uit 1524 en het wapen van de Worshipfull Company of Barbers te Londen.

Hoofddorp. J. A. DE Boo.

Onbekende wapens, In mijn bezit is een mapje met twee wapens. Onder beide staat 1655. Boven het ene wapen de letters P : S : V : N : ; dit wapen is gedeeld: I het wapen *Roussel;* II doorsneden: a. in goud een rood paardenhoofd, b. in groen drie zilveren rozen,

Boven het andere wapen de letters H : G : S : S : ; dit wapen is gevierendeeld: I en IV het wapen van *Thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg;* II en III wederom gevierendeeld: 1 en 4 in goud een rood hert, 2 en 3 in zilver drie rode arendsklauwen.

Zouden dit de wapens zijn van *Hendrik Georg,* baron *thoe Schwartzenberg en Hohenlansberg,* geb. 19 maart 1632, tr. Leeuwarden 17 dec. 1654 *Amelia Susanna Tjaertsdr. Roussel?* Zouden II en 111 dan het wapen van zijn moeder *Sophia Elisabeth von der Schulenborg* uit Saksen zijn?

Zeist. IR. H. A. E. DE VOS TOT NEDERVEEN CAPPEL.

INHOUD VAN DIT NUMMER.

Bestuursberichten. — Arnold van der Sluis, ridder, zijn afkomst en nageslacht (±1245—1296), door Drs. J. A. Coldeweij. — Sterling-Nebbens Sterling-Uytwerf Sterling, door B. J. Buma en Mr. W. de Vries (vervolg en slot). — Korte mededeling: Van Essen. — Vragen en antwoorden.

DE NEDERLANDSCHE LEEUW

MAANDBLAD VAN HET

Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde,

BESCHERMHEER Z.K.H. DE PRINS DER NEDERLANDEN, PRINS VAN LIPPE BIESTERFELD

Dit blad verschijnt maandelijks en wordt aan alle leden van het Genootschap toegezonden.

Bijdragen en correspondentie, bestemd voor het Maandblad, gelieve men te richten tot de Hoofdredacteur MR. W. W. VAN VALKENBURG, *„Nijenstede", Backershaegenlaan* 70, ***Wassenaar.***

De jaarlijkse contributie (abonnement) ad *f* 25,— gelieve men steeds vóór 1 februari te voldoen door storting op postrekening no. 20910 ten name van de penningmeester van het Genootschap te 's-Gravenhage.

Correspondentie, bestemd voor het Bestuur, gelieve men te richten tot de Secretaris Dipl. Ing. A. CORTS, ***Louise de** Coligny**laan 18, Oegstgeest.***
alle: overige correspondentie (niet bestemd voor Bestuur of Redactie), zomede opgaven van adresverandering, te richten aan het Bureau van het Genootschap, *Bleijenburg* **5,** *'s-Gravenhage.*
Betalingen aan de Bibliotheek dienen te geschieden op postrekening no. 487073, ten name van de Bibliotheek van het Genootschap te 's-Gravenhage.

De redactie van het Maandblad wijst er nadrukkelijk op dat zij niet aansprakelijk is voor de strekking of de inhoud der ondertekende stukken.

No. 12 **LXXXIVe Jaargang** **december 1967**

Notulen van de Algemene Ledenvergadering gehouden op zaterdag 18 november 1967 in het Nederlands Congresgebouw te 's-Gravenhage.

Aanwezig zijn, volgens de presentielijst, de bestuursleden: Ir. C. M. R. Davidson, voorzitter, Jhr. Mr. C. C. van Valkenburg, ondervoorzitter, Dipl.-Ing. A. Corts, secretaris, Mr. E. Idema Greidanus, penningmeester, Mr. J. H. de Vey Mestdagh, B. van der Feen de Lille, Drs. L. A. C. A. M. van Rijckevorsel, het erelid J. K. H. de Roo van Alderwerelt, en de leden Mr. H. W. B. Wefers Bettink, Mr. E. van Beusekom, Mr. F. J. J. Besier, H. A. Boeke, W. Arn. des Bouvrie, J. H. Brakke, Jhr. J. J. van Raab'van Canstein, Mr. F. J. Naudin ten Cate, G. D. Cornelissen de Beer, Mr. F. Daniëls, Mr. W. Dow Downer, Mr. E. A. Engelbrecht, Mr. P. Ch. L. Eschauzier, 'Jhr. W. A. Gevers Deynoot, C.D. Goudappel, H. 's Graeuwen, W. F. del Campo Hartman, E. W. A. Henssen, Mr. G.W. van Herwaarden, C. Hoek, Jhr. Mr. D. J. P. Hoeufft, Th. F. Hoijer, A. M. Hulkenberg, Mevrouw N. Hulst geb. Smit, Drs. J. F. Jacobs, S. W. J. Kasse Zegel von Strzedulla, C. J. Keur, Drs. C. J. F. Klaassen, H. R. Koobs den Hartog, Mr. K. N. Korteweg, H. L. Kruimel, Jhr. R. J. R. de Kuyper, Mevrouw A. E. M. Landheer geb. Roelants, Mr. N. H. de Lange, Ir. W. J. de Kock van Leeuwen, A. van der Marel, Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambacht, Mr. O. A. van der Meer, Mevrouw C. H. van Limborch van der Meersch geb. Schippers, Ir. W. F. van Limborch van der Meersch, Ir. F. A. Nelemans, J. Bleuland van Oordt, P. J. van Oosterom, Ds. J. Pannekoek, Mevrouw C. M. L. Pardede geb. baronesse van Boetzelaer. J. W. Ravestein, G. H. M. Reymer, J. A. Riel Czn, W. A. van Rijn, Mr. 0. Schutte, Mevrouw C. H. H. van der Sleesen geb. Swart, Ir. J. van der Sleesen, Mevrouw L. P. van den Clooster baronesse Sloet tot Everlo geb. van Linden Tol, Ir. Ch. C. van der Vlis, C. H. Voorhoeve, Mr. A. N. baron de Vos van Steenwijk, Ir. P. M. Vrijlandt. Eén handtekening was onleesbaar.

Te 14.00 uur opent de voorzitter de vergadering met een hartelijk woord van welkom aan dc vele aanwezigen.

'Het bestuurslid Jhr. Mr. W. L. M. van de Poll heeft bericht gezonden verhinderd te zijn de vergadering bij te wonen.

De notulen van de Algemene Vergadering van 17 juni 1967 worden goedgekeurd.

De penningmeester licht de begroting voor 1968 toe. Deze wordt onveranderd vastgesteld.

Van de rondvraag wordt geen gebruik gemaakt. De vergadering wordt daarop gesloten.

Vervolgens houdt de algemeen rijksarchivaris Dr. J. L. van der Gouw een boeiende' lezing over de „Historische achtergronden van de Kerkelijke Kaart van Zuid-Holland", waarin hij een nieuwe visie opent over de oorzaken van de merkwaardige spreiding van de godsdienstige gezindten in deze provincie en waarop spreker nog vele vragen te beantwoorden 'kreeg. Daarna geeft Dr. H. Enno van Gelder een inleiding tot het bezoek aan het Koninklijk Penningkabinet. De voorzitter dankt beide heren hartelijk voor hun interessante mededelingen.

De deelnemers begaven zich hierna naar het Koninklijk Penningkabinet, alwaar een belangwekkende tentoonstelling van numismatische voorwerpen werd bezichtigd. Terwijl de ene groep van deelnemers het Penningkabinet bezichtigde; was er voor de tweede groep van deelnemers gelegenheid de Hoge

Raad van Adel te bezoeken, alwaar een aantal interessante wapenboeken ter bezichtiging was uitgestald.

Tenslotte verenigde zich een 24-tal leden aan een gemeenschappelijke maaltijd in Hotel des Indes.

Maris uit Marien 11
(Land van Waas, Oost-Vlaanderen),

door Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambacht.

(vervolg van **EXXXII, kol.** 396).

§1. Inleiding.

In bovenvermeld opstel zag men de ontwikkeling van de geslachtsnaam *Maris* uit (ver) *Marien*. Taalkundig betekent „ver" in verband met een vrouwsnaam: „vrouwe" en bij dit verschijnsel is er sprake van een voormoeder *Marie*, naar wie het nageslacht vernoemd werd. In de middelnederlandse teksten, onze familie betreffende, kwam deze afstamming tot uitdrukking door de veelgebruikte toenaam *Marie(n) -zoene*. Deze toenaam, en sterker nog de Latijnse en Franse vertalingen *filius Mariae* en *filz Marie*, wekten de indruk alsof de betrokkene zelf een zoon zou zijn van een *Marie*, maar telkens weer bleek alreeds de vader gelijkgenaamd te zijn geweest, Dit bleef zo tot in de dertiende eeuw: klaarblijkelijk had de toenaam *Marie(n) zoene* — naast andere varianten — als geslachtsnaam beklijfd. De persoon van vrouwe *Marie* werd niet bereikt, maar wel een geografische bepaling van haar „prehistorische" aanwezigheid.

De vorige aanwinst, van vijf generaties, leverde de stamvader *Jan Marien* op, levende in de eerste helft der vijftiende eeuw, Tegen de verwachting in „stapelden" nadere gegevens omtrent zijn gezin zich op. De oudste akte, aangaande de man, dateert van 1398, zodat zijn geboortejaar, totdusverre geschat op 1390, tenminste vijftien jaren vroeger gesteld moet worden op circa 1375; hij overleed vóór 1433. In de baljuwrekeningen van Waas worden *Jan* en *Pieter* in het tijdvak 1405-1422 herhaaldelijk vermeld in Waasmunster, een meierij van het schoutambt Lokeren, en, blijkens het grafelijk renteboek van Waas a° 1399, waren *Johannes f. Egidii* en *Petrus f. Egidii ver Marien* onder Lokeren gegoed. Aldaar oak was de talrijke familie hunner moeder *Elisabeth (de Hillaer sive) verLijsbetten* gevestigd en bezat vader *Gillis ver Marien* enige moergrond.

Dank zij de reeks grafelijke renteboeken van Waas van *1350, 1376*, 1398, 1399 en 1433 konden allereerst twee oudere generaties rechtstreeks, door opvolging in grondrenten, bewezen worden. Hoofdzetel was St. Gillis-Waas. Aldaar kwamen twee nog oudere generaties aan het licht; een totale aanwinst van vier generaties.

Tegen de achtergrond van de geschiedenis van St. Gillis-Waas en omgeving is het mogelijk een beperkt beeld te vormen van ons voorgeslacht in de 13de-15de eeuw. De tegenwoordige gemeente St, Gillis-Waas grenst aan Zeeuws-Vlaanderen ongeveer ten zuiden van Hulst. Deze streek was nog in de 12de eeuw woest en onherbergzaam, het noordelijk moerasland werd herhaaldelijk door Scheldewater overstroomd, en in het zuiden begon het grote Koningsbos, dat zich over het noord-westen van het Land van Waas uitstrekte. Omstreeks 1107 kwam Gerwin, tweede abt van Oudenburg, zich als kluizenaar vestigen „in de woestinen van Cusforda" op het grondgebied van de tegenwoordige gemeente St. Gillis; met een groep volgelingen stichtte hij het goed „De Clusen", gelegen aan de noordzijde van de nog bestaande Ripstraat. „De Clusen" werd een Benedictijner priorij van de St, Pietersabdij te Gent, en door deze abdij ter ontginning uitgegeven. In 1400 hield *„Arend van der Bercmoest die men heet Marienzoene"* het goed „de Clusen", omvattende 23 bunders, 17 bunders woestinen, de molen, de 6de schoof te St. Gillis en te Kemzeke, tienden te Vrasene, Salighem en St. Janssteen, alsmede het „altaar" van Vrasene: hierin deelde voornoemde broer *Gillis Mariezoene* (R.A. Gent, fonds St. Pietersabdij, n° 125 bis p. 21v°.) Deze administratie der St. Pietersabdij reikt niet tot vóór 1400, maar het lijkt wel zeker, dat *Arend* en *Gillis* hun vader *Pieter* — die uit zijn bezit „de Ripstraat" renteplichtig was aan de grafelijkheid — waren opgevolgd. Tussen 1420-1427 is „de Clusen" verkaveld, blijkens het kerkerenteboek van St. Pietersabdij van 1427 (R.A. Gent, St. Pietersabdij n° 405). De „gouden eeuw" was hier het tijdperk van de 13de-15de eeuw, toen de ontginning der moeren grote bedrijvigheid bracht door de turf- en zoutwinning. In 1241 verleende de gravin van Vlaanderen, Johanna van Constantinopel, aan St. Gillis en enige andere nederzettingen de status van keurdorp, ook wel „prinselijke" parochie genaamd. De verlading van de turf vond plaats te Verrebroek, waar in 1347 wel 450 scheepsvrachten verscheept werden via het „gat" van Saeftinge naar de Schelde. Een uitvoerige geschiedschrijving van dit moerengebied in de 12de-13de eeuw verscheen in „Bulletijn van de Maatschappij voor Geschied- en Oudheidkunde te Gent" jrg. 1905, p. 65-109. In de jaren 1389-1396 vervoerde *Pieter Marienzone vele* lasten „vlete" turf door „le moerganc en Chaeftinghe" (Archives départementales du Nord, Rijsel, serie B rekeningen nrs, 5323-28), hij bezat moerbrieven van de grafelijkheid voor vlete en grauwe turf in het domein Beveren (A.R.A. Brussel, rolrekeningen nr. 584, a° 1389). In de moerrekeningen onderscheidde men vlete, witte en zwarte turf: een „last" bestond uit 12000 turven. Nog in 1418 vertolden „o u d e" en j o n g e *Pieter vrouw Marienzone* bij de tol van Iersekeroord talrijke lasten turf „van Saeftinge" (Rijksgeschiedkundige publicaties 1939, kleine serie nr. 29, p. 166 en vgl.). F. Blokmans „L'équipement commercial de la Flandre avant 1300" (Namur 1939, p. 15/16) schrijft: „Gand réalise vers le milieu du XIIIe siècle une communication avec le Zwin". Het Zwin werd de stapelplaats voor de uitvoer over zee. In aansluiting hierop vermelden wij uit het „Cartulaire de Louis de Male" I (p. 53) het regest: „20 okt. 1349 Wij (Lodewijk van Male, graaf van Vlaanderen) hebben ghegheven ende gheoctrijert Pieter Marien ter officie te wesene een makelaar van den zoute int Zwin". Zojuist ontmoetten wij een trits *Pieter*'s *Marien*, in het tijdvak circa 1350-1418 betrokken bij het turf- en zoutbedrijf. Dit drietal herkennen wij in onze genealogie als grootvader, zoon en kleinzoon (zie § 2, in Synthese van A-F, III-IV-V). De oudste *Pieter*, uit wie onze familie stamt, bezat o.m. — zoals wij boven vermeldden — de Ripstraat te St. Gillis-Waas (Ripstraat, van ripa = oever), alwaar men met de ontginning der moeren begonnen was. Het ligt voor de hand, dat *Pieter*'s grootvader, *Willem*, dood in 1295, de oudst bewezen stamvader, die wij tenslotte vonden in de hoofdcijns te St. Gillis, tot een pioniersfamilie van deze streek behoord heeft. De pioniers hebben het Land van Waas bereid tot het schone gewest, thans nog betiteld als „lusthof van Vlaanderen", Met de ontginningen eindigde de turf- en zoutnering; de nazaten van de dynamische ondernemers — voorzover zij in het Land van Waas bleven — werden hoofdzakelijk aangewezen op het bestaan van gezeten landbouwers, een structurele wijziging van maatschappelijke positie, die zich ook bij onze familie voltrokken 'heeft.

Men mag bij een Vlaamse, geschiedenis uit deze periode niet voorbij gaan aan de veeljarige strijd tussen de Leliaerts (naar de lelie, het embleem der Franse koningen) en de Liebaerds

(naar de Vlaamse Leeuw, het embleem der opstandige Vlamingen) met de roemrijke Guldensporenslag van 1302. Meermalen liepen de weerbare mannen van het Land van Waas te hoop tegen de stad Gent, die lang in de macht van de Leliaerts bleef. In 1297, 1306 en 1307 werden *Willem* en *Johan filii Marien* beboet wegens deelneming aan straatgevechten binnen Gent (J. Vuylsteke „Gentsche stads- en baljuwrekeningen 1280-1336"). Wij zouden *Willem* en *Johan* willen houden voor de twee gelijknamige zoons van onze voorgenoemde voorvader *Willem,* een wat speelse gedachte als toegift van deze inleiding.

Aan de rechtshistorische positie der familie wordt hieronder een afzonderlijke paragraaf (§ 3) gewijd.

§ 2. Het onderzoek.

Voor de 14de-eeuwse stamreeks kan geput worden uit de reeks grafelijke renteboeken van het Land van Waas (A.R.A. Brussel, Rekenkamer nr. 45226 a° 1350, nr. 45227 a° 1376, nr. 45228 a° 1398, nr. 45229 a° 1399, nr. 45230 a° 1433, nrs. 7935/8 a° 1403 en vgl.) Hierin komen verschillende grondrenten voor, die in verschillende lijnen van de familie overgegaan zijn en, als stukken van een legkaart, een sluitend genealogisch geheel opleveren. Wij duiden deze verschillende grondrenten aan met de letters A t/m F, maken daarvan analyses en tenslotte een synthese. De boekingen der grondrenten zijn veelal slordig en, door samenvoegingen of afsplitsingen, rommelig. Zelfs de Algemene Rijksarchivaris te Brussel waagde zich niet aan consideratiën en advies in dit labyrinth. Dank zij de samenloop van verwantschap in de verschillende grondrenten kwam in ons geval een bewezen fragment-genealogie te voorschijn.

A

a°1350 te Vrasene p. IX vo., op de Goudberg, *Petrus f. Marien ex* Egid. de Caenbeke 8½ den(arii).

a" 1376 te Vrasene p. 111 vo. op de Goudberg, *Petrus f. Marien* 8½ den.

B

a° 1350 te St. Gillis p. XIII vo., de moro, *Petrus f. Marien ex* Egid. de Caenbeke 2½ pond, 15 den.

a° 1376 te St. Gillis p. XVIII, de moro, (in margine: relicta) Pet. Marie 15 den.

a° 1398 te St. Gillis p. XXXI vo., de moro, grondtekst: relicta *Pet. f. Marien* 15 den; later bijgeschreven naar boven toe: inde *Egid f. Pet. Marien,* inde relicta *Egid f. Pet. Marien* IV den. ad vitam, inde *Pet. f. pet. f. Marien,* inde *Will. f. Pet. Marien* en naar beneden toe: inde *Pet. f. Marien,* inde *Jac. f. Pet. f. Marien.* (N.B. a° 1403 gegoed te St. Gillis: *Elisabet, Guill.* en *Pieter f. Marien f. Petri).*

a° 1433 te St. Gillis (hierin opgenomen C) *Jac. f. Pefri Mariesoenen ex* patre, *Pet. f. Petri Mariesoene ex* patre, relicta *Egid. f. Pet. Mariesoene 4* denarii ad vitam, 2 obool 5 den. ad vitam, relicta *Pet. f. Pet. Mariesoene, Will. de Bercmoest f. Pet. ex* patre.

a° 1433 te St. Gillis, de moro, *Kath. f. Egid. Cole* relicta *Pet. de Bercmoest* 2½ pond X den.; en *Elis f. IJman de Jaerts* XI den. ex libi *Pet. Mariesoene.*

C

a° 1350 te St. Gillis p. 13 vo. jo. 1.3.3 vo. 4 *Beatrix relicta Walt f. Johs Pauli; Egid., Pet., Cath., Margaretha, f. Walt f. Johs Pauli ex* parentibus; *Margt. fa. Walt. f. Johs Pauli ex* parentibus.

a° 1350 te St. Gillis, de moro, relicta et li(ber)i *Walt. f. Johs Pauli.*

a° 1376 te St. Gillis p. 5, grondtekst: *Margaretha f. Walt f. Johs Pauli,* waar bijgeschreven: inde *Pet. Mariezone,* alibi positurn est (nml. op p. 3 en 11).

a° 1398 te St. Gillis p. 10 vo., grondtekst: (in margine: relicta) *Petrus f. Marien f. Pet, ex* patre, item ex matre; naar boven toe later bij geschreven: *Egid. f. Pet. f. Marien.. 5* den. ex eodem (d.i. van devader), inde *Pet. f. Pet. Mariesoene,* inde *Wil. f. Pet. Marisoene,* positum est in eodum folio (nml. *Will. de Bercmoest f. Pet.* ... ex patre), inde *Jac. f. Pet. Mariensoene.*

a° 1433 te St. Gillis, opgenomen bij B onder meer de 5 den. bij de relicta *Egid. f. Pet. Mariensoens.*

D

a° 1376 te St. Gillis p. 1, grondtekst: Jac. de Pape; later bijgeschreven: relicta *Pet. f. Marien sive de Bercmoest, Amelb. f. Will. Noedouts, Amelb. f. Pet. Marien sive de Bercmoest ex* patre.

a° 1398 te St. Gillis p. 1 vo.

a. grondtekst: relicta *Pet. f. Marien sive de Bercmoest;* bijgeschreven boven de grondtekst: inde *Amelb. f. Pet. Marien sive de Bercmoest,* beneden de grondtekst: *Arn. f. Pet. de Bercmoest.*

b. grondtekst: *Amelb. f. Will. Noedouts;* bijgeschreven naar boven: inde *Arn. Pet. de Bercmoest, Pet. f. Pet. de Bercmoest,* naar beneden: inde *Arn. Pet. de Bercmoest* alibi positum est, inde libi *Arn. de Bercmoest,* inde libi *Arn. de Bercmoest,* inde *Kath. de Bercmoest f. Arn.*

Analyse A-B:

Petrus, † kort na 1376.
x
N.N., † na 1398.

Petrus f. Petri, † na 1398. x *Kath. f. Egid. Cole,* † na 1433.	*Egidius f. Petri,* † na 1398. x *N.N.,* † na 1433.	*Willem f. Petri,* † na 1403.	*Jacobus f. Petri.*	*Elisabeth fa. Petri,* † na 1403.

Petrus f. Petri.

Analyse C:

Petrus,'
† na 1376,
x
Marg. f. Walt. f. Johs. Pauli.

Petrùs f. Petri, † na 1398, x *N.N.,* † na 1433.	*Egidius f. Petri,* † na 1398, x *N.N.,* † na 1433.	*Jacobus f. Petri.*	*Willem f. Petri.*

Petrus f. Petri.

c. grondstekst *Amelb. f. Pet, f. Marien ex* patre; bijgeschreven naar beneden: inde *Arn. de Bercmoest* et libi *Arn. de Bercmoest,* inde *Kath. de Bercmoest f. Arn.,* libi *Arn. de Bercmoest f. Pet.*

a° 1403/9 te St. Gillis, Briefs de Molenbroek, *Arnoud de Bercmoest f. Pet., Amelb. f. Piet. Mariesone, les* enfans *Arnoud de Bercmoest.*

a° 1433 te St. Gillis *Arnoud de Bercmoest f. Pet. ex* duodé lociis, *Beatrix de Bercmoest f. Arn. ex* patre, libi *Arn. de Bercmoest f. Pet. ex* matre (hierachter: *Adraen* et *Amelb.* sunt libi) ; te Kemseke *Petrus de Bercmoest f. Arn. ex* patre. (N.B. In het renteboek a° 1470 te Kemseke de stede van *Petrus van der Bercmoest* aan de Cattestraete).

a° 1444 te St. Gillis, Briefs de Molenbroek, *Beatrix de Ze Bercmoest f. Arn., Adraen de le Bercmoest f. Arn.*

Analyse D:

Petrus,
† na 1376,
x
tr. *N.N.,*
† na 1398

Petrus f. Petri, x *N.N.*	*Amelberghe f. Petri*	*Arnoldus f. Petri,* † na 1433 x *N.N.*

Petrus f. Petri.

Petrus f. Arn.	*Kath. f. Arn.*	*Beatrix f. Arn.*	*Adraen f. Arn.*

E

a° 1376 te Kemzeke p. 9, grondtekst; Beatrix W. Maes, later bijgeschreven: *Pet, f. Pet. Marien.*

a° 1398 te Kemzeke p. 14 vo., grondtekst: *Petrus f. Pet. f. Marien,* later bijgeschreven naar boven; vel *Pet. f. Pet. f. Marien dictus de Bercmoest,* inde *Will. de Bercmoest f. Pet.* in dijclants, inde *Jac. de Bercmoest f. Pet.:* naar beneden: *Walth. f. Egid. Baerts.*

a° 1433 te Kemseke *Jac. de Bercmoest f. Pet, ex Will. f. Pet. de Bercmoest, Wilt. de Bercmoest f. Pet. ex* patre, relicta *Pet. f. Pet. f. Marien dictus de Bercmoest.* (N.B. nog andere renteposten ten name van *Pet. f. Pet. de Bercmoest ex* Johs. Baert f. Arn. en ex Elis. Laets; *Pet. Mariezone f. Pet. ex* Elis. f. Egid. de Male: en *Pet. f. Arn. de Bercmoest ex* patre).

Analyse E:

Petrus,
x
N.N.

'Jacobus f. Petri.	*Willem f. Petri,*	*Petrus f. Petri,* † vóór 1433	*Arnold* x *N.N.*

Petrus' f. A

F

a° 1399 te Lokeren p. 38 (6.11 en 19) *Elis. f. Johs. f. Henr. (de Hillaer* sive) *ver Lysbetten c.s.,* inde *Pet. ver Marien f. Eg.* 3 den.; p. 20 *Johs. f. Egid. ver Marien* 4½ den.

a° 1399 te St. Niklaas p. 27 *Johs. Anne f. Jac.,* bijgeschreven: *Egidius de Bercmoest f. Pet.* positum est in folio 3, alwaar: *Kath. de Bercmoest f. Eg. ex* patre.

a° 1403/31 te Lokeren, Briefs de Molenbroek, in Calkene-Overmeere: *Gille ver Marien, Johs. ver Marien f. Gille, Pieter ver Marien f. Gille.* (N.B. tot 1515 werden deze posten als „terres perdues" — uitgeveend — op dezelfde naam geboekt!).

a° 1433 te Lokeren p. 25, *Petrus ver Marien f. Eg.* 3 den. ex 6 den. *Elis. f. Johs. ver Lysbetten;* p. 15 vo † *Johs. ver Marien f. Eg. 4* den. obool.

a° 1433 te St. Niklaas p. 97 vo *Kath. de Bercmoest f. Eg. ex* patre; p. 106, *Marg. f. Jacobi Smets ex Egid. de Bercmoest f. Pet.*

Analyse F:

Egidius f. Petri, † na 1403, × *Elis. de Hilaer* sive *ver Lysbetten*

Petrus f. Eg.	*Johs. f. Eg.*	*Kath. f. Eg.*

Geheel buiten de administratie der grafelijke rente-boeken staat de akte van uitgifte van het goed „De Clusen" te St. Gillis in het register der goederen van St. Pietersabdij te Gent a° 1400, alreeds in § 1 geciteerd. Deze akte is voor het genealogisch 'bewijs van belang, omdat daarbij *Arnold, Gillis* en *Willem* als broers vermeld worden. De navolgende Synthese van A-F vindt, bij toetsing aan dat gegeven, een zelfstandige bevestiging in de akte:

a° 1400 „*Arend van der Bercmost* die men heet *Marien-*„*zoene* hout tgoet tClusen groet omtrent XXIII bunnere, XVII „buners vastinen, de muelene, cleen tiendekin te Verrasene,

Synthèse van A-F:

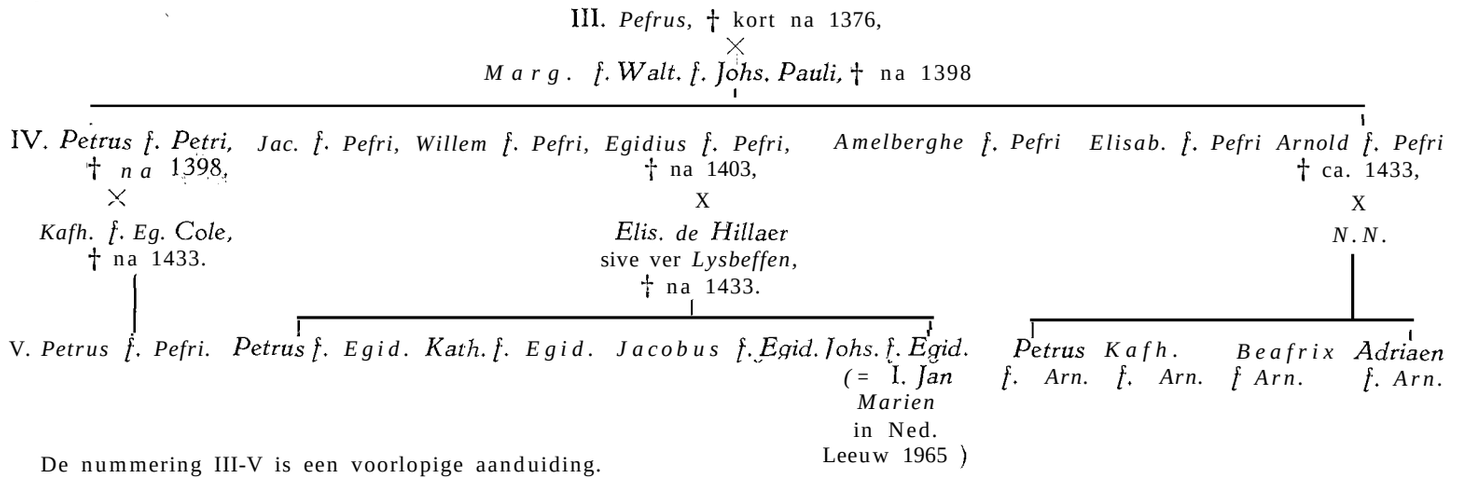

De nummering III-V is een voorlopige aanduiding.

„den autair te Verrasene, een tiendeken te Salychem en datter „toebehoort den VIsten scoef te Sincte Gillis en te Kemseke, „en een tiendekin te Sinte Jans ten Steene, eenen t(e)rmin van „IX jaere omme X lib. X S. gro. elck siaers d eerste pay met „vallende te kerstavende int jaer XIV c ende dan de heelft te „Sinte Jansmesse daer naer volghende heelft".

Deze akte wordt gedurende het gehele tijdperk van dit register 1400-1420 jaarlijks herhaald met aantekening van de betaalde termijnen. Van 1400 tot en met 1403 voldeden *Arend* en *Gillis* hun aandelen ieder afzonderlijk in de schepen-kamer te Gent, na 1403 voldeed Arend het geheel. Wij nemen hiervan over:

a° 1400 „Ontfaen van *Arend Marienzoene te* goeder rekeninghe, bij der hand van *Will* sinen broeder ..."

„Ontfaen van *Gillis Mariesoene* bij der hand van *Arende* sinen broeder. ..", bij der hand van *Wil.* sinen broeder ..."

a° 1401 „Ontfaen van *Arend Marienzoene* ... bij *Copine* sinen neve ..."

„Ontfaen van *Gillis Mariesoene* ... bij *Copine* sinen soene . ." a° 1402 „Ontfaen van *Gillis* sinen (d.i. *Arend's)* broeder te goeder rekeninghe van sinen deele ... bij de hand van *Jan sine neve*". a°1403 „Ontfaen van *Gillis van der Bercmost* ..." (R.A. Gent, fonds St. Pietersabdij no. 125 bis, register der goederen over de jaren 1400-1420).

Van de vele varianten van de familienaam: *Marien dicfus de Bercmoesf, (van) de(r) Bercmoesf, vrouw Marienzone, ver Marien, filius Marie, Marienzoene, Marien,* verdient de eerste hier de meeste aandacht, amdat de twee bestanddelen *Marien* en *de Bercmoesf* verbonden zijn met de oudste ontginningen van St. Gillis-Waas. De ontginning van het noordelijk moerengebied begon aan de Ripstraat (ripa = oever), de ontginning van het zuidelijk gelegen Koningsbos aan het Hoogend. Naarmate de ontginningen vorderden, werden aan- en afvoerwegen aangelegd, waarvan sommige vernoemd met de persoonsnamen van de ondernemers, Aldus ontstond oostwaarts van de Ripstraat naar Vrasene de B e r c m o e s t s t r a a t, tegenwoordig Broekstraat geheten. Bij gebreke van nauwkeurige belendingen duidde men de uitgegeven percelen moerland soms aan met „s t r a a t" (vgl. Archives départementales du Nord, Rijsel, serie B no. 1388 stuk 1282 bis, moerrekening van juli 1261; „In Waerscoot . . . Boutsard f. Wills: Snax hout ene s t r a t e an de erst bi Benthille". (N.B. Waarschoot is nu een gemeente ten zuidoosten van Eeklo, maar omvatte in de 13de eeuw een groot deel van het noordelijk moerengebied; zo ligt het gehucht Benthille thans onder de gemeente Kaprijke, ten noorden van Eeklo). *Pieter III* was nog cijnsplichtig aan de grafelijkheid uit de Ripstraat (daar lag ook het reeds genoemde goed „de Clusen" van *Anoldus* III 7) en te Vracene op de Goudberg. Van het Hoogend dwars door de Beulaert kwam de weg tot stand naar St. Niklaas, vanouds de Vrouw M a r i e - s t raat genaamd (Kapittelarchief Doornik, no 33 HH „Breve Cartularium Wasiae" sub St. Gillis); het traject onder St. Gillis werd inmiddels omgedoopt in St. Niklaasstraat, het traject onder Nieuwkerken behield de oorspronkelijke straatnaam,

Hiermede is het bestaan van Vrouwe *Marie in* de genealogie „Maris uit Marien" via de samenstelling *Marien dicfus de Bercmoesf* geografisch bepaald. Reeds meer dan zeven eeuwen herinnert de V r o u w M a r i e s t r a a t aan de naamgeefster van ons geslacht, een zeldzaam souvenir in een familiegeschiedenis.

Tijdrekenkundig moet de samenstelling *Marien-de Bercmoest* gevormd zijn tussen de aanvang der ontginningen te St. Gillis-Waas en de geboorte van III *Pieter,* d.w.z. in de dertiende eeuw, of kort tevoren. Dit tijdvak konden wij belangrijk inkorten door de vondst van de ouders en grootouders van *Pieter's* tijdgenote *Elisabef filia Johannis fiiii Marie dicta de Bercmoesf.*

Gezien de exclusieve samenstelling van de naam *Marien dictus de Bercmoesf* staat verwantschap tussen *Elisabet* en *Pieter* zeker vast. Andere tijdgenoten waren nog *Jacobus fs. Johannis fs. Marie,* ook wel genaamd *Jacobus de Bercmoesf,* en *Anfhonys Jansz Marien,* in wiens nageslacht afwisselend de namen *(ver)Marien* en *van der Bercmoesf* voorkwamen. Aan de hand o.m. van de hoofdcijnsen in het Land van Waas passen deze tijdgenoten van Pieter in het navolgend schema (zie de uitwerking in § 4):

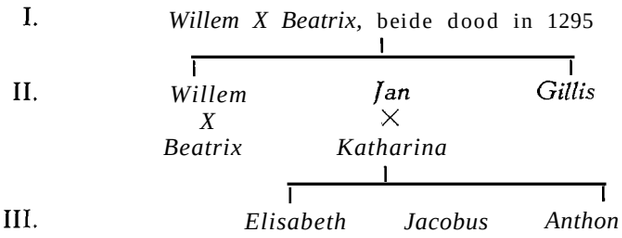

Bij onze *Pieter* ontbrak echter tot dusverre een aanduiding omtrent zijn vader. Nu is het bekend, dat men in het Land van Waas voor gewichtige zaken gebruik maakte van de schepenbank van Gent, vanwege het gezag dezer stad vooral in de 13de-14de eeuw. Dit geval deed zich in onze familie voor, toen een hooglopende twist — er viel zelfs een dode — door schepenen van Gent beslecht werd met het opleggen van een zoending, bestaande in betaling van 21 pond en van een zielemis. *Pieter* had zich borg gesteld voor de dader, een neef te Vrasene, maar deze bleef in gebreke, zodat de borg aangesproken werd. Deze financiële aderlating heeft *Pieter* niet lang overleefd. Van genealogisch belang is voor ons, dat *Pieter* in de hem, als beschadigde borg, verleende kwijting d.d. juli 1375 genoemd werd: *„Pieter van der Berchmoest fs. Gillis die men heet Mariensoene"* (g.a. Gent, Staten van goed no. 5 p. 395). De tussenvoeging *filius Gillis* geeft de plaats aan van onze III *Pieter* in bovenstaand schema.

§ 3. De rechtshistorische positie.

In „De Nederlandsche Leeuw" 1965 (kol, 377-'95) kwam al naar voren, dat onze familie behoorde tot de maatschappelijke kring van de „hoofdcijns" in het Land van Waas. Deze instelling was het bolwerk van de ontvoogding der gegoede plattelandsbevolking uit de middeleeuwse horigheid. Het is een unicum, dat daarvan in het Land van Waas een boekhouding bewaard bleef, reikende tot vóór 1300. Een moderne bewerking van deze boekhouding verscheen o.m. in de „Annalen van Waas" sinds 1963, gevolgd door uitgaven van A. van Geertsom en G. Roggeman onder de auspiciën van „De Vlaamse vereniging voor familiekunde". Voor het rechtskarakter van de „hoofdcijns" zij verwezen naar P. C. Boeren „Etude sur les Tributaires de l'Eglise dans le comté de Flandres du IX au XIV siècle" (ac. proefschrift, Nijmegen 1936). Zij, die in de hoofdcijns van een kerk opgenomen waren, bezaten de status van vrij persoon, gewaarborgd door die kerk. Hieraan werd de naam ontleend van „vrijgewijde dienstmannen", en uit deze stand van „bene nati", „boni homines", „homines bene opinionis" kwamen de schepenen der vierschaar en de 's gravenmannen in de leenhof voort. De vrouwen in de hoofdcijns waren, vanwege haar status van vrij persoon, huwbaar voor edelen. De oude landadel, voorzover deze door de voortdurende ongunst der tijden geen riddermatige staat kon volhouden, smolt zelfs met deze bovenlaag van de bevolking samen. Jan de Neve, griffier van het Hoofdcollege van Waas (1523-'51) filosofeerde: „enighe van deze oude edelen ghe„slachten zijn bij middel ende occasie van den oirloghe zoo „civiele als andere gherechte gefailleert, eenighe sijn nog in „wesen zoo inder werelt niet altijts gestandigh oft durable en „es" („Analen van Waas" dl. 9, p. 43).

Het is dan ook geen zeldzaamheid, als men „hoofdcijnsplichtigen" aantreft met riddermatige kwartieren. Mede bij wijze van voorbeeld, hebben wij de zestien kwartieren opgesteld en geanalyseerd van XII *Jan Maris,* gedoopt te Bazel-Waas 5

oktober 1597, de laatste van onze tak, die nog in het Land van Waas geboren werd. De tak van zijn broeder *Daniël* zette de familie ter plaatse voert.

1. De kwartierdrager:

1. *Jan Maris,* geb. 1597.

Zie Ned. Leeuw 1965, kol. 395 j°. „Nederland's Patriciaat" jrg. XXI, genealogie Maris sub III; hij is XII in de nieuwe stamreeks.

II. De ouders:

2/3. *Joos Maris, c.* 1570-1604/5, tr. *Elisabeth Weijn.*

Zie Ned. Leeuw 1965, kol. 393.

111. De grootouders:

4/5. *Jan Maris,* c. *1540-1579,* tr. *Cornelia Couthals.*

Zie Ned. Leeuw 1965, kol. 392.

6/7. *Daniel Weijn, c.* 1540-1603, tr. 1 ° *Adriana Houman.*

Zie Ned. Leeuw 1965, kol. 393.

IV. De overgrootouders:

8/9. *Joos Marien, c.* 1510-c. *1555,* tr. *Amelberghe Cappe.*

Zie Ned. Leeuw 1965, kol. 390.

10/11. *Christiaan Couthals, c.* 1510-1569, tr. 2" *Josyna Loocx,* † 1559.

Zie Ned. Leeuw 1965, kol. 393, mot verbetering van de naam der vrouw *Bock* in *Loocx.*

12/13. *Jan Weijn,* tr. *Elisabeth van Royen.*

Zie Ned. Leeuw 1965, kol. 394.

14/15. *Peter Houman,* † *c. 1567, tr. Mertina Vijdt,* † *1565.*

Zie Ned. Leeuw 1965. kol. 394.

V. De betovergrootouders:

16/17. *Servaas (ver)Marien,* † vóór 1524, tr. *Josyna Vijdt.*

Zie Ned. Leeuw 1965, kol. 387, sub IVb *Phaas en* vooral ook „Aanvullingen en verbeteringen" aan het slot van dit artikel; hij is VIII in de nieuwe stamreeks.
Wapen *Maris,* zie „Nederland's Patriciaat": links geschuind van rood en blauw, het rood beladen met een harp van zilver, het blauw met een omgekeerde harp van zilver, waarop een omgewende geluipaarde leeuw van goud, getongd en genageld van rood; oude zegels zijn niet bekend (zie nog § 4 de aant. onder III 8. *Johannes*)
Wapen *Vijdt,* **conform** kwartier 30.

18/19. *Jan Cappe,* geb. na 1482, † na 1552, tr. *Johanna Varebeke.*

Wapen *Cappe,* zie Ned. Leeuw 1965, kol. 391..
Wapen *Varebeke:* een golvende balk vergezeld van drie schelpen 2-3 (aldus *Jacob Verbeke,* griffier van Sinay en Belsele a° 1610; De Raadt „Sceaux Armoriés")

20/21. *Jan Couthals,* tr. *Catelyna van Hecke.*

Zie ondervolgende bijlage, de stamreeks *Couthals* met rectificatie van Ned. Leeuw 1965, kol. 393.
Wapen *Couthals,* zie ondervolgende bijlage, de stam reeks ad 1. 2.
Wapen Pan *Hecke:* drie zesbladige rozen (aldus *Catelyna's* broer *Pieter van Hecke,* schepen van Lokeren a° 1518; De Raadt „Sceaux Amoriés").

22/23. *Cornelis Loocx,* † *vóór* 1550, tr. N.N.

a° 1550 Renteboek van Waas p. 34 v° (R. A. Gent) sub Bazel: ***Josyna Loocx fa*** *Cornelis* uxor *Kerstiaen Couthals* ***ex de*** kinderen *Cornelis* ***Loom ex*** matre, ***rentes*** van 1, 1 en 2 demarii; later overgeboekt op Josyna *Couthals* fa *Kerstiaens* uxor *Joos Rottier* ***ad*** vitam.

24/25. *Jan Weijn,* tr. ? *Adriana Verstraten,* † na 1565.

Zie Ned. Leeuw 1965, kol. 394; hij was houder van een leen te Bazel a° 1525.

Wapen *Weijn,* zie Ned. Leeuw 1965, kol. 394.

De dochter *Elisabet* stamt vermoedelijk uit het eerste huwelijk.

26/27. *Pieter van Royen,* † 1563, tr. 1° *Marie Stoute,* tr. 2° *Adriana de Maere,* † na 1565.

Zie Ned. Leeuw 1965, kol. 394.

Wapen *Van Royen:* in zilver drie kepers van goud (De Herckenrode „Nobiliaire des Pays Bas. .." dl 111, p 1684).

Wapen ***De*** *Maere:* zie „Nederland's Adelsboek".

28/29. *Gillis Houman,* tr. *Amelberghe Bertram.*

Zie Ned. Leeuw 1965, kol. 394.

Wapen *Houman:* in blauw het schildhoofd links beladen met twee merletten van zilver.

Wapen *Bertram:* zie ondervolgende bijlage, stamreeks Bertram ad 11.

30/31. *Jan Vijdt,* tr. *Elisabeth Spruyt(aerts),* geb. 1482.

Zie ondervolgende bijlage, stamreeks Vijdt.

Wapen *Vijdt,* zie t.a.p. ad IV.

Wapen *Sprwijte:* een keper, vergezeld van drie schelpen(aldus *Gilles Spruyte,* schepen van Bazel a° 1436: De Raadt, „Sceaux Armoriés").

Deze zestien betovergrootouders zijn voor onze sociaal-demografische beschouwing karakteristiek, omdat zij allen behoorden tot de kring van de „hoofdcijns", en leefden in het laatst van de middeleeuwen. Wij bevonden, dat, *Maris* nu niet meegerekend, van de overige vijftien betovergrootouders tenminste zes stamden uit de middeleeuwse adel, namelijk 17. *Josyna Vijdt,* 20. *Jan Couthals,* 26. *Pieter van Royen, 27. Adriana de Maere, 29. Amelberghe Bertram,* en 30. *Jan Vijdt;* zie bijlage achter § 3.

Nu de kwartierdrager *Jan Maris,* voornoemd, zeker voor één derde „blauw bloed" in de aderen gehad blijkt te hebben, dringt zich de vraag op, hoe het in zijn rechte manstam gesteld was. In de eerste paragraaf bespraken wij de taalkundige betekenis van de naam vet *Marien,* maar deze naam heeft bovendien een rechtshistorisch aspect. Het woord „ver" of „vrouw" geplaatst vóór een vrouwelijke doopnaam, was het uitsluitend praedicaat van de echtgenote of de weduwe van een middeleeuwse ridder (vgl, J. Th. de Monté verloren „Hoofdlijnen rechterlijke organisatie in de Noordelijke Nederlanden" 4e druk 1967 blz. 86; W. A. Beelaerts van Blokland „Vaststelling der identiteit van enkele edelvrouwen" in „Bijdragen voor Vaderlandsche Geschiedenis en Oudheidkunde" 4e reeks dl. 10 blz. 252; aldus ook speciaal voor Vlaanderen, E. Warlop, rijksarchivaris te Kortrijk) Jonkheer Beelaerts schreef t.a.p., dat in overigens grondige genealogische studies het belang van de titel „vrouw (ver)" maar al te weinig in het oog gehouden wordt.

Deze wenk gevoelen wij als een uitdaging, die wij voor de genealogie Maris uit Marien gaarne aanvaarden. Allereerst diene een waarschuwing van Beelaerts: „opmerkelijk is echter, dat ook weduwen van ridders na te zijn hertrouwd met lagere edelen of zelfs met burgers „vrouw" blijven heten ...". Dit verschijnsel wijkt namelijk af van het hedendaags gebruik, dat

een vrouw bijeen opvolgend huwelijk een aan haar vorige man ontleende titulatuur verliest. Wij tasten in het duister omtrent de echtgenoot van vrouwe Marie, die onze stamvader geweest is, en, zolang deze onbekend blijft, kan zijn al dan niet ridder-matigheid slechts indirect vastgesteld worden. Hiertoe zijn in dit stadium de navolgende richtlijnen voorhanden:

1. De zekerheid bestaat, dat de stammoeder *Marie* haar titulatuur „vrouwe" dankte aan haar huwelijk met een ridder.
2. De mogelijkheid bestaat, dat deze *Marie* als riddersweduwe hertrouwd is
   a. met een riddermatige man van lagere rang (knape),
   b. met een man van lagere stand (burger).
3. Onze stamvader, echtgenoot van vrouwe *Marie,* moet behoord hebben tot één der schakeringen van 1, 2a of 2b.

In de samengestelde naam *Marien dicfus de Bercmoesf* duidt de *Bercmoest* vermoedelijk op onze stamvader, maar dit gegeven zonder meer biedt geen houvast. Uit de samengestelde naam volgt wel, dat de nazaten van vrouwe *Marie* bijzonder gehecht waren aan hun afstamming van moeders zijde. Deze gehechtheid ligt voor de hand bij voormelde schakeringen 2a en 2b, maar deed zich evenzeer voor bij huwelijken van voorname erfdochters met ridders.

Onze stamreeks wijst uit, dat vrouwe *Marie* vóór 1300 geleefd heeft, dus vóór de Guldensporenslag anno 1302, die het „democratisch" bestel in Vlaanderen heeft ingeluid: zij verkeerde dus in de klassieke feodaliteit, toen de ridderschap nog zó besloten was, dat een huwelijk met een burger nauwelijks aan de orde kon komen. Dit is dan een meer algemene overweging, om de „grote onbekende" echtgenoot van vrouwe *Marie* te rangschikken onder cijfer 1 of 2a van de hierboven gestelde schakeringen met voorbijgaan van 2b. Deze algemene aanwijzing vindt steun bij een specifiek drietal sociale feiten (hieronder: a-c), die naar voren kwamen. Zo staat (a) in de baljuwrekening van Waas a°1397/8 een post ten laste van „*Johan filz Marien* et son varlet", en, volgens het „Glossaire Français" van Ducange (tomus 1X „Glossarium Mediae et Infimae Latinitatis", uitgave 1887), verstond men onder „varlet" in de hoofdbetekenis: „nom qu'on donnait aux jeunes gens de la première qualité, avant qu'ils eussent été faits chevaliers". Bij het hanteren van een taalkundige verklaring van een middeleeuws woord kan de bedenking rijzen, dat die verklaring niet altijd strikt gericht is op een bepaalde rechtshistorische gevolgtrekking, in casu de pretentie van riddermatigheid blijkende uit het houden van een „varlet", maar anderzijds staat vast, dat genoemde V *Jan ver Marien,* zowel door vrouwe *Marie,* als van moederszijde door ver *Lysbetten,* nauw verbonden was met riddermatige relaties in het verleden, Hierbij komt (b), dat het „Hof de Cluse" met ap- en dependenties, waarvan *Jan's* vader *Gilles* en *Jan's* oom *Arnold,* omstreeks 1400 de gezamenlijke deelgenoten waren, de allure had van een adellijk goed. Aan zodanige status beantwoordde ook (c) het huwelijk van *Jan's* zoon, onze VI *Laurens,* met een dochter van *Heinric de Hertoghe,* schepen van Waasmunster, a° 1458, eigenaar der omwalde hofstede „Ter Wouwe"(„Ter Woluwe" behoorde in 1558 aan *Heinric's* kleinzoon *Jan de Hertoghe Olivierszn. C.S.:* archief abdij Roosenberg te Waasmunster no. 11 fo. 34vo. juncto no. 12 fo. 23 vo. en fo. 41). De familie *De Hertoghe,* voerende in goud een aanziende hertekop van rood, werd gerekend tot de edelen in het Land van Waas. „Le Blason" (2e jaargang p. 63-67) vermeldt onder de nazaten van *Jan de Hertoghe* het grafschrift in de kerk te Waasmunster van jonker *Charles de Hertoghe fs. François,* overleden 23 februari 1620.

Josse de Hertoghe verkreeg op 6 april 1629 adelsbevestiging met de titel chevalier (De Herckenrode „Nobiliaire des Pays Bas ..." dl II, p. 128).

De volgende generatie VII *Jan Laurensz.* kennen wij als schepen van Rupelmonde a° 1493, formeel een stemhebbende stad ter Staten-Generaal (Ned. Leeuw 1965, kol. 379). Het leek toen nog niet te voorzien, dat de in 1452 zwaar geteisterde stad haar oude luister nimmer zou herwinnen.

Hiermede zijn wij gekomen tot VIII *Servaas ver Marien,* no. 16 in de bovenvermelde „16 kwartieren", die, zoals men al weet, huwde met *Josyne Vijdt,* een ongeveer honderd jaar jongere nazate van *Jan Gillisze Vijdt,* schildknaap in het Land van Waas a° 1429. Symptomen van een riddermatige leefwijze waren echter in haar generatie niet meer aanwezig; het leengoed van deze *Vijdt*'s, gekwalificeerd met krijgsdienst te paard van 100 schellingen, was kort tevoren — na 1487 — verkocht (zie bijlage Vijdt sub 111).

Tot zover gaat onze voorgenomen beschouwing van de rechtshistorische positie der familie *Maris* uit *Marien.*

Bijlage van § 3,

Onder verwijzing naar deze bijlage, werd in § 3 gesteld, dat tenminste zes van de zestien kwartieren van *Jan Maris,* geboren 1597, uit de middeleeuwse adel stamden, namelijk *Vijdt, Couthals, Van Royen, De Maere, Bertram* en nogmaals *Vijdt.* Het vaststellen van adeldom was geen eenvoudige onderneming, omdat in het algemeen „edelen" in de oude akten alleen als zodanig gekwalificeerd werden, indien zij „ridder" waren. Wij mogen dus al heel tevreden zijn met het bereikte resultaat, dat trouwens voor het doel van onze demografische beschouwing van de hoofdcijnsplichtige bevolkingsgroep ruimschoots toereikend is.

Het bewijs berust voor *Couthals, Bertram* en *Vijdt* op de lijst van de „edellieden van geboorte en wapene gevestigd in het Land van Waas" uit het jaar 1429, opgemaakt op last van Philips de Goede ter gelegenheid van de instelling van de Orde van het Gulden Vlies („Annalen van Waas" dl. 9, p. 353) ; de nadere uitwerking van dit bewijs volgt hieronder A-C. Van de geboren edellieden werden alleen zij beschreven, die een gekwalificeerd onroerend goed bezaten — men kan zeggen: een adellijk goed —, zodat van de gebroeders *Simon* en *Pieter Couthals, de* laatstgenoemde, die heer was van het Hof ter Elst te Bazele, wel voorkomt op de cedul a° 1429, maar *Simon* daarop ontbreekt.

Het bewijs berust voor *Van Royen* op De Herckenrode „Nobiliaire des Pays Bas. .." dl. 111, p. 1684, en voor *De Maere* op de publicatie in „Annuaire de la Noblesse de Belgique" a° 1879.

Voor enkele andere kwartieren bestaan minder stellige aanwijzingen van adeldom. Dit geldt o.m. voor 31. *Elisabeth Spruyte Jacob Gillisdr.,* wier nicht *Barbele Spruyte Gillis Gillisdr.* op de leenrol a° 1528 onder Bazel herhaaldelijk met het praedicaat jonckfrauwe betiteld werd. *Barbele* hield o.m. het leengoed op de Wijenakker te Bazel, gekwalificeerd met krijgsdienst te paard van 100 schellingen, welk leen a° 1468 in bezit was van grootvader *Gillis Spruyte* („Annalen van Waas" dl. 60, 2e afl., p. 196). Zo ook met betrekking tot 18. *Jan Cappe,* jonckfrauwe *Lysbette Caps* op dezelfde leenrol, maar hun verwantschap staat niet vast.

A. *COUTHALS:*

I. *Gillis Simons Couthals,* † circa 1425, tr. *Beatrix van der Elst,* † *1453* of kort daarna, dr. van *Jan* en *Kathelina Gillisdr. Bertram.*

Gillis erfde vóór 1405 van zijn vader *(Simon Gillisz.* x *Elisabet Gillis Raesdr.)*'s gravenleen Het Hof Ter Dorent te Bazel-Waas, tiendplichtig aan de abdij St. Boudelo, en droeg dit vóór 1408 over aan zijn broer *Peter* (R. A. Beveren, fonds St. Boudelo oud no. 34, nieuw no. 382).

Gillis na 1415, in opvolging van zijn broer *Johannes,* beleend met 's gravenleen Het Hof ter Elst te Bazel, groot c. 15 bunders met hof en geding, waaraan verbonden o.m. krijgsdienst met een paard van 100 sch. („Annalen van Waas" dl. 61, le afl.).

Uit dit huwelijk:

1. *Simon,* volgt II.

2. *Pieter Gillisz. Couthals,* † *1462,* tr. *Margriete Coels,* dr. van *Jan* en *Beatrix Hutsers.*

Schildknaap in het Land van Waas a° 1429 („Annalen van Waas?', dl. 9, p. 353).

Beleend met „ter Elst" ex patre a° 1426 („Annalen van Waas" dl. 61, le afl.).

Baljuw en ontvanger van Crubeke 1446 en vlg.

's Gravenman in de leenhof en schepen van Bazel, zegelde o° 1436 met een roos vergezeld van drie vijfpuntige sterren (De Raadt „Sceaux Armoriés").

In de hoofdeijns te Bazel van St. Baafsabdij Gent, met hun kinderen („Annalen van Waas" dl. 67).

II. *Simon Gillisz. Couthals,* tr. ? *Lysbet van Esbrouck,* weduwe van *Theunis Simons de Westeline.*

In de hoofdcijns te Vrasene van St. Baafsabdij Gent: 1 *Amelberghe* x *Heinric* Ghents, 11 *Elyzabeth de Ghents* x *Gillis Bertram,* 111 *Kathelyna Bertrams* x *Jan van der Elst,* IV *Beatrix van* der *Elst* x *Gillis Couthals,* V hun kinderen Jnn, *Simon en* zijn zoon *Franco* te Barsele, *Elyzabeth te* Barzele, *Amelberghe* x *Pieter van Raemsdonck,* stroedeckere. *Niklaas* en *Pieter* te Baersele („Annalen van Waas" dl. 9, p. 95).

c. 1450 Cijns van Crubeke in de heerscape van Beanfort, *Mergriete Neelss* over *Symoen Couthals, Lysbet van Esbrouck daarna Vranc Couthals* (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 45312).

III. *Franco Simons Couthals,* geb. c. 1440, tr. 1° N.N.; tr. 2° *Elisabet van Rooden,* dr. van *Jan,* schepen te Bazel 1480, en *Katelyna Jans Haecs;* zij hertr. *Jan Leeckelaerts.*

c. 1490 Cijns van Crubeke van de heerscape van Byaffoirt, *Vranc Couthals* kinderen, Jnn *Couthals f. Vranc over de* kercke van Barzele en *Lysbette van Roeyen,* en over Pieter *Beertram* ende *Gillys van Dale* (A. R. A. Brussel, Rekenkamer n° 45312 waarin latere herziening van de cijns uit 1540).

Elisabet van Rooden x *Franco Couthals* met hun kinderen *Jacob en Margriet* in de hoofdcijns te Haasdonk van St. Baafs Gent („Annalen van Waas" dl. 68). N.B. *Jacob* voornoemd tr. *Efeke Thyelaerts.* Toen hun kleinzoon *Jacob* in 1580, kort na verkoop zijnor hofstede, „de Repenburch" te Bazel, overleden was, was de tak van 111 *Franco* in de mannelijke lijn uitgestorven; de nalatenschap werd in twee staken verdeeld, de staak van grootmoeders *(Thyelaerts)* zijde en de staak van grootvaders *(Couthals)* zijde. Van grootvaders zijde waren nog drie, vrouwelijke naamdraagsters deelgenoten, dochters van † *Christiaen* (zoon van IV *Jan)* onder wie de inmiddels overleden *Cornelia Couthals,* weduwe van *Jan Joosz Maris* (R. A. Beveren, Bazel no. 1.39, p. 58, akte d.d. 7 juli 1581, j° 27 dec. 1581 en 28 mei 1551).

Uit het eerste huwelijk:

IV. *Jan Franz Couthals,* tr. 1° N.N.; tr. 2° *Catelyna van Hecke,* dr. van *Jan* en *Margriete van Waelputte.*

Jan bezat een hofstede op de Wyenakker te Bazel a° 1528 (De Schoutheete de Tervarent „Livre des Feudataires au Pays de Waas" p. 373).

In de hoofdcijns van St. Laurentius te Lokeren: 1. *Margriete van Waelputte x Jan van Hecke,* 11 *Catelyne Jans van Hecke x* Jan *fs.* Frans *Couthals* te Bazele met hun zoons *Jan* en *Christiaen* te Barsele (R. A. Beveren, Gemickboek 1).

De echtelieden *Couthals-van Hecke* zijn de kwartieren 20-21 van *Jan Maris,* geb. Babel 1597; zie de „16 kwartieren" in § 3.

B. *BERTRAM:*

1. *Gillis Pieters Bertram,* schildknaap in het Land van Waas in 1429 („Annalen van Waas" dl 9, p. 353), † vóór 1468, tr. 1° N.N.; tr. 2° *Elisabet.*

Beleend met 's gravenleen het „Goed ten Bossche te Bazel a° 1435 (De Schoutheete de Tervarent „Livre des feudataires au Pays de Waas" p. 51, j° „Annalen van Waas" dl. 62 le afl. p. 28). Dit leen was een zgn. „boodschappenleen".

Egidius Bertram de Esbrouecke fs. *Petri ex* patre eigenaar van land de Esbroek te Bazel supra Dorent, cijnsplichtig aan de grafelijkheid (A. R. A Brussel, Rekenkamer nos. 45228 a° 1398 en no. 45230 a° 1433 sub Bazel).

In de hoofdcijns te Bazel van St. Baafsabdij Gent: liberi *Elysabet* x *Gillis Bertrams,* n.l. *Jan, Lysbet* x *van den Lande, Kathelyne* x *Gillis Blocs* („Annalen van, Waas" dl. 67).

Uit het eerste huwelijk:

11. *Pieter Bertram,* tr. *Amelberghe van Overvelde.*

Beleend met het Goed ten Bossche groot 25.5. gemet te Bazel, ex patre a° 1468 („Annalen van Waas" dl. 62, le afl., p. 28). In 1528 was leenhoudster zijn kleindochter *Barbele Bertrams* fa. *Gillis* (De Schoutheete de Tervarent „Livre des feudataires au Pays de Waas" p. 333).

Pieter *Bertrams* te Bazel zegelt a°. 1468 met een gaande beer, 's gravenman in den hove van Waas a°. 1481 (De Raadt „Sceaux Armoriés" en „Annalen van Waas" dl. 9, p. 384); a°. 1480 schepen van Bazel (Serrure "Weerbare mannen van Waas").

111. *Cornelis Pieters Bertram,* † 1518/24, tr. *Heyken Brouwers.*

a° 1495 *Cornelis Bertram* f. *Pieters cijns* comende uut *Amelberghe van Overvelde Pieter Bertrams wijff* te Crubekc 15 den. parisis (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 4'5313 p. 60).

a° 1517 *Cornelis Bertram* e.a. erfpachters van de poort van Rupelmonde ; a° 1527 erfelijke cijns op 6 gemet 225 roeden van de horije van *Cornelis Bertrams* (R. A. Beveren, stadsrekening Rupelmonde).

IV *Amel Bertram,* tr. *Gillis Houman,* zn. van *Peter,* schepen te Bazel a° 1480, en *Catharina N.*

13 mei 1525 Boedelscheiding tussen *Heyken Brouwers, weduwe van Cornelis Bertram en* hun kinderen o.w. *Pieter Bertram* en *Amele Bertram,* gehuwd met *Gilles Houman; Amele* verkreeg land op de merschcouter te Bazel, een halve bunder land te Bazel belast met een rente voor de H. G. te Rupelmonde (n.b. volgens de „slaper" der kerk van Rupelmonde a° 1509 behoorde dit land, genaamd „den Eertackere" gelegen bij Yoetefons straetken, aan *Berbele Bertrams* wilen was *Gillys Beertrams,* belend *Cornelys Beertrams* lant), en land op de Sandberch in Crubeke belast in de *cijns van* Crubeke (R. A. Beveren, Rupelmonde no. 10).

a° 1490 *Gilles Houman* f. *Pieters* cijns van Crubeke (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 45312, laatste deel).

a° 1472 *Katharina* femme de *Pieter Houman* 8 *mesures de* terre grafelijk leen (A. R. A. Brussel, leenboek van Waas, no. 1105).

De echtelieden *Houman-Bertram* zijn de kwartieren 28-29 van *Jan Maris,* geb. Bazel 1597; zie de „16 kwartieren" in § 3.

C. *VIJDT:*

I. *Jan Gillisz. Vijt,* schildknaap in het Land van Waas

a° 1429 („Annalen van Waas" dl 9, p. 353), tr. *Margriete Spruyfe.*

Beleend a° 1435 met een grafelijk leengoed te Bazel en Vrasene, groot c. 12 bunders, waaraan o.m. verbonden krijgsdienst met een paard van 100 sch. („Annalen van Waas" dl. 61, le afl., p. 24).

In de hoofdcijns te Bazel van St. Baafsabdij Gent: liberi *Margriete f. Amelberghe f. Clemencie Spruyts* x *J. Viit* n.l. *Gillis* en *Mathijs* („Annalen van Waas" dl. 67, p. 112) ; uit een ander huwelijk: *Joos Viit Johs.,* meyer van Bazel, a° 1456 zegelt met een keper vergezeld van drie bloemen binnen een *rand*schrift met zijn naam (De Raadt „Sceaux Armoriés"); diens zoon *Jan* kocht na 1487 het leen van III *Jan Gillisz* voor *9600* gr. („Annalen van Waas" dl. 61, le afl., p. 24).

11. *Gillis Jansz. Vijf,* tr. *Kathelyna van den Dale,* dr. van *Pieter* en *Lysbette van Dackenam.*

Houder van het leen te Bazel en Vrasene ex patre a° 1468.

In de hoofdcijns te Rupelmonde van St. Baafsabdij Gent met hun kinderen *Jan* en *Lysbet* („Annalen van Waas" dl. 67, p. 114).

III. *Jan Gillisz. Vijt,* tr. *Amel van Moersele,* † *1473,* dr. van *Christiaen,* te Rupelmonde, en *Lysbet Staes Adaemsz.*

Houder van het leen ex patre a° 1473; zie sub 1.

In de hoofdcijns te Haasdonk van St. Baafsabdij Gent met hun kinderen *Jan* (volgt IV), *Joos* (weerbare man te Bazel 1480), *Gillis* (weerbare man te Bazel 1480 x *Lysbet van den Bogaerde* te Rupelmonde, waaruit een dochter *Amelberghe Vijdt), Janne* x 1° *Joos Ver Gouwen* (waaruit een zoon *Jan Vergouwen), Lysbette* x *Jan van Raamsdonck, Katelyne* x 1° *Jan. van den Briele to* Rupelmonde en 2° *Gillis Neelsz.* („Annalen van Waas" cll. 68, p. 82).

IV. *Jan Jansz. Vijf,* tr. *Elisabeth Spruyt (aerts),* dr. van *Jacx* en *Amelberghe Bernaerts.*

's-Gravenman in den hove van Waas, zegelt 30 april 1527 met een spoor, het rad naar boven, voogd van *Adriaen Jansz Vergouwen* te Bazel, kleinzoon van zijn zuster *Yanne Vijt* x *Joos Vergouwen,* bovengenoemd (De Raadt „Sceaux Armoriés").

12 juli 1524 De voogden van de eerste kinderen van Phaes *Marien, Jan Vijdt te* Temse en zijn zuster, *Pieter Vijdt Joose., Bette Vijdts,* allen erfgenamen van hun nicht *Amelberghe Vijdt fa. Gillis* (R. A. Beveren, Rupelmonde no. 10).

In de hoofclcijns te Kruibeke van St. Pietersabdij Gent: 1 *Jan Maes* x *Elena Bogiers fa. Gillis* ex *Beatrix van Moortere;* 11 *Margriete Maes* x *Thomas Vijt;* 111 *Josyne Vijt* x *Servaas ver Marien;* IV kinderen *Marten, Adriaan en Joos ver Marien* (zie nog „Aanvullingen en verbeteringen" aan het slot van dit artikel).

In de hoofdcijns te Temse van St. Baafsabdij Gent: *Elysabet Spruytaerts* (1482) x *Jan Vijt,* Bazele, en hun kinderen *Gillis,* presbyter (in 1528 vice-cureyt van Bazel), *Mertine* x *Pieter Houman, Lysbet* x *Corn. van Montenaken, Amelberge Vijt* te Antwerpen („Annalen van Waas" dl. 68,p. 101).

11 dec. 1565 Verkoop van een vierendeel bunders op poortgoed bij versterf van *Martyne Vijdts,* nu toebehorende haar dochter *Mertine Houman, Gillis Huychelincks* huisvrouw te betalen 4 ponden 10 sch. en de rest, ter dood en aflivicheyt van *Pieter Houmans* vader van voorn. *Martyna Houman* (R. A Beveren, Rupelmoncle no. 340 bis).

a° 1495 cijns van Crubeke van den hoenderen, *Jacop Spruute (i.v.m.* andere cijnsen; zoon van *Gillis Spruute en Margriete's Bocs* (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 45313).

De echtelieden *ver Marien-Vijdt* zijn de kwartieren 16-17 van *Jan Maris,* geb. Bazel 1597; zie de „16 kwartieren" in § 3.

De echtelieden *Vijt-Spruyt* (aerts) zijn de kwartieren 30-31 van *Jan Maris,* geb. Bazel 1597; zie de „16 kwartieren" in § 3.

§ 4. De stamreeks.

I. *Willem ver Marien, genaamd van der Bercmoest,* dood in 1295, tr. *Beatrix,* dood in 1295, in de hoofdcijns te St. Gillis-Waas van St. Baafsabdij Gent.

a° 1295 Hoofdcijns te St. Gillis-Waas van St. Baafsabdij Gent: *Willem, Jan, Gillis, Margriete, Katlyne* filii *Beatrijs van der Bermoest* („Annalen van Waas" dl. 62, le afl., p. 49). N.B. de gehuwde vrouwen en weduwen droegen hier de naam van hun man („Annalen van Waas" dl. 62, p. 21).

Zie voor verdere documentatie van de samengestelde naam § 2 slot.

Uit dit huwelijk:

1. *Willem,* tr. *Beatrix,* in de hoofdcijns te Vrasene van St. Baafsabdij Gent, zonder kinderen.

   Hoofdcijns te Vrasene van St. Baafaabdij Gent, in de generatie 1320/50 („Annalen van Waas" dl. 62, le afl., p. 48).

2. *Jan,* volgt 11.
3. *Gillis,* volgt IIa.
4. *Margriete.*
5. *Katlyne.*

11. *Jan ver Marien genaamd van der Bercmoest,* in de hoofdcijns te St. Gillis-Waas van St. Baafsabdij Gent, gegoed te Kemzeke en Zwijndrecht, † kort na 1350, tr. *Katharina,* dr. van *Willem Salomons* en *Elysabefh,* in de hoofdcijns te Verrebrouk van St. Baafsabdij Gent.

a° 1295 Hoofdciins te Verrebrouck van St. Baafsabdij Gent: *Wilhelmus* fs. *Salomonis,* Beatrix eius soror. *Elysabeth* eius soror; in dezelfde rubriek: *Elysabeth* uxor *Wilh. filii Salomonis, Katharina* eiae soror; in de volgende generatie: *Martinus* et *Kat. liberi Elys. W. fs. Salomon, en onder* Kat. bijgeschreven: *Johs. de Bercmoest* („Annalen van Waas" dl. 62, p. 50, na vergelijking met de oorspronkelijke tekst).

a° 1304 *Jehan* de *Beromoest* te Kemseke (A. R. A. Brussel, rolrekeningen no. 1677).

a° 1.350 Renteboek van Waas, sub Kemseke p. 56 *Johs.* f. *Willi f. Marien;* sub Zwijndrecht p. 17 vo. *Johs. f. Willi Marien en* p. 24 Kater. *uxor Johs. f. Marien,* later bijgeschreven *Elis.* et ***Cnth.*** *liberi Johs. Marien* (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 47226).

Uit dit huwelijk (geboren omstreeks 1320) :

1. *Katharine.*
2. *Elysabeth,*

   a° 1350 Renteboek van Waas, sub St. Gillis, p. 17 *Karel* f. *Arn. Ammans,* later bijgeschreven: *Elis.* f. *Joh. f. Marie dicta de Bercmoest* (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 47226).

   Hoofdcijns te Haasdonk van St. Pieter Gent, in de generatie 1320/50 aan het hoofd van een cijns: *Elisa Marisone* x Jan *Honts.*

3. *Jacob;* hij was gegoed te Vrasene-Goudberg en te Sinai, tr. N.N.

   a° 1350 Renteboek van Waas, sub Vrasene p. 9, vo. en 10 vo. ter plaatse, genaamd de Goudberg *Jacobus* f. *Johs. de Beromoest ex Egid. Lamb. Ammans;* sub Sinai p. 7 j° 14 *Jacob f. Johs. f. Marie,* later bijgeschreven: *Kath. f. Jac.* f. *Marie,* in het renteboek a° 1395 ten name van *Johs.* de *Drustelaar f. Kath.* ***f.*** *Jac. Marie* (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 47226).

   a° 1352/59 „Granarium Wasiae" van St. Boudelo, sub Sinai: Jacq. f. Marien (R. A. Beveren, fonds St. Boudelo no. oud 111, nieuw 468).

Uit dit huwelijk: *Katharina,* voormeld.

4. *Anthonys,* gegoed te Haasdonk en Kieldrecht, ontginner van moergroaden, † circa 1387, tr. *Kathelyna,* geb. te Verrebrouc, in de hoofdcijns te Haasdonk van St. Baafsabdij Gent.

   Hoofdcijns te Haasdonk van St. Baafsabdij Gent, in de generatie 1320/50: *Katelyna* x *Tonys* ***f.*** Marien, nata in Verrebrouck („Annalen van Waas" dl. 62, p. 44) ; overgenomen in het hoofdcijnsboek a° 1466 aan het hoofd dezer cijns: *Katharina* x *Anthonis* Mariensoens met de kinderen *Jan, Jacob, Amelberghe* x *Willem's Riken* en *Margriete* („Annalen van Waas" dl. 67, p. 85).

   a° 1374 Moerbrieven der grafelijkheid in het domein Beveren voor *Tys* f. *Marien en* ***Jan*** *van* der *Bercmoest* (zijn zoon), in 1357 verantwoord in de rekening der ontvangsten uit de moerbrieven *Thys Marie zone, Willem de Rike, Jac.* f. *Marie* en *Jehan le Bercmoest* (A. R. A. Brussel, Rekenkamer nos. 6883/4).

   a° 1394 Hoenderrenten te Haesdonk: *Jan Theuniszoene* voor de stede daer *Thonis Marienzone* plach te woenene, *drie* hoenders (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no 50630, rentes domaniales de Beveren).

   N.B. Deze stede is kenlijk „de Leeuw", huis en hofstede aan de Steenweg komende aan de plaats te Haasdonk, waarover een akte tussen zijn kleinzoons *Anthonis Riken* en *Jan* Janse *Verbercmoest,* zie hieronder ad c.

Uit dit huwelijk:

a. *Jan,* in de hoofdcijns te Haasdonk, van St. Baafs Gent, ontginner van moergronden, gegoed te Haasdoak, Kieldrecht, Verrebrouk en Stekene, † kort na 1414, tr. *Lysbette van den Bossche,* in de hoofdcijns te Stekene van St. Baafsabdij Gent,

   Hoofdcijns te Steneke van St. Baafs Gent: *Lysbette van den Bossche fa. Batrix van den Bossohe fa. Beatrix* van den *Velde* x Jan *Mariensoens.* met de kinderen Jan en *Heinrich* (1423).

   a° 1376/98 Renteboek van Waas, Stekene: *Johs. Mariensone* (A. R. A. Brussel, Rekenkamer nos. 45227/8).

   a° 1359 Renteboek van Beveren, Kieldrecht; *Jan f. Marien,* twee hofsteden, Verrebrouc: *Jan van der Bercmoest,* woestine (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 45310; deze erfcijns van de „woestine commencant au bout de la dicque jusques au chemin de Verrebrouck sans mesure" werd in 1414 verantwoord in de domeinrekening van Beveren ten name van *Johan Thijs c.s.* en in 1420 ten name van zijn zoon *Jehan filz* Marien c.s. Rekenkamer no 6886).

   a° 1389/99 De ontvangst der moerbrieven a°. 1374 ten name van Jan *van der Bercmoest* verantwoord ten name van *Jeh. Mariensone* (Archives départementales du Nord, Rijsel, rekeningen serie B nos. 5323 en vlg.), *en* a° 1394 ten name van Jan *van der Bercmoest* (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 50630, rentes domaines Beveren).

   a° 1394 Hoenderrenten te Haesdonk: *Jan Thonis* ***f.*** *Marien,* 3 hoenders, Jan *Thoniszone* pro sua sare '5 hoenders, Jan *Theuniszone* 1 hoen, Jan *f. Theunis* 1 hoen, *Jan Theunis f. Jans* pro sua parte 2 hoenderen, *Jacob en Theunis* de kinderen van *Jan Theuniszone* 1 hoen, Jan *Theuniszoene* voor de stede daer *Thonis Marienzone* plach te woenene 3 hoenderen (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 50630, rentes domaines Deveren).

   a° *'1409 Jehan Thijs* tient a ferme le marseap en allant de Crubeque (tot 1413) (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 13888, comptes receveurs de Crubeke).

   26 oct. Jaargetijde van *Jan Thonyszone Lysbetten* syns wijfs ende haar kinderen, een ghent viertal rogs erfel. rente (Renteboek kerk Haasdonk a° 1439).

b. *Jacob,* in de hoofdcijns te Haasdonk van St. Baafs Gent, ontginner van moergronden, gegoed te Kiel-

drecht en St. Niklaas, † vóór 1399, tr. 1° *Ghertrude;* tr. 2° *Betrijs Jans van der Gouwen.*

a° 1387 Moerbrieven der grafelijkheid in het domein Beveren o.m. Jac. *f. Marien* (A.R.A Brussel, Rekenkamer no. 6884).

a° 1389 Renteboek van Beveren, Kieldrecht, *Cobbe f. Marien* een hofstede (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 45310).

15 januari het es iaergetijde *Jacob Thonissoens* ende *Ghertruden* syns wijfs ende *Beatricen* syns wijfs ende haer beider knderen (Rentcboek kerk Haasdonk a°1439 in „Annalen van Waas" dl. 64, Ze afl.).

a° 1399 Renteboek van Waas, St. Niklaas, liberi *Jacob f. Anth. f. Marie* 10 *den., inde Pet. f. Jacobi f. Anth. Marien* (A. R. A. Brussel; Rekenkamer no. 45229 p 35; in het renteboek a° 1433 no. 45230; *Pet.* f. *Jacobi f. Anth. Marien ex* patre).

a° 1430/5 *Christoffel Mariezone* een halve bunder en 62 roeden moers ligghende ter selver stede XXXIII/£ 11 S.VIII den.gr.; item van *Christoffel Jacobs* een bunder moure up de voirs. oestvaard ende loopt te XX gr. up de roede LXX sc. gr.; item van den selven *Christof van* V roeden slachmoers IX gr. van ellec roede oomt XXXVII sc. VI gr. (Archives clépartementales du Nord, Rijsel, serie B no. 5379, rekening a°1430-35 dijken Saeftinghe en Rieldrecht, fol. 3 en 3 vos).

c. *Amelberghe,* gegoed te Haesdonk, in de hoofdcijns aldaar van St. Baafs Gent, tr. *Willem 's Riken,* ontginner van moergronden, gegoed te Haasdonk o.m. op de Moest.

a° 1387 Ontvangst uit moerbrieven in het domein Beveren o.m. *Willem de Rike* (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 6884) ; a° 1385 amende en la parochie de Haesdone de *Will. de Rike* ealangé quil avait forbattu ; a° *1399* cijns te Haesdonk *Guille le Rike* (alsv.) a° 1421/39 *Anthonis Riken f. Wilhelmi* zijn echtgenote, zonen en dochters' een erfelijke rente van 2 sch. op huis en hofstede in den bogaard van *Jan ver Bercmoes f.* Jans voor het jaargetijde van *Anthonis 's Riken* voorzegd, voor welke erfelijke rente veronderpand werd huis en hofstede van Jan *van der Bercmoest f. Jans* „de Leeu" te Haasdonk aan de Steenwech komende aan de plaetse („Annalen *van Waas",* dl. 64 „Erfelijke renten van de H. Geest te Haasdonk no. 75, j°. 47).

d. *Margriete,* gegoed te Haasdonk.

16 juli 1439 belend *Margriete ver Barchmoest* hofstede te Haasdonk („Annalen van Waas" dl 64, p. 126).

IIa. *Gillis ver Marien genaamd van der Bercmoest,* geb. vóór *1290,* in de hoofdcijns zijner moeder, a° 1350, gegoed te Vrasene in het Land van Waas, tr. *Kathalina Driechs;* zij maakte vóór 1381 te Gent een accoord over het versterf van haar man met diens kleinzoons Gillis c.s.

a° 1350, Renteplichtig aan de grafelijkheid 5 denari *Egidius f. Will. de Berckmoest* te Vracene (A. R. A. Brussel, Rekenkamer, grafelijk renteboek van Waas no. 45226 sub Vracene).

19 febr. 1381, Inschrijving van de akte, „dat *Gillis van der Bercmost* over hemselve encle over H e r *Jacobe* ende *Pietere* sinne broederen, die hi verva(n)gt, *Jan vander Beromost over* hem selve, *Pieter de Hont* als vochd *van Lisb.s' bercmosts* mive *Griele s'Vos* syn kommen voor scepenen ende hebben quitte gescolden *Cataline Driechs* van der versterffte van *Gillise van* del- *Bercmost* haren wetteliclen man was, ende kenden hen van deser versterffte jeghen de voors. weduwe wel vereffent verdeelt ende al wel versceden ende verholden, niets uttegedaen ende gesondert, ende verlieten hare den eet, encle t hoir voors. belooft by trouwen ende waerheden t goet dat si anvert hebben up te leggene ende weder te ghevene in t stic (= in de staat) dat *Gillis* voors. noch leefde . . . (g. a. Gent, Staten van Goed no. 7, pag. 27).

Uit dit huwelijk:

Pieter, volgt 111.

III. *Pieter ver Marien genaamd van der Bercmoest,* geb. c. *1320,* ontginner van moergronden, gegoed te St. Gillis-Waas, te Vrasene op de Goudberg, te Kemzeke en te Lokeren, grafelijk geoctroieerd makelaar in zout 1349, † kort na 1376, tr. *Margaretha,* †

documentatie §§

„*Laurens* *Ghijs* *Pieter*
der Berckmost scepenen ende
welbetaelt ende gedaen
tweepayementen *Gillis*
twelcke versoen twas ende
diergelicke welcke paymen-
ende betaelt *Berch-*
fs Gillis heet Mariensoene
van Berchmost Michielssoenen-
Jander Vrassenne, de-
welcke alsevandentwee
paymentenendesielnesse Laurens endesinnen
ende (g.a.
no

N.B. Schepenen hadden. aanvankelijk in september 1374 — toen *Gillis* de *Smet* nog niet aan de kwetsuren overleden was — een mildere zoending opgelegd, waarbij beide partijen gestraft werden met een pelgrimage : „*Pieter Mariezoene* sal doen sine pelgrimage te onser vrouwen te Valveert over t mesgreep dat i misgreep up *Gillese* de Smet ende voert dat *Gillis* de *Smet* sal doen sinnen peelgrimage te Triere in aalmaenge (allemagne) over de quaede woirde die hi up Pieteren sprack ende seycle ende up hem misgreep.. . ende hiermede mutua acquit" (g. a. Gent, Staten van Goed, no. 5, p. 397 v").

De dader, die in 'deze akte *Pieter Mariezoene* en in de akte van juli 1375 *Pieter van der Berchmost Michielssoene* vernoemd wordt, vonden wij éénmaal elders vermeld n.l. in het grafelijk renteboek van Waas als *Petrus* f. *Mich. f. Johs. de Berckmost* te Vrasene (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 45226 sub Vracene p. XI) ; hij zou een kleinzoon kunnen zijn van 11 *Jan in* onze genealogie. De *Pieter van der Berchmost,* die *in de* akte van juli 1375 als beledigde partij optrad, is wellicht identiek met *Pieter Mariensone f. Jans,* die in een Gentse akter als borg optrad a° 1380/I (g. a. Gent, Staten van Goed no 7, p. 22 v° ;) hij zou een zoon kunnen zijn van 11 *Jan* in onze genealogie. In elk geval betrof deze zoending kenlijk een familievete, waarbij onze 111 *Pieter* als borg het gelag heeft moeten betalen.

a° 1376 Renteboek van Waas, sub St. Gillis p. 5 v° : *Elis. f. Will. Campo, Johas. Baert f. Mich., e e n* rente „De Reepstraete" es 'Pet. *Marien* (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 47227).

a° 1398 Renteboek van Waas, sub Lokeren p. 82 v°; waghendienst solvendi in medio marcij *Jacob f. Griel Voss es Pet. ver Marien* (alsv. no. 47228). N.B. *Jacob Voss* was kenlijk de zoon van 111 G *Elisabeth.*

Uit dit huwelijk (geboren c. 1340-1350):

1. *Pieter,* ontginner van moergronden, gegoed te St. Gillis-Waas en te Kemzeke, † na 1418, tr. *Katherina,* † na *1433,* gegoed te St. Gillis-Waas, dr. van *Egidius Cole.*

Zie voor documentatie §§ 1-2.

a° 1389 Moerbrieven van de grafelijkheid in het domein Beveren, sub Saeftingen: *Piet f. Marie* (A. R. A. Brussel, Rolrekeningen no. 584).

a° 1406 Compte Ouvrages faits aux diques de

Verrebrouc-Kieldrecht: „à *Pierre f. Marien* pour *avoir* diqué ramené sur le dit ouvrage 9 bottins a vue nec f. comen 9 verges de terre aux prix de 5 den. groz pour le verge monté chacune bottine 3 sch. 9 den. groz qui val. pour les dessuses 9 bottins 33 sch. 9 den. groz". N.B In deze rekening komt Pieter enige malen voor terzake dergelijke leveranties (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 28038, compte rendu par *Jean le Fivre,* moermaitre domain de Beveren).

Het zwaartepunt van *Pieter's* belangen lag in het domein Beveren te Kieldrecht, Verrebrouk, Saeftingen. Het ligt daarom voor de hand op hem te betrekken: a. baljuwrekening van Aalst a° 1382: „...In Obbrakele *Pieter Marien,* ghecallengiert alsdat hij up tijden voerleden soude hebben gheleghen sargant over tghemeene dorp voer Aelst, contrarije mijnheere, waeraf hij gat (gehad) soude hebben 6 groten sdaghs; paeys, ter beden van Robbrecht van Scoernessen, omme 20 pond"; b. baljuwrekening der Vier Ambachten a° 1380: „...In Axel Ambocht... van dat *Jan f. Doux* ghecalengiert wa van twiste ende van wonden jeghen *Katelinen, Pieter f. Marien,* pais omme 3 pond, comt mijns heeren deel 40 s". (N. de Pauw „Jehan Froissart's Cronyke van Vlaanderen" dl. 11 (Gent 1900) p. 479 en p. 618).

a° 1427 Kerkrenteboek St. Pietersabdij Gent, sub St. Gillis-Waas: *Jacob Hoornic c.s.* over *Kateline Coels f. Gillis* 9 den.; p. 7 de wed. *Pieters van der Berckmoest over* haar man 13 den. N.B. volgen nog enige percelen teeltland in het Westluolende ter Cluse op naam van *Pieter van* der *Berckmoest f. Pieters* de oude (kenlijk na diens, overlijden nog onverdeeld) (R. A. Gent, fonds St. Pietersabdij n° 405).

Uit dit huwelijk:

a. *Pieter,* ontginner van moergronden, gegoed te St. Gillis-Waas.

Zie voor documentatie §§ 1-2.

a°1427 Kerkrenteboek St. Pietersabdij Gent, sub. St. Gillis-Waas: *Pieter van del- Berckmoest f. Pieters* de jonghe over sinen vader I ghemet enz. (R. A. Gent, fonds St. Pietersabdij n° 405).

b. *Jan,* pachter van de Woelpitmolen en van de Heidemolen van Crubeke 1407-1417.

a° 1408, 1417 *Jehan filz Piet Marien* resp. *Jehan Pierre filz vel- Marien,* maunier, lequel a tenu eest au lun des molins de Crubeke appellé le Woelpitmoelne... et lautre moulin appellé le Heidemoelne; a° 1419 ledit maunier a livré pour le part de monsieur pour le 5e mesure de tout le blé que le dit molin gagne (A. R. A. Brussel, Rekenkamer nr. 13888, comptes receveurs de Crubeke).

N.B. Deze *Jan Pieters ver Marien* plaatsen wij hier, omdat, hij eenmaal in deze rekeningen genaamd wordt *Jan Cole f. Marien* (de naam *Cole* c.q. ontleend aan zijn moeder), terwijl een alternatief, voor plaatsing elders, niet aanwezig lijkt.

c. *Katherine.*

2. *Jacob,* priester, pastoor van Nieuwkerken-Waas, gegoed te St. Gillis, te Kemske, en te Nieuwkerken „de Bredebrouc" en de Caenbeke".

Zie voor documentatie § 2 en de aant. onder IIa.

Register van tienden van St. Boudelo a° 1387, a° 1404 sub Nieuwkercke: dominus *Jac. de Beremost* tiendplichtig uit zijn goederen „de Bredebroue" (tezamen met Johs. f. Ger. de Brake) en „de Caenbeke" (R. A. Beveren, fonds St. Boudelo nos. oud 85 (nieuw no. 440), oud 34 (nieuw no. 382)).

Kerkerentenboek van St. Pietersabdij Gent a° 1427 sub St. Gillis p. 33; *Jacob van der Beremoest f. Pieters* over Willem van Damme 15 gemet, 1 bunder voor syn huus, it. in den Ghaver it. ½ gemet mersch in de 28 gemet (van ter Kluze), it. 2 bunder in slaechs an de Moistrate, it. 2 gemet woestine in den meulen (R. A. Gent, fonds St. Pieters no. 405).

a° 1376 Grafelijk renteboek van Waas, sub St. Gillis p. 5 v° domin. *Jac.* de *Bel-amoest* 25 sch. 1 obool (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 45227).

3. *Willem,* ontginner van moergronden, gegoed te St. Gillis-Waas en te Kemzeke ,tr. *Elisabet Ranout,* in de hoofdcijns te St. Gillis-Waas van St. Michielsabdij Antwerpen, dr. van *Sander* en *Katharina Goetem.*

Zie voor documentatie § 2.

Hoofdcijnsboek St. Michelsabdij Antwerpen, te St. Gillis: 1. *Sander Ranout* x *Ka. Goetem f.* Ka. *Martijns,* 11 *Elisabet Ranout* x *Willem ver Berchmoest,* III 1. *Natalia ver Berchmoest x Johs. Pierssone, 2. Amelberge ver Berchmoest* x *Petrus van Goethem* („De Schakel" Antwerpen 1965 dl. 2, p. 124).

a° 1366/7 Moerbrieven uitgegeven in het domein Beveren o.m. in het 9e blok *Will* f. *Marien* (A. R. A. Brussel, Rolrekening no. 583).

a° 1374/5 Moerbrieven der grafelijkheid in het domein Beveren: in het 9e blok *Wille* f. *Marien* (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 6883, oomptes de la Chastellenie de Beveren) ; in Hulsterloo *Wille Mariezone* (A. R. A. Brussel, Rolrekening no. 574).

a° 1403/9 Briefs de Molenbroek, en la parochie de St. Gillis p. 89 v°: *Guil. f. Marien* f. *Plet.*

Uit dit huwelijk:

a. *Natalie,* tr. *Johs. Pierssone.*

b. *Amèlberghe,* tr. *Petrus van Goefhem.*

4. *Gillis,* volgt IV.

5. *Amelberghe,* gegoed te St. Gillis-Waas en te Kemzeke.

Zie voor documentatie § 2.

Briefs de Molenbroek. St. Gillis-Waas a° 1403/9: *Amelberghe f. Pet. Mariesone;* a° 1431 compte de la moere, terres perdues : *Amelberghe* f. *Pet. Marien 2* bonn. 50 verges (A. R. A. Brussel, Rekenkamer nos. 7935/8).

6. *Elisabeth,* gegoed te St. Gillis-Waas, tr. *Griele Vos.*

Zie voor documentatie § 2 en de aantekening onder IIa.

Briefs de Molenbroek, St. Gillis-Waas a° 1403/9 p. 89 v°: *Elisabet f. Marie* f. *Piet,* p. *90 Elisabet* f. *Marien de Beremoest* (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 7935).

7. *Arnold,* gegoed te St. Gillis-Waas en te Kemzeke, houder van het Hof „de Clusen" te St. Gillis, afhangende van St. Pietersabdij te Gent, groot 40 bunders annex de molen, tienden te St. Gillis, Salychem, Kemzeke, St. Janssteen en Vrasene ,alsmede het „altaar" van Vrasene, † c. 1427, tr. 1° N.N.: tr. 2° *Clare Coppijn,* dr. van *Heinric* en *Margriete Raes.*

Zie voor documentatie §§ 1-2.

Briefs de Molenbroek 1403/9 te St. Gillis-Waas: *Arnoud* de *Beremoest f.* Pet (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 7935).

Kerkrenteboek St. Pietersabdij Gent a° 1427 te St. Gillis-Waas p. 5 v°: *Arnoud van der Beremoest f. Pieters* uit Jan Taelboom 9 den. (R. A. Gent no. 405).

Uit het eerste huwelijk:

a. *Pieter,* gegoed te St. Gillis-Waas en te Kemzeke.

Briefs de Molenbroek 1403/9 te St. Gillis-Waas: les enfans *Arnoud de Beremoest* (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 7935).

b. *Katharina,* gegoed te St. Gillis-Waas.

c. *Elisabef,* gegoed te St. Gillis-Waas.

Kerkrenteboek St. Pietersabdij Gent a° 1427 p. 27 v°: *Lysbette van der Beremoest f. Arnouds* over haar vader (R. A. Gent, St. Pietersabdij no. 405).

Uit het tweede huwelijk:

d. *Adriaan*, gegoed te St. Gillis-Waas.

Grafelijkheidsrenteboek van Waas a° 1433, St. Gillis: *Adriaan de Bercmoest f. Arn.* 9 den. ex domino *Jac. Baert* (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 45230).

e. *Amelberghe*, te Gent.

f. *Beatrix*, gegoed te St. Gillis-Waas, tr. *Jan Coels.*

In de hoofdcijns te Temse van St. Baafsabdij Gent: libcri *Amelberghe fa. Mabelie van der Hnghe* x *Jan Raes;* IV *Margriete Raes* x *Heinric Coppins;* V *Clara Coppins* x *Arnoud van Bercmoest;* VI kinderen *Adriaen* te St. Gillis (z-ka; d.i. 1474-61-52), *Amelberghe* Gandavi, *Beatrix* († *72-52;* d.i. overleden 1472-52) x *Jan Coels* („Annalen van Waas" dl. 68, p. 101).

8. Johannes, priester, gegoed in het Land van Waas.

Zie voor documentatie de aant. onder IIa.

a° 1376 Heer *Jan van der Bercmoest,* priester, bezegelt op de derde dag na de H. Lucas de Evangelist een uiterste wil van (onleesbaar) om te Rupelmonde begraven te worden; het zegel' vertoont een boom binnen een randschrift: een zespuntige ster gevolgd door de tekst (s)igillum *Ja(n) va(n) de(r) Berchmoest.*

N.B. Dit zegel is het enige heraldische gegeven uit de middeleeuwen. Rietstap „Armorial Général" vermeldt: *Verberckmoest* Vlaanderen, gevierendeeld van rood en zilver met een hartschild van goud. Aldus ook Bosmans „Armorial ancien et moderne de la Belgique" (Brussel a° 1889). Dit wapen werd gevoerd door *Jan Verberckmoes,* in 1683 schepen van Waasmunster (Koller, verzameling van Wase familiewapens).

IV. *Gilles ver Marien genaamd van der Bercmoest,* geb. c. *1348,* gegoed te St. Gillis-Waas, Lokeren en St. Niklaas, deelgenoot van zijn broer Arnoud, houder van het Hof „de Clusen" te St. Gillis, afhangende van St. Pietersabdij Gent, groot *40* bunders annex de molen, tienden te St. Gillis, Salychem, Kemzeke, St. Janssteen en Vrasene, alsmede het „altaar" van Vrasene, ontginner van moergronden, † kort na 1427, tr. *Elisabeth,* gegoed te Lokeren, † na 1433, dr. van *Johannes Hendriks (de Hillaer alias) ver Lysbetten.*

Zie voor documentatie §§ 1-2.

a° 1365 *„Jacob Ghysels* sal doen sinne peelgrimage t onser vrouwen te Ronsevalle encle *Jan van Meeren ser Jans* cnape *van* Meeren te Sint Ambrosis te Melanen (Milaan) over t mesgreep dat sy mesgrepen up *Gillis Mariensoene.* voort sal *Gillis* voorseyt doen sinnen pelgrimage te Sint Michiels int Water over t mesgreep dat i mesgreep up *Jnoob* ende *Janne* voorseyt... (g.a. Gent, Staten van goed no. 3, p. 358).

N.B. De afkoopsom voor de pelgrimage naar St. Ambrosis te Milaan bedroeg 5 pond, voor de pelgrimage naar St. Michiels-in-het-water te Atrecht slechts 20 schellingen (J. B. Cannaert, „Bijdragen tot de kennis van het oude strafrecht in Vlaanderen", Gent a° 1835, p. 351 en vlg.). Uit de verhouding van de afkoopsommen kan men de strafmaat afleiden.

Grafelijk renteboek van Waas, te Lokeren p.p. 6, 11, 19 e.a.; renten ten name van *Elisabeth f. Johs. f. Henr. (de Hillaer sive) ver Lysbetten* en verwanten (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 7935 en no. 45229). De Hillaar was een plaatsnaam in Lokeren („Annalen van Waas" dl. GO, 2e afl., p. 273).

Uit dit huwelijk:

1. *Pieter,* gegoed te Lokeren, ontginner van moergronden.

Zie voor documentatie §§ 1-2.

a° 1405/6 Baljuwrekening van Waas, te Waasmunster: *Jehan de le Hettinghe* beboet wegens het slaan van *Pierre Marien* met een stok (A. R. A. Brussel, Rekenkamer no. 14109).

2. *Jan,* volgt V.

3. *Katharina,* gegoed te St. Niklaas.

Zie voor documentatie § 2.

4. *Jacob,* gegoed te St. Gillis-Waas op „den Eecberch", schepen aldaar 1421, tr. N.N.

Uit dit huwelijk:

Gillis, tr. N.N.

a° 1421 Abdij Drongen, pachtboek, te St. Gillis „behorende ten goede van Zalechem" p. 18, t Land dat men heet op den Eecberch houdt 8 buenre 57 roeden *Jacop van der Bercmoest* houdt 2 mesures 41 roeden om 29 pro.. i mes. erven om 1 capoen, 1 dienst encle 4 sch. 8 den. par., en 1 mes. erven'1 capoen 1 p. 5 sch. par. (Oudarchief Abdij Drongen, reg. no. 8).

N.B. Deze *Jacob Gillis* is kenlijk de grootvader van *Jacob Mariensoens Bercmoest* „St. Gillis in den Eecbergh" x *Katelyne Polfliet,* in de hoofdcijns te St. Pauwels (1478—59) van St. Baafsabdij Gent met hun dochter *Katharina; deze Katharina* komt als *Katharina van der Bercmoest* met haar vader *Jacop Mariezone f. Gillis van der Bercmoest voor* in het Renteboek van Waas a° 1470 sub St. Gillis p. 100 (R. A. Gent no. 642).

a° 1427 Kerkerenteboek St. Pietersabdij Gent, te St. Gillis, p. 32 vo: *Jacob Gillis Mariesoens zone* 1 bunder hen.ackers, 3 bunders an Cappaertstrate, noch ½ buunder hen ackers; ...Jacob Marien t derde del 2½ bunder heen ackers, 2 ghemet int Vlamyncgoet, in den brant den nederen moer en den hoocken inslach den hout groot synde onder al 8 bunder; p. 3 vo *Jacob van der Bercmoest f. Gillis over Jan Baerts f. Wout* renten 6 pond 5 den. 20 den. en 20 den.; p. 6, vo. id. over sine vader, p. 7 id. 18½ den. en 18½ den. (R. A. Gent, St. Pietersabdij, no. 405).

V. *Jan ver Marien* (een enkele maal nog genaamd *van der Bercmoesf)* (= 1 in Ned. Leeuw 1965, k. 383), geb. circa 1375, ontginner van moergronden, bezat a° 1427 in opvolging van zijn vader en zijn oom Arnold het collatierecht te Vrasene afhangende van St. Pietersabdij Gent met de tiendrechten, gegoed te Lokeren, landeigenaar van „Trebbruuc" te Waasmunster, † vóór 1433, tr. 1° *Elisabeth Kerf,* dr. van *Rogier* en *Amelberghe van Waeslakene;* in de hoofdcijns te Waasmunster van St. Baafsabdij Gent, tr. 2° *Beatrix Loos,* gegoed te Lokeren, Dacknam en Waasmunster, dr. van *Gillis Janz.*

Zie voor documentatie §§ 1-2 en Ned. Leeuw 1965, k. 383. „Trebbruuc" of „Rebbebrouck" gelegen nabij Pots een tweetal kilometers noordwest van Waasmunster-centrum in de richting Lokeren ten westen van Pontrave op de noordelijke oever van de Durme, behoorde in 1548 aan de erfgenamen van Servaes van Steelandt (archief abdij Roosenberg, Waasmunster, register 15 fol. 40 v") ; dit land staat thans bekend onder de naam „het Rijbroek", Baljuwrekeningen van Waas (A. R. A. Brussel. Rekenkamer nos. 14106 en vlg.) :

a° 1397/8 Waasmunster: reeepte de *Johan filz Marien* et son varlet lesquels fut condempn. chacun en lamende de 3 pond pour ce qui naveront Martin de Helst.

a° 1410/11 Waasmunster; recu de *Jehan Marien* qui fu condempn. en lamende de 10 sch. par. pour avoir battu du poing Guill. Keesaert.

a° 1421/22 Waasmunster: recu de Joh. Hughe a cause cl avoir feru du poing *Cateline* la fille Joh. *Maerien,* fu jugié en 10 sch.; de selve Joh. Hughe a cause d avoir feru du poing au visage la dite *Cateline* dont lamende est 10 sch.; dc Joh. Hughe qui navra de son coutel Jehan Marien dont lamende est 3 pond.

a° 1422/23 Waasmunster: recu de *Jehan Marien* qui à la poursuite de Joh. de Pudevelde fu jugié en la peine de 8 pond parisis.

a° 1408/9 Lokeren: *Gillis* le *lose* behoet wegens het slaan van Baudin Heermans.

a° 1410/11 Waasmunster; recu de *Gillis* le *Lose de* ce qui'l cria a loy l'héritage de Jehan du Pont, dont lamende est 10 seh.

a° 1399 Grafelijk renteboek van Waas, sub Lokeren p 20 *Johs. f. Egid. ver Marien,* de wastines 4 den. ob.; alsv. a° 1433 p. 15 † *Johs.* f. *Egid. ver Marien,* de wastines 4 den. ob. (A. R. A. Brussel, Rekenkamer nos. 45229/30).

a° 1399 Grafelijk renteboek van Waas, sub Lokeren p. 42 vo: ...*Egid. Lose* f. *Johs,* inde *Beatrix* f. *Eg. Loozen;* p. 49 *Egid. Lose f. Johs.* „in Waasmunster"; sub Waasmunster: *Eg. Lose f. Johs,* inde *Beatrix, Passchier, Jobs.* et *Katel.* liberi *Eg. Loezen* (A. R. A. Brussel, alsv..)

St. Baafsabdij Gent, fermerie a° 1479 sub Dacknam een rente comende uyt *Beatrix t Losen* comende uyt *Gillis* te *Loezen* (R. A. Gent, fonds St. Baafsabdij no. K 1454).

a° 1427 St. Pietersabdij kerkrenteboek p. 35: In Vrasenen *Janne van der Berckmoest* hout den altaer van vrasene metter ghaus tiende. (R. A. Gent, St. Pietersabdij no. 405). Zie voor dit collatierecht ad IV *Gillis;* het goed „de Clusen" was in de jaren 1421/26 inmiddels verkaveld, blijkens dit kerkrenteboek.

Hoofdcijns te Waasmunster van St. Baafsabdij Gent: 1 *Amelberghe* fa *Amelberghe van. Waeslakene* x *Roger Kerf;* 11 *Elisabeth Kerf* x *Jan dan den Beremost;* III kinderen: *Franco* (1463), *Jan (1453* -61), *Laurens* († 1466; d.i. volledig afbetaald ook over dood), *Rubertus* (1464), Marie (1453) x *Andries* van *Scoete, Margriete (1479)* x *Bertelmeus Landericx, Johanna* (1467) x *Cornelis Wilsens* te Hulste, *Amelberghe* x *Pieter van Lare.* („Annalen van Waas" dl. 66, 2e afl., p. 206, sub Waasmunster).

Uit het eerste huwelijk o.m.:

1. Franco.

Mogelijk identiek met *François ver Marien,* in 1476 schepen der heerlijkheid van Lede buiten St. Lievenspoort van Gent. („Coutumes des pays et comté de Flandres", quartier de Gand tome X p. 325).

2. *Jan.*

Vermoedelijk identiek met *Jan* van der *Bercmoest,* tr. *Maria van den Driessche,* † 1475, dr. van *Johannes en Agneta de Brake,* in de hoofdcijns te Waasmunster van St. Baafsabdij Gent („Annalen van Waas" di. 66, 2e afl., p. 21.9) met hun zoon Gillis. In 1480 was *Gillis van der Bercmost* meyer van Waasmunster; deze tr. *Maria ver Lysen* („Annalen van Waas" dl. 69, p. 192, juncto appendix). Hun kleinzoon *Gillis Rogiers van der Bercmoest* tr. *Marg. Buyens ex* matre Zoete *Hendriks ver Marien* („Annalen van Waas", dl. 66, p. 212, juncto appendix) een kleindochter van *Laurens ver Marien,* die hier sub 3 volgt (Ned. Leeuw 1965, k. 354).

3. *Laurens,* die zijn vader op „Trebbruuc" opvolgde, zette onze tak voort (Ned. Leeuw 1965, k. 383, sub II).

In deze stamreeks kregen voor wat de 14de eeuw betreft, alle gevonden naamgenoten uit het Land van Waas een plaats: in zoverre dus een volledige genealogie, Hoewel de generatie levende tegen het einde der 15de eeuw hierop wel moet aansluiten, leverden de bronnen in het algemeen geen voldoende bewijs op. Onze tak maakt een 'gunstige uitzondering, dank zij de geschiedenis van „Trebbruuc" in het locaal archief der abdij Roosenberg te Waasmunster. Voor andere takken zijn, in bovenstaande stamreeks, de potentiële voorvaders: II 4 a Jan *Anthonysz;* III 1 b *Jan Pietersz.;* IV 2 *Jan Gillisz.;* III 1 a *Pieter Pietersz.;* III 7 a *Pieter Arnoldusz.;* IV 1 *Pieter Gillisz.;* II 4 b *Jacob Anthonisz.;* IV 4 *Jacob Gillisz.;* III 7 e *Adriaen Arnoldusz.*

Van de varianten van de geslachtsnaam hebben *Van der Bercmoest,* en, in mindere mate, (ver) *Marien* beklijfd. *Marien* ging over in *Maris.* Waarom de één opteerde voor, *Van der Bercmoest,* een ander voor *Marien,* bleef een open vraag. Zo vindt men in de akten reeds III 7 *Arnoldus* en verder diens nazaten steevast aangeduid met *Van der Bercmoest,* maar door één uitzondering bleek, dat *Arnoldus* in de wandeling toch *Marien* genoemd werd (akte van „de Clusen" a° 1400: „*Arend van der Bercmoest,* d i e m e n h e e t *Marienzoene*").

Wij mogen deze studie besluiten met een dankbetuiging aan de Eerwaarde Heer A. Maris C.S.S.R. te Antwerpen voor diens hartelijke samenwerking.

Aanvullingen en verbeteringen op „Maris uit Marien" (Ned. Leeuw 1965, kol. 377-395):

De belangrijkste rectificatie betreft de in kol. 391 alinea 2 gestelde filiatie in onze rechte stamreeks van V e *Joos* uit IV e *Pieter.* In do eerste plaats bleek, dat *Pieter's* hofstede niet gelegen was op het „poortgoed", maar aan de Bazelstraat-Moyenstraat. Hiermede vervalt de zakelijke grond voor gemelde filiatie. Bovendien bewijst de inmiddels gevonden hoofdcijns te Kruibelre van St. Pietersabdij Gent positief, dat V e *Joos* een zoon was van IVb *Phaes* en diens eerste — tot dusverre onbekende — vrouw *Josyne Vijt:*

1. Jan *Maes* x *Elena Rogiers fa. Gillis ex Beatrix van Moortere,*

II. *Margriete Maes* x *Thomas Vijt,*

111. *Josyne Vijt* x *Servaas ver Marien,*

IV. *Marten, Adriaen* en J o o s v e r M a r i e n.

Uit deze rectificatie volgt :

1") kol. 387 aanvullen : IVb *Phaes (Servaas) ver Marien,* tr. 1° *Josyne Vijt,* in do hoofdcijns te Kruibeke van St. Pietersabdij Gent, dr. van *Thomas en Margriete Maes,* tr. 2°...;

2°) kol. 388 aanvullen : Uit het eerste huwelijk:

1. *Marten,* volgt Vb.
2. *Bertel..*
3. *Josyna...*
4. *Adriaan.*
5. *Joss,* volgt Vc.

N.B. de zoon 2. *Bertel en de* dochter 3. *Josyna,* die in de hoofdcijns ontbreken, waren overleden" tijdens de opstolling van het betreffende „Gemickboeck";

3") kol. 390 in IVc wijzigen: „a° 1509 eigenaar van één der twee hofsteden in de wijk het poortgoed", in: „a° 1509 eigenaar van een hofstede aan de Bazelstraat-Moyenstraat aldaar";

4") kol. 390 onder IVc schrappen: Uit dit huwelijk: 1 *Joos,* volgt Vc";

5°) kol. 391. schrappen alinea 2 „De filiatie . . . . ..".

kol. 381, regel 25 „...weerbare mannen van Waas a° 1450 : *Jan* was hier niet meer bij. ..", invoegen : „tenzij hij identiek is met de op deze lijst voorkomende *Hannyn' Laureys fs. Jans";*

kol. 383; 1 Jan enz., zie aanvullingen hierboven § 4 ad V *Jan ver Marien* enz.

kol. 355: Invoegen tussen de kinderen 1 en 2: „Uit het tweede huwelijk :";

kol. 386, regel 7/8: Kerchem lees,: Berchem.

kol. 390, 5e regel en vlg. wijzigen in:

1. *Elisabeth Marien.* ged. Bazel 7 iuni 1557, † ald. 19 juni 1627, tr. Bazel 6 febr. 1618 *Joos van Mieghem,* geb. 1575, † alcl. 26 dec. 1632. zn. van *Nicolaas;* hij hertr. Bazel 17 april 1629 *Amelbergha* aan *Mieghem.* (N.B. In haar overlijdensakte werd *Elisabeth Marien* genoemd: „*Elisabeth Marimans* (!) huysvronw van *Joos van Migem Cleys,* out omtrent 36 jaren".

2. *Joannes Marys,* ged. Bazel 25 april 1590.

3. *Anna Maris,* ged. Bazel 17 jan. 1593, † ald. 26 maart 1640, tr. Bazel. 18 jan. 1617 *Joos Verdonck;* hij hertr. (onclertr. Bazel 3 nov. 1641) *Anna Maes.* (N.B. In de huwelijks- en de overlijdensakte was *Anna Maris* genaamd *Mariemans resp. Maerman).*

4. *Maria Mariman.* ged. Bazel 4 febr. 1596.

5. *Johannes Mariman*, ged. Bazel 18 juni 1600.

kol. 390, 7e regel v.o.: *Amelberghe Cappe* in de hoofdcijns te Haesdonk van St. Lambertus-Luik, lees: *Amelberghe* Cappe in de hoofdcijns te Haasdonk van St. Gertruid-Nevel ; fiat dienovereenkomstig wijziging in le-3e regel v.o.

kol. 391, 11e regel v.o.: vervolgen als volgt: a° 1399 Renteboek van Waas p. 158, vo, 170 vo, 181 renten ten name van *Adaem* Cappe **f.** *Joh., Katharina* de *Scaverbeke* te St. Niklaas, inde *Johs Cappe* **fs.** *Adaem.* Hoofdcijns te St. Niklaas van St. Baafsabdij Gent: 1 *Amelberghe van den Damme* x *Pieter de Scaverbeke*, 11 *Kathelyne* de *Scaverbeke* x *Adam Caps*, 111 *Jan Cups* (1479-1549). Laatstgenoemde tr. *Margreta van der Stappe* te Bazel.

kol. 391/392: Bij de kinderen 1 tot en met 6 en bij VIe *Jan Joosz. Maris*... „in de hoofdcijns..." lees: in de hoofdcijns te Haasdonk van St. Geertruid-Nevel.

kol. 391. Bij 2. *Pieter Marien Maris* invoegen; tr. 1" *Josina Couthals*, † c **1576, dr.** van *Christiaen* en *Johanna Volckericx Joosdr.*, in de hoofdcijns te Zwijndrecht van St. Pietersabdij Gent. tr. 2°...

kol. 393; 1 *Frank Couthals* en vlg., zie de verbeterde stamreeks in bovenstaand artikel „Maris uit Marien" 11 bijlage van § 3. 111 *Christiaen Couthals* † 1569 tr. *Josyne Bock*, lees: tr. 2" *Josyne Loocx* † 1559.

Inhoud van buitenlandse boeken en tijdschriften.

A. Schillings, Matricule de l'université de Louvain. Bruxelles, 1967. dl. IX. 30 août 1776-11 nov. 1789.

In genoemde periode hebben 4984 personen w.o. vele afkomstig uit Nederland zich laten immatriculeren. Onder de ingeschrevenen treft men de volgende namen aan: *Banens, **Becx, Van Bekom, Bink, Bloemen,** Bouhuys, **Cambier,** Corten, Daumeries, **Dommer,** Drion, **Van Gurp, Van** Hooff, Jamin, **Kerens,** Ketel, **Lardinois, Van der Lee, Meddens, Van** Merlen, **Van** Moorsel, Mulier, **Neujean, Oosferbaan,** Plasschaert, Rouppe, Sangers, Schutte, Taminiau, **Udeman, Vervloef, Van de Vondele, Wifferf (Adrianus** Cornelius en Nicolaus Cornelius; **zie:** NAB 1953, blz. 407, sub VIII, 1 en IX). Aan het slot van het deel: een lexicografisch register op persoons- en plaatsnamen.

idem. dl. X. janv. 1790—janv. 1797.

1997 Personen zijn in deze 7 jaren als student ingeschreven. Onder hen komen ook nu weder personen met in Nederland bekende namen voor zoals: *Beels, **Van** Brienen, **De Flines, Habets,** Haenen, Halfwassenaer, Heeren, **Van Lanschot, De** Liedel, **De** Limpens, **Lockhorsf,** Minckelers, **De Nerée, Ndef, Philippens, Previnaire, Pullen, Pijpers, De** Roock, **Suys,** Tombrinck, **Verheyen, Vogelpoel, Volfebregf,** Waanders, **Van Waesberghe.** Een register op persoons- en plaatsnamen sluit het geheel af.

F. H. Kemp, J. Schäfer u. H. Vogts, Die Inschriften der alten Grabdenkmäler und Wegekreuze der ehemaligen kurkölnischen Ämter Linz/Altenwied. Köln, 1966.

Verschenen als 3de afl. in de door de WDGfFk. uitgegeven serie „Rheinische Friedhöfe" bevat dit geschrift de beschrijvingen, met annotaties, van de in 16 plaatsen nog aanwezige grafgedenktekens enz. Het geheel is alfabetisch op plaatsnaam gerangschikt. De beschrijving van de gedenktekens wordt bij elke plaats door een beknopte inleiding voorafgegaan.

Een naamregister is aan het slot opgenomen, Met gegevens ***Von Knobelsdorff, Mengelberg, Nassau.***

Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis . . . te Brugge, dl. CIII (1966), afl. 3/4.

De rubriek „Oorkonden en Mededelingen" bevat een korte publicatie over „Het poorterschap van ***Hubrechf Goltzius***" door A. Schouteet.

Mededelingen van de Ver. voor Naamkunde te Leuven en de Commissie voor Naamkunde te Amsterdam, jrg. XL111 (1967). afl. 1-2.

H. Hardenberg, Naamkundige problemen rond het koningsgoed in de Maasgouw. — G. Dujardin, ***Marfens,** Mertens, **Maarfens,** Maerten, **Maarfense*** en varianten. Verspreiding en frequentie. — J. Goossens, Enkele taalgeografische beschouwingen bij de verspreiding van de familienamen ***Maartens, Marfens, Merfens*** en ***Meerfens*** in het Nederlandse taalgebied. — P. L. M. Tummers, De rode-namen in Nederlands Limburg, — A. P. de Bont, Noordbrabantse etymologieën. — P. W. de Lange, De ontwikkeling van het gebruik van „toenamen" in het Gooi.

De Middelaar tussen de genealogische navorsers, juli 1967.

J. de Launois, ***Marie-Anne de** Rinonville,* fille naturelle du Prince ***Charles de Lorraine?*** — M. B., L'influence du prestige politique ou dynastique sur le choix des prénoms. — B. F. van Wallene, De familie ***Haecx.*** Aanvullingen, en verbeteringen. Handelt over het echtpaar ***Anne Haecx x Hans Broers*** te Amsterdam 16de/17de eeuw en ***Margaretha Haecx x Saladin Fallef*** eerste helft 16de eeuw te Antwerpen.

a. b., sept. 1967.

O.a. R. Bureau de la Glisoelle. Notes sur ***Charles Louis Rubens*** et sa famille à Paris. — J. J., Les „Memorieboeken" aux archives de l'état à Hasselt, Geeft een lexicografische naamlijst van geslachten, waarover in bedoelde „memorieboeken" (16de—19de eeuw) genealogische gegevens te vinden zijn. Op deze lijst komen voor: ***Bas,** Boelen, Drossarten, **Duys, De Heeswijck, Van Heysf,** Houben, Hubar, Jamar, Lenaerts, **Van der** Maesen, **Van den Puffe,** Reepmaekers, Rubens, Stellingwerff.*

Le Parchemin, sept. 1967.

C. Douxchamps-Lefèvre, Aux sources de l'histoire: les archives seigneuriales.

Vlaamse Stam, jrg. III (1967), nr. 2.

E. van den Bossche, Het geslacht *Beyers.* Is een aanvulling op de door dezelfde auteur in „Bijdr. tot gesch. inzonderheid van het oud hertogdom Brabant", jrg. 1966, gepubliceerde genealogische schets van het geslacht ***Beyers van** Voxdale.* Stamouders van de familie zijn ***Jan** Beijerssone **van** Voxdale* en ***Mechfelf** vander **Maelsfede,*** afk. van Zeeland en woonachtig te Ossendrecht. Het onderhavige artikel behandelt de nakomelingen, levende tussen ± 1800 en 1910. Het geslacht heeft enige relatie met Noord-Brabant (Roosendaal en Zundert). — F. van den Kerkhove, De huidige geldwaarde van de pond groten Vlaams. — Th. Vergriete, De haardentelling anno 1469 van de kasselrij Sint-Winoksbergen. (Slot.) —

L. Poplemont, Het geslacht *Proost te* Turnhout. Vestigt de aandacht op de plaatsen 's-Hertogenbosch, Turnhout en Antwerpen als plaatsen voor nader onderzoek naar de afkomst van de Turnhoutse en Nederlandse familie *Proosf.* — E. F. Caluwaerts, Familienamen te Elsene in 1709. (Slot.) Met de namen *Monschau, Moreau* en *Poot.* — M. Hendrickx, Uit de kroniek van de Maaseiker Dr. *M. Korsten* (1666—1732), aantekeningen betreffende de geestelijkheid. Dr. Korsten heeft tussen 1713 en 1720 in zijn kroniek notities gemaakt omtrent de intrede in het klooster of de eerste mis van hem bekende personen uit Maaseik en omstreken. Hij vermeldt: 1719, 8 augustus is frater *Geraerdus van Haren,* capucin gebortigh van Maastricht, willende gaen naer Ruremont, ad ordines, boven Stevens werd in een te. dwers water van de maes verdroncken; is denselven naght gekist en smorgens vroegh in 't clooster den negenden met een karre gebracht ende om half acht savonts begraven. — M. Sebrechts, De familie *Coppieters.* Aanvullingen en verbeteringen [op. het eerste deel van „Hist. ... de la fam. *Coppiefers"* door E. Coppieters de ter Zaele en Ch. van Renynghe de Voxvrie (1966)].

a. b., jrg. 111 (1967), nr. 3.

C. Wyffels, De archieven in Vlaanderen in vogelvlucht. — L. Poplemont, Het geslacht *Pipenpoy* in Nederland. Betreft de erflating van *Sophia Anna Pipenpoy,* dr. van Jr. *Eraerdf Pipenpoy,* ridder, heer van Merchem en Kobbegem, en van *Juliana van Liaucama. Sophia Anna* was in eerste huwelijk getrouwd met *Vitus a Camminga.* Na het overlijden van haar man hertrouwt zij 22 maart 1659 met *Jan Albert* Graaf *van Schellart,* Baron van Dorewaart, geb. 1619. Enige notariële acten in het Gemeente-archief van 's-Gravenhage geven aanvullingen op hetgeen tot heden in België over deze aangelegenheid bekend was. — A. K. L. Thijs, Het Antwerpse „Memorie-register" van overleden lijfrenteniers 1539-1549. Bevat de overlijdensdata van alle personen, die een lijfrente van de stad genoten. Men treft er aantekeningen over leden van de volgende geslachten in aan: *Van Amstel (Amsfyl), Van Daerfhuysen, Dierick f. Merfen Dierixsen van Harlem, De Leu, Van Merode, Van der Noot, Suys, Van den Vekene, De Viliers, Van der Weyden (Rogier* f. meester *Goesen van der Weyden,* obijt in septembri anno XL). — F. Goole, Streekwapens. Behandeld worden familiewapens uit het hertogdom Gulik en uit het graafschap Holland (wapens met 3 wassenaars). — G. Arbeydt, Roeselare anno 1793. (Wordt vervolgd.) Behelst een klapper op de „Staet van oncosten gesupporteert door de stede van Rousselaere ter causen van logementen der troupen enz. enz.", met o.a. vermelding der namen *Befhune, Billioen, Boutens, Craco.* — W. van Hille, De poorters (ceurbroeders) van de proosdij van Sint-Donaas in de kasselrij Sint-Winoksbergen. Op de lijst van ceurbroeders van 1668-1789 verschijnen de namen *Damman, De Neufville, Van de Wae,fer, Van de Walle.*

Jaarboek van de Zottegemse Culturele Kring, 1963-1964.

Een groot deel (blz. 17-164) van dit 188 bldzn. tellende deel is gewijd aan een verhandeling over Gavere van de hand van A. de Smet en R. Timmermans. Ruim 30 pag. hiervan vragen aandacht voor Graaf *Lamoraal van Egmonf* (geneal. en biogr. bijzonderheden, met afbn.).

Deutsches Adelsblatt, jrg.VI (1967), afl. 10.

J. von Roy, Genealogische Forschungen im Zeitalter der Elektronik. (The Genealogical Society of The Church of Jesus Christ of Latter-day Saints, Inc., Salt Lake City, Utah.)

Fuldaer Geschichtsblätter, jrg.XLIII (1967), afl. 2.

R. Pessenlehner, Die Gouverneurbilder von Maastricht in Schloss Fasanerie. Na een 'korte historische inleiding volgen in chronologische volgorde de levensbeschrijvingen van de 11 gouverneurs uit de periode 1632-1794 w.o. slechts één Nederlander t.w. *Hobbe van Aylva,* geb. 1696, omerl. Maastricht 1772. Afbeeldingen van de 11 schilderijen zijn aan het slot als' bijlagen opgenomen.

Genealogie, jrg. XVI (1967), afl. 4.

Weitere Nachtcäge zur Ahnenliste der Fürstin *Grace Patricia von Monaco* geb. *Kelly.* Hierin worden behandeld: 1. Ahnen aus Altwürttemberg und Ulm mit Ausgriff auf das Augsburger Patriziat und die Dynastenfamilien des Mittelalters door G. Schenk, 11. Weitere Ahnen aus Württemberg door C. Maillard, 111. Bemerkungen zu Ahnen aus Blaubeuren door 0. G. Lonhard, IV. Weitere Ahnen aus Hamburg door K. E. Schultze (met kwartier nr. 825 *Sara Roosen,* die tr. 2. *Pieter ver Helle* uit Haarlem), V. Zur Ahnenschaft von *Margaretha Berg* (* 1870) door E. böslein. — H. D. Loose, Auswärtiges familienkundliches Sammelgut im Staatsarchiv Hamburg, Geeft een opsomming van de geslachten, waarover in de verzameling *„Paul Trummer"* aantekeningen voorkomen. In de collectie wapenbrieven enz. o.a. *Hoens (Henri François,* seigneur de Wittegracht, in Vlaanderen, 1659 mei 11) en *De Miranda.*

a. b., jrg. XVI (1967), afl. 3.

G. Ballin, Die Ahnen des Komponisten *Felix Mendelssohn Barfholdy.* Met kwartieren *Gans, Gugenheim, Itzig.* — K. E. Schultze, Zur Ahnenliste *Felix* Graf v. *Luckner.* Geeft aanvullingen enz. op het in jrg. 1966, 209-212, van dit tijdschrift gepubliceerde artikel. Hierin worden o.a. de dopen te Besel (L.) van de oudste drie kinderen van *Nicolaus* Graf *vo,n Luckner* (kw. nr. 16), maarschalk van Frankrijk, en van *Johanna Cornelia Cuijpers* gegeven t.w. *Nicolaus Godefridus, Joanna Cafharina* en *Joanna Elisabetha;* laatstgenoemde dochter is begraven te Stevensweert 8 nov. 1758.

a. b., jrg. XVI (1967), afl. 6,

G. Wunder, Der Name *Wilhelm* im niederländischen Herrscherhaus.

Annalen des Hist. Vereins für den Niederrhein, bl. 168 (1967):

Bevat o.m. de volgende publicaties: 1. W. Jappe Alberts, Grundzüge der geldrischen Kirchengeschichte des Mittelalters; 2. G. Droege, Die kurkölnischen Rheinzölle im Mittelalter: 3. H. Mosler, Das Camper Reliquienverzeichnis von 1472; 4. E. Gatz, Das Dürener Cellitinnenkloster zur heiligen *Gertrud:* 5. E. Wisplinghoff, Beiträge zur Geschichte der Abtei Siegburg: a. Untersuchungen zu den Siegburger Totenbüchern, b. Abtswahlen 15.—17. Jahrhunderts in Siegburg, c. Die ständische Zusammensetzung des Siegburger Konvents; 6. R. von Oer, Schicksal und Struktur der erzstiftischen Ständearchive.

Quellen und Forschungen zurostfriesischen Familien- und Wappenkunde, jrg. XVI (1967), afl. 5/6.

J. V. Smidt, E. Smidt-Oberdieck, Stammfolge *de Grave.* (Zusammengestellt vorwiegend nach den reformierten Kir-

chenbüchern zu Leer). De genealogie begint met: Johan *Grave,* vermeld Leer 12 april 1591, overl. vóór 1612, tr. *Lamme Bart&* en is uitgewerkt tot de lste helft der 19de eeuw. Het behandelde geslacht heeft banden met ons land: leden van de familie treft men aan te Amsterdam, Groningen en te Makassar (Indonësie). Met allianties *Benthem* (Mr. *E. Benthem de Grave* te Groningen is in het bezit, afkomstig uit de nalatenschap van zijn grootvader, van een op paneel geschilderd portret van *Johan Grave* (±1622—nà *3* mei 168 1, x *T. Pricker*), *De Bye, Groenewold, Oserbeen, Piersema.*

a. b., afl. *7*.

J. G. Schomerus, Eine Familie *Schomerus van Laar* in Emden und den Niederlanden. Behandelt het nageslacht in mannelijke lijn van het echtpaar *Johann Gerhard Schomerus* (*1789 -1841) x Johanna van Laar* (1795—† Rotterdam 16 jan. 1862). 12 Kinderen, waarvan 7 in Nederland en 2 te Antwerpen ter wereld zijn gekomen, zijn uit dit huwelijk geboren. Tot de zoons behoren o.m. *Hero Schomerus,* laatstelijk gouverneur van de Goudkust, met de tit. rang van luit.-kol., overl. aldaar (thans Ghana) 25 sept. 1856, en *Rudolf Hermann Schomerus,* geb. Moordrecht 4 dec. 1839, ass.-res. Groot Atjeh, overleden Rotterdam 19 jan. 1883, begr. Moordrecht. Hij was getrouwd met *Henrietta Anna Christina Storm van 's Gravesande,* overl. Kota Radja 7 mei 1879. Uit dit huwelijk 3 te Djakarta geboren dochters. Volgens een aantekening in onze fiches is eerdergenoemde *He(e) ro Schometus* geboren te Emden 24 aug. 1816, verbleef in 1836 te Amsterdam alwaar hij in dat jaar in het reg. Nat. Militie voorkomt.

a. b., afl. 8.

L. Janssen, *Adolphus Occo,* Frisius medicus in Augsburg. De Ostfriesische Landschaftsbibliothek heeft onlangs een in het Latijn geschreven boek verworven, dat stellig de Nederlandse genealoog zal interesseren. De wijdlopige titel vangt als volgt aan: „Jacobi Bruckeri Historia vitae *Adolphorum Occonum* W. CL. CL. Ad illustrandam litteriariam et medicam saecvli XVI comparata enz." Het beschrijft de leven van de personen, die de naam *Adolph Occo* dragen voorzover deze zich op medisch gebied verdienstelijk hebben gemaakt. In het artikel is opgenomen de „Tabula genealogica gentis Occonianae." Volgens deze tabel is *Adolphus* 11, geb. 1495, door de lijfarts van *Sigismund* aartshertog *van Oostenrijk: Adolphus* I Occo als zoon geadopteerd.

Archiv für Sippenforschung, jrg. XXXIII (1967), afl. 27.

A. v. Kaqeneck, Die Breisgauer Ritterschaft und ihre Mitglieder. — G. Kövess, „K. k. und k. u. k." („Kaiserlich-königlich" und „Kaiserlich und königlich".) — S. de Vajay, Abriss einer Soziographie des Adelsstandes in Ungarn.

Westfälische Zeitschrift, bd. 116 (1966).

Die Erbmänner und ihre Höfe in Munster. Untersuchungen zur Sozial-Topographie einer Stadt im Mittelalter door K. H. Kirchhoff. — Die hochstift-mtinsterische Regierung von 1574-1803. (Zuständigkeit und Organisation) door H. G. Schmitz-Eckert. — *Hermann Otto* II. Graf *von Limburg-Styrum* (* *1646,* † 1704) door G. Aders. Met genealogisch overzicht van naaste verwanten.

Family History, jan. 1967.

Voorafgegaan door verenigingsmededelingen volgt het artikel „Marriage licences, bonds and allegations.

Proceedings of the Huguenot Society of London, dl. XXI (1966), afl. 2,

E. C. Privat, The Huguenots in Germany. — R. Raines, *Philip Mercier.* A little-known Eighteenth-century painter. Geboren in Berlijn ± 1689 naar wordt vermoed als zoon van een *Philippe Mercier,* werkte hij op 21-j. leeftijd samen met (of was hij leerling van?) *Antoine Pesne,* schilder van de koning van Pruisen. In 1726 is *Mercier* te Londen ingeschreven als lid van de „Club of Virtuosi of St. Luke," een jaar nadien werd hij benoemd tot „Principal Painter to *Frederick,* Prince of *Wales."* Met afbn. van *Mercier's* werk.

Adler. Zeitschrift für Genealogie und Heraldik, jrg. LXXXV (1967), afl. 15.

O.a.: A. Micholitsch, Eine vergessene Universität. Österrèicher und Ungarn in Harderwijk 1648-1800. Noemt *Alexander Salonthay de Salontha* (vader en zoon). De zoon — geb. 1768, overl. 1797 — is getrouwd met *Catrina Pieternella Boellaard* (1772—1805) in het artikel abusievelijk *Boellard* genoemd.

The New York genealogical and biographical record, vol. XCVIII (1967), afl. 3.

R. Kearny, Identification becomes genealogical information. (Record of The Safe Deposit Company of New York.) Na een overzicht van het ontstaan van „Safe Deposit Company" te 'hebben gegeven vraagt Schrijfster de aandacht van de genealogisch geïnteresseerde voor het register, waarin de namen van de safe-huurders voorkomen. De inschrijving van de huurder vermeldt niet alleen naam, adres en beroep, doch geeft tevens een tamelijk gedetailleerde beschrijving van diens uiterlijk voorkomen. Schrijfster illustreert dit aan enige voorbeelden zoals: „*Duveen, Henoch Joseph,* Importer of Antiques, 42 Maiden Lane, N.Y. 15 Jan. 1878. Born Meppel, Holland. Age *23;* height 5' 6"; light complexion hair brown, brown side whiskers & mustache. Single man. Brown spot iris of left eye. Password: Fidelio." — Baptisms in the Lutheran Church, New York City, Erom 1725. (Vervolg.) Met de namen *Beer, Van Boskerk, Halenbeek, Henneschutt, Van Hoorn* en *Poppelsdorff.* — W. V. Ledley, The *van de Waters* of New York. (Vervolg.) — Family records: *Bergen-Kouwenhouen* medegedeeld door *A. B. Kouwenhoven* = kleinzoon van *Peter G. Kouwenhoven* en (getr. *29* okt. 1873) *Maria Ann Vandeveer.* Deze familie-aantekeningen (2de helft 18de en 19de eeuw) komen voor in een in 1828 te Boston gedrukte bijbel. — K. Scott, Genealogical data from the New-York Mercury. (Vervolg.) Noemt: *Van Ranst* (, „Capt., master of sloop Mary bound from NYC to South Carolina - washed overboard and drowned").

Tha. J. van Alff.

KORTE MEDEDELINGEN.

Gansneb genaamd Tengnagel.

In het belangwekkende artikel van Dr. A. Micholitsch betreffende de „Nederlandse Studenten aan de Universiteit te Wenen" (zie „De Nederlandsche Leeuw", jrg. 1966, kol. 220 -232) wordt onder no. 1'62 de immatriculatie aangehaald bij deze instelling op 14 april 1622 van „*Rudolphus Tycho Gansneb dictus Tengnagl de Camp* eques Pragensis", door wie bij die gelegenheid de vrij hoge taxe van 2 Florenen en 30 Kreuzer moest worden voldaan (kol. 229, 230).

De schrijver verwonderde zich er blijkbaar min of meer

over, dat deze jonker *Rudolf* een tot de Oostenrijkse natie behorende Nederlander was en begrijpelijk is zulks stellig.

De student kwam uit Praag. Hij wordt in het Album uitdrukkelijk *„de Camp"* genoemd, hetgeen niet anders kan zijn dan een aanduiding 'ontleend aan de onder Neede gelegen havezathe, die in zijn geslacht vererfd is en die, naar alle waarschijnlijkheid van de ***Van Barmentlo***'s afkomstig was. Nog heden ten dage treft men op het erf terzijde van het huis De Camp een uit zware blokken Bentheimer steen gehoutwen zogenaamde „bergput" aan, die de alliantie-wapens ***Gansneb genaamd Tengnagel*** en, ***Van der Wyck*** weliswaar zonder naamsvermelding maar met het jaartal 1 6 0 9 er ten duidelijkste tussenin te zien geeft.

Al moge het 'huis De Camp dan geen Gelders leen zijn geweest, er bestaat toch alle kans, dat dit voorheen wel degelijk een leengoed was. Ware dan die veronderstelling juist, dan ligt het voor de hand hier in de eerste plaats te denken aan een leenband met de heerschappij van Borculo, maar voorts ook aan een andere grote leenkamer uit deze hoek, aan deze of gene zijde van de huidige rijksgrens. Dat een belangrijke bezitting in deze streek als De Camp niet onder enige leenkamer geressorteerd zou hebben in haar historie lijkt vrijwel een onmogelijkheid bij een daar zo sterk ontwikkelde feodaliteit.

Zolang wij hieromtrent geen volstrekte zekerheid hebben, zal het wel in het duister blijven hoe de kapitein Jr. ***Johan Gansneb genaamd Tengnagel tot de Camp*** deze havezathe verworven heeft. Zeker is intussen alleen,, dat hij haar in 1609 in zijn bezit had, blijkens het op de bergput ingebeitelde alliantiewapen.

Over zijn persoon zijn wij enigermate ingelicht door Nederland's Adelsboek en door een genealogie in dit tijdschrift [1]. Hij heet daar in 1576 te zijn gehuwd met *Wendela* ***van der Wyck,*** die 25 september 1602 overleed en te Deventer werd begraven. Dit laatste feit wordt bevestigd door de aldaar in de Broeder- of Waalse kerk geplaatste grafzerk [2].

Wendela was de dochter van ***Frans van der Wyck,*** de drost van Bocholt, en naar het hier heet van ***Catharina van Rhede***. Of deze laatste naam juist is, komt mij op zijn minst twijfelachtig voor, want behalve, dat deze *Catharina* ***van Rhede*** in het werk van Jhr. A. L. F. T. van der Wyck ,,Genealogie van het Adellijk Geslacht Van der Wyck", 's-Gravenhage 1875, op blz. 3 ***„Trijntgen van Rehe"*** genoemd wordt, heet zij elders weer ***Van Werne*** (!). Behoorde ***Catharina*** inderdaad tot het adellijke geslacht van de ***Van Rhede***'s — dit zij alvast even aangestipt — dan zou zij een weerhaak hebben gevoerd [3], terwijl de ***Van Werne's*** een zwijnskop in hun wapen hadden 4).

De oudste zoon uit dit huwelijk van de kapitein was ***Frans van Gansneb gen. Tengnagel,*** die door Van Rhemen genoemd wordt ,,Raedt des Ershert. Leopoldi ende van denselven in veele en verscheyden Ambassaden gebruict". Hij heet Ridder van St. Marcus en zou in 1601 gehuwd zijn met ***Elisabeth Braë,*** dochter van ***Tycho Braë*** uit Bohemen, wonende in Oostenrijk [5].

1) Zie respectievelijk Ned. Adelsboek, deel XL, 1942, bldz. 2, sub. IV, en Nederl. Leeuw, LVII (1939), kol. 200.

2) Mr. P. C. Bloys van Treslong Prins „Genealogische en Heraldische Gedenkwaardigheden in en uit do Kerken der Provincie Overijssel", Utrecht 1925, bldz. 88 sub 9.

3) „Archief De Graafschap", V, 1955, blz. 136.

4) A. Fahne „Geschichte der Westphälischen Geschlechter", Cöln 1858, S. 407.

5) „De Nederlandsche Leeuw" LVII (1939), kol. 200.

Nu vond ik van deze laatste verklaring een hoogst merkwaardige bevestiging en wel door een notitie, opgesteld op een van zijn vele reizen door de generaal der ruiterij Alexander Bernhard des H.R. Rijksbaron van Spaen van Ringenberg [6]. Hij noteerde namelijk te Praag ,,in de Maltheser kerck" een grafsteen, waarop, naar hij dat uitdrukte: ,,sijn bildt in levens groote uytgehouven met het kruis om de hals gehangen" [7]) voor deze ***Frans van Gansneb gen. Tengnagel.*** Als bijschrift gaf hij dan de volgende tekst:

,,generosus nec non antiquissima nobilitate clarus dominus ,,*Franciscus Gansneb* ***dictus Tengnagel,*** de et in Camp: Ord: ,,Milit: Christi Prior et Eques Augustissimi & Imper: Ru- ,,dolphi 11 ab appellationum. Ferdinandi 11 ab imperialibus ,,et serenissimi Archiducis Austriae Leopoldi ab intimis con- ,,siliis ex aut latis, tandem plurimis in legationibus eorundem ,,periclosissimis adversitatum procellis, fidelissimusque ac ,,constantissimus ad mortem usque praestitis seruitiis, Calend: ,,Decembris anno Christi 1623 aetatis vero 47 vita pie functus ,,atque his sepultus, quod monumentum patri desideratissimo ,,haeredes liberi poni curarunt."

Vier volle kwartierwapens waren op de steen aangebracht. Aan de manszijde waren dat:

a) een dwarsbalk, beladen met drie rozen; helmteken een stam, waaruit aan zij- en hoofdtakken 3 rozen opbloeien:

b) drie gewende wassenaars, 2 en 1; helm met wrong. Helmteken een gewone vlucht.

en aan de andere zijde:

c) een schuinbalk, beladen met 3 palen; helmteken een koren- of rietschoof, samengehouden door een band om het midden:

d) twee uitgerukte, schuingekruiste rietstengels en een dwarsbalk over alles heen. Helm zonder wrong of kroon: helmteken een gewone vlucht, waartussen een schildje, hetwelk het wapen herhaalt.

De oorzaak van de vreemdsoortige plaatsing van deze kwartieren zal gezocht moeten worden in mogelijke overhoekse plaatsing op de zerk. zoals in de practijk wel een enkele maal meer werd toegepast. Ook kunnen zij op hun kop gelezen zijn. Maar het is, wat hiervan zijn moge, volstrekt buiten kijf, dat de wapens sub b en d respectievelijk die van de geslachten *Gansneb* ***gen. Tengnagel*** en *Van der Wyck* moeten voorstellen. Dat sub a schijnt mij het *Stegeman*-wapen te zijn, welke opvatting gefundeerd wordt door de aanwezigheid daarvan op een zerk van die familie in de Broerenkerk te Kampen [8].

Rest dus nog de verklarinig van het vierde kwartierwapen. Dat hier bezwaarlijk sprake kan zijn van het wapen ***Van Rhede*** *(Rehe)* of ***Van Werne, is*** hierboven reeds uiteengezet. Maar welk wapen is hier dan wèl geplaatst?

De vraag, die ten nauwste samenhangt met die betreffende de afkomst van *Wendela* ***van der Wyck,*** die, blijkens het optreden van haar familieleden als doopgetuigen van *Herman* ***van der Wyck,*** de voogd van Neede [9]), stellig verwantschap met de voorzaten van het tegenwoordige Nederlandse adellijke geslacht moet hebben gehad, is verre van gemakkelijk te beantwoorden. Het te Praag destijds aanwezige kwartierwapen

6) Voorkomende op fol. 73 van het HS. inventaris no. 74 B in de collectie van zijn kleinzoon Mr. W. A. baron van Spaen LaLecq, bewaard bij de Hoge Raad van Adel te 's-Gravenhage.

7) Hier is een herkruist kruis geschetst.

8) „Gedenkwaardigheden Overijssel" t.a.p. bldz. 119 sub 6.

9) „Genealogie v. h. Adellijk Geslacht Van der Wyck", t.a.p., bldz. 9 noot 7/8.

kan de solutie van het vraagstuk inhouden, doch het is mij niet mogen gelukken de bijbehorende naam op te sporen. Wellicht kan echter een van onze lezers helpen [10]).

Ofschoon voorshands dus onopgehelderd blijven moet uit welk geslacht de moeder van *Wendela Wyck*, Boonaar wachtig was, geweest kan zijn, het staat tenminste wel vast op grond van de aantekeningen van Baron van Spaen van Ringenberg, wie de Weense student *Rudolphus Tycho Gansneb genaamd Tengnagel tot Camp* geweest is. Immers, er is geen twijfel aan of hij was, blijkens het bovenstaande citaat, een zoon van de te Praag in de Maltheser Commanderijkerk begraven staatsraad Ridder *Franciscus* en van diens vrouw *Elisabeth Braë* of *Brahe*. Ook zijn wel zeer ongebruikelijke voornaam *Tycho* staat daar duidelijk borg voor.

MR. J. BELONJE.

10) Ook het werkje van Dr. phil. Franz Flaskamp „Familiengeschichte der Herren von der Wyck auf Neuhaus im Kirchspiel St. Vit", Rietberg in Westf. 1934, biedt in deze géén uitkomst.

Sola nobilitat virtus.
Maria Magdalena Lady North and Grey geboren de Jonge van Ellemeet,

(LXXXIV, kol. **200-204).**

Bij het interessante artikel van de heer K. A. Citroen over de wapenspreuk op het toiletstel van *Maria Magdalena* Lady *North and Grey* **geb. de** *Jonge van Ellemeet zou* ik 'gaarne enige opmerkingen willen maken:

Dit toiletstel is niet, zoals de heer Citroen veronderstelde, door de jonge echtgenoot aan zijn vrouw geschonken, maar door haar vader Mr. *Cornelis de Jonge van Ellemeet.* In zijn Groot-Journaal komt nl. in 1706 de volgende post voor[1]):

„Voor het overyge tot een Toilette voor Mylady North and Grey betaelt 1.330:16:8„
Dogh in ander Silver, Dus hier .... Memorie."

Overigens behoeft dit niet te betekenen, dat de woorden „Ta Vertu est La Seule Noblese" in plaats van „La Vertu" enz., de wapenspreuk van Lord *North and Grey,* op instigatie van *Cornelis de Jonge van Ellemeet* zijn aangebracht. Als Lord *North and Grey* van het geschenk heeft geweten, kan hij zijn schoonvader verzocht hebben, zijn wapenspreuk aldus te variëren. Het is een motto, waarmede zowel de echtgenoot, als de vader kon instemmen.

Mogelijk ook heeft *Cornelis* deze variatie zelf bedacht. Hij zelf voerde een vals wapen, dat hem deed voorkomen als een afstammeling van de graven *van der Marck*. Hij was ijdel, en op zijn vele landgoederen stond hij erop dat een uitgebreid ceremonieel in stand werd gehouden. Hij was echter waarschijnlijk intelligent en cynisch genoeg om tegenover zich zelf te bekennen, dat hij voor het meest winstgevende deel van zijn werk, nl. het uitgeven in Nederland van oorlogsleningen ten behoeve van vreemde mogendheden, tegenover zijn adellijke cliëntele een grote staat moest voeren [2]).

Als dan zijn jongste dochter, dank zij haar vaders geld, haar intrede doet als bruid in deze adellijke kringen, zou hij dan niet de wapenspreuk hebben veranderd, om haar gevoel van zelfstandigheid tegenover haar nieuwe omgeving te versterken en wellicht ook als waarschuwing?

Dr. B. E. de Muinck.

1) Familie-archief De Jonge van Ellemeet nr. 125.
2) B. E. de Muinck, Een regentenhuishouding omstreeks 1700 (Den Haag 1965), blz. 11, 21, 206.

Van Essen.

(LXXXIV, kol. 2-23, 44-76, 85-108, 390/391).

De tekst op kol. 391, zesde en zevende regel van boven, is verminkt, men leze in plaats van voormelde regels het volgende:

IVe. *Johan van Essen* (zie kol. 68-70) was vrijgraaf van Bredevoort in 1436 (zie R. W. Tadama, Geschiedenis van het Veemgericht en van het latere Duitsche Rijks-kamergerigt in hunne betrekking tot Nederland, in Nieuwe Reeks van Werken van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden, 10de deel, 1857, pag. 74 en 94, en de daar aangehaalde litteratuur).

De laatste alinea omtrent hem op kol. 70, vijftiende en volgende regels van boven, leze men als volgt: *Johan van Essen* zegelt op 6 dec. 1463 met een schild met een linkerschuinbalk, beladen met drie ruiten in de richting van de balk; etc. etc.

Mr. 0. Schutte.

De tekenaar G. van Giessen.

(LXXXIV, kol. 162-169).

Mijn aandacht werd er op gevestigd, dat in kolom 165, tweede regel van beneden, bij de opsomming van de 8 kwartieren van *Beatrix van Dalem* of *van Dongen,* echtgenote van *Gerrit van Assendelft,* het tweede kwartier is weggevallen. Tussen *Dongen en Zevenbergen* dient inderdaad de naam *Brake1* te staan.

A. van der Marel.

Doopsgezinde Dantziger takken van het geslacht De Veer.

(LXXXIV, kol. 338-358).

In kol. 341 staat vermeld, dat Ds. *Petrus Schregardus,* predikant te Naarden en in 1753 te Batavia, te Amsterdam op 23 maart 1736 hertrouwde met *Johanna van der Sijs,* weduwe van *Abraham de Veer* (Va).

In Nederl. Leeuw, jrg. 1952, kol. 379, vind ik echter opgegeven, dat deze predikant op 21 maart 1736 te Amsterdam ondertrouwde met *Johanna Magdalena Koekebakker* en in 1745 overleed.

In beide gevallen wordt hij weduwnaar van *Catharina van der Hiei* genoemd, zodat kennelijk dezelfde persoon bedoeld wordt en één van de beide opgaven dus onjuist moet zijn. Het Biogr. Woordenboek van Oost-Indische predikanten_van C. A, L. van Troostenburg de Bruijn vermeldt hem niet.

Drs. G. G. Wolthuis.

Bij raadpleging van het artikel „Huwelijksinteekeningen van Predikanten in de Kerkelijke registers te Amsterdam (1680-181 1)" in de jaarg. 1919 van De Nederlandsche Leeuw blijkt uit gegevens in kol. 219 van die jaargang 1919, dat *Johanna van der Sijs* als weduwe van *Abraham de Veer,* op 9 maart 1736 te Amsterdam ondertrouwde met de weduwnaar Ds. Jo*hannes Wigersma,* predikant te Hindelopen.

Kennelijk is de foutieve mededeling in kolom 341 van de lopende jaargang (1967) van dit maandblad ontstaan door verwarring met de in jaarg. 1919 (kol. 219) direct aldaar volgende opgave van de ondertrouw op 23 maart 1736 van Ds. *P. Schregardus,* weduwnaar van *Catrina van der Hiel,* met *J. M. Koekebakker*

Redactie.

Van Merlen te Antwerpen,

(LXXXIV, kol. 194-200, 2 **18-231)**

In zijn artikel doet de schrijver in kol. 220 de lezer kennisnemen van het opschrift op een van de gedenkborden in de kerk te Waterloo. Het is naar aanleiding van dit opschrift — dus allerminst over het artikel van de heer van der Mare1 zelve — dat ik gaarne een opmerking zou willen maken en wel over de mededeling daarin dat de generaal *van Merlen zou* zijn gesneuveld „à la tête de la Brigade de Cavalerie Légère belge no. 1".

De zaak is namelijk, dat de generaal-majoor *van Merlen* in de slag bij Waterloo' commandant was van de T w e e d e Brigade lichte cavalerie van het N e d e r 1 a n d s e leger. Deze brigade bestond in die tijd uit het Regiment Lichte (toen Ligte) Dragonders no. 5 en het Regiment Huzaren (toen Hussaren) no. 6.

Het Regiment Lichte Dragonders no. 5 werd op 13 februari 1814 in Zuid-Nederland onder de naam Regiment de Chevau-legers opgericht door Ch. *A. L. A. H.* graaf *van der Burch.* Deze was voordien in Franse dienst geweest. Bij het in Mechelen opgerichte regiment kwamen uiteraard voornamelijk Zuid-Nederlandse vrijwilligers zich aanmelden, Hoewel het nieuw opgerichte regiment tot het zogenaamde „Légion belge" behoorde, zou men het toch in het eerste jaar van de oprichting geen Belgisch regiment kunnen noemen en wel omdat het eigenlijke België als staat in die tijd niet bestond. Immers het huidige België had tot 1794 onder Oostenrijks bestuur gestaan en was daarna bij Frankrijk ingelijfd. Het nieuw opgerichte regiment bestempelde zichzelf op 24 augustus 1814 ook uiterlijk als een Nederlands regiment, daar het op die datum de oranje kokarde had opgestoken. De 24ste augustus was namelijk de verjaardag van de Souvereine Vorst, aan wie, als gouverneur-generaal, door het Wener Congres de eerste dier maand het voorlopig bestuur over Zuid-Nederland was opgedragen. Bovendien kwam op 21 april 1815 (dus nog vóór de slag bij Waterloo) het onderscheid tussen Noord- en Zuid-Nederlandse korpsen te vervallen en werd de benaming bij de doornummering in het gehele land: R e g. Lichte D r a g. n o. 5. In deze slag was regimentscommandant de luitenant-kolonel *E. A. J. G. de Mercx.* Deze was van oorsprong Zuid-Nederlander, trad in 1801 in Oostenrijkse, in 1811 in Franse en. in 1814 in Nederlandse dienst. De traditie van het regiment wordt thans voortgezet en onderhouden door het Regiment huzaren Prins Alexander.

Over het andere regiment van de „brigade belge", het R e g i m e n t H u z a r e n n o. 6, behoeven wij slechts kort te zijn. Dit werd 25 november 1813 te Haarlem en Leiden opgericht door *W. F. Boreel.* Uit de aard der zaak traden daarbij voor het overgrote deel Noord-Nederlandse vrijwilligers in dienst. *Boreel,* die in 1787 als cadet bij het Hollandse Regiment Gardes te Voet in dienst trad, ging in 1791 over naar het Regiment Gardes Dragonders. Bij de omwenteling in 1795 nam hij zijn demissie en heeft daarna noch de revolutie noch de #overheersing in ons vaderland gediend. Als luitenant-kolonel commandeerde hij bij Waterloo het Regiment Huzaren no. 6, waarvan de traditie thans wordt voortgezet en onderhouden door het Regiment huzaren van Boreel.

Aan de hand van vorenstaande gegevens moet men wel tot de conclusie komen, dat het opschrift op het gedenkbord, naar aanleiding van de dood van de generaal-majoor *van Merlen,* vermeldende: „... „tué au champ d'honneur, le 18 juin 1815 à la Bataille de Waterloo à la tête de la Brigade de Cavalerie Légère b e 1 g e no.1", op zijn minst genomen, als aanvechtbaar moet worden beschouwd.

P. Forbes Wels.

Het wapen van het waterschap „Noardlik Westergo".

Het bestuur van het in de gemeenten Barradeel, Het Bildt, Franeker, Franekeradeel, en Menaldumadeel gelegen waterschap „Noardlik Westergo" verlangde in navolging van tal van andere grote waterschappen een eigen wapen.

Daarom werd tot H.M. de Koningin een adres gericht waarbij een ontwerp voor een dergelijk wapen werd ingezonden, dat verticaal in tweeën gedeeld was. Aan de ene kant werd een monnik getekend die een schop voor zich uitdraagt, aan de andere kant vijf ringen, waar bovenop een kruisje is aangebracht. Over alleen heen werd het wapen van W e s t e r g o aangebracht: blauw met een schuine witte balk.

De monnik met de schop herinnert aan de bedijkings- en inpolderingswerkzaamheden, die onder leiding van de kloosters „Mariëndal" te Lidlum, „Mariënberg" bij Berlikum en „Mariëngaarde", vlak ten Oosten van de uitmonding der Middelzee gelegen, werden uitgevoerd en waaraan de streek ontzaglijk veel te danken heeft gehad. De genoemde kloosters behoorden tot verschillende orden. Daarom is de monnik „in schaduw" opgenomen, d.i. dat alleen de omtrek getekend is zonder invoeging van kleur. Volgens sommige schrijvers is dit een wijze van tekenen„ speciaal in de Lage Landen geliefd. Hoe dit ook moge zijn, het komt in elk geval zeer zelden voor, in de heraldiek der Nederlandse overheidslichamen tot op heden nog helemaal niet, maar in het onderwerpelijke geval leek het bijzonder passend 'omdat op deze manier geen keuze behoefde te worden gedaan tussen de kleding van de ene of van de andere orde. De „schaduwmonnik" is op een gouden veld gezet om daarmee aan, te geven, dat met de werkzaamheden rijke grond werd gewonnen.

De witte ringen met kruisjes symboliseren de vijf gemeenten die in het gebied bestaan: de ring of kring als symbool der gemeenschap, het kruisje dat van het kerkdorp dat de hoofdplaats is. Het veld is zwart genomen, omdat dit naast het goud van de andere schildhelft een mooi kleureffect geeft.

Het wapen van W e s t e r g o kwam in het hartschild, enerzijds omdat W e s t e r g o in de middeleeuwen als publiekrechtelijke instelling actief deelnam aan de strijd tegen het water, anderzijds in verband met de naam van het waterschap.

De kroon is de gebruikelijke, die aan gemeenten en waterschappen desgevraagd steeds als versiering wordt verleend.

Het wapen, is vastgesteld bij Koninklijk Besluit van 2 juni 1967, no.11. De officiële beschrijving luidt als volgt:

„Gedeeld. 1. op goud een staande monnik die „in zijn linkerhand een naar beneden wijzende „schop boven aan de steel vasthoudt, alles in „schaduw; 11. in sabel vijf ringen getopt met „breedarmige kruisjes, geplaatst, 2, 2 -en 1, alles „van zilver. Over alles heen een hartschild van „azuur, beladen met een linkerschuinbalk van zilver, Het schild „gedekt met een gouden kroon van drie bladeren en twee „paarlen."

MR. G. A. BONTEKOE.

INHOUD VAN DIT NUMMER.

Notulen van de Algemene Ledenvergadering, gehouden op zaterdag 18 november 1967 in het Nederlands Congresgebouw te 's-Gravenhage. — Maris uit Marien 11 (Land van Waas, Oost-Vlaanderen), door Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambacht. — Inhoud van buitenlandse boeken en tijdschriften, door Th. J. van Alff. — Korte mededelingen: Gansneb genaamd Tengnagel; Sola Nobilitat Virtus. Maria Magdalena Lady North and Grey geboren de Jonge van Ellemeet; Van Essen; De tekenaar G. van Giessen; Doopsgezinde Dantziger takken van het geslacht De Veer; Van Merlen te Antwerpen; Het wapen van het waterschap „Noardlik Westergo".

LEXICOGRAFISCH NAAMREGISTER

Jaargang 1967,

Het teken * wil zeggen dat in het artikel ook aantekeningen van wapenkundige aard voorkomen.

A

A, ter 309.
A, van der 47.
Aa, van der 204 *—206.
Aa, Pijnssen van der 205 *.
Aaken, van 118.
A(a)msink (Amsinck) 36.
Aardenburg, van 394.
Aardenne 395.
Aarts 359.
Abeel 118.
Achelen (Achlum), van 119, 212, 322.
Achlum (Achelen), van 118, 213, 322.
Adam 315.
Adrichem, van 293.
Aerts 200, 222 *, 228, 230.
Affaitady, d' 156.
Affre 315.
Afterheide (op ter Heede) 314.
Aghina 188.
Ahues. van 51.
Aken,'van 47, 311.
Alberda 131, 132.
Alckemade, van Wassenaer van 22.
Alewijns 197, 222 *, 223.
Alff, van 246.
Aller, van 17-19, 70, 215.
Allerts 385.
Allewyns 156.
Almelo, van 6, 11, 46, 59, 267, 294, 296. 299. 309, 304, 392, 393.
Almerinck 79.
Almonde, van 339, 342, 343, 356.
Altena, van 362, 366.
Altena-Horne, van 362.
Altijs, van Suylen van 77.
Alva 89.
Alvares 157.
Ambten 393.
Amelonse. van 381.
Amerongen, Borre van 182.
Amerongen, (Taets) van 156, 182.
Amersfoorde, van 174.
Amersfoort, van 339.
Ameshoff 383.
Ammans 415.
Ampsen, van 277.
Ampt 33.
Amsberg, von 28.
Amsinck (**Aa)** msink) 36.
Amstel 204.
Amstel (Amstyl), van 427.
Amstel, Ploos van 394.
Amstel van Mijnden, van 21.
Angerhausen 315.
Ansem, van 12, 50, 54, 57, 60.
Ansloo 343.
Antoigny, du Marett d' 201.
Apeldoren (Apeldoorn. Ap-(p)elt(h)o(e)rn), van 7, 10, 15. 16, 18—20, 46. 47. 56. 105, 300.
Apelthorn 95.
Arenberg, van 312.
Arendsen **(Arntzen) 35.**
Arkel, van 44, 45, 49, 165, 185, 365, 366.
Armsem, van 89.
Arney, d' 242.
Arnhem, van 20, 48, 88, 92, 294. 295. 304. 313.
Arnhem van Cuynre, van 295.
Arnold 314, 356.
Arntzen (Arendsen) 35.
Arpeau 241.
Asbeck (A(e)sbeke), van 13—**15.**
Asperling 241.
Aspermont, Flugi van 246.
Asschenberg, van 129.
Asselt, van 157.
Assendelft, van 163-165, 293, 304, 434.
Asswede, Ubbena anders 133.
Aswede, van 128, 133.
Athlone van Reede 182.
Aumale, d' 203.
Aussem 315.
Avercamp 197.
Averenger, van 70.
Avesnes, van 155.
Aylva, van 428.

B

Baard 316.
Baarselman (Baselman) 215.
Baaselman 215.
Bacca (e) rt 34*, 35.
Bachdach 344, 347, 349, 350.
Bachmann 321.
Backer 47, 48, 50.
Bacx 311.
Baden, von 314.
Baer, van 61, 295.
Baerlo, van 298, 299.
Baern van Schonauen, van 206.
Baert 311. 418.
Baerts 422.
Baetens 209.
Bake 33, 313, 314.
Bakelen, van 319.
Bakerweerde, van 54.
Balferen, van 76.
Ballen, van 132.
Ballen. Coninck genaamd van 127.
Bancker 117. 1 .8.
Banens 425.
Bangen 67.
Banninck 92.
Barele, van 7.
Bargen, van 342.
Barlo 384.
Barmentlo, van 431.
Barnda 127.
Barteloos (Bartolotti ?) 78, 120.
Bartels 429.
Bartholdy, Mendelssohn 428.
Bartmuss 355.
Bartolotti (Barteloos ?) 78. 120.
Bas 76, 426.
Baselman (Baarselman) 215.
Bassecour, de la 78.
Bassenn, van 23.
Basters 92.
Batenburg, van 375.
Battenberg 317.
Bauer 318.
Baumgarten, von 317.
Bave 91.
Bayard, de 249, 250.
Bazille 315.
Beaufort, de 183, 186.
Beaumont, van * 144 *, 249.
Béchevel, de 250.
Becius (Beseyn) 385.
Becx 311, 425.
Beeck, van der 75.
Beeck. von 32
Beek, 'ter 341.
Beek, van 200. 388.
Beekman 316.
Beelaert 156.
Beelaerts van Blokland 166.
Beels 425.
Beer 430.
Beer, de 390.
Beer Poortugael, den 27.
Beernard 114.
Beerse, van 52.
Beest, van 37, 38.
Beesten, van 129.
Beetge 118.
Beets 394.
Beets, van **158.**
Beezen, (Beez) **von** 317.
Begemann 214, 323.
Begoden **229.**
Beguin 78.
Behaut, de 360.
Be(h)m. ten 213.
Behoult 113.
Beilin 358.
Beine 355.
Beiner 87.
Beinhem, van 14.
Bek 214.
Beke, van der 89.
Bekom, van 425.
Belech, vant (van Beleg) 322, 323.
Beltens 115.
Bemmel 212.
Bemmel, van 95, 204, 292.
Benen 52, 57.
Benger 91.
Benmael, van 171, 182.
Benskoop, van 204.
Bent. van den 167.
Benthe (i) m, van * 146.
Benthem (de Grave) 429.
Benthuijsen, van 118.
Bentinck 17.
Beomont, van 203.
Berchem, 'von 117.
Berchen * 222.
Bercher 231.
Bercheijck (Bergeyck), van 192, 252, 359.
Berc(h)mo(e)st, de (van der) 402-407, 415, 416, 418-424 *.
Berckel, van 215.
Bercmoest, van der (Verbercmoest) 416, 417.
Bercmoest die men heet Marienzone, van der 399, 400.
Bercmoest. ver Marien sive (dictus) de 402, 403, 405, 406. 410, 415, 418. 421.
Beren, den 10.
Berg 428.
Berg, van den 102, 389.
Berg, van der 118.
Berge, Kiers ten 129.
Berge, van den 52, 117.
Bergen, van 373.
Bergen-Kouwenhoven 430.
Bergeries, des 242.
Bergeus 182.
Bergeyck (Bercheijck), van 192, 252, 359.
Bergh, van den 247, 381, 394.
Berg(h), graaf van den 19, 89, 90, 108.
Berghuis 388.
Beringer 118.
Berleburg, zu Sayn-Wittgenstein- 314.
Bernadotte 28.
Bernadotte af Wisborg 317.
Bernham, van 4, 5.
Bertram(s) 409 *, 411-413 *.
Berum, van 127, 129, 131.
Bervoets 156.
Berwolding 50, 51.
Besche, de 318.
Beseyn (Becius) 385.
Besier 159.
Besoijen 165.
Besten, van 18, 75.
Bestvater 352.
Bethune 427.
Betou, in de (Indebetou) 318.
Beulke 342.
Beuningen, van 339, 340, 342, 345, 383.
Bevervoerde, van 45, 62, 64, 66.
Bevervoorden, van 30.
Beverwijk, van de 386.
Beyers van Voxdale 426.
Bezoet de Bie 337.
Biben 321.
Bic 51.
Bickers 156.
Bidermann 119.
Bie, Bezoet de 337.
Bielbrinck 196.
Bienvenu, Le 222 *, 228.
Bierum, van 133.
Biesman 211.
Bigot 312.
Bill 72.
Billoen 427.
Bilt, van der 118.
Bink 425.
Biscop 78, 157.
Bitter 20.
Bize 242.
Bladel, van 36.
Blanchard 316.
Blanche 249.
Blancheteste 182.
Blanckebiell 18.
Blankenheim, van 66.

Blarinckhorst, van Wijnbergen van 18.
Blauhulck 360.
Blech 358.
Blécourt, de 321.
Bleek. van 104.
Bleiswijk, van 360.
Bleijestein 165.
Blink 323.
Block 360.
Blocs 413.
Bloemen 425.
Blois, van * 144.
Blois, van Isendoorn à 22.
Blom 166.
Blonay, de 241.
Blondel 311.
Bloot. de 166.
Blydenburgh 316.
Blijfhier 13.
Boc 180, 181.
Boek 408, 425.
Bocs 414.
Bodding van Laar ,157.
Bodeghem (Bodegom), van 323.
Bodt, de 156.
Boechorst, van 376.
Boecop, tho 85, 86, 245, 246.
Boehm 346.
Boel 385.
Boelaert 157.
Boelen 117, 118, 426.
Boelens 128.
Boellaard (Boellard) 430.
Boer 111.
Boerse (Buerse), van 18, 19.
Boeseken 385.
Boetzelaer, van (den) 203, 296.
Bogaerde, van den 414.
Bogardus 118.
Boinenburg (Bonenburch, Boyneburgh) genaamd (van) Honstein, van 21, 94, 245, 246.
Boissonnet 315.
Boitet 162, 166, 167.
Bolen 316.
Bölger 120.
Bollart 342.
Bollinge 323.
Bolten, van 88.
Bombergen, van * 222, 229.
Bomhof 388.
Bommel, van 388.
Boncaart (van Boncaert) 185.
Bonenburch (Boinenburg, Boyneburgh) genaamd (van) Honstein, van 21, 94, 245, 246.
Bongarts 77.
Böninger 321.
Bonnekamp (Boonenkamp), van de(r) Sande(n) 156.
Bönninghausen, von 157.
Bons, de 241.
Bonijngthof 13.
Boogaard (Boogaart) 76, 79, 119.
Boogaart (Boogaard) 76, 79, 119.
Boogaert 78.
Boon 360.
Boone 321.
Boonenkamp (Bonnekamp), van de(r) Sande(n) 156.
Bor 213, 395.
Borch, de Sigers ter 128.
Borch, van der 313.
Borculo, van 216.
Bordewick zu Holthausen, von 130.
Boreel 435.
Borellay 228.
Borkat 348.
Borman 386.
Borne (, van den) 113, 114.
Borre (Borren) 10, 46-48, 50, 51, 56, 63.
Borre van Amerongen 182.
Borre, van der 157.
Borrekens 199, 200, 222 *, 228.
Borren (Borre) 10, 46-48, 50, 51, 56, 63.
Borrevelt (, van) 338, 389.
Borssele(n) (, van) 144 *, 165, 374, 375.
Bos(ch), ten 340.
Bosch, van den 384.
Böse 349.
Boshusen, van den 313.
Boskerk, van 118, 158, 316, 430.
Bosman 316.
Bosmans 200.
Bosschaert * 312.
Bossche, van den 416.
Boswinkel 388.
Bosijn 340.
Botha 118.
Botnia, van 131.
Bottens 112.
Boudewijns 342.
Boueken 45.
Bouhuys 425.
Bourgeois 242.
Bourgogne, de 116, 311.
Bours 393.
Bouten 78.
Boutens 427.
Box 391, 392.
Boxtel, van 374.
Boxtel (Roistelle ?), van 372-374, 377.
Boyce 158.
Boijneburgh 95.
Boyneburgh (Bonenburch, Boinenburg) genaamd (van) Honstein, van 21, 94, 245, 246.
Brackman 77.
Braë (Brahe) 431, 433.
Brahe (Braë) 431, 433.
Brake, de 423.
Bra(e)kel(l), van 97, 99, 173, 245, 246, 434.
Brand 382.
Brande, van den 157.
Brandmeyer 352.
Bras 158.
Brasher 117.
Brauw 139.
Brederode 366.
Breton 314.
Breucklant 132.
Breul (Breyl, Brijl) 35, 36, 119.
Breyl (Brijl, Breul) 35, 36, 119.
Briele, van den 414.
Brienen (Brijnen), van 14, 15, 19, 23, 58, 61, 91, 213, 214, 425.
Bries 215.
Briët 250.
Brieving(he) 378.
Brincke, bi den 10, 47, 48, 51, 56.
Brincke, ten 286, 287.
Broe(c)khuijsen, van 96, 97, 99, 185, 186.
Broeckhuyssen (, van) 245, 246.
Broeckhuyssen, de Cock, gend. 245.
Broek, ten 118.
Broek, van den 387.
Broekers 388.
Broers 426.
Broersen 118.
Bromberg 167.
Brommer, de 92.
Bronc(k)horst, van 10, 11, 48, 93, 95, 153 *, 246, 372, 375.
Brouwer 102, 167, 340, 359, 360.
Brouwers 413.
Brue, de 167.
Brugge, van 56.
Brugg(h)en, ter 46, 47, 50, 51, 53.
Brugginck 62.
Brugman 386, 387.
Bruine 36.
Brune, d(i)e 180, 181, 184.
Brungersma 156.
Brusemann 71.
Bruyn, de 173, 184, 230.
Bruyne, de 211.
Bruijns 316, 318.
Brijl (Breyl, Breul) 35, 36, 119.
Brijnen (Brienen), van 14, 15, 19, 23, 58, 61, 91, 213, 214, 425.
Brijnke, ten 52.
Brzoskowicz 355.
Biichner 314.
Buchorst (Buckhorst), van 17, 51, 52, 66, 67, 293 *.
Buck, de 116.
Bucquoy 392.
Buerse (Boerse), van 18, 19.
Buissing 384.
Bull 384.
Buma 384.
Burch, van der 435.
Buren (Bueren), van 245, 246, 376.
Burg, van der 36.
Burgering 337, 384.
Burman (. de) 33.
Bus de Gisignies, du 312.
Busch, ten 64, 65, 106.
Busenitz 357.
Bussche, t(h)en 85, 107.
Bussche, van den 88.
Bussemaker 78, 323, 324.
Butecamp 15.
Butkens 210.
Butnerer 350.
Butti(n)ga 212.
Buuren, van 76.
Buy, du 116.
Buycht, ter 76.
Bugens 423.
Buygen, van 344.
Buys 157, 380, 381.
Buyskes 316.
Bybau 157.
Bije, de 360, 429.
Byl, van der 316, 388.
Byland, von 321.
Bylant, van 45.

C

Caffa 211.
Calva(e)rt 113-115.
Cambiagues, de 241.
Cambier 383, 425.
Camer. van der 360.
Camming(h)a, van * (a) 140 *, 427.
Campen, van 118.
Campenere, de 195.
Campherbeek 90.
Camphuesen, van 88.
Camping(e) (Kamping) 215.
Campo 418.
Campo, del 311.
Candanêve, de 365.
Canis (Kanis) 251 *.
Cantaert 199, 222 *, 228.
Canzius 78.
Capelle, van de 113.
Capelle(n), van der 90-95, 391.
Cappe (Caps) 408 *, 411, 425.
Cappel, van 72.
Cappellen, van 116.
Caps (Cappe) 408 *, 411, 425.
Carmel 230.
Carpentier, de 395.
Cateau 324, 358.
Cateau, van Rosevelt 324, 358.
Cats, van 373.
Cattenburch, van 245, 246.
Cattendijc, van 365.
Cesan 114.
Chabot 314.
Champs, de 318.
Chandieu, de 241.
Changuion 118.
Charrière 241.
Chaussée 350.
Chernac (Chernak) 250, 251 *.
Chollet 118.
Chous, van 77.
Cieschinski 354.
Claassen 349.
Claer, de 250.
Clant 128, 131—133.
Claudius 352.
Clavareau 116.
Clavel 242.
Clenting 360.
Clercq, Le 167.
Cleye, van 128.
Clifford 318.
Cloddertsz 341.
Cloeck 76.
Clooster, van den 71-75, 107, 391.
Cloppers 158.
Clouth 315.
Cluet 117.
Cnoop 156.
Coc 11.
Cock 220.
Cock van Haeften, de 102.
Cock (van Opijnen), de 245, 246.
Cock de Rameyen, de 311.
Cock, gend. Broeckhuyssen, de 245.
Cocq 375, 376.
Cocq van Isendoorn, de 372, 375.
Cocq van Weerdenburg 372.
Cocauyt 156.
Coddenoorde, van 181.
Coeken (Koeken), uter 181.
Coellen, van 90.
Coels 412, 419, 421.
Coeman 136-138.
Coenders 128, 131, 132.
Coenegracht 310.
Coenen van Zegenwerp 134.
Coerius 336, 337, 385.
Coesaerts (Cousaerts) 331.
Coetke 64.

Coetzee de Villiers 316.
Co(e)vorden, van 13, 46, 57, 63.
Coickman 85.
Cole 401, 402, 405, 418, 419.
Colenburg, van 93.
Collaert 245.
Collignon 314.
Colterman 113, 115.
Comines, van 156.
Compeer 389.
Complet 78.
Coninck 215.
Coninck genaamd van Ballen 127.
Coninck, de 1'73, 219, 222 *, 226.
Conin(ck)xloo (, van) 196, 197, 223.
Coningh, de 156.
Constant 243.
Constant de Rebeque 241.
Conwentz 345. 357.
Coppels 72.
Coppeijn 226.
Coppieters 427.
Coppins 421.
Coppijn 420.
Cordes, de 156.
Corler, van 96.
Cornillat (, de) 241, 243.
Corniquet 314.
Corsier, Crouzaz de 242.
Corten 425.
Cortreg(h)t 118.
Coten, van ll.
Cotius 77.
Cour, del 211.
Cousaerts (Coesaerts) 331.
Coussener, de 35.
Couthals 408 *, 409, 411-413 *, 425.
Couwenberg, van 200.
Covorde. van 16.
Coymans 360.
Craanen 321.
Cracht 69.
Craco 427.
Craen (, de) 78.
Cralingen 165.
Crane (, de) 53.
Cranendonk, van 363.
Cranendonk (Horne), van 365.
Crekenbeke, van 51, 57.
Cr(e) ijenscote genaamd Holle, van 11, 57.
Cribben 87.
Crinsoz 242, 243.
Croeser 85.
Crom 107.
Crouzaz de Corsier 242.
Cruger 159.
Cruisen 106.
Cruse(n)(Krusen) 71, 86.
Cruyningen, de 211.
Cuenre, Freyse van 292, 293 *, 295, 296.
Culemborch, van 45, 61.
Culemborch tot Renswoude, van 293.
Cun(de)re, van (der) (van Cuneren, van Kuinre) 259-310 *.
Cupere, de 359.
Custode 249.
Cuijck, van (de) 163, 164, 167, 168, 211.
Cuijllen, ter 90.
Cuvnre (Cuinre), van 11. 53. 57, 107:
Cuynre, van Arnhem van 295.
Cu(ij)pere van (tot) Bergambacht, de 192, 359.
Cuijpers 428.

D

Daal, van 200.
Dackenam, van 414.
Daelen, van 359.
Daems, de 223.
Daerthuysen, van 427.
Dahlke 354.
Dale, van 412.
Dale, van den 311, 414.
Dalem, van 163-165.
Dalem (Dongen), van 434.
Dalrimpel 202.
Dam, van den 11.
Damery 211.
Damman 427.
Damme, van den 45, 52, 425.
Damsté 317.
Dänemark, von 314.
Daniels 219, 226.
Danielsen 345.
Dannebroek 324.
Darbonnier 242.
Daumeries 425.
Decker 118, 157, 351.
Deckers 215.
Dedem, van 102.
Deest, van 90, 91.
Deest (Diest), van Essen genaamd van 90, 91.
Degas 315.
Deil, van 192.
Delafons (de la Fons) 114, 115.
Delen, van 97, 99, 105, 245, 246.
Delfos 157.
Dembeck 355.
Deprez 211.
Derlevoerde, van 88.
Desnret 78.
Deth, van 156.
Deudecom, van 136.
Deventer, van 313.
Deyll, van 192.
Deynoot. Gevers 159.
Dhont (de Hondt) 210.
Diepenbeeck, van 199, 200, 225.
Diepenbroeck, van 23.
Diepholt, van 61, 65, 127.
Diephoven, van 73.
Dier 228.
Diest (Deest), van Essen genaamd van 90, 91.
Diest, von 321.
Dirksen 314. 356.
Ditelaar, van 188.
Djurres (Diorres, Jurres, Jorrijts) 37.
Dobbelaer (, den) 53, 55.
Doddendaell, van 21.
Doems * 222.
Doern (Duern), van 245.
Doernic(k), van 48, 69, 79.
Doetsch 117.
Dójema 316.
Dolre (Dulder), van 305.
Dom 312.
Dombrowski 354.
Dommer 425.
Dompierre, de 250.
Dompselaar, van 215.
Donart 311.
Dongen, van 156, 165.
Dongen (Dalem), van 434.
Donghen, van 33.
Doorn, van 385.
Doornick, van 375.
Doornik, van 186.
Doorninck, van 17, 372.
Don 317.
Dorp, Jaerlach 380.
Dorp, van Veen genaamd van 166.
Dorpe, van 373.
Dorsten, van 192, 392.
Dorster, van 55.
Dort(h), van 21, 295, 296.
Dort(h) (Durrete), van 46, 58, 68.
Douma van Oenema 131.
Doux 419.
Dresseling (Dreteling), van 391.
Dreteling (Dresseling), van 391.
Driechs 417.
Drielenburg, van 215, 216.
Driessche, van den 324, 423.
Drion 425.
Drongelen, van 363, 364, 366, 376.
Droogh 166.
Drossarten 426.
Druden 346.
Drullinge 91.
Drustelaar, de 415.
Drijel, van 54.
Ducaju 228.
Duern (Doern), van 245.
Dugué 242.
Dühren (Duhren), van 349, 354.
Duicker. Nunum gndt. 157.
Dulder (Dolre), van 305.
Dullit, Micheli de 242.
Dulmen, van 85.
Düngelen, van 3 *.
Dungelen, van Essende ghenaemt van 2, 46.
Düngeln gent. (von) Essen, von 3.
Dupuy 315.
Durrete (Dort(h)), van 46, 58, 68.
Dusart 211.
Dusseldorp, van 120.
Dussen, van der 373. 374. 376. 378.
Dusterenberg, van * 288.
Duval 312.
Duveen 430.
Duwer 71.
Duykinck 118, 158.
Duym 392.
Duyn, van 310.
Duys 426.
Dwingelo, van 260 *.
Dijck 130.
Dijck, van 339-344, 356, 357.
Dijckmaer 60.
Dyeze, van 46.
Dijke, van 51.
Dijke, van den 51.
Dijle, van 45.
Dylius 385.
Dynyt 313.
Dyserinck 116.

E

Echten, van 74, 89.
Eck, van 36, 173, 212-214.
Eeckhoven, van * 222, 230.
Eelts 132.
Eem, van der 172.
Eenens 132.
Eerde (Eerdt), van 46, 53-55.
Eerde, Redinc van 46.
Eeten, van 139.
Eeuwijck, van 76.
Efferen, van 186.
Egenbergh(e) 47, 48, 50, 56.
Eggeraeth (Egraets) 339, 342.
Egmond (Egmont), van 49, 134, 135, 427.
Egmond van Merestein, van 166.
Egnes, van 19.
Egraets (Eggeraeth) 339, 342.
Ehem, van der 91.
Ehrentreiter 132.
Eindhoven, van 134.
Ekestubbe 317.
Elders 341.
Elsen, van 344.
Elsevier 311.
Elshout, van 363, 366.
Elst, van der 411, 412.
Eme, van 11, 52, 56, 299, 300.
Eme, van Gherner geheten van 13, 301.
Emerich von Wetzel 225.
Enchehusen, de 6.
Enden, van den (van Eyn(d)hoven (Endhoven) 111—113. 115.
Endenich (Enthenich), van 51, 52, 56, 286, 287.
Endenich, van Vernenburg alias van 286, 304.
Eng(e)huysen, van 46, 50.
Engelberts 30.
Engelbrecht 118.
Engelen 213.
Engelenburg 118.
Enehe. uten 181.
Engmann 343, 357.
Ennona 126.
Ensse, van 22.
Enst, van 387.
Entens 128, 131-133.
Entz 351.
Erbach, van 203.
Erhardt 319.
Erkel, van 45.
Ermerins 337.
Ernstijnck 70.
Esbrouck, van (de Esbroucke) 412, 413.
Ese, van der 272, 274, 276 *, 286, 288, 293 *, 303.
Ese, van Heeckeren gen. Rechteren alias van der 277.
Esse, van der 52.
Esse(n) (Essende) (de Esscena, de Essendia, de Essene, von Essen(d)(e), van 2-23 *, 44—76 *, 85—108 *, 390, 391 *, 434 *.
Essen genaamd van Deest (Diest), van 90, 91.
Essen, von Düngeln gent. von 3.
Essen, van Hackfoirt geheten van 15.
Essen, Langenbarge geheten van 4.
Essen genaamd van Rhenen, van 86.
Essende ghenaemt van Dungelen, van 2, 46.
Essende dictus Mumme, de 4. 5.

Esser 315.
Estavayer, d' 244.
Esten, van 10.
Estiennes, d' 242.
Ette, van 118.
Evera 382.
Everdingen, van 221, 222 *, 231.
Evere, de 262.
Everts 214, 323.
Everwijn 213.
Everwyns 393.
Eweraet 392.
Ewolt 91.
Eyck, van 345.
Eygermans 108.
Eijll (Eyle), van 44, 45.
Eyma 360.
Eyn (d) hoven (Endhoven) (van den Enden), van 111—113, 115.
Eijnthoven 342.
Eyssink 360.
Eze, van der 52, 53.

F

Fabry 311.
Faille, de la (Della Faille) 113, 114.
Fallet 426.
Fary de Soignys 134.
Fasen 379.
Fassbender 315.
Fauché 314.
Faure 315.
Fay, du 321.
Feenstra 37.
Fehr 344.
Feith 20.
Felhoen 311.
Félix (, de) 315.
Feyerabendt 348.
Fivre, le 419.
Flechière, la 241.
Fleringen, Grubbe(n) von 75.
Fleuriot de Langle 311, 312.
Flines, de 425.
Flugi van Aspermont 246.
Focking 350, 357.
Foge, la 241.
Foht 346, 347.
Follé 385.
Follet 199, 200, 222 *, 226, 227.
Fonce, La 113.
Fons, de la (Delafons) 114, 115.
Fonteijn (Fontain) 37.
Font(e)yne 155, 156.
Fontyn 118.
Foreest, de 316.
Foreest, van 76, 77.
Forge, van 158.
Former 70.
Forneret 242.
Fors, de la 114.
Forster (Vorster) 118.
Fouché 317.
Fournier 312.
Frais (Frays) 114.
Fraiture, de 311.
Franckenstein, Goll van 360.
Frenz, Raitz de 314.
Frescarode 315.
Freyse (van Cuenre) 292, 293 *, 295, 296.
Freyse (van Stroowijck) 291, 292, 294, 304.
Friderici, de 159.
Fried(e)richsen 345, 357.
Friso 77. 78.
Frittema, van 127.
Froen 394.
Fuchs 117.
Fuhlbrügge 354.
Fijans 339.

G

Gaerthé 156.
Galen 20.
Gallois 314.
Gans 428.
Gansneb genaamd Tengnagel 430-433 *.
Gansneb dictus Tengnagel de Camp 430.
Gard. du 242.
Gast'231.
Gaudard 243.
Gaudard de Vincy 241.
Gaule, de 312.
Gebbinck 79.
Geel, van 381.
Geen (Gent), van 64.
Geesing (Gees (s) ink, Gessink) 387.
Geesteren, van 18.
Geisweit van der Netten 384.
Geleyns 157.
Gelre 211.
Gemen, van 267.
Gendt, van 365.
Gent, van 102, 106, 391.
Gent (Geen), van 64.
Gentzschein 317.
Gerardi * 222, 225.
Gerlach 353.
Gerwen, van 135, 136 *.
Gessink (Gees(s)ink, Geesing) 387.
Gevers 360.
Gevers Deynoot 159.
Ghendt 14.
Ghents (, de) 412.
Gherner, van 299, 304.
Gherner geheten van Eme, van 13, 301.
Ghijsen 156.
Gier, de 394.
Giese (Gijze) 167, 168.
Giesing 167.
Giessen, van 434.
Gies(s)en, van (der) 162—169.
Gieter. de 36.
Giethoorn 388.
Gillaerts 228.
Gils(t), van 196.
Gimmich, van 291.
Gingins, de 241.
Gisignies, du Bus de 312.
Glans 387.
Gleek, van 118.
Gleistein 343, 357.
Glimes, de 211.
Glossmann 355.
Gobius 321.
Goeman 116.
Goes, van der 156.
Goethals 156.
Goethe 314.
Goet(h)em (, van) 420.
Goeijer 89.
Gogh, van 249.
Goll van Franckenstein 360.
Goltstein, van 94, 95, 99-104, 106.
Goltzius 211, 426.
Goosz 341, 345.
Gorop, van 311.
Gosset 314.
Gossweiler 119.
Götterswick * 157.
Gottlieb 353.
Gouwen, van der 417.
Graef, de 222 *, 228.
Graeff, de 341.
Graes(s), van 66, 68-70, 89, 90.
Graevius 321.
Grand-Caris (Clary), Jaussaud de 187.
Grande, de (le Grande) 194, 196, 197, 223.
Granier 392.
Grassmann 355.
Graswinckel 32.
Grasz 350.
Grauwert 340, 342, 344, 345.
Grave 429.
Grave. Benthem de 429.
Gravenmoer, van 's 203.
Gravenweert. (van) 's 385.
Gravesande, 's- 166.
Gravesande, Storm van 's 429.
Grenryce, Wynkyn 117.
Grenuz 242.
Greuningen, van 342.
Greve, de 77, 321.
Grevenbroeck, van 185.
Grevenraedt 158.
Grevinck 131.
Grev. North and 200-204 *, 4%.
Grill 318.
Grimm 314.
Groeben, von der 317.
Groen 77.
Groenewold 429.
Groenhout 360.
Groningen, van 267.
Groot, de 36, 159, 360.
Groothuys 128.
Grootveld (van Grootvelt) 212, 213 *.
Grubbe(n) von Fleringen 75.
Gruber 355.
Gruffy, de 242.
Grus (de Kraan) 261-263.
Gruter. de 45.
Gruthuse, de la 116.
Gruythuis, van den 294.
Grijmme 11, 56.
Guenther 346.
Gugenheim 428.
Guicherit 187.
Guldenstern 11, 13, 14.
Gundrun 117.
Gurp, van 425.
Guyot 156.
Gyblant 139.
Gijginck 68.
Gijze (Giese) 167, 168.

H

Haamsche, van 77.
Haarlem 165.
Haas 36.
Habets 425.
Hablützel, von 114.
Hackfort, (Hacvoerde(n)), van 14, 17, 46, 53, 67, 68.
Hacke 11, 52.
Hacken 245.
Hackfoirt, geheten van Essen, van 15.
Hadebernijng 54.
Haecs 412.
Haecx 426.
Haeffkens 108.
Haefîten, van 156.
Haeften (de Cock), van 102.
Haeghen 110.
Haemstede, van 373, 376, 378
Haen 40.
Haen, de 196.
Haenen 425.
Haengreve 134, 135.
Haer, ter (Terhaarius) 321.
Haer, van der 172, 173, 317.
Haeren, van 134.
Haerlem, van 180, 181, 213.
Haersolte, van 12, 46, 54, 56, 59—61, 104, 128, 384.
Haerst(e), van 11, 65, 66, 69.
Haesdonc, van 312.
Ha(e)tsvelt, van 22, 23.
Haga 203.
Hagels 157.
Hagen 57, 319, 392-394.
Hagen, ten 395.
Haghe, van der 418, 421.
Haghening 51.
Hake van den Rutenberch 53, 54, 59, 60.
Halenbeek 430.
Halewin, de 116.
Halewijn, Teresteyn van 101, 104.
Halfhuys 312.
Halfwassenaer 425.
Halling 395.
Hamaide, de la 315.
Hamelberg 215.
Hamilton 356.
Hamm 346, 347.
Hamme, ton 10.
Hammersley 117.
Hammige, van 72.
Hamstra, van Woudenberg 156.
Hane, de 113.
Hanichloe geheten Tap, van 67.
Hannes, van Thije 337.
Happé 337.
Hardenbroeck (Hardenbrook) 158.
Hardenbroe(c) k, van 95, 136, 182.
Hardenbroek, de Ridder alias van 181.
Haren, van 427.
Haringh 108.
Harlem, van 427.
Harmens 252.
Harms 345.
Harmsen (Hermansz) 341,346.
Harnasveger 338, 339.
Harpe, de l' 244.
Harst, van der 19.
Hartevelt 387
Hasselt, ab 3%.
Hasselt, van 251.
Hattem (Battum), van 76, 77 *, 212-214 *, 251.
Hattem van Rijnestein, van 214.
Hattum, van 36, 213 *.
Haustein 356.
Have, van der 78.
Havenga 118.
Haveren, van 228.
Haverkamp 383.
Havessche, de 54.
Hayen 127.
Hecke, van 408 *, 412, 413.
Hedikhuizen, van 369.
Heeckeren, van 245, 246.

Heeckeren van der Ese, van 274, 286.
He(e)ckeren gen. van Rechteren, van 55, 286, 289, 294, 304.
Heeckeren gen. Rechteren alias van der Ese, van 277.
Heede, op ter (Afterheide) 314.
Heeker, van 45.
Heemskerck, van 360.
Heenvliet, van 33.
Heerde, van 21.
Heerema, van 133.
Heereman (van (von) Zuidtwijck) * 214.
Heeren 425.
Heerma (, van) 127, 133.
Heerma van Holwinde, van 130.
Heermans 118.
Heertjes 158.
Hees. van 310, 382.
Heesbeen, van 365, 366, 368.
Heeswijck, de 426.
Heeswijk, van 146.
He(e)ten, van 10, 11, 4648, 50, 54. 56.
Heinius '381.
Heinsberp. van * 151, 369.
Heinsius 360.
Hekere(n), van 30, 51—53.
Hekeren, die Rode van 46, 47, 50, 276, 277, 303.
Heldevir 321.
Heldt 352.
Helle, ter 16.
Helle, ver 428.
Hellemans 120.
Hellin 312.
Helthove 70.
Hemert. Junius van 384.
Hemsing 130.
Hendriks zich noemende Graaf van Oranje Nassau 77, 78.
Henff 354.
Henghelo, de 7.
Hennequin 78, 120.
Henneschutt 430.
Hens 118.
Herdt, de 226.
Herdyk 118.
Herenhaeff, thenn 89.
Herlaer, van 251.
Hermans 200, 222 *, 226.
Hermansz (Harmsen) 341, 346
Hermijn 250.
Hernalsteen 157.
Herten 214, 323.
Hertger 107.
Hertoghe, de 311, 410 *, 411.
Hervatti 251.
Herwaerden. van 36.
Herwen, van 50.
Herwiinen. van 107.
Herzelles, 'de 249.
Hess 119.
Hessen-Kassel, von 314.
Hettinghe, de le 421.
Heule, van der 316.
Heurn. van 133.
Heusden, van 362-372 *, 375-377.
Heuvinn 78. 323. 324.
H e y 394.
Heyde, van der 390.
Heyden, van der 336, 379.
Heymerick 313.
Heynenberg, van 34.
Heyst, van 426.
Hiddingh 316.
Hiel, van der 341, 434.
Hil(l)aer, de 399, 404, 427
Hille, van 156.
Hoagland 158.
Hoboken, van 360.
Hochart 382.
Hoecke, van 382.
Hoedemans 55.
Hoefnagel(s) 197, 223.
Hoek, van den 108-111.
Hoek; van der 111.
Hoekelom, van 88.
Hoens 211, 312, 428.
Hoevelick, van der 18.
Hoeven, van der 158.
Hoevenberg, van 158.
Hoffmann 353, 355.
Hoflant 395.
Hofman 186.
Hogeboom 118.
Hogendorp, van 111-115, 320.
Hohenlansberg, Thoe Schwartzenberg en 396.
Hohenlohe, van 203.
Holdinga, van 131.
Hollander, den 57.
Holle, van Cr (e)ijenscote genaamd van 11, 57.
Holte(n), ten 89, 197.
Holtinck 65.
Holtsnyder 313.
Holtum, van 313.
Holz 353, 354.
Hombolt 53, 58.
Homborch, van 389.
Hombrecht van Wahren 730.
Hommedieu, 1' 158.
Hommes 317.
Hompen 127.
Hondt, de (Dhont) 210.
Honeerden, toe 70.
Honstein (Honsteyn), van Boinenburg (Bonenburch, Boyneburgh) genaamd (van) 21, 94, 245, 246.
Honswijc, van 172.
Hont, de 417.
Honts 415.
Hoofd 214.
Hooff, van 425.
Hooft 120, 136-139.
Hooft van Huysduynen 1366 139 *, 315.
Hoogeland 316.
Hooghteylingh 78.
Hooglandt 118.
Hoon 211, 312.
Hoorn, van 158, 316, 318, 360 430.
Hoorn, Paridon van 318.
Hoornic 419.
Hoornstra 35.
Hop 158, 316.
Hoppe 314.
Horick (Horich), van 328, 330, 333, 334, 336, 378.
Horn, von 318.
Horne. (Hoern). van 133-136 *, '365, 366.
Horne. van Altena- 362.
Horne. van Cranendonk 365.
Hornin 355.
Horst, ter 70, 385.
Horst; ter (zur) 393, 394.
Horst, van der 139, 340, 388.
Hoston 113.
Hottinger 119.
Houben 426.
Houdringe, Mamuchet van 183
Houman 408, 409 *, 413, 414.
Hout, van der 168.
Houten. van 181.
Hövel, 'van den 129.
Hövell (Höevell, Hovel), van 160.
Hoveman, ten 52.
Hoven, van 158, 360.
Hovenier 35, 119.
Hoya en Bruickhuessen. gravin tho der 75.
Hoyer (, die) 10, 11, 48, 50, 60, 71, 73.
Hoynck 314.
Hoytema. van 119.
Hubar 426.
Hubrecht 318.
Kudde 108.
Huegynck 313.
Huessen. van 20.
Huet 157.
Huffel, van 312.
Hugonin, de 242.
Huirninck 75.
Huitfeldt, Moltke- 317.
Hull 117.
Hulsbosch 312.
Hulten, van 132, 156.
Hunloe, van 13, 54.
Huskes 188.
Hutsers 412.
Huurman 186.
Huijbers 97.
Huybrechts 198. 199, 218, 222 *, 224.
Huychelinck 414.
Huygens 203.
Huygh 360.
Huysduynen, van 137-139.
Huysduynen, Hooft van 136—139 *, 315.
Huyssen 157.
Huyssen, van 77.
Hijnen (Lijnen) 340.
Hijranten 72.

I

Ierte, van 52.
Illens, d' 243.
Inde, van den 209.
Indebetou (in de Betou) 318.
Pngen Nulandt 97.
Iosius 157.
Isagg 315.
Isendoorn, van 21, 245.
Isendoorn à Blois, van 22.
Isendoorn, (de Cocq) van 372, 375.
Isselmuden (Iselmuijden), vac 14, 46, 55-58, 62, 68, 70, 71, 73-75, 85, 93-95, 97-104, 265-267, 391.
Isselmuden, Rodenkoc van 277.
Isselmuden alias Rodenkoc, van 71.
Isselsteijn, van 49.
Ittersum, van 11, 16, 17, 52, 56, 61, 65, 71, 75, 86, 88, 89.
Itzig 428.

J

Jacobs 222 *, 228, 231.
Jaerlach Dorp 380.
Jahnke 353.
Jamar 426.
Jamin 425.
Jansen 214.
Janssens 199, 200, 222 *, 226, 228.
Jantzen 342, 345-347, 357.
Janze 386.
Jarges 127-129, 132, 133.
Jarkusch 355.
Jaussaud (de Vedelen (Vedelin)) (, de) 187-190.
Jaussaud de Grand-Caris (Clary) 187.
Jochems 359.
Joffrey, de 241.
Joly 314.
Tone. Looren de 318.
Jonge, de 201.
Jonge van Ellemeet, de 200-204 *, 433.
Jonk 340.
Joost 343.
Joosten 360.
Jouret 199. 226. 227.
Julitz 356.'
Junius van Hemert 384.
Junne, van 45.
Jurres (Jorrijts, Djurres, Diorres) 37.

K

Kaal 360.
Kaashoek 79.
Kaerman 7.
Kageloom (Kegeloom), van 219, 226.
Kale(n) 64, 65.
Kalff 351.
Kamferbeke (Kampherbeek) (, van) 11, 15, 17, 65, 67, 69.
Kampen, van 347.
Kamping (Camping(e)) 215.
Kanis (Canis) 251 *.
Kannemans 385.
Karnspek Reitz de Villiers 316.
Karsten 324.
Kassel, von Hessen- 314.
Kat (van Hardinxveld), de 383.
Katenhorst, Moniken van 52.
Kauenhoven 344-347, 349.
Keetman 313.
Kegeloom (Kageloom), van 219, 226.
Keizer (of Marsman) 216.
Keldermans 194.
Kell(e), Momme(n) van 4, 14.
Kelly 428.
Kelweert 63.
Kempinck 92.
Kempner 345.
Kennedy 318.
Kenneken gezegd van Uterwijck 65.
Kenniken 13.
Keppel(e)(, van) 6, 13, 18, 36, 45-47, 58, 268, 274, 369, 371, 372, 374, 375, 377.
Keppel, van Voorst en 274, 371.
Keppel van Wedderden, van 295.
Kerber 355.
Kerchof 157.
Kerckem, van 136.
Kerens 310, 425.
Kerf 422, 423.
Kermeken 54.
Kessel, van 215.
Ketel 425.
Ket (t)wich, van 129, 130, 133.
Keuchen(ius) 321.
Keur 158.
Keverberg, de 315.
Keijser, de 139, 140, 334, 336, 338, 379.

Keysers (de Keyser) 212.
Kien 36.
Kien, de 210.
Kiers ten Berge 129.
Klaarwater 158.
Klaassens 323.
Klapmuts 389.
Klein 349.
Kleve (Kleef), van (von) 115, 151*, 153 *, 157, 363.
Kloetinge. van 203.
Kloppenborg 317.
Klouck 92.
Klijn 390.
Knippenborch, van der (den) 18, 19.
Knobelsdorff, von 426.
Knollenbergh 166.
Knoppert 64, 89, 90, 128.
Knyf(f) 79, 80 *, 120, 199, 225.
Koch 72.
Kockert 19.
Koekebakker 434.
Koeken (Coeken), uter 181.
Koelant 387.
Kok 118.
Kolff 33.
Koning, de 383.
Kool 118.
Kooninph, de 166.
Korsten 427.
Kos 388.
Koster 380.
Kouwen 111.
Kouwenhoven, Bergen- 430.
Kovicken 45.
Kraan, de (Grus) 261-263.
Kraan (Grus), van Kuinre, alias de 260.
Kraan, van der 167.
Krauthofen 321.
Kreienheder 352.
Krets 230.
Kreijenschoet, van 51.
Kreijnck (Kreyng) 68.
Krickert 339.
Krissin 347.
Kröcker 345-347, 356.
Kroef (f) 324.
Kronenberg 315.
Krueser 107.
Kruger 107, 118.
Kruithoff (en) 321.
Kruseman 337.
Krusen (Cruse(n)) 71, 86.
Kruysmulder 35.
Krijt 70.
Kühne 314.
Kuinre, van (Kuenre, van (der) Cun(de)re, van Cuneren) 46, 259-310 *.
Kuinre (van Baerlo), van 296.
Kuinre. alias de Kraan (Grus), van 260.
Kunresile, van 265, 266, 309.
Kuscher 355.
Kuthe 353.
Kuyc, van 363, 365, 366, 370, 374.
Kijers 112.
Kyf(f) 112. 113.
Kyvit 79.

L

Laage, van 44.
Laan 186.
Laan, van der 360.
Laar (Laer), van 158.
Laar, Bodding van 157.
Laar, (Schomerus) van 429.
Laars, van der 246, 247.
Laer (Laar), van 158.
Laer, van den 54.
Laer, van der 53, 54, 57.
Lafevre 167.
Lagen, van 54.
Lagergren 317.
Lalaing, de 116, 211.
La Lecq, van Spaen 32.
Lalleman 157.
Lambert 345.
Lamberts 359.
Lambertsz 346.
Lambrechts 219, 222 *, 227.
Lambrechtsen 324.
Lamsveld, van 79, 80.
Landas, Sweerts de 152.
Lande, van den 413.
Landericx 423.
Landweer 389.
Lange, de 37, 38, 118.
Langen, van 63.
Langen, von 130.
Langenbarge geheten van Essen, van 4.
Langenholt, van 65.
Langerak, van 296.
Langkamp 380.
Langle, Fleuriot de 311, 312.
Lankkamp 388.
Lanschot, van 425.
Lansheere, Lavreys de 157.
Lardinois 425.
Lare, van 46, 423.
Lasch 348.
Latour 211.
Latte, de 167.
Laurent 242.
Lauregssens 198, 223.
Lauwën 109.
Lauwick, van der 90.
Laverdevs 35.
La Via "360.
Lavreys de Lansheere 157.
Lebeau 314.
Leck, van der 371-374, 377.
Ledeboer 335, 384, 385, 393.
Ledee, van 69.
Lee, van der 425.
Leeckelaerts 412.
Leefdael * 152.
Leesten (Leisten), van 15—17.
Leeuw, de 212 *.
Leeuwen, van 78—80, 118, 246, 251.
Leeuwenhoek, van 164.
Leever 323.
Lehnhoff, von 321.
Leisten (Leesten), van 15-17.
Lely, van der 167.
Lemaire 116.
Lemmens 386.
Lenaerts 310, 426.
Lenaertz 35.
Lennep, van 17, 19, 20, 23.
Lentelus 35.
Lepp 357.
Lerneux, de 311.
Leroi 222.
Leroi, Luglion 231.
Le Roux 117.
Leu, de 427.
Levert 156.
Levy 158.
Lewe 128, 129.
Lewen, van 76.
Leijdecker 167.
Leijden, van 172.
Leye, van der 386.
Liaucama, van 427.
Lichtenberch, van 45.
Lichtenvoort. Star 220 *, 222 *, 229.
Liedel, de 425.
Lienden (Lynden), van 371, 375.
Liens 78.
Liesvelt, van 36.
Lieverse 316.
Ligeois 219, 221, 222 *, 227.
Ligny, de 157.
Limborch, de 6.
Limburg-Styrum, von 429.
Limpens, de 425.
Limpurg, van Rechteren 27.
Lincke (Rockstroh-) 356.
Lingen, van 127.
Lintveld 246.
Lintzenich. van 157.
Lion 246.
Lissals 156.
Lochorst (, van) 182, 185, 186, 212, 213.
Lockhorst 425.
Loen, von 130.
Loese, der 60.
Loges, Rechignevoisin (dit) de 100.
Logie, de 113.
Lohman 321.
Loockerman 158.
Loocx 408, 409, 425.
Loon, van 36, 76, 215, 216, 367.
Looren de Jong 318.
Loos ((le) Lose, Loozen) 422, 423.
Loos, de 380.
Lo(o)se 91, 105.
Lorraine, de 426.
Losee 316.
Loudon 312.
Louw 118, 316.
Löwenadler (, von) 317.
Loyens 313.
Lübbe 118.
Luckner, von 428.
Ludwigs 346.
Luesse 71.
Luglion Leroi 231.
Luikense 88.
Luloff 91.
Lunenburg, van 204.
Lüpke 355.
Lüth 352.
Luther 314.
Lützel 355.
Luyck, van 134.
Luijcksen 90.
Luykens 91.
Luijkensen 85.
Luijtgens 107.
Lyenden, van 50.
Lymborch, van 267.
Lynden, van 20, 102.
Lynden (Lienden), van 371, 375.
Lijnen (Hijnen) 340.
Lijsfelt, van 112.
Lijsters 212, 334, 336, 379.

M

Maar, de 167.
Maartens(e) (Martens, Mertens, Maerten) 426.
Maas 250.
Machoris (Machorys) 10, 11, 46.
Mackensie 156.
Mc Lean 316.
Made. van der 203.
Maehnert 355.
Maelson 360.
Maelstede, vander 426.
Maere, de 409, 411.
Maerle, van (Merula) 195—197, 222.
Maerman (Mariemans), Maris genaamd 424.
Maersman (Meersmans), de 158.
Maes 414, 424.
Maesen, van der 426.
Maet, ter 57.
Maguns 192. 359.
Mahl 346, 350.
Maillardoz, de 241.
Maire, le 156.
Makkink 317.
Malapert (Malapart), (, de) 113, 114.
Malefijt (, de Waal) 394.
Malfeyt, van 311.
Malpas, de 157.
Malsen, van 245, 246, 363.
Mamuchet van Houdringe 183.
Manderscheid, van 134-136.
Manen, van 66, 69.
Manger 394.
Manlich 242.
Manninge 87.
Mansdale (Mansdael), van 194-196; 223.
Marca, à 22.
Marcella 318.
Marck, de la 203.
Marck, van der 433.
Marett d' Antoigny, du 201.
Marez 113.
Marhulsen, van 18.
Mariemans (Maerman), Maris genaamd 424.
ver Marien sive (dictus) de Bercmoest 402, 403, 405, 406, 410, 415, 418, 421.
Mariman 424, 425.
Maris 399-425 *.
Maris genaamd Mariemans (Maerman) 424.
Marke1 geheten Moniken, van 52.
Marquis 242.
Mars, ter 89.
Marselis, van 318.
Marsman (of Keizer) 216.
Martens (Mertens, Maartens, Maerten, Maartense) 426.
Martherus 250.
Martignier, de 241.
Martineau 315.
Martines, de 241.
Mas de Peysac, du 33.
Masschereel(s) (Masschereill, Messchereell) (, van Wees genaemt) 245, 246.
Massin de Soullé (Soulier de Maciés) 187.
Maurissen 310.
Maurissen, van Nuth, dit 310.
Max 311.
Mayor 243.
Meaux van Vorsselaer, van 181. 182.
Meckena 127.
Meddens 425.
Medicus 7.
Me(e)keren, van 15, 23, 50, 51.
Meelen 110.

Meer, Mere), van der 171, 172, 174.
Meeren, van 421.
Meersch, van der 210, 339, 341, 343, 344.
Meersmans (Maersman) , de 158.
Megen, van 80, 120.
Meisterlin 114.
Melander, de 382, 383.
Melet, de 241.
Melle, van 157.
Mendelssohn Bartholdy 428.
Mengelberg 315, 426.
Menninga 317.
Mepsche, de 128, 131.
Mercelis 215.
Mercier 430.
Mercx, de 435.
Mere (Meer), van der 171, 172, 174.
Merle, de 198.
Merlen 222.
Merlen, van 194-200, 218—231 *, 425, 435.
Merne, van 65.
Merode, van 427.
Mertens 199, 222 *, 228.
Mertens (Martens, Maertens, Maartens (e)) 426.
Mertzenfeld, von 117.
Merula (van Maerle) 195-197, 220 *, 222.
Merwe, van der 118.
Messchereell (Masschereel(s), Masschereill) (, van Wees genaemt) 245, 246.
Metral, de 241.
Metternich 315.
Metternich, von Wolff- 315.
Metzke 355.
Meulen, van der 158, 381, 382.
Meulen, van der (Vermuellen) 113.
Meurs (Moirse), van 15, 375, 390.
Meyer 352.
Meyer, de 76, 77.
Meyering 50.
Meyerink 388.
Meyers 186.
Meyjes, Posthumus 317.
Micheli de Dullit 242.
Middachten, van 51, 62-64, 294.
Middeler 158, 316.
Mi(e)g(h)em, van 424.
Migrode, van 117.
Mikulicz, von Radetzky- 352.
Milewski 354.
Milli(n)gen, van 54, 58, 60, 318.
Minckelers 425.
Miranda, de 428.
Misselingh (Mislich) 390.
Mix 351.
Moermont, van 373, 376.
Moersele, van 414.
Moersken (Mörsgen(s), Murssken) 251.
Mohr 340.
Moldere, de 194
Molen, ter 63.
Moliaert 157.
Mollwitz 395.
Molsvelt, van 195.
Moltke-Huitfeldt 317.
Momber 339, 343, 357.
Mom(m)(e) (Mumm(e)) 3-6, 245.
Momme(n) van Kell(e) 4, 14.
Mompere, de 312.
Monaco, von 428.
Monasterio, de 9.
Moniken 52.
Moniken, van Marke1 geheten 52.
Moniken van Katenhorst 52.
Monschau 427.
Monster 165.
Montenaken. van 414.
Montet, de 241.
Montmorency, de 156.
Montricher, "de 241.
Moor 343, 345.
Moor, de 210.
Moordrecht, van 33.
Moorsel, van 425.
Moortere, van 414, 424.
Moreau 427.
Morris 117.
Mörsgen(s) (Moersken, Murssken) 251.
Morsier (, de) 242, 243.
Mörss, van 89.
Mortere, van der 312.
Moucheron, de 156.
Mulert (Mulard) 61, 72-75, 129, 391.
Mulier 425.
Mülinen, de 244.
Muller 158-160, 358.
Muller, Statius 159.
Mumm(e) (Mom(m) (e)) 3-6, 245.
Mumme, de Essende dictus 4, 5.
Mundt 339, 342.
Munni(n)x 332.
Munster, van 23.
Muntingh 118.
Muntz 321.
Muralt, von 119.
Murray 250, 318.
Murssken (Moersken, Mörsgen(s)) 251.
Muttinck 329, 334, 336, 378.
Myers 117.
Mijnden, van 57.

N

Naeldwijc, van 33.
Naerssen, van 101.
Nagel 130.
Nansum, toe 133.
Nansum, Ufkens anders thoe 133.
Nassau, van 77, 89, 154 *, 182, 426.
Nassau, Oranje- 27.
Nassau-Ouwerkerk, van 203.
Nathusius (, von) 314.
Neander 314.
Nebbens 337, 382.
Nebbens Sterling 326-338, 378-390.
Neck, van 167.
Nederbos 77.
Nederveen, van 111.
Neergaard (, de) 317.
Neese 67.
Nemegheer 157.
Nerée, de 425.
Neringen, van 245.
Nerom, van 209.
Netten, Geisweit van der 384.
Neudeck 351.
Neuenahr (Nieuwenaer), van 134, 135.
Neufville, de 427.
Neufvillette, de 249.
Neujean 425.
Neukirchen gent. Nijvenheim, van 157.
Neumann 351.
Nickel 352.
Niel. van 382.
Nienhuys, te 79.
Nieuland 360.
Nieuwenaer (Neuenahr), van 134, 135.
Nieuwenhoven 340.
Nieuwenhoven, van 341.
Nieuwkerk 384.
Nieuwoudt 118.
Niklassen 344, 345.
Nivel, van 172.
Noedouts 402.
Noetzel 354.
Noirot 116.
Nolet 425.
Nonnena 126.
Nonninga 126.
Noort, op ten 213.
Noot, van der 312, 427.
Norch, van 259, 309.
Norden, van 118.
North and Grey 200-204 *, 433.
Nortwyn 392.
Nothwanger 350.
Noyon, de 116.
Nulandt, ingen 97.
Nunum gndt. Duicker, van 157.
Nuth, dit Maurissen, van 310.
Nuyens 156.
Nyeghenap 47, 48.
Nvenbeke. de 6.
Nijmegen,' van 313.
Nys 117.
Nijvenheim, van Neukirchen gent. 157.

O

Oberlin, d'* 222.
Oberlin de Mittersbach, d' 231.
Obreen 159.
occo 429.
Oenden, van 55.
Oenema, Douma van 131.
Oesterhuijs, van 70.
Oesterwolde (Oestenwolde) , van 47, 51, 56, 59.
Oesterwijck. van 69.
Oldenaller, van 61.
Oldenburg 313.
Oldeniel, (Oldeneel), van 61, 66.
Olofs 387.
Olthof 317.
Olye 158.
Olyman 54, 59.
O'Meara 116.
Ommeren, van 91. 159. 160. 170, 180, 358.
Ommering, van 357.
Ongena 312.
Onrust 335, 380.
Onsta 70.
Oost. van 79.
Oostbroek (, van) 214, 323.
Oostendorp 89.
Ooster 360.
Oosterbaan 425.
Oostrum, van 186, 205.
Oostwald 249.
Oranje, prins van 31, 77.
Oranje-Nassau 27.
Oranje Nassau, Hendriks zich noemende Graaf van 77, 78.
Orch (= Urk), van 309.
Orelli 119.
Ormonde, van 201.
Os, van 77.
Oserbeen 429.
Otrante, d' 317.
O(t)s, van 394.
Otter 388.
Ouchterlony 318.
Oud 33.
Ouden, van 12.
Oudheusden, van 366, 368.
Oudtshoorn, van Reede van 252.
Oultremont, d' 211.
Outhuijs 168.
Outshoorn 344.
Ouwerkerk, van Nassau- 203.
Overbeeke, van 197.
Overhagen, van 13.
Overheijne 12.
Overvelde, van 413.
Oyens 201, 203.

P

Padevoirt, van de(n) 16, 18.
Paemburg (Paemburch) , van 213.
Paepke 352.
Paes (s) chedach (Paschedagen) 52-54.
Paischais 75.
Paludanus 33.
Pamont 10, 46-48, 50, 51, 56.
Panchaud 241.
Panhuys, van 252.
Pantel 167.
Pape 79.
Paquay 156.
Paridon van Hoorn 318.
Pas 199, 222 *, 228, 384.
Pasch 339, 341, 342.
Paschedagen (Paes (s) chedach) 52-54.
Pasmans 216.
Passavant 313.
Passenhain, van 7.
Pelletier 314.
Pelt, van 118.
Pemes, de 241.
Penner 357.
Peppel, van de 336, 338, 386.
Permeke 116.
Perponcher, de * 216.
Pesne 430.
Peters 214, 389.
Petkum, van 126.
Peuters 378.
Peijng 51, 56.
Peyrou, du 318.
Peysac, du Mas de 33.
Peyster, de 117.
Philippens 425.
Philippot 315.
Pichot 315.
Pickvelt 389.
Pieck 98.
Pier 118.
Piernitzki 353.
Piersema 429.
Pieters 215.
Piffard 231.
Pil 200.
Pipenpoy 427.
Piper 318.
Plancius 115.

Plantagenet * 152.
Plasschaert 425.
Ploos (van Amstel) 394.
Poderoye, van 48.
Podeschewa 352.
Polanen (, van) 33, 165, 295 *, 376.
Polfliet 422.
Polfliet, van 312.
Polier 242.
Poliers 243.
Pol (1) 37-40.
Poll, ten 92.
Poll, van de 78.
Poorter, de 344.
Poortugael, den Beer 27.
Poot 427.
Poppelsdorff 430.
Portlandt, van 203.
Posson 249.
Poste, Rengers ten 70.
Posthumus Meyjes 317.
Potgieter 316.
Praest, van 204.
Praet, 'de 116.
Praet, van 210.
Preez, du 118.
Preusterink 388.
Previnaire 425.
Pricke 52.
Pricker 429.
Pronk 323.
Proost 138, 139, 427.
Prop 50.
Provoost 158, 316.
Puest 54.
Pullen 425.
Putte, van de 312.
Putte, van den 426.
Putten, de 6.
Putten, de Vos van 16, 17.
Putters 386.
Pijl 50.
Pijnssen 165.
Pijnssen van der Aa 205 *.
Pijpers 425.

Q

Quaay, de 77.
Quarles van Ufford 317, 318.
Queillerie, de la 116.
Querle, de 115.
Quisard 241, 243.

R

Raben 348.
Radetzky-Mikulicz, von 352.
Radinc 267.
Raemdonck, van 229.
Raemsdonck, van 412, 414.
Raes 420, 421.
Raesfeld(t), van (de) 68, 166, 314.
Raesvelt. van 93.
Raitz de' Frenz 314.
Rakelinchusen, de 9.
Ram 212.
Rameyen, de Cock de 311.
Randerode 374.
Randingc (Randijnck) 69, 70.
Ranout 420.
Ranst, van 118, 159. 430.
Rasch 158.
Rautenberg 319.
Rauw 118.
Raven 39, 40.
Ravensbergh 130.
Ravestein 316.
Ravestein, van 389.
Read 337.
Rebecque, de 311.
Rebeque, Constant de 241.
Rechignevoisin (dit) de Loges 100.
Rechouw. le (de Rochon) 219, 222 *, 226.
Rechter(en), van 16, 27, 45, 47, 48, 51-53, 56, 60, 64, 73, 104, 286.
Rechteren, van He(e) ckeren gen. van 55, 286, 289, 294, 304.
Rechteren alias van der Ese, van Heeckeren gen. 277.
Rechteren Limpurg, van 27.
Rechteren van Voerst, van 295.
Rectem, van 10, 11, 46-48, 50, 5 6 .
Redamme, van de 301.
Rede, de 6.
Redinc van Eerde 46.
Ree, de 385.
Reede, van 65, 67, 92.
Reede van Oudtshoorn, van 252.
Reede, Athlone van 182.
Reenen, van 107, 118.
Reepmaekers 426.
Reers 386.
Rehe, van 431, 432.
Reimer 345, 394 *, 395 *.
Reincke 342. 345, 357.
Reinking 381.
Reitz de Villiers. Karnspek 316.
Rekker (Richerts) 36, 37.
Remelman 52.
Remetsna van Midlum 127.
Renaud 314.
Renesse (van Wulven), van 293, 294, 304.
Rengers 75.
Rengers ten Poste 70.
Rens 383.
Rentergem, van 157.
Retief 118.
Reymers (z) (van Swanenburch) 395 *.
Reyners 72.
Reyniers 340.
Rhede, van 431 *, 432.
Rhemen, van 85, 90, 91, 107.
Rhenen, van 86, 107.
Rhenen, van Essen genaamd van 86.
Rhijn, van 252.
Ribbius 77, 251.
Richerts (Rekker) 36, 37.
Richter 348.
Ridder, de 172, 173, 179-182.
Ridder alias van Hardenbroek, de 181.
Riebeeck, van (de Rietbeke) 116, 118, 167, 169-185 *, 316.
Riemer, de 316.
Riemsdijck, van 379.
Ries 314.
Rietstap 247.
Rike, de ('s Riken) 416, 417.
Rine, van den ll.
Rinonville, de 426.
Rionerda 103.
Rise, von 344.
Ritleng 222 *, 231.
Robben 108—110.
Robijns 116.
Rochel 358, 360.
Rochlin 348.
Rochon, de (le Rechouw) 219, 222 * 226.
Rockstroh (- Lincke) 356.
Rode van Bekeren. die 46, 47. 50, 276, 277, 303:
Rode(n), den 10, 11, 46, 47, 53, 56, 57.
Rodenkoc van Isselmuden 277.
Rodenkoc. van Isselmuden alias 7í.
Roderlo, van 54, 59, 60.
Roderijs 165.
Roeck 91, 92.
Röell 26, 360.
Roggebroot 138.
Roghmans 166.
Rogiers 414, 424.
Roistelle (Boxtel ?), van 372—374, 377.
Rolaz, de 241.
Roloff 314.
Rolteman 131.
Roock, de 425.
Rooden, van 412.
Roosen 428.
Rooyen, van 78, 118.
Rose 356.
Rosevelt, van 324, 358.
Rosevelt Cateau, van 324, 358.
Rosier 23.
Rosiere, van de(r) 112, 113, 115.
Rösler 352.
Ross 321.
Rossem. van 51. 57. 179-182.
Rosset 242.
Roterdijnck 70.
Rots 167, 168.
Rotter 88.
Rotterdam 158.
Rottier 409.
Roubetz (, de) 317.
Rouffaer 383.
Rouppe 425.
Rousseau 314.
Roussel * 396.
Rouwenda (a)l 387.
Roux 360.
Roy, le 395.
Roy., von 344. 345.
Royen (Roeyen), van 395, 408, 409 *, 411, 412.
Rubens 155, 426.
Ruinen, van 267.
Rutenberch, Hake van den 53, 54, 59, 60.
Rutenberg(e), van den 12, 55-57, 59-61, 69, 71.
Rutenborch. van 107.
Rutgers 118.
Ruweel, van 205.
Ruys 312.
Ruysenbergh, van 216.
Ruyven, van 158.
Rijckevorsel, van 33, 332.
Rijkaerts 339.
Rijn, van 173, 387.
Rijn, van den 181.
Rijnestein, van 182.
Ryneveld, van 118.
Rijnvis 107.
Rijp, van de 30.
Rijsen, van 47, 48, 51.

S

Sacconnay 241.
Saen 203.
Saffenberg, van 363-365.
Saglio 222, 231.
Saint-Amant, de 248-250 *.
Saint Amant, Theroude de 249, 250.
Salis, de 27.
Salm 341.
Salonthay de Salontha 430.
Sande, van de(n) 91, 92, 106.
Sande, van der 90.
Sande Bonnekamp, van de (van der Sanden Boonenkamp ?) 156.
Sanderson 117.
Sangers 425.
Sante, van 394.
Sas 336, 379.
Saussure 242.
Savary 314.
Sawallich 351.
Sayn-Wittgenstein-Berleburg, zu 314.
Scaeft, van der 311.
Scaep ll.
Scaverbeke, de 425.
Schaats 117.
Schach (Schoch) 159.
Schaep 13, 105.
Schaep van Hellendoorn 65.
Schagen 318.
Scharren. van der 343.
Schallig 383.
Schardinel 331.
Scharp 118.
Schats 77.
Schatter 132.
Scheepers 118.
Scheidius 383.
Schellart, van 427.
Schellinck 45.
Scheltens 252.
Scheltes 360.
Scheltikin 10.
Schelwert 50.
Schenen, van der 57.
Schepmoes 316.
Sc(h)erpenseel, van 19-22, 182.
Scheuren, van 175.
Schilde(n). van der 252.
Schimmel '388.
Schimmelpenninck (van der Oye) 92.
Schipberge 249.
Schipmans 251.
Schiencker 250.
Schmidt, von 353.
Schoch (Schach) 159.
Schoemakers 164.
Schöffer 358.
Scholt 108.
Scholten 313, 331.
Schomerus (van Laar) 429.
Schonauen, van Baern van 206.
Schonegevel 118.
Schöneman 318.
Schonevelde (t), van 9, 11, 13.
Schoonvogel * 396.
Schoor, van 118.
Schotte 55.
Schouten 336, 379.
Schrader 157.
Schram 360.
Schrammen 310.
Schraver 157.
Schreder 343, 345, 357.
Schregardus 341. 434.
Schrijver 341.
Schubert 314.
Schulenborch, van (der) 13, 17, 54, 59, 62, 65, 69, 70, 291, 295, 296, 304.

Schulenborg, von der * 396.
Schulting 9.
Schultz 349.
Schultzen 7.
Schuren, van der 11, 53, 57, 59.
Schut 118, 316.
Schutte 316. 425.
Schuylenburg, van 76.
Schuyler 118, 159.
Schuijt van Castricum 317.
Schwartzenberg en Hohenlansberg, Thoe * 396.
Schwerin, von 352.
Schymmelpenning 10.
Scoete, van 423.
Sconevrent 10, 46, 50.
Scroder, de 14.
Scure. van der 45.
Seaton 318.
Sebelingen, van (von) 302, 303, 305.
Sedlnitsky, von * 216.
Seegers 119.
Seeman 345.
Seeu 111.
Seevenhoven, van 384.
Seidel 356.
Seigneux 243.
Selbach, van 130.
Selis 195.
Sels 102.
Semeyns 360.
Senarclens, de 241.
Senser 355.
Seret 156.
Serlee 157.
Setter 72.
Sevender, van 78.
Seventer (Zeventer), van 214.
Severeijns (Souvereyns) 310.
Sickinghe 130.
Sicx 37.
Siemens 342, 345, 347, 357.
Sierks 37.
Sigers ter Borch, de 128.
Sikking 389.
Silverlinp (Silverlinck) 120.
Silvol(d)t (Silvolden) , van 79.
Simons 342.
Sipkens 158.
Sisley 315.
Sissinck 128.
Sitter, de 342.
Sixtv 38.
Slachbroeck 206 *.
Slaghecke 108.
Slichtenbree 251, 359.
Sloet 93, 94.
Sloot (Sloet) 72-75, 103.
Slotboom 387.
Slotemaecker 90.
Sluis (Sluse), van der 361-378 *.
Sluter 313.
Sluys, van der 392.
Slijck 335, 336, 380, 381
Slij(c)k Sterling 335, 336.
Smalhuijsen 321.
Smeetsz 181, 182.
Smeetsz van Coddenoorde 182.
Smet (, de) 418.
Smets 404.
Smid 59.
Smit 388.
Snellenburch (Snellenberch) , van 204, 206 *.
Snering 54, 55.
Snewater 112.
Sneyders 387.
Snt. Aubin, de 116.
Soboll 352.
Soetelinck 382.
Sohier 211.
Sohier (de Vermandois) 360.
Soignys, Fary de 134.
Jolvijns 229, 230.
Somer, de 210.
Sondervan * 396.
Sonnema(e)ns 395.
Sormani 317.
Soudenbalch 97, 293.
Soulier de Maciés (Massin de Soullé) 187.
Soumaine 117.
Souvereyns (Severeijns) 310.
Spaen 245.
Spaen, van 203.
Spaen van Camphuisen 88.
Spaen La Lecq, van 32.
Snaermaecker 64.
Spantman 216.
Sparenwoude, van 181, 182.
Spek, van der 35.
Speulde (Spuelde), van 88, 89, 91.
Spiegel, van der 158.
Suierinck 245.
Splinter van Nijenrode 173.
Splijnter 71.
Splijtloff (Splijthof), 88, 90.
Spoell, van 85.
Sprunk 342.
Spruyt (aerts) (Spruijte, Spruijts) 409 *, 411, 414, 415.
Spuy, v. d. 118.
Soiikers 110.
Staes 414.
Stakenberch (Stakenborch), van 47, 50.
Stal, op den 59.
Stamer 179.
Stangenberg 348.
Stappe, van der 425.
Star 390.
Star Lichtenvoort 220 *, 222 *, 229.
Starckenborgh, van 36.
Stas 340.
Stassart, de 33.
Statius Muller 159.
Steck 244.
Stecke 18.
Steelant, van 114.
Steen, van der 87.
Steenbergen 252, 319, 394.
Steenbergen, van 92, 166, 277.
Steenderen. van * 153.
Steendijk 388.
Steene. van de 210.
Steengracht 319, 360.
Steenhuys, van den 246.
Steenhu(y)se, van den 180, 181.
Steenwijck, van 22.
Stegeman * 432.
Steinhagen 7.
Stellinc (Stelling) 15, 45, 53, 55, 56, 61, 62.
Stellingwerff 426.
Stembor, de 156.
Stemborg 393.
Stemborgh, van 359.
Stenderick 92.
Sterckenberch (Sterkenborch), van 45.
Sterling (Ste (e) rlincx, Sterlinck) 326-338 *, 378—390.
Sterling, Nebbens 326-338, 378-390.
Sterling, Slij (c)k 335, 336.
Sterling, Uytwerf 326-338, 378—390.
Steijck 70.
Steyger 385.
Sticke (Stycke) 11, 57-59, 62-64, 67, 70, 71, 85.
Sticke van Diepenheim 299-302, 304.
Sticke van Lechtenhorst 306.
Sticker 64.
Stikkel 316.
Stinstra 36.
Stirling 332 *.
Sto(c)khof(f) 38.
Stok 381.
Stolck, van 342.
Stoll 355.
Stoockel, van 10.
Stoppelaere, de 312.
Storm van 's Gravesande 429.
Stoute 409.
Stoutenburg 316.
Stouwen 53.
Straat 158.
Straetman 22, 23.
Strafford 201.
Strauss 319.
Strauss und Torney, von 319.
Stroowijck, Freyse van 291, 292, 294, 304.
Strubbe 75.
St. Simon de Sandricourt, de 186.
Stumpe 52.
Stumphius 385.
Stureman 50. 56.
Stuyvenberch (, van) 86.
Styenberghen, van 50, 51.
Styrum, von Limburg- 429.
Sudena (Zuedenae), van 69, 70.
Sudermann 345.
Suithem, van 58.
Sulen, van 267.
Suppliek 348.
Sure (Suer. Zure). die 46-48. 51, 52, 54, 57, 59.
Susteren, van 335-337, 380.
Suylen van Altijs, van 77.
Suys 425, 427.
Swanenburch, Reymers (z) van 395 *.
Swardwout 118.
Swart 118, 316.
Swarte 107.
Swarthoff 99.
Sweerdt 215.
Sweeringe, de 192.
Sweeringe (lees: Swesering), de 252.
Sweerts de Landas * 152.
Swemer 335, 337, 382.
Swers 128.
Swesering (, de) (Sweserengh, Sweserijn(en)) 358, 359.
Swesering (Sweeringe), de 252.
Swol(l), van 36.
Syghers, de 133.
Sijs, van der 341, 434.

T

Taelen, van der 199, 222 *, 228.
Taeterow (Tateron) 351.
Taets van Amerongen 156,182.
Taminiau 425.
Tampe 351.
Tap, van Hanichloe geheten 67.
Tappen 118.
Tateron (Taeterow) 351.
Tauber 348.
Tavel, de 241.
Tebbetman 385.
Teerpenning 118.
Tegelar 392.
Tellicht, van 246.
Temmerman, de 34.
Tempelaer 358.
Tengnagel 67.
Tengnagel, Gansneb genaamd 430—433 *.
Tengnagl de Camp, Gansneb dictus 430.
Teresteyn van Halewijn 101, 104.
Terhaarius (ter Haer) 321.
Texel 340.
Theroude (Touroude) 249, 250.
Theroude de Saint Amant 249, 250.
Thierry 116.
Thiessen 349, 350.
Thomas 159.
Thorne (Toerne), van den 278.
Thije, van 19.
Thije Hannes, van 337.
Thyelaerts 412.
Tibbencampe, van 11.
Tielens 310.
Tigler 37.
Til. van 317.
Tilburg 366.
Tillet, du 231.
Timmermans 156.
Tjallis 360.
Toerne, ten 14.
Toerne, van 16.
Toerne (Thorne), van den 278.
Toll 252.
Tollens 33.
Tolstoy 317.
Tombe, de la 197.
Tombelaer (Tombeloo), van 196, 223.
Tombrinck 425.
Ton 118.
Torck 103, 245, 246.
Tornay, de 241.
Torney, von Strauss und 319.
Tortel 359, 360.
Tour, du 360.
Touroude (Theroude) 249, 250.
Trescho(u)w 318.
Tright, van 316.
Trinde(n) 205, 206.
Tromp 382.
Trompetters 391, 392.
Troodern 229.
Troostenberch, van 215.
Trummer 428.
Trijpemaecker 64.
Tuchel 350.
Twenhaars 388.
Twickel, van 73.
Twic(ke)lo(e), van 54, 55, 59, 67, 300.
Tijkmaker 386.
Tyler 117.
Typencampe, van 46.

U

Ubbena 126 *—133.
Ubbena anders Asswede 133.
Ubbens 127.
Udem, van 336, 384.

Udeman 425.
Ufford, Quarles van 317, 318.
Ufkens 127.
Ufkens anders thoe Nansum 133.
Uitewaal 186.
Uithrecht, van 19.
Uitterwijck 130.
Upberghen, van 60.
Upperheest, 11, 47, 48, 50.
Utenhove, van 186.
Uterlo 45.
Uterwijc)k, van 13, 64, 65.
Uterwijck, Kenneken gezegd van 65.
Utesch 347, 356.
Utrecht, van 173.
Uys 316.
Uytwerf 335, 337, 381.
Uytwerf Sterling 326-338, 378-390.

V

Vaandrager 156.
Vadder, de 310.
Valck 342.
Valckenaer, de 35.
Valckenborch, van 312 *.
Valckenburg, van 78.
Valcks 79.
Valkenburg, van * 153.
Vandeveer 430.
Vanevelt, van 96.
Varebeke (Verbeke) 408 *.
Varick, van 94-96, 98, 106.
Vasserot 243.
Vasseur 156.
Vecht, over die 174.
Vechte, van der 61.
Vedelen (Vedelin), (de) Jaussaud de 187-190.
Veen, van 390.
Veen genaamd van Dorp, van 166.
Veen. van den 45.
Veen, van (der) 158.
Veer, de 338-358, 434.
Vekene, van den 427.
Velde, van den 416.
Velouw, van de 324.
Velthuis, van 90.
Velthuysen, van 36, 215, 216.
Velthuysen, Wernaerts van 215.
Veltwiic, ter 50.
Vene, ton 10.
Venecamp 10.
Vening 37.
Verbeeck 343, 344.
Verbeke (Varebeke) 408 *.
Verberckmoest * 421.
Verbercmoest (van der Bercmoest) 416, 417.
Verbiest 3 1 2 .
Verbruggen 200.
Verdonck 424.
Ver Gouwen (Vergouwen) 414.
Verhage 388.
Verheven 425.
Verjañs 200, 222 *, 229.
Vermuellen (van der Meulen) 113.
Vermijlen 219, 226.
Verneborch, van 52.
Vernenburg, van 286, 287.
Vernenburg alias, van Endenich, van 286, 304.
Verroer 384, 385.
Verschueren 200.
Verstraten 409.
Vervloet 425.
Vervoort 228, 319.
Verwer 107.
Very 314.
Veijdt 219, 222 *, 229, 230.
Veynraede, van 313.
Vianden 315.
Vianen. van 45.
Vidal 314.
Vierman 317.
Vierssen, van 119, 212, 322.
Viliers, de 427.
Vile. de 221. 230.
Villegas, de 156.
Villers, de 316.
Villiers, (Coetzee) de 316.
Villiers, Karnspek Reitz de 316.
Vilsteren, van 51.
Vincy, Gaudard de 241.
Visscher 337.
Vlaminge, de 34, 378.
Vlieck 89.
Vlieger, de 394.
Vlieger, die 181.
Vloeijen 199, 228.
Voern (Voren) 12.
Voerst, van 45, 47, 59, 60, 68, 268, 274, 276, 286, 289, 294, 303.
Voerst, van Rechteren van 295.
Voet 198, 224.
Voet(s) (Voeth(s)) 85, 88-92.
Vogelpoel 425.
Voghel 10.
Vollebregt 425.
Vollenhoe, de 5.
Vollenhoven, van 28.
Vonck 321.
Vonck van Linden 213 *.
Vondele, van de 425.
Vooring (Voorink) 388.
Voorne van Zudoort, van 173.
Voorst, van 21, 22, 64, 102, 375.
Voorst en Keppel, van 274, 371.
Voorst tot Voorst, van 30.
Voort, van de 316.
Voort, van der 158, 331, 340, 360.
Joorthuijsen, van 85.
dorden, van 267, 303.
Voren (Voern) 12.
Vorne 45.
Jorsselaer, van Meaux van 181, 182.
Torst, van 9.
Jorster (Forster) 118.
Jos 110.
Tos, de 252.
Vos van Putten, de 16, 17.
Vos van Steenwijck, de 16, 17, 71, 73, 74, 104, 259, 260.
Tos (van Steenwijk) van Putten, de 16.
Toskuyl 186.
s' Vos 417.
Tos(s) 418, 420.
Vos(sen) 80, 120.
Toxdale, Beyers van 426.
Vrecken, van der 310.
Triend. de 157.
Vriendt, de 209.
Vries, de 360, 389.
Vrijse (Vries ?), de 251.
Vuarney 242.
Tulpen, van 184.
Vyanen, van 281, 286-288, 304.
Vijch (Vijgh) 93-96, 98, 99, 246, 339.
Vij(d)t 408, 409 *, 411, 413-415 *, 424.
Vijele, van den 68.
Vijver, de 340.

W

Waal, de 317.
Waal (Malefijt), de 394.
Waanders 425.
Waard 316.
Wachtendonk, van 373.
Waelputte, van 412.
Waesberg(h)e, van 312, 425.
Waeslakene, van 422, 423.
Waeter, van de 427.
Wagenaar 118.
Wahren, van 129.
Wahren. Hombrecht van 130.
Wal, van de 313.
Wal, van der 72, 167, 168.
Wale, van den 165.
Walle, ten 87.
Walle, ther 107.
Walle, van de 427.
Wall(e), van den 85, 86.
Walta (, van) 131.
Wamel, van 332.
Wanck 114.
Warenvliet (Warmvlie(d (, van) 188, 189.
Warmvlie (d) t (Warenvliet) (, van) 188, 189.
Wasier, de 157.
Wassenaer, van 319, 374, 376.
Wassenaer (van Alckemade), van 22.
Wassenbergh 119.
Water, ten 61, 88, 107.
Water, van (de) 158, 316, 430.
Water, van den 55, 58, 61, 65, 66, 88.
Water, van der 159, 316.
Wayenbergh, van 209.
Wayman (Weyman (s)) 37—40.
Weber 347, 348.
Weckerle 334.
Wederehorne, van 266.
Weede, van 212.
Weelinck 73.
Neen, van 77.
Weerdenburg, van 375, 378.
Weerdenburg, Cocq van 372.
We (e)rning (Wernink) 392, 393.
Wees (genaemt Masschereel(s), Masschereill, Messchereell), van 245, 246.
Weichs, de 314, 315.
Weiler, à 321.
Nelderen. van 97. 103.
Well, van der 119.
Nelle, van der 76, 79.
Wellens 315.
Wellington 27.
Wendt 349.
Wendt, van 22.
Nerff, van der 33.
Nernaerts van Velthuysen 215.
Nerne, van 431 *, 432.
Nerner 118, 348.
Nernink 384.
Nernink (We (e)rning) 392, 393.
Wernsing (Wernsink) 35.
Werven van der 203.
Wessem, van 249.
Westbroek 118.
Westeline, de 412.
Westen, van 90.
Westerholt, van 21. 22. 314.
Westrenen, van 179, 183.
Weyden, van der 427.
Weijdman 316.
Weyman(s) (Wayman) 37—40.
Weijn 408. 409 *.
Weijs, de 359.
Wichelhaus 313.
Wicheringe 131, 132.
Wiebe 344, 349.
Wieben 314.
Wielen, van der 360.
Wielligh, van 118.
Wiens 349.
Wiericx 312.
Wigersma 434.
Wiggers 196, 198, 222 *, 223.
Wilcke (Woelke) 346. 347. 357.
Wilda 356.
Wildschut 383, 394.
Willems 251.
Wilmsen 216.
Wilp, van 63, 68, 288, 289, 291-295 *, 304.
Wilsens 423.
Winckel, van 316.
Winghene, de 211.
Winkelink 324.
Winsen 202.
Winter, de 230.
Wintgens 321.
Wit, de 118.
Wit (Witte), d(i)e 171-174, 185.
Witt, de 203.
Wittert 425.
Nittgenstein-Berleburg, zu Sayn- 314.
Wittich 321.
Aoelke (Wikke) 346, 347, 357.
Nolff-Metternich, von 315.
Nölke 345.
Noltersen 19.
Noortman 386.
Wormer, van 118.
Noudenberg Hamstra, van 156.
Nouters 219, 227, 388.
Ntenbogaert 111, 112.
Ntherwijck, van 107.
Nttenbroeck, van 76.
Yulven, van Renesse van 293, 294, 304.
Wüsth 358.
Nutte 65.
Wuijse(r), van der 72.
Wijck, van 76, 77 *, 192, 212.
Wijc(k), van 181.
Wyck, van der 431 *-433.
Yijhe, van 245, 293 *.
Wyk, van 119.
Wijlant, van 387.
Wijnbergen, van 14, 90, 91.
Wijnbergen van Blarinckhorst, van 18.
Vijnhuss, te 57.
Vynkoop 117.
Vynkyn Grenrice 117.
Wynter(s) 215, 216.
Vijs, de 79, 80, 192.
Vijtmen (Wijtman), van 17, 64-67.

IJ

IJrte, van 85.
IJselmu(i)den, van 11, 51.
IJsselstein, van 293, 364.
IJsselt, van 18.
IJzen, van 394.

Z

Zaalwaarder 12.
Zaepfel 221, 222 *, 230.
Zallant, van 95.
Zalne, van 45, 48.
Zande, van den 90.
Zander 314.
Zandt, van 159.
Zant, van de 245.
Zeegers 35.
Zegënwerp, Coenen van 134.
Zegerius 359.
Zegers 109.
Zeist, van 181.
Zele 51.
Zevenbergen 165, 434.
Zevender, van 166.
Zeventer (Seventer), van 214.
Zimmermann 349.
Zinderen, van 6.
Zuedenae. van (Sudena) 69, 70.
Zure (Sure, Suer), die 46-48, 51, 52, 54, 57, 59.
Zuren, den 11.
Zuren, van 60.
Zuthem, van 9, 12, 44, 45.
Zutter, de 157.
Zuttere, de 116.
Zuylen, van 173, 185, 293 *.
Zuylen van Amerongen., van 185.
Zuylen van Blasenborch, van 173.
Zuylen van Nyevelt, van 20, 21.
Zwieten 165.
Zwoll, van 87.
Zwijndrecht, van 203.
Zylë, van der 53.
Zijl(1), van 20, 23, 206 *.
Zijl, van der 181.
Zijnen 391, 392.

Mededelingen van het Bestuur van het Kon. Ned. Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde

ALGEMENE LEDENVERGADERING

dinsdag 14 februari 1967, te 20.00 uur, Bleyenburg 5, 's-Gravenhage.

AGENDA:

1. Goedkeuring van de notulen van de Algemene Ledenvergadering van 11 januari 1967,
2. Wijziging van art. 3 van de Statuten.

   Dit artikel luidt als volgt:

   „De duur van het Genootschap is bepaald op 29 jaren en 11 maanden, te rekenen van 1 mei 1884 af. Bij het verstrijken van genoemd tijdvak is de vereeniging opnieuw aangegaan voor den tijd van 29 jaren, terwijl bij het eindigen van laatstgenoemd tijdvak de vereeniging opnieuw wordt aangegaan voor den tijd van 24 jaren, alzoo eindigende 31 maart 1967."

   Voorgesteld wordt, hieraan toe te voegen:

   „Bij het verstrijken van laatstgenoemd tijdvak wordt de vereniging andermaal aangegaan voor de tijd van 29 jaren."
3. Machtiging van het Bestuur tot het verkrijgen van de Koninklijke goedkeuring op de wijziging van de statuten.
4. Goedkeuring van de notulen van de Algemene Ledenvergadering van 14 februari 1967.

400ste BIJEENKOMST GROEP GELDERLAND.
zaterdag 4 februari 1967 in restaurant „National", Nieuwe Plein 56, te Arnhem.

Ter gelegenheid van de 400ste bijeenkomst van deze groep zullen de leden zich op zaterdag 4 februari 1967 verenigen aan een gemeenschappelijke lunch, waarna om 14.30 uur de heer J. M. A. Goedewaagen een voordracht zal houden over: „Het geslacht Clant".

HEROPENING LEESZAAL LEIDSE GEMEENTEARCHIEF.

Sedert donderdag 5 januari 1967 is de leeszaal van het Gemeente-archief aan de Boisotkade te Leiden wederom voor het publiek geopend, doordeweeks van 9-12.30 uur en van 2-5 uur.

Naast de gebruikelijke werken treft men er thans o.m. aan: de klappers van het Weeskamerarchief (sedert 1443), poorterboeken 1364-1811, begraaf- en doopboeken en de ondertrouwregisters van de Hervormde kerk van 1566 tot 1795.

Contributie (abonnementsgeld) 1967.

Aan de leden en abonné's wordt verzocht de contributie c.q. het abonnementsgeld voor het jaar 1967 ad ƒ 25,— ten spoedigste over te maken op postrekening 20910 ten name van de Penningmeester van het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde te 's-Gravenhage.

'De contributie voor geen maandblad ontvangende echtgenoten van leden bedraagt ƒ 12,50.

Aan hen, die zich hebben geabonneerd op het Bulletin Héraldique International „Achivum Heraldicum" wordt verzocht om aan het bovenvermelde bedrag de kosten van dit abonnement — ƒ 8,50 bedragende — toe te voegen. De penningmeester zorgt voor doorzending naar Lausanne.

TWEEDE INTERNATIONALE CONGRES VOOR VLAGGENKUNDE.
ZÜRICH 1-3 SEPTEMBER 1967.

Inlichtingen omtrent dit congres kan men verkrijgen bij en voorlopige aanmelding tot deelneming ten spoedigste te zenden aan de secretaris-generaal van het Congres, de Heer:

Louis *Mühlemann, Bahnhofstrasse 22, CH-5200, Brugg (Zwitserland).*

RAADPLEGING BOEKEN UIT AANWINSTENLIJSTEN,

Aan de leden, die boekwerken, vermeld in de Aanwinstenlijsten, wensen te raadplegen, wordt verzocht van te voren telefonisch (070 - 113093) dan wel schriftelijk daarvan kennis te geven.

OPENSTELLING BIBLIOTHEEK EN ANDERE VERZAMELINGEN VAN HET GENOOTSCHAP,

De bibliotheek en andere verzamelingen van het Genootschap zijn voor leden geopend iedere maandag van 9½—12 uur en van 14-17 uur en iedere zaterdagmorgen van 9½—12 uur,

---

OUDE AFLEVERINGEN/JAARGANGEN v./h. MAANDBLAD,

Leden, die in het bezit zijn van vroeger verschenen jaargangen of van vroeger verschenen afleveringen — in het bijzonder van afl. 1 van jrg. 1966 — en op het behoud daarvan geen prijs stellen, wordt vriendelijk verzocht deze ter beschikking van het Genootschap te stellen, teneinde daarmede incomplete jaargangen te kunnen completeren.

KWARTIERSTATENBOEK,

De prijs van de exemplaren van het restant van de oplaag van het Kwartierstatenboek (1958) is nader bepaald op *f* 15,— per stuk, afgehaald aan het Bureau van het Genootschap en bij toezending verhoogd met portokosten.

JAN VAN RIEBEECK, ZIJN VOOR- EN NAGESLACHT,

De resterende exemplaren van het boek Jan van Riebeeck, zijn voor- en nageslacht (1952) zijn verkrijgbaar à *f* 5,— per exemplaar, afgehaald aan het Bureau van het Genootschap en bij toezending verhoogd met portokosten.

KWARTIERSTAAT-FORMULIEREN

Kwartierstaatformulieren zijn verkrijgbaar voor *f* 0.10 per stuk of *f* 0.75 per 10 stuks aan het Bureau van het Genootschtip, Bleyenburg 5, 's-Gravenhage, Bij toezending per post worden de verzendkosten in rekening gebracht.

BLAUW LINNEN BAND VOOR „DE NEDERLANDSCHE LEEUW'

De prijs van de linnen band bedraagt *f* 4.— per stuk, bij toezending verhoogd met portokosten.

PRIJZEN OVERDRUKKEN MAANDBLAD,

Met ingang van 1 januari 1966 gelden voor de overdrukken uit „De Nederlandsche Leeuw" de volgende prijzen:
10 overdrukken 4 pag., voor *f* 20,25 (elke 10 ex. meer kosten *f* 0,90);
10 overdrukken 8 pag., voor *f* 34,75 (elke '10 ex. meer kosten *f* 1,15);
10 overdrukken 16 pag.,, voor *f* 63,50 (elke 10 ex. meer kosten *f* 1,75);
10 overdrukken 24 pag., voor *f* 92,50 (elke 10 ex., meer kosten *f* 2,30).

Overdrukken in een andere omvang en oplaag zullen in dezelfde verhouding berekend worden.

Voor een schatting van de prijs moet men rekening houden met het feit, dat een pagina van een overdruk (aan de hand waarvan de hierboven vermelde prijzen zijn berekend) ± 48 regels telt (en niet ± 64 regels, zoals de kolommen van het maandblad).

Gezien deze prijsverhoging wordt de inzenders van artikelen voor het Maandblad gewezen op de mogelijkheid om — in plaats van overdrukken — extra-nummers tegen de prijs van *f* 0,70 per nummer te bestellen van de aflevering(en), waarin het door hen ingezonden artikel is opgenomen. Een zodanige bestelling dient echter — evenals de opgave van het gewenste aantal overdrukken — reeds bij de inzending van de kopij te worden gedaan.

Tevens wordt in verband met het bovenstaande gewezen op het feit, dat — indien zij zulks bij de toezending van de kopij uitdrukkelijk verzoeken — inzenders van een artikel twee nummers en inzenders van een bijdrage voor de rubriek „Korte Mededelingen" één nummer gratis toegezonden kunnen krijgen.

VRAAG EN AANBOD.

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het Genootschap en niet voor de handel,

De Hoofdredacteur beslist als enige instantie over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangebodene.

Ter bestrijding van de kosten van deze rubriek dient vooreerst *f* 0,75 te worden overgemaakt, desgewenst in postzegels, aan de hoofdredacteur; plaatsing geschiedt alleen na ontvangst van dit bedrag.

Bod gevraagd op:

Nederl. Adelsboek 1940 t/m 1942 (alleen tezamen) en 1903.

J. W. F. baron van Wassenaer, Mauritsstraat 41, *Groningen.*

Mededelingen van het Bestuur van het Kon. Ned. Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde

BIJEENKOMST GENEALOGISCHE SOCIETEIT ZEIST

zaterdag 4 maart 1967 te 14.30 uur in Hotel Figi te Zeist,

Mr. Dr. J. C. Maris van Sandelingenambacht zal spreken over „Vrouwe Maria te Sint Gilles-Waas".

BIJEENKOMST GROEP NOORD-HOLLAND

donderdag 9 maart 1967 te 20 uur in „Krasnapolsky", ingang kleine zaal, Warmoesstraat te Amsterdam,

De heer H. H. W. van Eijk zal spreken over „Willem de Veroveraar".

Een groot aantal lichtbeelden van het beroemde wandtapijt van Bayeux, waarop in borduurwerk de invasie der Normandiërs in Engeland is afgebeeld, zal hierbij worden vertoond.

FAMILIE-ARCHIEF (VAN) OOSTRUM, (VAN) OOSTROM, (VAN) OOSTEROM, (VAN) OOSTERUM, ENZ.

Gaarne zou de heer *P. J. van Oosterom, Plantage Badlaan 5* te *Amsterdam-+*, van alle leden de in hun bezit zijnde gegevens over bovenstaande families ontvangen. Men kan bij hem inlichtingen inwinnen over bovenstaande families (gaarne een postzegel voor antwoord bijsluiten). Hij bezit een kaartsysteem met kaarten op ruim drie duizend *Oostrum's*, vele familieadvertenties en fotocopiën.

De verzameling omvat gegevens over *Oostrum's* in de provincies Utrecht, Zuid- en Noord-Holland, Gelderland, Noord-Brabant en Groningen, verder uit Nederland afkomstige families van die naam in Frankrijk en in de U.S.A. en Canada. De gegevens lopen over het tijdvak 1290—heden. Uitgewerkt zijn de volgende takken:

De adellijke tak 't Goy-Utrecht-Wijk bij Duurstede 1350-1735
Cothen-Breukelen-Loenen-Westbroek-prov. Groningen 1630—heden
Woerden-Amersfoort-Utrecht 1650-1850
Schalkwijk-U.S.A.-Canada 1630—heden
Houten-Rotterdam-Bayonne (Fr.) 1640-1920
Meerkerk-Ameide-Lopik 1620—heden.

NEDERLANDSE GARDES D'HONNEUR (1813—1814).

Mr. W. F. Lichtenauer, Bergse Plaslaan 1, te Rotterdam, verzoekt personen, die in familie-archieven mochten beschikken over brieven, dagboeken of andere schrifturen van of aan door Napoleon gepreste Nederlandse Gardes d'Honneur (april 1813—april 1814), hem daarvan mededeling te willen doen. Zijn tienjarige speurtocht naar zulke documenten hebben hem vaak doen stuiten op onbekende familie-archieven, waarin zich belangwekkende gegevens bevonden. Talrijke families hebben zulke papieren bewaard, maar zij bloeien maar al te vaak in diepe verborgenheid.

Contributie (abonnementsgeld) 1967,

Aan de leden en abonné's wordt verzocht de contributie c.q. het abonnementsgeld voor het jaar 1967 ad *f 25,—* ten spoedigste over te maken op postrekening 20910 ten name van de Penningmeester van het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde te 's-Gravenhage.

De contributie voor geen maandblad ontvangende echtgenoten van leden bedraagt *f 12,50.*

Aan hen, die zich hebben geabonneerd op het Bulletin Héraldique International „Achivum Heraldicum" wordt verzocht om aan het bovenvermelde bedrag de kosten van dit abonnement — *f 8,50* bedragende — toe te voegen. De penningmeester zorgt voor doorzending naar Lausanne.

OPENSTELLING BIBLIOTHEEK EN ANDERE VERZAMELINGEN VAN HET GENOOTSCHAP,

De bibliotheek en andere verzamelingen van het Genootschap zijn voor leden geopend iedere maandag van **9½—12** uur en van **14—17** uur en iedere zaterdagmorgen van **9½—12** uur.

OUDE AFLEVERINGEN/JAARGANGEN v./h. MAANDBLAD,

Leden, die in het bezit zijn van vroeger verschenen jaargangen of van vroeger verschenen afleveringen — in het bijzonder van **afl. 1 van jrg. 1966** — en op het behoud daarvan geen prijs stellen, wordt vriendelijk verzocht deze ter beschikking van het Genootschap te stellen, teneinde daarmede incomplete jaargangen te kunnen completeren.

JAN VAN RIEBEECK, ZIJN VOOR- EN NAGESLACHT.

De resterende exemplaren van het boek Jan van Riebeeck, zijn voor- en nageslacht (1952) zijn verkrijgbaar à *f* 5,— per exemplaar, afgehaald aan het Bureau van het Genootschap en bij toezending verhoogd met portokosten.

KWARTIERSTAAT-FORMULIEREN

Kwartierstaatformulieren zijn verkrijgbaar voor *f* 0.10 per stuk of *f* 0,75 per 10 stuks aan het **Bureau van het Genootschap, Bleyenburg 5, 's-Gravenhage,** Bij toezending per post worden de verzendkosten in rekening gebracht.

BLAUW LINNEN BAND VOOR „DE NEDERLANDSCHE LEEUW"

De prijs van de linnen band bedraagt *f* 4.— per stuk, bij toezending verhoogd met portokosten.

PRIJZEN OVERDRUKKEN MAANDBLAD.

Met ingang van 1 januari 1966 gelden voor de overdrukken uit „De Nederlandsche Leeuw" de volgende prijzen:
10 overdrukken 4 pag., voor *f* 20,25 (elke 10 ex. meer kosten *f* 0,90);
10 overdrukken 8 pag., voor *f* 34,75 (elke '10 ex. meer kosten *f* 1,15);
10 overdrukken 16 pag.,, voor *f* 63,50 (elke 10 ex. meer kosten *f* 1,75);
10 overdrukken 24 pag., voor *f* 92,50 (elke 10 ex. meer kosten *f* 2,30).

Overdrukken in een andere omvang en oplaag zullen in dezelfde verhouding berekend worden.

Voor een schatting van de prijs moet men rekening houden met het feit, dat een pagina van een overdruk (aan de hand waarvan de hierboven vermelde prijzen zijn berekend) ± 48 regels telt (en niet ± 64 regels, zoals de kolommen van het maandblad).

Gezien deze prijsverhoging wordt de inzenders van artikelen voor het Maandblad gewezen op de mogelijkheid 'om — in plaats van overdrukken — extra-nummers tegen de prijs van *f* 0,70 per nummer te bestellen van de aflevering(en), waarin het door hen ingezonden artikel is opgenomen. Een zodanige bestelling dient echter — evenals de opgave van het gewenste aantal overdrukken — reeds bij de inzending van de kopij te worden gedaan.

Tevens wordt in verband met het bovenstaande gewezen op het feit, dat — indien rij zulks bij de toezending van de kopij uitdrukkelijk verzoeken — inzenders van een artikel *twee* nummers en inzenders van een bijdrage voor de rubriek „Korte Mededelingen" é é n nummer gratis toegezonden kunnen krijgen.

Mededelingen van het Bestuur van het Kon. Ned. Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde

BIJEENKOMST GROEP GELDERLAND

zaterdag 1 april 1967 te 14.30 uur in Restaurant Riche/National, hoek Jansstraat, te Arnhem.

De voorzitter van de groep, de Heer H. J. van 't Lindenhout, zal een lezing 'houden, getiteld: „Een en ander over het geslacht Buddingh".

BIJEENKOMST GENEALOGISCHE SOCIËTEIT ZEIST

zaterdag 8 april 1967 te 14.30 uur in Hotel Figi te Zeist.

Mr. P. van Eeghen zal spreken over „De doopsgezinden in Utrecht",
Introductie, na voorafgaande aanmelding, gaarne toegestaan.

Met dit nummer worden mede toegezonden de inhoud en het lexicografisch naamregister op de jaargang 1966 van het maandblad.

INVENTARIS FAMILIEPAPIEREN VAN ESSEN,

Het voornemen bestaat om, bij voldoende belangstelling, de door Mr. O. Schutte samengestelde inventaris van de familiepapieren *Van Essen,* afkomstig van de Vanenburg; thans op het huis Windesheim, te doen vermenigvuldigen.

Deze inventaris, die veel materiaal bevat, dat voor de geschiedenis van Overijssel en Gelderland van belang is, zal dan verkrijgbaar zijn à ƒ 3,50 **per** stuk.

Aan belangstellenden wordt verzocht zo spoedig mogelijk te willen opgeven dat zij t.z.t. een exemplaar wensen, te ontvangen.

OPENSTELLING BIBLIOTHEEK EN ANDERE VERZAMELINGEN VAN HET GENOOTSCHAP.

De bibliotheek en andere verzamelingen van het Genootschap zijn voor leden geopend iedere **maandag van 9½—12 uur en van 14-17 uur** en iedere **zaterdagmorgen van 9½—12 uur.**

OUDE AFLEVERINGEN/JAARGANGEN v./h. MAANDBLAD,

Leden, die in het bezit zijn van vroeger verschenen jaargangen of van vroeger verschenen afleveringen — in het bijzonder van **afl. 1 van jrg. 1966** — en op het behoud daarvan geen prijs stellen, wordt vriendelijk verzocht deze ter beschikking van het Genootschap te stellen, teneinde daarmede incomplete jaargangen te kunnen completeren.

JAN VAN RIEBEECK, ZIJN VOOR- EN NAGESLACHT,

De resterende exemplaren van het boek Jan van Riebeeck, zijn voor- en nageslacht (1952) zijn verkrijgbaar à ƒ 5,— per exemplaar, afgehaald aan het Bureau van het Genootschap en bij toezending verhoogd met portokosten.

LEDENLIJST

De nieuwe ledenlijst naar de toestand op 1 maart **1966 is, uitsluitend voor de leden van het Genootschap, verkrijgbaar — indien afgehaald aan het bureau — tegen contante betaling van ƒ 1.50. Na ontvangst van het bedrag van ƒ 1.90 op girorekening nummer 487073 t.n.v. de bibliotheek van het Genootschap volgt toezending per post.**

KWARTIERSTAAT-FORMULIEREN

Kwartierstaatformulieren zijn verkrijgbaar voor ƒ 0.10 per stuk of ƒ 0.75 per 10 stuks aan het Bureau van het Genootschap, Bleyenburg 5, 's-Gravenhage, Bij toezending per post worden de verzendkosten in rekening gebracht+

BLAUW LINNEN BAND VOOR ,,DE NEDERLANDSCHE LEEUW"

De prijs van de linnen band bedraagt ƒ 4.— per stuk, bij toezending verhoogd met portokosten.

PRIJZEN OVERDRUKKEN MAANDBLAD,

Met ingang van **1** januari 1966 gelden voor de overdrukken uit ,,De Nederlandsche Leeuw" de volgende prijzen:
10 overdrukken 4 pag., voor ƒ 20,25 (elke 10 ex. meer kosten ƒ 0,90);
10 overdrukken 8 pag., voor ƒ 34,75 (elke '10 ex. meer kosten ƒ 1,15);
10 overdrukken 16 pag.,, voor ƒ 63,50 (elke 10 ex. meer kosten ƒ 1,75);
10 overdrukken 24 pag., voor ƒ 92,50 (elke 10 ex. meer kosten ƒ 2,30).

Ovendrukken in een andere omvang en oplaag zullen in dezelfde verhouding berekend worden.

Voor een schatting van de prijs moet men rekening houden met het feit, dat een pagina van een overdruk (aan de hand waarvan de hierboven vermelde prijzen zijn berekend) ± 48 regels telt (en niet ± 64 regels, zoals de kolommen van het maandblad)+

Gezien deze prijsverhoging wordt de inzenders van artikelen voor het Maandblad gewezen op de mogelijkheid om — in plaats van overdrukken — extra-nummers tegen de prijs van ƒ 0,70 per nummer te bestellen van de aflevering(en), waarin het door hen ingezonden artikel is opgenomen. Een zodanige bestelling dient echter — evenals de opgave van het gewenste aantal overdrukken — reeds bij de inzending van de kopij te worden gedaan.

Tevens wordt in verband met het bovenstaande gewezen op het feit, dat — indien zij zulks bij de toezending van de kopij uitdrukkelijk verzoeken — inzenders van een artikel twee nummers en inzenders van een bijdrage voor de rubriek ,,Korte Mededelingen" é é n nummer gratis toegezonden kunnen krijgen.

VRAAG EN AANBOD+

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het Genootschap en niet voor de handel.

De Hoofdredacteur beslist als enige instantie over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangebodene.

Ter bestrijding van de kosten van deze rubriek dient vooreerst ƒ 0,75 te worden overgemaakt, desgewenst in postzegels, aan de hoofdredacteur; plaatsing geschiedt alleen na ontvangst van dit bedrag.

B o d g e v r a a g d o p :

Nederl. Adelsboek 1951, 1952, 1953, en:

,,Gregorius Mees en zijn gezin" door Mr. G. Mees Azn., 2e druk, 1879 (niet in de handel: met vele genealogische tabellen).

Mr. D. Dunlop, Holbeinstraat 22, Amsterdam (tel. 713443).

Mededelingen van het Bestuur van het Kon. Ned. Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde

ALGEMENE LEDENVERGADERING

zaterdag 17 juni 1967 te Leeuwarden.

Op deze algemene ledenvergadering zal een excursie door de provincie Friesland aansluiten. Nadere berichten zullen binnenkort volgen.

RIJKSARCHIEF IN GELDERLAND,

Het Rijksarchief in Gelderland zal over enige maanden gevestigd worden in het nieuwe gebouw Markt 1 te Arnhem.

In verband met de verhuizing is met ingang van 24 april 1967 tot een nader te bepalen datum:

de studiezaal voor bezoekers gesloten:
geen gelegenheid archiefstukken naar elders uit te lenen:
niet mogelijk verzoeken om inlichtingen schriftelijk of mondeling te beantwoorden.

Ook de archivalia, die tijdelijk bewaard werden in het Hulpdepôt van het Algemeen Rijksarchief te Schaarsbergen (o.m. de registers van de Burgerlijke Stand), zullen naar het nieuwe gebouw worden overgebracht en kunnen in de bedoelde periode niet worden geraadpleegd.

Verhuizing en organisatie zullen enige maanden vergen. Zodra de dienst weer kan functioneren, zal daarvan een mededeling volgen.

INVENTARIS FAMILIEPAPIEREN VAN ESSEN,

Het voornemen bestaat om bij voldoende belangstelling, de door Mr. 0. Schutte samengestelde inventaris van de familiepapieren ***Van Essen,*** afkomstig van het Vanenburg, thans op het huis Windesheim, te doen vermenigvuldigen.

Deze inventaris, diie veel materiaal bevat, dat voor de geschiedens van Overijssel en Gelderland van belang is, zal dan verkrijgbaar zijn à ƒ 3,50 per stuk.

Aan belangstellenden, die t.z.t. een exemplaar wensen te ontvangen, wordt verzocht zulks zo spoedig mogelijk op te geven aan ***Mr. 0. Schutte, Van Speykstraaf 78, 's-Gravenhage.***

OUDE AFLEVERINGEN/JAARGANGEN VAN HET MAANDBLAD.

De prijzen voor losse nummers van „De Nederlandsche Leeuw" en voor oude jaargangen zijn opnieuw vastgesteld voor ***Zeden*** van het Genootschap.

Voor *niet-leden* van het Genootschap gelden afzonderlijke prijzen, die circa ***50*** % hoger zijn.

Bijv.: Losse enkele nummers van de lopende jaargang à ƒ 2,— voor ***leden*** en à f 3,— voor ***niet-leden.***

VRAAG EN AANBOD.

Deze rubriek ***is*** uitsluitend bestemd voor leden van het Genootschap ***en*** niet voor **de handel.**

De Hoofdredacteur beslist als enige instantie over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangebodene.

Ter bestrijding van de kosten van deze rubriek dient vooreerst f 0,75 ***te*** worden, overgemaakt, desgewenst in postzegels, aan de hoofdredacteur: plaatsing geschiedt alleen na ontvangst van dit bedrag.

Te koop gevraagd: G. Brandt, Historie der vermaerde zee- en koopstadt Enkhuysen, le druk 1666, of hetzelfde werk, vermeerderd door S. Centen, 1747.

J. Th. A. Peskens, Meerweg 41, Bussum.

Mededelingen van het Bestuur van het Kon. Ned. Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde

BIJEENKOMST GENEALOGISCHE SOCIETEIT ZEIST

zaterdag 9 december 1967 te 14.30 uur in Hotel Figi te Zeist.

Dr. H. J. van 't Lindenhout zal spreken over „Vraagtekens rond de heerlijkheid Turksweerd, haar heren en hun families".

Introductie, na voorafgaande aanmelding, gaarne toegestaan.

BIJEENKOMST GROEP NOORD-HOLLAND

donderdag 14 december 1967 om 20 uur in „Krasnapolsky", ingang Kleine Zaal, Warmoesstraat, Amsterdam.

Mejuffrouw Dr. 1. H. van Eeghen, adj.-archivaris van Amsterdam, zal spreken (met lichtbeelden) over „De eigenaren van de Amsterdamse schuilkerken".

JAN VAN RIEBEECK, ZIJN VOOR- EN NAGESLACHT.

De resterende exemplaren van het boek Jan van Riebeeck, zijn voor- en nageslacht (1952) zijn verkrijgbaar à *f* 5,— per exemplaar, afgehaald aan het Bureau van het Genootschap en bij toezending verhoogd met portokosten à *f* 1,—.

VRAAG EN AANBOD.

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het Genootschap en **niet voor de handel.**

De Hoofdredacteur beslist als enige instantie over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangebodene.

Ter bestrijding van de kosten van deze rubriek dient vooreerst *f* 0,75 te worden overgemaakt, desgewenst in postzegels, aan de hoofdredacteur; plaatsing geschiedt alleen na ontvangst van dit bedrag.

Te koop gevraagd:

Nederland's Patriciaat, jaargangen 1910 tot en met 1961.

Jhr. Mr. L. M. Rutgers van Rozenburg, Platolaan 2, Zeist.

Te koop gevraagd:

Nederland's Patriciaat 47ste jaargang (1961) .

Mr. J. C. van Sandick, Ruusbroeclaan 26, Eindhoven.

Mededelingen van het Bestuur van het Kon. Ned. Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde

BIJEENKOMST GENEALOGISCHE SOCIËTEIT ZEIST.

zaterdag 6 januari 1968 te 14.30 uur in Hotel Pigi te Zeist.

Mevrouw E. P. Polak-de Booy hoopt te spreken over: vier hoofdpunten met betrekking tot familie-archieven, eigenaren en gebruikers daarvan: a) wat is een familie-archief: b) het contact met de eigenaren: c) het onderzoek naar de inhoud van het archief: d) het verwerken van de gegevens.

Tevens kan ik reeds aankondigen dat Jhr. F. G. L. 0. van Kretschmar, hoofd van het Iconografisch Bureau van het Centraal Bureau voor Genealogie, op **zaterdag 3 februari 1968** een causerie zal houden over werkterrein en -methoden van het Iconografisch Bureau.

Introductie, na voorafgaande aanmelding, gaarne toegestaan.

Contributie (abonnementsgeld) 1968.

Aan de leden en abonné's wordt verzocht de contributie c.q. het abonnementsgeld voor het jaar 1968 ad ƒ 25,— ten spoedigste over te maken op postrekening 20910 ten name van de Penningmeester van het Koninklijk Nederlandsch Genootschap voor Geslacht- en Wapenkunde te 's-Gravenhage.

De contributie voor geen maandblad ontvangende echtgenoten van leden bedraagt ƒ 12,50.

Aan hen, die zich hebben geabonneerd op het Bulletin Héraldique International „Achivum Heraldicum" wordt verzocht om aan het bovenvermelde bedrag de kosten van dit abonnement — ƒ 8,50 bedragende -toe te voegen. De penningmeester zorgt voor doorzending naar Lausanne.

OPENSTELLING BIBLIOTHEEK EN ANDERE VERZAMELINGEN VAN HET GENOOTSCHAP.

De bibliotheek en andere verzamelingen van het Genootschap zijn voor leden geopend iedere **maandag van 9½— 12 uur en van 14-17 uur** en iedere zaterdagmorgen van 9x-12 uur.

PRIJZEN OVERDRUKKEN MAANDBLAD.

Met ingang van 1 januari 1968 gelden voor de overdrukken uit „De Nederlcndsche Leeuw" de volgende prijzen:
10 overdrukken 4 pag., voor ƒ 2150 (elke 10 ex. meer kosten ƒ 0,95);
10 overdrukken 8 pag., voor ƒ 36,50 (elke 10 ex. meer kosten ƒ 1,20);
10 overdrukken 16 pag., voor ƒ 67,— (elke 10 ex. meer kosten ƒ 1,85);
10 overdrukken 24 pag., voor ƒ 97,50 (elke 10 ex. meer kosten ƒ 2,40).

Overdrukken in een andere omvang en oplaag zullen in dezelfde verhouding berekend worden.

Voor een schatting van de prijs moet men rekening houden met het feit, dat een pagina, van een overdruk (aan de hand waarvan de hierboven vermelde prijzen zijn berekend) ± 48 regels telt (en niet ± 64 regels, zoals de kolommen van het maandblad).

Gezien deze prijsverhoging wordt de inzenders van artikelen voor het Maandblad gewezen op de mogelijkheid om — in plaats van overdrukken — extra-nummers tegen de prijs van ƒ 0,70 per nummer te bestellen van de aflevering(en), waarin het door hen ingezonden artikel is opgenomen. Een zodanige bestelling dient echter — evenals de opgave van' het gewenste aantal overdrukken — reeds bij de inzending van de kopij te worden gedaan.

Tevens wordt in verband met het bovenstaande gewezen op het feit, dat — indien zij zulks bij de toezending van de kopij. uitdrukkelijk verzoeken — inzenders van een artikel t w e e nummers en inzenders van een bijdrage voor de rubriek „Korte Mededelingen" é é n nummer gratis toegezonden kunnen krijgen.

JAN VAN RIEBEECK, ZIJN VOOR. EN NAGESLACHT.

De resterende exemplaren van het boek Jan van Riebeeck, zijn voor- en nageslacht (1952) zijn verkrijgbaar-à ƒ 5,— per exemplaar, afgehaald aan het Bureau van het Genootschap en bij toezending verhoogd met portokosten à ƒ 1,—.

VRAAG EN AANBOD.

Deze rubriek is uitsluitend bestemd voor leden van het Genootschap en niet voor de handel.

De Hoofdredacteur beslist als enige instantie over het al of niet opnemen van de ingezonden vragen en aanbiedingen en aanvaardt geen enkele verantwoordelijkheid voor het aangebodene.

Ter bestrijding van de kosten van deze rubriek dient vooreerst ƒ 0,75 te worden overgemaakt, desgewenst in postzegels, aan de hoofdredacteur: plaatsing geschiedt alleen na ontvangst van dit bedrag.

Te koop aangeboden tegen elk aannemelijk bod:

De Nederlandsche Leeuw, jaargangen 1950 tot en met 1966 (van de jaargang 1955 ontbreekt maandblad no. 4.)
Mevrouw C. Simon Thomas-de Vries van Cronesteyn, Huize De Vennen, Nunspeet.